Bundel - Politieke Avond van 29 november 2023

Agenda bijlagen

- Raadskamerindeling PA 29 november 2023

1.RZ 18.45 uur - 20.15 uur: Agenderingsverzoek 'Problemen leerlingenvervoer'
Locatie: Raadzaal

- Behandeladvies 29 november 2023
- Agenderingsverzoek 'Problemen leerlingenvervoer' van de fracties ChristenUnie en SP
- Schriftelijke inbreng van L. Jacobs
- Schriftelijke inbreng van M. Boon-Mens - Ouders & Onderwijs
- Schriftelijke inbreng van M. Tiemessen - SBO De Klaproos
- Schriftelijke inbreng van I. Verdaasdonk - LBVSO
- Beantwoording technische vraag van de fractie ChristenUnie, d.d. 29-11-2023
- Memo van wethouder Van der Wel inzake 'Toezeggingen 1412 tm1414', d.d. 06-11-2023
- Behandelresultaat 29 november 2023
- Presentatie - Rondetafelgesprek leerlingenvervoer Gemeente Arnhem
- Beantwoording technische vragen van de fractie SP, d.d. 05-12-2023
- Programma van Eisen - EU-aanbesteding inkoop routegebonden vervoer AVAN

2.WG 18.45 uur - 20.15 uur: Budgetoverheveling 2023
Fase: informatief/meningsvormend (1)
Locatie: Walburgis

- Behandeladvies 29 november 2023, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
- Raadsvoorstel 'Budgetoverheveling 2023'
- Bijlage 1 - Nota Budgetoverheveling 2023
- Bijlage 2 - Begrotingswijziging BO 2023 23-013
- Bijlage 3 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Arnhem-Oost 23-015
- Bijlage 4 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Volkshuisvesting 23-016
- Presentatie auditcommissie 20-11-2023 - technische toelichting Nota Budgetoverheveling
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023

3 20.15 uur - 20.30 uur: Pauze

4.RZ 20.30 uur - 22.00 uur: Agenderingsverzoek 'Zorg in Arnhem'
Locatie: Raadzaal

- Behandeladvies 29 november 2023
- Agenderingsverzoek 'Zorg in Arnhem' van de fracties CDA, SP en VVD
- Presentatie college ter ondersteuning beantwoording gestelde vragen
- Memo van wethouder Van der Wel & Roelofs inzake 'Beantwoording technische vragen D66', d.d. 28-11-2023
- Bijlage - Regiobeeld subregio Arnhem en omstreken 2023
- Raadsbrief 'Aanpak en planning Turap-1 2024 en Perspectiefnota 2025-2028', d.d.
- Raadsbrief 'Verzoek om inlichtingen', d.d. 28-11-2023
- Bijlage A - Stukken m.b.t. portefeuillehouder Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en sociale wijkteams (de heer Van der Wel)
- Bijlage B - Stukken m.b.t. portefeuillehouder Jeugd (de heer Roelofs)
- Bijlage C - Gezamenlijke stukken m.b.t. beide portefeuillehouders.
- Bijlage E - Verzoek om inlichtingen portefeuillehouder jeugdzorg (de heer Roelofs)
- Bijlage F - Verzoek om inlichtingen portefeuillehouder zorg (de heer van der Wel)
- Beantwoording technische vragen van de fractie PvdA, d.d. 29-11-2023
- Behandelresultaat 29 november 2023

5.WG 20.30 uur - 22.00 uur: Regioarrangement Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Fase: informatief/meningsvormend (1)
Locatie: Walburgis

- Behandeladvies 29 november 2023, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
- Raadsvoorstel 'Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen'
- Bijlage - Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bijlage - Processchema ruimtelijke trajecten provincie en rijk
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 06-12-2023

6 22.00 uur - 22.15 uur: Pauze

7.RZ 22.15 uur - 23.15 uur: Agenderingsverzoek 'Zorg in Arnhem' (hervatting)
Locatie: Raadzaal

8.WG 22.15 uur - 23.15 uur: Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem
Fase: informatief/meningsvormend (1)
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 29 november 2023, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Raadsvoorstel 'Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem'
Bijlage 1 - Tekst Reglement van Orde met wijzigingsopmerkingen
Bijlage 2 - Tekst Reglement van Orde zonder wijzigingsopmerkingen
Bijlage 3 - Aangepaste inhoudsopgave Reglement van Orde
Bijlage 4 - Transponeringstabel
Bijlage 5 - Notitie Agendacommissie 'Instrument gespreksnotities'
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023

Agenda Politieke Avond

29 november 2023

Raadzaal	Walburgis
18.45 uur - 20.15 uur (90) Agenderingsverzoek ‘Problemen leerlingenvervoer’	18.45 uur - 20.15 uur (90) Budgetoverheveling 2023 (i/m1)
20.15 uur - 20.30 uur: Pauze	
Raadzaal	**Walburgis**
20.30 uur – 22.00 uur (90) Agenderingsverzoek 'Zorg in Arnhem'	20.30 uur – 22.00 uur (90) Regioarrangement Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen (i/m1)
22.00 uur – 22.15 uur: Pauze	
Raadzaal	**Walburgis**
22.15 uur - 23.15 uur (60) Agenderingsverzoek 'Zorg in Arnhem' (hervatting)	22.15 uur - 23.15 uur (6+0) Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem (i/m1)

Titel/onderwerp: Agenderingsverzoek ‘Problemen leerlingenvervoer’

Raadsadviseur: R. Oosthout Telefoonnr: 377 4941 robin.oosthout@arnhem.nl

Van:	ChristenUnie SP	Ambtenaar:	
Portefeuillehouder:	Marco van der Wel	Telefoonnr:	
		E-mailadres:	
Doel activiteit	Rondetafelgesprek		
Toelichting	**Inhoud agenderingsverzoek** De indieners dienen het agenderingsverzoek ‘Problemen leerlingenvervoer’ in naar aanleiding van berichten die zij ontvingen dat de problemen met het leerlingenvervoer toenemen. Hierover zijn op 27 september 2023 vragen gesteld door de ChristenUnie aan de wethouder. De indieners zien nog geen structurele oplossingen. Zij agenderen het onderwerp, om met betrokkenen te spreken over de volgende vragen: - Hoe gaat het college om met de huidige problemen van vervoerders in het leerlingenvervoer? Hoe geeft het college vorm aan eerdere toezeggingen om meer geschikte chauffeurs te werven voor het leerlingenvervoer? - Hoe gaat het college op dit moment om met de problemen die leerlingen en ouders ervaren: hoe wordt er gereageerd op klachten? Hoe worden gesignaleerde problemen opgelost? - Welke afspraken heeft de gemeente momenteel met de vervoerder gemaakt en hoe wordt geëvalueerd wat de effecten hiervan zijn op de leerlingen die hiervan gebruik willen maken? - Welke alternatieven voor de huidige aanbestedingssystematiek voor het leerlingenvervoer ziet het college? Zie het agenderingsverzoek voor meer informatie.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van het rondetafelgesprek		
Spreekrecht publiek	Ja		

Behandeladvies	**Opzet** Het agenderingsverzoek heeft twee delen: een rondetafelgesprek met betrokkenen over het leerlingenvervoer in Arnhem en daarnaast het debat met de wethouder. Deze bespreking staat het rondetafelgesprek op de planning. **Rondetafelgesprek** De volgende personen spreken in:

1	BVO DRAN	Math van den Beucken	Directeur Vervoersorganisatie
		Esther Vaessen	Contractmanager Vervoersorganisatie
2	Willemsen de Koning	Tobias Los	Groepsdirecteur Willemsen de Koning
		Eva Pusmaz	Accountmanager Willemsen de Koning
		Jan van Kempen	Chauffeur Willemsen de Koning
3		Lesley Jacobs	Ouder
4		Marijn Matthijssen	Leerling
5	Bijzonder in Arnhem	Bianca Hierck	Bijzonder in Arnhem
		Caroline de Swart	Bijzonder in Arnhem / MR-lid Lichtenbeek
6		Martijn Vooren	Directeur Lichtenbeek
7		Marc Klapwijk	Directeur Prisma College
8	APCG	Marjolein van den Broek	Voorzitter APCG
		Anne Stomph	Projectmedewerker APCG

De voorzitter zal na het openen van de vergadering aan de deelnemers vragen om zich kort voor te stellen en iets te vertellen over hun ervaringen en ideeën rondom het leerlingenvervoer in Arnhem. De organisaties krijgen per organisatie 3 minuten inspreektijd. De andere insprekers krijgen individueel 3 minuten. Nadat de insprekers hun bijdrage hebben gegeven, gaat de raad met hen in gesprek. De raadsleden kunnen vragen stellen aan de deelnemers. De wethouder is als toehoorder aanwezig.

Ouders & Onderwijs, LBVSO, SBO de Klaproos en dhr. Jacobs hebben een schriftelijke inbreng aangeleverd.

Bijlagen				
Agenderingsverzoek 'Problemen leerlingenvervoer' van de fracties ChristenUnie en SP				
Schriftelijke inbreng van Ouders & Onderwijs, d.d. 23-11-2023				
Schriftelijke inbreng van L. Jacobs				
Schriftelijke inbreng van M. Tiemessen - SBO de Klaproos				
Schriftelijke inbreng van I. Verdaasdonk - LBVSO				

Arnhem, 9 oktober 2023

Agenderingsverzoek: Problemen leerlingenvervoer

Geachte voorzitter,

Langs verschillende kanalen bereiken ons berichten dat de problemen met het leerlingenvervoer toenemen. Het gaat hier om een probleem dat ook in Arnhem speelt. Al verschillende malen zijn hierover vragen gesteld aan de wethouder, meest recentelijk door de ChristenUnie op 27 september 2023. Ondanks dat de wethouder toen een drietal toezeggingen heeft gedaan (de klachtenregistratie leerlingenvervoer aan de raad te doen toekomen, de raad te informeren over afspraken met betrekking tot incidentele ritten en in gesprek te gaan met Bijzonder in Arnhem), is het wat SP en ChristenUnie betreft noodzakelijk dit onderwerp te agenderen, aangezien structurele oplossingen nog niet in zicht zijn.

En structurele oplossingen zijn hard nodig. Door de problemen in het leerlingenvervoer zijn leerlingen de klos, vaak leerlingen voor wie het volgen onderwijs al niet zonder horten of stoten gaat. Ieder kind heeft recht op onderwijs en leerlingenvervoer is daar in een aantal gevallen een noodzakelijke voorwaarde bij. Helaas hebben we nu te maken met een tekort aan chauffeurs, onveilige situaties tijdens het vervoer, chauffeurs die niet over de noodzakelijke pedagogische kwaliteiten beschikken en leerlingen die te laat of niet op school aankomen. Kortom: er is een situatie ontstaan waarin leraren, ouders, maar vooral de betrokken leerlingen zwaar de dupe zijn.

De problemen binnen het leerlingenvervoer zijn geen natuurverschijnsel dat ons overkomt, maar iets waar de gemeente actief zorg voor moet dragen. Daarom agenderen SP en ChristenUnie dit onderwerp, om in eerste aanleg met alle betrokkenen (vervoerder, chauffeurs, leerlingen, ouders, betrokken onderwijsorganisaties, Bijzonder in Arnhem) te spreken over de volgende vragen:

- Hoe gaat het college om met de huidige problemen van vervoerders in het leerlingenvervoer? Hoe geeft het college vorm aan eerdere toezeggingen om meer geschikte chauffeurs te werven voor het leerlingenvervoer?
- Hoe gaat het college op dit moment om met de problemen die leerlingen en ouders ervaren: hoe wordt er gereageerd op klachten? Hoe worden gesignaleerde problemen opgelost?
- Welke afspraken heeft de gemeente momenteel met de vervoerder gemaakt en hoe wordt geëvalueerd wat de effecten hiervan zijn op de leerlingen die hiervan gebruik willen maken?
- Welke alternatieven voor de huidige aanbestedingssystematiek voor het leerlingenvervoer ziet het college?

Nathalie Nede – ChristenUnie

Noud Roelen – SP

Legenda

LLV – Leerlingenvervoer

1. Ervaringen vervoer

1. Onze zoon wordt sinds 2017 met leerlingenvervoer naar school, BSO en huis vervoerd.
    a. Hierbij hebben nooit incidenten plaatsgevonden tot schooljaar 2022/2023.
2. Chauffeur Willemsen-De Koning geeft aan bij het kennismakingsgesprek (schooljaar 2022/2023) aan dat de kinderen in haar bus (op basis van de dossiers die ze gekregen heeft) dermate zwaar zijn dat zij dit niet aankan ondanks haar jarenlange ervaring. Ze heeft dit aangegeven bij de planning, maar die hebben daar niets mee gedaan.
    a. Dit indiceert dat de planning geen rekening houdt met de werklast/werkdruk van de chauffeurs.
    b. Dit indiceert dat de planning alleen kijkt naar praktische logistiek, maar niet kijkt naar de zwaarte van de handicaps van de kinderen die onder de verantwoording van de chauffeur vallen.
3. Chauffeur stopt ermee na twee dagen. Willemsen-De Koning heeft geen vervanger wegens gebrek aan chauffeurs. Regiotaxi chauffeur neemt het over.
    a. LLV chauffeurs hebben een cursus waarbij ze kennis opdoen van de handicaps van de kinderen.
    b. Regiotaxi chauffeur heeft aan ons aangegeven dat hij geen kennis heeft hoe hij om dient te gaan met de handicaps van de kinderen. Dat betekent dat deze chauffeur niet gekwalificeerd is om deze kinderen adequaat te vervoeren.
    c. Zonder kennis kan een chauffeur precedenten scheppen omdat de chauffeur niet weet welk gedrag hij wel of niet mag toestaan op basis van de handicaps van de kinderen.
4. Nieuwe LLV chauffeur neemt het na (ongeveer) 3 weken over, begin oktober. Deze weigert een kennismakingsgesprek als we dat verzoeken.
    a. We vermoeden dat een kennismakingsgesprek tussen chauffeur en ouders in eigen tijd dient te gebeuren. Chauffeurs krijgen daar dan ook niet voor betaald. Dit betekent dat chauffeurs dit kunnen weigeren omdat dit geen onderdeel is van hun taken.
    b. Een kennismakingsgesprek wordt volgens onze ervaring ook gebruikt om kennis op te doen van waar de kinderen baat bij hebben en hoe je met bepaalde aspecten van hun handicap om moet gaan. Denk b.v. aan een fidget toy om het kind rustig te houden in de bus. Als de chauffeur dit niet weet kan hij daarmee het kind iets ontzeggen waar het baat bij heeft.
5. Per 30 oktober ontvangen we een e-mail dat de vervoerder onze zoon voor een dag schorst.
    a. Er wordt melding gemaakt van structurele incidenten.
    b. Er is echter nooit aan ons als ouders gecommoniceerd dat er incidenten hebben plaatsgevonden.
6. LLV schorst hem vervolgens voor langere tijd zonder dit te communiceren naar de ouders.

2. Incidentenprotocol / Leerlingenvervoer

1. Volgens het AVAN incidentenprotocol dient de gemeente te acteren op incidentmeldingen van ofwel de vervoerder ofwel de burger.
    a. Na schorsing door vervoerder gebaseerd op *structureel* fysiek geweld in de taxi door mijn zoon, heeft LLV *structureel* verzaakt om contact op te nemen met ons als ouders van het kind.
    Contact opnemen met de ouders staat expliciet vermeld in het incidentenprotocol bij fysiek geweld. LLV heeft het incidentenprotocol hierin dus meermaals niet gevolgd.
        i. Als LLV het incidentenprotocol bij fysiek geweld in de taxi al niet opvolgt, in hoeveel andere gevallen volgen ze het nog meer niet op? Wie houdt hier toezicht op?
    b. Ook als wij als ouders bij LLV meerdere malen aandringen om hierover in gesprek te gaan, worden wij genegeerd.
    c. Als wij Zorgbelang Gelderland inschakelen voor mediation geeft de teamleider van LLV aan dat LLV weigert om in gesprek te gaan met ons.
    d. Teamleider LLV geeft aan dat wij al maanden zo niet jaren gesprekken hebben gehad betreffende het gedrag van onze zoon in het vervoer.
    Dit is niet het geval; ik bied hierbij aan om mijn telefoonhistorie op te vragen bij de telecom maatschappij en mijn e-mail historie bij de internet service provider. De enige keer dat wij LLV hebben gesproken omtrent onze zoon is in 2017.
    LLV weigert dus met ons te praten op basis van gefabriceerde problematiek. Dit lijkt me een zeer kwalijke zaak.
2. Er is geen opdracht gegeven voor een onderzoek, wat volgens het incidentenprotocol door de gemeente kan worden geïnitieerd. Bij structurele incidenten die leiden tot een schorsing zou het logisch zijn dat de gemeente een onderzoek instelt, of al ingesteld had.
    a. We weten dat dit onderzoek nooit heeft plaatsgevonden, aangezien wij als ouders nooit zijn geconsulteerd voor een onderzoek. Volgens het incidentenprotocol behoren wij als ouders geraadpleegd te worden bij zo'n onderzoek.
    b. Indien dit onderzoek *wel* heeft plaatsgevonden is dit onderzoek niet correct uitgevoerd als de ouders hier niet in meegenomen zijn. In het incidentenprotocol is namelijk expliciet vermeld dat ouders geraadpleegd dienen te worden.

3. Toezicht & Controle

1. Als burger mag ik het dossier opvragen rondom mijn zoon. Ik wil dan ook weten welke incidenten er door de vervoerder zijn gemeld om over te gaan tot schorsing.
2. Volgens de teamleider LLV doet team vervoer niet aan dossiervorming.
    a. Dit impliceert dat er niet wordt bijgehouden welke incidenten de vervoerder meldt.
    b. Dit impliceert dat er niet wordt bijgehouden welke klachten er via AVAN zijn ingediend door de burger.
    c. Dossiervorming is niet expliciet in het incidentenprotocol opgenomen als eis omdat dit vanzelfsprekend zou moeten zijn dat de gemeente zelf toezicht houdt op de incidenten als opdrachtgever.
    Deze informatie heb ik verkregen door gesprekken met AVAN te houden. Zij waren verbaasd dat een gemeente niet aan dossiervorming zou doen en zouden intern bespreken of ze dat bij een nieuw incidentenprotocol expliciet kenbaar moesten stellen.
    d. Aangezien LLV geen dossiervorming hanteert, hoe kan de teamleider dan het gesprek met ons weigeren op basis van alle gesprekken vanwege het gedrag van mijn zoon?
3. Dit betekent ook dat wij waarschijnlijk niet de enige casus zijn waar deze incidenten van genegeerd worden.
4. Als LLV niet doet aan dossiervorming, wie houdt er dan toezicht op welke incidenten de vervoerder meldt (of niet meldt)? De vervoerder kan hierdoor incidenten “verzinnen” aangezien LLV dit toch niet bijhoudt of er actie op onderneemt.
    a. Uiteraard kan het ook zo zijn dat LLV wel degelijk aan dossiervorming doet en dat ik het mis heb. Indien dat het geval is, dan ben ik door LLV foutief geïnformeerd zodat ik als burger niet mag inzien wat er daadwerkelijk is geregistreerd.
    Indien dit het geval is, betekent het dat dit het beleid is van de gemeente. Beleid waarbij burgers worden voorgelogen om ze de service te ontzeggen waar ze recht op hebben en waar de kinderen de dupe van worden.
5. Als we de wijkcoach vragen om de dialoog aan te gaan met LLV, wordt dat zelfs geëscaleerd naar op teamleider niveau. De wijkcoach geeft uiteindelijk aan dat zij geen enkele invloed hebben op het beleid van LLV, omdat LLV een andere afdeling is met een eigen beleid.
    Dit betekent dat er geen samenwerking is met de focus op het welzijn van een kind, omdat het beleid van LLV voorgaat. Hier zou controle en toezicht op moeten zijn. Niet alleen op uitvoering, maar ook op het beleid.

4. Klachten

1. Klachten verlopen via klachtenformulier AVAN.
    a. Klachten over vervoerder gaan rechtstreeks naar vervoerder.
    b. Als de organisatie waar de klacht over wordt ingediend ook de klachtafhandeling mag doen, krijg je een W.C. eend verhaal. De vervoerder zal dan altijd haar eigen kant kiezen.
    c. Als klachten goedgekeurd worden, hoeft er niets mee worden gedaan omdat er toch geen toezicht is. Dus waarom niet alles goedkeuren waar je mee weg kan komen? Krijg je ook minder bezwaren.
2. AVAN geeft aan dat zij alleen “trends” doorgeven aan de gemeente.
    a. Dat betekent dat er geen toezicht is op individuele klachten, omdat die alleen doorgestuurd worden naar de vervoerder.
    b. Dit betekent dat een kind zomaar gepest kan worden in de taxi, door ofwel andere kinderen, ofwel de chauffeur, zolang er niet meer dan een enkele ouder hier melding van maakt. Individuele klachten worden hierbij dus niet gemonitored.
    c. Gepeste kinderen zullen uiteindelijk agressie gaan vertonen. Dit zal ook gebeuren bij gebrekkige begeleiding van kinderen in de taxi.
3. LLV geeft in hun e-mail signature aan dat ze telefonisch bereikbaar zijn tussen 9:00 en 12:00. Als we dit telefoonnummer bellen krijgen we (herhaaldelijk) van Team Vervoer te horen dat LLV telefonisch niet bereikbaar is, omdat zij hen nooit te pakken krijgen als ze mensen willen doorverbinden.
   Het is tekenend dat andere gemeentelijke afdelingen bij ouders aangeven dat zij zelf ook gefrustreerd zijn dat LLV nooit telefonisch bereikbaar is, omdat zij de boze burgers te woord moeten staan en LLV die dans ontspringt.
4. Ik maak de assumptie dat Team LLV uit slechts een handvol mensen bestaat, mogelijk niet meer dan twee of drie, kijkende naar de communicatie per e-mail die wij over de jaren heen hebben verkregen. Deze hebben dan ook niet de mankracht om meer te doen dan alleen planningen rond te sturen.
5. Ik heb ook een klacht ingediend bij de gemeente omtrent dit verhaal. Hierop hebben we een gesprek met een manager gekregen. Als ik echter op de website van de gemeente Arnhem inlog en de voortgang van mijn zaak inkijk, krijg ik te zien dat de status “afgebroken” is. Ik wacht nog steeds op een verklaring waarom mijn zaak die status heeft, na alle adviezen die volgens de manager opgevolgd zouden worden.

5. Kwaliteit

1. Een lagere prijs verkiezen boven kwaliteit betekent gewoonlijk dat de dienst slechter is. Dit betekent in de meeste gevallen dat de dienst resulteert in significant meer klachten, gevolgd door additionele kosten. Kosten die niet, of significant lager zouden zijn, bij een partner die duurder is omdat ze hogere kwaliteit leveren.
   Hogere kwaliteit betekent daardoor dat de kosten inzichtelijker zijn omdat er veel minder nieuwe kosten gestapeld worden.
2. In een jaar tijd (2021-2022) hebben we 18 klachten ingediend, waarvan 14 gegrond verklaard. Hieronder vallen o.a. het niet binnen een uur ophalen van kinderen, het afleveren van kinderen op het verkeerde adres, het kwijtraken van het kind omdat het niet op de BSO was aanbeland, het kind op weg naar huis meenemen naar een andere stad omdat er nog een ander kind vergeten was waardoor mijn kind 2.5 uur in de taxi heeft gezeten.
3. We hebben gesprekken gehad met een chauffeur die op presikhaaf zonder opdracht een half uur heeft moeten wachten, terwijl onze zoon opgehaald moest worden door een chauffeur in Malden, tijdens de spits. Die heeft tijdig bericht dat hij te laat was, maar pas 30 minuten later is de chauffeur op presikhaaf gebeld of hij de rit kon overnemen, met als gevolg dat ons kind ruim een uur te laat thuis komt. Dit is een kwestie van slechte planning.
4. Willemsen-De Koning maakt ook gebruik van een systeem waarbij je ritten kunt plannen zonder een chauffeur eraan te koppelen. Vanuit een logistiek perspectief is dat een gebrekkig ICT systeem als daar niet eens een waarschuwing wordt getoond. Deze rit had nooit in de planning opgenomen mogen worden zonder chauffeur. Dit zorgt ervoor dat kinderen vaker ‘vergeten’ worden op te halen, waardoor er weer vertraging opgelopen wordt en er extra chauffeurs ingezet moeten worden om dat weer recht te trekken. Dit zorgt voor een sneeuwbaleffect.
5. Dan is er nog melding gemaakt bij LLV over hoe een chauffeur geen kinderslot op de deur heeft en mijn kind tijdens de rit bijna uit de auto is gevallen omdat hij de deur open maakte. Dit is ook bij de wijkcoach aangedragen.
   Die heeft uitgezocht wat ze daarmee kunnen doen, maar dit blijkt geen onderdeel te zijn van de aanbesteding. De vervoerder is daardoor niet aansprakelijk te stellen hiervoor.
6. Het is algemeen bekend dat vervoerders chauffeurs tekort komen. Willemsen-De Koning heeft in hun gunning over de periode 2021-2023 al aangetoond dat ze een structureel tekort aan chauffeurs hadden. Dit was in de periode van Munckhof en daarvoor bij Linssen hetzelfde. Waarom wordt er na 3 verschillende perioden met verschillende vervoerders geen aanbesteding gedaan waarbij er *twee* partijen worden gekozen? Dat betekent dat beide vervoersbedrijven voldoende gekwalificeerd personeel hebben die deze taak kunnen vervullen. Dit zorgt uiteindelijk voor stabiliteit, continuïteit en daarmee kwaliteit.

6. Gevolgen

1. Ons kind heeft de gebrekkige begeleiding in de taxi en het daarna wegvallen van structureel vervoer ervaren als traumatisch.
2. Zijn gedrag is daardoor veranderd.
3. Hij is door school naar huis gestuurd door zijn fysieke frustratie, waardoor hij een “thuiszitter” is. Hij zit nu al 10 maanden thuis zonder onderwijs of begeleiding. Dit zorgt wederom voor een traumatische ervaring.
4. Meerdere Experts op het gebied van de beperking van mijn zoon adviseren inmiddels dat hij voortaan een privé taxi nodig heeft naar school met individuele begeleiding. Dit zijn fors hogere kosten voor LLV.
5. Meerdere Experts op het gebied van de beperking van mijn zoon adviseren dat hij voortaan individuele begeleiding nodig heeft in de klas gedurende de hele dag. Dit zijn fors hogere kosten voor de Wijkcoach.
6. Experts adviseren dat er behandeling moet komen voor stress en traumabehandeling. Dit zijn aanvullende kosten voor het Wijkteam.
7. Hij wordt nu tijdelijk in een observatie traject geplaatst om tot rust te komen en hem opnieuw te observeren om te zien wat hij nodig heeft in het dagelijks leven met zijn beperking, met adviezen voor LLV, school en aanvullende ondersteuning door het Wijkteam. De kosten voor het Wijkteam zijn hiervoor een kwart miljoen euro.

Dit zijn kosten die allemaal voorkomen hadden kunnen worden bij correct toezicht en bij de juiste kwaliteitseisen binnen het vervoer.

Schriftelijk inbreng rondetafelgesprek leerlingenvervoer gemeente Arnhem

Beste raadsleden,

Op 29 november spreekt u in een rondetafelgesprek over leerlingenvervoer. Wij zijn gevraagd een inbreng hiervoor te doen. Voor uw gesprek willen we u het volgende meegeven.

Ouders & Onderwijs is de landelijke organisatie voor ouders met kinderen in de schoolgaande leeftijd. Wij bieden een informatiepunt voor ouders met vragen over het onderwijs en school. Ook behartigen wij de belangen van deze ouders op het landelijk onderwijsveld. en zijn wij gesprekspartner namens ouders voor onder andere de overheid. Bij ons informatiepunt spreken we veel ouders over het leerlingenvervoer. Dat zijn vaak schrijnende situaties. Kinderen die heel vaak te laat komen op school of helemaal niet op school komen, onveilige situaties in het busje en extreem lange reistijden (meer dan 3 uur per dag). In maart 2022 hebben we een onderzoek hierover uitgebracht. Daaruit kwam duidelijk de ernst van de problemen naar voren.
De ritten zijn vaak veel te lang, wisselen chauffeurs te vaak en is de situatie in de bus soms zelfs onveilig. Met als gevolg dat de toch al kwetsbare leerlingen uitgeput op school aankomen. U kunt zich vast voorstellen wat dit betekent voor het kind en de ouders. Kinderen missen onderwijstijd, komen al heel moe en overprikkeld aan, hebben na school geen tijd meer voor een hobby of om te spelen met hun vriendjes. En er zijn zelfs kinderen die op een verkeerde plaats uit een busje worden gezet. Op klachten wordt slecht of niet gereageerd en ouders worden van de vervoerder naar de gemeente en weer terug verwezen. Dat waren de verontrustende conclusies uit het onderzoek. De afgelopen jaren hebben we ons dan ook ingezet voor het verbeteren van het leerlingenvervoer. Zo sprak onze directeur in oktober vorig jaar in een rondetafel met de leden van de tweede kamer hierover. En vandaag verscheen dit artikel in de nationale onderwijsgids.

Er is gevraagd of wij u een beeld kunnen geven van de landelijke ontwikkelingen. De problemen met het leerlingenvervoer zijn niet van nu. Al zeker 20 jaar wordt er over gesproken maar dat heeft tot nu toe niet geleid tot verbetering. Helaas eerder een verslechtering. De aanbesteding maar nu zeker ook het chauffeurstekort hebben ervoor gezorgd dat de situatie slechter geworden is. De afgelopen twee jaar wordt er veel gesproken over het leerlingenvervoer. In de tweede kamer, met het ministerie, de VNG en de vertegenwoordigers van de vervoerders. Ook is er een onderzoek onder de gemeente uitgevoerd en zijn er goede voorbeelden en komt er handreiking voor de aanbesteding. Dit heeft helaas nog tot weinig of geen verbetering gezorgd. Sinds de zomer is de situatie verslechterd. We krijgen de indruk dat het leerlingenvervoer niet over kinderen gaat maar eerder over pakketjesvervoer.

Er zijn veel partijen betrokken bij de organisatie van het leerlingenvervoer. Landelijke overheid (ministerie OCW), lokale overheid (gemeenten), vervoerders en scholen. Ieder met hun eigen verantwoordelijkheid en taak. Onze observatie is dat alle betrokken naar elkaar wijzen. Dat gebeurt in individuele situaties (ouder klaagt bij vervoerder, die verwijst naar gemeente, gemeente wijst naar verordening) maar ook op gemeentelijk en landelijk niveau (ministerie bekostigt, gemeenten zijn verantwoordelijk, vervoerders voeren het uit). Door het steeds maar weer doordelegeren van

verantwoordelijkheid en de werkwijze van aanbesteden op de 'economisch meest gunstige inschrijving' is het leerlingenvervoer steeds meer gaan lijken op pakketjesvervoer. Maar het gaat niet om pakketjes, het gaat om vaak kwetsbare kinderen die er zelf ook niet voor hebben gekozen naar een speciale school te gaan. Ze zijn hiertoe gedwongen, omdat er geen passend onderwijs voor hen beschikbaar is in de buurt. Het leerlingenvervoer is voor deze groep kinderen noodzakelijk om naar school te kunnen gaan. Deze kinderen hebben recht op onderwijs en recht op een overheid die ervoor zorgt dat zij dat onderwijs op een manier kunnen volgen die niet schadelijk voor ze is.

De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat er landelijk wel veel aandacht was voor het leerlingenvervoer maar gemeenteraden vaak niet op de hoogte waren van de problemen met het leerlingenvervoer in hun eigen gemeente. De afgelopen periode zien we dat steeds meer gemeenten het onderwerp op de agenda zetten.
Uw gemeente is daar, met deze rondetafel, een goed voorbeeld van. Andere gemeenten die goed bezig zijn om het leerlingenvervoer te verbeteren zijn onder andere Utrecht, Land van Cuijk en Leiden.

Als gemeenteraad kunt u zelf veel doen om de situatie van deze kinderen zo snel mogelijk te verbeteren. Op de volgende onderwerpen geven wij u hiervoor input:

- Betrekken van ouders bij het verbeteren van het leerlingenvervoer:
  Binnen uw gemeente spreekt u individuele ouders met een klacht. Maar dat geeft een eenzijdig beeld en gaat alleen maar over de negatieve ervaringen. In een aantal gemeenten worden er klankbordgroep van ouders opgericht. Met deze klankbordgroep wordt een bredere groep ouders betrokken en hoort u ook de positieve ervaringen. Ook hebben ouders zelf vaak hele goede ideeën om het vervoer te verbeteren.
- Aansluiten bij de mogelijkheden en behoeften van ouders
  Wij horen veel van ouders dat er geen mogelijkheden zijn om het vervoer aan te laten sluiten bij hun situatie. Bijvoorbeeld wanneer ouders zijn gescheiden of wanneer een kind naar de kinderopvang gaat, er geen twee ophaaladressen mogelijk zijn. Volgens de wettelijke verplichtingen hoeft u dit niet toe te staan maar binnen de aanbestedingsafspraken met de vervoerder kunt u hierover afspraken maken. Ook kunt u daarin een ruimere toepassing van de criteria voor recht op leerlingenvervoer (oa. afstand, dichtstbijzijnde toegankelijke school, handicap en leeftijd) afspreken zodat het vervoer beter aansluit bij de thuissituatie en de mogelijkheden van de ouders.
- Verbeteren van de klachtenafhandeling
  Ouders worden vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Ze melden hun klacht bij de vervoerder die aangeeft de klacht niet op te kunnen lossen en worden doorgestuurd naar de gemeente. Daar krijgt de ouder het antwoord dat de vervoerder dit moet oplossen. Zo gaat het heen en weer en komt er geen oplossing voor de klacht van de ouder. U kunt zorgen dat klachten beter en sneller worden opgelost. Maar ook dat ouders beter en goed weten waar ze met hun klacht terecht kunnen. En zorgen dat u als gemeenteraad goed zicht heeft op de klachten.
- Aanbesteden op kwaliteit en reistijd
  Via de aanbesteding kiest u een ververvoerder en maakt daar afspraken mee. Meestal vindt de belangrijkste beoordeling plaats op basis van efficiëntie en kosten. Bijvoorbeeld de laagste prijs en duurzaamheid. De vervoerder vertaalt die vervolgens naar zijn mogelijkheden en zet in op zo laag mogelijke kosten. Met de enorme druk op de kosten, reistijd en efficiëntie-denken wordt het leerlingenvervoer pakketvervoer. Het belang van het kind wordt uit het oog

verloren. Door in de aanbesteding vooral te sturen op de kwaliteit van het vervoer maar ook op een zo kort mogelijke reistijd voor de kinderen kunt u het leerlingenvervoer in uw gemeente verbeteren.

- **Meer en betere chauffeurs:**
  De kritiek op het leerlingenvervoer wordt soms als kwetsend ervaren door al die chauffeurs die elke dag met hart en ziel werken om deze kinderen een prettige reis naar school te geven. Een goede en fijne chauffeur is voor deze kinderen goud waard en voor hen de belangrijkste kwaliteitsfactor voor hun vervoer naar school. Chauffeurs hebben prettig, lonend en aantrekkelijk werk nodig. Hierop kunt u via de aanbesteding en de afspraken met de vervoerder inzetten en sturen.

Ik wens u een goed gesprek toe. Mocht u naar aanleiding van deze inbreng nog vragen hebben, verneem ik die graag.

Met vriendelijke groet,

Marieke Boon-Mens,
Thema-adviseur passend onderwijs

Ouders & Onderwijs
Groenmarktstraat 56
3521 AV Utrecht
06-12470177
www.oudersenonderwijs.nl

Problemen leerlingenvervoer; bijdrage Marloes Tiemessen
Directeur van SBO De Klaproos - Flores Onderwijs

In de werkomgeving van het SBO maken we dagelijks de effecten van de personeelstekorten in het leerlingenvervoer mee.
Om een beeld te geven van de impact die dit heeft op onze leerlingen, hun ouders en leerkrachten, kies ik ervoor om u eerst een schets te geven van de doelgroep leerlingen die we onderwijs bieden op het Speciaal Basisonderwijs (SBO).
Daarna zal ik ingaan op de impact van de tekorten in het leerlingenvervoer.

Als een leerling wordt verwezen naar het SBO, dan is er in veel gevallen sprake van een leerachterstand en/of gedragsproblematiek. Het kan zijn dat er sprake is van een algehele ontwikkelingsachterstand doordat er sprake is van een medische oorzaak, er kan sprake zijn van een ontwikkelingsstoornis of spraak-taalproblematiek, en soms weten we het nog onvoldoende maar zien we wel dat een leerling juist wel tot ontwikkeling komt in deze setting. We zien dat deze leerlingen bijvoorbeeld moeite hebben met: een hoog tempo (snel denken), het gelijktijdig verwerken van veel informatie, moeilijk met veranderingen kunnen omgaan en dat zij over- of ongevoelig zijn voor prikkels, sterk vasthouden aan regels, impulsief gedrag vertonen, opstandig gedrag vertonen, moeite hebben om op woorden te komen, niet goed te verstaan zijn, etc.
Al deze leerlingen hebben hun eigen onderwijsbehoeften maar hebben wel baat bij de inrichting van het onderwijs zoals dat op het SBO is vormgegeven. Zij komen op het SBO tot ontwikkeling en dat heeft veelal alles te maken met het voorzien in de behoefte aan structuur-voorspelbaarheid-nabijheid- overzicht- een expliciete behoefte aan kleine groepen en intensivering van het onderwijsaanbod. En laat het op deze punten nu juist mis gaan in het leerlingenvervoer.

-> **Veel wisselende taxichauffeurs, soms niet weten wie je op komt halen en wie je weer thuis brengt.**
Deze onduidelijkheid belemmert het normaal kunnen functioneren van leerlingen die deze voorspelbare omgeving juist nodig hebben. Zij zijn al overprikkeld als ze op school komen, dat heeft weer impact op het leren en de spanning bouwt zich weer op richting het einde van de dag als ze naar huis gaan. Thuis ontladen deze kinderen zich, veelal zijn het de ouders die het dan te bezuren hebben.

-> **Door een tekort aan chauffeurs worden er meerdere ritten achter elkaar gepland. Leerlingen komen te laat op school.**
Juist deze leerlingen hebben ALLE onderwijstijd hard nodig. De dagen worden opgestart met het doornemen van de dag (voorspelbaar maken) en bijzonderheden.
Leerlingen die te laat zijn missen deze dagstart en veelal missen ze ook het begin van instructies. Het intensieve aanbod, voldoende leer- en instructietijd heeft de meeste impact op de ontwikkeling van onze leerlingen.

-> **Veel leerlingen in een bus met een chauffeur (geen opvoeder).**
Er zitten veel leerlingen (met allerlei problematieken) in een bus. De structuur van school en thuis is daar niet aanwezig. De chauffeurs zijn niet allemaal voldoende pedagogisch onderlegd om zorg te dragen voor een veilige omgeving in de bus. Gedrag van leerlingen wordt met grote regelmaat genoemd als klacht van zowel leerlingen, chauffeurs als ouders.

Zo nu en dan spreken ouders andermans kinderen aan in de taxi, krijgen chauffeurs een uitbrander of lopen de gemoederen tussen ouders bij de haltes hoog op. Dit alles doet iets met het gevoel van veiligheid van leerlingen, hun ouders en de chauffeurs.

Vervoerder AVAN heeft in online bijeenkomsten met de scholen gesproken. Zij hebben hier hun uitdagingen besproken en ook gekeken naar de mogelijkheden hierin te ondersteunen bij de scholen. De primaire verantwoordelijkheid ligt echter bij de vervoerder en de gemeente. Fijn dus dat het gesprek daar nu plaatsvindt.
Natuurlijk hebben we onze ideeën over hoe het beter kan:

- **Kleine taxi auto's (elektrisch) met maximaal vier leerlingen.**
  Wij denken dat deze setting veel aantrekkelijker is voor een chauffeur dan wanneer er een grote hoeveelheid leerlingen in een taxi zit. Mogelijk wordt het beroep op deze manier weer aantrekkelijk en zal het leiden tot een toename van chauffeurs. Op die manier kunnen leerlingen weer op tijd op school zijn. Een persoonlijk contact tussen chauffeur, ouder en leerling is op deze manier mogelijk eerder gelegd. Deze setting zal ook veel minder prikkels opleveren voor de leerlingen.

- **Investeren in een persoonlijk contact met de ouders die leerlingenvervoer aanvragen.**
  Onlangs sprak ik met een consulent leerlingenvervoer van de gemeente Renkum. Deze consulent bezoekt de scholen waar leerlingen vanuit haar gemeente gebruik maken van het leerlingenvervoer. Allereerst om elkaar te leren kennen en te investeren in een goed en makkelijk contact met elkaar. De insteek van dit gesprek vond ik positief en een voorbeeld voor veel gemeenten. Deze consulent bespreekt bij een aanvraag voor leerlingenvervoer met ouders wat de mogelijkheden zijn van het gezin en de leerling, niet alleen nu maar ook richting toekomst. De wijze waarop zij dit aanpakt zorgt m.i. voor begrip, je gehoord voelen en vertrouwen. Het idee is om leerlingen vanaf groep 7 zelfstandiger te maken. Daar is hulp bij (De reiskoffer), zoals dat ook in Arnhem is, maar hier werd het expliciet uitgelegd. Leerlingen en ouders worden gemotiveerd om naar deze zelfstandigheid toe te werken. Zo kunnen leerlingen een vergoeding krijgen van €0,10 per kilometer als ze naar school gaan fietsen. Door te investeren in deze contacten lukt het mogelijk om leerlingen uit de taxi te krijgen die dat niet per se nodig hebben.

  Wat er sterk was aan dit contact:
  - De **persoonlijke verbinding** (ook met ouders)
  - Kijken naar mogelijkheden en bespreken hoe daar naar toe te werken
  - De weg weten te wijzen als er maatwerk nodig is (verbinden).

- Ik zou willen vragen de verantwoordelijkheid bij scholen weg te halen als het gaat om een inschatting maken van de mogelijkheden van een kind om zelfstandig naar school te reizen. Hier gaan scholen niet over.

Leerlingenvervoer

Vanuit gemeente Arnhem is het verzoek gekomen om in te komen spreken, helaas is dat voor onze kleine organisatie met een bestuur wat zelf (voormalig) VSO leerling is niet mogelijk vandaar onze schriftelijke inbreng

Laat ons u even meenemen in onze wereld van het falende leerlingenvervoer en wat wij dagelijks voor onze kiezen krijgen van wanhopige leerlingen: van kleuter tot student en diens ouders;

Verdrietig – vergeten – minderwaardig – te veel lesachterstand - haal m'n examen nu niet – moet een niveau terug – voel me alleen – genegeerd – vertrouw regering niet meer – niet gezien – het is discriminatie – ik tel niet mee – altijd maar bedelen – voel me vee – een postpakket – ben overspannen – heb PTSS – mijn toekomst is weg - soms hoeft het van mij niet meer…

Helaas domineren de problemen met het leerlingenvervoer de actualiteiten nogal. Op meerdere plaatsen in Nederland zien wij en horen wij veel klachten. Terwijl alle leerlingen recht hebben op onderwijs, en dat lukt nu dus gewoon niet. Gemeenten zijn nu verantwoordelijk en dat zijn ze al jaren, duidelijk is dat het pleisters plakken vanuit de VNG en gemeenten niet helpt op weg naar een structurele oplossing, er wordt nu al 2 jaar pleisters geplakt en nog steeds is er niet DE structurele oplossing gevonden!

Wij willen als LBVSO dat er een structurele oplossing komt in de toekomst, maar dat er voor nu een noodplan vervoer komt waardoor ouders met een beschikking ook gewoon recht hebben op vervoer voor hun kind, kan het leerlingenvervoer niet leveren die dag of dagen? Dan mogen ze een reguliere taxi benaderen en de kosten dekken de gemeenten, zodat er geen verdere onderwijsachterstand meer zal ontstaan door het ontbreken van fatsoenlijk en betrouwbaar leerlingenvervoer.
Wat ons brengt naar het 2e noodplan: een noodplan voor gemiste onderwijstijd, Gemeentes moeten met ouders in gesprek over het gemist onderwijs door de problemen met leerlingenvervoer en ze een individueel aanbod doen om deze tijd in te kunnen halen bijvoorbeeld via huiswerkbegeleiding aan huis.

Wij zien dus voor gemeentes nu een kans om te zorgen dat ieder kind met een indicatie leerlingenvervoer ook elke dag op tijd op school aankomt en opgehaald wordt, door inzet voor alternatief vervoer. Daarnaast te compenseren voor gemiste onderwijstijd aan leerlingen zeker in het VSO en het regulier VO, omdat deze hun toekomstperspectief echt zien verkleinen elke keer dat ze lessen moeten missen door haperend leerlingenvervoer.

Voor de toekomst vragen wij u na te denken of een Europese aanbesteding via de gemeente om op school en thuis te komen als leerling in het speciaal onderwijs wel echt de juiste inrichting en plaats is? Het onderwijs zouden we toch nooit aanbesteden? Waarom dan wel het vervoer wat voorwaardelijk is aan het kunnen deelnemen van het onderwijs?

Mocht u nog vragen hebben dan kan u ons mailen op inge@lbvso.nl

Van: Stephanie Rooijakker
Verzonden: woensdag 29 november 2023
Onderwerp: RE: incidentmeldingen leerlingenvervoer

Beste Nathalie,

Bedankt voor je mailtje.
Naar aanleiding van je vraag heb ik vandaag e.e.a. uitgezocht/nagevraagd.

Bij deze de terugkoppeling:
Gebleken is dat er geen totaaloverzicht van calamiteiten/incidenten wordt bijgehouden.
Indien er sprake van een calamiteit, dan wordt dit op persoonsniveau bijgehouden (privacy aspect).
Verder heb ik begrepen dat de calamiteiten qua onderwerp zeer uiteenlopen.

Wat wel algemeen wordt bijgehouden is het aantal schorsingen binnen Leerlingenvervoer. Het is niet waar je concreet om hebt gevraagd, maar volledigheidshalve stuur ik het je toch toe.
Van november 2022 t/m vandaag, zijn er in totaal 4 kinderen langdurig geschorst (waarvan er 2 weer in vervoer zitten, 1 geen vervoersvraag meer heeft en 1 nog steeds geschorst is).
Vanwege het incidentele karakter van deze langdurige schorsingen is dit aantal achteraf nog na te gaan (hier worden echter geen statistieken van bij gehouden).

Het aantal kortdurende schorsingen (meestal van een dag) wordt niet als data bijgehouden (dit verloopt via de vervoersorganisatie, zoals bijvoorbeeld WdK), dergelijke informatie wordt vervolgens ook weer op persoonsniveau bijgehouden.

Indien er naar aanleiding van mijn terugkoppeling vragen zijn, dan hoor ik dit graag en ik kijk ik wat ik voor je kan betekenen.

Fijne middag!

Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Stephanie Rooijakker
Bestuursadviseur WMO
- Doelgroepenvervoer
- Woningaanpassingen

Strategie, Beleid en Regie
Afdeling Zorg & Welzijn

Memo

Datum : 06-11-2023

Aan : Leden van de Gemeenteraad en fractievolgers

Van : Wethouder Marco van der Wel

Betreft : Memo naar aanleiding van toezeggingen 1412 t/m 1414

Inleiding
Tijdens de Raadsvergadering van 27 september jl. zijn er door mevrouw Nede vragen gesteld over het Leerlingenvervoer. Naar aanleiding van deze vragen heb ik toezeggingen gedaan. Middels deze memo geef ik u een reactie op deze toezeggingen.

1412 Klachtenoverzicht Avan – Gemeente Arnhem
Wethouder van der Wel zegt toe de klachtenregistratie Leerlingenvervoer in Arnhem aan de raad te doen toekomen.

Reactie:
Hieronder treft u het klachtenoverzicht van Avan t.a.v. de Gemeente Arnhem:

Wmo-vervoer

Periode	Klachten totaal	Klachten gegrond/verwijtbaar	Aantal ritten	% gegrond/verwijtbare klachten t.o.v. aantal ritten
1-1-22 t/m 31-12-22	358	220	99.875	0,22%
1-1-23 t/m 30-9-23	252	145*	79.085	0,18%

*= 8 klachten zijn nog in behandeling (klachten worden binnen tien werkdagen na indiening afgehandeld. Op dit moment is van deze klachten nog niet bekend of ze gegrond/verwijtbaar zijn).

Routevervoer (Leerlingen-, jeugdwet- en dagbestedingsvervoer)

Periode	Klachten totaal	Klachten gegrond/verwijtbaar	Aantal ritten	% gegrond/verwijtbare klachten t.o.v. aantal ritten
1-1-22 t/m 31-12-22	144	86	166.528	0,05%
1-1-23 t/m 30-9-23	111	59*	172.065	0,03%

*= 17 klachten zijn nog in behandeling (klachten worden binnen tien werkdagen na indiening afgehandeld. Op dit moment is van deze klachten nog niet bekend of ze gegrond/verwijtbaar zijn).

Leerlingenvervoer

Periode	Klachten totaal	Klachten gegrond/verwijtbaar	Aantal ritten	% gegrond/verwijtbare klachten t.o.v. aantal ritten
1-1-22 t/m 31-12-22	86	46	133.225	0,03%
1-1-23 t/m 30-9-23	63	34*	137.593	0,02%

*= 16 klachten zijn nog in behandeling (klachten worden binnen tien werkdagen na indiening afgehandeld. Op dit moment is van deze klachten nog niet bekend of ze gegrond/verwijtbaar zijn).

1413 Incidentele ritten in het doelgroepenvervoer
Wethouder van der Wel zegt toe de afspraken die gemaakt zijn over incidentele ritten in het doelgroepenvervoer en de handhaving van de gemeente te onderzoeken en de raad hierover te informeren.

Vraag:
“Een van de problemen is dat de gemeente afspraken heeft gemaakt met de doelgroepenvervoerder dat incidentele ritten niet meer onder doelgroepenvervoer zou vallen en dat de gemeente strenger handhaaft. Is de Gemeente bereid daar nog een keer naar te kijken”

Antwoord:
In de verordening Leerlingenvervoer Gemeente Arnhem staat vermeld dat er in ieder geval geen vervoersvoorziening wordt toegekend als het gaat om vervoer met een tijdelijk en/of incidenteel karakter, evenals (structureel) vervoer buiten de reguliere schooltijden die niet zijn aangekondigd in de schoolgids.

Dat incidentele ritten niet onder doelgroepenvervoer valt, is geen nieuwe afspraak. De indruk dat dit wel zo is, is een mogelijk gevolg van situaties uit het verleden, waarbij zowel gemeenten (consulenten/wijkteams) als vervoerders in enkele gevallen toestonden om incidentele wijzigingen op verzoek van ouders door te voeren. Dergelijke wijzigingen hebben plaatsgevonden zonder medeweten van Avan en is in strijd met de verordening. Avan is hier begin 2022 achter gekomen, omdat vervoerders aangaven met alle tekorten niet meer aan de verzoeken van ouders te kunnen voldoen. Naar aanleiding hiervan is met alle contactambtenaren afgesproken om er op toe te zien dat de regels in de verordening worden nageleefd en dus geen incidentele wijzigingen toe te staan. Aanvankelijk leverde dit weerstand op en daarom heeft Avan dit in 2022 en 2023 zowel naar scholen als naar ouders veelvuldig gecommuniceerd. Als resultaat heeft Avan recentelijk bijvoorbeeld vernomen dat er een school was die n.a.v. deze afspraak heeft besloten geen halve studiedagen in te plannen, maar alleen hele. Voornoemde is een wenselijke ontwikkeling. Leerlingenvoervoer kan zich simpelweg niet aanpassen naar incidentele situaties, omdat dit een grote impact kan hebben op meerdere reizigers. In sommige routes worden immers kinderen uit verschillende routes gecombineerd, daarnaast rijden de chauffeurs op andere tijden soms ander routevervoer.

Het is wenselijk dat vervoer niet wordt gezien als een middel wat zich aanpast aan de situatie, maar als een belangrijke sleutel in het gehele proces waar ook rekening mee moet worden gehouden zodat het uitvoerbaar blijft voor alle gebruikers. Ouders hebben hier tevens een belangrijke rol in. Het routevervoer gaat uit van structureel vervoer, waardoor er vaste routes gepland kunnen worden. Door incidentele wijzigingen toe te staan, gaat het vervoer op vraagafhankelijk vervoer lijken en dat is niet uitvoerbaar. Voorts zou hier een ander prijskaartje aan hangen en dient de Gemeente te betalen voor vervoer waar geen indicatie voor is afgegeven.

In zeer uitzonderlijke gevallen wordt gekeken naar maatwerk en de Gemeente is bereid om hierover in gesprek te gaan met de betrokken partijen.

1414 Signalen omtrent Leerlingenvervoer
Wethouder van der Wel zegt toe in gesprek te gaan met Bijzonder in Arnhem over signalen omtrent Leerlingenvervoer in Arnhem en de raad hierover te informeren.

Reactie:
Er is contact opgenomen met Bijzonder in Arnhem en er staat een gesprek gepland.

BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek ‘Problemen leerlingenvervoer’
29-11-2023

Agenderingsverzoek ‘Problemen leerlingenvervoer’

Initiatiefnemer:	Nathalie Nede - ChristenUnie Noud Roelen - SP
Portefeuillehouder:	M. Van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Nede (ChristenUnie), Roelen (SP), Groot (Arnhem Centraal), Lukkassen (FvD), Schrijvers (VVD), Groot (CDA), Heemskerk (D66), Noomen (GroenLinks), De Vries (Volt), Aydemir (DENK), Van Plateringen (BBA), Verheij (PVV).

Niet aanwezig waren de fracties PvdD en PvdA.

De volgende insprekers waren aanwezig bij het rondetafelgesprek: Math van den Beucken (BVO DRAN), Esther Vaessen (BVO DRAN), Marijn Matthijssen, Lesley Jacobs, Bianca Hierck (Bijzonder in Arnhem), Caroline de Swart (Bijzonder in Arnhem), Marjolein van den Broek (APCG), Anne Stomph (APCG), Martijn Vooren (Lichtenbeek), Marc Klapwijk (Prisma College), Eva Pusmaz (Willemsen de Koning), Tobias Los (Willemsen de Koning), Jan van Kempen (Willemsen de Koning).

Bespreking
In deze bespreking stond het rondetafelgesprek centraal. De bespreking is gestart met de bijdragen van de insprekers. Vervolgens heeft de raad vragen gesteld aan de insprekers. Het rondetafelgesprek is afgerond.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat het rondetafelgesprek is afgerond, maar dat er nog gestart moet worden met het debat met de wethouder. Het agenderingsverzoek is daarom nog niet afgerond en wordt op een later moment vervolgd met het debat.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

L. Manders

Rondetafelgesprek leerlingenvervoer

29 november 2023

DE ONDERWIJS SPECIALISTEN

Samen laten we elk kind groeien

De scholen

DE LICHTENBEEK
ONDERWIJS
SPECIALISTEN

PRISMA
COLLEGE
DE
ONDERWIJS
SPECIALISTEN

Stijn, onrust in de bus

Dit is Stijn. Hij begint zijn dag vaak overprikkeld door zijn rit naar school.

-Stijn heeft baat bij structuur. De chauffeurs wisselen vaak, wat Stijn veel onrust geeft. Hij weet 's ochtends niet wie hem 's middags ophaalt.

-In de bus is het erg onrustig. De rit is lang voor Stijn.

-Op school komt hij overprikkeld binnen. Omdat het al 9.00 uur is, is de les al begonnen en is er geen tijd om te "landen”. Deze onrust werkt bij Stijn (en daarmee ook de andere kinderen) de hele dag door.

Luuk is laat op school

Dit is Luuk. Luuk komt elke dag te laat op school. Hierdoor heeft hij veel stress en kan hij vaak de hele morgen niet aan het werk.

Uit een registratie van Lichtenbeek gedurende twee weken:

Het leerlingenvervoer van 45 kinderen uit Arnhem komt in deze twee weken twee of meer keer per week te laat (na 8.40 uur)

Uit gesprekken met ouders
(o.a. uit onze medezeggenschapsraad)

- Te laat brengen / halen
- Lange ritten
- Steeds wisselende chauffeurs
- Chauffeurs hebben veel moeite met moeilijk verstaanbaar gedrag
- Communicatie met vervoersbedrijven
- Dubbele ritten

Ayoub geeft “problemen” in de bus

Dit is Ayoub. Ayoub heeft een laag ontwikkelingsniveau, maar zeker recht op onderwijs op de Kameleon. In de bus vertoont hij onvoorspelbaar gedrag waar de buschauffeurs niet mee om kunnen gaan.

In de bus:

Chauffeurs hebben veel moeite met moeilijk verstaanbaar gedrag

Samenstellingen van groepen in bus werken niet.

Mohamad, toekenning vervoer

Dit is Mohamad. Mohamad loopt vast in het regulier onderwijs.

Locatie Elst meer passend dan Arnhem.

Vervoer afgewezen.

Ouders hebben écht geen mogelijkheid om te brengen.

Na twee maanden nog steeds niet gestart.

Flexibiliteit mbt uitstroom

Dit is Hylke. Hij mag bijna van school en zal naar een mooie dagbestedingsplek gaan. Het aanbod van dagbestedingsplekken waar hij goed heen kan gaan is niet heel groot. We willen dat deze plek passend is voor hem.

Stage is ook school

Dagbestedingsplekken hebben andere openingstijden

Een passende plek kan wat verder weg liggen.

OV te duur

Van: Stephanie Rooijakker
Verzonden: dinsdag 5 december 2023
Onderwerp: RE: Aanbesteding leerlingenvervoer

Hi Noud,

In aansluiting van het antwoord van Math (vraag 2), kan ik aangeven dat er in 2022 circa 113.000 naast de kosten van de BVO DRAN is uitgegeven en voor 2023 tot 1 december gaat om 85.000.

Als er verder nog vragen zijn dan hoor ik dit uiteraard graag.

Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Stephanie Rooijakker
Bestuursadviseur WMO
- Doelgroepenvervoer
- Woningaanpassingen

Strategie, Beleid en Regie
Afdeling Zorg & Welzijn

Bereikbaar: Maandag, dinsdag, woensdag. Op donderdag tot 12:00 uur

Van: Math van den Beucken
Verzonden: maandag 4 december 2023 10:57
Aan: Noud Roelen
Onderwerp: RE: Aanbesteding leerlingenvervoer

Hallo Noud,

Voor de beantwoording van de vragen 1 en 3 heb ik het Programma van Eisen bijgevoegd. Dit is onderdeel van de aanbesteding op basis waarvan het vervoer nu verzorgd wordt. Betreft een document dat toen is gepubliceerd en daarmee openbaar. Het is een vrij lijvig document en mogelijk dat je na het doorkijken daarvan nog wat vragen hebt. Dan hoor ik dat graag. Uiteraard verwijs ik je ook graag naar de site van Avan waar uitgebreid ingegaan wordt op de spelregels van het vervoer. Jeugdwet & Leerlingen (avan-vervoer.nl)

Voor vraag 2 kan ik je een antwoord geven voor zover het het Avan vervoer betreft. In 2022 bedroegen de vervoerskosten leerlingenvervoer Arnhem €1.618.000. In 2023 tot en met Q3 €1.312.000. Beide bedragen zijn exclusief 9% BTW (niet verrekenbaar).

De kosten leerlingenvervoer voor de gemeenten Arnhem liggen hoger, omdat vergoedingen buiten Avan geen onderdeel zijn van de Avan kosten. Hierbij te denken aan fietsvergoeding, OV vergoeding etc. Die informatie krijg je nog aangeleverd van Stephanie Rooijakker (contactambtenaar en bestuursadviseur).

Met vriendelijke groet,

Math

Van: Noud Roelen
Verzonden: donderdag 30 november 2023
Aan: Math van den Beucken
Onderwerp: Re: Aanbesteding leerlingenvervoer

Beste Math,

Bedankt voor de reactie op mijn vraag.
Graag zou ik informatie zien over drie dingen: 1) De opdrachtomschrijving; 2) hoeveel de gemeente aan leerlingenvervoer besteedt; 3) welke verplichtingen/afspraken er zijn gemaakt over de uitvoering.

Dit is belangrijke informatie voor de raad en op een of andere manier zou ik deze informatie spoedig tegemoetzien.

Kunt u mij deze doen toekomen?

Met vriendelijke groet,

Noud Roelen
SP Arnhem

Van: Robin Oosthout <robin.oosthout@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 29 november 2023 15:05
Aan: Noud Roelen <n.roelen@raad.arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Aanbesteding leerlingenvervoer

Hoi Noud,

Hierbij antwoord op je vraag over het aanbestedingscontract leerlingenvervoer.

Groeten, Robin

Van: Math van den Beucken
Verzonden: woensdag 29 november 2023
Aan: Robin Oosthout <robin.oosthout@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Aanbesteding leerlingenvervoer

Hallo Robin,

Esther is even druk dus reageer ik even.

De contracten zijn niet ter inzage of verspreiding. Deze bevatten bedrijfsgevoelige informatie.

Wat wel kan is dat de toen gepubliceerde aanbestedingstukken worden gedeeld. Door publicatie zijn dit openbare documenten. Maar dan spreken we over enkele lijvige documenten. Mocht daartoe behoefte zijn dan kunnen we deze ter beschikking stellen.

Met vriendelijke groet,

Math v.d. Beucken
Directeur.

Van: Noud Roelen
Verzonden: woensdag 29 november 2023
Aan: griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: Aanbesteding leerlingenvervoer

Geachte griffie,

Graag zou ik het huidige aanbestedingscontract voor leerlingenvervoer inzien. Kunt u mij deze doen toekomen?

Met vriendelijke groet,
Noud Roelen

Programma van Eisen EU-aanbesteding inkoop routegebonden vervoer AVAN

In opdracht van BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem - Nijmegen

Datum: 9 september 2019

Kenmerk: 398981

regio arnhem nijmegen VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5

2 Uitvoering 6

2.1 Percelen en reizigerstoedeling 6
2.2 Het vervoersmodel 6
2.3 Vervoerreglementen 6
2.4 Reizigersgroepen 7
2.5 Algemeen 7
2.6 Planning van het vervoer 8
2.7 Voorbereiding 9
2.8 Communicatie 9
2.9 Reistijd, marges en stiptheid 11
2.10 Algemene combinatiebeperkingen 12
2.11 Bijzondere vervoersindicaties en hulpmiddelen 12

3 Personeel 14

3.1 Algemeen 14
3.2 Vervoercoördinator opdrachtnemer 14
3.3 Chauffeur 14
3.4 Begeleiding en vergoeding 16

4 Materieel 18

4.1 Algemeen 18
4.2 Voertuigeisen 18
4.3 Vergunningen binnensteden en busbanen 20

5 Opdrachtnemer 21

5.1 TX-keur 21
5.2 Communicatie 21
5.3 Bereikbaarheid 22
5.4 Rolstoelvervoer en scootmobielen 22
5.5 SROI 23

6 Percelen en plankaders 25

6.1 Reizigers per perceel 25
6.2 Plankaders 25
6.3 Geografische indeling percelen 26
6.4 Plankaders 27

7 Duurzaamheid 28

7.1 Ontwikkeling 28
7.2 Algemene voorwaarden 29
7.3 Bepalen productiekilometers en verbruik 29
7.4 Monitoring en controle 31

8 Datacommunicatie, informatievoorziening en testen 33

8.1 Reizigersregistratiesysteem 33
8.2 Digitaal 33
8.3 Melding bij loosrit 35
8.4 Analyse en controle 35
8.5 Testen 35
8.6 Overdracht data bij einde contract 36

9 Monitoring, controles, bonus/malus en boete 37

9.1 Monitoring 37
9.2 Controles 37
9.3 Bonus/Malus 38
9.4 Algemene boeteclausule 38

10 Financieel 39

10.1 Vergoedingen 39
10.2 Starttarief 39
10.3 Tarief per beladen uur 39
10.4 Kosten voor veerpont, tolwegen en ontheffingen 41
10.5 Verantwoording en factuur 41
10.6 Indexatie 42
10.7 Accountantscontrole 42

11 Klachten 44

11.1 Aanname 44
11.2 Rol opdrachtnemer bij afhandeling 44

1 Inleiding

Voorliggend programma van eisen is geschreven voor het inkopen van het routevervoer voor AVAN. De dienst omvat de uitvoering van leerlingenvervoer (alsook stage), vervoer in het kader van dagbesteding en in het kader van de Jeugdwet op met name doordeweekse dagen. Voor een aantal reizigers gaat het ook om vervoer in het weekend.

De uitvoering van het routevervoer gebeurt op basis van de in de betreffende gemeente geldende verordening en beleidsregels. De Inschrijver dient er rekening mee te houden dat de wetgeving en het beleid ten aanzien van routevervoer gedurende de looptijd kan wijzigen (met als mogelijk gevolg dat de omvang of de aard van de opdracht verandert). De Inschrijver dient aan wijzigingen in wetgeving en beleid zijn medewerking te verlenen. Het staat de AD (aanbestedende dienst) vrij om (in het kader van de kracht van de samenleving) initiatieven uit de samenleving waarbij de omgeving zelf het vervoer organiseert toe te staan. Veel uitvoeringskaders zijn binnen het routevervoer van AVAN gelijk, maar gemeenten hebben bestuurlijke vrijheid om daarvan af te wijken.

In dit programma van eisen wordt inzichtelijk gemaakt aan welke eisen het routevervoer moet voldoen.
Bij sommige eisen is specifiek aangegeven op welke wijze aan verschillende eisen dient te worden voldaan.

2 Uitvoering

2.1 Percelen en reizigerstoedeling

De opdracht voor het routevervoer is gesplitst in 9 percelen. De perceelindeling vormt de basis voor het toedelen van reizigers. Bij de indeling van percelen is onder meer gekeken naar het efficiënt organiseren van het vervoer op basis van logistiek samenhangende vervoerstromen. Mocht na gunning blijken dat het efficiënter is om deelnemers vanuit verschillende percelen in routes te combineren dan worden hierover nadere afspraken gemaakt met de opdrachtnemers. Bij het combineren van reizigers uit verschillende percelen in een route zijn de bepalingen van het perceel van waaruit de route wordt gereden van toepassing. De AD kan daarvoor aanwijzingen geven die de opdrachtnemer dient op te volgen.

Verdere informatie over de percelen en algemene plankaders is opgenomen in hoofdstuk 7. Specifieke plankaders per perceel zijn omschreven in bijlage G.

2.2 Het vervoersmodel

In de huidige situatie is de organisatie van het routevervoer belegd bij een regiepartij die de planning, de communicatie met de reiziger en de chauffeur en aansturing van de voertuigen verzorgt. De vervoeder stelt voertuigen en chauffeur beschikbaar. Deze werkwijze wordt losgelaten.

Het gekozen vervoersmodel in de nieuwe situatie is dat de vervoerder de ritten, binnen kaders, plant, de chauffeurs aanstuurt en de communicatie daarover verzorgt. De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de totale kwaliteit van het vervoer, zowel implementatie, planning, uitvoering als communicatie daarover met gemeenten/instellingen, ouders/verzorgers en de AD.
De indicatiestelling van reizigers is voorbehouden aan de gemeenten.
De reizigers in onderhavige opdracht betreffen de reizigers van en naar dagbesteding (Wmo_bg), het Leerlingenvervoer en vervoer in het kader van de Jeugdwet. Deze reizigers melden zich bij de gemeente waarin zij woonachtig zijn met een vervoersvraag. De gemeente bepaalt vervolgens op basis van beleid en verordening of de reiziger recht heeft of aanspraak maakt op een vervoersindicatie. Wanneer hiervan sprake is, maakt de gemeente een reizigersprofiel (vervoersgerelateerde indicaties, vervoerspatroon, etc.) aan in het geautomatiseerd systeem van de AD. Via automatische toekenning wordt vervolgens de vervoersaanvraag toebedeeld aan het betreffende perceel. De betreffende opdrachtnemer plant vervolgens deze reiziger zelf in en verzorgt het vervoer, volgens het afgegeven reizigersprofiel en binnen de gegeven kaders.

2.3 Vervoerreglementen

Zowel voor het Leerlingen- en Jeugdwetvervoer als voor het Dagbestedingsvervoer zijn de spelregels en achterliggende informatie opgenomen in Vervoerreglementen. Deze zijn in de eerste plaats geschreven voor de reizigers (en ouders/verzorgers) die gebruik maken van het vervoer van AVAN.

Van alle betrokkenen wordt verwacht kennis te hebben van de in de inhoud van het Vervoerreglement. De inhoud van het Vervoerreglement is gebaseerd op de achterliggende bestekken en afspraken met de deelnemende gemeenten en wordt aangepast als afspraken veranderen.
Voor de doelgroepen verzorgt de AD een informatiebrochure. De actuele Vervoerreglementen en informatiebrochures kunt u nalezen op: www.avan-vervoer.nl.

2.4 Reizigersgroepen

Leerlingen

Dit zijn leerlingen die op basis van een gemeentelijke verordening recht hebben op aangepast vervoer tussen een huisadres of opstapplaats en school en/of stage.

Jeugdigen Jeugdwet

Dit betreft jeugdigen die in het kader van de Jeugdwet vervoer nodig hebben. Hieronder valt vervoer van/naar locaties voor onder andere onderwijs en/of dagbesteding/dagbehandeling.
Jeugd-GGZ is hiervan een onderdeel.

Cliënten dagbesteding (Wmo_bg)

Dit zijn cliënten die vanuit de Wmo op basis van een indicatie vervoer nodig hebben van/naar dagbestedingslocaties. Het gaat hier om volwassenen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking. Een groot deel van deze indicaties heeft een psychiatrische of psychogeriatrische grondslag.

2.5 Algemeen

- De opdrachtnemer garandeert te allen tijde de continuïteit van het vervoer, zonder zich te beroepen op belemmeringen zoals, maar niet limitatief: ziekte van personeel, mankementen aan materiaal, van te voren aangekondigde wegopbrekingen, stakingen die niet veroorzaakt worden door een landelijk Cao-conflict, wanprestaties van een door de opdrachtnemer ingeschakelde onderaannemer, liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen dan wel andere factoren die in de risicosfeer van de opdrachtnemer liggen.
- De opdrachtnemer is aansprakelijk voor de gevolgen van zaakschade en letselschade die personen bij het instappen en/of uitstappen van het vervoermiddel dan wel tijdens het vervoer overkomen. De opdrachtnemer vrijwaart de AD voor de gevolgen van vorenbedoelde aansprakelijkheid.
- De opdrachtnemer heeft een vervoersplicht. Dat wil zeggen dat elke reiziger vervoerd moet worden, ook in weekenden en op feestdagen voor zover de vervoersbehoefte van de reiziger daar om vraagt.
- Ritten of reizigers mogen nimmer door opdrachtnemer worden geweigerd.
- De opdrachtnemer dient bij de uitvoering rekening te houden met wegopbrekingen, files, braderieën, kermissen, wielerrondes enz.

2.6 Planning van het vervoer

- De opdrachtnemer neemt tijdens het vervoer geen andere reizigers mee dan de door de AD opgegeven reizigers, tenzij de volgende bullit van toepassing is.
- De AD staat open voor het maken van combinaties tussen het routegebonden vervoer van AVAN en ander vervoer, voor zover de combinaties naar het oordeel van de AD geen afbreuk doen aan de geldende combinatiebeperkingen, indicatie van de reiziger en de dienstverlening aan de reizigers en (financieel) voordelig zijn voor de AD. Het combineren van reizigers met het vervoer van andere opdrachten is dan ook enkel na overleg tussen de AD en de opdrachtnemer en na vooraf schriftelijk akkoord van de AD mogelijk.
- De opdrachtnemer plant het vervoer cf. de plankaders zoals die gelden voor het betreffende perceel (zie bijlage G). De AD kan de vervoersplannen opvragen en hierop toetsen. Afwijkingen (in specifieke gevallen) t.o.v. de geldende plankaders zijn enkel toegestaan na schriftelijk akkoord van de AD.
- Al het vervoer wordt binnen de kaders van dit PvE (inclusief bijlagen) tegen zo laag mogelijke kosten voor de AD gepland en uitgevoerd.
- Al het vervoer moet worden uitgevoerd conform planning.
- De vervoerder is zelf verantwoordelijk voor het opvragen van de aanvangs- en eindtijden, studie- en roostervrije dagen en vakanties van scholen en instellingen.
- Het routevervoer vindt plaats van deur-tot-deur, deur-tot-halte of vanaf een opstapplaats en vice versa en kamer-tot-kamer, altijd zonder overstap.
- Onder vervoer van deur-tot-deur wordt verstaan het vervoer en de begeleiding vanaf en naar de deur van de woning of de deur van het vertrek- of bestemmingsadres. Wanneer het bijvoorbeeld een wooncomplex, instelling of flatgebouw betreft, dan vormt de centrale ingang van het wooncomplex, i.c. de centrale beneden ingang voor het betreffende huisnummer, de deur. Bij een camping- of bungalowpark, volkstuin en sportcomplex geldt de centrale ingang of toegangsslagboom als deur.
- Kamer-tot-kamer vervoer. Bij deze indicatie wordt de reiziger opgehaald en teruggebracht in de woning of kamer in plaats van bij de voordeur. De chauffeur helpt, indien gewenst, bij het veilig achterlaten van de woning of het aantrekken van de jas. De chauffeur begeleidt de reiziger naar het voertuig en omgekeerd.
- De AD kan besluiten om op- of overstapplaatsen in te stellen of af te schaffen.
- De reiziger heeft recht op een eigen zitplaats en/of rolstoelplaats.
- Er dient één vaste chauffeur op een route te worden ingezet gedurende maandag tot en met vrijdag. Op aangeven van de de AD moet voor een rit/route eventueel ook een vast voertuig ingezet worden.
- Indien gewerkt wordt in een vaste structuur is het ook toegestaan te werken met een vaste pool van maximaal 3 chauffeurs op een route. Voorwaarde hierbij is dat de chauffeurs op een route werken in een vaste structuur waarbij consequent dezelfde dagdelen worden gehandhaafd. In alle gevallen is het van belang dat vooraf bij de reiziger vooraf bekend is door welke chauffeur hij/zij wordt opgehaald.
- De AD heeft het recht een bepaalde (vaste) chauffeur om moverende redenen van een route te halen. De opdrachtnemer dient op dat moment direct een alternatieve (vaste) chauffeur te leveren.
- Mutaties in het vervoer moeten binnen twee werkdagen zijn verwerkt en nieuw aangemelde reizigers moeten binnen 5 werkdagen worden vervoerd en opgenomen zijn in de routes.

2.7 Voorbereiding

- De chauffeur maakt uiterlijk twee kalenderdagen voor de eerste rit van een reiziger, middels een huisbezoek, persoonlijk kennis met de reiziger en/of ouders/verzorgers/begeleiders.
- Wanneer er een nieuwe chauffeur ingezet gaat worden op de route, dan moet deze nieuwe chauffeur eerst (minimaal 2 dagen voordat de chauffeur op de route ingezet wordt) middels een huisbezoek persoonlijk kennismaken met de reizigers op die route.
- De opdrachtnemer overlegt aan de AD, voor inzet van de (nieuwe) chauffeur, een van datum voorziene en door ouders/verzorgers ondertekende verklaring dat kennismaking heeft plaatsgevonden. Het format voor deze verklaring wordt door de AD aangeleverd.
- De opdrachtnemer informeert voorafgaande aan de eerste vervoersdag van een reiziger de reiziger en zijn eventuele (wettelijk) vertegenwoordigers persoonlijk aangaande het vervoer, onder andere over de tijdstippen van ophalen en terugbrengen, de klachtenregeling van AVAN en de afspraken en regels omtrent het vervoer.

2.8 Communicatie

- Voor de dienstverlening aan de reiziger geldt dat de communicatie met de reiziger of diens wettelijk vertegenwoordiger altijd plaatsvindt door of namens de opdrachtnemer. De chauffeur communiceert alleen rechtstreeks met opdrachtnemer, niet met de AD of de indicerende gemeente.
- Voor klachten verwijzen de opdrachtnemer en zijn medewerkers reizigers altijd naar de AD of de door de AD daartoe aangewezen derde.
- De opdrachtnemer stelt een vervoerscoördinator aan die optreedt als contactpersoon richting de AD, ouders/verzorgers/cliënten en chauffeurs.
- Tussen de AD/gemeente en opdrachtnemers vindt periodiek overleg plaats om zaken gerelateerd aan de uitvoering en samenwerking af te stemmen.
- De AD kent slechts één contactpersoon per perceel: de hoofdaannemer cq. de penvoerder van de combinatie.
- Om te zorgen dat klachten altijd herleidbaar zijn dienen de telefoongesprekken tussen de opdrachtnemer en reizigers en tussen opdrachtnemer en gemeenten opgenomen en minimaal 90 dagen bewaard te worden. Wanneer er sprake is van een bezwaar op een klachtafhandeling, dient de opname bewaard te worden tot na het besluit van de geschillencommissie.
- De opdrachtnemer is op werkdagen in ieder geval telefonisch, tegen lokaal tarief, bereikbaar ten behoeve van de gemeente, de ouders en de scholen/instellingen van minimaal 07.00 uur tot in ieder geval de laatste reiziger die wordt vervoerd bij huis is afgezet. Vindt vervoer plaats in de weekenden dan is ook dan de opdrachtnemer bereikbaar op momenten dat het vervoer plaatsvindt.
- 95% van de telefoontjes die de opdrachtnemer ontvangt, wordt binnen 30 seconden opgenomen door iemand met inhoudelijke kennis van het vervoer. Opdrachtnemer overlegt maandelijks een rapportage waaruit dit blijkt.
- Na 180 seconden wachten krijgt de beller de mogelijkheid zijn telefoonnummer achter te laten en het gesprek te beëindigen. Wanneer de beller hier voor kiest en zijn nummer achterlaat, dan wordt de beller binnen 15 minuten teruggebeld door de centrale van de opdrachtnemer.

- Reizigers die bellen over bijv. waar de taxi blijft, worden direct te woord gestaan door de opdrachtnemer en niet doorverbonden met de eventuele onderaannemer.
- De opdrachtnemer neemt bij calamiteiten tijdens de uitvoering van het vervoer per omgaande contact op met de betreffende gemeenten, scholen/instellingen en (ouders/verzorgers van) reizigers en handelt verder zoals aangegeven in bijlage F.
- De chauffeur maakt direct melding aan de opdrachtnemer en de gemeente(n) van ongeoorloofd gedrag of wangedrag van de reiziger en/of dien ouders/verzorgers.
- De chauffeur meldt zorgwekkende situaties in de privésfeer van de leerling bij de vertrouwenspersoon van de opdrachtnemer, die deze vervolgens anoniem deelt met de AD.
- De AD geeft alle reizigers, bestemmingen en begeleiders (alle routepunten) één uniek (administratief) volgnummer. Voor zover er in de communicatie tussen de AD, de gemeente en de inschrijver (wederzijds) gebruik gemaakt wordt van deze nummers (zoals in de facturen en het vervoersplan), houden zowel de AD, de gemeente als de inschrijver de door de AD gegeven volgnummers aan. Eventuele door de inschrijver in de eigen administratie gebruikte volgnummers (ID-nummers, cliëntnummers, deelnemersnummers of anderszins) worden niet gebruikt in de communicatie tussen de AD, de gemeente en de inschrijver (dus ook niet in de factuur). De door de AD gegeven volgnummers blijven gedurende de gehele contractperiode gelijk. Elke unieke bestemming, begeleider en leerling zal dus gedurende de contactperiode één uniek volgnummer hebben. Wanneer een leerling, begeleider of een bestemming komt te vervallen, vervalt ook het betreffende volgnummer. Dit volgnummer kan niet aan een andere (nieuwe) leerling, begeleider of bestemming gegeven worden. Bij verhuizing van een leerling binnen een gemeente behoudt een leerling zijn/haar volgnummer. Wanneer een leerling verhuist naar een andere gemeente binnen het samenwerkingsverband van de AD, dan vervalt het volgnummer van deze leerling en krijgt deze leerling in de nieuwe gemeente een nieuw volgnummer.
- Opdrachtnemer zorgt er voor dat communicatie met doven en slechthorenden mogelijk is via minimaal e-mail en sms en dat hier ook direct (cf. telefonie) op gereageerd wordt.
- De AD hecht grote waarde aan het vergroten van de zekerheid bij de reiziger over het daadwerkelijke ophaaltijdstip. De opdrachtnemer dient contact te zoeken met de reiziger als het voertuig te laat zal komen (vertragingsservice) en als de chauffeur de reiziger niet kan vinden (bellen ter voorkoming loosrit).
- Alle telefoon- of sms-acties dient de opdrachtnemer te loggen, te koppelen aan het ritnummer en als statusmelding vast te leggen. De informatie wordt aan de AD beschikbaar gesteld via het dataprotocol.
- Indien een voertuig later dan de maximale margetijd na de opgegeven ophaaltijd bij de reiziger dreigt aan te komen. De volgende eisen worden gesteld aan deze vertragingsservice:
    - De opdrachtnemer stelt de reiziger live via telefonisch contact, sms, of via een door de opdrachtnemer aan de reiziger gratis ter beschikking gestelde portal op de hoogte van de vertraging.
    - De opdrachtnemer geeft aan hoeveel later de taxi komt in stappen van 5 minuten.
- Indien de chauffeur de reiziger niet treft en het telefoonnummer van de reiziger bekend is dient de chauffeur minimaal één maal live telefonisch contact te zoeken met de reiziger teneinde een loosrit te voorkomen. Wanneer hij geen contact krijgt laat de chauffeur een schriftelijke loosmelding achter in de brievenbus van het adres van de reiziger.
- Alle gegevens die in het kader van de uitvoering van de overeenkomst worden verkregen en verzameld, worden voor geen ander doel aangewend dan waarvoor zij zijn verzameld. De genoemde gegevens worden door de opdrachtnemer niet aan derden, anders dan de AD, ter beschikking gesteld.

- Na afloop of bij een tussentijdse opzegging van de overeenkomst dragen de dan voormalige opdrachtnemer en al diegenen die de opdrachtnemer bij de uitvoering van de AD heeft betrokken alle gegevens kosteloos over aan de AD. Hieronder valt voor de opdrachtnemers onder andere het bestand met reeds aangevraagde ritten voor de periode na afloop van de overeenkomst. Deze bestanden moeten in een door de AD vastgesteld format aangeleverd worden en moeten toegankelijk en leesbaar zijn.

2.9 Reistijd, marges en stiptheid

Leerlingen- en Jeugdwetvervoer

De aflevertijd en ophaaltijd aan de school/instelling moet gelegen zijn binnen een tijdsmarge van maximaal 15 minuten voor het aanvangstijdstip respectievelijk na het eindtijdstip van de activiteit van de betreffende reiziger. Het afzettijdstip bij de school/instelling overschrijdt nooit het tijdstip van 5 minuten voor aanvang van de activiteit. Het ophaaltijdstip is nooit eerder dan het tijdstip waarop de activiteit eindigt. Alle breng- en ophaaltijden dienen geregistreerd te worden door de opdrachtnemer. De opdrachtnemer waarschuwt de contactpersoon van de school of instelling tijdig wanneer verwacht wordt later aan te komen dan de aanvang van de activiteit en wanneer hij niet binnen een kwartier na eindtijd van de activiteit aan kan komen. Is sprake van leerlingenvervoer dan worden in het laatste geval ook de ouders/verzorgers geïnformeerd.

De reiziger wordt op de afgesproken tijdstippen opgehaald bij het hoofdverblijf, met een marge van 10 minuten voor en na het afgesproken tijdstip. Bij verwachte vertragingen van meer dan 10 minuten informeert opdrachtnemer tijdig de (ouders/verzorgers van) reizigers. Als een reiziger niet klaar staat voor het vervoer, vertrekt de chauffeur pas nadat hij zich ervan heeft vergewist dat de reiziger niet onmiddellijk na vertrek alsnog verschijnt. Hiervoor wordt telefonisch contact opgenomen met ouders/verzorgers of reiziger.
Als een aangemelde reiziger overeenkomstig het tijdschema als genoemd in het vervoersplan niet klaar staat voor terugvervoer, mag de chauffeur na 5 minuten besluiten te vertrekken om de andere reizigers naar huis te brengen. Hij meldt dit wel eerst aan de contactpersoon van de school of instelling van de betreffende reiziger.

Het leerlingenvervoer vindt plaats volgens schoolrooster.

Dagbestedingsvervoer (Wmo_bg)

De aflevertijd en ophaaltijd aan de instelling moet gelegen zijn binnen een tijdsmarge van maximaal 30 minuten voor het aanvangstijdstip. Het ophaaltijdstip na de activiteit van de betreffende reiziger moet liggen binnen een marge van 15 minuten. Alle afwijkingen van deze tijdsmarge dienen geregistreerd te worden door de ondernemer. Het afzettijdstip bij de instelling overschrijdt nooit het tijdstip van 0 minuten voor aanvang van de activiteit. Het ophaaltijdstip is nooit eerder dan het tijdstip waarop de activiteit eindigt. De opdrachtnemer waarschuwt de contactpersoon van de instelling tijdig wanneer verwacht wordt later aan te komen dan de aanvang van de activiteit en wanneer hij niet binnen een kwartier na eindtijd van de activiteit aan kan komen.

De reiziger wordt op het afgesproken tijdstip opgehaald bij het hoofdverblijf, met een marge van 10 minuten voor en na het afgesproken tijdstip. Bij verwachte vertragingen van meer dan 10 minuten informeert opdrachtnemer tijdig de reizigers. Als een reiziger niet klaar staat voor het vervoer, vertrekt de chauffeur pas

nadat hij zich ervan heeft vergewist dat de reiziger niet onmiddellijk na vertrek alsnog verschijnt. Hiervoor wordt telefonisch contact opgenomen met de reiziger.
Als een aangemelde reiziger overeenkomstig het tijdschema als genoemd in het vervoersplan niet klaar staat voor terugvervoer, mag de chauffeur na 5 minuten besluiten te vertrekken om de andere reizigers naar huis te brengen. Hij meldt dit wel eerst aan de contactpersoon van de instelling van de betreffende reiziger.

Individuele verblijfstijd in het voertuig

In bijlage G is per perceel per gemeente de maximale individuele verblijfstijd in het voertuig aangegeven. Alle verblijfstijden worden gerekend vanaf het moment van instappen tot uitstappen. De in- en uitstaptijden worden geregistreerd door het activeren van de statusmelding Instap/Uitstap. Van de maximale verblijfstijd mag bij uitzondering afgeweken worden, echter alleen na overleg met en na beoordeling en goedkeuring van de AD. Verder zijn afwijkingen van de gestelde maximale individuele verblijfstijd alleen toegestaan, indien het door de afstand niet mogelijk is binnen deze maximale verblijfstijd te blijven.

Voor de bepaling van de individuele verblijfstijd geldt de werkelijk, in de praktijk, realiseerbare tijd. De opdrachtnemer dient dus rekening te houden met normaal te verwachten drukte en files. Indien opdrachtnemer voornemens is een extra voertuig in te zetten vanwege overschrijding van de maximale individuele verblijfstijd, dan dient altijd vooraf overleg plaats te vinden met de AD.

2.10 Algemene combinatiebeperkingen

Leerlingenvervoer en vervoer in het kader van Jeugdwet mag onderling worden gecombineerd. Vervoer in het kader van Dagbesteding mag niet worden gecombineerd met de andere doelgroepen.
Het combineren van reizigers, zowel reizigers wonende binnen de AVAN-gemeenten als daarbuiten, is toegestaan nadat daarover vooraf met de AD afspraken zijn gemaakt die schriftelijk zijn vastgelegd.

2.11 Bijzondere vervoersindicaties en hulpmiddelen

Reizigers kunnen geïndiceerd worden voor vervoer waaraan speciale eisen gesteld worden. Deze bijzondere indicaties kunnen bijvoorbeeld betreffen:

Individueel vervoer (solo-indicatie)

De reiziger mag niet met andere reizigers gecombineerd worden. Zij reizen derhalve rechtstreeks.

Beperkingen in combinatie

Beperkingen in het combineren met specifieke leerlingen/reizigers of
Beperkingen in het combineren met het maximale aantal leerlingen/reizigers.

LIFO (Last In First Out)

Deze indicatie houdt in dat de ophaal- en afzetvolgorde kan worden gewijzigd in het belang van het verkorten van de reistijd (over het algemeen ter voorkoming van een solo-indicatie).

Kamer-tot-kamervervoer

Gemeenten kunnen aan een reiziger een indicatie voor kamer-tot-kamervervoer afgeven. Het kamer-tot-kamervervoer betreft het ophalen van de reiziger van tot de drempel van de voordeur van de woning/wooneenheid inclusief de begeleiding naar het voertuig of omgekeerd. Deze indicatie kent een incidenteel karakter.

Begeleiding

In enkele gevallen kan begeleiding op een route worden geplaatst. Dit kan uitsluitend na opdracht vanuit de AD/gemeenten.

Hulpmiddelen (kosteloos)

- Soho-, blindengeleidehonden of andere hulphonden, als zodanig herkenbaar.
- (duw)rolstoel, elektrische rolstoel, opvouwbare rolstoel, rollator of scootmobiel.

Voor hulpmiddelen voor kinderen tot 4 jaar geldt dat ouders/verzorgers te allen tijde zorgdragen voor het meegeven van de juiste hulpmiddelen voor veilig vervoer van het kind. De ouders/verzorgers van kinderen vanaf 4 jaar die maatwerk hulpmiddelen hebben zoals (aangepaste) kinderzitjes, 5, 7 of 9-punts gordels, dragen eveneens zorg voor het meegeven van deze hulpmiddelen aan de chauffeur. De meegegeven hulpmiddelen reizen met het kind mee wat betekent dat deze worden opgeslagen op de school/instelling ten behoeve van de terugrit.

Voor reizigers vanaf 4 jaar stelt opdrachtnemer te allen tijde kosteloos een gordelverlenger, gordelkapje en/of standaard goedgekeurd kinderzitje of zitverhoger ter beschikking. Deze hulpmiddelen blijven in het voertuig achter en reizen niet mee met het kind.

Los te vervoeren hulpmiddelen dienen te allen tijde op juiste en veilige wijze te zijn opgeborgen dan wel vastgezet te worden in het voertuig.

2.12 Calamiteiten en calamiteitenprotocol

De vervoerder dient te beschikken over een calamiteitenprotocol en aantoonbaar de chauffeurs te instrueren over hoe te handelen bij ongevallen en overige incidenten.

Tijdens de implementatieperiode toetst de AD het calamiteitenprotocol van de opdrachtnemer. Het calamiteitenprotocol van het vraagafhankelijk vervoer van AVAN (bijlage F) wordt tezamen met het calamiteitenprotocol van opdrachtnemer besproken en aangevuld in overleg met opdrachtnemer en Callcenter en vastgesteld door de AD.

3 Personeel

3.1 Algemeen

Alle bij de uitvoering van onderhavige opdracht betrokken medewerkers en eventuele onderaannemers (vervoercoördinator en chauffeurs) zijn bekend met de Regio Arnhem - Nijmegen en zijn op de hoogte van de inhoud van het Programma van Eisen en de betreffende Vervoerreglementen.

3.2 Vervoercoördinator opdrachtnemer

De AD verwacht vanuit de opdrachtnemer een vast aanspreekpunt met een vaste vervanger met volledige bevoegdheden. Voor deze personen gelden de volgende eisen:

- Dienen vanaf de implementatie betrokken te worden bij onderhavige opdracht.
- Zijn op de hoogte van de inhoud van onderhavige opdracht en van de inhoud van de ingediende inschrijving.
- Kennen de omgeving waarin het vervoer plaatsvindt.
- Zijn tijdens kantoortijden voor AVAN bereikbaar voor vragen met betrekking tot de uitvoering en de facturatie.
- Zijn volledig beslissingsbevoegd om acuut te handelen.
- Hebben ervaring met het vervullen van een vergelijkbare functie in een vergelijkbare opdracht.
- Hebben een goede beheersing van de Nederlandse taal in woord en geschrift.
- Nemen op verzoek deel aan ouderplatforms/adviesgroepen.
- Zijn op de hoogte en werken volgens het calamiteitenprotocol.

3.3 Chauffeur

De opdrachtnemer heeft nadrukkelijk een meldingsplicht op het moment dat er sprake is van onwenselijk gedrag van chauffeurs die van invloed (kunnen) zijn op onderhavige opdracht. Melding dient binnen 12 uur bij de AD plaats te vinden.

3.3.1 Basiseisen chauffeur

De chauffeur:

- Is in het bezit van een voor het vervoer relevante chauffeurspas.
- Voldoet aan alle daartoe wettelijke eisen en bepalingen. De regels van de relevante cao moeten worden toegepast. Indien gevraagd overlegt de inschrijver hiertoe een verklaring van het Sociaal Fonds Taxi.
- Beschikt aantoonbaar over kennis (door ervaring of door een door de opdrachtnemer te verzorgen instructie) van omgang met de reizigersgroepen.
- Heeft aantoonbaar een cursus sociale vaardigheden gevolgd gericht op omgaan met agressie en conflicten en herkennen van signalen

- Heeft - aantoonbaar door de opdrachtnemer - met goed gevolg een training gevolgd van Het Nieuwe Rijden en past dit toe in de dagelijkse praktijk.
- Neemt jaarlijks deel aan door instituten georganiseerde bijeenkomsten ten behoeve van kennisontwikkeling en werkafspraken.
- Is in het bezit van het certificaat levensreddend handelen.
- Herkent en kan omgaan met de diverse beperkingen en ziektebeelden van de doelgroep.
- Is representatief gekleed en herkenbaar als chauffeur en draagt duidelijk zichtbaar de AVAN-badge (zie bijlage H).
- Heeft een servicegerichte en reizigersvriendelijke instelling en past goede sociale vaardigheden en persoonlijke hygiëne toe.
- Gebruikt geen verbaal of fysiek geweld tegen reizigers en/of overig bij het vervoer betrokken personen om welke reden dan ook.
- Heeft een goede kennis van wegen, straten instellingen en scholen binnen het vervoergebied, danwel kennis van het gebruik van navigatieapparatuur in de voertuigen.
- Heeft een goede mondelinge, schriftelijke en leesvaardigheid in de Nederlandse taal (taalniveau B1).
- Verricht geen medische handelingen (zoals het toedienen van medicijnen).
- Heeft kennis van de spelregels van AVAN in het Leerlingen-, Jeugdwet- en Dagbestedingsvervoer.
- Bedient de registratieapparatuur in het voertuig op de juiste wijze (zodat alle geëiste statusmeldingen gelogd worden) en heeft kennis van de te gebruiken statusmeldingen.
- Is telefonisch bereikbaar en kan handsfree bellen.
- Stelt bij problemen, waaronder vertraging tijdens de rit of calamiteiten, onverwijld opdrachtnemer op de hoogte en handelt overeenkomstig het calamiteitenprotocol van de vervoerder.
- Meldt direct het niet-aanwezig zijn van een reiziger aan de opdrachtnemer. De chauffeur mag een reiziger alleen in opdracht van de opdrachtnemer loosmelden.
- Ziet er op toe dat alleen de opgegeven reizigers meerijden.
- Neemt geen ritmutaties aan van reizigers of diens ouders/verzorgers.
- Verwijdert geen reizigers uit het voertuig tijdens de rit om welke reden dan ook met uitzondering van situaties waarin de veiligheid van chauffeur en/of medereizigers in gevaar is.
- Werkt mee aan de door de AD uit te voeren controles op de weg.

Voor iedere chauffeur die ingezet wordt voor het vervoer van rolstoelafhankelijke reizigers gelden de volgende aanvullende eisen:

- Bezit praktische vaardigheden betreffende het vervoeren van rolstoelen dan wel heeft deze kennis voor de start van het contract door middel van een cursus verkregen.
- Beheerst de zit- en til-technieken ten behoeve van passagiers met een fysieke beperking.
- Heeft kennis van de in de voertuigen gehanteerde rolstoelinzittenden beveiligingssystemen (RIBS).
- Heeft ervaring in de omgang met de doelgroep en haar beperkingen of heeft deze kennis voor de start van het contract door middel van een relevante cursus verkregen.
- Is op de hoogte van en werkt volgens de meest actuele Code VVR.

3.3.2 Dienstverlening chauffeur

- Blijft bij het ophalen en wegbrengen van een reiziger toezicht houden op de overige reizigers in het voertuig – zoveel als redelijkerwijs mogelijk.
- Stapt uit en belt aan de bij de reiziger.
- Begeleidt de reiziger van de deur naar het voertuig en omgekeerd (toegangsdeur aan openbare weg).
- Biedt hulp bij het in- en uitstappen.
- Assisteert bij het maken van een eventuele transfer van de reiziger binnen het voertuig.
- Zorgt voor het in- en uitrijden en correct vastzetten van een rolstoel (eventueel inclusief inzittende), het vastzetten van een scootmobiel en andere hulpmiddelen.
- Zorgt voor het correct opbergen en vastzetten van de rollator, opvouwbare rolstoel of bagage in de bagageruimte van het voertuig.
- Bedient uitsluitend zelf de portieren en ramen.
- Haalt de sleutels uit het contactslot bij het verlaten van het vervoermiddel.
- Ziet erop toe dat gordels op de juiste wijze worden gebruikt en gaat pas rijden als alle passagiers zitten en de gordel dragen.
- Parkeert het voertuig zodanig dat reizigers niet de straat over hoeven te steken. In het geval dat reizigers toch de straat moeten oversteken begeleidt de chauffeur hen hierbij.
- Draagt zorg voor orde en rust in het voertuig.
- Ziet erop toe dat er niet gerookt wordt in het voertuig, geen (alcoholhoudende) dranken en etenswaren worden genuttigd en/of verslavende middelen/(soft)drugs worden gebruikt. Dit geldt zowel tijdens het vervoer voor zowel de chauffeur als de reizigers, ook wanneer er geen reizigers worden vervoerd. Het nuttigen van water is wel toegestaan.
- Draagt zorg voor een (verkeers)veilig en comfortabel vervoer van de reizigers en passeert verkeersobstakels rustig en beheerst.
- Met betrekking tot leerlingen en jeugdigen is zowel bij het ophalen als afzetten op het huisadres of instelling sprake van een warme overdracht. In geval van dagbestedingsvervoer is sprake van warme overdracht bij de instelling.
- Verwijst een reiziger bij een uiting van ongenoegen door naar het klachtenmeldpunt van AVAN en/of geeft de reiziger een klantreactiekaart mee.

3.4 Begeleiding en vergoeding

Begeleiding wordt alleen ingezet na toestemming van de AD. Er zijn twee vormen van begeleiding te onderscheiden.

Opdrachtnemer regelt een begeleider

Op verzoek van de AD regelt de opdrachtnemer een begeleider binnen 5 werkdagen.
Voor de begeleiding wordt een uurtarief van € 25,- excl. BTW betaald per beladen reistijd met een minimum van één uur per route. De beladen tijd voor de begeleider is gelijk aan de beladen tijd van de route x 1,5 (ten behoeve van de reistijd van de begeleider van instituut naar huis). De reistijd wordt berekend conform de

voorgeschreven vergoedingssystematiek. Het uurtarief van de begeleider mag per 1 januari 2021 geïndexeerd worden op basis van de CPI index consumentenuitgave.

Indien de opdrachtnemer wordt gevraagd de inzet van een begeleider te organiseren, dient de opdrachtnemer rekening te houden met de volgende eisen die aan de begeleiding worden gesteld:

- Beschikt over een geldige VOG.
- Heeft een servicegerichte instelling.
- Heeft goede sociale vaardigheden.
- Heeft een goede mondelinge uitdrukkingsvaardigheid in de Nederlandse taal (B1).
- Verricht geen medische handelingen.
- Beschikt over kennis (door ervaring of door een door de opdrachtnemer te verzorgen instructie) van omgang met de doelgroep.

De AD regelt een begeleider

Aan ouders/verzorgers kan de mogelijkheid worden geboden zelf de reiziger te begeleiden tijdens de route. Ook kan de AD een begeleider regelen. Deze reiziger stapt in op de route en stapt uit op de eindbestemming. Voor deze begeleiding dient u een zitplaats te reserveren en wordt dan beschouwd als reiziger in de route. De begeleider reist altijd op eigen gelegenheid en kosten terug naar het opstapadres.

4 Materieel

4.1 Algemeen

Opdrachtnemer zet uitsluitend voertuigen in die van overheidswege (RDW) zijn goedgekeurd en voldoen aan alle wettelijke bepalingen en regelingen. Er mogen geen voertuigen worden ingezet geschikt voor het vervoer van meer dan 8 personen (exclusief de chauffeur), tenzij hiervoor expliciet toestemming is verleend door de AD. Voertuigen dienen dusdanig onderhouden te worden, dat technische of andersoortige mankementen redelijkerwijs zijn uitgesloten. Op verzoek krijgt de AD inzicht in de onderhoudsregistraties. Voertuigeisen betreffende duurzaamheid en maximale leeftijd zijn opgenomen in hoofdstuk 6 (Duurzaamheid).

4.2 Voertuigeisen

Alle in te zetten voertuigen:

- Dienen te zijn voorzien van een verbandtrommel, gekeurde brandblusser, noodhamer, gordelsnijder en gordelverlenger. De opdrachtnemer ziet erop toe dat de inventaris van het voertuig aanwezig en compleet is.
- Beschikken over goedwerkende communicatiemiddelen waarmee op elk gewenst moment handsfree contact kan worden opgenomen met de betrokkenen en eveneens gebruikt kunnen worden bij noodsituaties.
- Zijn uitgerust met goedwerkende boordcomputer, dataterminal, GPS en navigatieapparatuur voorzien van meest recente kaartversies en informatie.
- Zijn in de winterperiode (1 november tot en met 31 maart) op alle wielen voorzien van winterbanden met een minimum profieldiepte van 4 mm of van all weather banden die voorzien zijn van M + S met een minimale profieldiepte van 4 mm.
- Zijn voorzien van een lijst (op papier én digitaal) waarop is aangegeven: naam, huisadres, (waarschuwings)telefoonnummer, school/instellingsadres en specifieke omstandigheden van de te vervoeren reizigers.
- Zijn dusdanig ingericht dat de chauffeur vanuit zijn/haar zitplaats altijd alle inzittenden tijdens de rit kan zien.
- Dienen elke reiziger zicht naar binnen én buiten te bieden.
- Hebben geen getinte ramen.
- Zijn voorzien van een kinderslot en airconditioning of climate control.
- Alle zitplaatsen zijn voorzien van veiligheidsgordels die geschikt zijn voor alle reizigersgroepen waaronder ook kinderen.
- Zijn rookvrij en schoon.
- Zijn voorzien van klachtenformulieren van AVAN (klantreactiekaarten) zichtbaar opgesteld en vrij mee te nemen voor de klant.

De AD hecht grote waarde aan een uniforme uitstraling van de voertuigen die worden ingezet voor de uitvoering van het systeem sociaal vervoer. Daartoe worden de volgende eisen aan het uiterlijk van de voertuigen gesteld:

- De voertuigen zijn duidelijk herkenbaar als voertuig van AVAN volgens het door de AD vastgestelde logo en naamgeving. Deze logo en naamgeving dient aanwezig te zijn op minimaal de voorzijde, beide zijkanten en achterkant van het voertuig. Alle in te zetten voertuigen dienen vanaf de start op 1-8-2020 volledig bestickerd te zijn volgens de door de AD aangeleverde format (zie bijlage H).
- Voertuigen zijn wit of lichtgrijs van kleur.
- Bestickering is uitgevoerd in de kleur Avery Emerald Green AS8980001.
- Structureel in te zetten voertuigen zijn bestickerd conform het aangeleverde format. Dit betreft tenminste 80% van de in te zetten voertuigen. Incidenteel in te zetten voertuigen zijn voor AVAN-reizigers herkenbaar door minimaal een duidelijk zichtbaar bord achter de voorruit te plaatsen met het logo van AVAN.
- Reclame-uitingen in en op de voertuigen zijn zonder toestemming van de AD niet toegestaan.
- Plaatsen van het telefoonnummer en/of website van eigen onderneming is niet toegestaan. De opdrachtnemer mag naam van eigen onderneming enkel plaatsen in de aangewezen "roze" vlak in de bijlage H.
- Voertuigen zijn zowel aan de binnen- als buitenzijde schoon en representatief.
- Voertuigen zijn schadevrij en voldoen verder aan alle bepalingen van het Taxi Keurmerk.

4.2.1 Aanvullende eisen taxipersonenauto

- Dienen voor elke reiziger (ook achterin) een passende zitplaats te bieden met voldoende beenruimte.
- Zijn geschikt om samen met de reizigers minimaal een inklapbare rolstoel en een rollator als bagage mee te nemen.
- Dienen te vallen in minimaal het D-segment (middenklasse), E-segment (Hogere middenklasse) of hoger danwel in het MPV midi segment of hoger.
- Een inschrijver kan een voertuig aanbieden welke afwijkt van de genoemde referentievoertuigen en segmenten. Deze dient vooraf aan inzet voorgelegd te worden aan de AD. Eventuele acceptatie van het voertuig is geheel ter beoordeling van de AD.
- Het is niet toegestaan meer dan twee personen te vervoeren op de achterbank. Uitzondering hierop is het leerlingen- en jeugdwetvervoer. Hier is het vervoeren van 3 personen op de achterbank toegestaan.
- Kleine personenauto's zoals Volkswagen Up, Skoda Citigo en vergelijkbaar worden uitgesloten van gebruik.

4.2.2 Aanvullende eisen taxibus

- Mogen niet worden ingezet voor het vervoer in het kader van dagbesteding.
- Dienen geschikt te zijn voor het vervoer van 8 personen (exclusief de bestuurder). Na schriftelijke toestemming van de AD kan hiervan worden afgeweken.

4.2.3 Aanvullende eisen rolstoelbussen

De in te zetten rolstoelbussen dienen te bieden:

- Toegang tot zitplaats naast de chauffeur (indien aanwezig): door de voordeur, indien nodig met extra trede. Losse trapjes zijn niet toegestaan. Trapjes zijn “nagelvast” aan het voertuig verbonden.
- De overige zitplaatsen worden bereikt door middel van een openslaande zijdeur, dan wel schuifdeur, waarbij bij een te overwinnen hoogte vanaf de grond van meer dan 23 cm een extra trede is aangebracht. In het voertuig is het verschil tussen de treden maximaal 24 cm.
- Het bereiken van de zitplaatsen dient voor een volwassen reiziger volledig rechtopstaand te kunnen.
- De voertuigen dienen voorzien te zijn van sta-, grip-, en geleidestangen. Deze dienen in een zwavelgele kleur te zijn uitgevoerd en op nader aan te geven plaatsen van een greepprofiel en/of kindbescherming te worden voorzien.
- Zijn voorzien van vasthoudbeugels aan iedere stoel.
- Zijn voorzien van een rolstoelplaats, welke is voorzien van een voor alle rolstoeltypen veilige bevestiging van de rolstoel en dient te zijn voorzien van een voor alle rolstoeltypen veilige bevestiging van de reiziger.
- De rolstoelplaats wordt bereikt door twee openslaande achterdeuren en een lift, eventueel met knielsysteem, van minimaal 900 mm breed, waarmee het in- of uitrijden van een rolstoel ergonomisch verantwoord kan plaatsvinden.
- De volgende minimale maatvoering is vereist:
- breedte deuropening ten minste 900 mm;
- hoogte deuropening ten minste 1700 mm;
- looppad ten minste 500 mm;
- doorgangshoogte ten minste 1800 mm;
- stoelhoogte 400-500 mm;
- afstand stoel-stoel*/steek ten minste 650 mm;
- oppervlak rolstoelplaats ten minste 1500X900 mm;
- vloer geen niveauverschil.

*Vrije ruimte aan de voorzijde gemeten vanaf het voorste punt van de zitting.

4.3 Vergunningen binnensteden en busbanen

- Voertuigen die ingezet worden op een rit waarbij één of meer reizigers in of uit moeten stappen op een locatie in het centrale winkelgebied van één van de deelnemende gemeenten, dienen toegang te hebben tot beperkt toegankelijke delen van de binnenstad/het winkelgebied. Het verkrijgen van de benodigde vergunningen en eventueel daarmee samenhangende kosten, zijn de verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer.
- Vergunningen en kosten in het kader van het gebruik van busbanen is de verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer.

5 Opdrachtnemer

5.1 TX-keur

Alle opdrachtnemers, ook opdrachtnemers in onderaanneming, die (een deel van) het routevervoer uitvoeren, zijn voor de hele looptijd van de vervoersovereenkomst in het bezit van het TX-keur.
Wanneer de Opdrachtnemer gedurende de looptijd van de overeenkomst het TX-keur verliest, stelt de Opdrachtnemer de AD hiervan onverwijld in kennis. De AD kan bij verlies van het TX-keur door opdrachtnemer(s) de betreffende opdrachtnemer(s) uitsluiten van verdere uitvoering van het vervoer. Hierover zal altijd overleg plaatsvinden met de hoofdaannemer en er zal een redelijke hersteltermijn geboden worden.
Wanneer opdrachtnemer in het kader van het TX-keur een klanttevredenheidsonderzoek (KTO) wil uitvoeren waar ook reizigers van AVAN worden bevraagd, vraagt hij hiervoor eerst toestemming bij de AD. De AD heeft het recht het verzoek te weigeren.

5.2 Communicatie

- Wanneer de vervoerder komt voorrijden met een verkeerd voertuig omdat niet de juiste indicatie is gekoppeld aan een reiziger of komt voorrijden op een verkeerd tijdstip, dan dient de opdrachtnemer de reiziger erop te wijzen dit te laten aanpassen bij de gemeente. Primair ligt de verantwoordelijkheid van de indicaties bij de reiziger of diens eventuele ouders/verzorgers. Gezien de kwetsbaarheid van de doelgroep verwacht de AD dat opdrachtnemer te allen tijde zorgt dat het vervoer alsnog juist wordt uitgevoerd en tevens zelf ook een signaal doet uitgaan naar de betreffende gemeente over de onjuistheid van een indicatie en/of het routeplan.
- De AD voert over alle zaken betreffende AVAN-vervoer minimaal één keer per halfjaar overleg met de vervoerder dan wel zoveel vaker of minder dan gewenst. De vervoerder heeft (in redelijkheid) te allen tijde het recht om op eigen initiatief in overleg te treden.
- De chauffeurs zijn de zichtbare medewerkers van AVAN-vervoer. Daarmee zetten zij de toon voor het imago van AVAN-vervoer. De opdrachtnemer geeft de AD de gelegenheid om via een interne webpagina of chauffeursnieuwsbrief te communiceren met de chauffeurs.
- De Regionale Adviesraad Doelgroepenvervoer (RAD) van AVAN is samengesteld uit een representatieve afspiegeling van de reizigers. Dit reizigerspanel adviseert en informeert de AD over de ervaringen van de reizigers van AVAN-vervoer om de dienstverlening van de vervoerder, binnen de systeemkenmerken, aan te passen of te verbeteren. Opdrachtnemers nemen op verzoek van de AD kosteloos deel aan periodieke overleggen met de RAD (maximaal 2x per jaar).
- De AD is verantwoordelijk voor alle promotie-uitingen van AVAN-vervoer. De opdrachtnemer is verplicht aan deze activiteiten mee te werken in alle redelijkheid en billijkheid. Zelfstandige promotieacties van de vervoerder mogen pas na overleg met en na goedkeuring van de AD plaatsvinden.
- De opdrachtnemer is bereid mee te werken aan de informatievoorziening aan de reiziger. Hierbij dient bijvoorbeeld gedacht te worden aan het plaatsen van displays/houders in de voertuigen ten behoeve van

foldermateriaal en informatiebrieven. Ook kan een vervoerder gevraagd worden om flyers/nieuwsbrieven van AVAN te verspreiden door deze door de chauffeur te laten uitdelen. Indien opdrachtnemers beschikken over bijvoorbeeld informatieschermen in de voertuigen dient de vervoerder op verzoek van de AD informatie te plaatsen.

- De opdrachtnemer dient de AD in de gelegenheid te stellen om communicatieboodschappen gericht op de reiziger via de voertuigen te verspreiden.

5.3 Bereikbaarheid

- De opdrachtnemer is voor de deelnemende gemeenten en de AD direct bereikbaar op één apart beschikbaar telefoonnummer. Via dit nummer krijgt men direct contact met de planningsfunctie van de opdrachtnemer. De planningsfunctie is diegene die direct contact kan opnemen met de voertuigen.
- De opdrachtnemer moet ervoor zorgen dat de centrale van de opdrachtnemer bereikbaar en bemand is tijdens werkdagen vanaf 7.00 uur totdat de laatste reiziger het systeem heeft verlaten. En op overige dagen op die momenten dat het vervoer plaatsvindt.
- De opdrachtnemer zorgt ervoor dat tijdens deze operationele uren op elk gewenst moment verbinding kan worden gelegd met de ingezette voertuigen en vice versa. De opdrachtnemer dient er zorg voor te dragen dat alle relevante informatie voor de rituitvoering, ook beschikbaar is voor de chauffeur.

5.4 Rolstoelvervoer en scootmobielen

- De opdrachtnemer dient zich te conformeren aan de vigerende Code Veilig Vervoer Rolstoelinzittenden en te handelen volgens de hierin opgenomen richtlijnen bij de uitvoering van het rolstoelvervoer (met uitzondering van het zelfstandig naar binnen rijden van scootmobielen door de reiziger alsmede het via de lift van het voertuig betreden door de lopende reiziger. Dit is om veiligheidsredenen bij AVAN niet toegestaan).
- De AD kan naast de code VVR aanvullende veiligheidsvoorschriften vaststellen.
- De rolstoelplaats dient te zijn voorzien van een voor alle rolstoeltypen veilige bevestiging van de reiziger (conform de Code VVR). De chauffeur is verantwoordelijk voor het op juiste wijze vastzetten van de reiziger.
- De opdrachtnemer conformeert zich gedurende de looptijd van het contract aan eventueel in de toekomst tot stand komende voorschriften of normen op het gebied van veiligheid en rolstoelvervoer.
- Het is de taak van de opdrachtnemer de chauffeur te wijzen op:
  - het belang van veilig vervoer van rolstoelen en scootmobielen;
  - het zijn/haar verantwoordelijkheid voor het beoordelen of de rolstoel of scootmobiel veilig vervoerd kan worden;
  - het belang van goed en veilig vastzetten van de rolstoel/scootmobiel en de reiziger.
  - het feit dat wanneer een reiziger de overstap uit de rolstoel kan maken naar een reguliere zitplaats, deze overstap altijd gemaakt moet worden.

- Indien de scootmobiel voldoet aan deze voorwaarden voor vervoer, mag vervoer alleen plaatsvinden als de reiziger zich tijdens het inladen en het vervoer niet op de scootmobiel bevindt. De chauffeur laadt de scootmobiel in en uit. Tijdens de rit dient de reiziger op een reguliere zitplaats plaats te nemen.

5.5 SROI

De AD heeft het beleid om mensen met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt duurzaam aan het werk te krijgen. Onder Social Return On Investment (SROI) wordt voor deze opdracht verstaan dat de opdrachtnemer een bijdrage levert aan het bieden van werkgelegenheid aan de doelgroep. Ze beogen hiermee personen met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen te bieden op duurzame deelname aan het arbeidsproces. Werkgevers worden enerzijds in staat gesteld om sociaal-maatschappelijk te ondernemen, door personeel op duurzame wijze in te zetten in de organisatie. Anderzijds vinden de gemeenten het net zo belangrijk dat social return iets oplevert voor de werkgever. Met andere woorden: social return geeft de werkgever een kans om op een andere manier aan (opgeleid) personeel te komen. Het bieden van betaald werk en opleidingstrajecten voor de doelgroep ‘uitkeringsgerechtigden Participatiewet’ heeft hoge prioriteit. Ook de inzet van andere doelgroepen, zoals bijvoorbeeld WW-uitkeringgerechtigden of mensen met een Wajonguitkering, is een onderdeel van SROI.
Daarnaast zijn er ook diverse andere invullingen van social return mogelijk, dit kan ook zeer waardevol zijn voor bepaalde groepen inwoners van de regio. De gemeenten hechten er grote waarde aan de social return invulling zo vorm te geven dat deze niet eenzijdig wordt opgelegd. In dit geval betekent dit dat de SROI-invulling na gunning verder uitgewerkt zal worden. Zo wordt de opdrachtnemer meer diversiteit geboden in de manier waarop invulling wordt gegeven aan het realiseren van de SROI-doelstelling.

De opdrachtnemer heeft de verplichting om na gunning 5% van de gefactureerde opdrachtsom aan te wenden voor SROI-activiteiten.

- Voor inzet van Social Return wordt op jaarbasis uitgegaan van 5% van de berekende contractwaarde. Achteraf vindt op basis van de daadwerkelijke facturen de bepaling van de definitieve contractwaarde voor het betreffende jaar plaats.
- Na gunning van de opdracht treedt de opdrachtnemer zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk na 7 werkdagen, in overleg met de Accountmanager Social Return van de gemeente Arnhem (socialreturn@arnhem.nl) welke deze taak namens de regio Arnhem Nijmegen uitvoert. Hierbij wordt een plan van aanpak gemaakt met betrekking tot de uitvoering van Social Return zoals beschreven in deze paragraaf.
- In het plan van aanpak worden de afspraken vastgelegd over arbeidsplaatsen, leerwerkplekken en/of stageplekken voor mensen uit de doelgroep.
- De Accountmanager Social Return zal de opdrachtnemer bij de uitvoering van social return ondersteunen.
- Opdrachtnemer kan beslissen om de kandida(a)t(en) werkzaamheden te laten verrichten die niet direct verband houden met de opdracht.
- Kandidaten worden uniek voor dit contract opgevoerd. De opdrachtnemer dient een kopie van de arbeids- of leerwerkplek overeenkomst te overleggen met daarin informatie over het BSN-nummer, de looptijd en het aantal te werken uren, alsmede een overzicht van de betaalde loonkosten of leerwerk-plaats vergoeding.

- De Accountmanager Social Return ziet toe op de naleving van afspraken.
- Indien de opdrachtnemer zijn verplichtingen aangaande Social Return niet of niet volledig nakomt, vindt een inhouding naar rato, op basis van een inhouding op de opdrachtsom, plaats.
- Indien de opdrachtnemer werkt met onderaannemers blijft de opdrachtnemer volledig verantwoordelijk voor de uitvoering van deze Social Return voorwaarde.
- De opdrachtnemer is te allen tijde verantwoordelijk voor het nakomen van zijn Social Return verplichtingen.
- De nakoming of uitvoering van de verplichtingen met betrekking tot Social Return kunnen buiten de looptijd van de overeenkomst vallen, dus ook na voortijdige ontbinding of beëindiging van onderhavige overeenkomst.
- De gerealiseerde invulling dient na afloop van ieder contractjaar schriftelijk te worden gecommuniceerd aan de AD.
- Mochten kandidaten uit de betreffende doelgroep niet in de onderneming van inschrijver tewerk gesteld kunnen worden, dan zijn er alternatieve afspraken mogelijk. In dat geval kan bijvoorbeeld het bedrag benut worden om kandidaten elders te werk te stellen. Een en ander steeds in goed overleg tussen opdrachtnemer en hierboven genoemde accountmanager.

6 Percelen en plankaders

6.1 Reizigers per perceel

De opdracht voor het routevervoer heeft de AD gesplitst in de volgende 9 percelen. De opgenomen aantallen deelnemers zijn indicatief en zijn aan wijzigingen onderhevig. Daaraan kunt u geen rechten ontlenen.

	Totaal deelnemers	Dagbesteding	Jeugdwet	Leerlingen
Perceel A RV Zuid	195	0	4	191
Perceel B RV Zuid	210	0	1	209
Perceel C RV Zuid	300	0	0	300
Perceel D RV Zuid	170	1	4	165
Perceel E RV West	564	79	52	433
Perceel F RV Oost	242	60	25	157
Perceel G RV Oost	283	41	22	220
Perceel H RV Noord	874	235	118	521
Perceel I RV Noord	593	85	81	427
Totalen	3431	501	307	2623

6.2 Plankaders

De percelen onder Zuid (A t/m D) en Oost (F en G) zijn ingedeeld op basis van bestemmingsadressen. De percelen West (E) en Noord (H en I) zijn ingedeeld op basis van vertrekadres. De algemene kaders zijn hieronder opgenomen. Perceel specifieke kaders zijn omschreven in bijlage G.

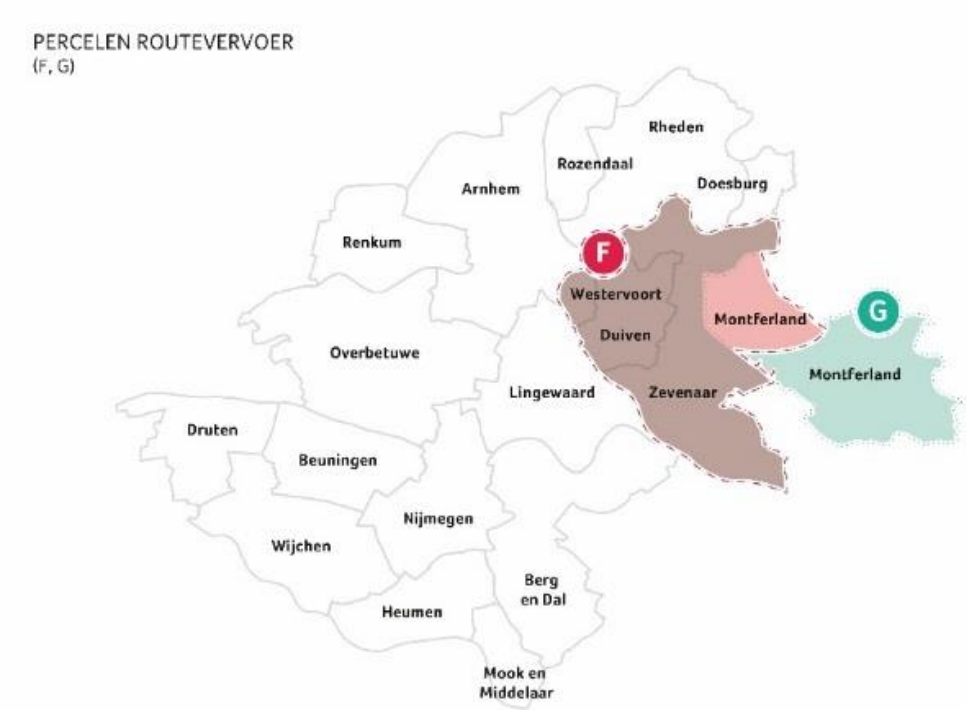
Algemene kaders bepalingen voor alle percelen:

- Uitsluitend door de AD/gemeente, via het reizigersregistratiesysteem (RRS), aangemelde reizigers mogen worden vervoerd.
- Gedurende de contractperiode kunnen deze kaders aan wijzigingen onderhevig zijn.
- De AD is bevoegd individuele reizigers aan andere percelen toe te delen, met name in het kader van vervoerkundige efficiëntie. De plankaders en vergoedingen van het perceel waaraan de reizigers is toebedeeld zijn van toepassing. Dit na afstemming en overleg met de opdrachtnemers van betreffende percelen. Opdrachtnemers dienen hieraan hun medewerking te verlenen.
- Leerlingenvervoer en vervoer in het kader van Jeugdwet mag onderling gecombineerd worden maar niet met vervoer in het kader van dagbesteding.
- Overschrijding van maximale reistijden uitsluitend toegestaan als de afstand tussen woonadres en school/instelling niet binnen deze reistijd is af te leggen, of na schriftelijke toestemming van de AD, na overleg met de gemeente.
- Er is één extra afzetadres naast het woonadres mogelijk. Dit extra adres kan alleen worden opgenomen als deze in een vaste structuur wordt opgenomen en na toestemming van AD/gemeente.
- Stagevervoer kan alleen in het kader van het Leerlingenvervoer worden toegekend door de gemeente.

- De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor navragen, verifiëren en toepassen van de correcte aanvangstijden en eindtijden.

6.3 Geografische indeling percelen

6.4 Plankaders

Een uitgebreide beschrijving van de plankaders is opgenomen als bijlage G.

7 Duurzaamheid

7.1 Ontwikkeling

Efficiëntie in het vervoer en het inpassen van nieuwe vervoersvolumes zijn er op gericht om het aantal ingezette voertuigen en daarmee gereden kilometers te minimaliseren. Niet ingezette voertuigen en niet gereden kilometers is het meest duurzaam. Het reduceren van kilometers (en voertuigen) is vast onderwerp van het periodiek overleg met vervoerders.

Het vervoer binnen de BVO DRAN kent momenteel een hoge mate van duurzaamheid uitgedrukt in duurzame productiekilometers. 60% van de productiekilometers zijn duurzame kilometers. Duurzame kilometers zijn:

- Kilometers waarvoor biobrandstoffen zijn aangewend.
- Kilometers waarvoor volledig zero emissie voertuigen zijn ingezet.

Vanaf de start van het vervoer verwachten we tenminste een gelijk niveau van duurzaamheid. Deels door het gebruik van Biobrandstoffen (Bio CNG en Biodiesel). Deels door een toename van de inzet van volledig door duurzame elektriciteit/waterstof aangedreven voertuigen (zero emissie voertuigen).

Ons voornemen is om een samenwerking aan te gaan voor de duur van 10 jaren (augustus 2020 t/m juli 2030) te verdelen in een initiële periode van 4 jaren en verlengingsopties (totaal 6 jaren) van telkens twee jaren. Gedurende de contractperiode is onze ambitie om, uiterlijk 1 januari 2030, te komen tot een volledig emissieloos doelgroepenvervoer (van well to wheel).

In de initiële periode worden daartoe de eerste stappen gezet naar de inzet van volledig zero emissie aangedreven personenauto's. Uiterlijk 1 juni 2023 dient 95% van de productiekilometers gegenereerd door personenauto's aangedreven te worden door elektriciteit of door waterstof.

De vereiste ontwikkeling in het kader van duurzaamheid voor de initiële periode is opgenomen in onderstaand overzicht. Uiterlijk op de opgenomen datum dient opdrachtnemer te voldoen aan het duurzaamheidsvereiste en gestelde voorwaarden. De zero emissie kilometers dienen gegenereerd te worden door volledig zero emissie aangedreven voertuigen.

Kilometers	1 aug 20	1 jan 21	1 jun 22	1 jun 23	1 jun 24		1 jan 30
Duurzame productiekilometers	60%	65%	70%	95%	95%		100%
Waarvan zero emissie	0%	0%	5%	5%	5%		100%
Waarvan zero emissie personenauto's				95%	95%		100%

7.2 Algemene voorwaarden

- Als basiseis geldt dat alle in te zetten voertuigen tenminste voldoen aan Euro 6 met gecertificeerd roetfilter. Dieselvoertuigen zijn gedurende de uitvoering van het contract maximaal 8 jaar oud (te rekenen vanaf eerste tenaamstelling).
- Op het moment dat volledig zero emissie aangedreven voertuigen qua Total Cost of Ownership (TCO), gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 7 jaren, gelijk of goedkoper zijn dan diesel- of CNG varianten dient u de binnen AVAN boekhoudkundig afgeschreven voertuigen te vervangen door zero emissie voertuigen. De vervangingsafweging maakt u tijdig bespreekbaar met de AD en is onderwerp van het periodiek overleg met vervoerders.
- Voor zero emissie voertuigen op elektriciteit dient opdrachtnemer groene stroom in te kopen. Afhankelijke van het aantal productiekilometers en verbruik wordt het volume elektriciteit bepaald. Dit volume dient opdrachtnemer binnen zijn bedrijf tenminste af te nemen aan groene stroom of zelf te genereren (zonnepanelen). Controle vindt plaats via uw contract met uw energieleverancier en inkoopfactuur. Op het moment dat waterstof wordt ingezet dient dit duurzaam opgewekte waterstof te betreffen. In dat geval worden nadere afspraken gemaakt over het bepalen van de volumes.
- Voor Bio CNG (Groen gas) worden groen gas certificaten ingekocht bij Vertogas (of gelijkwaardig). Afhankelijk van het aantal productiekilometers en verbruik wordt het volume van Bio CNG bepaald. Voor dit volume worden door de AD certificaten ingekocht en met u verrekend.
- De toegestane Biodiesel (B100) betreft Biodiesel uit afgewerkte olie bijvoorbeeld HVO (Hydrotreaded Vegetable Oil) op basis van UCO (Used Cooking Oils). Afhankelijk van het aantal productiekilometers en verbruik wordt het volume van diesel bepaald. Dit volume dient opdrachtnemer binnen zijn bedrijf tenminste af te nemen aan Biodiesel. Controle vindt plaats via uw productiekilometers met uw brandstofleverancier en inkoopfactuur (certificaat).

7.3 Bepalen productiekilometers en verbruik

Voor het bepalen of u voldoet aan de duurzaamheidseis en het vaststellen van de aankoop van groene stroom, Bio CNG en Bio Diesel is de navolgende methodiek van toepassing.

Productiekilometers: voor het berekenen van de productiekilometers wordt een normgetal bepaald. Dit normgetal is het aantal productiekilometers per beladen uur (PK per BU). Als onderdeel van uw aanbieding voegt u een open calculatie bij. Na invulling wordt onder meer het PK per BU per type voertuig gegenereerd.

Genormaliseerd verbruik: per voertuigtype en aandrijfstof wordt het verbruik genormaliseerd. Dit genormaliseerd verbruik in combinatie met de productiekilometers bepaalt het verbruik.

Voorbeeld op basis van fictieve cijfers

Overzicht A betreft de weergave van beladen kilometers per type voertuig per type aandrijfstof over de maand maart 2022. Door toepassing van het normgetal PK per BU worden de productiekilometers berekend en verdeeld over het type aandrijfstof. De kolom "verhouding Diesel" betreft het aandeel diesel kilometers per type dieselvoertuigen. De functie van deze verhouding wordt verder in de tekst uitgelegd.

A							
Maandfactuur maart 2022	Beladen uren	Norm getal	Productie km	Km Zero emissie	Km CNG	Km Diesel	Verhouding Diesel
Personenauto/taxibus Diesel	1.000	60	60.000			60.000	87%
Personenauto/taxibus CNG	200	60	12.000		12.000		
Personenauto/taxibus Elektrisch	160	60	9.600	9.600			
Rolstoelbus Diesel	160	55	8.800			8.800	13%
Rolstoelbus CNG	80	52	4.160		4.160		
Rolstoelbus Elektrisch	0	45	0				
Totaal maand juli 2022	1.600		94.560	9.600	16.160	68.800	

Overzicht B geeft de eis weer voor de maand maart 2022 zowel in procenten als absolute kilometers. Voor zero emissie kilometers is de eis 9.456 km. U realiseert 9.600 km. U voldoet aan de zero emissie eis. Het surplus aan zero emissie kilometers mag u toedelen aan gerealiseerde kilometers CNG. Inclusief het surplus aan zero emissie kilometers genereert u 16.304 km op CNG. Resteert 35.704 km die toegeschreven worden aan diesel kilometers.

NB: Vanaf 1 juni 2023 dient tenminste 95% van de productiekilometers gegenereerd door personenauto's zero emissie te zijn en zal vanaf dat moment in de toetsing worden meegenomen.

B				Km Zero emissie	Km CNG	Km Diesel
	Eis %	Eis absoluut in km				
Eis maart 2022	65%	61.464				
waarvan Zero emissie	10%	9.456		9.456		
surplus aan Zero emissie				144	144	
waarvan Bio CNG en Bio Diesel		52.008			16.304	
					-35.704	-35.704

Voor het berekenen van het volume aan aandrijfstof is het verbruik per type voertuig genormaliseerd. In overzicht C is het genormaliseerd verbruik per 100 km weergegeven. Op basis van dit genormaliseerd verbruik en de gerealiseerde productiekilometers wordt het verbruiksvolume berekend per type voertuig. Voor Bio Diesel dient een deel van de kilometers te worden vergroend. In dit voorbeeld betreft dit 35.704 km van de 68.800 km. Op basis van het eerdere genoemde "verhouding diesel" vindt toedeling naar rato plaats. In dit geval 87% aan de personenauto en 13% aan de rolstoelbus. Het overzicht C geeft per type voertuig het volume aan dat dient te worden vergroend.

C								
Maandfactuur maart 2022	Aandrijf stof	Genormaliseerd Verbruik per 100 km	Eenheid verbruik	Km Zero emissie	Km Bio CNG	Km Bio Diesel	Volume verbruik	Eenheid verbruik
Personenauto	Diesel	7	liter			31.137	2.180	liter
Personenauto	CNG	10	kilogram		12.000		1.200	kilogram
Personenauto	Elektra	16	kWh	9.600			1.536	kWh
Rolstoelbus	Diesel	10	liter			4.567	457	liter
Rolstoelbus	CNG	20	kilogram		4.160		832	kilogram
Rolstoelbus	Elektra	50	kWh				0	kWh
				9.600	16.160	35.704		

In overzicht D is de totalisering van het te vergroenen volume weergeven voor de maand maart 2022.

D		
Te vergroenen elektriciteit	1.536	kWh
Te vergroenen CNG	2.032	kilogram
Te vergroenen Diesel	2.636	liter

Onderstaand zijn de overzichten A t/m D in samenhang weergegeven.

A							
Maandfactuur maart 2022	Beladen uren	Norm getal	Productie km	Km Zero emissie	Km CNG	Km Diesel	Verhouding Diesel
Personenauto/taxibus Diesel	1.000	60	60.000			60.000	87%
Personenauto/taxibus CNG	200	60	12.000		12.000		
Personenauto/taxibus Elektrisch	160	60	9.600	9.600			
Rolstoelbus Diesel	160	55	8.800			8.800	13%
Rolstoelbus CNG	80	52	4.160		4.160		
Rolstoelbus Elektrisch	0	45	0				
Totaal maand juli 2022	1.600		94.560	9.600	16.160	68.800	

B			Km Zero emissie	Km CNG	Km Diesel
	Eis %	Eis absoluut in km			
Eis maart 2022	65%	61.464			
waarvan Zero emissie	10%	9.456	9.456		
surplus aan Zero emissie			144	144	
waarvan Bio CNG en Bio Diesel		52.008		16.304	
				-35.704	-35.704

C								
Maandfactuur maart 2022	Aandrijf stof	Genormaliseerd Verbruik per 100 km	Eenheid verbruik	Km Zero emissie	Km Bio CNG	Km Bio Diesel	Volume verbruik	Eenheid verbruik
Personenauto	Diesel	7	liter			31.137	2.180	liter
Personenauto	CNG	10	kilogram		12.000		1.200	kilogram
Personenauto	Elektra	16	kWh	9.600			1.536	kWh
Rolstoelbus	Diesel	10	liter			4.567	457	liter
Rolstoelbus	CNG	20	kilogram		4.160		832	kilogram
Rolstoelbus	Elektra	50	kWh				0	kWh
				9.600	16.160	35.704		

D		
Te vergroenen elektriciteit	1.536	kWh
Te vergroenen CNG	2.032	kilogram
Te vergroenen Diesel	2.636	liter

7.4 Monitoring en controle

Opdrachtnemer rapporteert of wordt aan de duurzaamheidseisen. U factureert maandelijks aan de hand van de beladen uren. Als bijlage van de factuur geeft u per voertuig de beladen uren aan en welke type voertuig is ingezet (type en kenteken van het voertuig) en of het een CNG, diesel of zero emissie voertuig betreft. Aan de hand van het normgetal PK per BU worden per voertuigtype de productiekilometers berekend. Op basis daarvan worden het totaal aantal productiekilometers over die maand bepaald. Voor het bepalen of wordt voldaan aan de duurzaamheidseisen wordt gewaardeerd in volgorde van: zero emissie, CNG en Diesel.

De definitieve rapportage wordt na gunning gezamenlijk vastgesteld.

Gemiddeld over het kwartaal dient u te voldoen aan de duurzaamheidseisen. Voldoet u in enig kwartaal niet aan de duurzaamheidseisen dan wordt u zonder in gebreke stelling een direct opeisbare boete opgelegd. De boete is het aantal kilometers onder de norm vermenigvuldigd met 2% van het beladen uurtarief met een minimum van € 5.000,-. Verrekening van deze boete vindt plaats met de eerstvolgende betaling.

8 Datacommunicatie, informatievoorziening en testen

De uitvoering van het routegebonden vervoer komt na de vervoersopdracht vanuit de AD tot stand in samenwerking tussen opdrachtnemer en reiziger.
Tijdens het daadwerkelijk vervoer vindt de communicatie met de reiziger plaats door de chauffeur.

Nadat de vervoersopdracht heeft plaatsgevonden plant opdrachtnemer de ritten in, communiceert hierover met gemeenten en (ouders/verzorges van) reizigers en stuurt de chauffeurs (voertuigen) aan.

Ook voor de reiziger is vervoersinformatie van belang. In toenemende mate maakt de reiziger gebruik van mogelijkheden die smartphones bieden. Zowel in het kader van boeken van ritten, maar ook zeker voor het nazien van de verwachte voorrijdijtijd van de taxi tegen het moment van de geplande vertrektijd van de reizigers.

Dit gehele proces van gegevensuitwisseling wordt mogelijk gemaakt door geautomatiseerde systemen, waarbij middels statusmeldingen de feitelijke uitvoering realtime wordt gemonitord door zowel opdrachtnemer als de reiziger. Het foutloos functioneren van deze systemen en het correct (tijdig) bedienen van de systemen door de chauffeurs is kritisch voor een adequate informatieverstrekking (en facturatie).

In het kader van monitoring en controle stelt de AD eisen aan systemen, webportaals en aan aan te leveren data in het kader van analyse en controle.

De technische eisen en specificaties, inclusief exportprotocol en statusmeldingen, zijn verder uitgewerkt in de bijlagen D1 t/m D4 en worden na gunning in samenwerking met opdrachtnemer geïmplementeerd.

8.1 Reizigersregistratiesysteem

De gegevens van reizigers worden via het reizigersregistratiesysteem (RRS, momenteel Mybility) van de AD doorgegeven aan de opdrachtnemer. Nieuwe reizigers en wijzigingen dienen uiterlijk binnen vijf werkdagen te zijn verwerkt. Uitsluitend reizigers die opgenomen zijn in het RRS mogen worden vervoerd. De opdrachtnemer dient een koppeling te realiseren met het RRS, zodat hij op ieder moment beschikt over de actuele reizigersgegevens en reizigersprofielen van reizigers ten behoeve van ritplanning en informatieverstrekking.

8.2 Digitaal

De opdrachtnemer is ervoor verantwoordelijk dat plan- en uitvoeringsprocessen vanaf de start van het vervoer op 1 augustus 2020 realtime te monitoren zijn via portaals. In samenwerking met de AD verzorgt opdrachtnemer tijdige en heldere communicatie/instructie naar de verschillende gebruikers. Opdrachtnemer dient deze portaals te realiseren en uiterlijk 1 juni 2020 getest en gereed te hebben.
In de navolgende subparagrafen is opgenomen waaraan de specifieke portaals aan dienen te voldoen.

Voor alle webportaals geldt dat zij:

- via een beveiligde persoonlijke inlog toegankelijk moeten zijn;
- herkenbaar zijn middels minimaal het logo van AVAN;
- besturingssysteem- en browseronafhankelijk zijn (HTML5).

8.2.1 Portaal voor reizigers (ouders/verzorgers van)

Na het inloggen via een persoonlijk account is zicht op de plan- en uitvoeringsgegevens. De geplande ophaal- en afzettijden, de naam van de chauffeur, type en kenteken van het voertuig en het routenummer zijn in elk geval zichtbaar. Mocht de reiziger zijn afgemeld dan is dat in deze planning ook zichtbaar voor de gebruiker.

Via het portaal kunnen af- en aanmeldingen voor het vervoer (vanwege ziekte of anderszins) worden doorgegeven. Met daarbij de datum en tijdstip van aan- of afmelden. Dat de af- en aanmelding is verwerkt wordt zichtbaar voor de gebruiker op het scherm weergegeven. Uiteraard blijft het voor de (ouders/verzorgers van) reizigers mogelijk om ook via e-mail en telefonisch informatie door te geven.

Via het portaal is realtime te zien waar het voertuig zich bevindt waarin de reiziger wordt vervoerd of vervoerd gaat worden (aanrijdroute). Ouders/verzorgers zien daarbij of de reiziger al is ingestapt of uitgestapt met de daarbij horende tijdstippen. Tevens worden de verwachte aankomsttijden (E.T.A.) van het voertuig bij vertrek- en bestemmingadressen weergegeven. Eventuele vertragingsinformatie is beschikbaar via het portal. Is de rit loosgemeld dan is ook dit zichtbaar via het portaal.

8.2.2 Portaal voor gemeenten en instellingen

Na het inloggen met een persoonlijk account hebben vertegenwoordigers van gemeenten/instellingen zicht op de plangegevens van reizigers die in opdracht van betreffende gemeente worden vervoerd. Zij zien daarbij de samenstelling van de routes, routevolgorde en dat reizigers zijn ingepland met de geplande ophaal- en afzettijden. Ook zien zij de naam van de chauffeur, type en kenteken van het voertuig. Mochten reizigers zijn afgemeld dan is dat in deze planning zichtbaar met datum en tijdstip van afmelden (en aanmelden).

Via het portaal kunnen vertegenwoordigers van gemeente/instellingen realtime zien waar voertuigen zich bevinden waarin zich reizigers bevinden die in hun opdracht worden vervoerd of vervoerd gaat worden (aanrijdroute). Zij zien daarbij of hun reizigers al zijn ingestapt of uitgestapt met de daarbijhorende tijdstippen. Is sprake van loosmeldingen dan is ook dit zichtbaar via het portaal.

8.2.3 Portal voor de AD

Na het inloggen met persoonlijk accounts heeft de AD zicht op de plangegevens van alle reizigers die in opdracht van de AD worden vervoerd. Zien daarbij de deelnemers in de routes, routevolgorde en dat reizigers zijn ingepland met de geplande ophaal- en afzettijden. Zien de naam van de chauffeur, type en kenteken van het voertuig. Mochten reizigers zijn afgemeld dan is dat in deze planning zichtbaar met het tijdstip van afmelden (en aanmelden).

Via het portaal kan de AD realtime zien waar voertuigen zich bevinden waarin zich reizigers bevinden die in hun opdracht worden vervoerd of vervoerd gaan worden (aanrijdroute). Zij zien daarbij of hun reizigers al zijn ingestapt of uitgestapt met de daarbij horende tijdstippen. Is sprake van loosmeldingen dan is ook dit zichtbaar via het portaal.

8.3 Melding bij loosrit

Op verzoek van de AD/gemeente/instelling dient in geval van loosmelding deze meteen ter kennis gebracht te worden van de AD/gemeente/instelling of ouder/verzorger. Dit kan via sms of mail of op andere af te spreken wijze.

8.4 Analyse en controle

Ten behoeve van analyse en controle dient u de AD de door u geregistreerde vervoersdata kosteloos ter beschikking te stellen aan de AD op maand- en op dagniveau, zoals hieronder beschreven. Definitieve afspraken hierover worden gemaakt na gunning.

Data per maand te leveren

Na afsluiting van de maand dient het integrale rittenbestand van de vorige maand uiterlijk op de 3e werkdag van de nieuwe maand met datagegevens te worden aangeleverd aan de AD. De opbouw van dit bestand moet gelijk zijn aan de opbouw van het export dataprotocol. Aanlevering via beveiligde e-mail via een .CSV bestand.

Beschikbaarheid data op dagniveau

Middels een beveiligde inlog stelt u de AD in staat om te allen tijde een exportbestand (.txt) te genereren van het dataprotocol. In dit exportbestand staan alle tot op dat moment gegenereerde data.

8.5 Testen

Minimaal 4 weken voor de exploitatiestart organiseert de AD een acceptatietest waarbij de systemen, datatoelevering en portaals volledig operationeel dienen te zijn.
De systemen en portals dienen op 1-6-2020 testklaar en 1-7-2020 geheel operationeel te zijn.
Na gunning treden opdrachtnemer en de AD in overleg om aanvullende afspraken te maken en verdere invulling te gevens aan de acceptatietest. De opdrachtnemer dient volledig mee te werken aan deze test.

De opdrachtnemer levert uiterlijk 2 weken voor aanvang van de start van het vervoer (volgens format van de AD) een actuele lijst van voertuiggegevens die ingezet kunnen worden voor het uitvoeren van het taxivervoer. Het betreft in ieder geval de volgende gegevens: kenteken, type, aantal zitplaatsen, aantal rolstoelplaatsen, euronorm, APK-vervaldatum, brandstof/methode van aandrijving.

8.6 Overdracht data bij einde contract

Na afloop of bij een tussentijdse opzegging van de overeenkomst, ofwel tussentijds op verzoek van de AD, dragen de opdrachtnemer en al diegenen die de opdrachtnemer bij de uitvoering van AVAN heeft betrokken, alle door de AD gevraagde relevante gegevens kosteloos over.

Deze bestanden moeten in een door de AD vastgesteld format aangeleverd worden en moeten toegankelijk en leesbaar zijn voor de AD. Verder maken opdrachtnemer met de AD afspraken over het vernietigen van de gegevens conform wetgeving.

9 Monitoring, controles, bonus/malus en boete

Ter toetsing van alle gunningscriteria en gestelde eisen is de AD bevoegd om periodiek controles uit te voeren bij de opdrachtnemer. Opdrachtnemer dient hiertoe de gegevens aan te leveren op de door AD voorgeschreven wijze. De AD is bevoegd de verstrekte gegevens te controleren eventueel middels een audit op locatie of gesprekken met chauffeurs. Opdrachtnemer zal hieraan haar medewerking verlenen en inzicht in haar administratie verstrekken. De gegevens dienen binnen één week nadat deze zijn opgevraagd, te worden verstrekt.
De AD behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om, ten aanzien van wat door de inschrijver in de aanbieding is aangegeven, nadere vragen te stellen, respectievelijk onderbouwingen te vragen en controles te verrichten. De AD behoudt zich verder het recht voor eventueel een derde, met specifieke expertise, in te zetten om voertuigcontroles uit te voeren.

9.1 Monitoring

De AD monitort de kwaliteit van de dienstverlening o.a. aan de hand van een aantal KPI's. Deze KPI's zijn bijvoorbeeld (dus niet limitatief):

- Aanlevering data door vervoerder
- Routes cf. plankaders
- Bezettingsgraad van de voertuigen
- Aantal gegronde klachten
- Inschakeling van bel-/sms-service
- Kennismaking vooraf door de chauffeur
- Stiptheid
- Reisduur/maximale verblijfstijd in het voertuig
- Percentages loosmeldingen
- Voertuigeisen, duurzaamheid
- Chauffeurswissels per route
- Uitval van voertuigen
- Etc.

9.2 Controles

Controles op de weg

De AD gaat of laat periodiek controleren of de voertuigen en chauffeurs voldoen aan de gemaakte afspraken en wettelijke regels. Chauffeurs zijn verplicht mee te werken aan deze controles.

Overige controles door de AD

Het proces van verwerking, toetsing en controle van de door de opdrachtnemer aan de AD te sturen data is in hoge mate geautomatiseerd. Als de AD constateert dat er onregelmatigheden plaatsvinden dan kan de AD de boeteclausule toepassen.

De AD behoudt zich het recht voor de administratie van de opdrachtnemer te doen controleren door een onafhankelijke partij (mogelijk een registeraccountant) teneinde de juiste nakoming van opdrachtnemers verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst te kunnen waarborgen. Opdrachtnemer zal hieraan zijn volle medewerking verlenen. Indien de AD van voornoemde bevoegdheid gebruik maakt zijn de kosten van deze controle voor haar rekening, tenzij uit de controle blijkt dat er sprake is van onregelmatigheden aan de zijde van de opdrachtnemer in het nadeel van de AD. In dat geval komen de kosten voor de controle voor rekening van de opdrachtnemer.

9.3 Bonus/Malus

Deze overeenkomst kent voor de initiële periode een bonus/malus regeling die verder is uitgewerkt in bijlage C.

9.4 Algemene boeteclausule

De AD gaat uit van partnerschap en de intentie van alle betrokkenen om een goede dienstverlening te bieden aan de reiziger. Bij het toepassen van onderstaande boetes zal ook altijd in redelijkheid en billijkheid gekeken worden naar het presteren van de opdrachtnemer en de dienstverlening aan de reiziger.

- Indien sprake is van niet, niet tijdige, niet deugdelijke, niet gehele nakoming van de overeenkomst (inclusief de toezeggingen die de opdrachtnemer bij Inschrijving heeft gedaan) stelt de AD de vervoerder in gebreke. De opdrachtnemer krijgt hierbij een redelijke hersteltermijn waarbinnen alsnog aan de eisen moet worden voldaan of om binnen de gestelde termijn een verbeterplan op te stellen en aan de AD te overleggen.
- Wanneer de geconstateerde tekortkoming(en) na ingebrekestelling niet is opgelost, of het verbeterplan uitblijft of onvoldoende verbetering in het vooruitzicht stelt, kan de AD een boete opleggen van maximaal € 500,- per dag zolang de tekortkoming niet voldoende is opgelost.
- Indien de opdrachtnemer de tekortkoming(en) niet oplost kan dat leiden tot ontbinding van het contract.
- Indien sprake is van niet, niet tijdige, niet deugdelijke, niet gehele nakoming van de overeenkomst en na in gebreke stelling van de opdrachtnemer heeft de AD het recht om een andere gecontracteerde partij of opdrachtnemer in te schakelen. De eventuele meerkosten komen voor rekening van opdrachtnemer.
- De AD heeft het recht een onafhankelijk adviesbureau in te schakelen om tekortkomingen in het vervoer te onderzoeken. Alsdan is opdrachtnemer verplicht medewerking te verlenen aan het onderzoek van deze partij.

10 Financieel

10.1 Vergoedingen

De vergoeding dient gebaseerd te zijn op een tarief per beladen uur verhoogd met het starttarief.

- Alle door de opdrachtnemer geoffreerde prijzen en tarieven zijn “all-in”, exclusief btw en omvatten alle kosten die opdrachtnemer maakt voor de gevraagde dienstverlening.
- Het is niet toegestaan om naast de gevraagde gegevens/prijzen andere gegevens toe te voegen aan het prijzenblad.

10.2 Starttarief

Het starttarief per route bedraagt voor:

- De inzet van een personenauto (al dan niet met rolstoelplaats)/taxibus € 8,- per route.
- De inzet van een rolstoelbus (al dan niet verlengd) € 16,- per route.

Voor de vergoeding van het starttarief zijn de volgende aanvullende voorwaarden van toepassing:

- In het geval routes binnen de gegeven kaders volgtijdelijk kunnen worden gereden wordt het starttarief maximaal 2x per dag vergoed. Ongeacht of de volgtijdelijke routes feitelijk door hetzelfde voertuig worden gereden.
- De volgtijdelijke combinatie bepaalt het in te zetten type voertuig (personenauto/taxibus of rolstoelbus) aan de hand waarvan het starttarief wordt vergoed.

10.3 Tarief per beladen uur

De variabele vergoeding is het te offreren tarief en wordt gebaseerd op de beladen reistijd van de routes. De beladen reistijd wordt bepaald aan de hand van de routeplanner Easy Travel, of vergelijkbaar systeem. Bij gebruik van een vergelijkbaar systeem zorgt de ondernemer ervoor dat de gegevens aansluiten op het systeem van de aanbestedende dienst. Opdrachtnemer maakt gebruik van de meest recente netwerkversie van Easy Travel, of vergelijkbaar systeem, goedgekeurd door de AD. Momenteel is laatste versie van Easy Travel de versie 2018. De actualisatie van de versie vindt plaats na instemming door de AD.
Voor het bepalen van de beladen reistijd wordt uitgegaan van de snelste route op basis van onderstaande instellingen ongeacht het type in te zetten voertuig.

Wegtype in kilometers per uur		Wegverdeling percentages		Speciale wegtype snelheden in kilometers per uur	
Autosnelweg:	100	Enkele rijbaan:	88	Onverhard:	30
Hoofdverbinding 1	80	Stedelijk:	50	Woonerf:	4
Hoofdverbinding 2	70			Veerdienst:	6
Verbindingsweg	60			30 km zone:	20
Doorgaande weg:	40				
Lokale weg	30				

Er gelden geen blokkades voor de instellingen van Easy Travel, tenzij hiertoe is besloten door de AD. Er wordt geen rekening gehouden met (tijdelijke) wegonderbreking, omleidingen of files. Deze eventuele extra beladen reistijd kan niet in rekening worden gebracht.

De beladen reistijd van een route is de tijd vanaf het eerste instapadres, eventueel via tussenpunten voor het ophalen van andere deelnemers, tot aan het laatste uitstapadres. Voor het bepalen van de locaties geldt de postcode (6 karakters, 4 cijfers en 2 letters). De beladen reistijd wordt uitgedrukt in minuten tot 2 decimalen achter de komma.

Naast de beladen tijd die resulteert uit Easy Travel mag per route worden opgeteld:

- Voor lopende leerlingen (en Jeugdwet) 1 minuut per deelnemer.
- Betreft het een rolstoelgebonden deelnemer of deelnemer in het dagbestedingsvervoer 3 minuten per deelnemer.

Per route geldt een maximale extra tijd van 10 minuten.

Is er sprake van een reiziger met de indicatie kamer-tot-kamer vervoer dan mag voor deze deelnemer(s) 5 minuten per deelnemer per route worden opgeteld.

Wachttijden (van maximaal 15 minuten en waarbij individuele reistijden niet mogen worden overschreden) bij instellingen ten gevolge van verschillende eindtijden van deelnemers in één en dezelfde route mogen, na toestemming van de aanbestedende dienst, opgeteld worden bij de beladen reistijd. De beladen tijd en de opbouw daarvan wordt afzonderlijk inzichtelijk gemaakt op de factuurbijlage.

Voor solovervoer op basis van indicatie wordt het tarief per beladen uur met 15% verhoogd.
Uitsluitend vervoerde deelnemers komen voor vergoeding aanmerking. Afgemelde deelnemers komen in aanmerking voor vergoeding op de dag van afmelding onder voorwaarde dat de afmelding op die dag plaatsvindt na 7.00 uur voor het Leerlingen- en Jeugdwetvervoer en na 9.00 uur voor vervoer in het kader van het Dagbestedingsvervoer.

Loosmeldingen worden vergoed onder de volgende voorwaarden:

- Voor loosmeldingen in de ochtendroute neemt opdrachtnemer voor 11.00 uur contact op met (ouders/verzorgers van) de reiziger. Wordt geen gebruik gemaakt van de middagroute (en/of vervoer voor de dagen daarna) dan wordt dit verwerkt als afmelding.

- Voor loosmeldingen in de middagroute neemt opdrachtnemer voor 18.00 uur contact op met (ouders/verzorgers van) de reiziger. Wordt geen gebruik gemaakt van het vervoer de dag of dagen daarna dan wordt dit verwerkt als afmelding.

Loosmeldingen dienen tot een minimum beperkt te worden en maken onderdeel uit van de nog op te stellen managementrapportage.

De totale beladen reistijd van alle routes op minuten en seconden wordt per maand opgeteld en daarna rekenkundig afgerond op hele minuten.

10.4 Kosten voor veerpont, tolwegen en ontheffingen

Kosten voor veerpont, tolwegen en ontheffingen zijn voor opdrachtnemer en kunnen niet worden gefactureerd.

10.5 Verantwoording en factuur

Binnen 10 werkdagen na afloop van enige maand dient de factuur van de voorafgaande maand bij de AD te zijn ontvangen. Betaling vindt plaats binnen 30 dagen na ontvangst van de factuur onder voorwaarde dat deze correct is bevonden. Bij de factuur is een bijlage gevoegd (Excel) waarop de factuurkosten zijn gespecificeerd. Ter controle van het correct toepassen van het starttarief dient opdrachtnemer tevens het voertuig inzetplan in. De definitieve bijlage wordt na gunning met opdrachtnemer vastgesteld.

Betreft het deelnemers in de route vanuit meerdere gemeenten dan dient uw factuur de bedragen per gemeente weer te geven. De kostenverdeling per gemeenten vindt als volgt plaats:

- Bepaal de totale kosten per route.
- Bepaal de directe reistijd per individuele deelnemer van huisadres naar bestemmingsadres conform de gestelde uitgangspunten (tarief per beladen voertuig uur).
- Sommeer de directe reistijd per individuele deelnemer.
- Deel de routekosten door de sommatie van de directe reistijd ter bepaling van de kosten per beladen minuut.
- Vermenigvuldig de direct reistijd per deelnemer door de kosten per beladen minuut.
- Sommer de kosten per gemeente.

Een voorbeeldberekening is hierna weergegeven.

Voorbeeld	
Routekosten	€ 60,00
Optelsom van rechtstreekse beladen reistijd per deelnemer	150
Kosten per beladen minuut op basis rechtstreekse reistijd	€ 0,40

Rechtstreeks reistijd	Deelnemer	Minuten	Kosten per beladen minuut	Kosten per deelnemer	Kosten gemeente A	Kosten gemeente B	Kosten gemeente C
deelnemer gemeente A	1	40	€ 0,40	€ 16,00	€ 16,00		
deelnemer gemeente A	2	35	€ 0,40	€ 14,00	€ 14,00		
deelnemer gemeente A	3	30	€ 0,40	€ 12,00	€ 12,00		
deelnemer gemeente B	4	25	€ 0,40	€ 10,00		€ 10,00	
deelnemer gemeente C	5	10	€ 0,40	€ 4,00			€ 4,00
deelnemer gemeente C	6	10	€ 0,40	€ 4,00			€ 4,00
Totaal		150		€ 60,00	€ 42,00	€ 10,00	€ 8,00

De facturen dienen in PDF aangeleverd te worden via het emailadres info@vervoersorganisatie.nl waarbij het volgende geldt:

- Per e-mail dient maximaal 1 pdf bestand (bestaande uit een factuur inclusief eventuele bijlage (n)) verzonden te worden
- Het pdf bestand mag niet groter zijn dan 5 MB
- De factuur mag niet eveneens per post verzonden worden.

Facturen moeten voorzien zijn van de volgende gegevens:

- Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen, Eusebiusbuitensingel 53, 6828 HZ Arnhem
- De orderreferenties
- Factuurnummer.

10.6 Indexatie

Jaarlijks per 1 januari wordt het beladen uurtarief geïndexeerd conform de NEA/Panteia index taxivervoer. Voor het starttarief wordt 50% van de index taxivervoer toegepast. Indexering voor het eerst per 1 januari 2021. Binnen twee weken na het bekend worden van de indexatie informeert u hierover de AD schriftelijk. Deze indexering is doorgaans in de maand november bekend.

Prijsaanpassingen dienen uiterlijk op 1 december voorafgaande aan de wijziging aan de AD schriftelijk kenbaar te worden gemaakt door middel van het overleggen van een aangepaste tarievenlijst (afgerond op 2 decimalen). Inhaalslagen op niet doorgevoerde indexeringen worden niet geaccepteerd.

10.7 Accountantscontrole

De opdrachtnemer is verplicht jaarlijks, uiterlijk twee maanden na het einde van een kalenderjaar, een accountantsverklaring af te laten geven door een registeraccountant op de juistheid van de facturen en de

geleverde data en managementinformatie evenals een verklaring van de sluitende administratie en de daaruit voortvloeiende facturen.

- De kosten hiervan zijn voor rekening van de opdrachtnemer.
- De controle dient specifiek betrekking te hebben op de jaaromzet in het kader van het routevervoer. Geconstateerde tekortkomingen die structureel van aard zijn dienen in de verklaring vermeld te worden. De opdrachtnemer moet deze tekortkomingen oplossen. Met nadruk wordt gesteld dat hierbij de boeteregeling toegepast kan worden.

Bij de uitvoering van de controle dient de accountant ten behoeve van het verstrekken van een controleverklaring, vast te stellen dat:

- De gegevens volgens de jaarrapportage en maanddeclaraties zijn geregistreerd in de administratie van de opdrachtnemer en op elkaar aansluiten.
- De maandelijks verstrekte gegevens in schriftelijke en digitale vorm zijn geregistreerd in de administratie van de opdrachtnemer en voor wat betreft de gegevens overeenkomstig de jaarrapportage en maanddeclaraties onderling op elkaar aansluiten.
- De geleverde prestaties worden verantwoord in de periode waarin ze zijn uitgevoerd (juiste afgrenzing).
- De jaarrapportage, declaraties en managementinformatie zijn opgesteld conform de daartoe overeengekomen formats.
- De opdrachtnemer het juiste vergoedingstarief per verreden route in de declaratie heeft toegepast.
- De opdrachtnemer de juiste facturatiegrondslag per verreden route en in de declaratie heeft toegepast.
- De administratieve organisatie en interne controle alsmede de administratie zodanig is ingericht dat alle van belang zijnde vastleggingen (registraties) en bewijsstukken ten behoeve van het uitvoering- en controleproces zichtbaar en controleerbaar zijn vastgelegd.
- Geen facturatie plaatsvindt van routes die niet uitgevoerd zijn.
- De gefactureerde omzet betrekking heeft op het vervoerscontract t.a.v. routevervoer (juiste afgrenzing tussen de diverse contracten die de opdrachtnemer heeft gesloten).
- De routes zonder routegegevens gegevens (zonder gps-data) terecht zijn gefactureerd.
- De statusmeldingen zoals verstrekt overeenkomen met de vanuit het voertuig geleverde statusmelding.

Het accountants- en het controleprotocol worden na gunning in overleg vastgesteld.

11 Klachten

De AD heeft een Klachtenprocedure voor de reizigers van AVAN opgesteld. Deze klachtenprocedure stelt de reiziger in de gelegenheid een klacht over het vervoer van AVAN te melden en is opgesteld om de kwaliteit van de uitvoering te bewaken en te optimaliseren en daardoor beter te kunnen inspelen op de behoefte van de gebruiker van het vervoersysteem. Klachten kunnen telefonisch worden ingediend bij het door de AD ingestelde onafhankelijk klachtenmeldpunt, online via de website van AVAN en middels de in de voertuigen aanwezige klantreactiekaarten.
Klachtafhandeling dient conform de Klachtenprocedure afgehandeld te worden door de opdrachtnemer en (na bezwaar) door de Geschillencommissie AVAN.
De huidige Klachtenprocedure is na te lezen op www.avan-vervoer.nl.

Bij een uiting van ongenoegen door een reiziger verwijst opdrachtnemer te allen tijde door naar het klachtenmeldpunt van AVAN (telefonisch en online) en/of verstrekt de reiziger een klantreactiekaart.
Het is de opdrachtnemer nadrukkelijk niet toegestaan dat hij klachten van reizigers over het uitgevoerde vervoer in opdracht van de AD, op welke wijze dan ook, in eigen beheer aan te nemen.

11.1 Aanname

- Alle klachten komen binnen bij een onafhankelijk klachtenmeldpunt van de AD waar de registratie van de klachten met datum van ontvangst en met een uniek nummer plaatsvindt voor elke klacht.
- Dit meldpunt zet de klachten (digitaal) uit bij de opdrachtnemer die het vervoer waarover de klacht is binnengekomen heeft uitgevoerd.
- De opdrachtnemer is vervolgens verantwoordelijk voor de afhandeling van de klachten.
- De AD bewaakt de voortgang van de klachtenafhandeling.
- Indien gebruikers klachten bij de opdrachtnemer willen indienen, dan dienen zij altijd doorverbonden/ doorverwezen te worden naar het onafhankelijk klachtenmeldpunt van de AD.

11.2 Rol opdrachtnemer bij afhandeling

- Per opdrachtnemer verstrekt de AD twee user ID's voor het digitaal klachtensysteem van de AD.
- Elke klacht wordt door de opdrachtnemer binnen tien werkdagen na ontvangst afgehandeld.
- Beantwoording van een klacht verloopt altijd via het geautomatiseerd digitaal klachtensysteem. De opdrachtnemer reageert dus altijd via het digitaal klachtensysteem van de AD.
- In dringende situaties neemt het klachtenmeldpunt direct contact op met de opdrachtnemer.
- Een klacht dient als gegrond te worden aangemerkt indien de opdrachtnemer, haar personeel en/of (het personeel van) ingezette derden iets heeft gedaan wat ingaat tegen de regels, of heeft nagelaten wat had mogen worden verwacht op grond van de regels die voortkomen uit de hier onderhavige aanbestedingsdocumenten.
- Indien de opdrachtnemer na tien werkdagen na invoerdatum klacht nog geen reactie heeft verstuurd wordt de klacht gegrond-verwijtbaar verklaard, tenzij opdrachtnemer de reden van niet binnen de termijn kunnen reageren schriftelijk aan de AD heeft gecommuniceerd.
- De opdrachtnemer draagt zorg voor de correspondentie richting de indiener van de klacht middels het digitaal klachtensysteem.

- Indien een klacht naar het oordeel van de klager niet goed is afgehandeld, kan een klager zich wenden tot de geschillencommissie, welke door de AD is geformeerd;
- Opdrachtnemer neemt (aantoonbaar voor de AD) maatregelen om herhaling van klachten te voorkomen.
- Bij herhaalde klachten over de uitvoering zal overleg plaatsvinden met de opdrachtnemer over de te nemen maatregelen.
- De procedure voor de klachtafhandeling worden door de AD bepaald en kunnen door de AD worden aangepast.

Bijlagen

A.	Begrippenlijst	
B.	Taakverdeling	(als apart document gepubliceerd)
C.	Bonus/malus regeling	(als apart document gepubliceerd)
D.	Data (Bijlagen D1 t/m D4)	(als apart document gepubliceerd)
E.	Rittenbakken	(als apart document gepubliceerd)
F.	Calamiteitenprotocol RV AVAN	(als apart document gepubliceerd)
G.	Perceelindeling + Plankaders	(als apart document gepubliceerd)
H.	Bestickering AVAN voertuigen en AVAN-badge	(als apart document gepubliceerd)
I.	Rapport Marktconsultatie RHDHV	(als apart document gepubliceerd)

A Begrippenlijst

- AD: de Aanbestedende Dienst
- Agendasoftware: software die zorgt voor een validatie, autorisatie, identificatie en administratieve afhandeling van financiële en reizigers gegevens.
- BVO DRAN: Bedrijfsvoering organisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem Nijmegen.
- Beperkingen in combineren: Mate waarin een reiziger gecombineerd kan/mag worden met andere reizigers(groepen).
- Dataprotocol: protocol die de wijze regelt waarop alle gegevens die te maken hebben met de rituitvoering worden uitgewisseld tussen de AD opdrachtnemer(s).
- Deur-tot-deur vervoer: het vervoeren en begeleiden vanaf en naar de deur van de woning of de deur van het vertrek- of bestemmingsadres. Wanneer het een wooncomplex of flatgebouw betreft dan vormt de centrale ingang van het wooncomplex, i.c. de centrale beneden ingang voor het betreffende huisnummer, de deur.
- Deur-tot-opstapplaats vervoer: vervoer tussen een deur en een opstapplaats.
- Inschrijvingsleidraad: het deel van de aanbestedingsdocumenten waarin de procedure, de geschiktheidscriteria en gunning wordt beschreven (inclusief bijlagen).
- Onderaannemer: een partij die door de opdrachtnemer wordt ingeschakeld om een deel of delen van de opdracht uit te voeren.
- Opdracht: het geheel van werkzaamheden zoals dat beschreven is in de aanbestedingsdocumenten.
- Opdrachtnemer: een partij aan wie de hier onderhavige opdracht gegund is door de AD.
- Reizigersgroep: een groep reizigers of doelgroep met uniforme kenmerken die – al dan niet op basis van indicatie - gebruik maakt van voor hen geschikt vervoer.
- Reiziger: persoon die gebruik mag maken of maakt van het vervoer.
- Reizigerspanel: Panel bestaande uit een vertegenwoordiging van reizigers.
- Reizigersprofiel: Persoonlijk profiel van de reiziger waarin de gemeente NAW-gegevens en specifieke kenmerken van de reiziger vastlegt die relevant zijn voor de uitvoering van het vervoer/ het maken van een verplaatsing.
- Reizigersgroep: Groep van reizigers die op basis van een bepaalde wet- of regelgeving toegang hebben tot vervoer.
- Rolstoelvoertuig: voertuig met maximaal acht zitplaatsen voor reizigers, waarvan minimaal 2 rolstoelplaatsen.
- Statusmelding: uitwisseling van uitvoeringsgegevens vanuit het voertuig naar de taxicentrale de actuele status van een rit aangeeft.
- Stiptheid: de mate waarin de daadwerkelijke rituitvoering van ritten afwijkt van de afgesproken tijdstippen.
- Systeemkenmerken: de spelregels die gelden binnen het vervoersysteem, zoals omrijdtijd, voor aanmeldtijd en marges rondom de gewenste ophaaltijd.
- Taxi/personenauto: voertuig met maximaal drie zitplaatsen voor reizigers, waarbij rekening moet worden gehouden met maximaal twee reizigers op de achterbank.
- Terugbelservice: dienst waarbij de reiziger wordt geïnformeerd over het daadwerkelijke ophaalmoment.

Titel/onderwerp: # Budgetoverheveling 2023

Raadsadviseur: M. Piscaer Telefoonnr: 06 31114892 Maaike.piscaer@arnhem.nl

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	Fenna Boorsma
Portefeuillehouder:	P. Smeulders	Telefoonnr:	0650194005
		E-mailadres:	fenna.boorsma@arnhem.nl
Doel activiteit	Informerend (I) & Meningsvormend (M1)		
Toelichting	**Kernboodschap** Bij de jaarrekening blijkt ieder jaar dat er budgetten niet volledig zijn benut. Ambities realiseren vraagt vaak een lang aanlooptraject. Voor de continuïteit in die acties is behoud van deze middelen in het volgende jaar wel noodzakelijk om de vastgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Met deze nota budgetoverhevelingen wordt voorgesteld deze budgetten beschikbaar te houden om de activiteiten op een later moment uit te voeren. **Aandachtspunten** • Er wordt door het college gebruik gemaakt van spelregels als richtlijn welke budgetten overgeheveld mogen worden. Hier mag beargumenteerd van afgeweken worden. • Budgetten worden in principe overgeheveld naar het volgende jaar, maar het kan ook voorkomen dat budget naar een later jaar wordt overgeheveld. • In Turap-2 is een prognose gegeven van de verwachte onderbestedingen die zich op sommige programma's voordoen. • In deze nota wordt voorgesteld om in totaal € 20,4 miljoen over te hevelen, waarvan €17,4 miljoen aan het einde van het jaar niet toe te voegen aan de algemene reserve, maar via deze nota over te hevelen naar het jaar 2024 en verder en €3,0 miljoen investeringskredieten te verwerken in het Meerjareninvesteringplan (MIP) bij de begroting 2025. • De gemeenteraad beslist of alle budgetten uit de nota ook worden overgeheveld.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Start en afronding van de informatieve en de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	*technische vragen dienen vooraf te worden gesteld.* Informatieve fase Tot op heden hebben zich nog geen insprekers gemeld. Vergaderorde M1 Er wordt in twee termijnen vergaderd. - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.		

	- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel 'Budgetoverheveling 2023'
Bijlage 1 - Nota Budgetoverheveling 2023
Bijlage 2 - Begrotingswijziging BO 2023 23-013
Bijlage 3 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Arnhem-Oost 23-015
Bijlage 4 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Volkshuisvesting 23-016
Presentatie auditcommissie 20-11-2023 – technische toelichting Nota Budgetoverheveling

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3980929

Onderwerp: Budgetoverhevelingen 2023

Kernboodschap

Bij de jaarrekening blijkt ieder jaar dat er budgetten niet volledig zijn benut. Ambities realiseren vraagt vaak een lang aanlooptraject. Voor de continuïteit in die acties is behoud van deze middelen in het volgende jaar wel noodzakelijk om de vastgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Met deze nota budgetoverhevelingen wordt voorgesteld deze budgetten beschikbaar te houden om de activiteiten op een later moment uit te voeren.

Voorstel

1. De niet bestede middelen per ultimo 2023 toe te voegen en voor 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop conform de hierbij gevoegde bijlage 'Budgetoverheveling 2023' voor inzet in een volgend jaar.
2. De begroting 2023 en verder op grond van bovenstaand beslispunt aan te passen middels bijgaande begrotingswijziging in bijlage 2.
3. De functie van de bestemmingsreserve Arnhem Oost te wijzigen van een dekkingsfunctie naar egalisatiefunctie.
4. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Arnhem-Oost in bijlage 3 vast te stellen.
5. Het budget voor hoogspanningskabels toe te voegen aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting.
6. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Volkshuisvesting in bijlage 4 vast te stellen.

Inleiding

Arnhem GEMEENTE

Bij de jaarrekening blijkt ieder jaar dat er omstandigheden zijn waardoor budgetten niet volledig zijn benut. Deze middelen zijn vaak in het volgende jaar wel noodzakelijk om de vastgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren.

In Turap-2 is een prognose gegeven van de verwachte onderbestedingen die zich op sommige programma's voordoen. Daar waar deze niet overgeheveld hoeven te worden, is deze onderbesteding in de begrotingswijziging bij Turap-2 in de betreffende programma's verwerkt. Daarnaast is in Turap-2 al een eerste vooruitblik gegeven van onderbestedingen, waarvan het wel gewenst is om deze door te schuiven. Deze komen in bijgaande nota budgetoverheveling terug en zijn aangevuld op basis van de meest recente inzichten.

Om ervoor te zorgen dat de gewenste doelstellingen alsnog kunnen worden behaald in een volgend jaar, wordt voorgesteld om voor deze specifieke budgetten de niet bestede middelen te reserveren in de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop. Dit betekent ook dat de middelen conform de aanvraag besteed moeten worden. Is dit niet het geval, dan worden deze middelen aan het einde van het volgende boekjaar in principe alsnog ten gunste van de algemene reserve gebracht.

Daarnaast is in de nota budgetoverheveling ook de onderbesteding op doorlopende investeringsbudgetten opgenomen. Dit is in overeenstemming met de Nota investeren, waarderen en afschrijven, die op 16 juni 2021 in de gemeenteraad is vastgesteld. Hiermee geven we de gemeenteraad inzicht in de onderbesteding op investeringsbudgetten in 2023 die doorgeschoven worden. De financiële verwerking vindt net als andere jaren plaats bij de actualisatie MIP ter voorbereiding op de Begroting 2025.

De uiteindelijke onderbestedingen bij de jaarrekening die niet verrekend worden met specifiek daartoe ingestelde bestemmingsreserves (bijvoorbeeld de BR Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte of de BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein), worden in principe toegevoegd aan de algemene reserve.

Beoogd effect

Het voorstel is om bepaalde budgetten, die volgens de spelregels bij de jaarrekening zouden vrijvallen ten gunste van de algemene reserve, met deze nota te reserveren en over te hevelen naar 2024 en verder. Het overhevelen van budgetten is bedoeld om bestedingen met een specifiek doel in een volgend boekjaar te realiseren, om zodoende alsnog de doelstellingen te behalen.
In deze nota wordt voorgesteld om in totaal € 20,4 miljoen over te hevelen, waarvan €17,4 miljoen aan het einde van het jaar niet toe te voegen aan de algemene reserve, maar via deze nota over te hevelen naar het jaar 2024 en verder en €3,0 miljoen investeringskredieten te verwerken in het MIP bij de begroting 2025.

Argumenten

1.1 Overheveling is nodig om budgetten beschikbaar te houden

Voor de beoordeling of budgetten mogen worden doorgeschoven wordt gebruik gemaakt van bepaalde spelregels. Bijvoorbeeld of er sprake is van concrete doelen of activiteiten waarvoor middelen beschikbaar moeten blijven, of er geen sprake is van structurele budgetten die normaal gesproken volgend jaar hiervoor ingezet kunnen worden en of er sprake is van geoormerkte budgetten (regionale middelen, specifieke uitkeringen, ontvangen subsidiegelden, etc.) die, voorzien van voldoende toelichting, doorgeschoven kunnen worden naar het volgende kalenderjaar.
De voorgestelde overheveling van in totaal € 21,1 miljoen is fors te noemen, maar lager dan de overheveling van voorgaand jaar (€29,7 miljoen). De grote omvang van overhevelingen is ook dit jaar deels te verklaren doordat er een aantal grote posten bij zitten, zoals Grondwal Bethaniënstraat en regionale middelen Participatie die samen optellen tot afgerond € 6 miljoen.

In de Turap 1 en 2 is er melding gedaan van voor- en nadelen die naar verwachting aan het einde van het jaar met de AR worden verrekend. Dit komt in totaal neer op per saldo € 19,2 miljoen. Aanvullend hierop is uw raad via de raadsbrief ‘Effecten septembercirculaire 2023’ geïnformeerd over de uitkering uit het gemeentefonds die daar bovenop voor het jaar 2023 voor een verwacht voordeel voor de AR zorgt van € 4,3 miljoen. Vanzelfsprekend wordt in de jaarrekening de totale balans opgemaakt, waarbij de definitieve verrekening met de AR kan afwijken van de eerdere prognoses.

3.1	*Door het wijzigen van de functie van de bestemmingsreserve ontstaat de mogelijkheid om alle voor Arnhem-Oost gereserveerde gelden beschikbaar te houden,*
	Op dit moment heeft de reserve Arnhem-Oost een dekkingsfunctie. Wanneer deze functie gewijzigd wordt naar een egalisatiefunctie, kan aan het einde van het jaar de balans worden opgemaakt, bijvoorbeeld bij de nota budgetoverhevelingen of bij verzamelbesluit 3, en wordt bepaald welke gelden extra of minder besteed zijn ten gunste van Arnhem-Oost. Het saldo kan worden toegevoegd c.q. worden onttrokken aan de bestemmingsreserve.
4.1	*Minder bestede gelden voor Arnhem-Oost toe te voegen aan de bestemmingsreserve*
	In 2023 zijn minder gelden uitgegeven aan Arnhem-Oost dan in de begroting opgenomen. Om deze gelden beschikbaar te houden wordt voorgesteld deze middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Arnhem-Oost.
5.1	*Het is nog niet bekend wanneer het budget voor hoogspanningskabels besteed wordt*
	In de begroting 2023 is een budget opgenomen voor het verleggen van hoogspanningskabels. Het is nog niet bekend wanneer dit budget wordt ingezet, waardoor het opnemen in de nota budgetoverhevelingen er mogelijk toe leidt dat dit meerdere keren overgeheveld zal worden. Daarom wordt voorgesteld dit budget aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting te doteren zodat de gelden onttrokken kunnen worden op het moment dat de kosten worden gemaakt.
6.1	*Dotatie in de reserve Volkshuisvesting vraagt om expliciete besluitvorming*
	Bij het besluit het budget voor hoogspanningskabels aan de reserve Volkshuisvesting te doteren dient de begroting gewijzigd te worden met de begrotingswijziging in bijlage 4.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Overheveling vraagt om besluitvorming*
	De nota moet in dit jaar besloten worden door de raad omdat de middelen anders vrijvallen ten gunste van de algemene reserve (en de beleidsdoelen dus zonder deze middelen gehaald moeten worden). Dit is ook noodzakelijk om de bestemmingsreserves op de juiste wijze te kunnen hanteren over het jaar en te kunnen verantwoorden in de jaarrekening.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Op basis van de argumenten wordt voorgesteld in 2023 € 17,4 miljoen te reserveren in de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds – Overloop en €3,0 miljoen aan investeringskredieten over te hevelen en te verwerken bij het MIP bij de begroting 2025. Deze middelen vallen in dat geval bij de jaarrekening niet vrij ten gunste van de algemene reserve. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de bijlage 'Budgetoverheveling 2023'.

Uitvoering

De bedragen voor de budgetoverheveling zijn in de meeste gevallen nog een schatting. Bij het opmaken van de jaarrekening 2023 kunnen de werkelijke onderbestedingen (die leiden tot een budgetoverheveling) afwijken. Wij zullen voor deze budgetten naar bevind van zaken handelen en uw raad voorstellen ter zake aanbieden bij de jaarrekening.
De niet bestede middelen die niet zijn gereserveerd worden bij de jaarrekening toegevoegd aan de algemene reserve of aan bestemmingsreserves.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel budgetoverheveling 2023
- Bijlage 1 - Nota Budgetoverheveling 2023
- Bijlage 2 - Begrotingswijziging BO 2023 23-013
- Bijlage 3 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Arnhem-Oost 23-015
- Bijlage 4 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Volkshuisvesting 23-016

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3980929

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3980929;

gelet op artikel 189 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De niet bestede middelen per ultimo 2023 toe te voegen en voor 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop conform de hierbij gevoegde bijlage 'Budgetoverheveling 2023' voor inzet in een volgend jaar.
2. De begroting 2023 en verder op grond van bovenstaand beslispunt aan te passen middels bijgaande begrotingswijziging in bijlage 2.
3. De functie van de bestemmingsreserve Arnhem Oost te wijzigen van een dekkingsfunctie naar egalisatiefunctie.
4. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Arnhem-Oost in bijlage 3 vast te stellen.
5. Het budget voor hoogspanningskabels toe te voegen aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting.
6. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Volkshuisvesting in bijlage 4 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Budgetoverheveling 2023

Inhoudsopgave

Totaalbeeld 3
Budgetoverheveling 2023 5
Wijken algemeen 5
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 5
S01 Veiligheid 6
S03 Economie 7
S04 Onderwijs 8
S05 Cultuur 8
S06 Participatie en armoedebestrijding 9
S08 Welzijn en inclusie 10
S09 Gezondheid en sport 12
S10 Klimaat en energie 13
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 13
S12 Wonen en leefomgeving 14
Doorlopende investeringsbudgetten 15

Totaalbeeld

Bij het opmaken van de jaarrekening wordt eventuele ruimte op een budget toegevoegd aan de algemene reserve, tenzij sprake is van verrekening met een specifieke bestemmingsreserve met een egaliserend karakter (bijvoorbeeld de BR Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte). Vooruitlopend op de jaarrekening is een inschatting gemaakt van deze ruimte en de noodzaak om budgetten bij de jaarrekening niet toe te voegen aan de AR, maar om deze over te hevelen naar het volgende jaar.

In deze nota wordt in totaal voorgesteld om € 20,4 miljoen aan het einde van het jaar niet toe te voegen aan de algemene reserve. We stellen voor om dit bedrag over te hevelen naar het jaar 2024 en verder. Het doel van deze budgetoverheveling is om in 2023 de doelen die aan de middelen ten grondslag liggen in een volgend boekjaar alsnog te kunnen halen. Hieronder is een overzicht opgenomen van de verschillende over te hevelen budgetten per programma.

In overeenstemming met de Nota investeren, waarderen en afschrijven, die op 16 juni 2021 in de gemeenteraad is vastgesteld, zijn hieronder ook de overhevelingen op doorlopende investeringsbudgetten opgenomen in deze nota Budgetoverheveling. Hiermee geven we de gemeenteraad inzicht in de onderbesteding op investeringsbudgetten in 2023 die doorgeschoven worden. De financiële verwerking vindt net als andere jaren plaats bij de actualisatie MIP ter voorbereiding op de Begroting 2025.

Programma	Onderwerp	Bedrag (x €1.000)
Wijken		
W00	Energietoeslag	620
W00	Inkomensregelingen	430
W00	Impuls winkelcentrum drieslag	100
Totaal wijken		**1.150**

Programma	Onderwerp	Bedrag (x €1.000)
Stad		
S00	Digitaal versnellen	150
S00	Informatieveiligheid en privacy	200
S00	Loonsom en onderhoud verduurzamingsmaatregelen	840
S00	Digitale toegankelijkheid Communicatie	60
S00	Incidentele formatieruimte cluster G&V	111
S00	Sustainable Development Goals (SDG's)	100
S01	Experiment Gesloten Coffeeshopketen	400
S01	Veiligheidshuis	400
S03	Transformatie economie en arbeidsmarkt	250
S03	Versterken Werklocaties en vestigingsklimaat voor de hoofdopgave Energy	750
S04	Schoolmoestuinen	225
S05	Coronamiddelen	200
S05	Cultuur programmering	305
S05	Jacobiberg	500
S05	Beeldende kunst	120
S05	Gratis cultuurbezoek jongeren	200
S05	Presentatie en productie debat	100

S06	Schuldhulpverlening	407
S06	Regionale middelen in het kader van participatie	2.200
S06	Budget pilot bijverdienbeloning	300
S08	Uitbreiding capaciteit opvang daklozen	395
S08	Maatschappelijke Opvang	500
S08	Opvang niet-rechthebbende EU burgers en gezinsopvang	450
S08	Ouderenbeleid	100
S08	Gezins- en kindbescherming	929
S08	Inclusie	127
S08	Toegankelijk maken hoofdlooproutes en speeltuinen t.b.v. inwoners met een beperking	150
S09	Sloopwerkzaamheden sporthal Kermisland	265
S09	Herinrichting consultatiebureaus	145
S09	Verduurzaming kunstgrasvelden	250
S10	Personele formatie ten behoeve van opgaven Klimaat en Energie	211
S11	Milieuplan	130
S11	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat	3.500
S11	Invoeringskosten Omgevingswet	700
S12	Invoering verhuurdersvergunningen (Wet Goed Verhuurderschap)	173
S12	Invoering meldpunt voor huurders (Wet Goed Verhuurderschap)	107
S12	Woonwagenlocaties	250
Totaal stad		**16.200**

Totaal budgetoverheveling	**17.350**

Programma	**Onderwerp**	**Bedrag (x €1.000)**
	Investering toegankelijkheid vastgoed	500
	Investeringen verduurzaming	2.500
Totaal investeringsbudgetten		**3.000**

Programma	**Onderwerp**	**Bedrag (x €1.000)**
S12	Ondergronds leggen hoogspanningskabels	1.500
S12	Arnhem Oost	3.100
Totaal toegevoegd aan bestemmingsreserves		**4.600**

Budgetoverheveling 2023

Wijken algemeen

Onderwerp:	Energietoeslag 2023
Bedrag:	€ 620.000
Toelichting:	We hebben in 2023 € 20 miljoen van het Rijk ontvangen voor het uitkeren van energietoeslag aan de minima. Aanvragen kunnen van eind oktober tot half 2024 worden ingediend. De verwachting is dat we 400 (à € 1.550) huishoudens in 2024 uitbetalen.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	€ 430.000
Toelichting:	Voor het verbeteren van de toegang tot en het gebruik van Inkomensregelingen is in de begroting 2023 incidenteel budget toegevoegd (€ 500.000 in 2023). De effecten van het doorvoeren van de verbeteringen vinden vooral in 2024 plaats. Daarom is het voorstel dat het benodigde budget doorgeschoven wordt naar 2024.

Onderwerp:	Impuls winkelcentrum De Drieslag
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Bij het vaststellen van de begroting 2023 zijn door de Raad extra middelen beschikbaar gesteld om een impuls te kunnen geven aan winkelcentrum De Drieslag in de wijk Malburgen (€ 250.000 in 2023, 2024 en 2025). We zijn aan de slag gegaan en constateren tegelijkertijd dat niet het gehele budget als gepland in 2023 kan worden uitgegeven. Deze middelen zijn in 2024 nodig, omdat in dat jaar een piek in de bestedingen zit als gevolg van het verwijderen van de stalen pergola.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Digitaal versnellen
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In de Begroting 2023 zijn voor de jaren 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor het verbeteren en het versnellen van de digitale dienstverlening en digitalisering. Daartoe zijn in 2023 een aantal potentiële projecten geïnventariseerd en zijn de voorbereidingen gestart. Doordat deze inventarisatie en voorbereidingen met name in de eerste helft van 2023 hebben plaatsgevonden, schuiven de feitelijke werkzaamheden voor een deel door naar 2024 en 2025. Voorgesteld wordt om de daarmee samenhangende budgetten ook over te hevelen.

Onderwerp:	Informatieveiligheid en privacy
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Voorgesteld wordt om het incidenteel beschikbaar gestelde budget (€200.000) voor het programma Basis op Orde, als onderdeel van de programmatische aanpak Informatieveiligheid en Privacy, over te hevelen naar 2024. Aanleiding voor de overheveling is feit dat in de eerste 10 maanden van 2023 veel tijd is geïnvesteerd in het werven van personeel en het doorlopen van meerdere (Europese) aanbestedingen waardoor het programma formeel per 9 november van start gaat. Dit betekent dat er in 2023 minder uitgaven zullen worden gedaan dan oorspronkelijk verwacht. Aangezien de werkzaamheden voor een groot deel doorschuiven naar 2024 is ook het benodigde budget in 2024 hoger dan begroot. De verwachting is dat de doorgeschoven middelen volledig in 2024 worden besteed.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed loon- en onderhoudskosten
Bedrag:	€ 840.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budgetten beschikbaar gesteld voor verduurzamingsmaatregelen. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor schuiven de feitelijke werkzaamheden door en worden deze middelen in 2023 niet volledig besteed. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2026, zodat de budgetten beschikbaar zijn in de periode 2024 tot en met 2026.

Onderwerp:	Digitale toegankelijkheid Communicatie
Bedrag:	€ 60.000
Toelichting:	De gemeente toetst alle websites en apps op toegankelijkheid en verbetert ze waar nodig. Doel is dat alle websites en apps en de inhoud daarvan, geschikt zijn om te gebruiken door mensen met een beperking. De gemeente werkt naast het verbeteren van de websites en apps ook aan het structureel borgen van digitale toegankelijkheid in de organisatie. Dit vraagt om het trainen van diverse stakeholders, maar ook om aanpassingen in bijvoorbeeld huisstijlsjablonen. De geplande inzet voor 2023 schuift deels door naar 2024.

Onderwerp:	Incidentele formatieruimte cluster G&V
Bedrag:	€ 111.000
Toelichting:	In het boekjaar 2023 heeft het cluster Gebiedsrealisatie & Vastgoed incidentele formatieruimte gekregen voor ontwikkelmanagement en toegankelijkheid. De werving van personeel heeft meer tijd gekost dan verwacht, maar de opgave blijft onveranderd. Het voorstel is om deze middelen over te hevelen zodat de activiteiten onveranderd uitgevoerd kunnen worden doorlopend naar 2024.

Onderwerp:	Sustainable Development Goals (SDG's)
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In de Begroting 2023 is incidenteel €100.000 beschikbaar gesteld voor de Sustainable Development Goals (SDG's). In het eerste deel van 2023 is gestart met een brede inventarisatie binnen de organisatie om te onderzoeken hoe bestaand beleid en beleidsplannen zich verhouden tot de SDG's. Uit deze inventarisatie is gebleken dat in het huidige beleid aan alle SDG's in meer of mindere mate aandacht wordt besteed. Aangezien dit op dit moment vooral impliciet gebeurt, is dit minder goed zichtbaar. Om deze zichtbaarheid te vergroten wordt voorgesteld om naast de pictogrammen van de SDG-doelen te koppelen aan de producten in de P&C-producten ook een koppeling te maken met de doelenboom in de Begroting en een structurele aanpak in de organisatie nader uit te werken. Omdat deze werkzaamheden voor een groot deel doorschuiven naar 2024 wordt voorgesteld om deze middelen over te hevelen naar 2024.

S01 Veiligheid

Onderwerp:	Experiment Gesloten Coffeeshopketen
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met de teelt en verkoop van hennep of hasjiesj voor recreatief gebruik. Arnhem heeft daarvoor al middelen ontvangen en ontvangt tot en met 2024 elk jaar € 162.500. Van deze gelden dient het gehele project bekostigd te worden. Op dit moment bevindt het experiment zich nog in de opstartfase. De experimenteerfase, met vermoedelijke startdatum het eerste kwartaal 2024, zal hierna volgen en zal 4 jaar duren. De reeds ontvangen middelen (2023 en eerder) zijn tevens noodzakelijk om hieraan uitvoering te geven.

Onderwerp:	Veiligheidshuis
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	Gelderland Midden kent twee veiligheidshuizen, namelijk veiligheidshuis regio Arnhem en veiligheidshuis West Veluwe Vallei (WVV). De gemeenten Arnhem en Ede fungeren als centrumgemeenten en ontvangen regionaal budget dat voor regionale doeleinden bestemd is. Op dit moment is de doorontwikkeling van de veiligheidshuizen opgestart. Veel casuïstiek zal moeten worden verplaatst naar wijkniveau en het veiligheidshuis zelf zal zich meer moeten gaan positioneren als expertisecentrum voor urgente en geprioriteerde casuïstiek. Hiervoor zijn het komende jaar naar verwachting meer regionale middelen nodig om op organisatorisch en operationeel niveau deze structuurveranderingen door te voeren met expertise en ondersteuning. Het voorstel is hiervoor het regionaal ontvangen geld uit 2023 aan te wenden.

S03 Economie

Onderwerp:	Transformatie economie en arbeidsmarkt
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	De middelen zijn beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het beleidsdocument van de Arnhemse aanpak krapte op de arbeidsmarkt. In 2023 zijn we gestart met het vormen van een versnellingstafel om kansrijke initiatieven naar boven te halen die een bijdrage leveren aan de krapte op de arbeidsmarkt. In 2023 is in beeld gebracht, welke krapte sectoren prioriteit moeten hebben en waar we focus op moeten leggen. Dit alles om met als doel baankansen te creëren in de krapte sectoren (energie, techniek, zorg, onderwijs en kinderopvang) voor een groot scala aan doelgroepen. In het vierde kwartaal van 2023 is een klein deel van de beschikbaar gestelde middelen ingezet voor een tweetal kansrijke initiatieven, tevens zijn er middelen ingezet voor extra capaciteit en expertise. De overige middelen die dit jaar over zijn willen wij in 2024 inzetten voor de uitvoering van een aantal kansrijke initiatieven, als De Beroepentuin en Loopbaanpaden, die een bijdrage leveren aan de tekorten in de krapte sectoren. We zijn volop bezig met de voorbereiding van een pilot ‘’De Beroepentuin’’ met diverse partners in de stad, de planning is dat de pilot in het eerste kwartaal van 2024 live zal gaan. Verder starten we met een initiatief voor het ontwikkelen van Loopbaanpaden met werkgevers uit kinderopvangorganisaties en onderwijs voor het stimuleren van zij-instromers. Evenals het ASM-student festival wat we organiseren voor alle studenten van de kennisinstellingen in het kader van behoud van talent voor de regio en hen in een vroeg stadium in contact brengen met het regionale bedrijfsleven. Hiermee wordt voorkomen, dat talent uit de regio vertrekt omdat zij onvoldoende op de hoogte zijn van de mooie werkgevers in deze groene metropool.

Onderwerp:	Versterken Werklocaties en vestigingsklimaat voor de hoofdopgave Energy
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	De middelen zijn beschikbaar gesteld voor co-financiering voor ruimtelijke- en infrastructurele investeringen op de innovatieve campussen. Het ambitiedocument kenniscampus regio Arnhem (gemeenten Rheden en Arnhem, HAN, Hogeschool Van Hall Larenstein en Yuverta) heeft vertraging opgelopen, doordat de partners een compacter ambitiedocument voor ogen hebben, waarin de afspraken voor de volgende fase zijn vastgelegd. Dit document is eind 2023 gereed en hierdoor zijn er nog geen ruimtelijke- en infrastructurele investeringen gedaan en deze volgen in 2024.

	Op dit moment is er ook een subsidie aanvraag in voorbereiding ter oplossing van het netcongestie op Industriepark Kleefse Waard (IPKW) voor 2024. Daarnaast heeft Arnhems Buiten in 2023 een nieuwe eigenaar gekregen en samen met hen moet nog worden bekeken welke ruimtelijke- en infrastructurele investeringen moeten worden gedaan. In 2024 starten de gesprekken met de nieuwe eigenaar over de investeringen in dat jaar.

S04 Onderwijs

Onderwerp:	Schoolmoestuinen
Bedrag:	€ 225.000
Toelichting:	In 2023 is het project Schoolmoestuinen gestart n.a.v. het amendement 22A53 'Elk Arnhems kind een schoolmoestuin'. Dit is een drie jarig project met als doel kinderen van basisscholen in Arnhem (leeftijd 9/10 jaar) een jaar lang te kunnen laten moestuinieren. Draagvlak onder scholen en schoolbesturen is essentieel voor het slagen van het project, daarom is het belangrijk om eerst de wensen en behoeften goed inzichtelijk te maken van die scholen. Dit kost tijd. Om die reden is het project gefaseerd. In 2023 heeft de inventarisatie plaats gevonden om zo in beeld te krijgen wat de wensen en behoeften van scholen zijn. In 2023 zijn met name proces- en ontwikkelkosten geboekt op het project . Aan de hand van de inventarisatie is in 2023 een maatwerkaanpak in drie a vier varianten gemaakt om zo in 2024 de eerste scholen de hulp en ondersteuning te kunnen bieden. Deze inventarisatie heeft meer tijd gekost. Centraal schoolmoestuinieren is een onderdeel van de maatwerkaanpak. Het realiseren en inrichten van dergelijke centrale moestuinen brengt de meeste kosten met zich mee. . De wens en behoefte m.b.t. centrale schoolmoestuinen evenals de wens en realisatie van moestuinmogelijkheden op het eigen schoolplein, wordt in 2024 nader onderzocht. Mocht die wens en behoefte onder scholen er daadwerkelijk zijn, dan zal dit uitgevoerd worden in jaren 2024-2026. In de jaarschijven 2024 en 2025 is reeds rekening gehouden met de uitvoering van dit project. De uitvoering zal naar verwachting uitlopen tot in het jaar 2026 waardoor wordt voorgesteld een bedrag €225.000 over te hevelen en beschikbaar te stellen in de jaarschijf 2026.

S05 Cultuur

Onderwerp:	Coronamiddelen
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Zoals opgenomen in de Nota budgetoverheveling 2022 wordt er jaarlijks gekeken welke middelen hiervan nog over zijn. Het restant van de coronamiddelen wordt in 2024 ingezet voor het ophogen van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals deelregeling 3 (€ 150.000) en beeldende kunst (€ 50.000).

Onderwerp:	Cultuur programmering
Bedrag:	€ 305.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor cultuurprogrammering. Hieruit worden onder andere een producent / coördinator voor een nog op te zetten Breedtekunstfestival en gedeeltelijk twee subsidieregelingen gedekt. Ook wordt hieruit een impuls gedekt aan de productie en presentatie van nieuwe stromingen, experiment en crossovers in het cultuuraanbod. De voorbereidingen, verkennend onderzoek en de opzet voor de onderdelen van deze cultuurprogrammering zijn in 2023 gestart, maar de uitvoering zal voornamelijk in 2024 plaatsvinden. Ook de bijbehorende kosten zullen vooral in 2024 landen. Voorstel is daarom om de beschikbare middelen ter dekking door te schuiven naar 2024. De middelen voor verbinding kunst en cultuur met andere domeinen worden na evaluatie van het project in 2022 (met uitloop in 2023) opnieuw bestemd aan verbinding met de Arnhem-Oost aanpak. In 2023 wordt dit uitgewerkt. De kosten zullen grotendeels in 2024 landen.

Onderwerp:	Jacobiberg
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In de begroting 2023 hebben wij extra middelen opgenomen voor Popcentrum Jacobiberg. Vanwege extra benodigd onderzoek naar de financiële haalbaarheid is er in 2023 nog geen voorstel aan de raad voorgelegd over de herontwikkeling van de Groningensingel 1245. Naar verwachting hebben wij deze middelen nodig bovenop de in 2024 beschikbare middelen, omdat het zwaartepunt van het project in 2024 ligt. Dit zal ook het jaar zijn waarin de verhuizing van Popcentrum Jacobiberg naar de Groningensingel plaatsvindt.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Uit de Sonsbeektentoonstelling die in de zomer van 2021 heeft plaatsgevonden, werd in 2022/2023 de aankoop afgerond van een kunstwerk. Voor het gereed brengen van dit kunstwerk is ruim € 130.000 benodigd, dit zou in 2023 worden gerealiseerd. Helaas is - in tegenstelling tot de verwachting ten tijde van het opstellen van Turap 2 - uitstel van realisatie nodig. Dit is voornamelijk veroorzaakt door de weersomstandigheden, die bij dit werk maken dat maar op bepaalde momenten gelegd kan worden. In maart 2024 zullen de werkzaamheden plaatsvinden en daarmee ook de laatste kosten gemaakt worden.

Onderwerp:	Gratis cultuurbezoek jongeren
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	In de raadsbrief ‘gratis cultuurbezoek voor jongeren’ is geïnformeerd over de plannen om gratis cultuur aan te bieden voor jongeren. Er is gekozen om een gericht jaarprogramma aan te bieden. Vanaf schooljaar 2023/2024 worden gedurende het hele jaar buiten schooltijd culturele activiteiten georganiseerd speciaal voor jongeren, waarvan het programma wordt samengesteld door een jongerenprogrammeur. De programmeur wordt nog in 2023 aangetrokken. Omdat het een project is wat over een schooljaar loopt worden veel van de kosten gemaakt in 2024.

Onderwerp:	Presentatie en productie debat
Bedrag:	€100.000
Toelichting:	Aan de presentatie en productie van debat moet de komende jaren een extra impuls gegeven worden in de vorm van de opzet van een online, actueel platform van de gezamenlijke instellingen die actief zijn op dit gebied (ook incidenteel) en de coördinatie van het stadsbrede programma. In 2023 is dit nog onvoldoende van de grond gekomen, daarom is in 2024 extra inspanning nodig.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 407.000
Toelichting:	Voor het onderzoek naar Schuldhulpverlening in eigen beheer is een bedrag van € 400.000 beschikbaar gesteld in de begroting. In 2023 is er binnen het programma € 100.000 toegevoegd aan dit budget. Om de voorbereidingen voor de implementatie te kunnen uitvoeren, stellen we voor om het resterende budget van € 330.000 door te schuiven naar 2024. Daarnaast is voor schuldhulpverlening zelfstandigen € 77.000 beschikbaar gesteld via de Decembercirculaire 2022. De wens is om in 2024 een projectleider in te zetten om te onderzoeken hoe we de schuldhulpverlening aan ondernemers gaan organiseren/ aanbesteden. Om die reden wordt voorgesteld om het budget van € 77.000 door te schuiven naar 2024.

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 2.200.000
Toelichting:	Arnhem is centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Gelderland-Midden. Onze arbeidsmarktregio is een regionale samenwerking tussen werkgeversorganisaties, vakbonden, onderwijsinstellingen, S-BB, UWV en de regiogemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar. Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het rijk in het kader van participatie. De financiën lopen via de begroting van de gemeente Arnhem, maar over de inzet van de middelen vindt regionale afstemming plaats. Dit gebeurt via het Regionaal Werkbedrijf (RWB). Voor 2023 is een jaarplan vastgesteld met de geplande activiteiten en de hieraan gekoppelde middelen. Gedurende het jaar zijn ook additionele middelen vanuit het rijk beschikbaar gesteld voor de arbeidsmarktregio (DU begeleiding jongeren naar werk / regionaal verbinder statushouders). Jaarlijks hevelen we de overgebleven middelen voor de arbeidsmarktregio over, zodat we volgend jaar kunnen doorgaan met alle regionale initiatieven. Voorbeelden daarvan zijn de regionale aanpak jeugdwerkloosheid, praktijkleren, ondersteunen van werkgevers, transitievouchers, regionaal mobiliteitsteam en het leerwerkloket. Voor 2024 wordt eveneens een jaarplan vastgesteld door het RWB. In dat kader zijn ook meerjarig afspraken gemaakt over nieuwe en doorlopende projecten en hierbij wordt rekening gehouden met de overhouden middelen van 2023. Op basis van de huidige prognose over 2023 verwachten we € 2.200.000 over te houden en stellen we voor om dit over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Budget pilot bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 300.000
Toelichting:	In juli 2023 is de tweejarige pilot bijverdienbeloning gestart waarmee we inwoners stimuleren om te werken in deeltijd naast hun uitkering en hen hiervoor te belonen. In totaal is er voor de pilot € 3,4 miljoen gereserveerd. In 2023 is het benodigde bedrag geschat op € 1,0 miljoen. De verwachting is dat in 2023 voor de eerste uitbetaling van de bijverdienbeloning (juli-december 2023) en bijkomende kosten € 0,7 miljoen nodig is. De totale verwachte kosten voor de pilot veranderen vooralsnog niet. We stellen daarom voor € 0,3 miljoen over te hevelen naar 2024.

S08 Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Uitbreiding capaciteit opvang daklozen
Bedrag:	€ 395.000
Toelichting:	In de Perspectiefnota is aangegeven dat voor uitbreiding van capaciteit van maatschappelijke opvang en inzet van ervaringsdeskundigheid voor 2023 en voor 2024 (via overheveling) budget beschikbaar is in de brede aanpak middelen dakloosheid. Voor stichting Kruispunt is het noodzakelijk om personele capaciteit met € 60.000 uit te breiden als gevolg van een toename in het aantal dakloze bezoekers in combinatie met een toename in het aantal bezoekers met psychiatrische problemen en/of verward gedrag. Nachtopvang de Duif heeft afgelopen winter een extra bijdrage aan de uitvoering van het vorstprotocol geleverd. Deze extra 8 slaapplekken tijdens de winterperiode zijn inmiddels structureel nodig, hiervoor is een structurele uitbreiding van personeel nodig voor € 60.000. Uit de praktijk blijkt dat de capaciteit van de opvanglocaties voor gezinnen al langere tijd onvoldoende is. Samen met het Leger des Heils wordt gezocht naar een nieuwe locatie voor woonplekken met ambulante begeleiding voor dakloze gezinnen. In de lopende verkenning zijn de kosten vooralsnog geraamd op € 200.000 per jaar. Om de kwetsbaarheid te verminderen en de benodigde ervaringskennis te kunnen borgen in de uitvoering van de Maatschappelijke opvang, is structureel vanaf 2024 extra capaciteit benodigd voor € 75.000. Voor de beschikbaarheid van budget voor deze geplande activiteiten in 2024 is een overheveling van € 395.000 nodig.

Onderwerp:	Maatschappelijke Opvang
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In mei 2023 zijn extra middelen beschikbaar gekomen vanuit het Nationaal Actieplan Dakloosheid van € 1,2 miljoen, die nog niet volledig besteed zijn. Tevens bleek in de septembercirculaire 2023 dat de Decentralisatieuitkering Maatschappelijke Opvang met € 100.000 verhoogd is door aanpassing van de maatstaven. De opgave blijft in de aanpak van dakloosheid onverminderd urgent. Momenteel wordt samen met de ketenpartners Maatschappelijke Opvang en de regiogemeenten gewerkt aan een doorvertaling van het Nationaal Actieplan Dakloosheid “Eerst een Thuis” naar de regio Centraal Gelderland. Het voorstel is daarom dat deze middelen beschikbaar blijven voor de verdere aanpak van dakloosheid, waaronder de beweging van Maatschappelijke opvang naar ‘Wonen Eerst’.

Onderwerp:	Opvang niet-rechthebbende EU burgers en gezinsopvang
Bedrag:	€ 450.000
Toelichting:	In 2023 is het nog niet gelukt om een opvang voor niet-rechthebbende EU burgers (€ 250.000) en een (volledige) uitbreiding van de gezinsopvang (€ 200.000) te realiseren. De uitdaging zit in een geschikte locatie. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen en een mogelijke kostenstijging in 2024 op te vangen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Ouderenbeleid
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Voor 2023 (en 2024) heeft de gemeenteraad € 150.000 beschikbaar gesteld voor de totstandkoming en het uitdragen van nieuw Ouderenbeleid. Momenteel wordt hier invulling aan gegeven. Echter wordt het beschikbare budget voor 2023 hiervoor niet compleet benut. We zitten midden in de beleidsvorming van het Ouderenbeleid. Inzet is om in 2024 de totstandkoming van nieuw Ouderenbeleid te realiseren. Dit vergt een extra impuls, die met een overheveling van de niet-bestede middelen á € 100.000 naar 2024 mogelijk is.

Onderwerp:	Gezins- en kindbescherming
Bedrag:	€ 928.850
Toelichting:	Er zijn door het Rijk via de Decentralisatie-Uitkering VrouwenOpvang (DUVO) voor een periode van 4 jaar extra middelen toegevoegd ten behoeve van het programma Gezins-en kindbescherming. Dit naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Arnhem is centrumgemeente vrouwenopvang en bestrijding huiselijk geweld voor zowel de regio Centraal Gelderland als de regio Achterhoek. Het aandeel van de regio Achterhoek is inmiddels conform afspraak aan de gemeente Doetinchem overgemaakt. De verwachting is dat het aandeel van de regio Centraal Gelderland dit jaar niet tot besteding komt. Er zijn dit jaar op regionaal niveau wel voorbereidingen getroffen, de regionale stuurgroep zal in 2024 naar verwachting tot concreet te financieren activiteiten of projecten besluiten. Voorgesteld wordt daarom de niet bestede middelen over te hevelen naar volgend jaar.

Onderwerp:	Inclusie
Bedrag:	€ 126.600
Toelichting:	Binnen de bestaande middelen van Inclusie is er naar verwachting een onderbesteding. Een aantal activiteiten is opgepakt in 2023 maar lopen door in 2024. De lokale coördinator discriminatie en racisme (LCDR) start in het najaar van 2023. In 2024 zullen de meeste kosten (€ 75.000) worden gemaakt voor de coördinator en de ondersteuning er van. Verder heeft de subsidieregeling herdenking slavernijverleden een looptijd van juni 2023 tot juni 2024 en wordt het restant (€ 32.600) meegenomen naar 2024 (zie ook S05 Cultuur). Tot slot is er medio 2023 gestart met de projectleiding voor inclusieve speeltuinen. Het restant (€ 19.000) wordt in 2024 ingezet voor extra projectleiding.

Onderwerp:	Toegankelijk en inclusieve hoofdlooproute en speeltuinen
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	Bij het vaststellen van de begroting 2023 zijn vier jaar lang € 250.000 aan extra middelen beschikbaar gekomen voor het toegankelijk en inclusief maken van de hoofdlooproutes en speeltuinen. We bevinden ons nu in de opstartperiode, waardoor de bestedingen in het eerste jaar (2023) € 150.000 achterblijven. In het laatste jaar zal de uitvoering extra middelen vergen. Dit betekent dat we voorstellen om het budget over te hevelen van 2023 naar 2026.

S09 Gezondheid en sport

Onderwerp:	Sloopwerkzaamheden sporthal Kermisland
Bedrag:	€ 265.000
Toelichting:	De sloop van Kermisland is uitgesteld in verband met de vertraagde oplevering van sporthal Middachtensingel. Liander is niet in staat geweest de benodigde huisaansluiting van de nieuwe sporthal op tijd te realiseren. De sporthal had per 1 september in gebruik genomen moeten worden volgens planning, doordat de huisaansluiting pas per 1 november aanwezig is opent Middachtensingel begin 2024. In de begroting 2023 is voor de sloop € 265.000 incidenteel geraamd. De hal wordt in 2024 gesloopt. Daarom wordt voorgesteld de middelen over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Herinrichting consultatiebureaus
Bedrag:	€ 145.000
Toelichting:	Vanwege nieuwe zorgpartners in het gebouw van Rijnstate Poli Zuid (RKV) zal het daar gehuisveste consultatiebureau verhuizen naar elders in de wijk. Daarom wordt er in samenspraak met de VGGM gezocht naar een nieuw onderkomen voor dit consultatiebureau. In 2023 was voor de herinrichting van dit nieuwe consultatiebureau budget geraamd, maar er worden nog geen kosten verwacht. Voorstel is om de niet-bestede middelen over te hevelen naar 2024 om de verbouwings- en inrichtingskosten voor de nieuwe locatie van het consultatiebureau te bekostigen.

Onderwerp:	Verduurzaming kunstgrasvelden
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	In 2023 is er nog geen SBR-rubbergranulaat kunstgrasveld vervangen voor een duurzaam alternatief. Hier was wel een budget van € 250.000 voor beschikbaar. Dit heeft te maken met enerzijds de nog bestaande levensduur van de velden en anderzijds met de onduidelijkheid rondom de alternatieven voor SBR infill. Een werkgroep is druk bezig met het onderzoeken welk type veld het meest geschikt is als alternatief. Lastig is dat de KNVB vooralsnog weinig alternatieven accepteert als wedstrijdveld. Wij verwachten hier, in samenwerking met de KNVB, spoedig een knoop over door te kunnen hakken. Dan zullen, vanaf 2024, in versneld tempo de komende jaren de SBR infill velden vervangen worden.

S10 Klimaat en energie

Onderwerp:	Personele formatie ten behoeve van opgaven Klimaat en Energie
Bedrag:	€ 211.408
Toelichting:	Voor werkzaamheden voor Duurzaamheid binnen het programma Klimaat en Energie is vanaf 2023 budget beschikbaar voor uitbreiding van de personele formatie met 2 fte. Begin oktober is het Stadsprogramma definitief vastgesteld en is een nieuw plan gemaakt omtrent de invulling van deze structurele vacatures. Aangezien de werving nog in gang moet worden gezet, is de verwachting dat deze vacatures per 2024 worden ingevuld. Gezien de enorme opgave voor Duurzaamheid en de versnellingsopdracht die er ligt, willen we de niet ingezette middelen voor de structurele formatie van 2023, eenmalig in 2024 inzetten om extra incidentele (zowel intern als extern) formatie in te zetten. De incidentele formatie zal

	in ieder geval worden ingezet voor inhuur van expertise rond netcongestie en om de warmteprojecten te ondersteunen.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Milieuplan
Bedrag:	€ 130.000
Toelichting:	Voor de oplevering van het milieuplan, nu genoemd het Plan Gezonde Leefomgeving "Arnhem maakt buiten gezond", is € 300.000 gereserveerd in 2023. Van deze € 300.000 zal € 170.000 worden besteed in 2023. In 2023 is een grote stap gezet in het schrijven van het plan. Het verzoek is om de resterende € 130.000 over te hevelen naar 2024, zodat dit besteed kan worden aan de oplevering en monitoring van het plan.

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 3.500.000
Toelichting:	In maart 2022 zijn er voorbereidingen voor het verwijderen van de grondwal opgestart. Dit is later stopgezet omdat er nog geen besluit over de herinrichting van de woonwagenlocatie genomen was, dit zou dan tegelijkertijd uitgevoerd kunnen worden. Volgens planning kan er in november gestart worden met de werkzaamheden. De sanering van de grond volgt later bij een positief besluit op de herinrichting. Het voorstel is om de niet bestede middelen naar volgend jaar over te hevelen.

Onderwerp:	Invoeringskosten Omgevingswet
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	De datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet is verschoven van 1 januari 2023 naar 1 januari 2024. Het zwaartepunt van het inrichten en testen van het digitale systeem, de werkprocessen en de interne en externe communicatie over de veranderingen in de dienstverlening zijn hierdoor op de tweede helft van 2023 en de eerste helft van 2024 komen te liggen. Hierdoor zal niet het volledige budget in 2023 worden benut en is het restant in 2024 nodig.

S12 Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Invoering verhuurdersvergunningen (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	€ 173.000
Toelichting:	In juli 2023 is de Wet Goed Verhuurderschap van kracht geworden. Gemeenten hebben de optie om een verhuurdersvergunning in te voeren. Arnhem wil gebruik maken van die mogelijkheid. De € 173.000 is bedoeld voor de projectleiding om de verhuurdersvergunningen in Arnhem te kunnen introduceren. De middelen zijn daarmee bedoeld voor de invoering. Omdat de wet pas in juli van kracht werd en een projectleider pas later dit jaar aan de slag kan, zijn de middelen nog benodigd. Vorig jaar is met de perspectiefnota additioneel in 2024 € 600.000 extra aangevraagd voor de aanvangsfase verhuurdersvergunningen, deze middelen zijn nodig voor het opzetten van de organisatie die de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht, handhaving) zal uitvoeren als we de vergunningplicht hebben ingevoerd. Hiervoor dienen mensen te worden geworven en opgeleid. Ook dienen systemen te worden opgezet. Ook zullen in het eerste jaar alle vergunningen moeten worden getoetst. (Die druk is in de jaren daarna minder). In Arnhem zijn er potentieel 18.000 adressen die onder het vergunningregime kunnen vallen. 2023 en 2024 zijn bijzondere jaren in het kader van deze wet, en bij de introductie van de verhuurdersvergunningen, omdat organisatie en systemen opgezet moeten worden.

Onderwerp:	Invoering meldpunt voor huurders (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	€ 107.000
Toelichting:	In juli 2023 is Wet Goed Verhuurderschap van kracht geworden. Gemeenten zijn verplicht om een meldpunt voor huurders in te richten. Vanuit het Rijk hebben we in 2023 middelen ontvangen voor de invoering. In de komende jaren krijgen we middelen voor de uitvoering. Omdat we pas op moment van schrijven (oktober 2023) kunnen beginnen met de invoering, zijn de middelen nog hard nodig om te voldoen aan de wettelijke verplichting.

Onderwerp:	Woonwagenlocaties
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	Door het gewijzigde schetsplan van de Gelderse Rooslaan en de noodzaak van een impactanalyse op de Merwedestraat zijn de uitvoeringen van deze projecten vertraagd en zullen de resterende middelen in 2024 nodig zijn om onze doelen op die locaties te realiseren. Het voorstel is daarom om de resterende middelen over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Ondergronds leggen hoogspanningskabels
Bedrag:	€ 1.500.000
Toelichting:	Voor het verkabelen en onder de grond brengen van hoogspanningslijnen is € 1.500.000 gereserveerd in 2023. Als eerste stap hebben we Tennet gevraagd een haalbaarheidsonderzoek te doen. Op basis daarvan wordt een basisontwerp gemaakt om vervolgens een definitief ontwerp te maken. Hierna kan overgegaan worden op verkabeling van de hoogspanningskabels. We staan bij Tennet in de planning om in 2024 te beginnen met een haalbaarheidsonderzoek, waardoor er nog geen kosten zijn gemaakt. Omdat nog niet duidelijk is wanneer de kosten gemaakt worden voor de hoogspanningskabels, wordt voorgesteld het budget in de reserve Volkshuisvesting te doteren en deze te onttrekken in het jaar dat de kosten zich voordoen.

Onderwerp:	Arnhem-Oost
Bedrag:	€ 3.100.000
Toelichting:	In juni 2023 heeft het Nationaal Programma Arnhem-Oost haar gebiedsplan gepresenteerd. Er zijn drie inhoudelijke lijnen (opvoeden en opgroeien, werk en inkomen, wonen en leven) gepresenteerd. Per lijn zijn tien acties geformuleerd die bijdragen aan de brede opgaven voor de vijf wijken. Eind 2023 zal het uitvoeringsplan ter kennisgeving aan uw Raad worden verzonden. Daarin is voor elke actie nader uitgewerkt welke inspanningen er precies worden verricht de aankomende jaren en welke besteding daarbij hoort. Veel van de toegekende middelen zijn daarmee bestemt, maar nog niet uitgegeven dit jaar. Om alle acties uit het plan uit te voeren is het nodig om deze middelen beschikbaar te houden voor Arnhem-Oost. Om die reden stellen wij voor om van de bestemmingsreserve Arnhem-Oost een egalisatiereserve te maken en om het niet uitgegeven deel van de middelen hieraan toe te voegen.

Doorlopende investeringsbudgetten

Onderwerp:	Investering toegankelijkheid vastgoed
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	Voor het beter toegankelijk maken van ons gemeentelijk vastgoed is incidenteel voor vier jaren (2023-2026) budget beschikbaar gesteld. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor schuiven de feitelijke werkzaamheden door en zijn de middelen in 2023 niet volledig besteed. Daarnaast heeft de uitvoering door personeelstekort, krapte bij aannemers, materiaaltekorten, etc. vertraging opgelopen. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2027.

Onderwerp:	Investeringen verduurzaming
Bedrag:	€ 2.500.000
Toelichting:	Voor investeringen in verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed is incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budget beschikbaar gesteld. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor schuiven de feitelijke werkzaamheden door en zijn de middelen in 2023 niet volledig besteed. Daarnaast heeft de uitvoering door personeelstekort, krapte bij aannemers, materiaaltekorten, etc. vertraging opgelopen. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2026.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-013
Onderwerp : Budgetoverheveling 2023
Raad d.d. : 20-12-2023
Zaaknr. : 3980929
Toelichting: :

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Wijken Algemeen	-1.150		**1.150**	1.150			1.150		**-1.150**		1.150																			
	-1.150		**1.150**	**1.150**			**1.150**		**-1.150**		**1.150**																			
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-1.425		**1.425**	1.425			585		**-585**		585								840		**-840**		840							
S01 Veiligheid	-800		**800**	800			800		**-800**		800																			
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie	-1.000		**1.000**	1.000			1.000		**-1.000**		1.000																			
S04 Onderwijs	-225		**225**	225															225		**-225**		225							
S05 Cultuur	-1.425		**1.425**	1.425			1.425		**-1.425**		1.425																			
S06 Participatie en armoedebestrijding	-2.907		**2.907**	2.907			2.907		**-2.907**		2.907																			
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie	-2.686		**2.686**	2.686			2.536		**-2.536**		2.536								150		**-150**		150							
S09 Gezondheid en sport	-660		**660**	660			660		**-660**		660																			
S10 Klimaat, energie en milieu	-211		**211**	211			211		**-211**		211																			
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	-4.330		**4.330**	4.330			4.330		**-4.330**		4.330																			
S12 Wonen en leefomgeving	-530		**530**	530			530		**-530**		530																			
	-16.200		**16.200**	**16.200**			**14.985**		**-14.985**		**14.985**								**1.215**		**-1.215**		**1.215**							
Totaal	-17.350		**17.350**	17.350			16.135		**-16.135**		16.135								1.215		**-1.215**		1.215							

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-015
Onderwerp : Hoogspanningskabels_Volksh.fonds_BO 2023
Raad d.d. : 20-12-2023
Zaaknr. : 3980929
Toelichting: :

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Wijken Algemeen																														
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																														
S01 Veiligheid																														
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie																														
S04 Onderwijs																														
S05 Cultuur																														
S06 Participatie en armoedebestrijding																														
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie																														
S09 Gezondheid en sport																														
S10 Klimaat, energie en milieu																														
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
S12 Wonen en leefomgeving	-1.500		**1.500**	1.500			1.500		**-1.500**		1.500																			
	-1.500		**1.500**	**1.500**			**1.500**		**-1.500**		**1.500**																			
Totaal	-1.500		**1.500**	1.500			1.500		**-1.500**		1.500																			

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-016
Onderwerp : Arnhem-Oost_BO 2023
Raad d.d. : 20-12-2023
Zaaknr. : 3980929
Toelichting: :

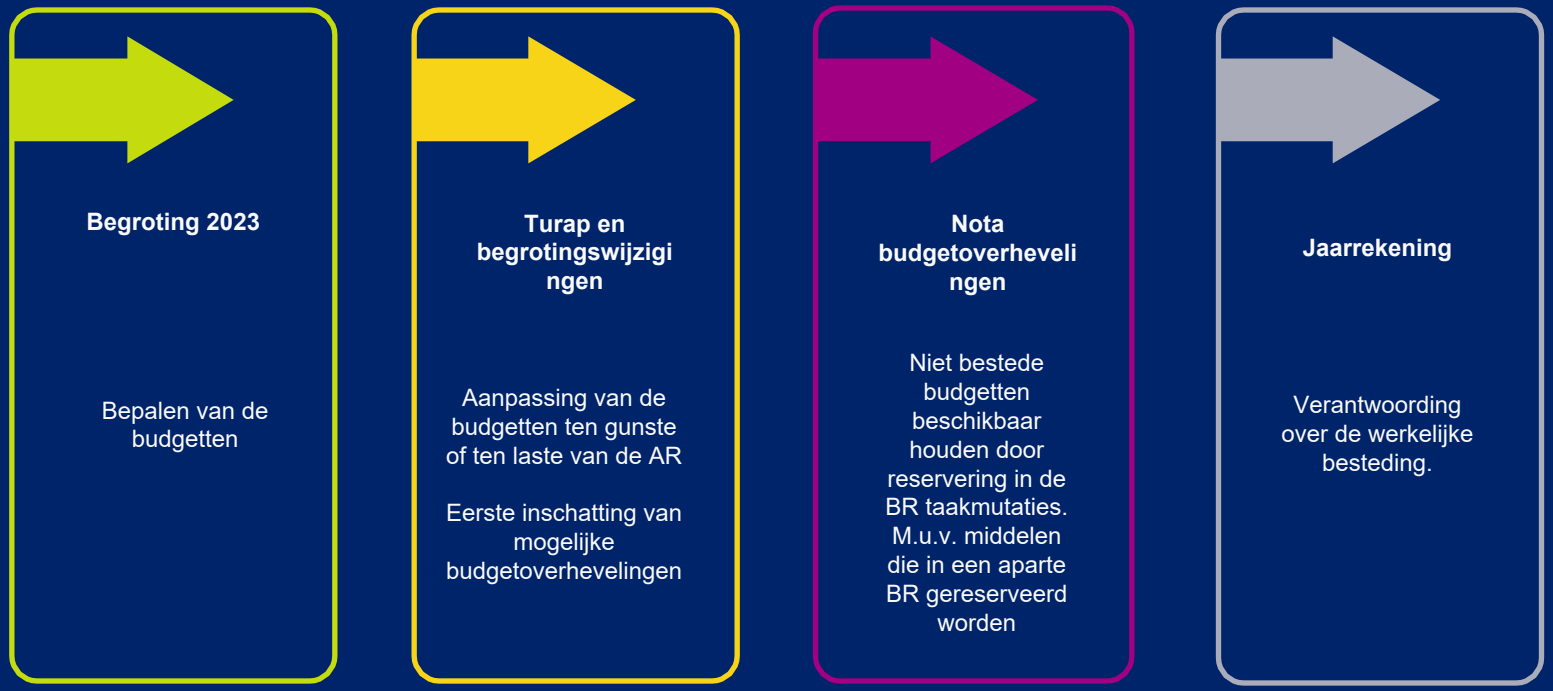
Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Wijken Algemeen	-135		**135**	135			135		**-135**		135																			
	-135		**135**	**135**			**135**		**-135**		**135**																			
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																														
S01 Veiligheid																														
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie																														
S04 Onderwijs	-475		**475**	475			475		**-475**		475																			
S05 Cultuur																														
S06 Participatie en armoedebestrijding																														
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie																														
S09 Gezondheid en sport																														
S10 Klimaat, energie en milieu																														
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
S12 Wonen en leefomgeving	-2.490		**2.490**	2.490			2.490		**-2.490**		2.490																			
	-2.965		**2.965**	**2.965**			**2.965**		**-2.965**		**2.965**																			
Totaal	-3.100		**3.100**	3.100			3.100		**-3.100**		3.100																			

Technische toelichting nota budgetoverhevelingen

Auditcommissie 20 November 2023

Gemeente Arnhem

Budgetten gedurende het jaar

Bij turap 2 – 2024 wordt een update gegeven over de in 2023 overgehevelde budgetten.

Arnhem GEMEENTE

Aandachtspunten

- Er wordt gebruik gemaakt van spelregels als richtlijn welke budgetten overgeheveld mogen worden
- Hier mag beargumenteerd van afgeweken worden
- Budgetten worden in principe overgeheveld naar het volgende jaar, maar het kan ook voorkomen dat budget naar een later jaar wordt overgeheveld.
- De gemeenteraad beslist of alle budgetten uit de nota ook worden overgeheveld

Arnhem GEMEENTE

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.15 Informatief/meningsvormend

Budgetoverheveling (i/m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kumas (VVD), Loor (D66), Scholten (Volt), Coenders (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal) en Van Munster (PvdA).

De fracties van CDA, BBA, PVV, PvdD, FvD, DENK en SP zijn niet aanwezig.

Bespreking
Omdat er geen insprekers aanwezig zijn is direct gestart met de meningsvormende fase. Daarin is in twee termijnen gedebatteerd onderling in de raadskamer en met de wethouder.

Toezegging(en)
1. Wethouder Smeulders zegt toe een korte toelichting over de budgetoverheveling van de schoolmoestuinen naar de raad te sturen voor de behandeling van dit raadsvoorstel in de besluitvormende raadsvergadering;
2. Wethouder Smeulders zegt toe een overzicht de raad te doen toekomen van de projecten digitalisering en dienstverlening die nu zijn uitgesteld en wanneer die worden uitgevoerd.

Conclusie
De bespreking is afgerond en het voorstel kan als hamerstuk worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

R. Maref

Titel/onderwerp: # Agenderingsverzoek "Zorg in Arnhem”

Raadsadviseur: Petra Wielaard Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	CDA, SP, VVD	Ambtenaar:	Gerard Fidder Daniëlle Slokker
Portefeuillehouder:	Marco van der Wel Bob Roelofs	Telefoonnr:	026 377 2303 026 377 3962
		E-mailadres:	gerard.fidder@arnhem.nl danielle.slokker@arnhem.nl
Doel activiteit	De bespreking van het onderwerp stelt de raadskamer in staat om zich te laten informeren en het door het college gevoerde beleid te controleren.		
Toelichting	De fracties hebben verzocht om agendering met als doel om zich door de portefeuillehouders bij te laten praten over de ontwikkelingen in de Arnhemse zorg en de in de begroting vermelde ‘transitie’. De fracties willen van het college inzicht krijgen over: • welke ontwikkelingen heeft het college afgelopen jaar gezien en hoe is daarop geacteerd? • welke grote ontwikkelingen verwacht het college in de aankomende drie jaar? • hoe heeft het college geprioriteerd in haar acties, welke prioriteiten wenst zij te stellen en welke rol ziet zij voor de raad weggelegd? • Wat is concreet de situatie met het personeelstekort in de zorg en wat voelt de gemeente Arnhem hier precies van? De portefeuillehouders Van der Wel en Roelofs hebben aangeven dat zij bij de bespreking van het agenderingsverzoek gebruik willen maken van een aantal sheets. Dit ter ondersteuning van de beantwoording op de vragen die gesteld zijn in het agenderingsverzoek. Met het oog op de gebruikelijke vergaderorde van een agenderingsverzoek, twee termijnen raad en college**, wordt het college hiertoe in hun eerste termijn de gelegenheid geboden.** Deze sheets worden voorafgaand aan de bespreking aan de vergaderstukken toegevoegd.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Na de tweede termijn is de behandeling van het agenderingsverzoek afgerond. Er is geen vervolgbehandeling voorzien. Een eventueel vervolg hangt af van het initiatief van één of meerdere fracties.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	De orde bij een agenderingsverzoek is als volgt: Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. De portefeuillehouders reageren na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouders beantwoorden de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouders ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle		

	termijnen toegestaan. Na de tweede termijn is de behandeling van het agenderingsverzoek afgerond.			
Bijlagen				
Agenderingsverzoek “Zorg in Arnhem” van de fracties CDA, SP en VVD				

Arnhem, 11 oktober 2023

Agenderingsverzoek “Zorg in Arnhem”

Graag agenderen de fracties CDA, SP en VVD het onderwerp “zorg in Arnhem”. Sinds het aantreden van het huidige college is er slechts fragmentarisch gesproken over zorgonderwerpen en dat maakt dat de raad hier ook fragmentarisch in betrokken wordt. Fracties zouden graag door de portefeuillehouders worden bijgepraat over de ontwikkelingen in de Arnhemse zorg. Ook wordt er in de begroting voorgesorteerd op de “hervormingsagenda zorg”, maar blijven concrete antwoorden uit over hoe deze “transitie” opgevangen gaat worden.

Daarbij zouden we graag reflectie willen van het college op:

- welke ontwikkelingen heeft het college afgelopen jaar gezien en hoe is daarop geacteerd?
- welke grote ontwikkelingen verwacht het college in de aankomende drie jaar?
- hoe heeft het college geprioriteerd in haar acties, welke prioriteiten wenst zij te stellen en welke rol ziet zij voor de raad weggelegd?
- Wat is concreet de situatie met het personeelstekort in de zorg en wat voelt de gemeente Arnhem hier precies van?

Graag bespreken de indienende fracties dit integraal met het college.

Namens

Scott van den Broek, fractie CDA
Sarah Dobbe, fractie SP
Nicky Eppich, fractie VVD

Zorg in Arnhem

Agenderingsverzoek

29 november 2023

Gemeente Arnhem

Welke ontwikkelingen zien we afgelopen periode en de komende periode?

Maatschappelijke ontwikkelingen

- Vergrijzing neemt toe, toenemende zorgvraag
- Personeelstekorten groot en groeiend probleem
- Meer jongeren met problemen, stijging kosten jeugdzorg
- Complexere samenleving; complexere zorgvraag
- Meer mensen die moeilijk rond kunnen komen
- Toenemende wachtlijsten bij Huishoudelijke ondersteuning, Behandeling jeugd en Jeugdbescherming

Financiële ontwikkelingen

- Hervormingsagenda jeugd: Taakstelling op termijn
- IZA en GALA: Extra middelen voor transformatie
- Indexering/ Cao's welzijn- & zorg

Arnhem GEMEENTE

Welke acties? Visie sociaal domein vaststellen en uitvoeren

A Visie sociaal domein en bijbehorende raadsafspraken leidend:

Gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling, een stabiele basis voor alle Arnhemmers en in veiligheid en vrijheid leven.

B Acties duurzame hervorming sociale stelsel Arnhem voorop

- Preventie — focus op en in de sociale basis; versterken preventie (oa *herijking welzijn*).
- Gebiedsgericht: — vereenvoudiging toegang naar en zorgaanbod in de wijk; dichtbij en normaliserend (*wijknetwerken*).
- Maatwerk: — meer samenhang (ook ontdubbelen) aanbod hardnekkige, multi of crisis problematiek (oa *integr. veiligheidsagenda*)

C Ingrijpende landelijke ontwikkelingen aangrijpen:

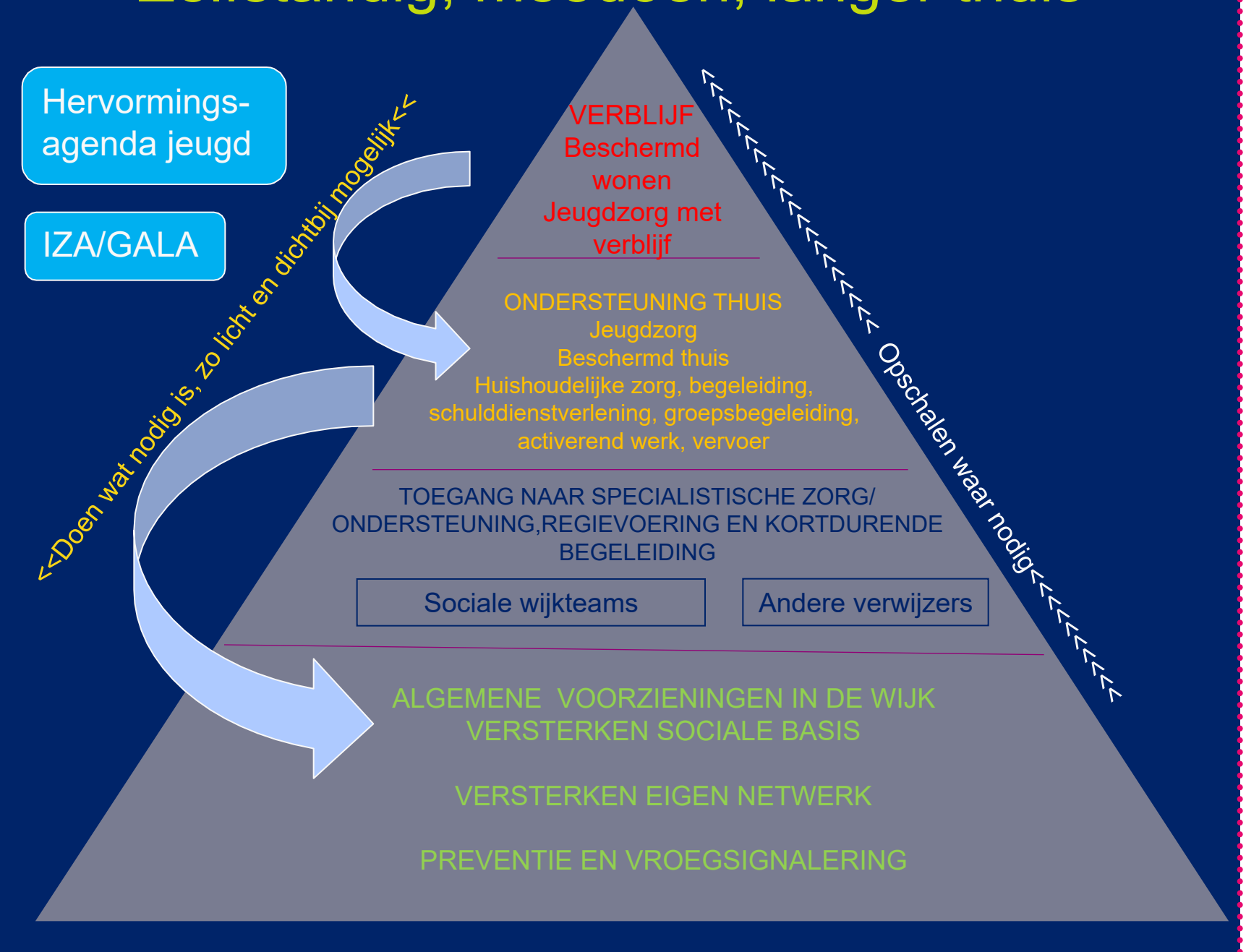
- IZA/GALA
- Hervormingsagenda jeugd
- Van Beschermd wonen naar beschermd thuis

Gemeente Arnhem

Welke prioriteiten stellen we daarbij?

1. Focus sociale basis: Verbetering van de preventieve werking van het welzijnsbeleid
2. Bij zorgvraag: meer samenhang in de toeleiding (ontsnipperen), verbinding welzijn-/zorgaanbieder versterken, kwalitatief goede zorg.
3. Samenhang in de zware zorg: streven naar optimale stabilisatie van de situatie door een samenhangende aanpak tussen zorg, welzijn, veiligheid, huisvesting en werk en inkomen.

Zelfstandig, meedoen, langer thuis

Onderwerp

Arnhem GEMEENTE

Wat is de situatie personeelstekorten?

- Al voelbaar in de huishoudelijke ondersteuning, doelgroepenvervoer, behandeling jeugd

- Meer personeel is niet alleen de oplossing, ook herverdelen van schaars aanbod is nodig (wachtlijstbemiddeling) en versterken samenredzaamheid

- Bij HO (lokaal) extra maatregelen nodig -> raadsvoorstel i.o. (Q1)
- Regionale aanpak bij doelgroepenvervoer en Behandeling Jeugd

MEMO

GEMEENTE Arnhem

Datum	:	28-11-2023
Aan	:	Raad
Van	:	Marco van der Wel en Bob Roelofs
Betreft	:	Beantwoording technische vragen D66 n.a.v. agenderingsverzoek Zorg in Arnhem

---

Inleiding
In dit memo worden technische vragen van D66 beantwoord n.a.v. het agenderingsverzoek Zorg in Arnhem.

Beantwoorden technische vragen
Technische vragen D66 ter voorbereiding op agenderingsverzoek zorg:

- Zorg is één van de thema's in zowel de Arnhemse als de regionale Human Capital Agenda. Welke verwachting over de ontwikkeling van de zorgvraag danwel van de zorgarbeidsmarkt zijn of/en de Human Capital Agenda al in beeld? Zijn hier onderzoeken of andere stukken over en zo ja, kunnen we die voor de vergadering van aankomende week ontvangen?

Antwoord: De gemeente Arnhem werkt samen met partijen aan het Integraal Zorg Akkoord (IZA). In die samenwerking is in juli 2023 een Regiobeeld opgesteld (bijgevoegd). Op bladzijde 8 staan de belangrijkste observaties. Eén daarvan gaat over de verwachte toename van de zorgvraag bij kwetsbare ouderen. Regiobeelden (dejuistezorgopdejuisteplek.nl)

Daarnaast zijn analyses beschikbaar van de regionale werkgeversvereniging voor Zorg en Welzijn: www.wzw.nl. : Zie bijvoorbeeld ook deze pagina op hun website: Bestuurders - WZW en AIB WZW dashboard 3.0 - AIB WZW home 3.0 (arbeidsmarktinbeeld.nl).

Landelijk is **AZW** Info - Betrouwbare informatie over de arbeidsmarkt van zorg en welzijn hét kenniscentrum van zorg en welzijn, ook op het gebied van arbeidsmarkt. Zie bijvoorbeeld ook deze pagina: **Prognosemodel** Zorg en Welzijn - AZW Info

- Er wordt vaak gesproken over de verwachte groei van het inwoneraantal in Arnhem. Zijn er bij de gemeente ook prognoses bekend van de verwachte bevolkingsopbouw naar leeftijd? Zo ja, kunnen we deze ontvangen?

Antwoord: De laatste bevolkingsprognose is hier te vinden: Bevolkingsprognose Arnhem 2022-2040. De bevolkingsprognose, uitgesplitst naar leeftijd, is ook te raadplegen op Arnhem in Cijfers.
Ieder jaar maakt Onderzoek & Statistiek een nieuwe gemeentelijke bevolkingsprognose. De volgende zal in het voorjaar 2024 worden gepubliceerd.

- In de afgelopen jaren is een flink aantal wijzigingen doorgevoerd in het zorgdomein. Bijvoorbeeld:
  - Het meer inzetten op pleegzorg en gezinshuizen in plaats van jeugdzorg met verblijf;
  - Inzet van de doorbraakmethode voor gezinshulp;

- Invoeren van beleidsregels om scherpere scheiding te maken tussen wat onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt en wat niet;

Zijn er cijfers van de (voorlopige) effecten van deze bewegingen bekend. Zo ja, kunnen we die vooraf ontvangen?

Antwoord over pleegzorg en gezinshuizen:
Gekeken naar de periode januari 2022 t/m juni 2023 zien we een daling van kinderen in jeugdhulp met verblijf van 490 naar 433 (-11,63%). Dit is de trend die we willen zien. Namelijk: kinderen thuis laten opgroeien en wanneer dat niet kan, zo thuis mogelijk. Wanneer een kind niet meer thuis kan blijven wonen en naar jeugdhulp met verblijf gaat, wordt eerst gekeken naar een zorgvorm die zoveel mogelijk op de thuissituatie lijkt. Dit zijn de zorgvormen pleegzorg en gezinshuizen. In januari 2022 zaten 314 kinderen in pleegzorg en gezinshuizen. In juni 2023 lag dit aantal op 288. Ook hierin is een daling te zien. Gekeken naar het aantal kinderen in pleegzorg en gezinshuizen ten opzichte van het totaal aantal kinderen in jeugdhulp met verblijf was dat in januari 2022 64,08% en in juni 2023 66,51%. Wat betekent dat het aantal cliënten in pleegzorg en gezinshuizen licht groeiende is ten opzichte van het totaal aantal cliënten in jeugdhulp met verblijf. Ook dat is een trend die we willen zien en doorzetten.

Daarbij noemend dat in januari 2022 het nieuwe woonplaatsbeginsel is ingegaan wat maakt dat jongeren die voorheen niet onder Arnhem vielen, nu wel onder Arnhem vallen en andersom. Dit heeft effect op de cijfers.

Antwoord over doorbraakmethode:
Het IPW (Instituut voor Publieke Waarden) heeft in Arnhem de afgelopen 2 jaar de doorbraakmethode uitgevoerd. Vanaf 2023 heeft het Sociaal Wijkteam de doorbraak overgenomen van het IPW. Binnen Arnhem hebben we een speciaal doorbraakteam met wijkcoaches die getraind zijn om via de doorbraakmethode te werken. In de periode van 2020-2022 zijn 145 casussen aangemeld bij de doorbraakmethode. Gekeken is naar de maatschappelijke opbrengen van de doorbraakplannen. De kosten en baten van het dreigend scenario wordt vergeleken met de doorbraakscenario. De baten t.o.v. het dreigend scenario zijn € 3.102.710,-. Dit betekent dat er een gemiddelde maatschappelijke kostenbesparing gerealiseerd wordt van € 28.206,- per casus t.o.v. het dreigend scenario. Als we de kosten en baten van het doorbraak scenario vergelijken met het huidig scenario zien we totale baten van 785.773 euro t.o.v. het huidig scenario. Dit betekent dat er een gemiddelde maatschappelijke kostenbesparing gerealiseerd wordt van € 7.143,- per casus t.o.v. het huidig scenario.

Antwoord over beleidsregels: De beleidsregels zijn uitgebreid geëvalueerd. In de raadsbrief d.d. 7 maart 2023 bent u geïnformeerd over de uitkomsten van deze evaluatie. In bijlage 5 bij deze raadsbrief is een rapport opgenomen met een productanalyse. Uit deze analyse zijn verschuivingen in productie af te leiden die verband kunnen houden met de beleidsregels. Een harde causale relatie is echter lastig vast te stellen. In de evaluatie wordt dit ook nader toegelicht.

- Vanaf 1 januari 2026 geldt weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de WMO. Zijn er al gegevens bekend – bijv. op basis van historische cijfers van voor het abonnementstarief – van wat de impact hiervan in Arnhem kan zijn? Zo ja, kunnen we die ontvangen?
- De Rijksoverheid geeft aan dat de herinvoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrages ertoe moet leiden dat de druk op Wmo-voorzieningen afneemt en de financiële houdbaarheid verbetert. Tegelijkertijd gaan dit soort maatregelen vaak gepaard met een uitname uit het gemeentefonds (minder geld voor de gemeenten vanwege een verwacht effect). Hoe zit dat in dit geval en wat zijn de verwachte gevolgen voor Arnhem?

Antwoorden: Harde gegevens over het effect van het destijds ingevoerde abonnementstarief (inkomensonafhankelijke eigen bijdrage) zijn er niet. Er is echter destijds wel gekeken naar de ontwikkeling van de zorgvraag in de periode dat het abonnementstarief werd ingevoerd. Een voorzichtige conclusie destijds was dat de extra compensatie vanuit het Rijk in Arnhem ruim voldoende was om de hogere zorgvraag op te vangen. Dit zou betekenen dat er een licht voordeel ontstond op de begroting. Het risico is dus dat de afschaffing van het abonnementstarief kan leiden tot een nadeel op onze begroting, omdat de ruimere compensatie mogelijk vervalt. De nieuwe regeling moet echter nog door het Rijk worden uitgewerkt, dus de effecten zijn nu niet in schatten.

Bedankt alvast en wij kijken uit naar de antwoorden.

Met vriendelijke groet,

Carolien Zwijnepoel
Raadslid D66 Arnhem

Arnhem
Doesburg
Duiven
Lingewaard
Overbetuwe
Renkum
Rheden
Rozendaal
Westervoort
Zevenaar

Regiobeeld Centraal Gelderland

2023

Contactpersonen

Regionale samenwerkingsstructuur:
Naam: Marjan Verschuure
Functie: voorzitter
Mailadres: m.verschuure@iriszorg.nl
Telefoonnummer : 06 558 37 143

Coördinerende zorgverzekeraar Menzis:
Naam: Netteke Ludwig
Functie: Regiomanager
Mailadres: ludwig.n@menzis.nl
Telefoonnummer: 06 295 466 14

Coördinerende gemeente Arnhem:
Naam: Lisanne de Groot
Functie: Bestuursadviseur
Mailadres: lisanne.de.groot@arnhem.nl
Telefoonnummer 06 231 504 35

Doel van het regiobeeld

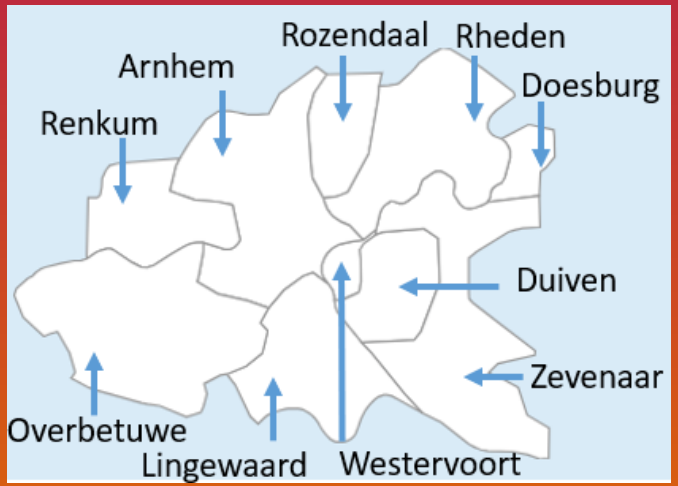
Dit regiobeeld geeft inzicht in:

1. Prognoses van en ontwikkelingen in de zorgbehoefte en andere relevante informatie over de bevolking van de regio; en
2. De capaciteit en prestaties van zorg, sociaal domein en ondersteuning in de regio.
3. Het regiobeeld vormt de basis voor het regioplan.
4. Projecties zijn beleidsarm.

In het regioplan stellen de regionale zorgpartijen vast wat de belangrijkste prioritaire opgaven zijn en staan de afspraken hoe deze gezamenlijk worden aangepakt.

Zie voor meer informatie, verdiepende data en vergelijking met andere regio's: www.regiobeeld.nl

Leeswijzer

1. Conform Iza afspraken wordt dit regiobeeld opgeleverd voor 1 juli 2023

2. Bij de data is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van landelijk beschikbare data. Daar waar landelijke data (nog) ontbreken is gebruik gemaakt van Menzis data en betreft dit dus ook alleen gegevens van Menzis verzekerden.

3. Na 1 juli blijft het mogelijk om verdiepende data te verzamelen tbv verrijkingen voor het regioplan. De huidige dataverzameling leidt nu tot de conclusies in de samenvatting waarbij nieuwe data ook nog kunnen zorgen voor een aanvulling op deze conclusies.

4. Het initiatief voor het opstellen van het regiobeeld voor Centraal Gelderland is genomen door Menzis en de aangewezen gemeente Arnhem. Dit beeld is voorgelegd aan een afvaardiging van zorgaanbieders, gemeenten en burger/patiëntvertegenwoordigers van de subregio Centraal Gelderland.

Betrokken partijen

Bij het opstellen van dit regiobeeld zijn de volgende partijen betrokken:

- Bestuurlijke regiotafel (afgevaardigden namens de regio)
- Burger en Patientvertegenwoordiging Zorgbelang
- VGGM en zorgverzekeraar Menzis

Inhoudsopgave

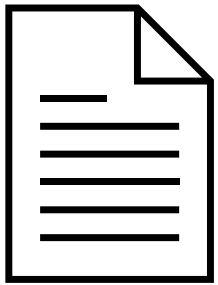
Samenvatting en belangrijkste observaties

A. Kenmerken van de regio:
1. Demografie
2. Sociale factoren
3. Gezondheid en leefstijl
4. IZA-doelgroepen
5. Fysieke omgeving
6. Arbeidsmarkt

B. Zorg in de regio (per sector):
7. Huisartsenzorg
8. Medisch specialistische zorg
9. Acute zorg
10. Geboortezorg
11. Geestelijke gezondheidszorg
12. Verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg
13. Gehandicaptenzorg
14. Jeugdwet en Wmo
15. Preventie

C. Regionale samenwerking

Samenvatting en belangrijkste observaties

Samenvatting en belangrijkste observaties

Samenvatting

- Voor de subregio Centraal Gelderland zal er een grotere zorgvraag ontstaan door een vergrijzende populatie en een toename van mensen met meer chronische aandoeningen. Ook ongezondere leefstijl en slechtere leefomgeving (bewegen, voeding, lucht, groen, hitte) resulteert in meer zorgvraag.
- Voor de subregio ontstaat afnemende zorgaanbod door een krimpend aantal zorgverleners binnen de sector zorg en welzijn, waarbij ook de informele zorg dreigt af te nemen.
- Eenzaamheid en individualisering in de regio neemt toe zowel bij ouderen als jongeren.
- Verbinding tussen zorgaanbieders (MSZ, huisartsen, GGZ en VVT) en gemeenten/sociaal domein is in ontwikkeling.
- De gemiddelde gedeclareerde zorgkosten per persoon (Zvw) liggen in de subregio Centraal Gelderland in 2021 voor alle zorgsoorten en leeftijdsklassen rond het Nederlandse gemiddelde.
- Er zijn wachttijden/capaciteitsproblemen in de GGZ, MSZ en Verpleeghuiszorg.

Samenvatting en belangrijkste observaties

Belangrijkste observaties

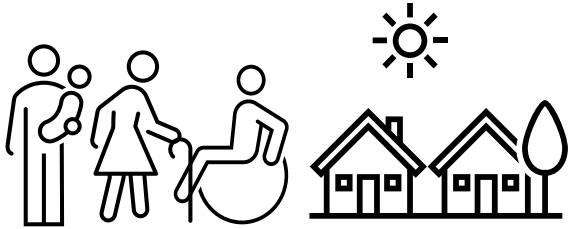
1. De kloof tussen vraag en aanbod gaat steeds verder uit elkaar lopen. Als we hier geen stappen zetten, komt de toegankelijkheid en beschikbaarheid van zorg en welzijn onder druk te staan.
2. De toenemende vergrijzing en de stijgende tekorten op de arbeidsmarkt maakt dat de beschikbaarheid van zorg en welzijn voor onder andere de kwetsbare ouderen onder druk staat. Hiermee samenhangend zien we ook dat het aantal mensen met een chronisch aandoening toeneemt en daarmee meer zorg zullen vragen. We willen onderzoeken welke vorm(en) van preventie een bijdrage kunnen leveren in dit vraagstuk.
3. Als gevolg van de lange wachttijden in de GGZ en de druk die dit in de hele keten/ netwerk veroorzaakt is ook de zorg voor deze kwetsbare groep een thema waarop nadere verdieping zal plaatsvinden. Belangrijke observatie hierbij is dat zorgaanbod ook vraag creëert. We willen onderzoeken of laagdrempelige preventie, vergroten van de weerbaarheid en normalisatie hierop een antwoord kan zijn.
4. De wachttijden in de MSZ en de toenemende vraag naar zorg vraagt om optimalisatie van de keten en samenwerking tussen de verschillende organisatie. Samen in de wijk is door de VVT partijen al in gang gezet waarbij een gezamenlijk aanmeldpunt moet leiden tot efficiënte inzet van personeel en betere doorstroming in de keten.
5. Eenzaamheid, individualisering en het hebben van minder eigen regie neemt toe. Dit is met name een aandachtspunt op gemeente/wijk niveau. We willen onderzoeken hoe we kunnen voorkomen dat dit de vraag naar zorg verhoogt en hoe een sociale basis hierin een bijdrage kan leveren.

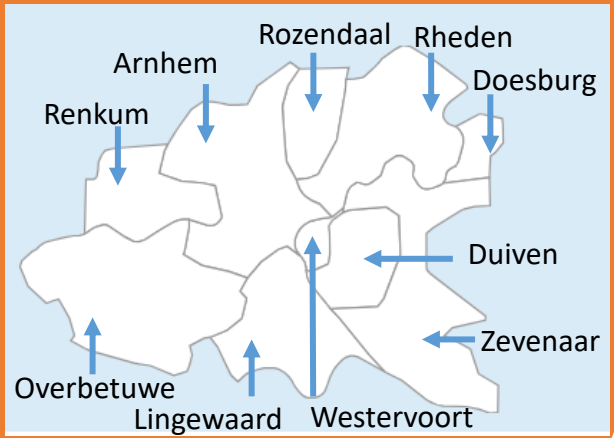
Samenvatting en belangrijkste observaties

Belangrijke observaties

6. We willen onderzoeken hoe we gezondheidswinst kunnen behalen door een optimalisatie van gerichte inzet van diverse vormen preventie. Hiervoor willen we gezamenlijk collectief beschikbare preventie activiteiten uitwerken, afgestemd op de behoefte in de wijken.
7. Hoewel cijfermatig lastig uit te beelden, speelt welzijn een belangrijke rol in het opbouwen van een goede sociale basis waardoor we (lichte) zorg en ondersteuning dichtbij en toegankelijk kunnen organiseren en daarmee zwaardere (en duurdere) zorg in bijv. Jeugd, Wmo en Wlz voorkomen.

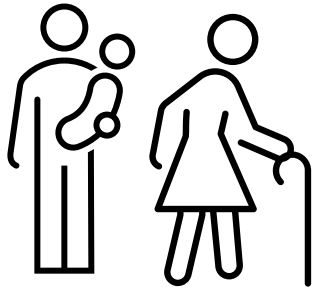
A. Kenmerken van de regio

Beknopte omschrijving van de regio

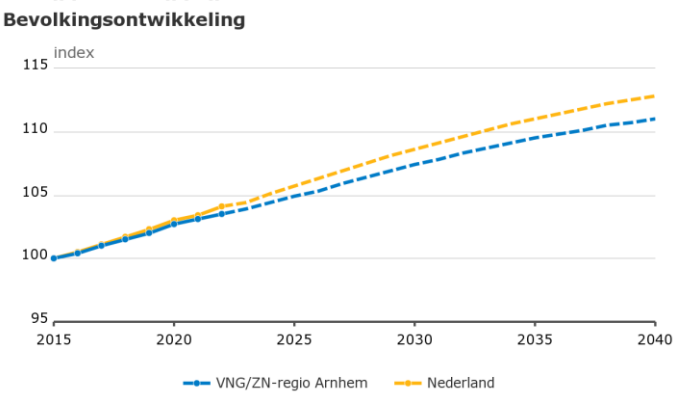
- De Subregio Centraal Gelderland en omstreken is gelegen in het midden van Nederland en bestaat uit 10 gemeenten (Arnhem, Renkum, Doesburg, Rheden, Duiven, Rozendaal, Lingewaard, Westervoort, Overbetuwe, Zevenaar). De regio heeft 431.240 inwoners.
- De Subregio Centraal Gelderland maakt onderdeel uit van de zorgkantoorregio Arnhem, waaronder ook de subregio's Gelderse Vallei en de Achterhoek vallen.
- De zorgkantoorregio overlapt grotendeels met de provincie Gelderland (m.u.v. het Rijk van Nijmegen).
- De regio wordt gevormd door gemeenten van uiteenlopende omvang. De grootste gemeente (Arnhem) heeft ongeveer 100x zoveel inwoners dan de kleinste (Rozendaal). De bevolkingsopbouw en hulp- en zorgvragen zijn zeer uiteenlopend tussen stad en de kleinere dorpen. De inkoop van jeugdzorg en WMO-producten is in regionaal verband van Centraal Gelderland georganiseerd (de 10 gemeenten + Wageningen).

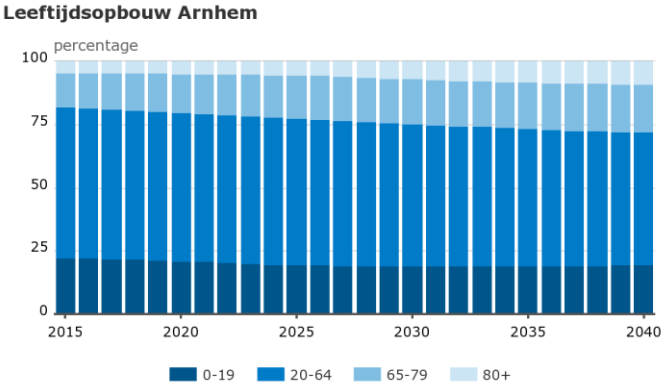
1. Demografie

A. Bevolkingsontwikkeling en leeftijdsopbouw
B. Vergrijzing en geboortes
C. Demografische druk

1A. Bevolkingsontwikkeling en leeftijdsopbouw

Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research)

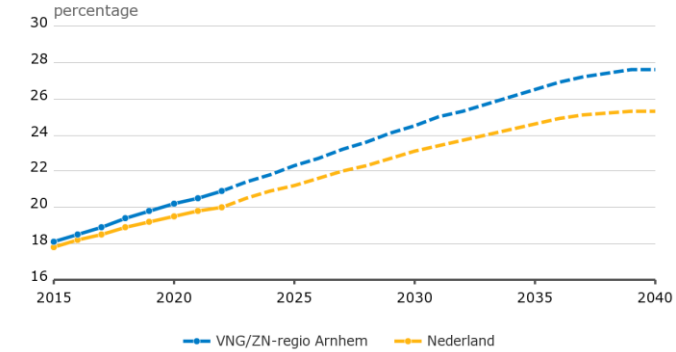
Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research)

- Het bevolkingsaantal stijgt naar verwachting van 432.610 in 2023, naar 462.300 in 2040; dit is een stijging van circa 6,8%.
- De bevolkingsgroei in Arnhem en omstreken is minder sterk dan de gemiddelde bevolkingsgroei in Nederland.

- In de periode 2023 – 2040 neemt in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken het aandeel inwoners van 65-79 jaar toe van 16,3% naar 18,5% en het aandeel van de groep inwoners ouder dan 80 jaar stijgt van 5,1% naar 9,1%.
- Het aandeel inwoners van 20-64 daalt in de periode 2023 – 2040 van 58,4% naar 52,7%.
- Het aandeel inwoners jonger dan 20 blijft met een lichte daling van 20,2% naar 19,1% nagenoeg gelijk.

1B. Vergrijzing en geboortes

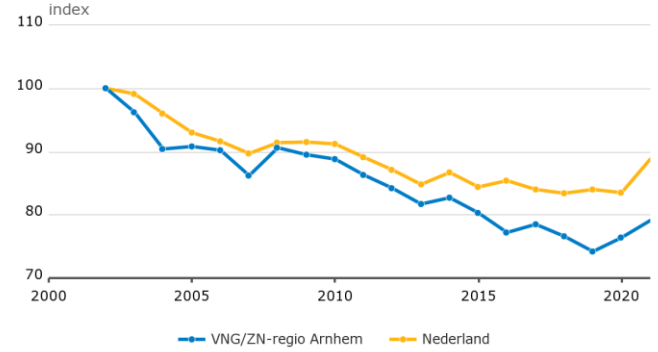
Percentage 65 jaar en ouder

Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research), bewerking RIVM

- Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder stijgt van 21,4% in 2023, naar 27,6% in 2040.
- Absoluut stijgt het aantal ouderen van 92.500 in 2023 naar 127.700 in 2040; een toename van 35.200 personen.
- Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder ligt in de Subregio Centraal Gelderland hoger dan het gemiddelde in Nederland.

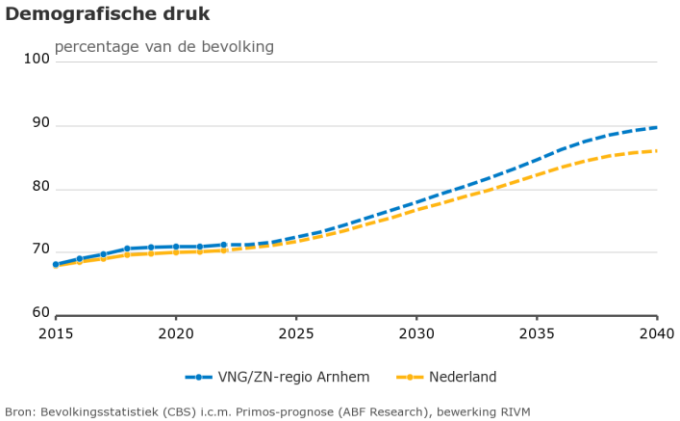
Trend in levend geboren kinderen

Bron: Bevolkingsstatistiek, CBS, bewerking RIVM

- Het aantal levend geboren kinderen laat in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken in de periode 2002 – 2021 een dalende trend zien. De daling is harder dan de gemiddelde trend in Nederland.
- Het aantal levend geboren kinderen in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken bedroeg 3.940 in 2021.
- De sluiting per 1 april van afdeling verloskunde locatie Zutphen zal in eerste instantie opgevangen worden door locatie Apeldoorn van de Gelre ziekenhuizen. Mogelijk veroorzaakt dit ook extra druk op de regio Arnhem

1C. Demografische druk

Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research), bewerking RIVM

- De demografische druk in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken neemt in de periode 2023 – 2040 toe van 71,2% naar 89,7%.
- De demografische druk is in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken hoger dan gemiddeld in Nederland.
- De Subregio Centraal Gelderland en omstreken laat een vergelijkbare trend zien met de rest van Nederland.
- De toenemende demografische druk betekent dus een verslechtering op het gebied van het beschikbare arbeidspotentieel.

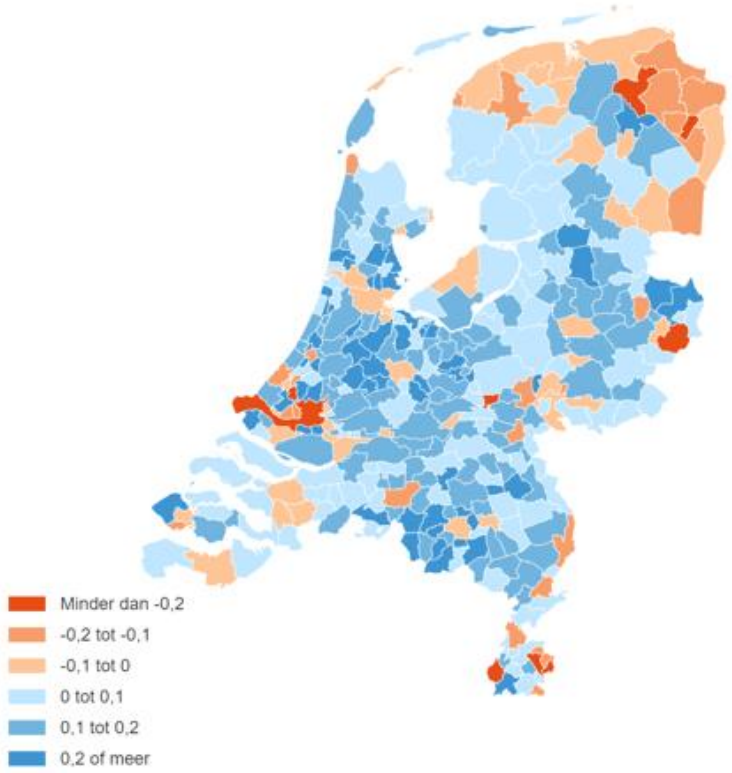
Demografische druk geeft de verhouding aan tussen de som van het aantal personen van 0-19 jaar en 65 jaar of ouder en de personen in de zogenaamde 'productieve leeftijdsgroep' van 20-64 jaar. Het cijfer van de demografische druk geeft inzicht in de verhouding tussen het niet-werkende deel van de bevolking en het werkende deel van de bevolking.

2. Sociale determinanten

A. SES-WOA per gemeente
B. Inkomensverdeling
C. Regie over het eigen leven
D. Eenzaamheid

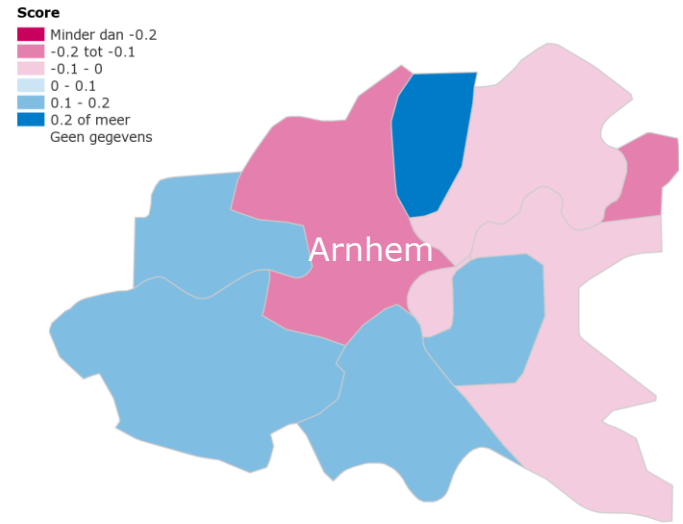
2A. SES-WOA

- SES-WOA-score per gemeente, 2019
- Deze kaart toont per gemeente de gemiddelde sociaaleconomische status (SES-WOA). De SES-WOA score is voor het eerst bepaald door het Centraal Bureau voor de Statistiek op basis van gegevens over financiële welvaart (W), opleidingsniveau (O) en recent arbeidsverleden (A) van de huishoudens in de betreffende regio. Een hogere score reflecteert een hogere sociaaleconomische status.
- Sociaaleconomische statusscore o.b.v. welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktdeelname

2A. SES-WOA

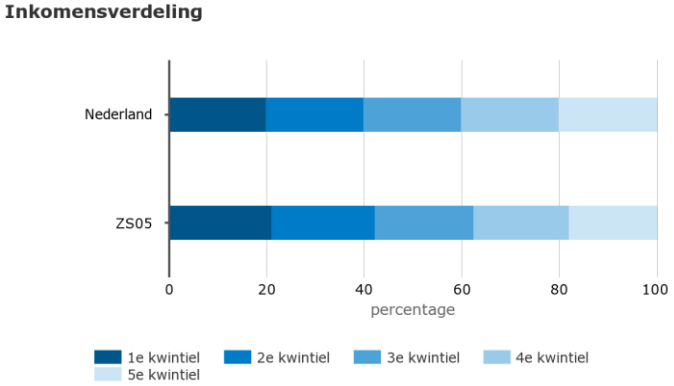
SES-WOA in 2019

Bron: CBS

- Deze kaart toont per gemeente in de subregio Centraal Gelderland en omstreken de gemiddelde sociaaleconomische status (SES-WOA). De SES-WOA score is voor het eerst bepaald door het Centraal Bureau voor de Statistiek op basis van gegevens over financiële welvaart (W), opleidingsniveau (O) en recent arbeidsverleden (A) van de huishoudens in de betreffende regio. Een hogere score reflecteert een hogere sociaaleconomische status.
- DE SES-WOA score is de subregio Centraal Gelderland en omstreken ligt in de meeste gemeenten boven het landelijk gemiddelde.
- In de gemeenten Arnhem en Doesburg is de SES-WOA score het laagste.
- De verschillen binnen de gemeenten zijn groter, dan tussen de gemeentes.

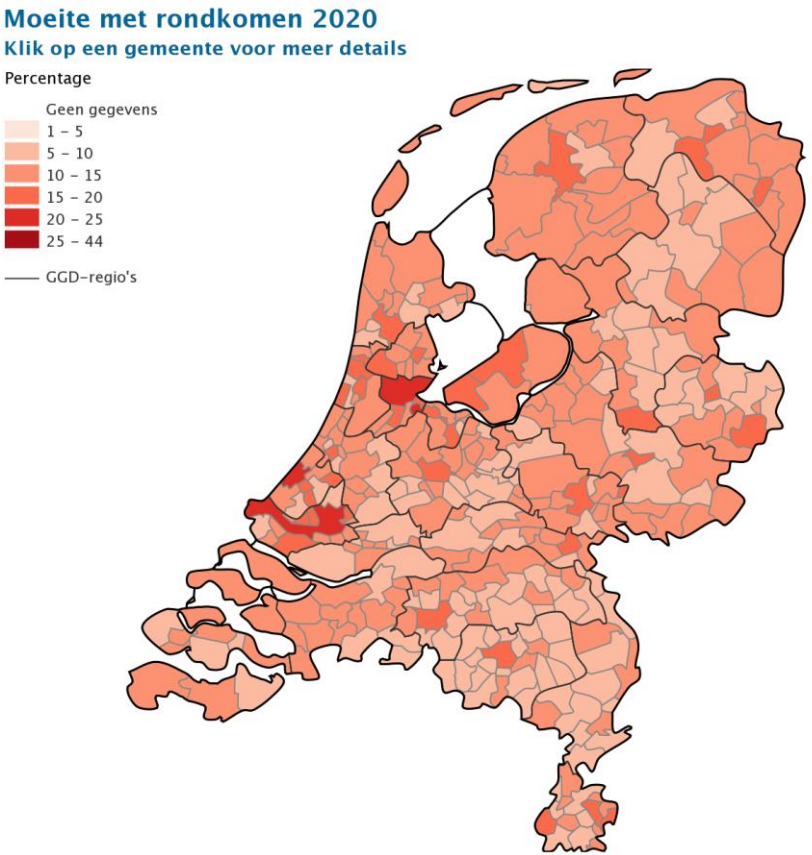
2B. Inkomensverdeling

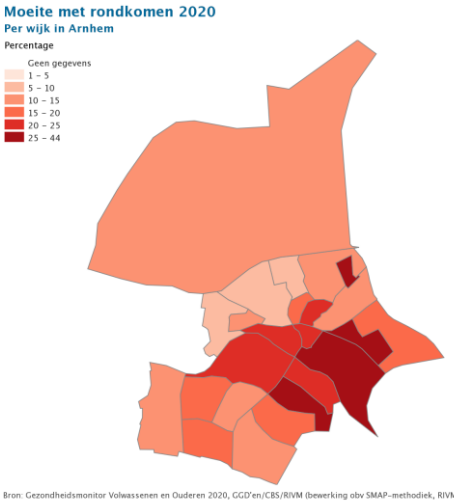
Bron: Inkomensstatistiek 2019, CBS

- De subregio Centraal Gelderland en omstreken heeft relatief iets meer huishoudens in het eerste, tweede en derde kwintiel vergeleken met het landelijk gemiddelde. In het vierde en vijfde kwintiel heeft subregio Centraal Gelderland en omstreken minder huishoudens dan het Nederlandse gemiddelde.
- In de subregio Centraal Gelderland zijn dus relatief gezien bovengemiddeld veel mensen met een laag inkomen en is de groep van hoge inkomens ondervertegenwoordigd.
- De verschillen binnen de gemeenten zijn groter, dan tussen de gemeentes.

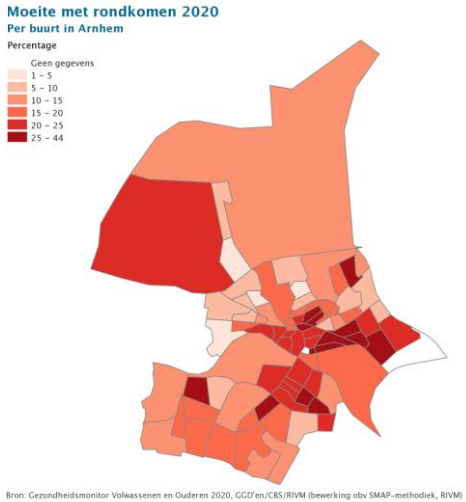
2B. Rondkomen

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

Arnhem wijk

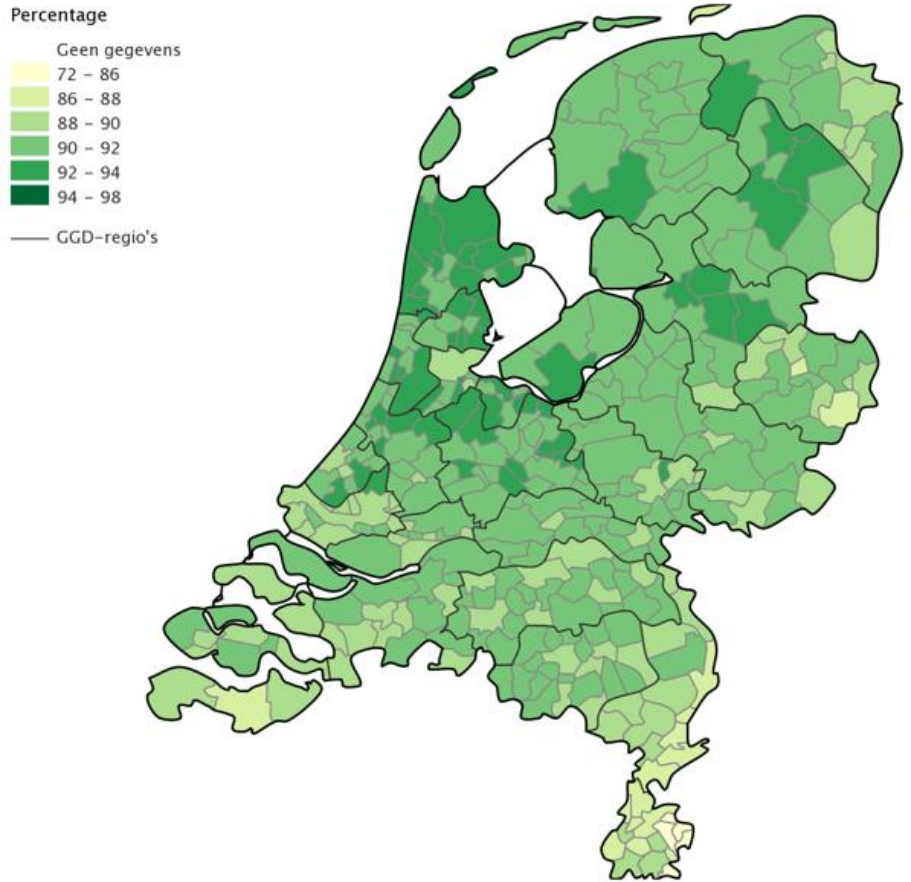
Arnhem buurt

- Rondkomen is een goede indicator omdat ook hogere inkomens problemen kunnen ondervinden; gevolg is stress
- Macro economische ontwikkelingen zijn vaak de oorzaak. Dit betreft cijfers van 2019/2020. Door Covid en energiecrisis zullen er naar verwachting vanaf 2021 meer mensen zijn die moeite hebben met rondkomen.
- De subregio Centraal Gelderland en omstreken is in totaal gemiddeld wat betreft rondkomen.
- De verschillen binnen de gemeenten zijn groter, dan tussen de gemeentes (zie gemeente Arnhem links en boven twee kaartjes).
- Bron: https://www.rivm.nl/media/smap/moeite_rondkomen.html

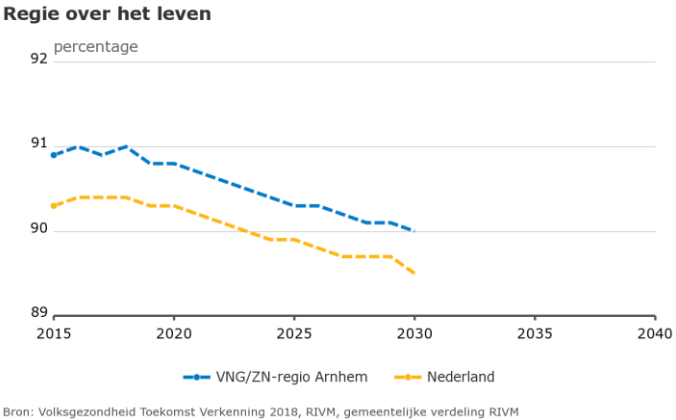
2C. Regie over het eigen leven

Regie over het eigen leven 2020

- Hoe ouder, hoe minder regie. Sociaal economische positie (SEP) beschermt, lage SEP geeft minder regie.
- Het oosten en het zuiden van Nederland heeft minder regie dan het noorden, Zuid Holland en Utrecht eo.
- De regie over het leven daalt en is met name een aandachtspunt op gemeente/wijk niveau.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

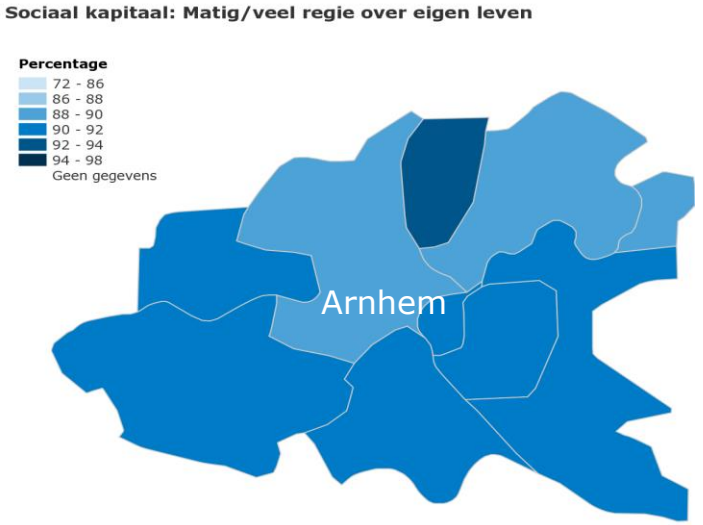

2C. Regie over het eigen leven

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

- Het percentage inwoners vanaf 20 jaar en ouder dat regie over het eigen leven heeft, ligt hoger dan het gemiddelde in Nederland.
- Het percentage inwoners vanaf 20 jaar en ouder dat regie over het eigen leven heeft, laat een dalende trend zien.
- De regie over het leven daalt en is met name een aandachtspunt op gemeente/wijk niveau.

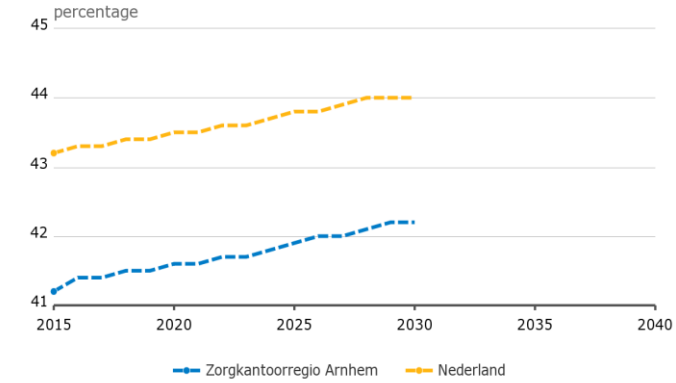

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM, bewerking o.b.v. SMAP-methodiek RI

- De verdeling van het percentage inwoners vanaf 20 jaar en ouder dat regie over het eigen leven heeft over de subregio Centraal Gelderland en omstreken laat een kleine uitschieter zien in de gemeente Rozendaal (93,2%) met het hoogste percentage inwoners dat regie heeft over het eigen leven.

2D. Eenzaamheid

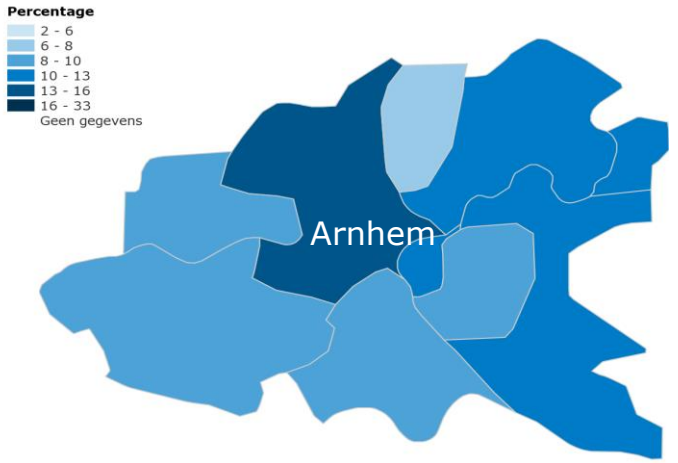
Eenzaamheid

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder waarbij sprake is van eenzaamheid, ligt in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken hoger dan het gemiddelde in Nederland.
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder waarbij sprake is van eenzaamheid, laat een licht stijgende trend zien.
- Eenzaamheid leidt tot meer somatische klachten en meer bezoeken aan de huisarts
- Individualisering veroorzaakt druk op aanbieders sociaal domein en zorgveld
- Voor meer info: RIVM

Sociaal kapitaal: Ernstig/zeer ernstig eenzaam

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM, bewerking o.b.v. SMAP-methodiek RI'

- Het percentage inwoners van 20 jaar waarbij sprake is van ernstige of zeer ernstige eenzaamheid, ligt hoger in de stedelijke gebieden.

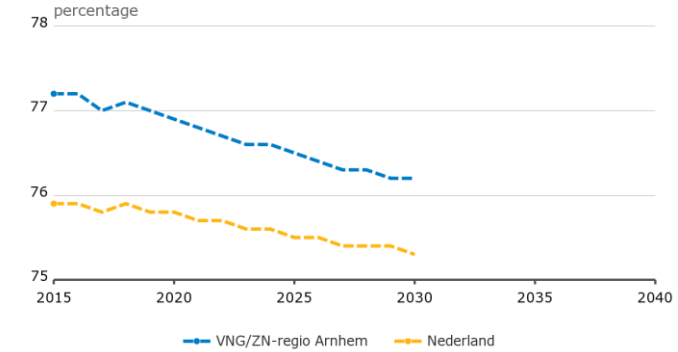

3. Gezondheid en leefstijl

A. Ervaren gezondheid en Levensverwachting
B. Prevalentie aandoeningen
C. Medicijngebruik
D. Leefstijlindicatoren
E. Zorgkosten (algemeen)

3A. Ervaren gezondheid en Levensverwachting

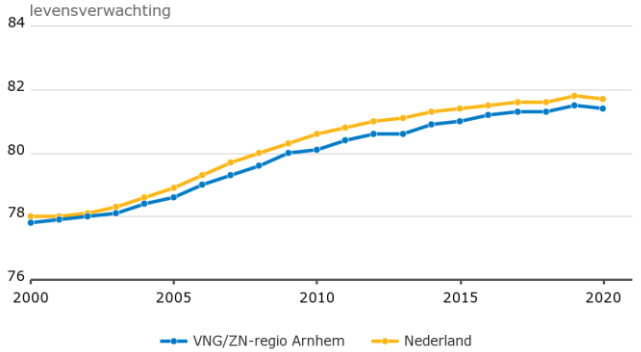
(Zeer) goed ervaren gezondheid

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder met een als goed ervaren gezondheid ligt in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken hoger dan gemiddeld in Nederland.
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder met een als goed ervaren gezondheid daalt in de periode 2023 – 2030 in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken licht; van 76,6% naar 76,2%.

Levensverwachting bij geboorte

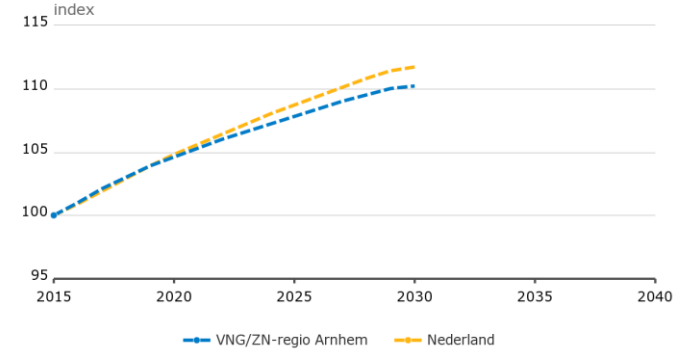

Bron: Doodsoorzakenstatistiek, CBS (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

- De levensverwachting bij geboorte (en levensverwachting na 65 jaar) ligt in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken iets lager dan het gemiddelde in Nederland.
- Opvallend: levensverwachting bij geboorte is lager dan in Nederland, terwijl de ervaren gezondheid hoger is dan in Nederland

3B. Prevalentie aandoeningen

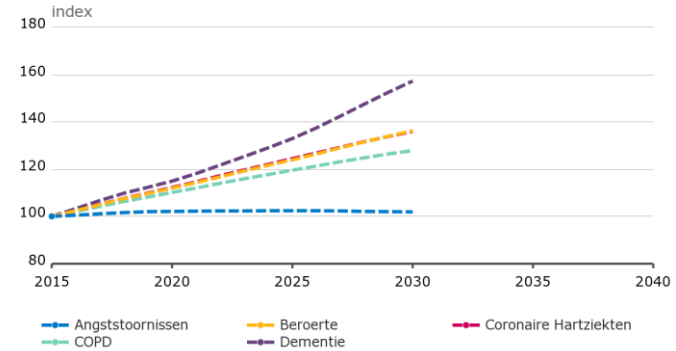
Personen met Eén aandoening

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

- In 2023 heeft 52,1% van de inwoners in de subregio Centraal Gelderland en omstreken één chronische aandoening.
- Het aantal inwoners met één chronische aandoening stijgt van 225.560 in 2015 naar 233.200 in 2030; een toename van 7.640 personen in 15 jaar.
- De relatieve stijging van het aantal inwoners met een chronische aandoening is in de subregio Centraal Gelderland en omstreken kleiner dan het gemiddelde in Nederland.

Prevalentie van aandoeningen in Arnhem

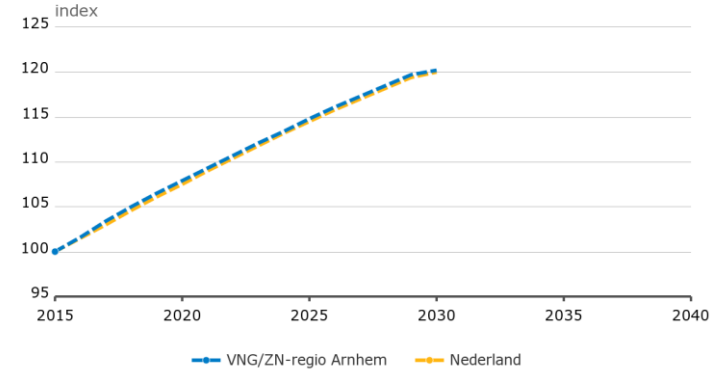

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

- Uitgezonderd van angststoornissen, neemt de prevalentie van de in de grafiek getoonde vijf veelvoorkomende aandoeningen in de periode tot 2030 sterk toe in de subregio Centraal Gelderland en omstreken.
- Met name de prevalentie van ouderdomsgerelateerde aandoeningen neemt sterk toe. De prevalentie van dementie stijgt het hardst.
- Let op: deze data gaat om 18+

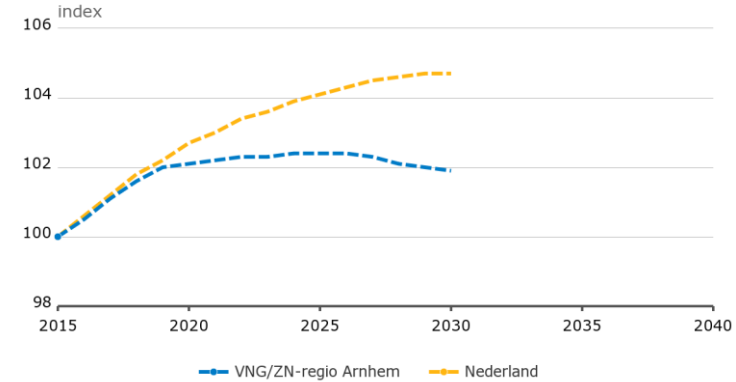
3B. Prevalentie aandoeningen

Personen met Twee of meer aandoeningen

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Prevalentie van Angststoornissen

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

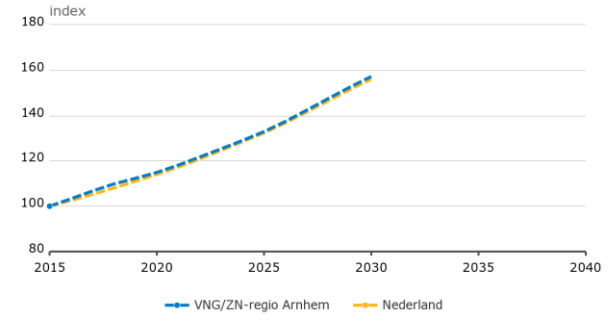
- Het aantal inwoners met twee of meer chronische aandoeningen (multimorbiditeit) stijgt van 108.300 in 2015 naar 130.200 in 2030; een toename van 21.900 personen in 15 jaar.
- De relatieve stijging van het aantal inwoners met multimorbiditeit is in subregio Centraal Gelderland en omstreken vergelijkbaar met Nederland.

Prevalentie van:

- Angststoornissen is lager en lijkt in subregio Centraal Gelderland stabiel te blijven waar het in NL toeneemt,
- stemmingstoornissen en nek en rugklachten zijn lager, en stijgen minder hard in vergelijking met NL
- Perifere artrose, beroerte, COPD, coronaire hartziekten, dementie, diabetes, longkanker zijn (iets) hoger en stijgen vergelijkbaar met NL
- Perifere artrose en dementie stijgen het hardst (index van 100 naar 160 in periode 2015 tot 2030

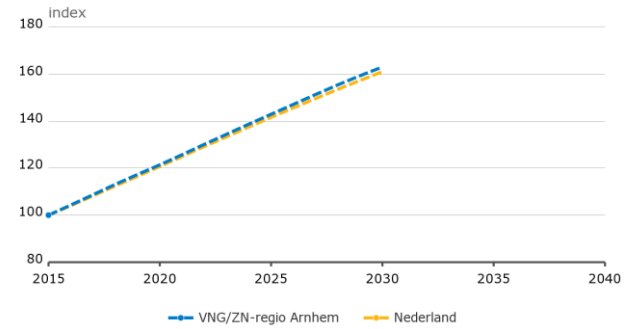
3B. Prevalentie aandoeningen

Prevalentie van Dementie

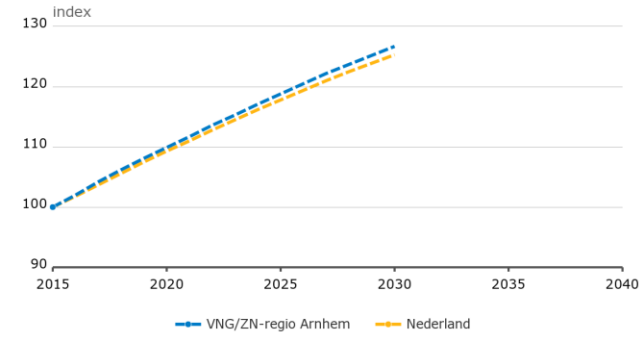
Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Prevalentie van Perifere artrose

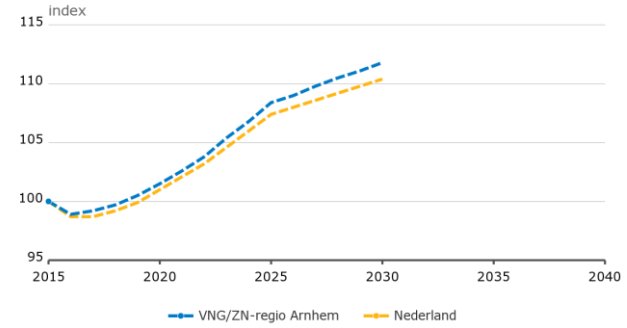
Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Prevalentie van Diabetes

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Prevalentie van Longkanker

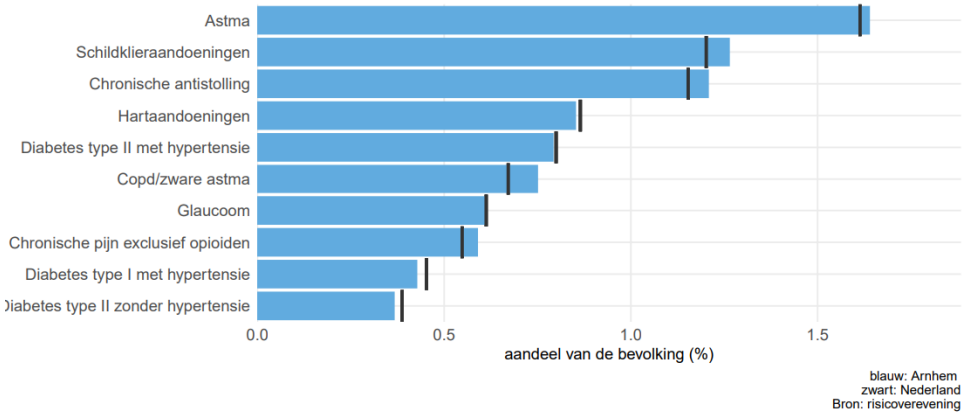

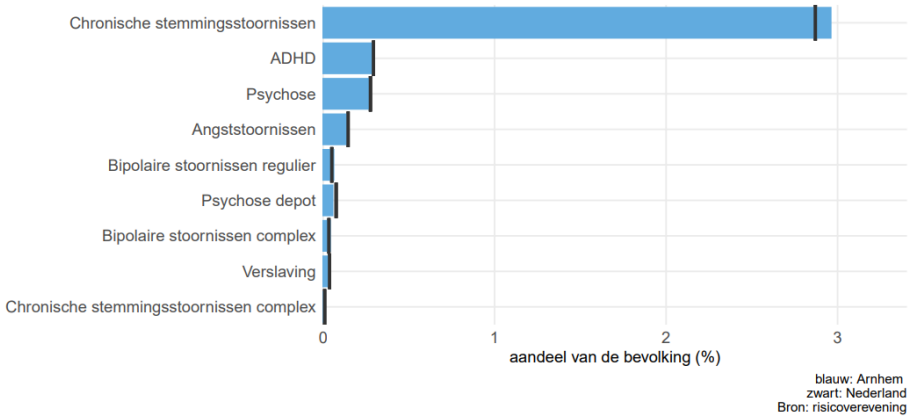
Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Prevalentie van:

- Perifere artrose, beroerte, COPD, coronaire hartziekten, dementie, diabetes, longkanker zijn (iets) hoger en stijgen vergelijkbaar met NL
- Perifere artrose en dementie stijgen het hardst (index van 100 naar 160 in periode 2015 tot 2030

3C. Medicijngebruik

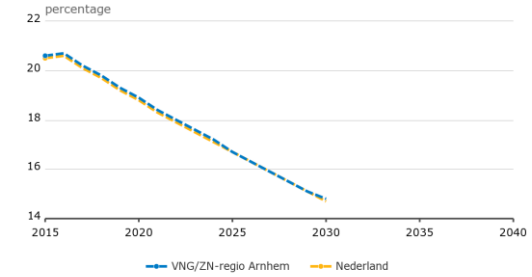

- Deze data gaat over alle bewoners van de Zorgkantoorregio Arnhem.
- Het medicijngebruik ligt voor de meeste in de bovenste tabel genoemde lichamelijke aandoeningen in de zorgkantoorregio Arnhem hoger of rondom het Nederlandse gemiddelde. Alleen voor diabetes type I en II en hartaandoeningen ligt het gebruik iets lager.
- Verwachting is dat diabetici type 2 gaat stijgen.
- Het medicijngebruik ligt voor de in de onderste tabel genoemde geestelijke aandoeningen in de zorgkantoorregio Arnhem licht hoger of gelijk aan het Nederlandse gemiddelde.

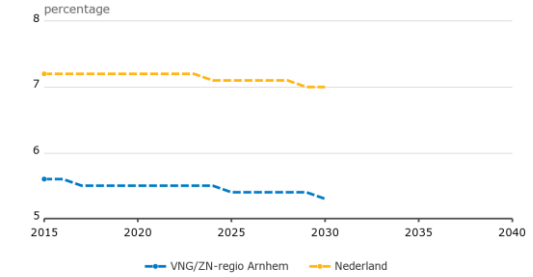
3D. Leefstijlindicatoren

Roken (soms)

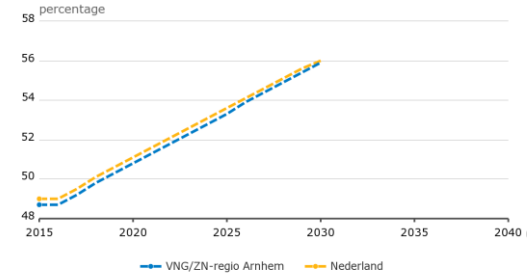
Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Overmatig alcoholgebruik

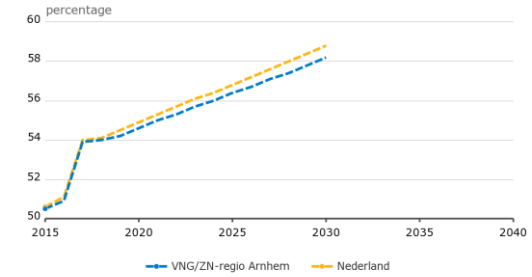
Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Overgewicht (BMI > 25)

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

Voldoen aan de beweegrichtlijn

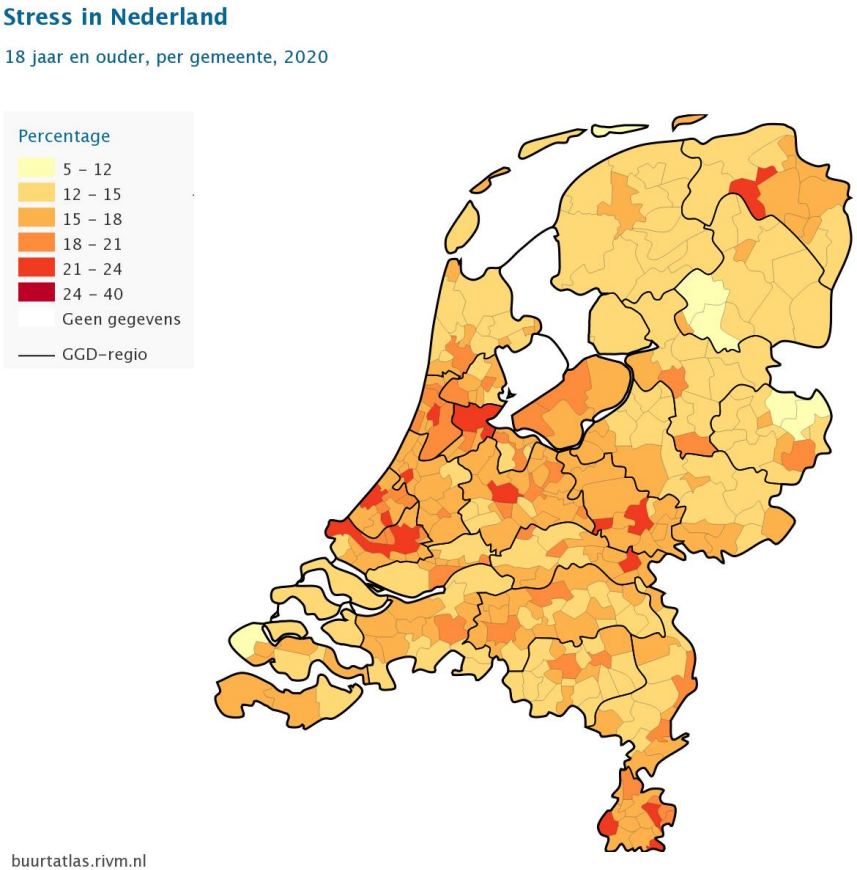
Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018, RIVM, gemeentelijke verdeling RIVM

- Het percentage personen met overmatig alcoholgebruik ligt in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken lager dan het gemiddelde in Nederland, terwijl het percentage wekelijkse sporters hoger ligt.
- Het percentage rokers is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.
- Het percentage rokers neemt in de periode tot 2030 sterk af. Het percentage personen met overgewicht neemt sterk toe.
- Cijfers laten verschillen op buurt of wijkniveau evenals verschillen tussen lage en hoge SES niet zien. Er is blijvende aandacht nodig voor de lage SES doelgroep, die bijv. proportioneel aanzienlijk meer rookt, om gezondheidsverschillen te verkleinen.

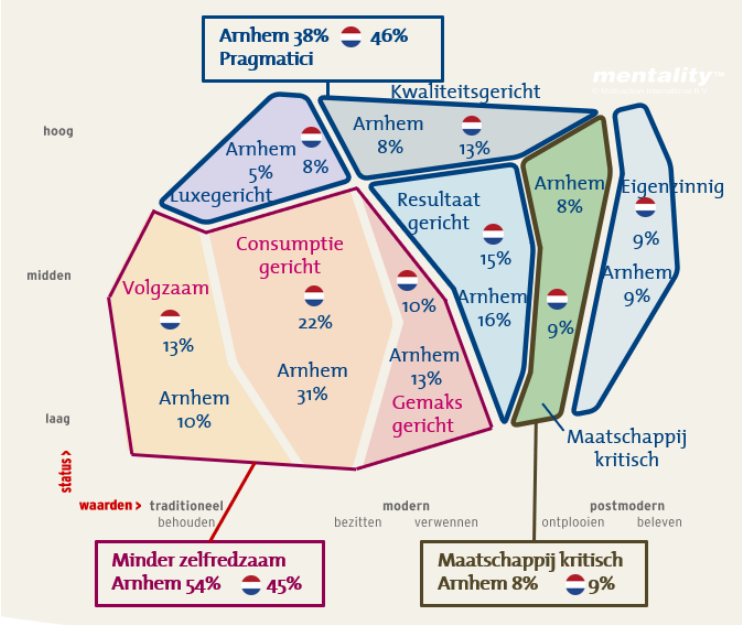
3D. Leefstijlindicatoren

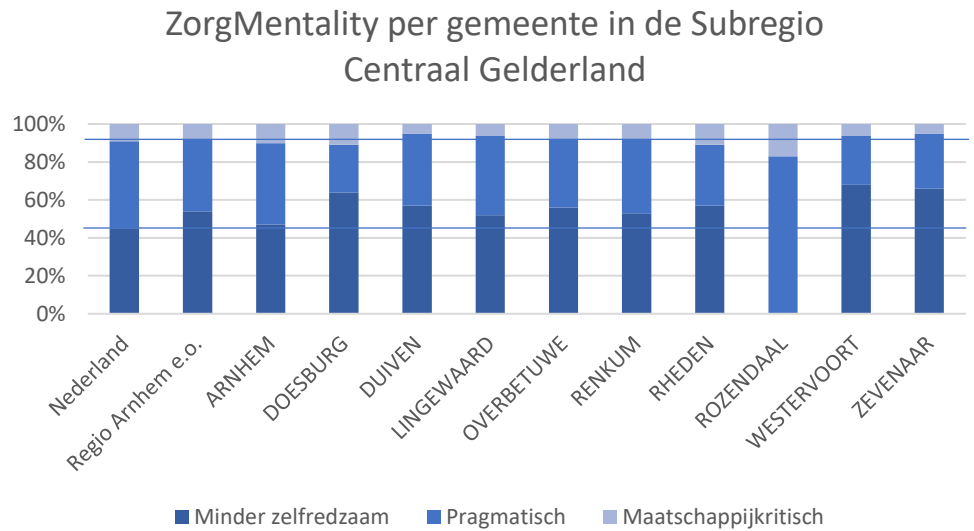
Stress 2020

- Leefstijlindicatoren uit de monitor 18+
- Roken: trend dalend, behalve bij jongvolwassenen. Risicogroepen: 18-34 jarigen, mannen en lo/mavo/lbo opgeleiden
- Alcoholgebruik: trend is positief, verantwoord alcoholgebruik stijgt (max 1 glas/dag), risicogroepen zijn mannen, 18-34 jarigen en HBO/WO opgeleiden
- Voldoet aan beweegrichtlijn: trend is dalend, ook die van 150 minuten/week matig intensief bewegen. Risicogroepen: 75plus en lo/mavo/lbo opgeleiden
- Overgewicht: trend is stijgend, behalve bij 65+, daar is de trend stabiel/dalend. Risicogroepen: 65-75 jaar, mannen en mensen met een lo/mavo/lbo opleiding. 18-34 jarigen stijgt het hardst
- Angst en depressie klachten: trend is stijgend, vooral bij 18-34 jarigen. Risicogroepen zijn vrouwen, 18-34 jarigen en mensen met een lo/mavo/lbo opleiding
- Stress: ongeveer 1 op de 5 mensen ervaren (heel) veel stress in de afgelopen 4 weken. Risicogroepen zijn vrouwen en 18-34 jarigen. Langdurige stress kan leiden tot een verminderde werking van het immuunsysteem. Ook hebben mensen die veel stress ervaren de neiging zich ongezonder te gedragen door bijvoorbeeld te roken of te drinken.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGDén/CBS/RIVM (bewerking o.b.v. SMAP-methodiek, RIVM)

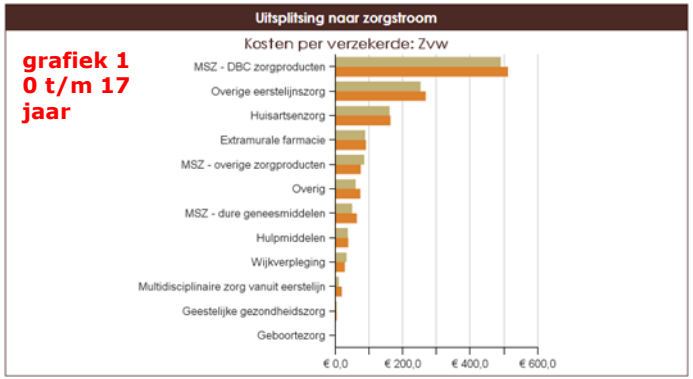
3D. ZorgMentality

- De inwoners van de Subregio Centraal Gelderland zijn wat vaker minder zelfredzaam als zorgcliënt (54% t.o.v. 45% in NL); de verschillen tussen gemeenten zijn groot.
- Het aandeel minder zelfredzame zorgcliënten is relatief groot in de gemeenten Westervoort, Zevenaar en Doesburg. Een nadere toelichting op de ZorgMentality profielen wordt gegeven in Bijlage 1.
- Bron: Motivaction ZorgMentality op basis van Menzis verzekerdendata 2023.

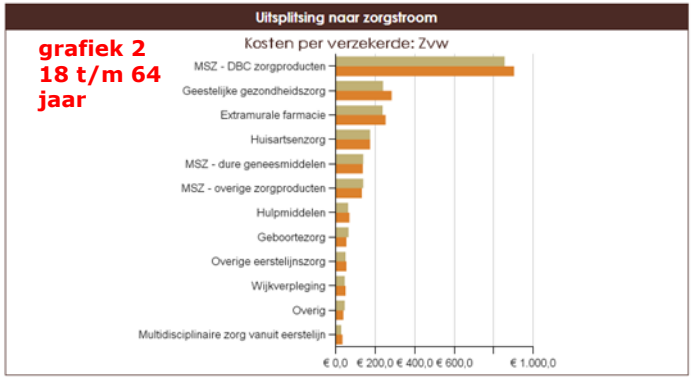
3E. Zorgkosten (algemeen)

grafiek 1 0 t/m 17 jaar

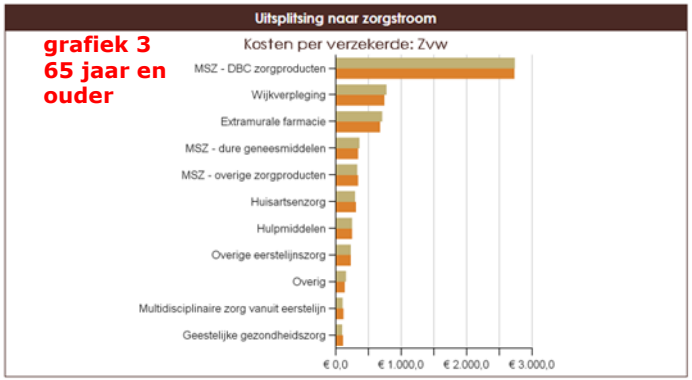
Regio Arnhem/ Alle gemeenten

- De gemiddelde gedeclareerde zorgkosten per persoon (Zvw) liggen in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken in 2021 voor alle zorgsoorten en leeftijdsklassen rond het Nederlandse gemiddelde.
- Kosten GGZ onder de 18 jaar vallen onder de Jeugdwet.
- Bron: Zorgprisma, Monitor Zorg in de Regio (in Zorgprisma is het niet mogelijk om op aparte zorgstromen/zorgsoorten te selecteren).

grafiek 2 18 t/m 64 jaar

Regio Arnhem/ Alle gemeenten

grafiek 3 65 jaar en ouder

Regio Arnhem/ Alle

4. IZA-doelgroepen

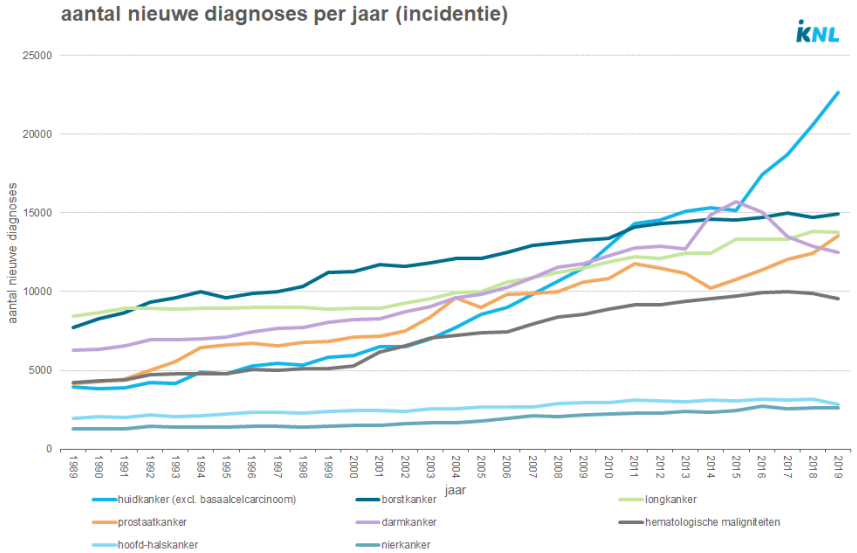

A. Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden
B. Mensen met psychische klachten
C. Mensen met (risico op) kanker
D. Mensen met (risico op) hart- en vaatziekten
E. Ouderen met een kwetsbare gezondheid

NB. In het IZA is afgesproken dat enkele doelgroepen zullen worden gemonitord. Momenteel wordt deze monitor nog vormgegeven en uitgevoerd. Specifieke data daaruit is daarom helaas nog niet beschikbaar.

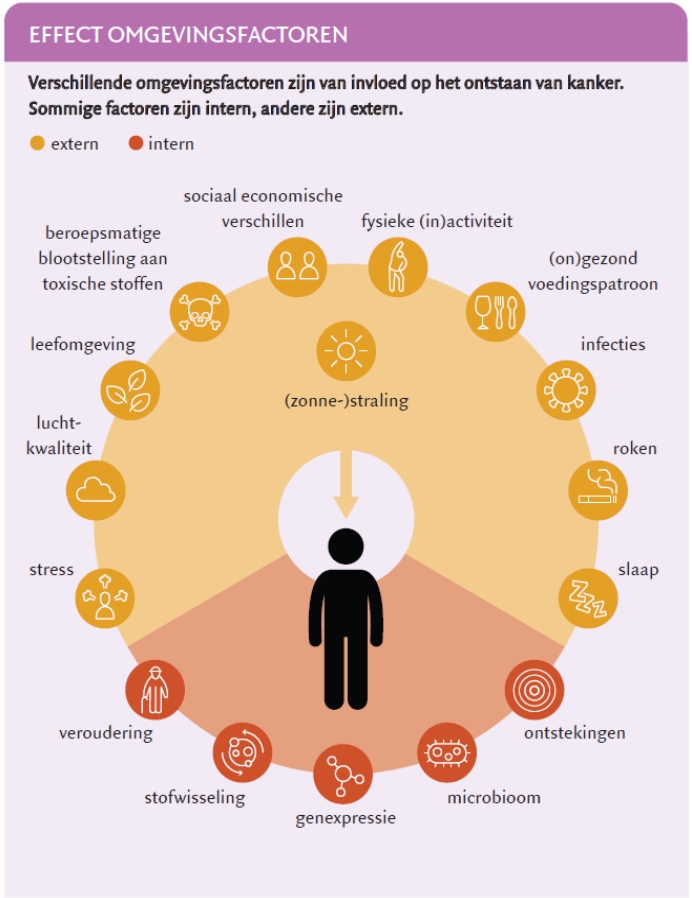
De verwachting is dat deze monitor per zomer 2023 beschikbaar zal zijn. Zodra dit het geval is, wordt hier een verwijzing opgenomen.

4C. Mensen met risico op kanker

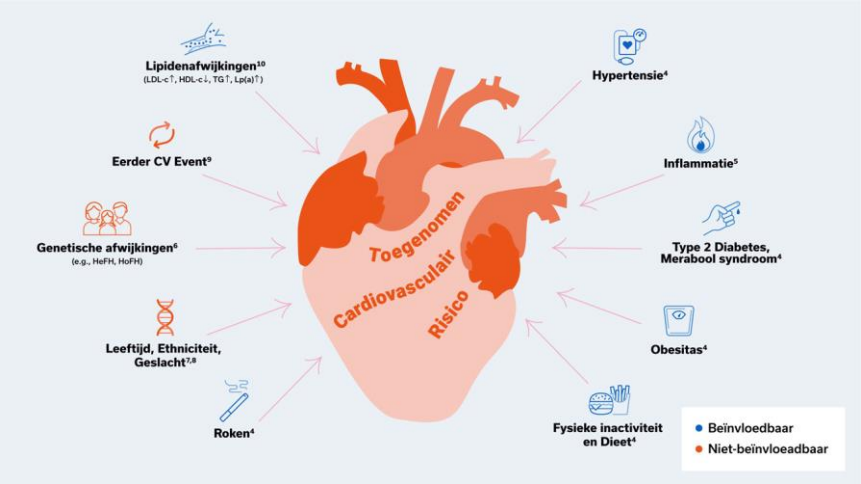

- Risicogroep: ouderen, want lange termijn
- Risicofactoren clusteren bij armere mensen, in minder goede wijken met minder goede leefomstandigheden, slechtere levensstijl, slechtere woon- en werk omstandigheden en met meer stress. Daarnaast hebben deze groepen minder kennis en toegang tot zorg.
- Vooral incidentie van huidkanker stijgt (nationaal)
- IKNLatlas: longkanker gemeente Arnhem

Risico op kanker is te verlagen met gezondere leefstijl, minder zon & gezonde lucht.

4D. Mensen met (risico) op hart en vaatziekten

Risicofactoren HVZ:

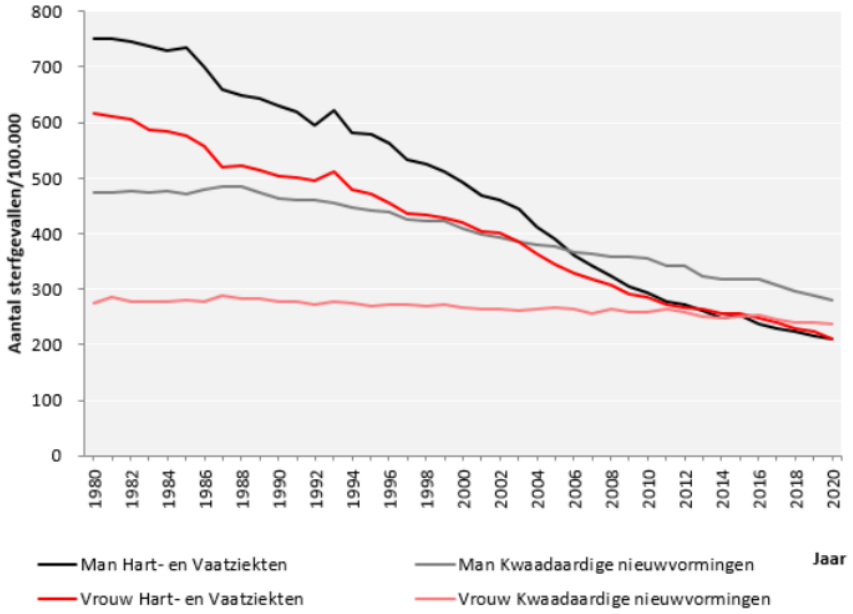
1. Roken (ongeveer 20% rookt)
2. Bloeddruk (ongeveer 30% heeft hoge bloeddruk)
3. LDL-cholesterol (ongeveer 60% heeft een te hoog LDL)

Trend HVZ is dalend, voor mannen sterker dan voor vrouwen

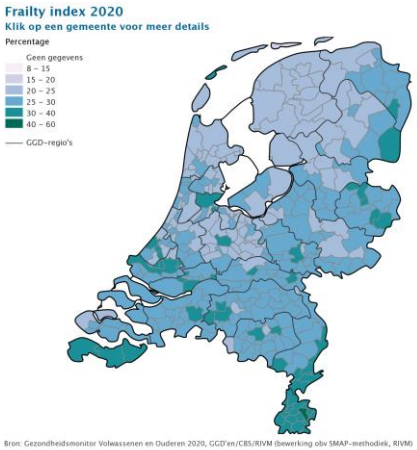
HVZ zijn te verminderen met gezondere leefstijl.

Figuur 1.5 Trends in voor bevolkingsopbouw gecorrigeerd sterftecijfer voor hart- en vaatziekten en kanker in Nederland. Per 100.000 personen naar geslacht. Periode 1980-2020. Jaar van standaardisatie is 2020

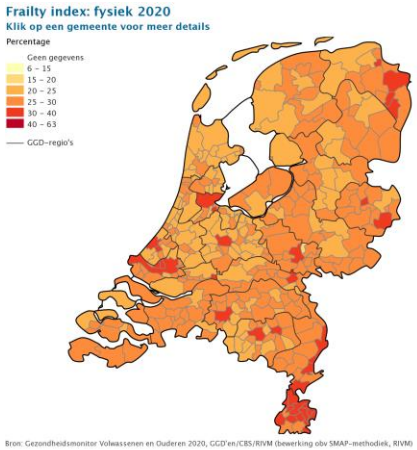
Bron CBS

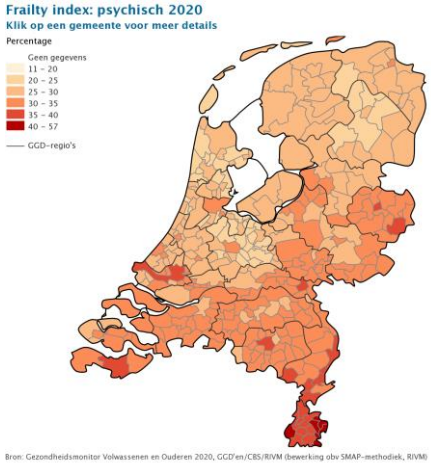
4E. Ouderen met kwetsbare gezondheid

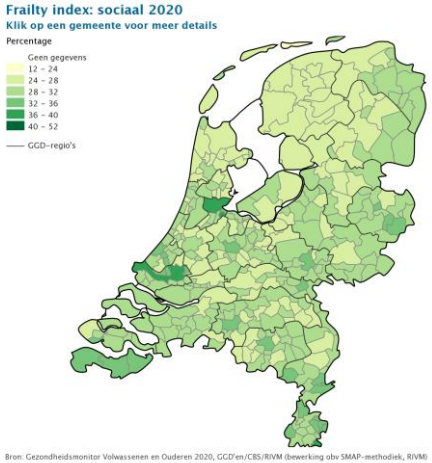
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

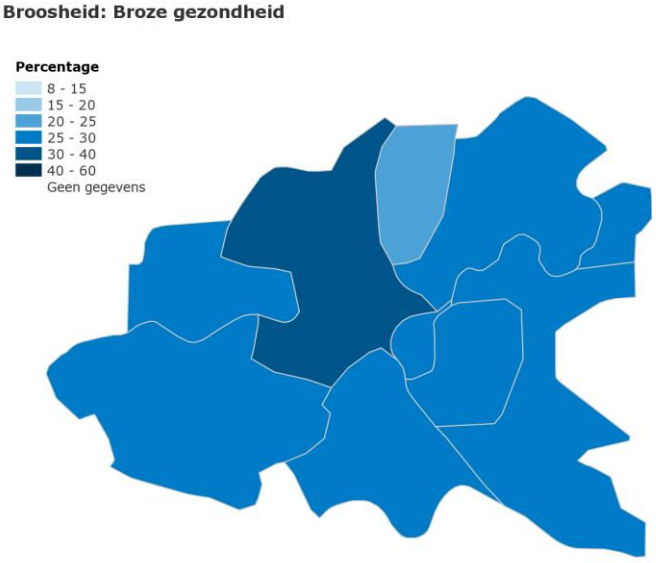
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

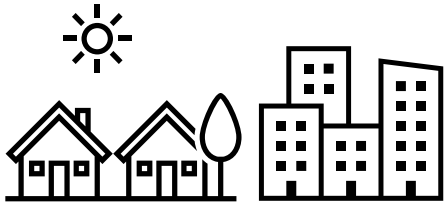

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking obv SMAP-methodiek, RIVM)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM, bewerking o.b.v. SMAP-methodiek RI'

In subregio Centraal Gelderland zijn iets meer dan gemiddeld 65-plussers met een kwetsbare gezondheid. Dat geldt voor algemene kwetsbaarheid, psychologisch domein, fysiek domein en sociaal domein.

5. Fysieke omgeving

A. Meer groen resulteert in minder patiënten
B. Kernwaarden gezonde leefomgeving
C. Gezonde leefomgeving
D. Geluidshinder en grondgebruik
E. Fijnstof

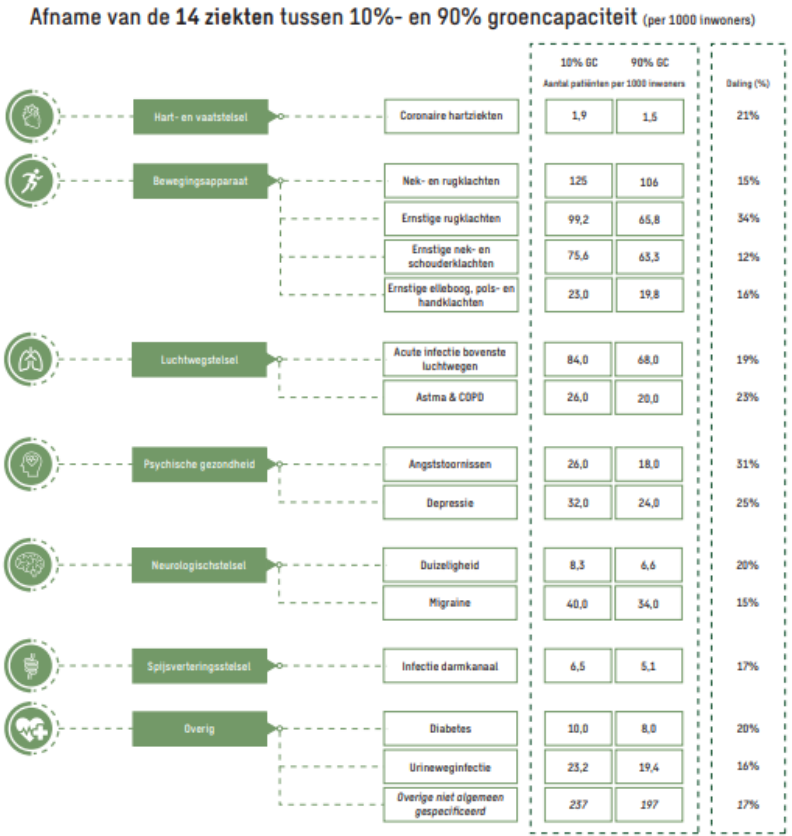
5A. Meer groen resulteert in minstens 62.000 minder patiënten

Vergroening geeft:

- per extra hectare groen tot 89 minder patiënten*
- Hoe versteender, hoe groter de gezondheidsimpact
- 125 miljoen euro besparing (totaal)
- 47 miljoen zorgwinst & 78 miljoen verzuimwinst (ook bij zorgprofessionals!)
- Aan de slag voor gemeenten en verzekeraars (en andere partijen**)

** en ** in notities*

5B. Kernwaarden gezonde leefomgeving

Woonomgeving:

- schone lucht voor iedereen (roken en stoken, luchtkwaliteit, fijnstof),
- aantrekkelijke plekken in woonomgeving, draagt bij aan gezond gewicht (fiets/wandelpaden),
- ontmoeten (eenzaamheid, bankjes, parkjes, speeltuinen) en
- gebouwen (binnenklimaat, één koele gevel woning, groen, levensloopbestendig).

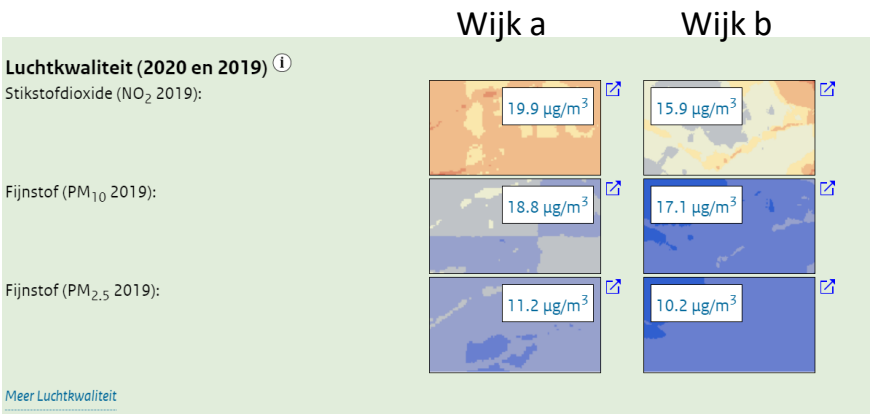
Welke soort groen helpt waarvoor?

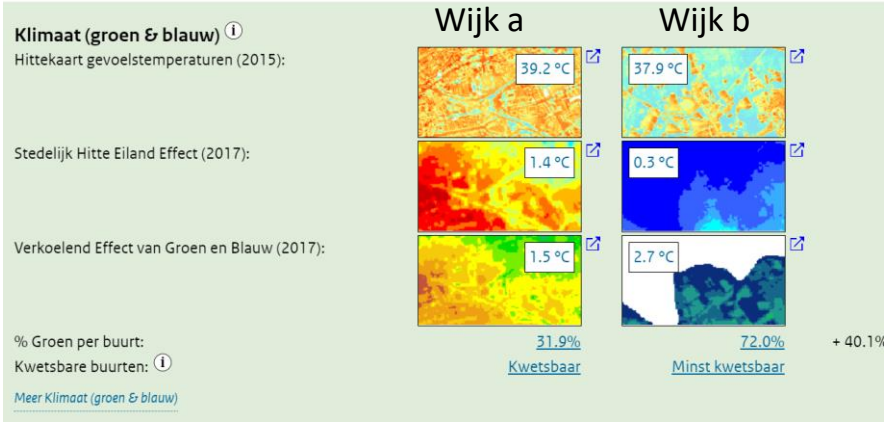
- **Hitte**: alle soorten groen werken → maak lokaal hitteplan
  - Risicogroepen: mensen met broze gezondheid en die moeite hebben met rondkomen (ook 18-34 jarigen, door woonsituatie)
- **Bewegen**: openbaar groen
- **Mentale gezondheid**: alle soorten groen

Ga naar Atlas leefomgeving , Klimaat Effect Atlas en naar Kernwaarden gezonde leefomgeving voor cijfers en het maken van een lokaal plan.

5C. Gezonde leefomgeving

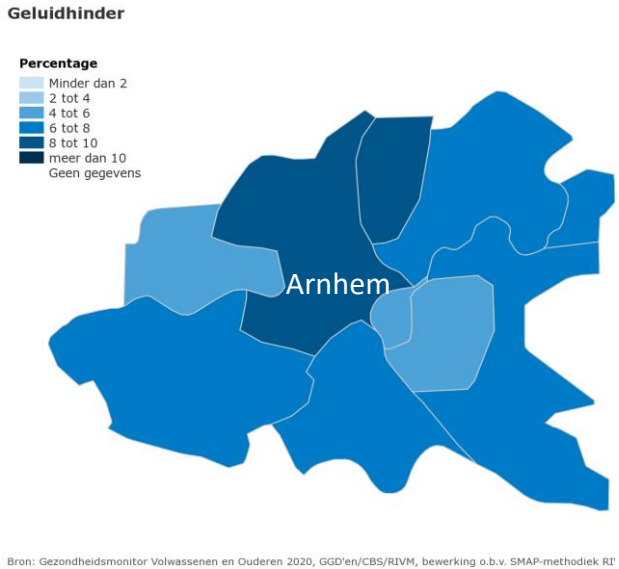
- Regioplan maken mbv gezonde leefomgeving
- Via deze website kan per buurt een vergelijking met een andere buurt gedaan worden, alles mbt leefomgeving
- Demografie, sociale en fysieke leefomgeving, wonen en bouwen, klimaat (groen en blauw, dus hittekaart, % groen in de buurt), gezondheid en leefstijl vergeleken, luchtkwaliteit, geluid (belasting en hinder), veiligheid en voorzieningen (oa. afstand huisarts)

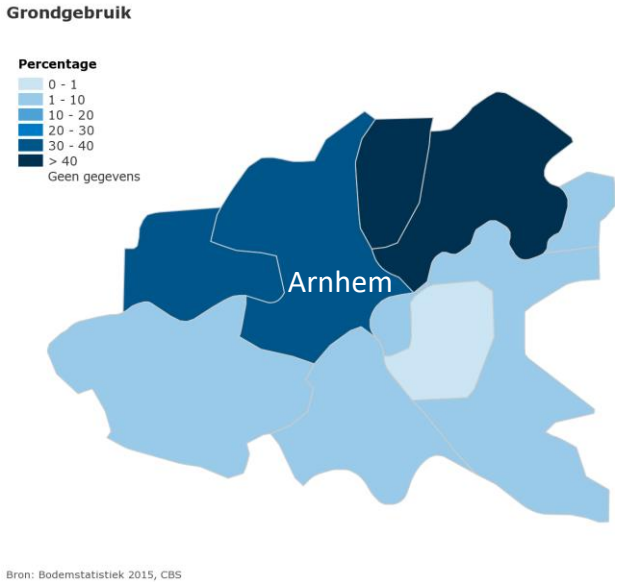

5A. Geluidshinder en grondgebruik

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM, bewerking o.b.v. SMAP-methodiek RI'

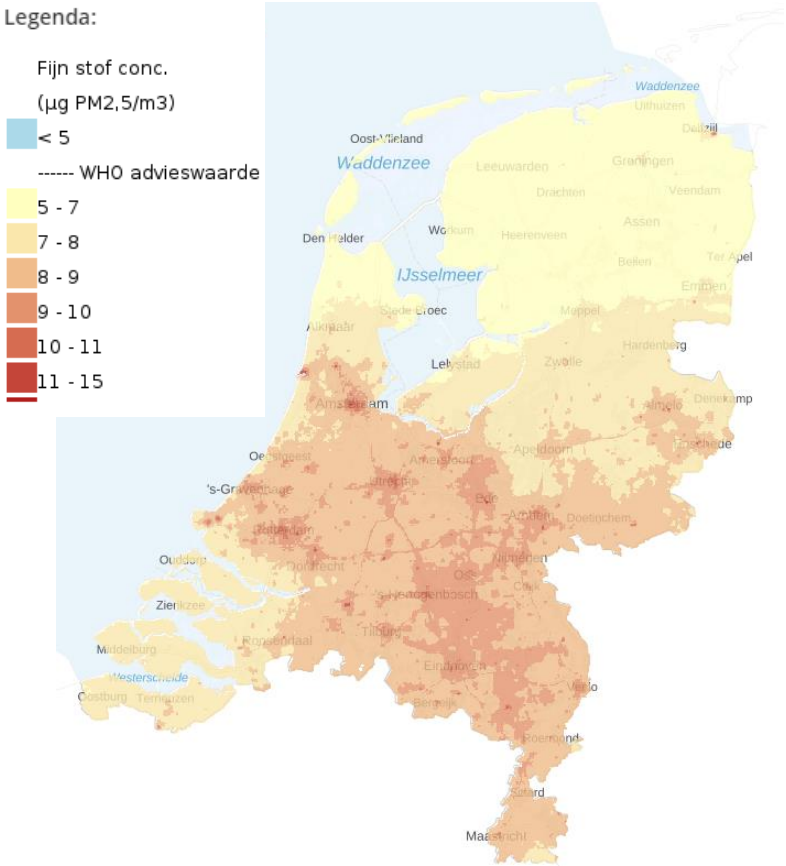

Bron: Bodemstatistiek 2015, CBS

- De ernstige geluidshinder door wegverkeer is in subregio Centraal Gelderland relatief t.o.v. de rest van Nederland middelmatig te noemen. Alleen in Arnhem en Rozendaal ligt het tussen de 8 en 10%.
- Geluidshinder door vliegverkeer is onder de 2% en door treinverkeer is op Borne (2,2%)na te verwaarlozen.

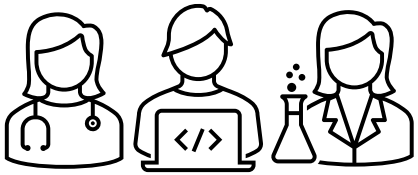
- De kaart laat het percentage zien van het totale oppervlakte dat in de gemeentes in subregio Centraal Gelderland wordt gebruikt voor natuur, recreatie of binnenwater.
- Er zit een groot verschil tussen de gemeentes Renkum, Rozendaal, Arnhem en Rheden (tussen de 35-93%) en de andere gemeentes (tussen de 0,7 en 3%)

5C. Fijnstof

- De kaart laat de fijnstof (PM2,5) concentraties in Nederland zien; gemiddelde µg PM2,5/m^3 over 2020. Deze waarde ligt boven de WHO-advieswaarde (2021) van 5 µg/m^3.
- Blootstelling aan fijnstof en stikstofdioxide kan nadelige gezondheidseffecten veroorzaken. Het gaat vooral om het ontstaan en verergeren van luchtweg- en longaandoeningen, en het ontstaan en verergeren van aandoeningen van hart en bloedvaten.
- Bron: http://www.atlasleefomgeving.nl/

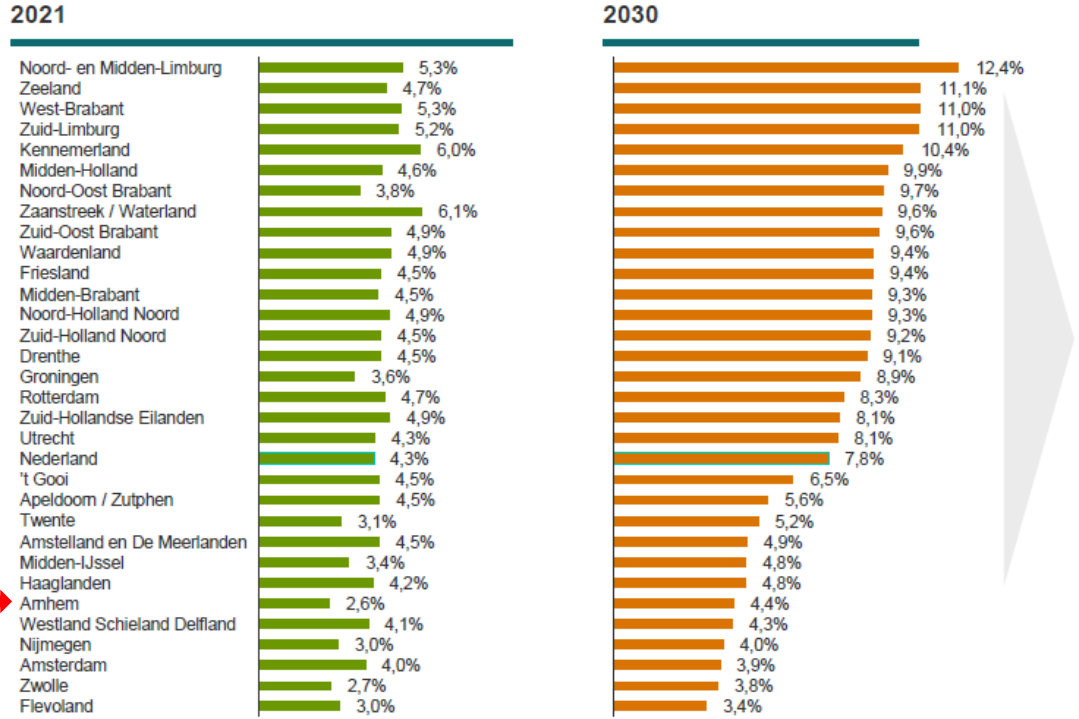
6. Arbeidsmarkt

A. Personeelstekort in de regio
B. Percentage 55+ in zorg en welzijn
C. Mantelzorgpotentieel
D. Arbeidsmarkt

Zie voor verdiepende informatie:
Prognosemodel zorg en welzijn

6A. Personeelstekort in de regio

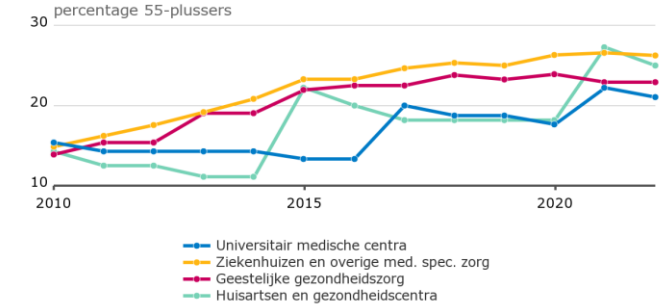

- Deze grafiek toont het personeelstekort binnen de sector zorg en welzijn. (Bron: prognosemodel zorg en welzijn.)
- Het gaat om zorgkantoorregio Arnhem
- Het personeelstekort binnen de sector zorg en welzijn in de zorgkantoorregio Arnhem loopt op van 2,6% in 2021 naar 4,4% in 2030; dit is bijna een verdubbeling.
- Het personeelstekort in de regio ligt onder het Nederlandse gemiddelde.

6B. Percentage 55+ in zorg en welzijn

55+ werknemers in de zorg en welzijn in arbeidsmarktregio Midden-Gelderland

Cijfers van het eerste kwartaal van elk jaar

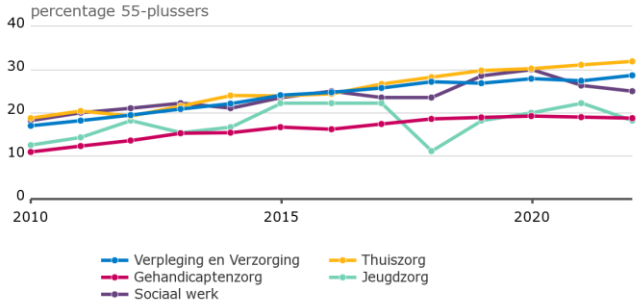

Bron: Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn, CBS (via AZW statline)

- Bovenstaande grafieken tonen het aandeel werknemers van 55 jaar en ouder per branche in de sector zorg en welzijn ten opzichte van het totaal aantal werknemers in de branche tussen 2010 en 2022. De cijfers zijn alleen beschikbaar per arbeidsmarktregio.
- Het percentage werknemers van 55 jaar en ouder in de MSZ, GGZ en huisartsenzorg in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (Arnhem en Ede) is de afgelopen 13 jaar gestegen.

Aandeel werknemers 55+ jaar in de zorg en welzijn in arbeidsmarktregio Midden-Gelderland

Cijfers van het eerste kwartaal van elk jaar

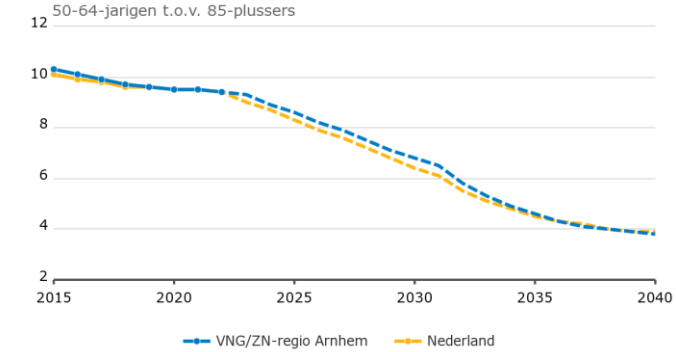

Bron: Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn, CBS (via AZW statline)

- Het percentage werknemers van 55 jaar en ouder in de VVT, gehandicaptenzorg en thuiszorg in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland is de afgelopen 13 jaar gestegen.
- Met name in de thuiszorg is het percentage werknemers ouder dan 55 jaar hoog. Binnen de thuiszorg zijn er al personeelstekorten en dit wordt alleen maar meer aangezien deze groep binnen 12 jaar de AOW leeftijd heeft bereikt.
- In de jeugdzorg en gehandicaptenzorg is het percentage werknemers ouder dan 55 jaar relatief laag.

6C. Mantelzorgpotentieel

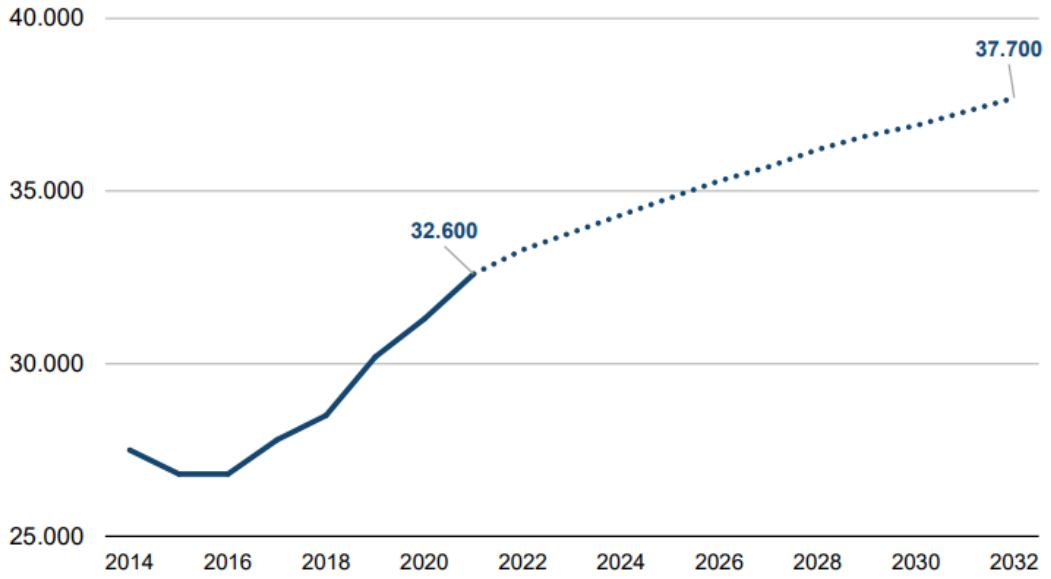
Mantelzorgpotentieel

Bron: Bevolkingsstatistiek (CBS) i.c.m. Primos-prognose (ABF Research), bewerking RIVM

- De grafiek laat de ontwikkeling van het aantal 50- tot 65-jarige mantelzorgers zien per 85-jarig en ouder persoon. Dit wordt het zogenaamde mantelzorgpotentieel genoemd.
- Naast afname van het mantelzorgpotentieel worden de mantelzorger ook steeds ouder en hebben daardoor zelf ook meer aandoeningen.
- Het mantelzorgpotentieel daalt in de periode 2023 van 9,3 naar 3,8; dit is meer dan een halvering.

6D. Ontwikkeling werkgelegenheid Zorg en Welzijn

Bovenstaande grafiek toont het aantal medewerkers in unieke personen die in de sector werkzaam zijn in het getoonde jaar. Het peilmoment is de laatste vrijdag voor kerst. (Bron: prognosemodel zorg en welzijn, 2023 / bewerking door WZW.)
REGIO: zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem.

Sinds 2016 stijgt het aantal personen dat werkzaam is binnen Zorg en Welzijn.

De demografische ontwikkelingen maken dat we een stijgende zorgvraag verwachten. Op basis daarvan is de aannamen dat de werkgelegenheid in de sector Zorg en Welzijn zal blijven groeien.

Het Prognosemodel Zorg en Welzijn veronderstelt een stijging van 15,6 procent voor de zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem, in de periode 2021-2032. Het Nederlandse gemiddelde ligt iets lager, op 13,3 procent.

Opvallend voor de regio Arnhem is dat in dezelfde periode het aantal medewerkers in de leeftijdscategorie *34 jaar en jonger* naar verwachting sterker stijgt (12%) dan het landelijke gemiddelde (2,2%).

6D. Ontwikkeling werkgelegenheid per branche

WERKGELEGENHEID: VERVULDE VRAAG (PER BRANCHE)

Branche	2021	2032
Ziekenhuizen en umc's	6.400	7.100
Geestelijke gezondheidszorg	3.400	3.500
Huisartsen en gezondheidscentra	600	800
Overige zorg en welzijn	2.700	3.000
Verpleging en verzorging	7.500	9.000
Thuiszorg	3.000	4.600
Gehandicaptenzorg	4.600	4.600
Jeugdzorg	700	700
Sociaal werk	1.200	1.200
Kinderopvang (incl. peuterspeelzaalwerk)	2.500	3.300
Totaal	**32.600**	**37.700**

Bovenstaande tabel toont het aantal medewerkers in unieke personen die in de branches binnen Zorg en Welzijn werkzaam zijn in het getoonde jaar. (Bron: prognosemodel zorg en welzijn, 2023 / bewerking door WZW.) **REGIO: zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem.**

Voor alle branches in de regio wordt een stijgende of gelijkblijvend werkgelegenheid verwacht.

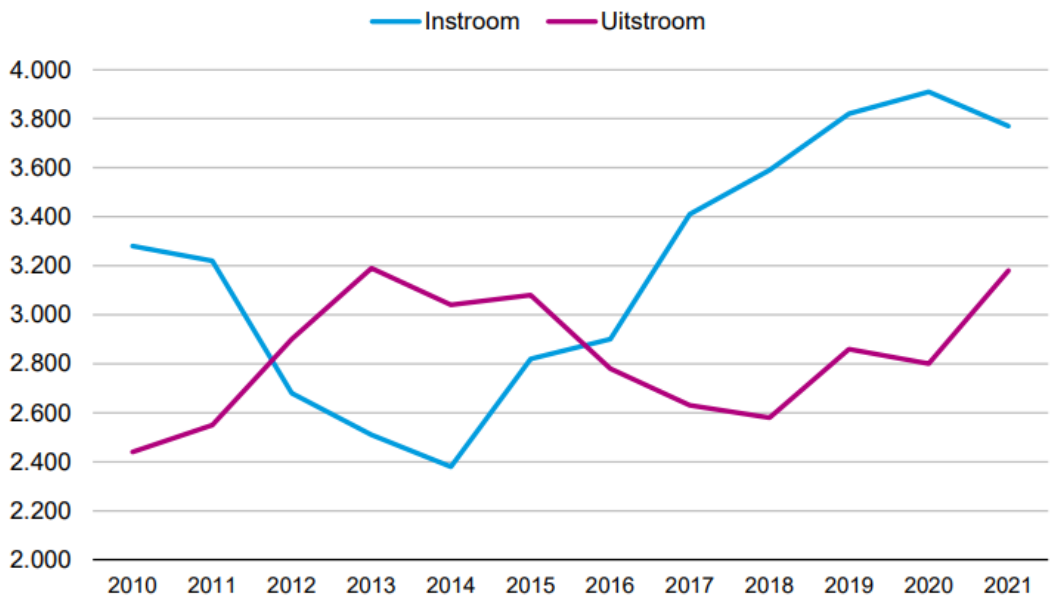
De grootste groei zit in de *Thuiszorg*. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door een vergrijzende samenleving, maar ook door diverse beleidsmaatregelen vanuit de overheid.

Daarnaast kent ook de branche *Huisartsen en gezondheidscentra* een sterke stijging. Dit wordt met name veroorzaakt door een sterke groei in het aantal doktersassistenten binnen die branche.

Wegens afronding niet zichtbaar, maar wel aanwezig: de branches *Jeugdzorg* en *Sociaal werk* zien een kleine verwachte daling in het aantal medewerkers.

**Welke beleidsmaatregelen opgenomen zijn in deze prognose kan je terug vinden op: https://www.prognosemodelzw.nl/over-het-prognosemodel/documenten/rapporten/2023/03/21/verantwoordingsdocumentatie*

6D. Totale in- en uitstroom

Bovenstaande grafiek toont de ontwikkeling van de instroom naar en uitstroom van de sector zorg en welzijn. (Bron: prognosemodel zorg en welzijn, 2023 / bewerking door WZW.) **REGIO: zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem.**

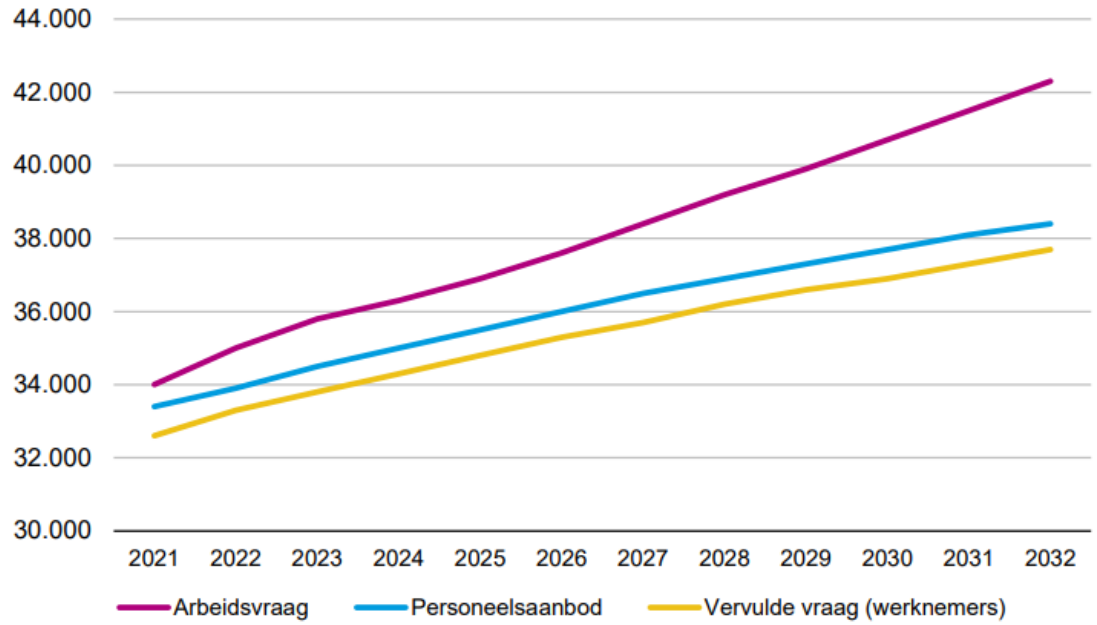
De instroom van (nieuwe) zorg- en welzijnsmedewerkers kende in de periode 2014-2020 een stijgende lijn. Vanaf 2016 leidde dit tot een positief mobiliteitssaldo: er stroomden meer personen de sector binnen dan er mensen uitstroomden.

2021 kwamen de instroom en uitstroom dichter bij elkaar. Op basis van de prognosecijfers is de verwachting dat het mobiliteits-saldo de komende jaren positief blijft.

Er zijn echter branches waarbij de uitstroom in 2021 hoger was dan de instroom. Dit geldt voor de *Geestelijke gezondheidzorg* en *Sociaal werk*.

Aanknopingspunten:
Ondanks dat de impact van interventies beperkt zijn bij de instroom, is het wel belangrijk hierop in te blijven zetten.

6D. Prognoses van vraag en aanbod

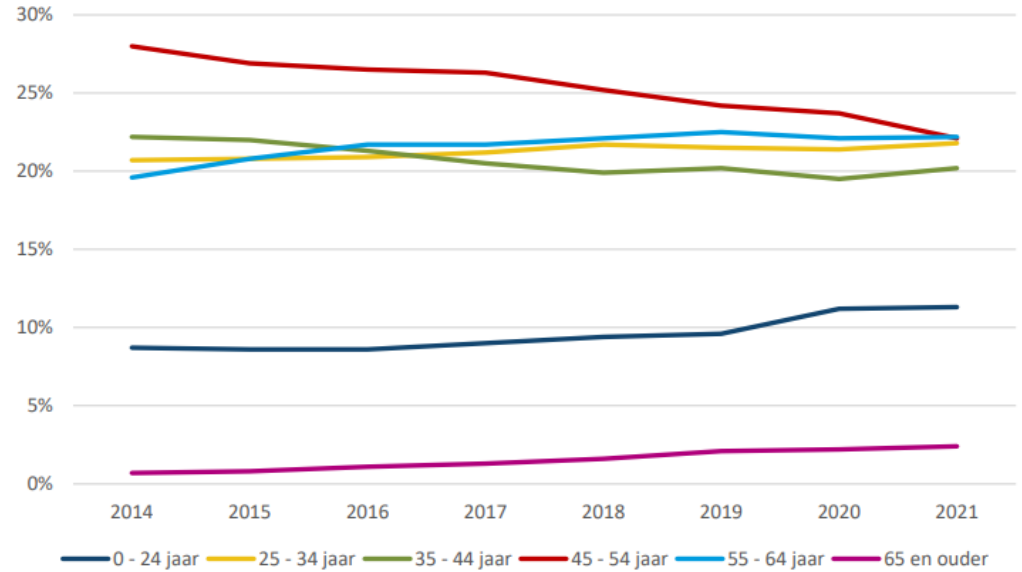
Bovenstaande grafiek toont de verwachte ontwikkeling van de arbeidsvraag, het personeelsaanbod en de vervulde vraag in het getoonde jaar. (Bron: prognosemodel zorg en welzijn, 2023 / bewerking door WZW.) **REGIO: zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem.**

Opvallend is het toenemende verschil tussen de arbeidsvraag en het personeelsaanbod. Zelfs met een stijgend aantal zorg- en welzijnsmedewerkers en een positief mobiliteitssaldo, wordt toch verwacht dat het tekort aan professionals in de sector zal toenemen.

Aanknopingspunten:
De grootste relatieve groei in de vraag naar arbeid wordt verwacht voor de branches *Kinderopvang*, *Thuiszorg* en *Huisartsen en gezondheidscentra*. Deze groeien in de regio Arnhem tevens sneller dan het Nederlandse gemiddelde.
In het kader van het verlagen en verschuiven van de zorgvraag zijn dit eerstelijnsorganisaties waar de verschuiving naar toe beweegt. Dit vraagt inzet van de hele sector op anders werken, anders organiseren en anders financieren.

Voor de definities van de arbeidsvraag, personeelsaanbod en vervulde vraag, zie: https://www.prognosemodelzw.nl/over-het-prognosemodel/arbeidsmarktprognosemodel

6D. Ontwikkeling leeftijdsopbouw in Zorg en Welzijn

Deze grafiek toont het personeelstekort binnen de sector zorg en welzijn voor het jaar 2032 voor twee verschillende scenario's: het beleidsarme Referentie Scenario en het beleidsrijke Nieuw Beleid Scenario. (Bron: prognosemodel zorg en welzijn, 2023 / bewerking door WZW.) **REGIO: zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem.**

Prognoses vanuit het CBS laten zien dat we tot en met 2040 afstevenen op een steeds ouder wordende samenleving; de vergrijzing. Deze ontwikkeling zien wij (nu al) terug in de leeftijdsopbouw van zorg- en welzijnsmedewerkers; een steeds groter aandeel behoort tot de leeftijdscategorie *55 jaar en ouder*.
Deze ontwikkeling heeft als gevolg dat de vervangingsvraag van professionals steeds meer toeneemt. Oudere medewerkers gaan met pensioen en dit moet worden opgevangen, omdat je naast vervangingsvraag ook een groeiende zorgvraag hebt.

Aanknopingspunten:
Opvallend voor de regio Arnhem is de groei in de leeftijdscategorie *34 jaar en jonger*. Deze groep kent een verwachte groei tussen 2021-2032 van ongeveer 12 procent; dit is fors meer dan het Nederlandse gemiddelde (2,2%).
In combinatie met de dalende instroom in de regio, zien we kansen om deze doelgroep meer te interesseren in leren en werken in de sector.

6D. Deeltijdfactor per branche

DEELTIJDFACTOR PER BRANCHE (Q4 2022)

Branche	Nederland	Midden-Gelderland
Ziekenhuizen	0,74	0,75
Geestelijke gezondheidszorg	0,77	0,75
Huisartsen en gezondheidscentra	0,60	0,57
Overige zorg en welzijn	0,69	0,67
Verpleging en verzorging	0,62	0,61
Thuiszorg	0,56	0,57
Gehandicaptenzorg	0,69	0,68
Jeugdzorg	0,79	0,77
Sociaal werk	0,74	0,71
Kinderopvang (incl. peuterspeelzaalwerk)	0,68	0,65
Zorg en Welzijn (gemiddeld)	**0,69**	**0,67**

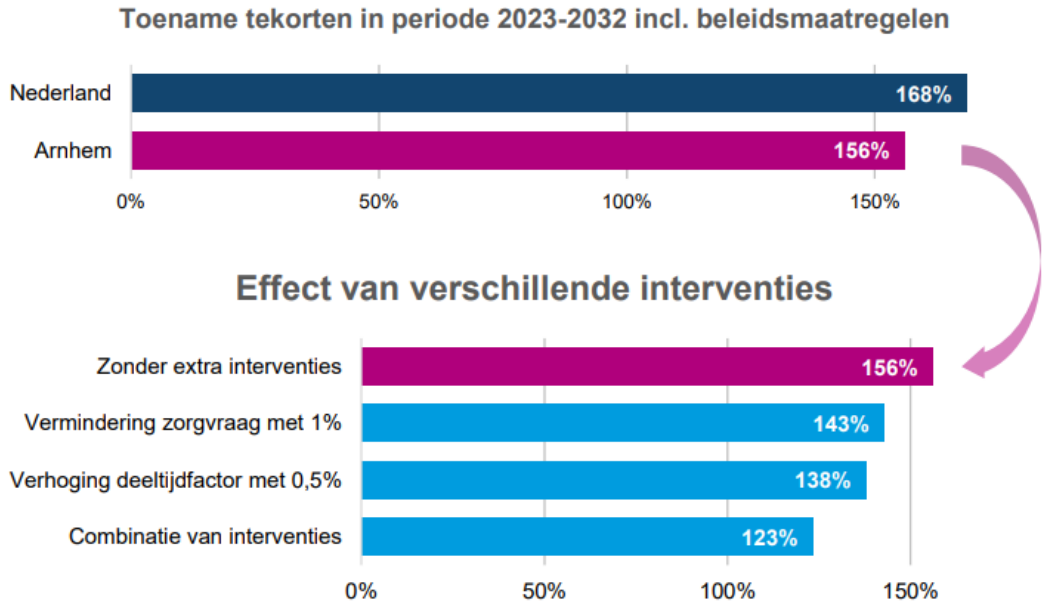
Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde deeltijdfactor per branche, gesplitst in twee regio's. (Bron: Arbeidsmarkt in Beeld, 2023 / bewerking door WZW.) **REGIO: arbeidsmarktregio Midden-Gelderland.**

De deeltijdfactor in de arbeidsmarkt-regio Midden-Gelderland ligt lager dan het Nederlandse gemiddelde, dit geldt voor bijna alle branches binnen Zorg en Welzijn in deze regio.
De enige uitzondering zijn de branches *Ziekenhuizen en overige med. spec. zorg* en *Thuiszorg*.

Aanknopingspunten:
Uit de deelfactor blijkt dat er een onbenut arbeidspotentieel is, met name binnen de thuiszorg, huisartsen en gezondheidscentra. Zowel voor organisaties als voor medewerkers is het niet voldoende duidelijk wat het verhogen van de deeltijdfactor op kan leveren.*
Ook zien we dat meer werken voor professionals niet altijd loont.

*Op basis van inzichten uit de publicatie "Het potentieel pakken in de zorg".
https://wp-hetpotentieelpakken.s3.eu-central-1.amazonaws.com/2021/03/HPP-Kansen-rondom-grotere-contracten-in-de-zorg.pdf

6D. Mogelijke effecten van interventies op tekorten

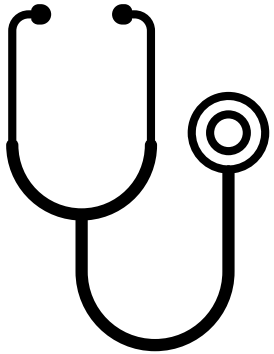

Bovenstaande grafieken tonen de toename van de tekorten in procenten en het effect van bepaalde interventies. (Bron: Prognosemodel Zorg en Welzijn, 2023 / bewerking door WZW.) **REGIO: zorgkantoorregio Arnhem - Arnhem**

Zelfs met maatregelen uit akkoorden als de IZA en WOZO, verwachten we forse arbeidsmarktterkorten binnen de sector Zorg en Welzijn.
Voor de zorgkantoorregio Arnhem – Arnhem wordt een stijging in het aantal tekorten verwacht van 156%. Dit komt neer op zo'n 4.200 unieke personen die je tekort komt om aan de zorgvraag te voldoen.
Met extra (regionale) interventies is het mogelijk deze toename te beperken. Denk daarbij aan een vermindering van de zorgvraag door in te zetten op preventie en duurzame inzetbaarheid. Ook het verhogen van de deeltijdfactor bij een aantal beroepsgroepen kan de groei van het aantal tekorten afgeremd.
De genoemde interventies in de grafieken links worden op de volgende twee sheets nader uitgewerkt.

Interventies hebben los van elkaar maar beperkt effect; samen kunnen zij het verschil maken en zorgen voor een betere balans op de arbeidsmarkt.

B. Zorg in de regio (per sector)

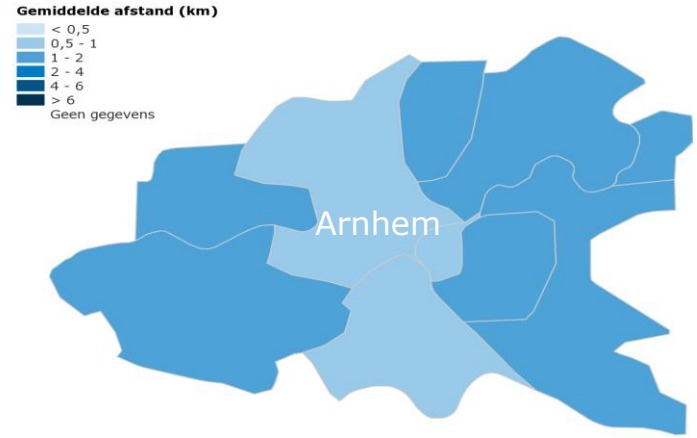

7. Huisartsenzorg

A. Aanbod
B. Consulten
C. Zorgkosten
D. Capaciteit

7A. Huisartsenzorg – aanbod

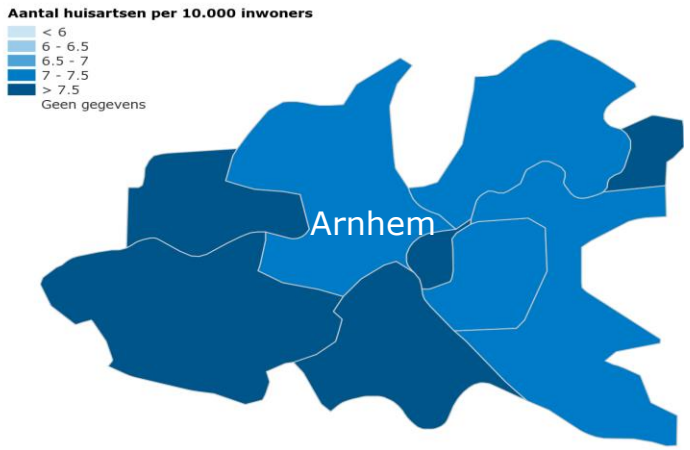
Nabijheid Huisartsenpraktijk

Bron: Nabijheidsstatistiek 2018, CBS

- In de subregio Centraal Gelderland en omstreken wonen inwoners over het algemeen (zeer) dichtbij een huisartsenpraktijk.
- Ondanks dat ze dichtbij een praktijk wonen is niet iedereen bij een huisartsenpraktijk in zijn eigen wijk ingeschreven Voor gemeente Arnhem geldt dit voor 19% van de ION (onderzoek OH 2021)

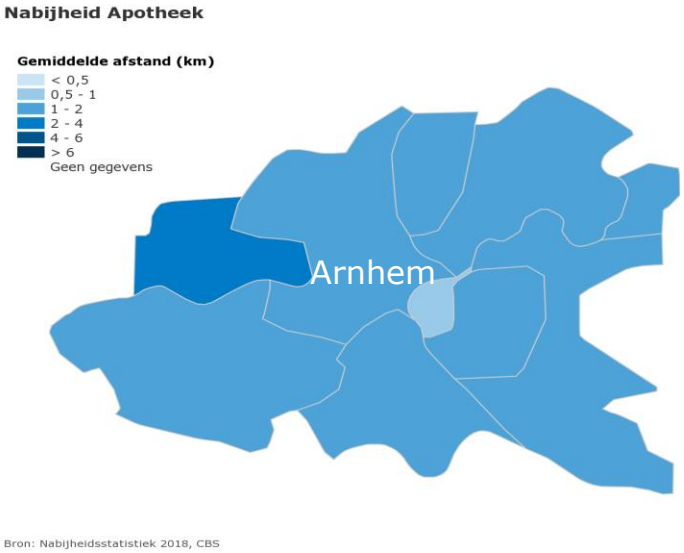
Huisartsenaanbod

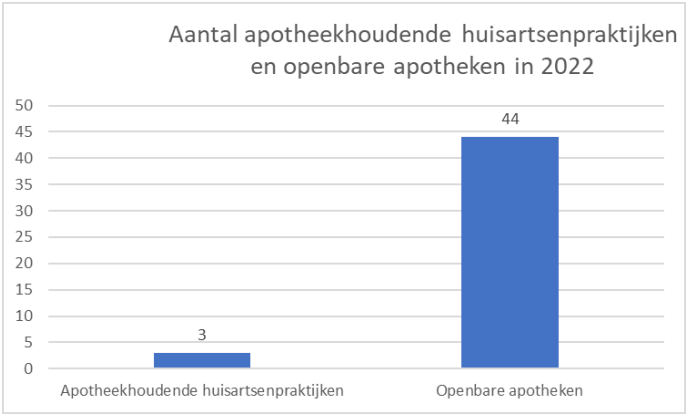

Bron: Beroepenregistraties in de Gezondheidzorg, Nivel

- Het aantal huisartsen per 10.000 inwoners in de subregio Centraal Gelderland en omstreken verschilt sterk tussen gemeenten in 2022.
- Het huidige aanbod huisartsenzorg in de subregio Centraal Gelderland laat nog geen structurele tekorten zien en inwoners kunnen binnen een straal van 1 km een huisartsenpraktijk vinden.

7A. Huisartsenzorg – aanbod

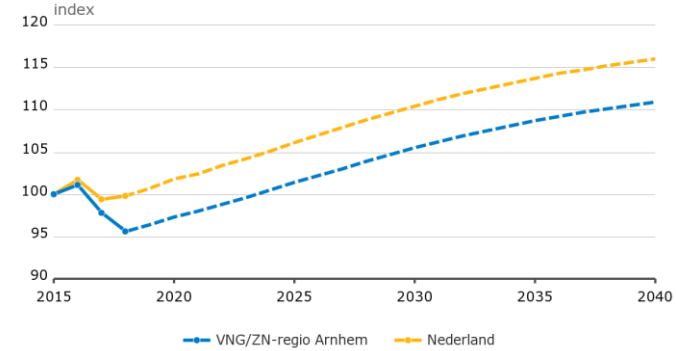

- In de subregio Centraal Gelderland en omstreken wonen inwoners over het algemeen (zeer) dichtbij een apotheek.
- In Westervoort is de afstand tot de apotheek gemiddeld het kortst (0,5-1 km) en in Renkum gemiddeld het langst (2-4 km).

- Het aantal apotheekhoudende huisartsenpraktijken in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is gering.
- Bron: Vzinfo.nl

7B. Huisartsenzorg – consulten

Huisartsconsulten

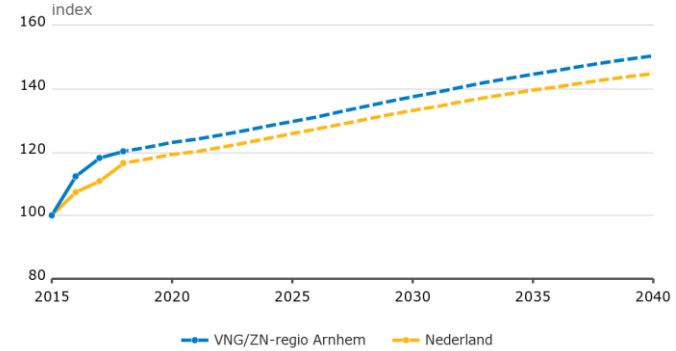

Bron: Vektis, projecties RIVM

- Het aantal reguliere huisartsconsulten is in 2040 98.110 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 11,3%.
- De stijging van het aantal reguliere huisartsconsulten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is iets zwakker dan de gemiddelde stijging in Nederland.
- Het aantal consulten in subregio Centraal Gelderland ligt onder het landelijk gemiddelde. Ondanks de sterkere stijging blijft dit onder het landelijk gemiddelde

Telefonische

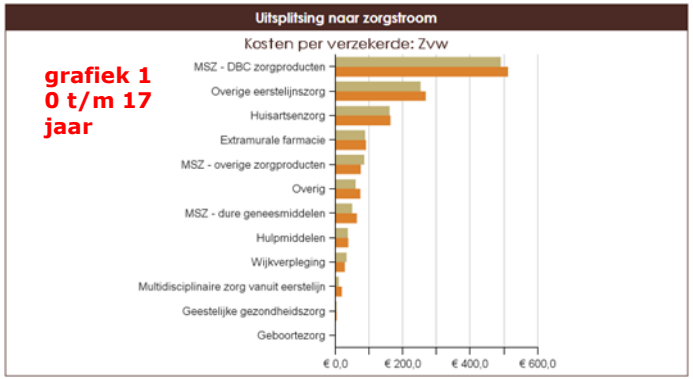
Huisartsconsulten

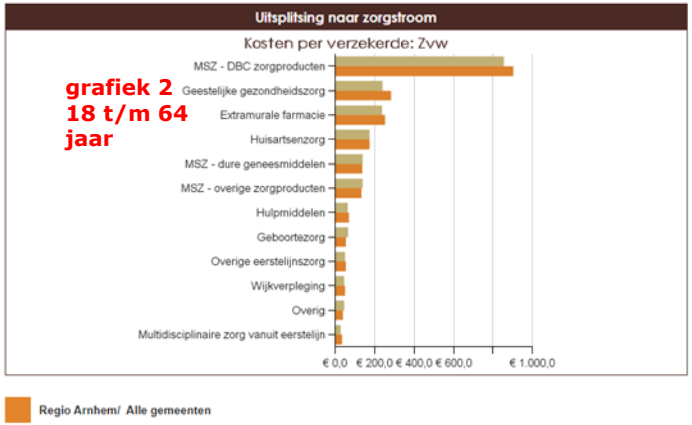
Bron: Vektis, projecties RIVM

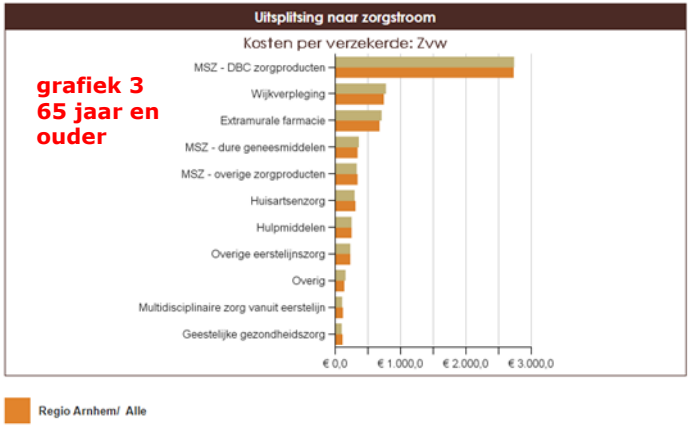
- Het aantal telefonische huisartsconsulten is in 2040 126.970 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 18,7%.
- De stijging van het aantal telefonische huisartsconsulten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is iets sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.
- Het aantal telefonische consulten ligt wel boven het landelijk gemiddelde

7C. Huisartsenzorg – zorgkosten

- De gemiddelde kosten voor huisartsenzorg liggen in 2021 in de subregio Centraal Gelderland en omstreken voor alle leeftijdsklassen (grafiek 1: 0 t/m 17 jaar, grafiek 2: 18 t/m 64 jaar, grafiek 3: 65 jaar en ouder) op of rondom het landelijk gemiddelde.
- Bron: Zorgprisma, Monitor Zorg in de Regio (in Zorgprisma is het niet mogelijk om op aparte zorgstromen/zorgsoorten te selecteren).

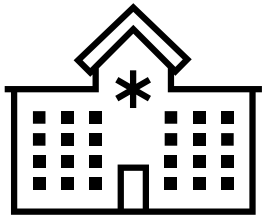
7D. Huisartsenzorg – capaciteit

Capaciteit

- In de subregio Centraal Gelderland is er niet direct een tekort aan huisartsen maar zien we wel een afname in het aantal huisartsen dat praktijkhouder wil worden
- Het overgrote deel van de huisartsen wil qua grootte, gelijk blijven met het huidige aantal ingeschrevenen op naam. Een toename van de bevolking met 6470 binnen nu en 5 jaar (2021), leidt ertoe dat niet alle nieuwe inwoners bij ongewijzigde voorzieningen een huisarts kan vinden;
- Om de groeiende vraag in de toekomst aan te kunnen is wijkgericht werken een belangrijk instrument. In 2021 is onderzoek gedaan en daaruit bleek dat een deel (19%) van de inwoners geen huisarts in zijn eigen buurt heeft.

Leeftijdsopbouw huisartsen per Hagro

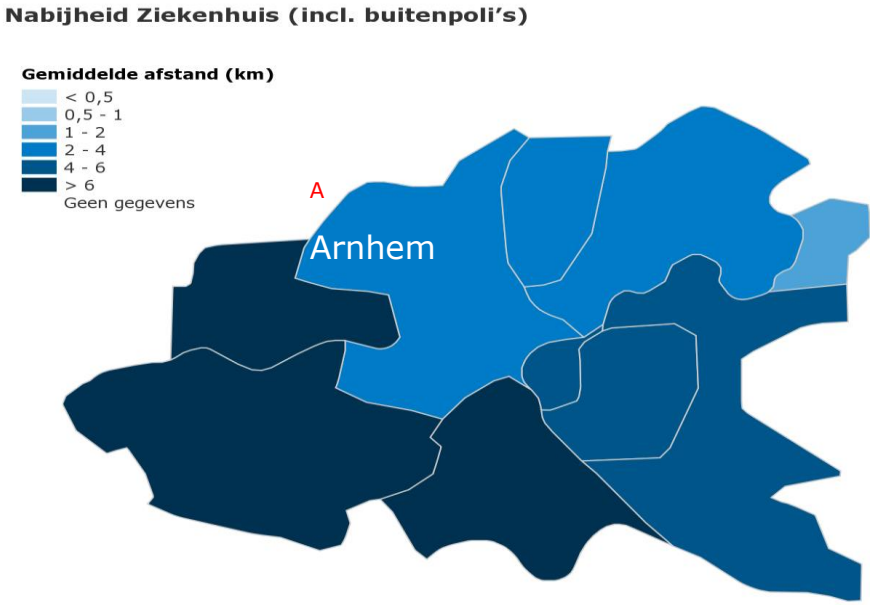
- Onze Huisartsen heeft onderzoek gedaan (2021) naar de leeftijdsopbouw per Hagro van de huisartsen
- 17 huisartsen in leeftijdscategorie 63–67 stoppen de komende 5 jaar
- 26 huisartsen in leeftijdscategorie 58-62 stoppen binnen 10 jaar
- Binnen nu en 10 jaar zijn dus 43 nieuwe huisartsen nodig
- OH ontwikkeld een plan voor continuïteit en praktijkopvolging
- Ook ondersteunend personeel in de huisartsenpraktijken is een aandachtspunt. Hier wordt door OH aan gewerkt door de beschikbaarheid van opleidingsplaatsen in de praktijken te vergroten

8. Medisch specialistische zorg

A. Locaties ziekenhuizen
B. Aantal DBC’s
C. Wachttijden
D. Zorgkosten

8A. MSZ – locaties ziekenhuizen

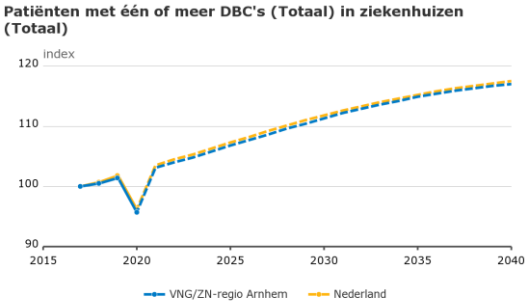
Bron: Nabijheidsstatistiek 2018, CBS

In de subregio Centraal Gelderland en omstreken is er één ziekenhuis (hoofdlocaties):

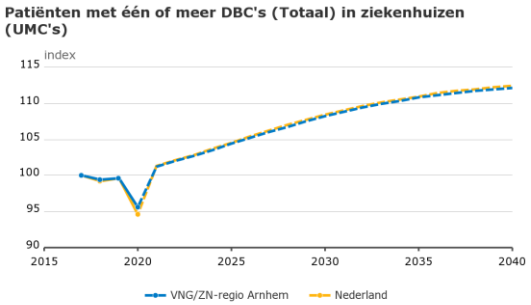
A. Rijnstate Ziekenhuis (Arnhem, Zevenaar, vanaf juni 2023 Elst)

- In de subregio Centraal Gelderland en omstreken is de afstand tot ziekenhuislocaties (in kilometers) relatief beperkt.

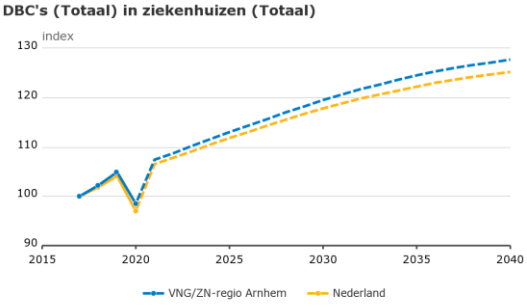
8B. MSZ – aantal DBC’s

- Het aantal patiënten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken dat onder behandeling is in een algemeen ziekenhuis stijgt van 185.000 in 2023 naar 206.530 in 2040; dit is een stijging van 21.530 personen, een toename van 11,6%.
- Het aantal patiënten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken dat onder behandeling is in een algemeen ziekenhuis is ongeveer gelijk aan de gemiddelde stijging in Nederland.

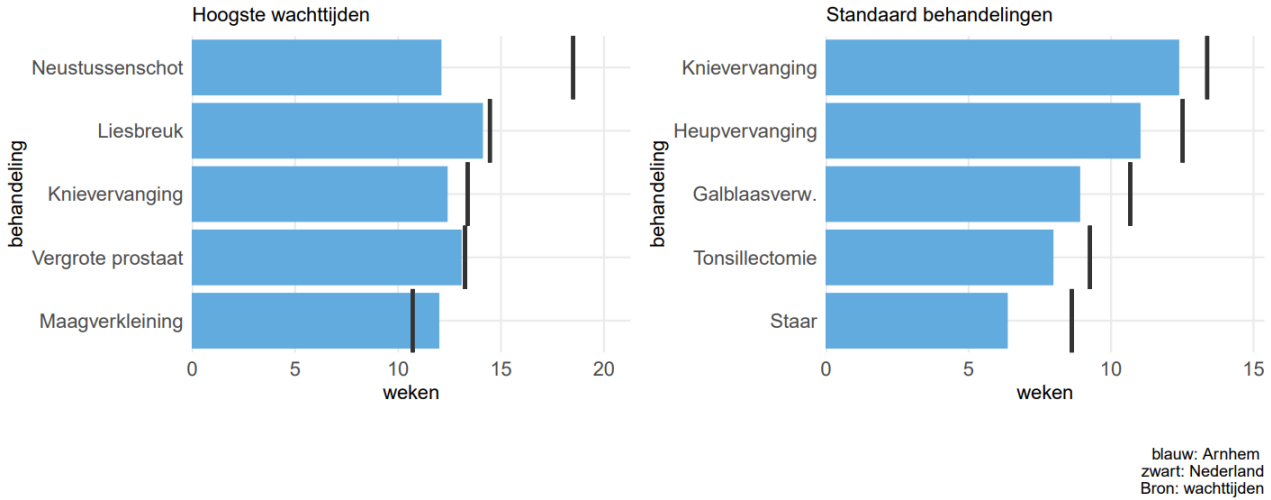

- Het aantal patiënten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken dat onder behandeling is in een UMC stijgt van 19.400 in 2023 naar 21.170 in 2040; dit is een stijging van 1.770 personen, een toename van 9,1%.
- Het aantal patiënten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken dat onder behandeling is in een UMC stijgt iets minder hard dan het gemiddelde in Nederland stijging in Nederland.

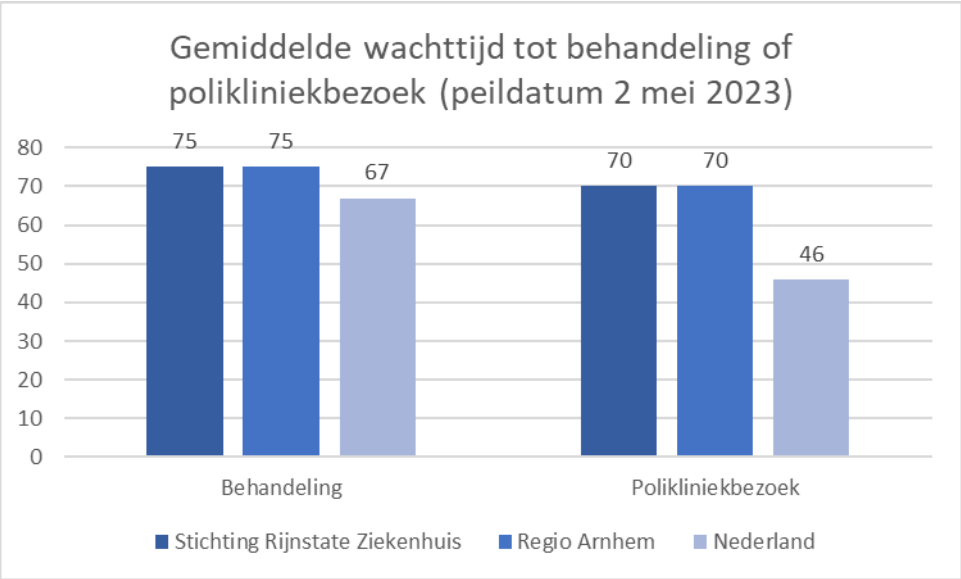
- Het aantal DBC’s in de subregio Centraal Gelderland en omstreken stijgt met 15,9% in de periode 2023-2040.
- De stijging van het aantal DBC’s in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is iets hoger dan de gemiddelde stijging in Nederland.

8C. MSZ – wachttijden

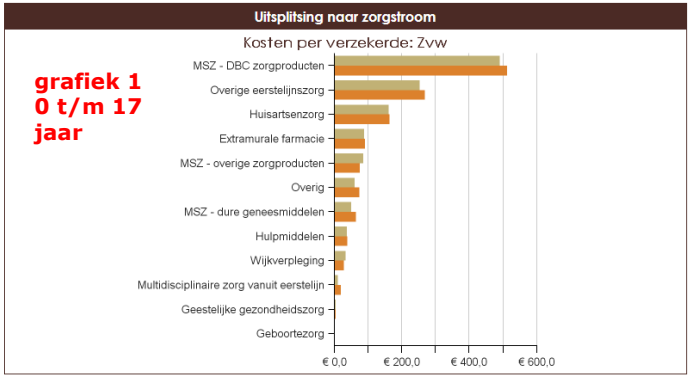
- De grafieken tonen de wachttijden (in weken) voor enkele behandelingen in de medisch-specialistische zorg: voor de behandelingen met de langste gemiddelde wachttijd en voor enkele standaardbehandelingen, in de zorgkantoorregio Arnhem en in Nederland (peildatum 3 mei 2022). In zorgkantoorregio Arnhem is de gemiddelde wachttijd lager dan landelijk.
- Bron: NZa, Regioanalyse Arnhem 2022.
- Op dit moment loopt er een apart traject voor de uitvoering van de VWS-opdracht Toegankelijkheid van MSZ en (regio)rapportages. De uitkomsten hiervan kunnen t.z.t. mogelijk worden verwerkt in dit regiobeeld.

8C. MSZ – wachttijden

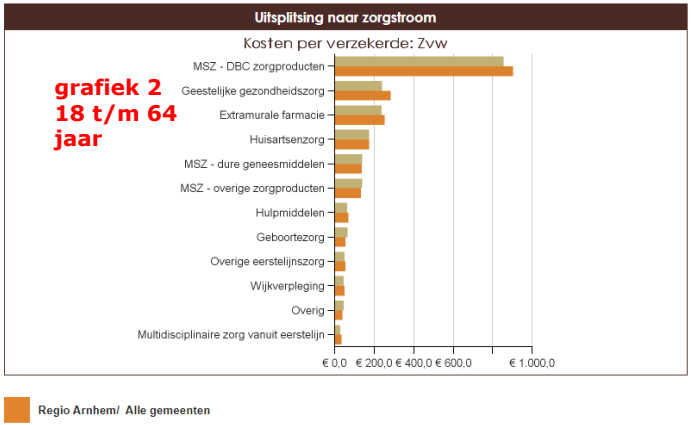

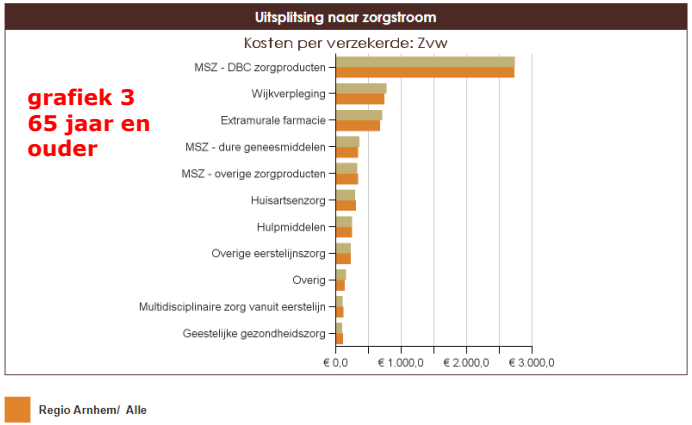
- De grafieken tonen de gemiddelde wachttijd in dagen tot behandeling of pollkliniekbezoek per ziekenhuis in de regio Arnhem, in regio Arnhem totaal en in Nederland. In de Subregio Centraal Gelderland en omstreken is de gemiddelde wachttijd tot behandeling of polikliniekbezoek langer dan landelijk.
- Bron: NZa, Dataset Wachttijden medisch-specialistische zorg 2023.
- Op dit moment loopt er een apart traject voor de uitvoering van de VWS-opdracht Toegankelijkheid van MSZ en (regio)rapportages. De uitkomsten hiervan kunnen t.z.t. mogelijk worden verwerkt in dit regiobeeld.

8D. MSZ – zorgkosten

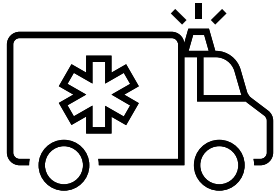

- De gemiddelde kosten voor medisch specialistische zorg liggen in 2021 in de subregio Centraal Gelderland voor alle leeftijdsklassen (grafiek 1: 0 t/m 17 jaar, grafiek 2: 18 t/m 64 jaar, grafiek 3: 65 jaar en ouder) rondom het landelijk gemiddelde.
- Bron: Zorgprisma, Monitor Zorg in de Regio (in Zorgprisma is het niet mogelijk om op aparte zorgstromen/zorgsoorten te selecteren).

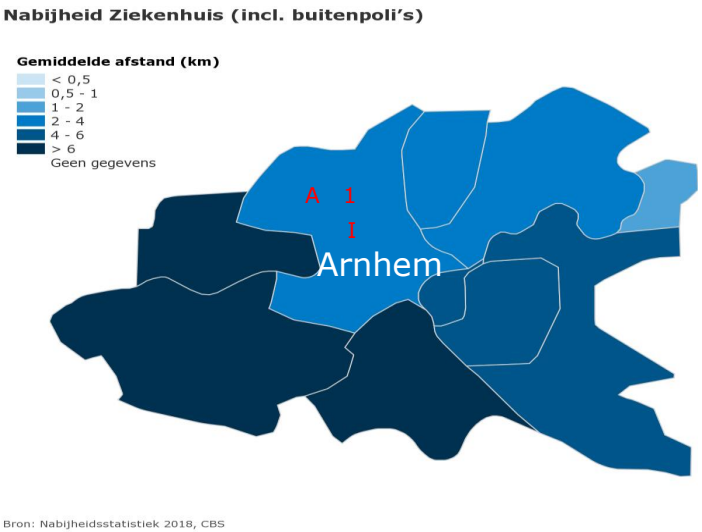
9. Acute zorg

A. Acute zorgvoorzieningen
B. Bezoeken huisartsenpost en SEH

Zie ook het ROAZ-beeld van de ROAZ-regio Oost

9A. Acute Zorg – acute zorgvoorzieningen

Bron: Nabijheidsstatistiek 2018, CBS

- In de subregio Centraal Gelderland en omstreken is de afstand tot SEH's en huisartsenposten (in kilometers) relatief beperkt.

In de subregio Centraal Gelderland en omstreken is er één SEH:

A. Rijnstate Ziekenhuis Arnhem

In de subregio Centraal Gelderland en omstreken zijn er drie huisartsenpost locaties:

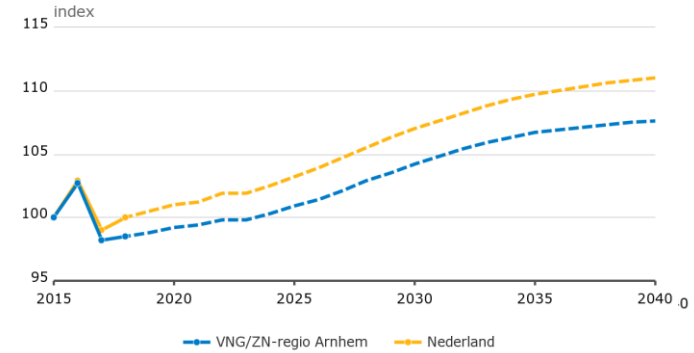
1. Huisartsenpost Arnhem-Noord
2. Huisartsenpost Arnhem Zuid
3. Huisartsenpost Zevenaar

In de subregio Centraal Gelderland en omstreken is er één aanbieder van acute GGZ:

I. Pro Persona (Arnhem)

9B. Acute Zorg – bezoeken huisartsenpost en SEH

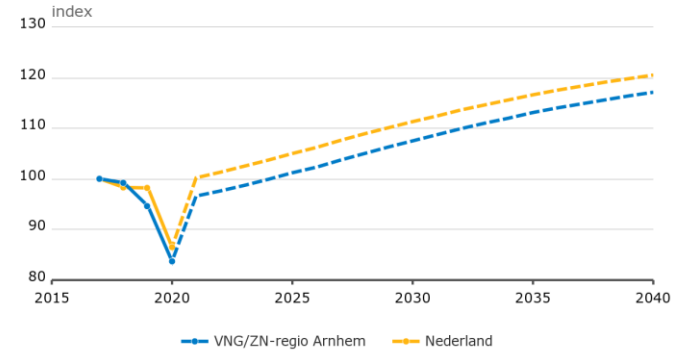
Huisartsconsulten

Bron: Vektis, projecties RIVM

- Het aantal bezoeken aan de huisartsenpost is in 2040 4.040 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 7,8%.
- De stijging van het aantal bezoeken aan de huisartsenpost is in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken is zwakker dan de gemiddelde stijging in Nederland.

Spoedeisende zorgvragen in het ziekenhuis

Bron: Vektis (via CBS Remote Access), bewerking en projecties RIVM

- Het aantal bezoeken aan de SEH is in 2040 10.980 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 18,7%.
- De stijging van het aantal bezoeken aan de SEH is in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken is zwakker dan de gemiddelde stijging in Nederland.

10. Geboortezorg

A. Locaties acute verloskunde
B. Aantal geboortes

10A. Geboortezorg – locaties acute verloskunde

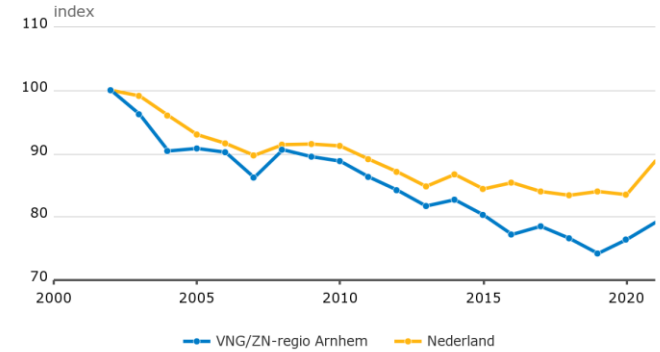
In de Subregio Centraal Gelderland en omstreken is er één locatie voor acute verloskunde:

A. Ziekenhuis Rijnstate heeft 2681 bevallingen in 2022 gedaan (bron Rijnstate)

Het effect van het sluiten van de geboortezorg in Zutphen is nog onbekend voor de subregio Centraal Gelderland.

10B. Geboortezorg – aantal geboortes

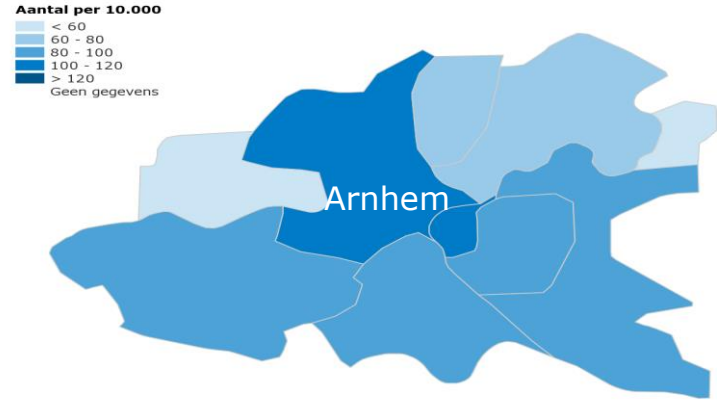
Trend in levend geboren kinderen

Bron: Bevolkingsstatistiek, CBS, bewerking RIVM

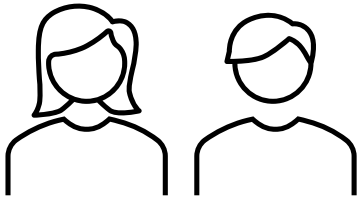
- Het aantal levend geboren kinderen laat in de subregio Centraal Gelderland en omstreken in de periode 2002 – 2021 een dalende trend zien. De daling is harder dan de gemiddelde trend in Nederland.
- Het aantal levend geboren kinderen in de subregio Centraal Gelderland en omstreken bedroeg 3.940 in 2021.

Aantal levend geboren kinderen in 2021

Bron: Bevolkingsstatistiek, CBS, bewerking RIVM

- Het aantal levend geboren kinderen in de subregio Centraal Gelderland en omstreken per 10.000 is relatief hoog. Het hoogst scoren de gemeenten Arnhem (107) en Westervoort (105).

11. Geestelijke gezondheidszorg

A. Locaties GGZ
B. Aantal cliënten
C. Ernstig psychiatrische aandoeningen
D. Wachttijden voor behandeling
E. Aantal cliënten langdurige GGZ
F. Wachttijden langdurige GGZ
G. Zorgkosten

11A. GGZ – locaties GGZ

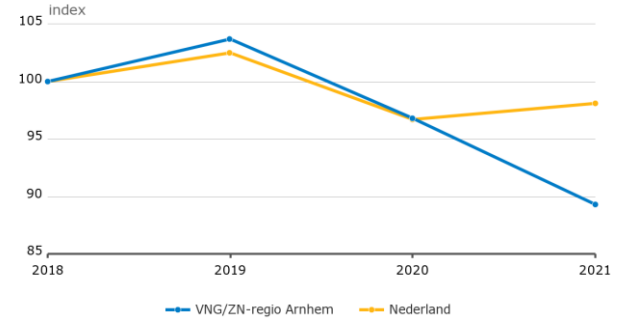

Pro Persona is de grote APZ in subregio Centraal Gelderland en hoofduitvoerder van de acute dienst voor de GGZ. Iriszorg is de grootste verslavingszorgaanbieder. Het ziekenhuis Rijnstate heeft een PAAZ, waar veelal patiënten met een combinatie van somatische en psychische problematiek zorg ontvangen. Grotere aanbieders in de regio zijn bijvoorbeeld: HSK, Dr. Bosman (aanbod autisme), BuurtzorgT, PsyQ en Ipsy (intercultureel). Een deel van de kleinere praktijken werkt samen in een bredere regio in Psyzorg Overgelder.

Er is een concentratie van GGZ-aanbieders in Arnhem. Klinische zorg van Pro Persona concentreert zich in Wolfheze.

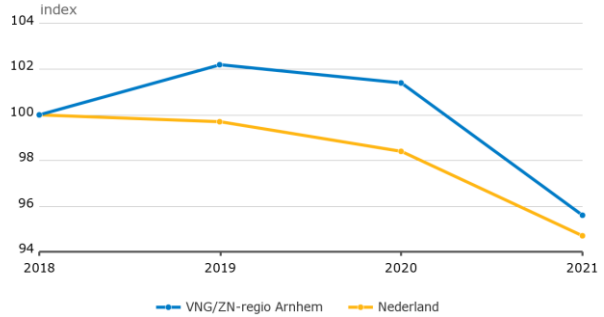
11B. GGZ – aantal cliënten

Patiënten Basis GGZ

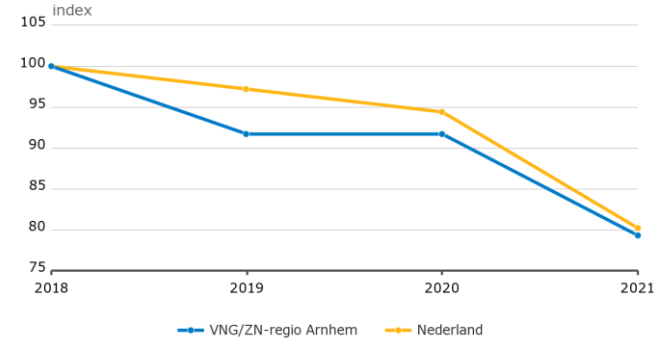
Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

Patiënten Specialistische GGZ zonder verblijf

Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

Patiënten Specialistische GGZ met verblijf

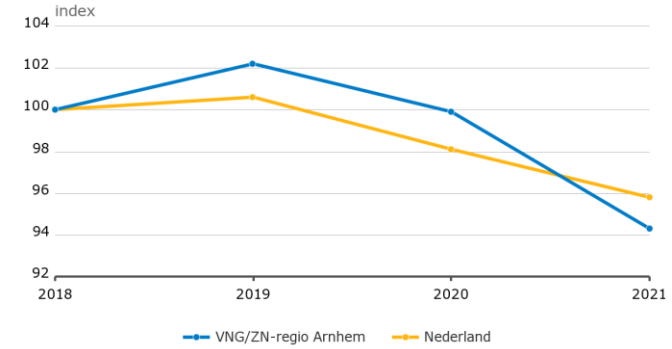

Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

We zien in de regio Centraal Gelderland een daling van het aantal patiënten dat in zorg komt de afgelopen jaren. Met name het aantal cliënten dat toegang heeft tot de basis GGZ is sterker gedaald dan in de rest van Nederland. Dit terwijl de vraag naad GGZ-zorg stijgt. We zien dan ook in de regio Centraal Gelderland dat de wachtlijsten lang zijn en patiënten gemiddeld lang moeten wachten tot ze in behandeling komen.

11B. GGZ – aantal cliënten

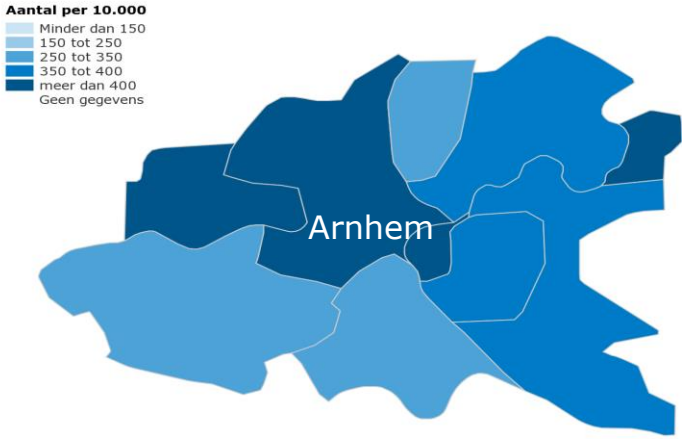
Patiënten GGZ totaal

Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

- Het aantal cliënten in de GGZ in de subregio Centraal Gelderland en omstreken vertoont een daling. Landelijk is er ook een daling te zien.

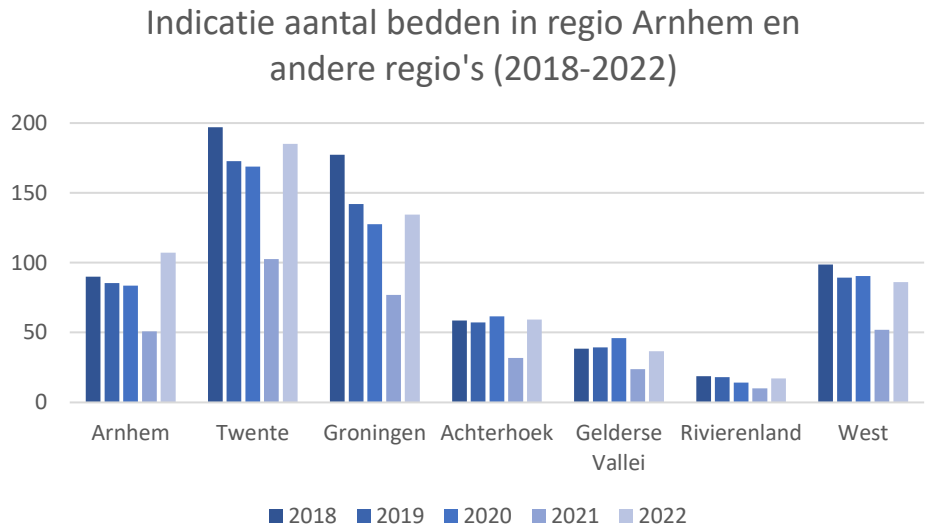
Patiënten GGZ totaal in 2021

Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

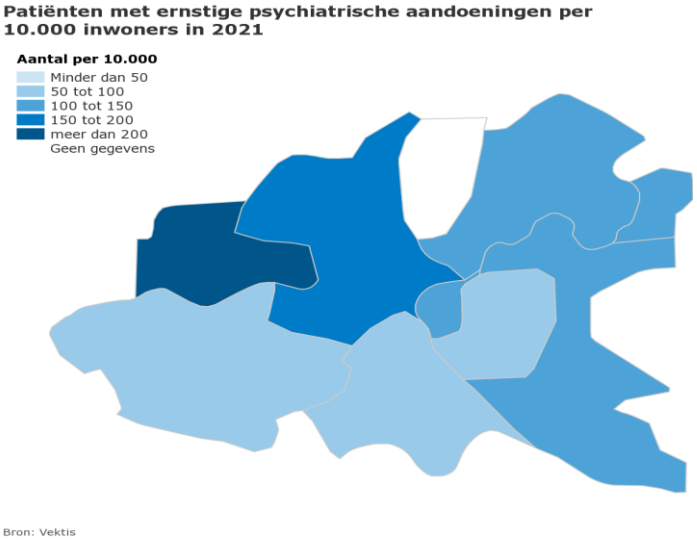
- Het aantal cliënten in de GGZ in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is relatief het grootst in de gemeenten Arnhem, Renkum, Doesburg en Westervoort.

11B. GGZ – indicatie aantal bedden

- Bovenstaande grafiek geeft een indicatie van het aantal GGZ-bedden (exclusief LGGZ) in de periode 2018-2022 in de subregio Centraal Gelderland en omstreken vergeleken met de andere regio's.
- De regio's Twente en Groningen hebben meer GGZ-bedden dan de subregio Centraal Gelderland en omstreken.
- Bron: Declaratiedata Menzis.

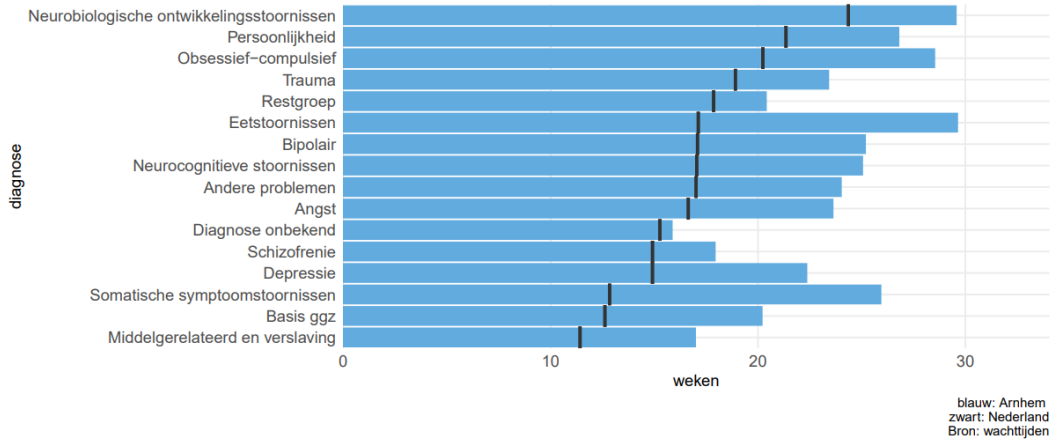
11C. GGZ – Ernstig psychiatrische aandoeningen

- Het aantal cliënten met ernstige psychiatrische aandoeningen per 10.000 inwoners verschilt sterk per gemeente. De gemeentes Renkum (244) en Arnhem (183) scoren het hoogst. De klinische zorg van Pro Persona concentreert zich in Wolfheze. Arnhem heef het grootste aanbod van beschermd wonen voorzieningen in de regio.

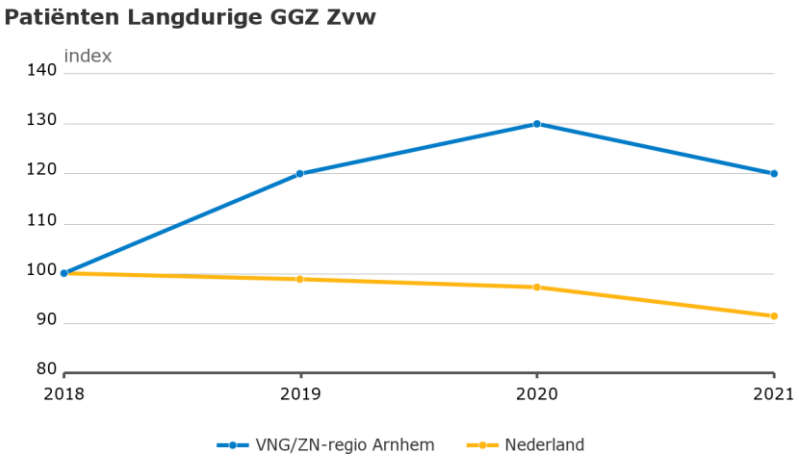
11D. GGZ – wachttijden voor behandelingen

De grafiek toont de wachttijden (in weken) voor behandelingen in de geestelijke gezondheidszorg, in de regio en in Nederland (peildatum: mei 2022).

- Zorgkantoorregio Arnhem
- De gemiddelde wachttijden voor GGZ liggen in de regio Arnhem hoger dan het landelijk gemiddelde.

11E. GGZ – Aantal cliënten langdurige GGZ

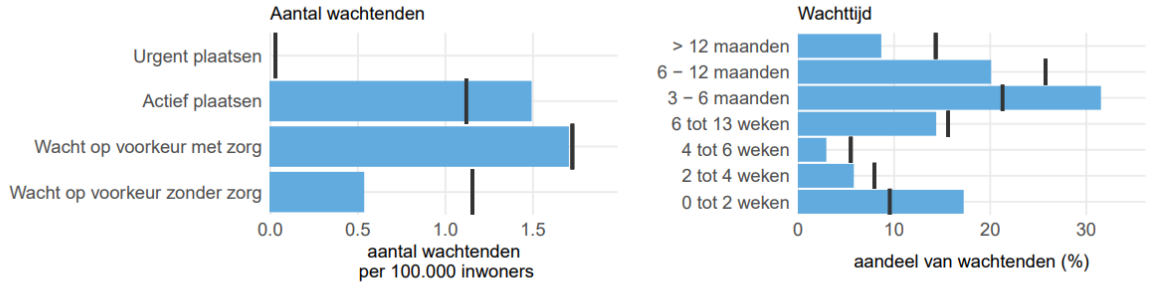
Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

- Het gaat hier om cliënten die meer dan één jaar, maar nog geen drie jaar zijn opgenomen in de GGZ.
- Het gaat om behandeling waarvoor opname noodzakelijk is.
- Wanneer opname langer dan drie jaar duurt, dan gaat de financiering over naar de WLZ.
- Het aantal cliënten langdurige GGZ neemt eerst toe en vervolgens weer af in Subregio Centraal Gelderland en omstreken.
- Landelijk is er een lichte daling te zien in het aantal cliënten langdurige GGZ.

11F. GGZ – wachttijden langdurige GGZ

De grafieken tonen het aantal wachtenden op langdurig geestelijke gezondheidszorg per 100.000 inwoners, in de regio en in Nederland (peildatum: juli 2022).

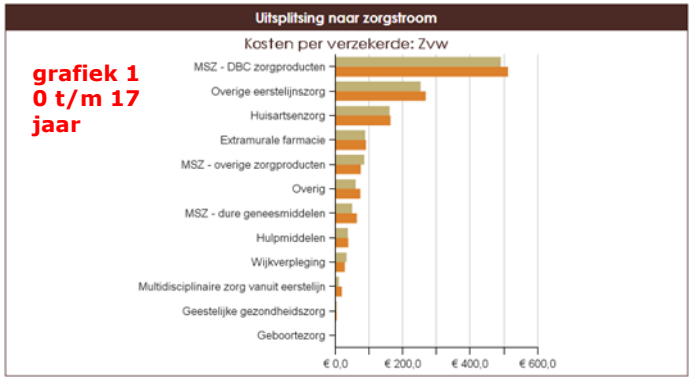
- Urgent plaatsen: opname is voor de cliënt op (zeer) korte termijn noodzakelijk (opnamenoodzaak).
- Actief plaatsen: opname is voor de cliënt binnen 1 of enkele maanden noodzakelijk (opnamebehoefte).
- Wacht op voorkeur: de cliënt wil opgenomen worden, maar pas als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (opnamewens). Wachtenden op voorkeur mét zorg ontvangen thuis al wel Wlz-zorg (bijvoorbeeld met een modulair pakket thuis en/of een persoonsgebonden budget).

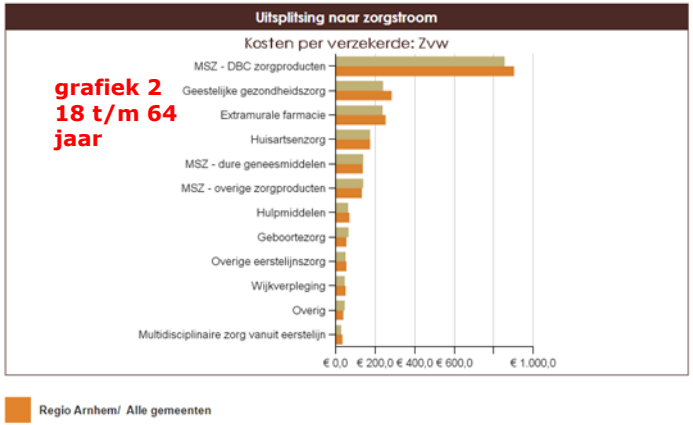
blauw: Arnhem
zwart: Nederland
Bron: wachttijden

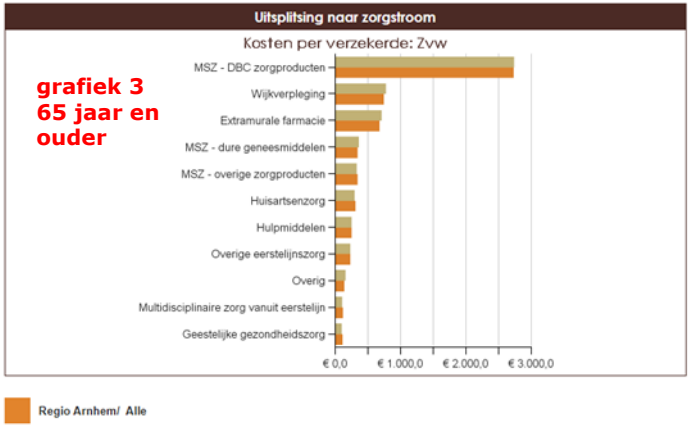
- Zorgkantoorregio Arnhem
- In de regio Arnhem ligt het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor urgent plaatsen, actief plaatsen en wachten op voorkeur met zorg voor langdurige GGZ op of boven het landelijk gemiddelde.
- In de subregio Centraal Gelderland ligt het aantal wachtenden per 100.00 inwoners voor wachten op voorkeur zonder zorg voor langdurige GGZ lager dan het landelijk gemiddelde.
- In de subregio Centraal Gelderland wachten een groter deel van de patiënten tussen de 0 tot 2 weken en tussen 3 tot 6 maanden ten opzichte van gemiddelde in Nederland. Voor de resterende wachttijden is het aandeel wachtenden in de regio Arnhem lager dan het gemiddelde in Nederland.

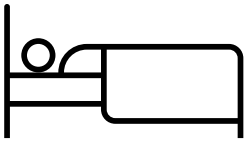
11G. GGZ – zorgkosten

- De gemiddelde kosten voor GGZ liggen in 2021 in de subregio Centraal Gelderland voor de leeftijdsklassen 18 t/m 64 jaar en 65 jaar en ouder op of rondom het landelijk gemiddelde.
- De kolom zorgkosten is leeg voor de GGZ voor de leeftijdsklasse 0 t/m 17 jaar, omdat dat dat onder Jeugdwet valt.
- Bron: Zorgprisma, Monitor Zorg in de Regio (in Zorgprisma is het niet mogelijk om op aparte zorgstromen/zorgsoorten te selecteren).

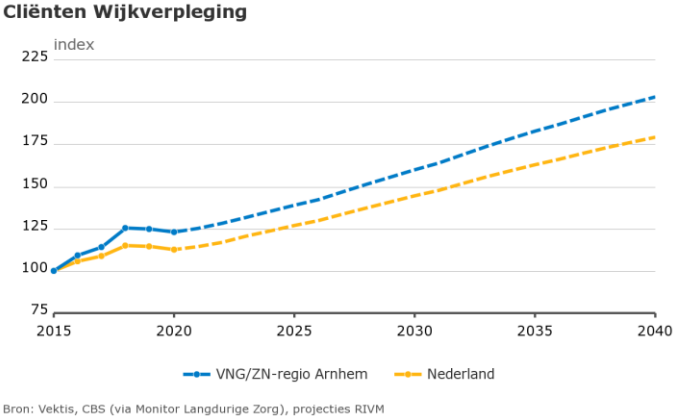

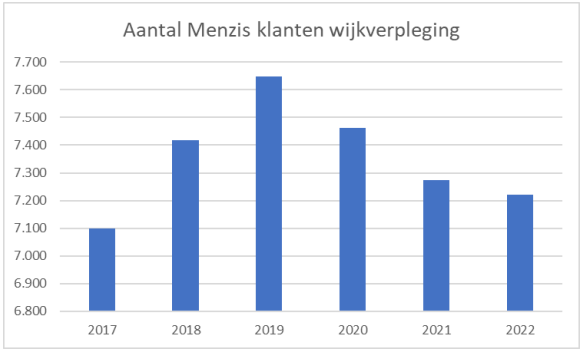
12. VVT

A. Wijkverpleging – aantal cliënten
B. Wijkverpleging – zorgkosten
C. ELV – locaties
D. ELV – aantal patiënten
E. ELV – uitstroom
F. ELV – capaciteit
G. Verpleeghuizen – aantal cliënten
H. Verpleeghuizen – wachttijden
I. Verpleeghuizen – capaciteit
J. Zorgkosten verpleging en verzorging

12A. VVT | Wijkverpleging – aantal cliënten

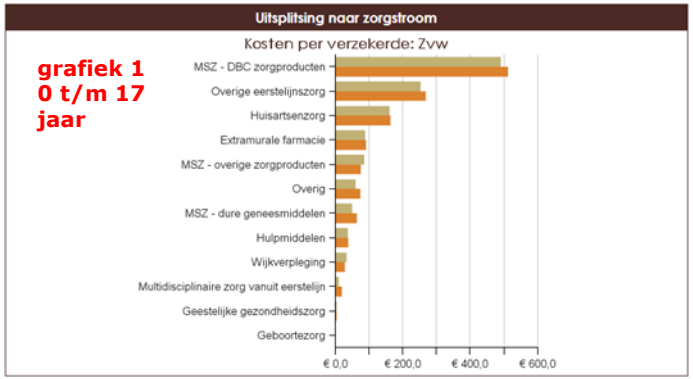
Bron: Vektis, CBS (via Monitor Langdurige Zorg), projecties RIVM

- Het aantal cliënten in de wijkverpleging in de subregio Centraal Gelderland en omstreken stijgt van 15.650 in 2023 naar 24.130 in 2040; een stijging van 54,2%.
- De stijging van het aantal cliënten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.
- Bij de populatie Menzis verzekerden die wijkverpleging ontvangen (zowel gecontracteerd als ongecontracteerd) zien we over de afgelopen 5 jaar een daling in aantal cliënten. Dit heeft meerdere oorzaken: COVID, capaciteitsdruk en verzekerdenverlies.

12B. VVT | Wijkverpleging – zorgkosten

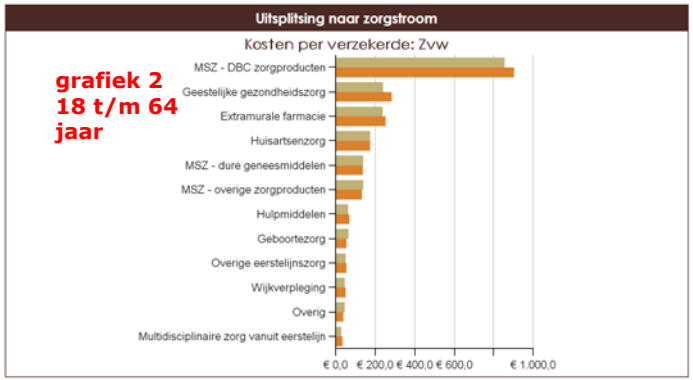
grafiek 1
0 t/m 17 jaar

Regio Arnhem/ Alle gemeenten

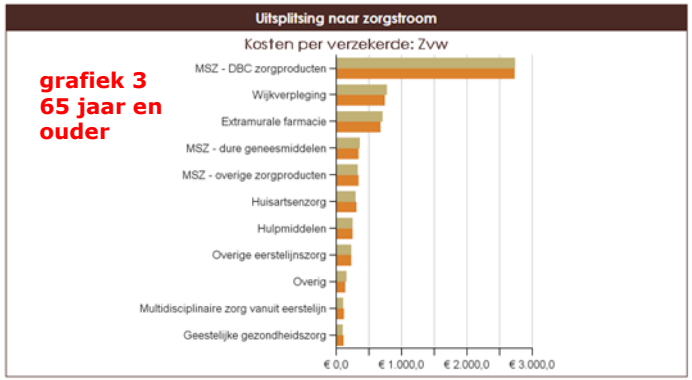
- De gemiddelde kosten voor wijkverpleging liggen in 2021 in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken voor alle leeftijdsklassen (0 t/m 17 jaar, 18 t/m 64 jaar, 65 jaar en ouder) rondom het landelijk gemiddelde.
- Bron: Zorgprisma, Monitor Zorg in de Regio (in Zorgprisma is het niet mogelijk om op aparte zorgstromen/zorgsoorten te selecteren).

grafiek 2
18 t/m 64 jaar

Regio Arnhem/ Alle gemeenten

grafiek 3
65 jaar en ouder

Regio Arnhem/ Alle

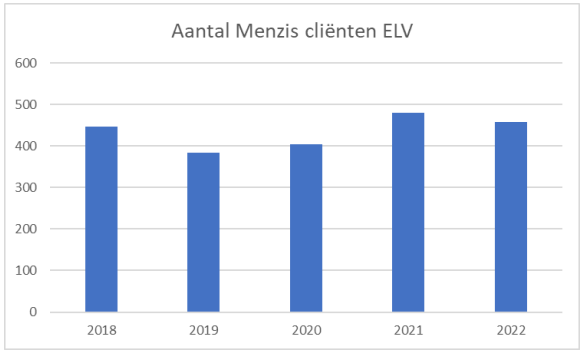
12C. VVT | ELV – locaties

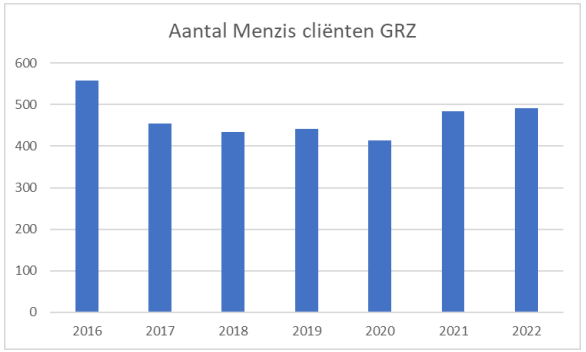

In de subregio Centraal Gelderland zijn de zorgaanbieders die een ELV-faciliteit hebben:

A. Arnhem: DrieGasthuizenGroep, Insula Dei, Pleyade, Attent, Innoforte, Korian, Liemerije

12D. VVT | ELV en GRZ – aantal patiënten

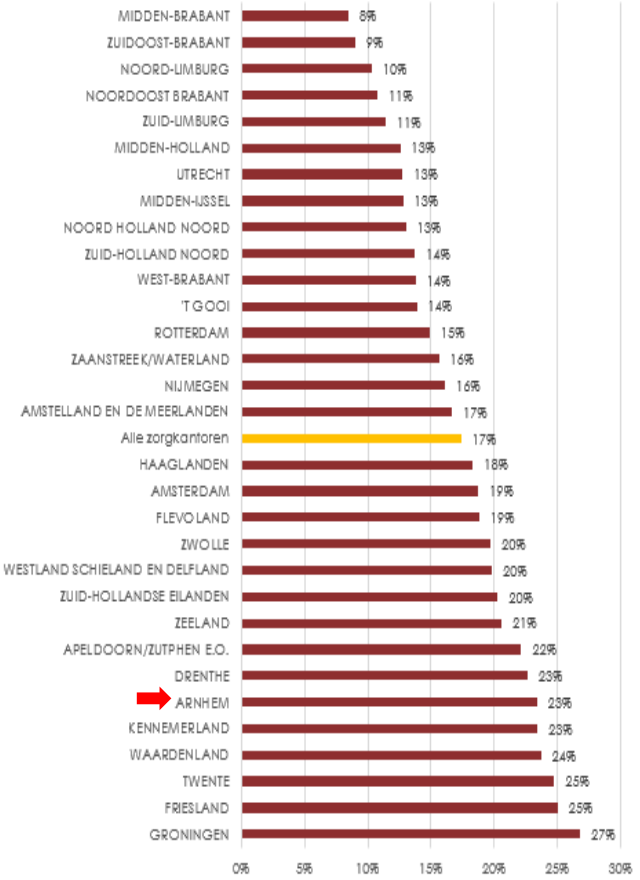
- Het aantal ELV klanten Menzis laat een wisselend beeld zien. Waar de jaren 2019-2021 een stijgend beeld vertonen, is het aantal in 2022 weer gedaald.
- Het aantal GRZ klanten Menzis laat na een daling van meerdere jaren weer een lichte stijging in 2021 en 2022 zien.

12E. VVT | ELV – aantal patiënten

Centraal Gelderland	jaar	klanten	gem dagen per klant
ELV	2022	457	32,94
ELV	2021	480	32,85
ELV	2020	404	31,07
ELV	2019	384	36,51

- Laag complex wordt bijna niet aangeboden
- Betreft Menzis data

12F. VVT | ELV – uitstroom

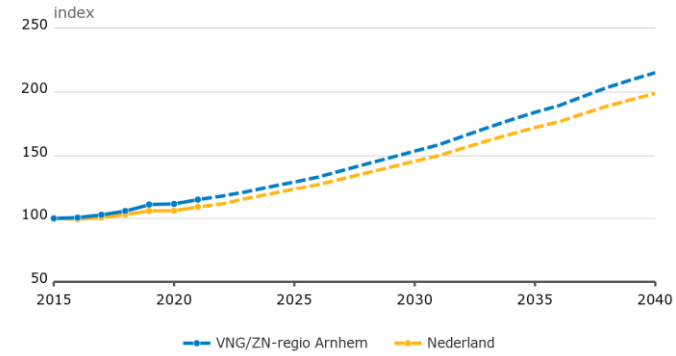
- Uitstroom: naar Wlz-instelling
- Zorgkantoorregio Arnhem
- In de regio Arnhem stromen relatief veel mensen uit de ELV naar een Wlz-instelling.

12G. VVT | ELV – capaciteit

- In de regio Arnhem is in juni 2023 geen signaal bekend over tekorten op de ELV.

12H. VVT | Verpleeghuizen – aantal cliënten

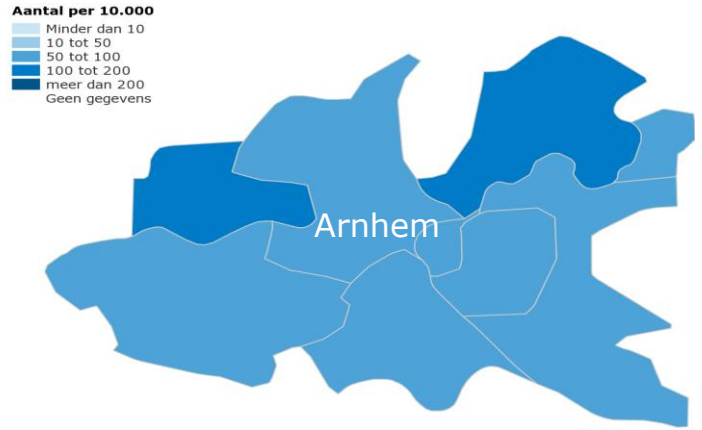
Cliënten V&V: Totaal ZZP VV (1 t/m 10)

Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking en projecties RIVM

- Het aantal cliënten in de wijkverpleging in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken stijgt van 4.340 in 2023 naar 7.710 in 2040; een stijging van 77,6%.
- De stijging van het aantal cliënten in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken is sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

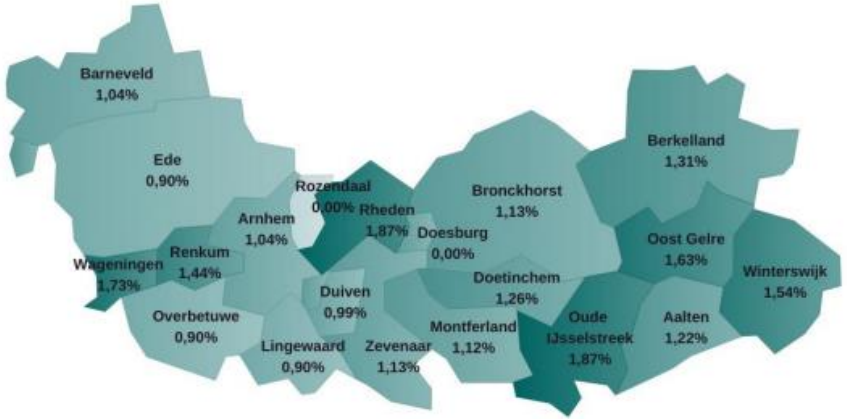

Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

- Het aantal cliënten met V&V per 10.000 inwoners verschilt per gemeente in de Subregio Centraal Gelderland en omstreken; van 64 in Duiven naar 159 in Rheden.

12H. VVT | Verpleeghuizen – aantal cliënten (vervolg)

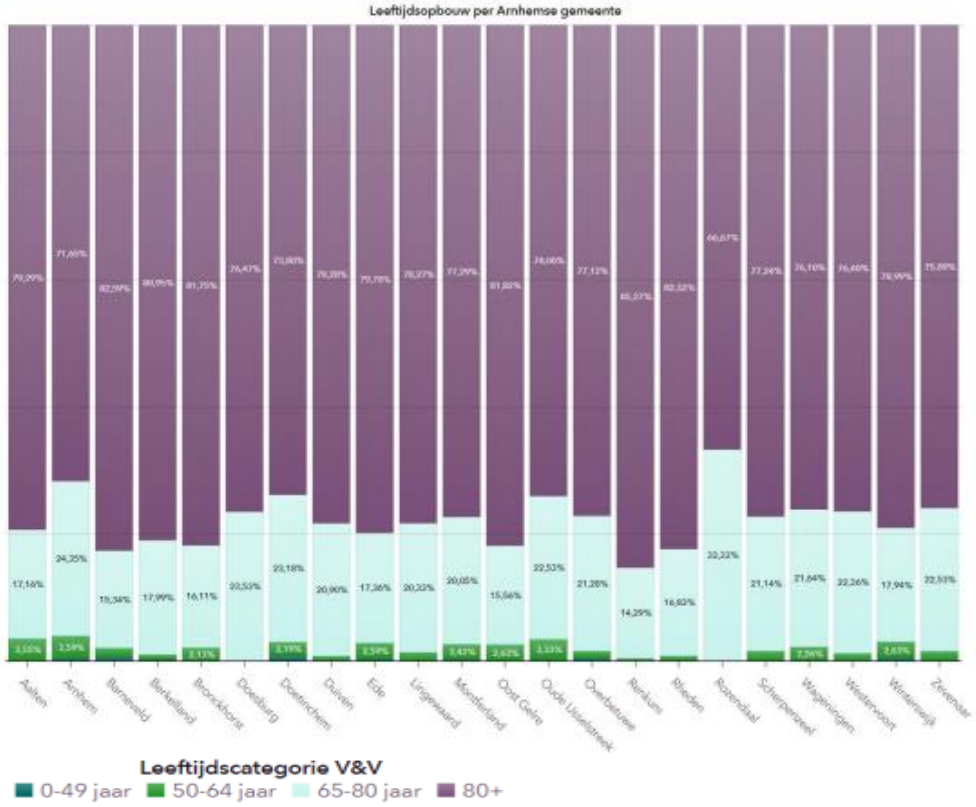
Gemeente	Aantal inwoners	Cliënten met geldig IB W	% W
Aalten	27.104	332	1,22%
Arnhem	163.971	1.713	1,04%
Barneveld	60.587	631	1,04%
Berkelland	43.863	575	1,31%
Bronckhorst	36.081	407	1,13%
Doesburg	11.029	120	1,09%
Doetinchem	58.541	739	1,26%
Duiven	24.954	248	0,99%
Ede	120.014	1.079	0,90%
Lingewaard	46.972	424	0,90%
Montferland	36.359	408	1,12%
Oost Gelre	29.616	482	1,63%
Oude IJsselstreek	39.395	738	1,87%
Overbetuwe	48.271	434	0,90%
Renkum	31.361	451	1,44%
Rheden	43.444	813	1,87%
Rozendaal	1.744	5	0,29%
Scherpenzeel	10.331	124	1,20%
Wageningen	39.929	690	1,73%
Westervoort	14.949	161	1,08%
Winterswijk	29.193	449	1,54%
Zevenaar	44.635	503	1,13%
	962.343	11.526	1,19%

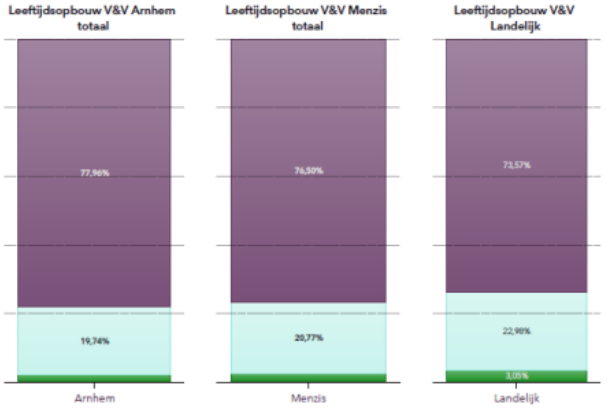
Regio Arnhem telt 962.343 inwoners, waarvan 11.526 met een Wlz V&V indicatie.

- Onderstaande weergaven tonen het aantal inwoners in de Arnhemse gemeenten en het aantal cliënten woonachtig in de betreffende gemeente met een Wlz-indicatie voor V&V.
- Het gemiddelde aantal Wlz V&V cliënten in de regio Arnhem is 1,19% van het aantal inwoners. Rozendaal springt er uit met een zeer laag percentage van 0,29%. De gemeenten Oude IJsselstreek (1,87%), Rheden (1,87%), Wageningen (1,73%) en Oost Gelre (1,63%) hebben relatief veel cliënten.
- Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

12H. VVT

- **Het aandeel oudere Wlz V&V cliënten ligt in Zorgkantoorregio Arnhem hoger dan landelijk.**
- De diagrammen tonen het aandeel van cliënten met geldige Wlz-indicatie voor V&V in de verschillende leeftijdscategorieën. De leeftijdsopbouw in de 14 Twentse gemeenten wordt vergeleken met de opbouw van Twente totaal, Menzis totaal (Twente, Arnhem en Groningen) en landelijk.
- Hoger aandeel 80-plussers Het aandeel cliënten van 80+ met geldige Wlz-indicatie voor V&V ligt in de Menzis regio's en dus ook in de regio Arnhem hoger dan landelijk. Het aandeel 65-79 jaar ligt daarentegen weer lager dan landelijk. Het hogere aandeel 80-plussers wordt verklaard uit het feit dat de jongere categorieën licht ondervertegenwoordigd zijn. Cliënten stromen in de regio op een later moment in de Wlz in.
- Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

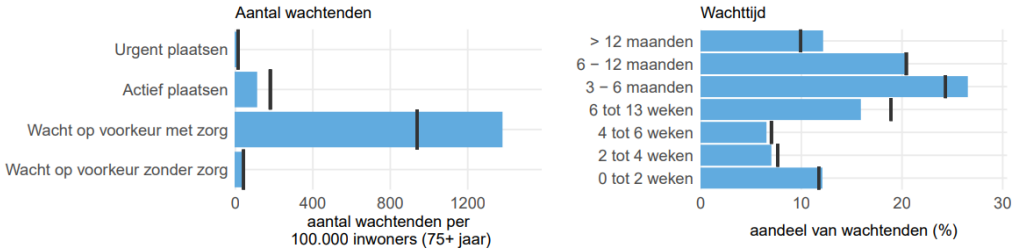
12I. VVT | Verpleeghuizen – wachttijden

De grafieken tonen het aantal wachtenden van de leeftijd 75+ op verpleging en verzorging, per 100.000 inwoners, in de regio en in Nederland (peildatum: juli 2022).

– Urgent plaatsen: opname is voor de cliënt op (zeer) korte termijn noodzakelijk (opnamenoodzaak).

– Actief plaatsen: opname is voor de cliënt binnen 1 of enkele maanden noodzakelijk (opnamebehoefte).

– Wacht op voorkeur: de cliënt wil opgenomen worden, maar pas als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (opnamewens). Wachtenden op voorkeur mét zorg ontvangen thuis al wel Wlz-zorg (bijvoorbeeld met een modulair pakket thuis en/of een persoonsgebonden budget).

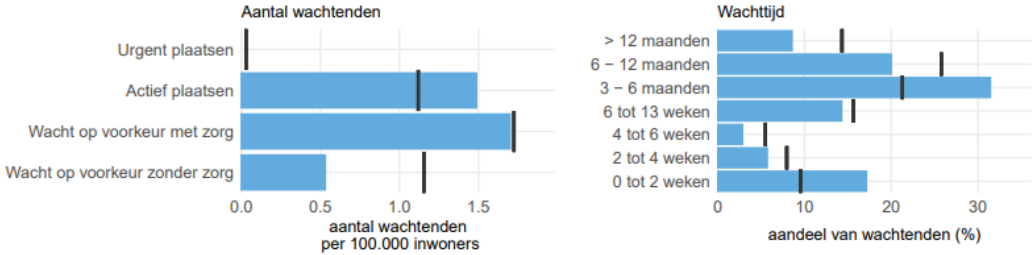
blauw: Arnhem
zwart: Nederland
Bron: wachttijden

- Zorgkantoorregio Arnhem
- In de regio Arnhem ligt het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor urgent plaatsen en wachten op voorkeur zonder zorg voor verpleeghuiszorg rond het landelijk gemiddelde. Het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor wachten op voorkeur met zorg ligt in de regio Arnhem hoger dan het landelijk gemiddelde.
- De gemiddelde wachttijden voor verpleeghuiszorg liggen in de regio Arnhem op of boven het landelijk gemiddelde. Alleen het aandeel wachtenden dat tussen de 3 – 6 maanden moet wachten is relatief laag in de regio Arnhem ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

12I. VVT | Verpleeghuizen – wachttijden

De grafieken tonen het aantal wachtenden op langdurig geestelijke gezondheidszorg per 100.000 inwoners, in de regio en in Nederland (peildatum: juli 2022).

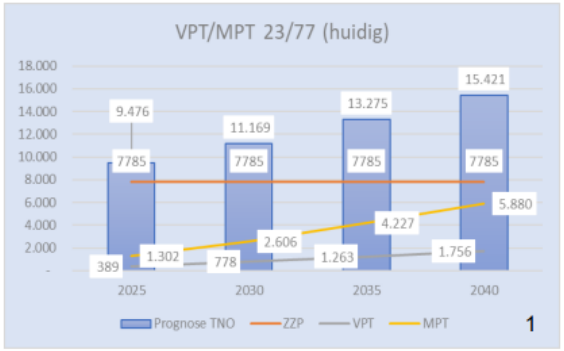
- Urgent plaatsen: opname is voor de cliënt op (zeer) korte termijn noodzakelijk (opnamenoodzaak).
- Actief plaatsen: opname is voor de cliënt binnen 1 of enkele maanden noodzakelijk (opnamebehoefte).
- Wacht op voorkeur: de cliënt wil opgenomen worden, maar pas als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (opnamewens). Wachtenden op voorkeur mét zorg ontvangen thuis al wel Wlz-zorg (bijvoorbeeld met een modulair pakket thuis en/of een persoonsgebonden budget).

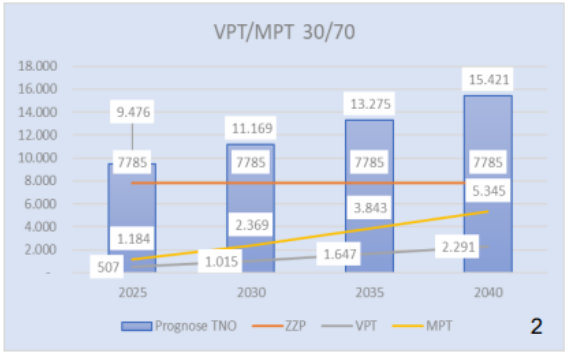

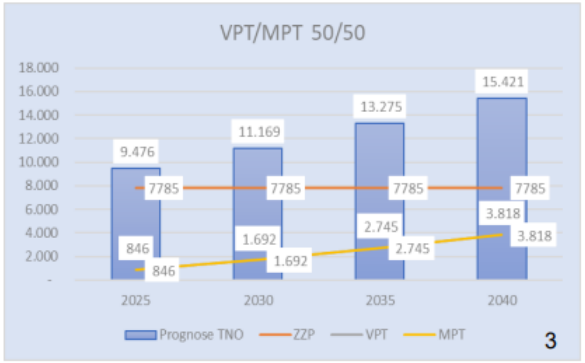
blauw: Arnhem
zwart: Nederland
Bron: wachttijden

- In de regio Arnhem ligt het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor urgent plaatsen en wachten op voorkeur zonder zorg voor langdurige GGZ ronden lager dan het landelijk gemiddelde. Het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor actief plaatsen en wachten op voorkeur met zorg ligt in de regio Arnhem hoger en gelijk aan het landelijk gemiddelde.
- Het aandeel wachtenden dat langer dan 6 maanden moet wachten op verpleeghuiszorg in de regio Arnhem is relatief laag ten opzichte van het landelijk gemiddelde.
- Het aandeel wachtenden dat korter dan 2 weken moet wachten op verpleeghuiszorg in de regio Arnhem is relatief hoog ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

12H. VVT | Verpleeghuizen – aantal cliënten (vervolg)

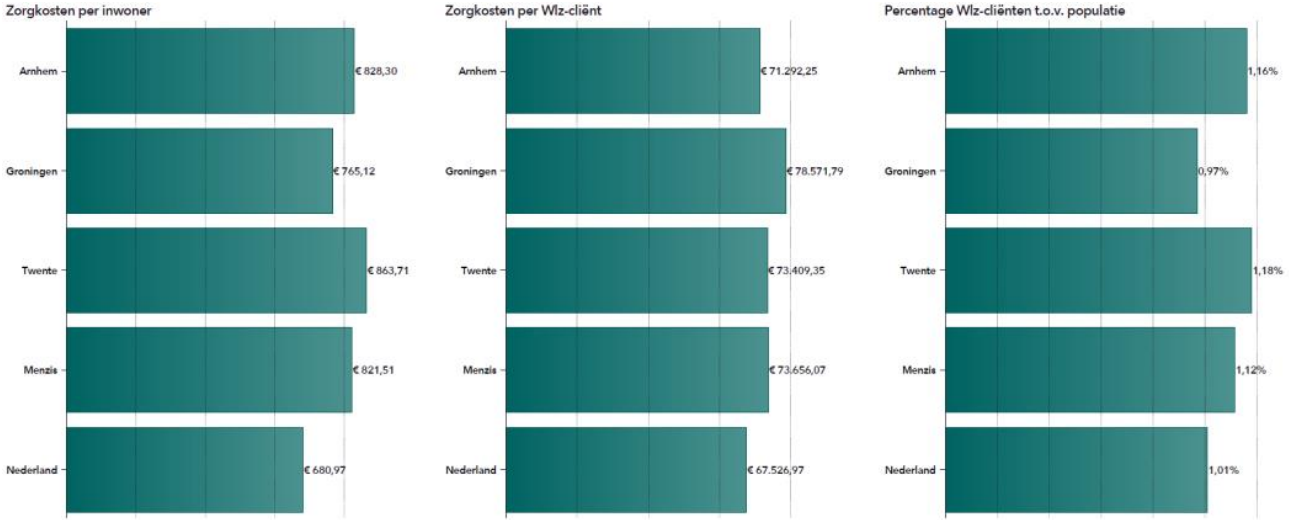

- **Prognose aantal Wlz V&V cliënten en wijze van verzilvering**
- **Er wordt een forse toename van vpt en mpt verwacht in de komende jaren, intramuraal blijft stabiel**
- Toelichting prognose In lijn met het overheidsbeleid is de ambitie om de capaciteit aan intramurale zorg stabiel te houden en meer zorg thuis te leveren. In de vorm van vpt of mpt, in een geclusterde woonvorm of in de wijk . In grafiek 1 is de huidige verdeling tussen mpt en vpt doorgezet naar de toekomst. In grafiek 2 en 3 zijn twee mogelijke scenario's gepresenteerd met de bijbehorende aantallen.. Ons beleid zal gericht zijn om samen met de zorgaanbieders de juiste vormen van huisvesting en zorglevering te realiseren. Vpt wordt hierbij beleidsmatig nadrukkelijker opgepakt. De toekomst zal uitwijzen hoe de verhouding tussen mpt en vpt zich zal ontwikkelen.
- Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

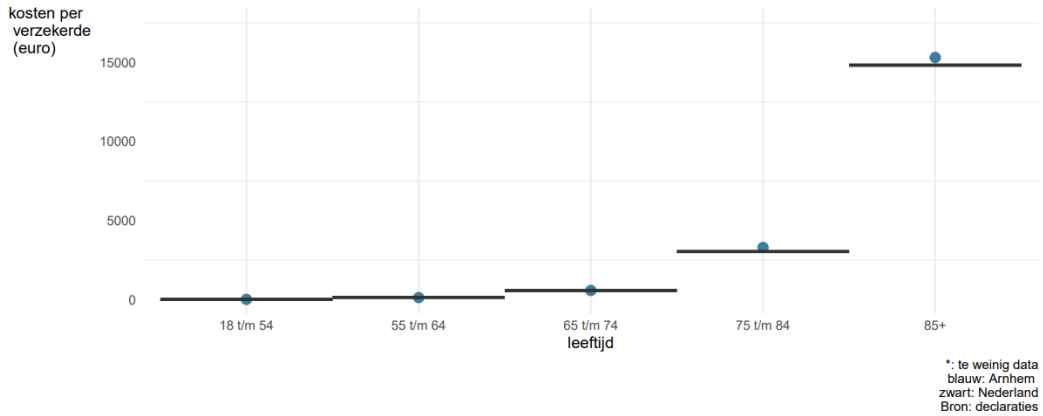
12H. VVT | Verpleeghuizen – aantal cliënten (vervolg)

- **In Arnhem liggen de gemiddelde zorgkosten per inwoner hoger dan landelijk**
- Bovenstaande diagrammen tonen de gemiddelde V&V kosten per inwoner, de gemiddelde V&V kosten per Wlz-cliënt en het percentage Wlz-cliënten ten opzichte van de populatie. Met Wlz-cliënten wordt bedoeld: een inwoner van betreffende regio die in het peiljaar een geldige V&V indicatie voor Wlz-zorg had.
- De gemiddelde zorgkosten per inwoner ligt voor alle Menzis regio's hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit komt zowel doordat het percentage inwoners dat gebruik maakt van de Wlz V&V hoger ligt dan landelijk en doordat de kosten per cliënt hoger liggen dan landelijk. Met name dit laatste wordt voor het beleid van 2024 en verder opgepakt. Daarnaast zijn onze inkopers in gesprek met zorgaanbieders die op bepaalde onderdelen onverwacht hoge kosten maken. Ook wordt gekeken naar de instroom (of doorstroom vanuit WMO/Zvw) die mogelijk eerder plaatsvindt dan in andere regio's.
- Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

12K. VVT | Zorgkosten verpleging en verzorging

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten in de Verpleging en Verzorging (Wet langdurige zorg) per verzekerde inwoner voor verschillende leeftijdscategorieën, in de regio en in Nederland in 2019.

- De gemiddelde kosten voor verpleging en verzorging liggen in de zorgkantoorregio Arnhem voor alle leeftijdscategorieën op of rondom het landelijk gemiddelde.
- Alleen voor de leeftijdscategorie 85+ liggen de kosten iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

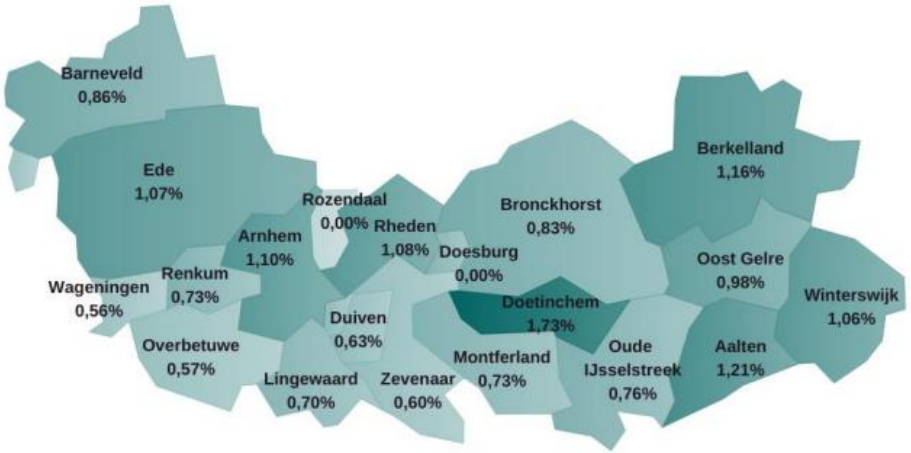

13. Gehandicaptenzorg

A. Aantal cliënten
B. Wachttijden
C. Zorgkosten
D. Capaciteit

13A. Gehandicaptenzorg –aantal cliënten

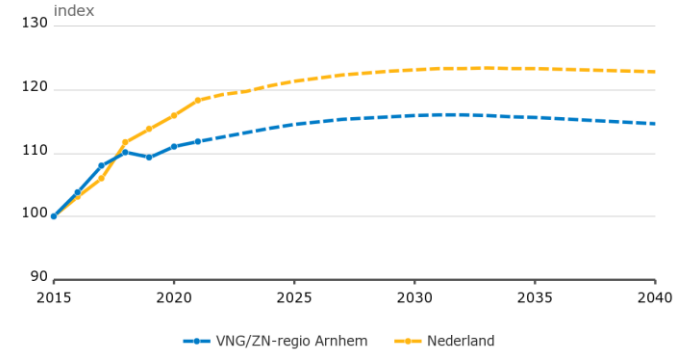
Gemeente	Aantal inwoners	Cliënten met geldig IB GZ	% GZ
Aalten	27.104	327	1,21%
Arnhem	163.971	1.807	1,10%
Barneveld	60.587	522	0,86%
Berkelland	43.863	511	1,16%
Bronckhorst	36.081	300	0,83%
Doesburg	11.029	79	0,72%
Doetinchem	58.541	1.011	1,73%
Duiven	24.954	157	0,63%
Ede	120.014	1.284	1,07%
Lingewaard	46.972	329	0,70%
Montferland	36.359	267	0,73%
Oost Gelre	29.616	290	0,98%
Oude IJsselstreek	39.395	299	0,76%
Overbetuwe	48.271	275	0,57%
Renkum	31.361	230	0,73%
Rheden	43.444	469	1,08%
Rozendaal	1.744	5	0,29%
Scherpenzeel	10.331	56	0,54%
Wageningen	39.929	225	0,56%
Westervoort	14.949	96	0,64%
Winterswijk	29.193	309	1,06%
Zevenaar	44.635	269	0,60%
	962.343	9.117	0,84%

- **Regio Arnhem telt 962.343 inwoners, waarvan 9.117 met een GZ indicatie**
- Bovenstaande weergave toont het aantal inwoners in de Regio Arnhem en het aantal cliënten woonachtig in de betreffende gemeente met een Wlz-indicatie voor GZ.
- Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

13A. Gehandicaptenzorg – Aantal cliënten

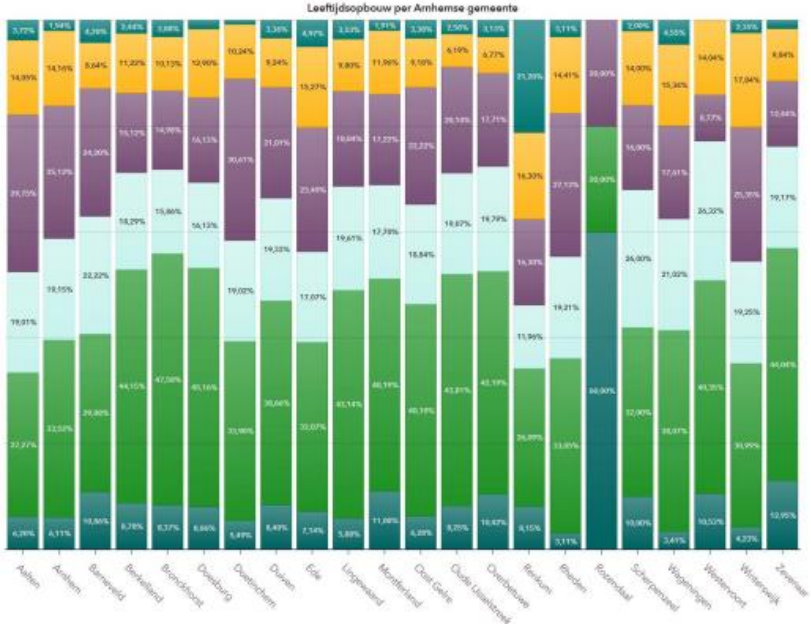
Cliënten Gehandicaptenzorg (totaal ZZP GHZ)

Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking en projecties RIVM

- Het aantal cliënten in de gehandicaptenzorg in de subregio Centraal Gelderland en omstreken blijft nagenoeg gelijk en loopt van 2.680 in 2023 op naar 2.720 in 2040.
- Het aantal cliënten in de gehandicaptenzorg zal in de subregio Centraal Gelderland en omstreken licht stijgen, terwijl het landelijk gemiddelde iets meer stijging laat zien.

13A. Gehandicaptenzorg (vervolg)

Zorg gericht op ouderdomsproblematiek

Ruim 38% van de cliënten in de regio Arnhem is 50 jaar of ouder. In een aantal gemeenten ligt dit percentage hoger. Zorg gericht op bijkomende ouderdomsproblematiek vraagt de komende jaren aandacht. Het aandeel jeugdigen en volwassenen is ruim 42%, in een aantal gemeenten zelfs fors hoger. Dit vraagt om flexibiliteit in aanbod wat meebeweegt in de wensen en behoeften van de cliënt, passend bij de levensfase en daarbij behorende zorgvraag.

- **Leeftijdsopbouw mensen met een GZ-indicatie in regio Arnhem wijkt gering af van landelijk beeld.**
- Bovenstaande diagrammen tonen het aandeel van cliënten met een geldige Wlz-indicatie voor GZ in de verschillende leeftijdscategorieën. De leeftijdsopbouw in de Arnhemse gemeenten wordt vergeleken met de opbouw van Twente, Menzis(Twente, Arnhem en Groningen) en landelijk
- Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

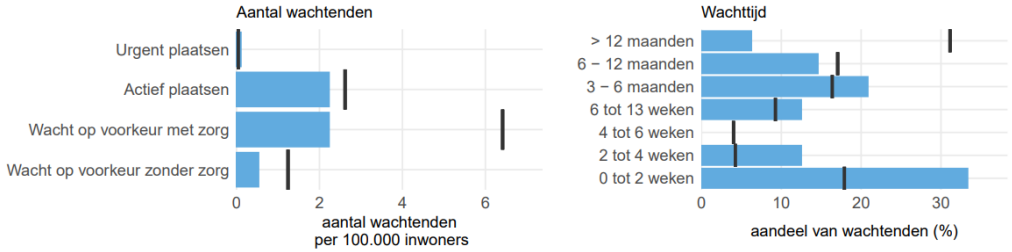
13B. Gehandicaptenzorg – wachttijden

De grafieken tonen het aantal wachtenden op gehandicaptenzorg per 100.000 inwoners, in de regio en in Nederland (peildatum: juli 2022).

– Urgent plaatsen: opname is voor de cliënt op (zeer) korte termijn noodzakelijk (opnamenoodzaak).

– Actief plaatsen: opname is voor de cliënt binnen 1 of enkele maanden noodzakelijk (opnamebehoefte).

– Wacht op voorkeur: de cliënt wil opgenomen worden, maar pas als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (opnamewens). Wachtenden op voorkeur mét zorg ontvangen thuis al wel Wlz-zorg (bijvoorbeeld met een modulair pakket thuis en/of een persoonsgebonden budget).

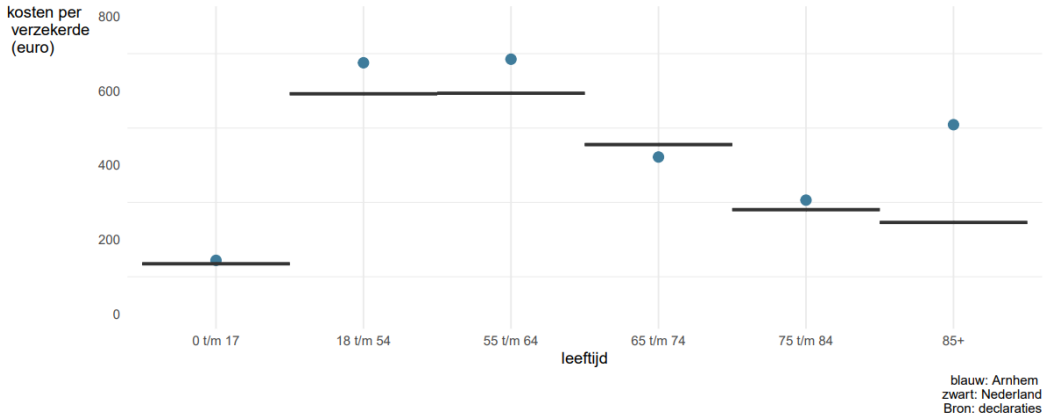

blauw: Arnhem
zwart: Nederland
Bron: wachttijden

- Zorgkantoorregio Arnhem
- In de regio Arnhem ligt het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor urgent plaatsen, actief plaatsen en wachten op voorkeur met en zonder zorg onder het landelijk gemiddelde.
- In de regio Arnhem wacht een groter aandeel van de inwoners tussen de 0 tot 4 weken en 6 weken tot 6 maanden vergeleken met het landelijk gemiddelde. Voor de resterende wachttijden ligt het aandeel wachtenden juist onder het landelijke gemiddelde.

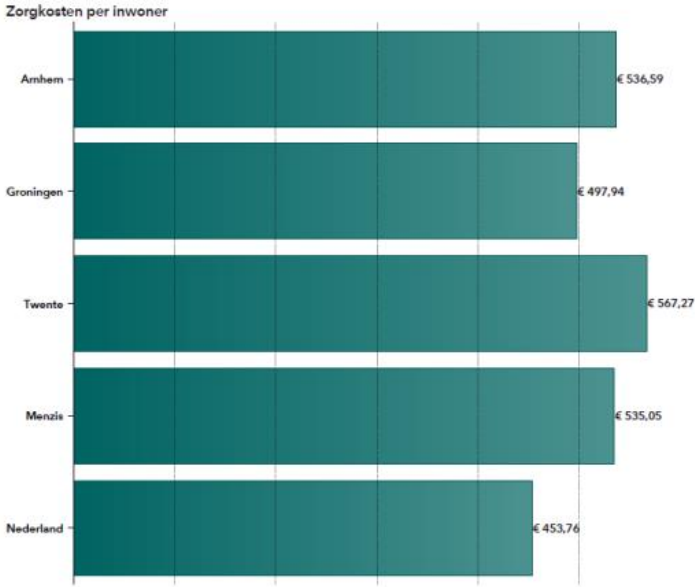
13C. Gehandicaptenzorg – Zorgkosten

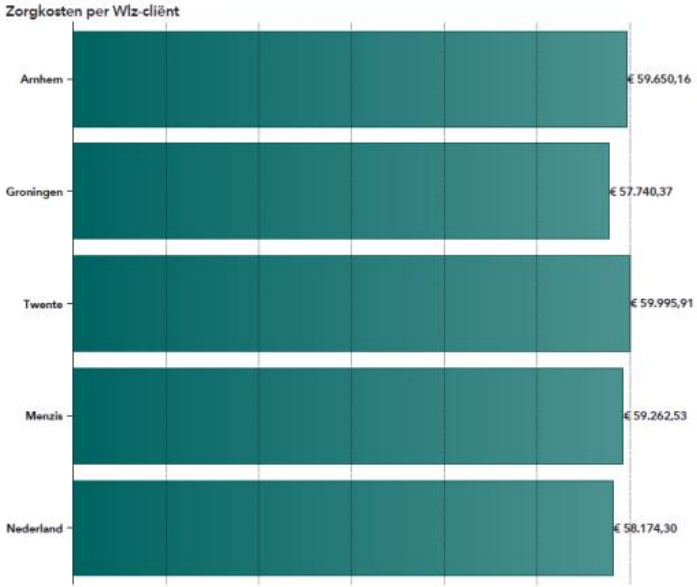
De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten in de Gehandicaptenzorg (Wet langdurige zorg) per verzekerde inwoner voor verschillende leeftijdscategorieën, in de regio en in Nederland in 2019.

- Voor de leeftijdsgroepen 0 t/m 17 ligt de gemiddelde kosten voor gehandicaptenzorg in de zorgkantoorregio Arnhem lager dan het landelijk gemiddelde.
- Voor de leeftijdsgroepen 18 t/m 64 en 75+ liggen de gemiddelde kosten voor gehandicaptenzorg in de zorgkantoorregio Arnhem hoger dan het landelijk gemiddelde.
- Alleen voor de leeftijdsgroep 75 t/m 84 ligt de gemiddelde kosten voor gehandicaptenzorg in de zorgkantoorregio Arnhem lager dan het landelijk gemiddelde.

13C. Gehandicaptenzorg - zorgkosten

- **Gemiddelde zorgkosten GZ per inwoner en per cliënt in de regio Arnhem**

Bovenstaande diagrammen tonen de gemiddelde kosten GZ per inwoner c.q. per Wlz-cliënt. Met een Wlz-cliënt wordt een inwoner van de betreffende regio bedoeld met een Wlz-indicatie.

Peiljaar: 2021 Bron: MZL statline (zorgkosten), Primos (inwoners) en eigen data Zorgkantoor

Ander beeld dan landelijk

- De gemiddelde zorgkosten GZ per inwoner in de regio Arnhem liggen boven het landelijk gemiddelde. De gemiddelde zorgkosten per cliënt liggen hoger dan het landelijk gemiddelde.

Minder zware verblijfszorg

- In de regio Arnhem zijn relatief minder GZ-instellingen voor zware verblijfszorg gevestigd. Dit kan de lagere zorgkosten per cliënt verklaren.

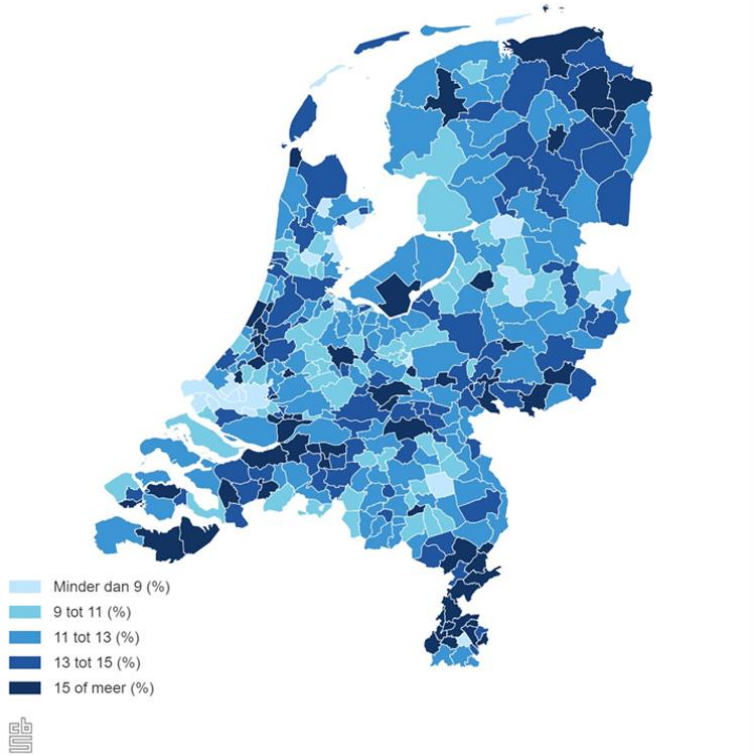

14. Jeugdwet en Wmo

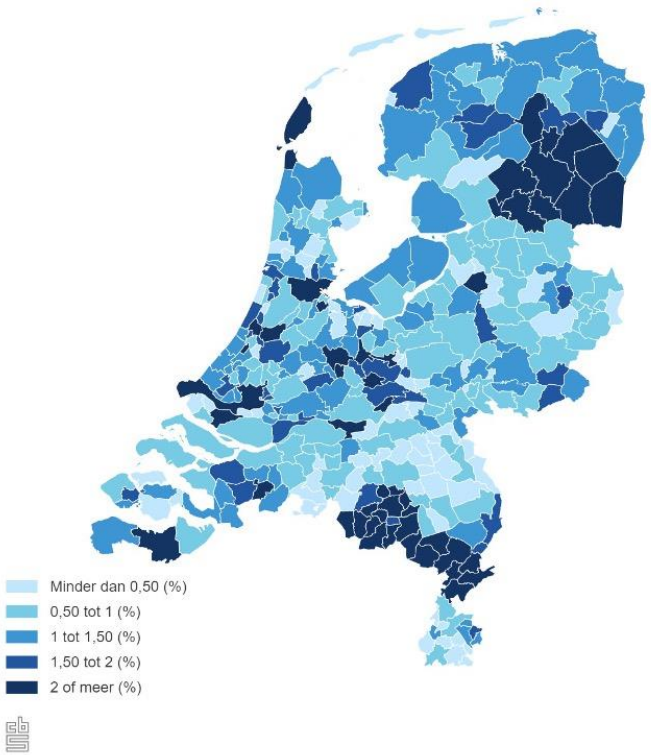
A. Gebruik jeugdhulp
B. Jeugdwet en aantal jeugdhulptrajecten
C. Aantal cliënten WMO en jeugdzorg
D. Kosten WMO en jeugdzorg
E. Cliënten per productcategorie WMO
F. Cliënten per productcategorie jeugdzorg
G. Kosten per productcategorie WMO
H. Kosten per productcategorie jeugdzorg
I. Welzijn

14A. Zorggebruik jeugdhulp

1.7.1 Jeugdhulp bij 0 t/m 17-jarigen

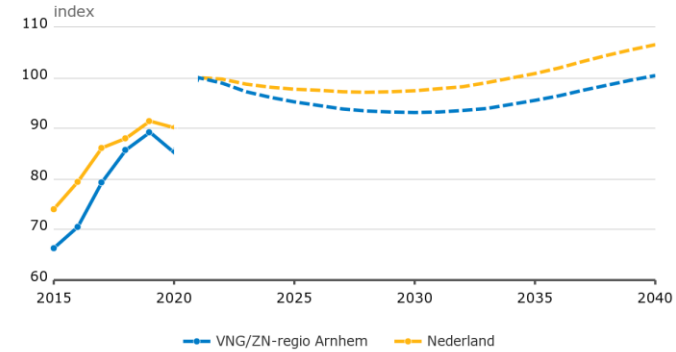

1.7.2 Jeugdhulp bij 18 t/m 22-jarigen

14B. Jeugdwet | Aantal jeugdhulptrajecten

Jeugdhulptrajecten (Totaal jeugdhulp in natura)

Bron: Beleidsinformatie Jeugd, CBS (via CBS Remote Access), bewerking en projecties RIVM

- Het aantal jeugdhulptrajecten in de subregio Centraal Gelderland en omstreken zal in de periode tot 2028 licht dalen en daarna tot 2040 stijgen met 3,3%.
- De trend in de subregio Centraal Gelderland en omstreken is zwakker dan de gemiddelde trend in Nederland.

De grafiek toont het aantal jongeren met jeugdhulp in natura. Met ingang van 2021 is er een forse toename van jeugdhulpaanbieders, die jeugdhulptrajecten rapporteren. Hierdoor zijn de cijfers voor het jaar 2021 niet goed te vergelijken met de cijfers van 2020. Ook over de eerdere jaren (2015 t/m 2020) is de trend niet volledig veroorzaakt door groei in het aantal jeugdhulptrajecten maar ook door bijvoorbeeld betere aanlevering van data vanuit gemeenten en een verandering in de berekenwijze.

14C. Aantal cliënten Wmo en Jeugdzorg

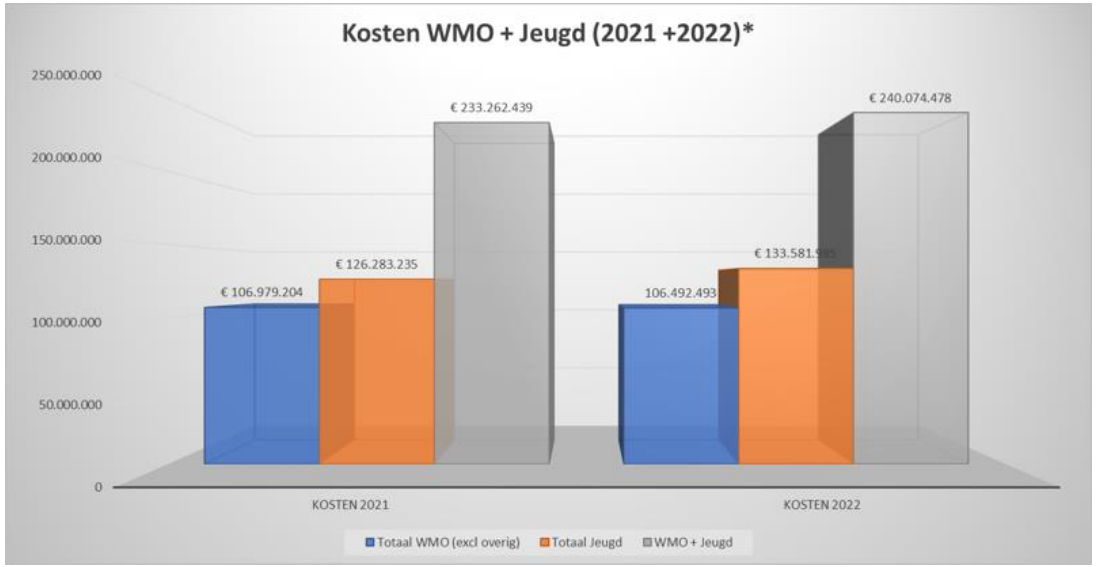

* Data betreft regio Centraal Gelderland excl. Wageningen.

Kosten WMO (excl. Overig): niet meegenomen zijn kostencategorieën 06, 08, 11, 12, 13 en 14.

- Voor de regio Centraal Gelderland is voor de Wmo een lichte stijging te zien ten opzichte van 2022. De verklaring zit deels in de toenemende vergrijzing.
- Voor de regio Centraal Gelderland is een lichte daling te zien voor het aantal unieke cliënten binnen Jeugdzorg. De daling is erg licht over de gehele regio in het jaar. In 2021 lag de piek, gezien corona. Een deel van de verklaring komt ook door bewustwording bij verwijzers om niet meteen naar zorg te verwijzen maar meer te kijken naar preventieve hulp. Daarnaast heeft ook de inzet van POH (praktijkondersteuner Jeugd GGZ) hier invloed op.
- Het totale aantal cliënten voor Wmo en Jeugdzorg zijn nagenoeg gelijk gebleven.

14D. Kosten Wmo en Jeugdzorg

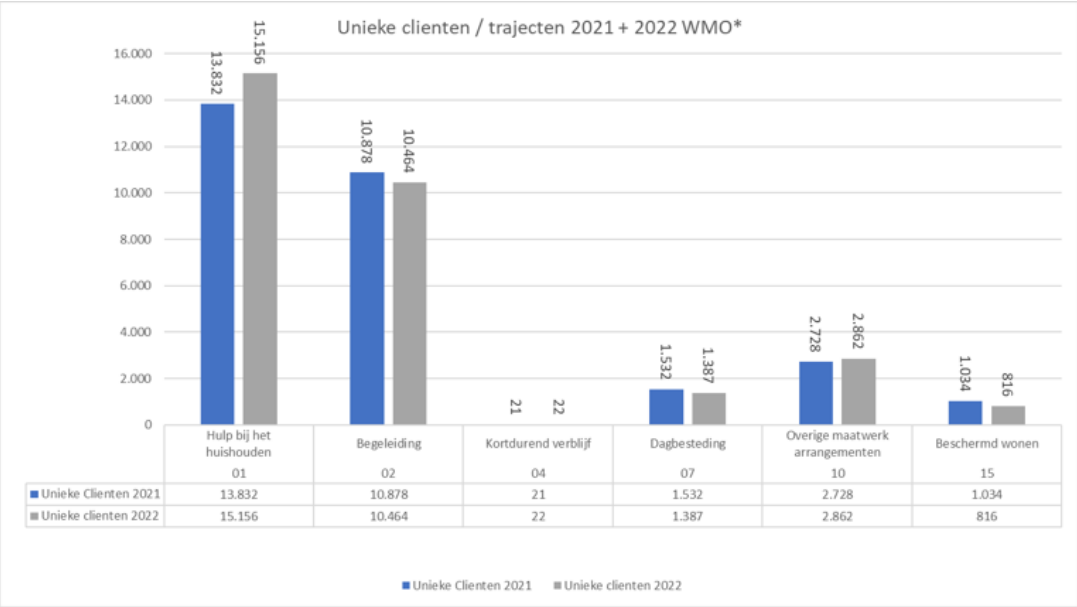
- De kosten voor de Wmo zijn nagenoeg gelijk gebleven.
- De kosten voor Jeugdzorg zijn licht gestegen. Dit heeft grotendeels te maken met de indexering van tarieven. Daarnaast zien we ook dat de zorg van jeugdigen complexer en intensiever is waardoor zij langer in (zwaardere) zorg blijven.

*

Data betreft regio Centraal Gelderland excl. Wageningen.

Kosten WMO (excl. Overig): niet meegenomen zijn kostencategorieën 06, 08, 11, 12, 13 en 14.

14E. Cliënten per productcategorie Wmo

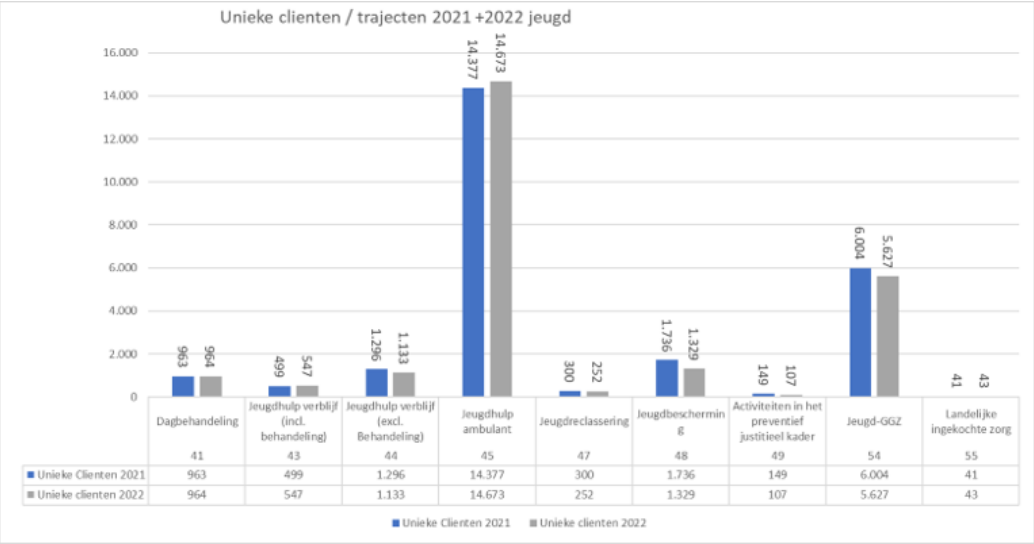
- In de hulp bij het huishouden is de grootste stijging zichtbaar. Mensen blijven langer thuis wonen, worden ouder en vragen derhalve vaker huishoudelijke hulp aan bij de gemeente.
- Bij beschermd wonen is een daling zichtbaar. Dit heeft te maken met de doorstroming richting de Wlz.

*

Data betreft regio Centraal Gelderland excl. Wageningen.

Kosten WMO (excl. Overig): niet meegenomen zijn kostencategorieën 06, 08, 11, 12, 13 en 14.

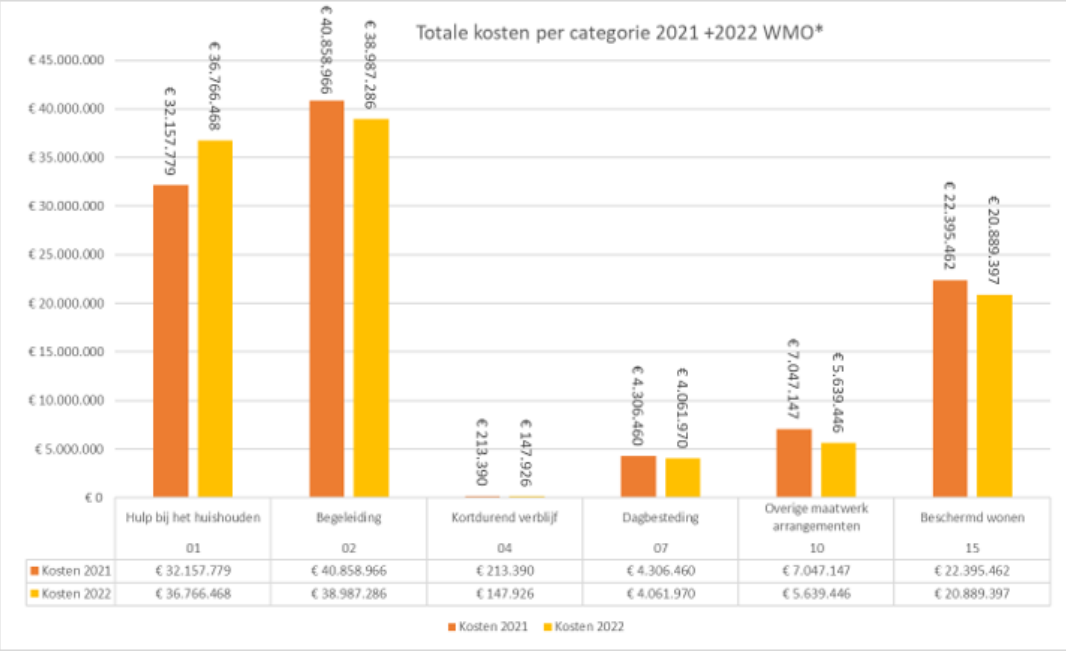
14. Cliënten per productcategorie Jeugdzorg

Data betreft regio Centraal Gelderland excl. Wageningen.

- Onder jeugdhulp ambulant valt begeleiding, behandeling en activerend werk. Onder dagbehandeling valt behandeling in groepen en groepsbegeleiding.
- Binnen verblijf sturen we meer op inzet van ambulante ondersteuning. Dit houdt in dat we verblijf willen voorkomen en waar mogelijk ambulante jeugdhulp inzetten. Hierdoor is een verschuiving zichtbaar van verblijf naar ambulante jeugdhulp.
- Jeugdbescherming is flink gedaald. De rechter geeft minder jeugdbescherming maatregelen af. Ook vanuit hier wordt meer gekeken naar ambulante zorg.
- Jeugd GGZ is fors gedaald. De piek lag binnen de GGZ in 2021 vanwege Corona.

14G. Kosten per productcategorie Wmo

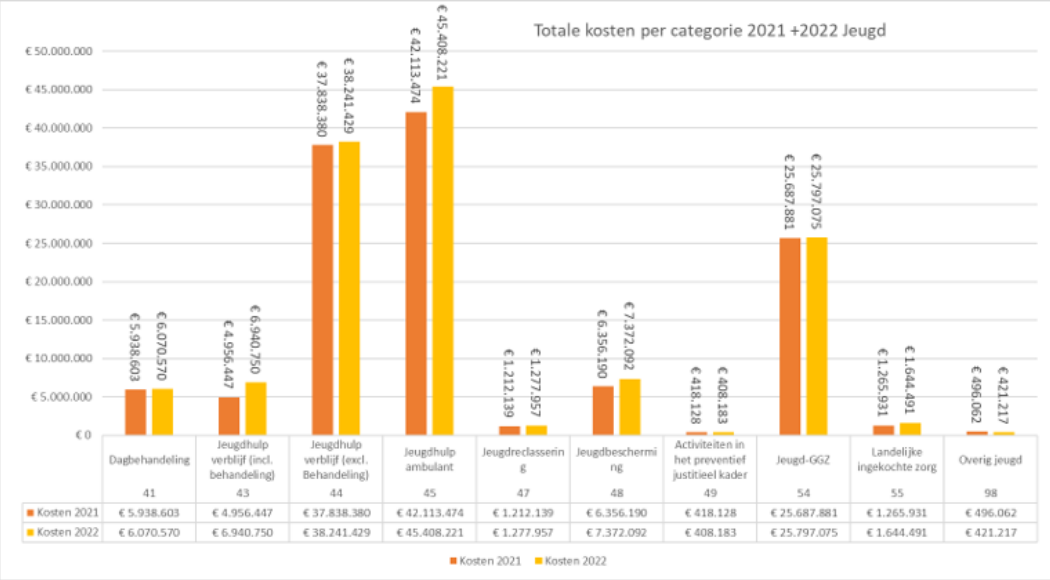
- Daling van kosten kan verklaard worden door afgenomen aantal cliënten en stijging van kosten heeft te maken met een toegenomen aantal cliënten en indexering van tarieven.
- Bij begeleiding blijkt het mogelijk om relatief meer basisbegeleiding in te zetten en relatief minder specialistische begeleiding, waardoor de kosten iets zijn gedaald.

*

Data betreft regio Centraal Gelderland excl. Wageningen.

Kosten WMO (excl. Overig): niet meegenomen zijn kostencategorieën 06, 08, 11, 12, 13 en 14.

14H. Kosten per productcategorie Jeugdzorg

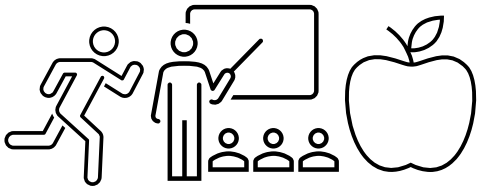

- Daling van kosten kan verklaard worden door afgenomen aantal cliënten en stijging van kosten heeft te maken met een toegenomen aantal cliënten en indexering van tarieven.
- Kosten verblijf zijn gestegen. Het aantal kinderen is afgenomen, maar de zorg is wel complexer geworden waardoor we meer zorg op maat moeten regelen. Tevens is de uitstroom uit verblijf laag, omdat er niet genoeg woningen beschikbaar zijn.
- De kosten van Jeugd-GGZ zijn licht gestegen. Het aantal kinderen is lager, maar de zorg is complexer geworden waardoor kinderen langer in behandeling blijven.

Data betreft regio Centraal Gelderland excl. Wageningen.

14I. Welzijn

- Hoewel cijfermatig lastig uit te beelden, speelt welzijn een belangrijke rol in het opbouwen van een goede sociale basis waardoor we (lichte) zorg en ondersteuning dichtbij en toegankelijk kunnen organiseren en daarmee zwaardere (en duurdere) zorg in bijv. Jeugd, Wmo en Wlz voorkomen.
- Welzijn is vooral een lokale en wijkgerichte opgave; het helpt als alle inwoners prettig kunnen (samen)leven, kunnen zorgen voor elkaar en mee kunnen doen in alle wijken en dorpen. Ook daarmee kunnen gemeenten en de zorgverzekeraars (duurdere) zorg voorkomen óf uitstellen.
- Denk daarbij aan de jongerenwerker, het opbouwwerk, ontmoeting en voorzieningen in de wijk, mantelzorg- en vrijwilligerswerk en de ondersteuning daarvan, ondersteuning bij schuldenproblematiek, welzijn op recept etc.
- De genoemde uitdagingen zoals toenemende druk op de zorg, spelen in de hele regio en vragen daarom om een steviger preventief en flankerend welzijnsbeleid als aanvulling op of onderdeel van het regioplan.

15. Preventie

A. Doelgroepen & vormen van preventie
B. Jeugdgezondheidszorg
C. Infectiebestrijding
D. Vallen
E. GLi
F. GLi, SMR, valpreventie

15A. Doelgroepen & vormen preventie

Dit figuur laat de verbindingen zien tussen doelgroepen (gezonde bevolking, bevolking met verhoogd risico, individu met beginnende klachten, individu met een ziekte), vormen/indelingen van collectieve preventie (universeel en selectief) en individuele preventie (geïndiceerd en zorggerelateerd) en financierders van preventie (overheid, zorgverzekeraar of gemeente).

- Curatieve gezondheidszorg is overvol, naast een tekort aan arbeidskrachten
- Verschuiving van focus: van het repareren van gezondheidsschade naar het voorkomen ervan
- Door het beïnvloeden van persoonsgebonden factoren en leefstijlen, echter de op individuen gerichte interventies om leefstijl en gedrag te veranderen zijn simpelweg te weinig effectief
- het bevorderen van de volksgezondheid is een aangelegenheid voor vrijwel alle (beleids)domeinen, of zou dat moeten zijn.

Bron: Op onze gezondheid. De noodzaak van een sterkere publieke gezondheidszorg. RVS

15B. Jeugdgezondheidzorg

- Bereik JGZ:

- 95% 0-4 jarigen en 90% 4-18 jaar

- Iedere geïnvesteerde euro (€1,-) in de JGZ levert de maatschappij €11,- op

- Gezondheidseffect van de interventies van de JGZ: alle inwoners van NL worden gemiddeld 1 jaar *gezond* ouder
  - Kansrijke Start
  - Overgewicht
  - Mentale gezondheid

- Het netto resultaat van de JGZ is ruim €300,- per inwoner per jaar

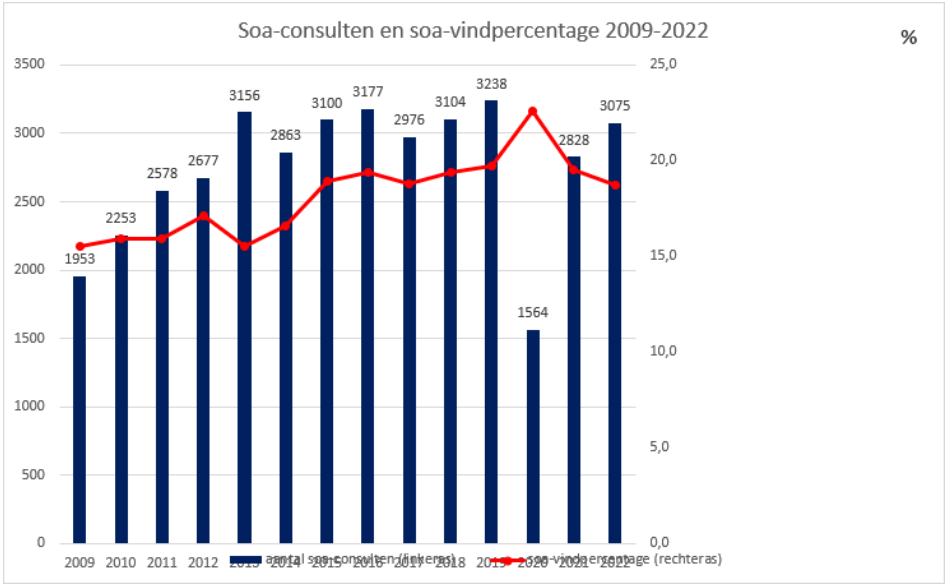
15C. Infectieziektebestrijding

Regio Gelderland Midden (2021)

	Zuigelingen 2 jaar					Kinderen 5 jaar	Kinderen 10 jaar		Adolescenten 14 jaar		Zwangeren
	DKTP basisimmuun	BMR basisimmuun	MenC/ACWY	Volledige deelname	Onvolledige deelname	D(K)TP voldoende beschermd	D(K)TP volledig afgesloten	BMR volledig afgesloten	MenACWY	HPV	Maternale kinkhoest
Regio GM	**88,4**	**88,4**	**88,4**	**86,8**	**4,2**	**87,4**	**85,5**	**85,5**	**83,6**	**56,2**	**69**
Nederland	**92,2**	**92,3**	**92**	**90,1**	**5,4**	**90,8**	**86,3**	**86,4**	**84,3**	**47,6**	**66**

Legenda:

- 95% of meer
- tussen 91,0 en 95,0%
- tussen 90,0 en 91,0%
- 90% of minder

- Regio GM heeft een lagere vaccinatiegraad dan gemiddeld in NL (ook beschikbaar per gemeente)
- Risicogroepen: antroposofen, bepaalde geloofsovertuigingen (bv bevindelijk gereformeerden), hoger opgeleiden en mensen met kritiek op overheidsbeleid → lagere vaccinatiegraad is zichtbaar bij vaccinaties bij kinderen, HPV en corona

- Aantal SOA consulten en vindpercentage stijgt
- Risicogroepen MSM, jongeren (<25jr), sekswerkers, swingers

15D. Vallen

Vallen (65+)

is de afgelopen 3 maanden wel eens gevallen

65-74	75+	SES laag	SES hoog
16%	26%	18%	22%

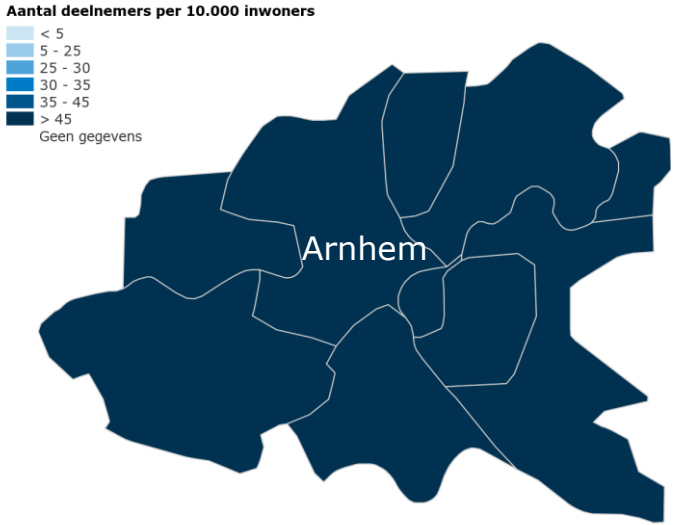

30% van de 65-plussers die vielen, liepen hierbij de lichamelijk letsel op

- Cijfers GGD monitor 2020 GGD Gelderland-Midden
- Opsporing van risicopatiënten door de huisarts levert het meeste geld op over 10 jaar
- Rekenhulp hoeveel valpreventie oplevert: Rekenhulp Valpreventie | VeiligheidNL

15E. GLI

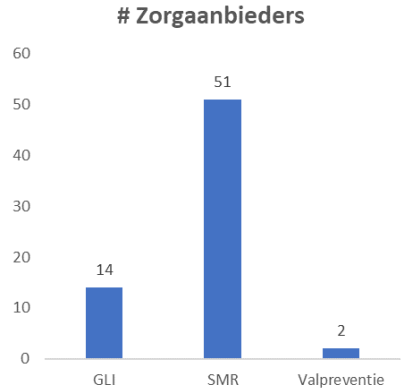
Deelnemers gecombineerde leefstijl interventie (GLI)

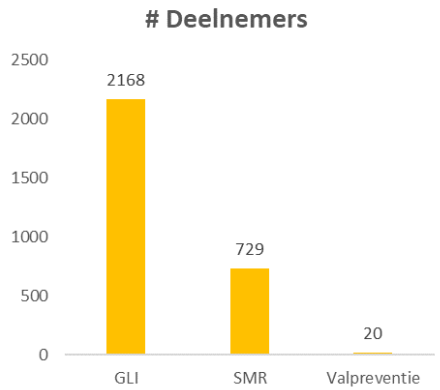
Bron: Zorginstituut Nederland, verantwoordingsinformatie en declaratiedata zorgverzekeraars (via Vektis)

- Deze kaart toont het aantal deelnemers aan Gecombineerde LeefstijlInterventie (GLI) per 10.000 inwoners. Met de GLI werken volwassenen aan hun leefstijl met onder andere aandacht voor gezonde voeding en bewegen.
- De GLI wordt sinds 2019 vergoed in de basisverzekering (Zvw)

15F. GLI, SMR & Valpreventie

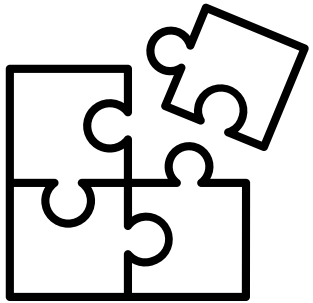
- De grafiek toont het aantal aanbieders van GLI (gecombineerde leefstijlinterventie), SMR (stoppen met roken-programma, door huisartsen) en valpreventie in regio Centraal Gelderland en omstreken voor 2022 en Q1 2023.
- In de subregio Centraal Gelderland wordt de GLI o.a. georganiseerd via zorggroep Stichting Een Plus. Hierbij zijn verschillende GLI-aanbieders aangesloten.

- De grafiek toont het aantal deelnemers aan de GLI (gecombineerde leefstijlinterventie), SMR (stoppen met roken-programma) en valpreventie in subregio Centraal Gelderland voor 2022 en Q1 2023. Deze data is gebaseerd op declaratiegegevens.

C. Regionale samenwerking

Centraal Gelderland

Organisatie regionale samenwerking

Overzicht netwerken/samenwerkingsverbanden regio Arnhem (1/2):

#	Thema	Doel	Voorbeelden
	Regionaal domein overstijgende samenwerking (breed)	Strategisch bestuurlijk (alle doelen?!)	**Deze tafel,** ROAZ (Strategisch), Zorg en Veiligheid, Bestuurlijk Zorgnetwerk Arnhem eo, Regiotafel Gemeenten - ZV (zijn dit de belangrijkste?)
	0de en 1e lijn	Positionering	Elda (Diëtisten), VSV (Verloskundig samenwerkingsverband), netwerk leefstijlcoaches, netwerk psychosomatiek Arnhem, CAA (Apothekers), Coöperatie paramedie Midden Gelderland
	Coördinatie, centralisatie, Logistiek.	Efficiency, kwaliteit, toegankelijkheid	(Sub)acuut: ROAZ, AZO, Veiligheidsregio Gelderland Midden, Nachtnetwerk, Coördinatiepunt Verblijf, Pilot zorgcoördinatie Niet acuut: Samen in de wijkzorg, Centraal Aanmeldpunt GGZ (*verkennende fase*, Regionale Taskforce Wachttijden GGZ Arnhem)
	Netwerk o.b.v. specifieke aandoening/ziektebeelden	Expertise, kwaliteit (borging)	COPD (Lingewaard en Arnhem), Parkinsonnet, Thuis-Verder, Oncologienetwerken, Ketenzorg (CVA), Dementie (Liemers en Arnhem), Schouder Elleboog
	Specifiek thema	Katalysator ontwikkeling	Consortium digitalisering D-rural, *Virtual zorgcentrum* '?, Community of Care

Organisatie regionale samenwerking

#	Thema	Doel	Voorbeelden
	Netwerk gericht op levensfases	Expertise, kwaliteit, leefwereldgericht	Transmuraal netwerk palliatieve zorg regio Arnhem, Kansrijke start, Infent Mental Health Network, Samen gezond Velp Rozendaal
	(Geïndiceerde-collectieve) Preventie, gericht op risicogroepen/aandoeningen	Kennis, samenwerkings-afspraken, vroegsignalering	Platform suïcide preventie, Check@home, 2diabeat Geitenkamp , Preventie akkoord Arnhem, Nationale diabetes challenge regio Arnhem, netwerk obesitas, Community of Care
	Promotie	Gezondheidsbevordering, beweging richting gezondheid	Gelders Sportakkoord, Lingewaard sport!, sportakkoord Montferland, Community of Care
	CORE	Toekomstgericht, leefwereld gericht, starten vanuit gezondheid	Velp en Rozendaal samen gezond 2030, Community of Care
	Kansongelijkheid Verkleinen	Doorbreken patronen, generatie aanpak	Netwerk schuldenaanpak regio Arnhem, Arnhem Oost aanpak, Community of Care

Knelpunten regionale samenwerking

De subregio Centraal Gelderland kent een groot aantal samenwerkingsverbanden en netwerken waar partijen elkaar op inhoud goed weten te vinden. De bestuurlijke borging en governance hiervan is nog niet georganiseerd

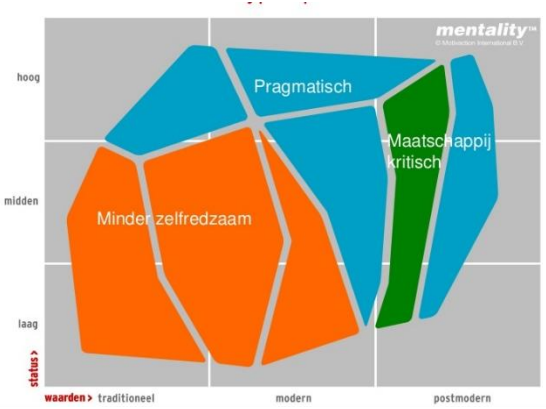
De bestuurlijke domeinoverstijgende regiotafel is met gemandateerde bestuurders begonnen met het opstellen van een regiovisie en heeft een kapstok en veranderstrategie voor het regioplan ontwikkeld.

Niet alle zorgaanbieders en gemeenten ervaren een goede aansluiting en ook de formele governance van deze bestuurlijke tafel moet nog worden geformaliseerd

In de wijk werken soms een aantal zorgaanbieders vanuit hun eigen principes en zijn geen subregionale samenwerkingsafspraken gemaakt

Bijlage

Bijlage 1. Toelichting op ZorgMentality

Minder zelfredzamen

Dit hoofdprofiel bestaat uit 'Volgzamen', 'Consumptiegerichten' en 'Gemaksgerichten'. Deze groep heeft moeite met de toenemende eigen verantwoordelijkheid en de keuzemogelijkheden van zorgaanbod en zorgverzekeraar. Ze hebben een wat passieve houding tegenover de zorg en zijn het minst tevreden met hun huidige gezondheidstoestand. De zorgvraag is over het algemeen relatief groot, informatie over zorg moet relatief eenvoudig zijn. De zorgcliënten zijn van alle groepen het meest lokaal georiënteerd.

De pragmatici

Dit zijn de resultaatgerichten, kwaliteitsgerichten en eigenzinnige zorgcliënten. De pragmatici zijn over het algemeen tevredener met de huidige gezondheidstoestand dan de minder zelfredzamen. Ze hebben een groot vertrouwen in nieuwe technologieën, zijn in hoge mate zelfredzaam en ze willen kwaliteit. Deze zorgcliënten zoeken zelf actief naar betrouwbare informatie op zorggebied en hebben weinig moeite met toenemende keuzemogelijkheden.

De maatschappijkritischen

De maatschappijkritischen nemen een positie in tussen de minder zelfredzamen en de pragmatici. Ze zijn kritischer en mondiger dan de minder zelfredzamen, maar zijn tegelijk een tegenstander van te veel individualisering in de zorg. Ook zijn ze minder technologisch en materialistisch ingesteld dan pragmatici. Doorgaans hebben maatschappijkritischen een gezonde levenstijl en zijn ze tevreden over hun gezondheidstoestand. Zij zoeken naar betrouwbare en verdiepende informatie en willen graag veel keuzevrijheid en inspraak hebben als het gaat om zorginstellingen en behandelaars.

Bron: Wat werkt bij wie? Een profilering van cliënttypen met ZorgMentality. Motivaction research and strategy, 2018.
https://www.motivaction.nl/kennisplatform/publicaties/whitepaper-wat-werkt-bij-wie

Aan de gemeenteraad

Datum : 28 november 2023
Zaaknummer : 4005556
Contactpersoon : N. Bouwman / H. Sauer
Telefoonnummer : 026 377 4751

Onderwerp: Aanpak en planning Turap-1 2024 en Perspectiefnota 2025-2028

Geachte voorzitter en leden,

De komende periode gaan we weer aan de slag met de voorbereidingen van Turap-1 2024 en de Perspectiefnota 2025-2028. Tijdens de bespreking van de raadsbrief ‘stijging tarieven jeugd en Wmo’ hebben wethouders Van der Wel en Smeulders een toezegging gedaan. Zij hebben aangegeven met een procesvoorstel te komen over de wijze waarop college en raad gezamenlijk in de aanloop naar de Perspectiefnota komen te spreken over de implicaties van de raadsbrief ‘stijging tarieven jeugd en Wmo’ (toezegging 1459). In deze brief hebben we een procesvoorstel voor de Perspectiefnota opgenomen. Middels deze raadsbrief doen wij deze toezegging dan ook af.

Zorg: inhoud en financiën
Aankomende woensdag 29 november staat in de gemeenteraad het agenderingsverzoek Zorg op de agenda. Tijdens deze bijeenkomst wordt inhoudelijk het onderwerp Zorg en de ontwikkelingen daarin besproken met namens het college de wethouders voor Wmo en jeugdzorg.
Ten aanzien van de financiële effecten op langere termijn stellen we, zoals in de eerder genoemde raadsbrief is opgenomen, voor om deze mee te nemen in de Perspectiefnota 2025. Eind dit jaar staan naar verwachting de daadwerkelijke nieuwe tarieven en ingangsdata vast. Voor 2024 zien we verschillende dekkingsmogelijkheden om mogelijke tekorten op te vangen en hiervoor zullen we een voorstel doen in Turap-1.

Voorbereiding Perspectiefnota
Eind april bieden we de Perspectiefnota 2025 aan uw raad aan en in de periode voor de zomer vindt de behandeling van de Perspectiefnota plaats. Voorafgaand aan de behandeling van de Perspectiefnota willen we graag uw raad meenemen in de keuzevrijheid die binnen onze begroting bestaat. Ons voorstel is dat we in de aanloop naar de Perspectiefnota (begin maart) een presentatie in de raad houden. Deze presentatie zal vooral ten doel hebben om op hoofdlijnen inzicht te geven in de ‘knoppen waaraan gedraaid kan worden’ in onze begroting.

Inhoud Perspectiefnota
In de Perspectiefnota nemen we net zoals vorig jaar ontwikkelingen op hoofdlijnen op en schetsen we verschillende opties. Daarbij hoeft in de Perspectiefnota nog geen sluitend beeld te worden gepresenteerd. Op basis van de bespreking van de Perspectiefnota in de raad, de daarbij aangenomen moties en amendementen en de meicirculaire 2024 gaan we de Begroting 2025 opstellen. Daarin koersen we uiteraard op een structureel sluitend beeld.

Deze Perspectiefnota bereiden we voor in financieel onzekere tijd. Er is onzekerheid op de lange termijn door de verwachte daling van het gemeentefonds dat vanuit de Rijksoverheid wordt verstrekt. Het is nog onduidelijk welke keuzes hierover in de kabinetsformatie worden gemaakt en hoe lang deze formatie duurt. Zoals uit de Begroting 2024 blijkt, wordt een groot deel van onze structurele financiële ruimte gebruikt voor de (doorwerking van) indexaties die veel hoger zijn dan in eerdere jaren, zoals bijvoorbeeld in het zorgdomein. We hebben bij de begrotingsbehandeling afgesproken dat we in ieder geval de indexering van de subsidies en huur van maatschappelijke organisaties in de Perspectiefnota meenemen (toezegging 1449). In de Begroting 2024 is ten aanzien van de indexatie van gemeenschappelijke regelingen reeds benoemd dat onderzocht wordt of het mogelijk is om deze partijen tijdig een kader mee te geven dan wel met hen in gesprek te gaan over de effecten van een mogelijk beperktere compensatie. We doen dit samen met andere betrokken gemeenten.

Binnen het kader van deze ontwikkelingen maken we op inhoud en resultaten in de Perspectiefnota een tussenbalans op: welke ontwikkelingen zien we, zitten we nog op de juiste koers en hoe staat het met de uitvoering van onze plannen. Ook schetsen we welke opties we zien voor bijsturing, intensivering en ombuigingen. Zoal hierboven al vermeld, maken we in de Perspectiefnota nog geen keuzes en gaan we hierover graag het gesprek met uw raad aan.

Staat van de Stad
Ook dit jaar wordt de Staat van de Stad opgesteld. De Staat van de Stad geeft inzicht in cijfermatige trends en ontwikkelingen aan de hand van gegevens over uiteenlopende thema's. Deze cijfers zijn belangrijke input voor de Perspectiefnota. Vorig jaar hebben we de afspraak met uw gemeenteraad gemaakt dat we de Staat van de Stad in 2024 in 'een uitgebreidere vorm' presenteren, waarover we uw gemeenteraad in een afzonderlijke raadsbrief informeren. We zijn op dit moment bezig met de voorbereidingen van de Staat van de Stad en gaan in overleg met de griffie op zoek naar een goede datum en invulling.

Burgerparticipatie
De raadswerkgroep Burgerparticipatie wil net zoals vorig jaar een ‘inspiratieavond/ inspreekavond inwoners’ ter voorbereiding op de Perspectiefnota organiseren. Naar ons idee is deze bijeenkomst een goede invulling van burgerparticipatie bij de Perspectiefnota. De datum en invulling van deze avond wordt op een later moment afgestemd in overleg met de raadswerkgroep burgerparticipatie en de agendacommissie.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Aan de gemeenteraad

Datum	: 28 november 2023
Zaaknummer	: 4003218
Contactpersoon	: Danielle Slokker
Telefoonnummer	: 0625281072

Onderwerp: verzoek om inlichtingen

Geachte voorzitter en leden,

Op 6 november en 7 november 2023 hebben raadsleden G. Elfrink en S. Dobbe van de fractie van de SP, met een beroep op artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet, twee verzoeken om informatie ingediend. Dit verzoek is gedaan naar aanleiding van de extra raadsvergadering op 6 november 2023 over de stijging tarieven jeugd en Wmo.

Aan het college van B&W is verzocht de volgende inlichtingen te verstrekken:
Alle informatie, waaronder -maar niet uitsluitend- stafstukken, memo's, notities, mails, appjes, sms'jes, etc., zoals die in het bezit van de portefeuillehouder Zorg (de heer Van der Wel) en Jeugd (de heer Roelofs) zijn gebracht, met betrekking tot:

1. De ontwikkelingen van de CAO in de zorg.
2. De (mogelijke) gevolgen voor de tarieven als gevolg van loon- en prijsstijgingen.

Op grond van artikel 87 van de Gemeentewet en artikel 5.1, lid 2 van de Wet open overheid heeft het college besloten om geheimhouding op te leggen op bijlage D voor onbepaalde tijd.

Op basis van artikel 87 van de Gemeentewet en artikel 5.1, lid 2 van de Wet open overheid is door het college besloten om geheimhouding op te leggen op bijlage D vanwege de volgende redenen:

- Bijlage D bevat concurrentiegevoelige informatie over individuele zorgaanbieders. Het is niet wenselijk dat deze informatie van zorgaanbieders openbaar gedeeld wordt in verband met hun marktpositie (art. 5.1, tweede lid, onder f van de Wet open overheid).
- Bijlage D bevat informatie over het regionaal tariefonderzoek. Deze informatie over het tariefonderzoek betreft concept-stukken en deze moeten nog worden vastgesteld op regionaal niveau. De betrokken partijen (zoals zorgaanbieders) zijn nog niet op de hoogte van deze concept informatie. Zodra de stukken definitief zijn vastgesteld worden de stukken gedeeld met de betrokken partijen (art. 5.1, tweede lid, onder i van de Wet open overheid).

Bijgevoegd vindt u de stukken die we kunnen aanleveren. Hierbij is de volgende onderverdeling aangebracht:

A. Stukken m.b.t. portefeuillehouder Zorg (de heer Van der Wel).
B. Stukken m.b.t. portefeuillehouder Jeugd (de heer Roelofs).
C. Gezamenlijke stukken m.b.t. beide portefeuillehouders.
D. Stukken geheimhouding.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen:

A. Stukken m.b.t. portefeuillehouder Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en sociale wijkteams (de heer Van der Wel)
B. Stukken m.b.t. portefeuillehouder Jeugd (de heer Roelofs).
C. Gezamenlijke stukken m.b.t. beide portefeuillehouders.
D. Stukken geheimhouding **(GEHEIM)**

Bijlage A

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 5 oktober 2023 11:25
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Tariefonderzoek

Dag Bob en Marco,

Afgelopen maandag is in de staf Wmo en Jeugd kort aandacht besteed aan het tariefonderzoek vanuit Inkoop SDCG. We hebben aangedrongen dat bestuurders geïnformeerd worden oer de huidige stand van zaken. Bijgaan mail en memo die vanuit Inkoop SDCG verstuurd is.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 4 oktober 2023 15:22
Aan: [redacted]
Onderwerp: Tariefonderzoek
Beste RAO Zorg leden,
Het tariefonderzoek is in volle gang. Bij dit onderzoek is een werkgroep tariefonderzoek betrokken. Vanuit de werkgroep kreeg ik signalen dat het wellicht goed is dat alle gemeenten geïnformeerd zijn over het proces van het onderzoek.

In verband met de vakantie van [redacted] heb ik overleg gehad met de betrokkenen van het onderzoek en de voorzitter van RAO Zorg.
We hebben besloten alle deelnemende gemeenten op deze wijze te informeren over het verloop van het tarief onderzoek.
Na afloop van het onderzoek wordt het advies op basis van het tariefonderzoek en elementen als tariefdifferentiatie via de reguliere overleglijnen ambtelijk en bestuurlijk besproken.
Als bovenstaande vragen oproept, horen wij het graag.
Met vriendelijke groet,

[redacted]

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
[redacted] schakelt zo nodig door naar mobiel.

Bezoekadres Dorpsplein 1 Westervoort
Postadres Postbus 2100 6802 CC Arnhem

Van: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 5 oktober 2023 16:09
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Tariefonderzoek

Hallo [redacted], helder, dank je wel. Kortom, wordt vervolgd!
Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Bob Roelofs
Wethouder

Mobiel
06 52801936
e-mail
bob.roelofs@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 24 oktober 2023 17:21
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
[redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: SPOED: Reactie gevraagd op Raadsbrief en collegenota stijging tarieven jeugd en Wmo
Urgentie: Hoog

Dag Marco en [redacted]

Bijgaand – zoals aangekondigd in de staf Wmo - de concept-collegenota en -raadsbrief over de mogelijke stijging van tarieven n.a.v. tariefonderzoek in opdracht van Inkoop-SDCG. Hebben jullie nog opmerkingen/wijzigingen hierop? Graag **uiterlijk morgen (woensdag) voor 17 uur** een reactie hierop! Mocht het nodig zijn om morgen te overleggen, laat dit dan ook weten!

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 24 oktober 2023 15:14
Aan: [redacted]
Onderwerp: Raadsbrief en collegenota stijging tarieven jeugd en Wmo
Urgentie: Hoog

Dag allen,

Allereerst dank voor al jullie input op de raadsbrief en collegenota! In de bijlage heb ik de laatste versie toegevoegd.
Willen jullie deze morgen bespreken met de betrokken wethouder? Graag ontvang ik morgen voor 17.00 uur een terugkoppeling zodat ik het nog kan aanpassen.

[redacted] stem jij het af met Marco?
[redacted] stem jij het af met Paul?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 oktober 2023 10:23
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Raadsbrief stijging tarieven jeugd en Wmo - zonder wijzigingen bijhouden
Urgentie: Hoog

Marco

Hierbij de concept raadbrief, als bijlage bij het themacollege van morgen.

Even voor het proces:

- Zoals gezegd moeten wij om 11uur aanleveren
- Grote wijzigingen kunnen morgen – nav het gesprek met het college - nog worden doorgevoerd
- Kleinere wijzigingen kunnen nu eventueel nog mee.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 oktober 2023 11:17
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Stukken college tarieven jeugd en Wmo

Dag allen,

In de bijlage treffen jullie de laatste versie m.b.t. de raadsbrief stijging tarieven jeugd en Wmo. Daarnaast zijn ook het rondvraagmemo en de presentatie toegevoegd.

Mochten er vragen zijn, dan hoor ik het graag.

[redacted]

Van: Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
Verzonden: maandag 30 oktober 2023 12:16
Aan: [redacted]>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Stukken college tarieven jeugd en Wmo

Dag allemaal,

Dank voor de stukken.

Ik heb nog een aantal opmerkingen over de raadsstukken. Dat zijn dezelfde als ik vanochtend had tijdens de bespreking hiervan, ik vind ze niet of onvoldoende verwerkt:

- Aangeven hoeveel % de stijging van de begroting 2024 is tov van vorige jaar 2023.
- Aangegeven met hoeveel % indexatie we rekening hebben gehouden in de begroting en hoeveel geld dit is? Ik snap niet hoe het kan dat we die steeds niet melden, terwijl me dat toch het vertrekpunt lijkt. Nog meer dan de begroting 2023.
- De 1 miljoen nominaal die al in de begroting zit, ontbreekt in het lijstje met financiele oplossingsrichtingen.
- De 572.000 van het sportbedrijf moet bij jaarrekeningresultaat ipv onder de kop waar hij nu staat.

Graag toevoegen in de raadsbrief. Kun jij hiernaar meekijken [redacted]

Daarnaast graag het financiele overzicht met de dekking waar we aan denken op laatste sheet van de presentatie zetten.

Hartelijke groet,

Paul

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 oktober 2023 11:17
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Stukken college tarieven jeugd en Wmo

Dag allen,

In de bijlage treffen jullie de laatste versie m.b.t. de raadsbrief stijging tarieven jeugd en Wmo. Daarnaast zijn ook het rondvraagmemo en de presentatie toegevoegd.

Mochten er vragen zijn, dan hoor ik het graag.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 oktober 2023 15:28
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Stukken college 31 oktober 2023

Dag allen,

Vanmorgen hebben jullie een mail ontvangen m.b.t. de stukken voor het college van morgen.
In de bijlage de aangepaste stukken.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 16:08
Aan: [redacted]
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: Archief: SPOED: Reactie op toezeggingen begrotingsbehandeling zorg
Urgentie: Hoog

Goedemiddag,

Bijgaand een memo met een reactie op 3 toezeggingen die vorige week zijn gedaan tijdens de begrotingsbehandeling zorg. Verzoek is om deze door te sturen aan raadsleden/fractievolgers en het memo toe te voegen bij de vergaderstukken voor de M2 vanavond.

Mocht dit vragen oproepen, neem gerust contact met mij op.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 17:32
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: (Ibabs) Annotatie kwartaalgesprek adviesraad Jeugd/WMO 1 november a.s.
Urgentie: Hoog

Dag Bob en Marco,

Morgen hebben we het bestuurlijk overleg met de Adviesraad. Hieronder agendapunten die door de Adviesraad is aangeleverd met in rood onze annotatie daarbij. Tot morgen!

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verstuurd: zondag, oktober 22, 2023 9:36:51 a.m.
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: kwartaalgesprek adviesraad Jeugd/WMO 1 november a.s.

Dag Bob en Marco,

Op 1 november a.s. hebben we als adviesraad Jeugd/WMO een kwartaalgesprek met jullie beiden. Wij komen met 6 leden vanuit de adviesraad en hebben uiteraard een aantal onderwerpen die we met jullie zouden willen bespreken.

[redacted]

[redacted]

2. We zijn benieuwd naar de financiering van zowel de Jeugdzorg als WMO voor het komend jaar. Waar liggen voor deze beleidsterreinen de kansen en zorgen?

De stijgende kosten (o.a. CAO-stijgingen) zetten ook druk op de tarieven voor Wmo en jeugdzorg. Op dit moment loopt een regionaal onderzoek naar tarieven voor ambulante zorg in de Wmo en jeugdzorg. De tarieven zijn nog niet definitief vastgesteld, maar de verwachting is dat de tarieven zullen stijgen. Vandaag gaat een raadsbrief hierover uit; die zullen we delen met de Adviesraad.

Daarnaast zijn er bij de Wmo personeelstekorten in de huishoudelijke ondersteuning en doelgroepenvervoer. In de HO lukt het niet langer om kwetsbare inwoners tijdig van HO te voorzien. Aanvullende maatregelen zijn nodig. Dit willen we de komende periode verder gaan uitwerken met de Adviesraad en ook bespreken met de gemeenteraad.

Bij de jeugdzorg zijn er wachtlijsten binnen de zorgvorm behandeling en bij de jeugdbescherming. Eind november wordt een raadsbrief verzonden met de laatste stand van zaken.

Daarnaast heeft jeugdzorg een tekort. Dit heeft o.a. te maken met de stijging van het tarief maar ook met de intensiteit van zorg dat wordt ingezet. We zijn aan het onderzoeken waar deze stijging in zit om ook te kijken wat we kunnen doen de aankomende periode.

[redacted]

4. Wat is de stand van zaken m.b.t. de financiële problemen van [redacted]?

[redacted] is in 2022 financieel in de problemen geraakt. Het gaat om de landelijke organisatie, niet alleen om onze regio. De JeugdAutoriteit is ingeschakeld en er is een Herstelplan opgesteld. Eind 2022 heeft [redacted] alle regio's gevraagd om de tarieven voor JeugdzorgPlus en Driemilieuvoorzieningen te verhogen. Hiermee wil ze groepsverkleining doorvoeren en weer kostendekkend gaan werken. Centraal Gelderland heeft in eerste instantie wel ingestemd met

hogere tarieven voor driemilieusvoorzieningen, niet voor JeugdzorgPlus. Begin juli 2023 hebben we alsnog met dat onderdeel ingestemd. Daarmee willen we de periode overbruggen naar de nieuwe contracten die voor de 'Essentiele Functies (EF) Jeugdzorg' in heel Gelderland gaan gelden. De nieuwe contracten voor EF gaan vermoedelijk in op 2025. Tot en met 2024 hebben we contractueel nu duidelijke tariefafspraken met [redacted].

De financiële positie van [redacted] is in 2023 gunstiger geworden dan verwacht. Dit heeft te maken met lagere energiekosten, hogere bezetting van de bedden en terugdringen van de PNIL-kosten (inhuur dure externe krachten). De actueel financiële problemen lijken dus van de baan. Echter, de situatie is nog niet stabiel. Daarom loopt het Herstelplan nog door, in ieder geval tot einde 2024.

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 16:48
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: Archief: FW: SPOED: Reactie op toezeggingen begrotingsbehandeling zorg

Nou, ik hoor verschillende afspraken over het communiceren over afdoen van toezeggingen. Ik zal zelf nu wel even mailen namens Marco, dan krijgt iedereen het in ieder geval nog rechtstreeks.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 16:32
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: SPOED: Reactie op toezeggingen begrotingsbehandeling zorg

Hoi [redacted]

Dank voor deze memo. De standaard afspraak is dat de wethouder zelf (of namens hem) deze memo direct stuurt aan alle raadsleden en fractievolgers. Vooral omdat het op de woensdag zelf gebeurt moet dat echt gedaan worden. Wij sturen hem niet door.

Ik zal de toezeggingen vanavond of morgen afdoen in het overzicht. Wij zullen de memo wel meteen bij de vergaderstukken zetten voor vanavond, zodat het voor iedereen op iBabs te zien is.

Sturen jij/jullie de memo nog even rond?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 16:08
Aan: [redacted]
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: SPOED: Reactie op toezeggingen begrotingsbehandeling zorg
Urgentie: Hoog

Goedemiddag,

Bijgaand een memo met een reactie op 3 toezeggingen die vorige week zijn gedaan tijdens de begrotingsbehandeling zorg. Verzoek is om deze door te sturen aan raadsleden/fractievolgers en het memo toe te voegen bij de vergaderstukken voor de M2 vanavond.

Mocht dit vragen oproepen, neem gerust contact met mij op.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Van [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 16:52
Aan: [redacted]
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: Archief: Reactie op toezeggingen begrotingsbehandeling zorg
Urgentie: Hoog

Goedemiddag,

Bijgaand – namens wethouder Van der Wel - een memo met een reactie op 3 toezeggingen die vorige week zijn gedaan tijdens de begrotingsbehandeling zorg. Dit memo wordt door de griffie ook toegevoegd aan de vergaderstukken van de M2 begrotingsbehandeling vanavond.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Van: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 2 november 2023 10:44
Aan: [redacted]
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief

Hallo [redacted], dank voor jouw warme reactie. Ja, in Arnhem 'Never a dull moment'...
Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Bob Roelofs
Wethouder

Mobiel
06 52801936
e-mail
bob.roelofs@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 2 november 2023 10:20
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief

U ontvangt niet vaak e-mail van guido.van.vulpen@wageningen.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Ha Bob en Marco,
Even een persoonlijk mailtje. Want hoewel ik best strak in het verhaal van het komen tot reële tarieven zit, zie ik ook de politieke dynamiek waar jullie mee te maken hebben. Die is echt heel anders dan waar wij het in ons vredige stadje mee doen, en ik heb daarom ook echt wel begrip voor hoe jullie dit moeten doen. Ik wens jullie sterkte en succes de komende dagen me dit dossier!
[redacted]

Be green, leave it on the screen!

Van: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 2 november 2023 10:13
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>;
[redacted]
Onderwerp: RE: raadsbrief

Hallo [redacted] dank voor de heldere conclusie. Terugkijken en dan met elkaar daarvan leren, is altijd zinvol. Ook ik heb me er door overvallen gevoeld!
In Arnhem heeft de raadsbrief in ieder geval geleid tot een extra raadsvergadering aanstaande maandag.
Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

Bob Roelofs
Wethouder

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Mobiel
06 52801936
e-mail
bob.roelofs@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 20:39
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl [redacted]; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief
Hallo collega's,
Volgens mij is onze gezamenlijke conclusie dat:

1. We waardering hebben voor hoe Arnhem ons goed meeneemt in de communicatie.
2. We dit de volgende keer aan de voorkant beter met elkaar moeten afstemmen om gezamenlijk te communiceren.

In onze vergadering van december zal ik de punt agenderen.
Groet,
[redacted]
Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, November 1, 2023 12:21:24 PM
Aan: [redacted]
CC: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: raadsbrief
Geachte collega's,
Zoals afgesproken stuur ik u hierbij (ook namens Bob Roelofs) de raadsbrief toe.
Met vriendelijke groet,

Marco van der Wel

GEMEENTE Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

telefoon
(+31)(0)26-377(4604)
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

<hr size=2 width="100%" align=center>

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 14:15
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief

Jammer niet gemeenschappelijk, maar wel blij te zien dat ook wanneer er weinig tijd en ruimte is in deze turbulente politieke tijden we elkaar blijven informeren (dank Bob voor je telefoontje).
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 12:50
Aan: [redacted]>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]

[redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief

Helemaal eens met [redacted] Natuurlijk zijn we geïnformeerd, maar het gesprek erover ontbreekt. Ik had dit graag anders gezien.

Hartelijke groet,

[redacted]

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]
Verzonden: Wednesday, November 1, 2023 12:39:40 PM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief

Jammer dat we niet een gemeenschappelijke brief met de gehele regio doen

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, November 1, 2023 12:21:24 PM
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: raadsbrief

Geachte collega's,

Zoals afgesproken stuur ik u hierbij (ook namens Bob Roelofs) de raadsbrief toe.

Met vriendelijke groet,

Marco van der Wel

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

telefoon
(+31)(0)26-377(4604)
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 13:34
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief

Hallo,

Ik waardeer het dat Arnhem ons meeneemt in de (interne) communicatie. Volgende stap is dat we ook samen naar het gezamenlijke belang kijken versus de lokale behoefte/wensen.
Ben het verder met de vorige mailers eens.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 13:07
Aan [redacted]; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief

Terechte opmerking van [redacted] Onderhandelen lijkt nu niet meer aan de orde. Eens met [redacted] om in gezamenlijkheid een brief aan onze raden te sturen. Wellicht goed om dit toch een keer in regioverband te bespreken om dit in de toekomst beter met elkaar af te stemmen.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 12:50
Aan [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief

Dag Marco en Bob,

Ik waardeer het dat jullie ons zo meenemen in de communicatie naar jullie raad. Dank daarvoor.

De inhoud van de brief roept bij mij wel 100 vragen op. En ik sluit me volledig aan bij [redacted] dat gezamenlijke communicatie veel beter was geweest. Bovendien is de eventuele 'onderhandelingspositie' die we hadden als regio richting zorgaanbieders zoals door Marco werd benoemd afgelopen week, nu volledig weg door als Arnhem het tekort te nemen. Ook dat kan ik niet goed plaatsen.

Succes met de begrotingsbehandeling, we spreken elkaar er nog over.
[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 16:57
Aan: Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: Laatste aanpassingen raadsbrief

Dag Paul,

Bedankt voor je reactie. We gaan de wijzigingen doorvoeren.

Bob en Marco hebben jullie nog aanvullingen?

Ik zorg ervoor dat vanavond alles klaar staat zodat het morgenvroeg verstuurd wordt.

Met vriendelijke groet
[redacted]
Verzonden vanaf Outlook voor Android

From: Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
Sent: Tuesday, October 31, 2023 4:55:20 PM
To: [redacted]>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Cc: [redacted]
Subject: RE: Laatste aanpassingen raadsbrief
Daarnaast belangrijk dat hij morgenvroeg zsm wordt verstuurd, zodat de raad nog voldoende leestijd heeft voor de begrotingsbehandeling morgenavond..
[redacted]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 13:56
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Laatste aanpassingen raadsbrief
Urgentie: Hoog
Dag allen,
Vanmorgen is in het college gesproken over de stijging tarieven jeugd en Wmo. Besloten is dat de raadsbrief morgenvroeg verzonden wordt.
In de bijlage de aangepaste versie.
Willen jullie de input voor vanmiddag 16.00 uur aanleveren bij mij zodat we de laatste wijzigingen nog kunnen doorvoeren?

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 24 oktober 2023 09:59
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: Informatie tariefonderzoek

Geachte leden van de Bestuurscommissie Inkoop Zorg,

N.a.v. het overleg dat Marco van der Wel maandagavond had geïnitieerd bijgaand de informatie over het tariefonderzoek zoals deze maandagavond ook is toegelicht.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Op vrijdag vanaf 12.30 uur afwezig

Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 13:56
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>;

Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Laatste aanpassingen raadsbrief
Urgentie: Hoog

Dag allen,

Vanmorgen is in het college gesproken over de stijging tarieven jeugd en Wmo. Besloten is dat de raadsbrief morgenvroeg verzonden wordt.

In de bijlage de aangepaste versie.

Willen jullie de input voor vanmiddag 16.00 uur aanleveren bij mij zodat we de laatste wijzigingen nog kunnen doorvoeren?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 17:53
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]

Onderwerp: Update tariefonderzoek
Urgentie: Hoog

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 1 november 2023 17:30
Aan: [redacted]
Onderwerp: Opzet RIB tariefonderzoek_EN.docx
Urgentie: Hoog

Dan wordt het zoiets met wat mij betreft de volgende begeleidende mail vanuit mij:

Beste leden van BC inkoop zorg,

We hebben met elkaar afspraken gemaakt over eenduidige communicatie rond het tariefonderzoek, daarom ontvangt u vanuit MGR Inkoop SDCG bijgaand een schrijven dat u mag delen met uw raden en een bijlage met aanvullende achtergrondinformatie waarop u kunt terugvallen in aanvulling op de informatie die u afgelopen vrijdag d.d. 27 oktober in de bestuurscommissie heeft ontvangen.
De informatie in de bijlage is tot stand gekomen op basis van bij ons beschikbare informatie en bevat mogelijke beleids richtingen die NIET zijn afgestemd maar ter illustratie voor u zijn toegevoegd. Deze bijlage kan niet worden gedeeld namens de MGR met uw raden de brief wel.

Ik vertrouw erop dat dit u verdere handvatten geeft in de bespreking/behandeling van de vraagstukken die momenteel voor u liggen.

Vanuit Inkoop SDCG wil ik aanvullend op deze notitie aanbieden dat u bij raadsleden kunt aangeven dat we op verzoek in het voorjaar van 2024 een regionale bijeenkomst kunnen organiseren voor raadsleden over tarieven en over de mogelijkheden om zorgkosten te beïnvloeden. We zullen dit dan samen met uw lokale beleidsadviseurs vorm geven. Het advies is om deze bijeenkomst pas na de begrotingsbehandeling en bestuurlijke besluitvorming over de tarieven 2024 te laten plaatsvinden vandaar voorjaar 2024.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Inkoop
sociaal
domein

Centraal Gelderland

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 5 november 2023 13:30
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: (Ibabs) Extra stukken tariefonderzoek

Dag allen,

Bijgaand vinden jullie de documenten die gedeeld zijn gedurende het tariefonderzoek.
Niet alle documenten kunnen wij nog breed delen, denk hierbij aan het allereerst conceptrapport over de tarieven.

Mochten er vragen zijn, dan hoor ik het graag.

Nog een fijne zondag gewenst!

[redacted]

Van: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Verzonden: zondag 5 november 2023 20:22
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: Q&A tarievenonderzoek zorg

Dank jullie wel! Ik voel me weer superrijk met jullie als onmisbare steunpilaren !!

Groet, Bob

Bob Roelofs

Van: [redacted]
Verzonden: Sunday, November 5, 2023 5:51:25 PM
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Q&A tarievenonderzoek zorg
Bob en Marco,
Ter voorbereiding op morgen vinden jullie in de attachment **de Q&A** die we hebben opgesteld nav de raadsvergadering vorige week.
Gezamenlijk opgesteld door de adviseurs van beleid – jeugd en wmo – en financiën.
Naast dat we in de Q&A:

1. Ingaan op de processtappen in de tijd van het tariefonderzoek en die van een duiding voorzien (wat voor stap werd wanneer gezet);
2. hebben we alle *vragen,* die in de raad zijn gesteld en door jullie zijn beantwoord tijdens de raadsvergadering, *samengevat*, hebben *extra informatie toegevoegd* en de vragen *gegroepeerd naar "soort onderwerp/thema".*

Op hoofdlijnen hebben de vragen van de raad hebben betrekking op *de volgende onderwerpen/thema's:*

- de aanleiding van tariefonderzoek: waarom
- het informeren van de raad over (de start van) het onderzoek.
- wanneer concepttarieven bekend.
- rol van de raad en brief versus voorstel
- (de verplichting tot betaling van) reële tarieven
- hogere indexering en het al eerder hebben moeten bijstellen van tarieven
- de opbouw, bandbreedte en betekenis van de genoemde bedragen 2024 en 2025 ev voor de begroting
- de rol van het Rijk
- de continuïteit van zorg en het nemen van maatregelen
- beschermd wonen

- Overig

Tot zover deze informatie. Morgen spreken we elkaar verder.
Fijne avond nog.
[redacted]
Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 5 november 2023 17:51
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: (Ibabs) Q&A tarievenonderzoek zorg
Urgentie: Hoog

Bob en Marco,

Ter voorbereiding op morgen vinden jullie in de attachment **de Q&A** die we hebben opgesteld nav de raadsvergadering vorige week.
Gezamenlijk opgesteld door de adviseurs van beleid – jeugd en wmo – en financiën.

Naast dat we in de Q&A:

(1) Ingaan op de processtappen in de tijd van het tariefonderzoek en die van een duiding voorzien (wat voor stap werd wanneer gezet);
(2) hebben we alle *vragen,* die in de raad zijn gesteld en door jullie zijn beantwoord tijdens de raadsvergadering, *samengevat*, hebben *extra informatie toegevoegd* en de vragen *gegroepeerd naar "soort onderwerp/thema"*.

Op hoofdlijnen hebben de vragen van de raad hebben betrekking op *de volgende onderwerpen/thema's:*

- de aanleiding van tariefonderzoek: waarom
- het informeren van de raad over (de start van) het onderzoek.
- wanneer concepttarieven bekend.
- rol van de raad en brief versus voorstel
- (de verplichting tot betaling van) reële tarieven
- hogere indexering en het al eerder hebben moeten bijstellen van tarieven
- de opbouw, bandbreedte en betekenis van de genoemde bedragen 2024 en 2025 ev voor de begroting
- de rol van het Rijk
- de continuïteit van zorg en het nemen van maatregelen
- beschermd wonen
- Overig

Tot zover deze informatie. Morgen spreken we elkaar verder.
Fijne avond nog.

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 5 november 2023 13:30
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]

[redacted]

Onderwerp: (Ibabs) Extra stukken tariefonderzoek

Dag allen,

Bijgaand vinden jullie de documenten die gedeeld zijn gedurende het tariefonderzoek.
Niet alle documenten kunnen wij nog breed delen, denk hierbij aan het allereerst conceptrapport over de tarieven.

Mochten er vragen zijn, dan hoor ik het graag.

Nog een fijne zondag gewenst!

Van: Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 16:54
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Laatste aanpassingen raadsbrief

Dag [redacted] en collega's,

Goede brief. Ik heb een paar kleine aanpassingen. Zie wijzigingen bijhouden in het document. Met name voorstellen ligt gevoelig, dus graag aanpassen.

Hartelijke groet,

Paul

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 13:56
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>;

Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Laatste aanpassingen raadsbrief
Urgentie: Hoog

Dag allen,

Vanmorgen is in het college gesproken over de stijging tarieven jeugd en Wmo. Besloten is dat de raadsbrief morgenvroeg verzonden wordt.

In de bijlage de aangepaste versie.

Willen jullie de input voor vanmiddag 16.00 uur aanleveren bij mij zodat we de laatste wijzigingen nog kunnen doorvoeren?

[redacted]

Van: Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 16:55
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Laatste aanpassingen raadsbrief

Daarnaast belangrijk dat hij morgenvroeg zsm wordt verstuurd, zodat de raad nog voldoende leestijd heeft voor de begrotingsbehandeling morgenavond..

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2023 13:56
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Paul Smeulders <paul.smeulders@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Laatste aanpassingen raadsbrief
Urgentie: Hoog

Dag allen,

Vanmorgen is in het college gesproken over de stijging tarieven jeugd en Wmo. Besloten is dat de raadsbrief morgenvroeg verzonden wordt.

In de bijlage de aangepaste versie.

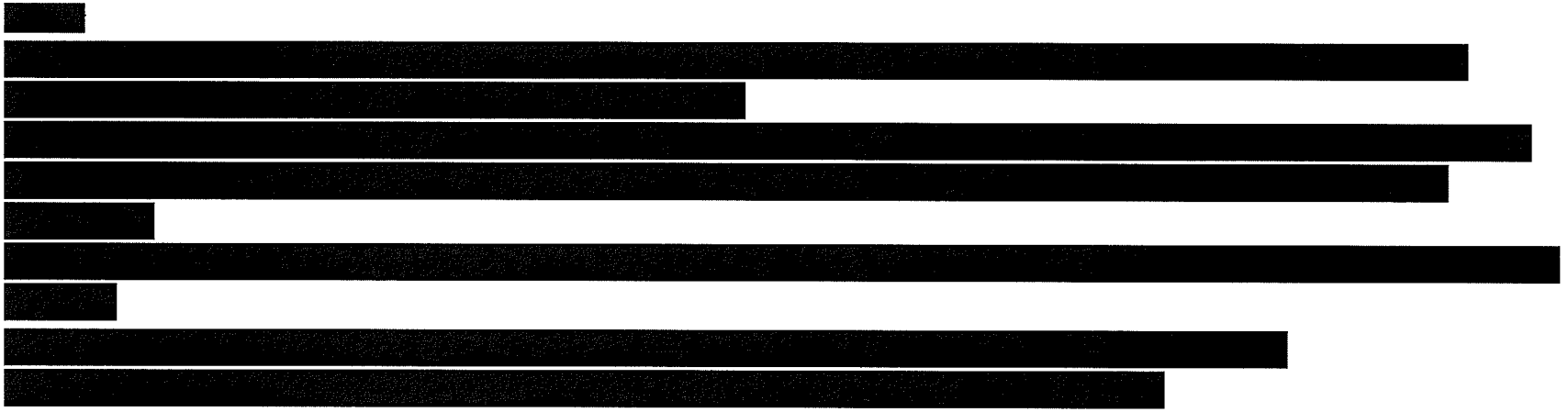
Willen jullie de input voor vanmiddag 16.00 uur aanleveren bij mij zodat we de laatste wijzigingen nog kunnen doorvoeren?

Notulen Staf WMO

Datum	03-04-2023
Tijd	9:00 - 10:00
Locatie	SH - Festival
Voorzitter	[redacted]
Verder aanwezig	Wethouder Marco v/d Wel, [redacted] Wethouder Bob Roelofs, [redacted]

1 [redacted]

Voorbereiding PPN

De PPN voor Zorg is akkoord. De bestemmingsreserves worden bekeken waarvan die voor Zorg noodzakelijk is geeft de wethouder aan; om tegenvallers op te vangen. Een discussie over de totale begroting en ontwikkelingen voor Zorg is wenselijk

voor de wethouder.
Er wordt op verzoek van de wethouder een presentatie voorbereid door [redacted]

In de tekst voor PPN ontbreekt WMO; hiervoor is input geleverd door [redacted] Opgemerkt wordt dat dit het financiële beeld is wat voorligt; niet de PPN zelf. De wethouder heeft hier verder geen opmerkingen over. Een presentatie volgt (actie Business Control).

7 [redacted]

Notulen Staf WMO

Datum	12-06-2023
Tijd	9:00 - 10:00
Locatie	SH - Festival
Voorzitter	[redacted]
Verder aanwezig	Wethouder Marco van der Wel, [redacted] wethouder Paul Smeulders

1 [redacted]

2 [redacted]

[redacted]

3 **Raadsbrief ontwikkelingen omtrent beschermd wonen [redacted])**

Informerend.

Instemmen met bijgevoegde Raadsbrief.

Notulen:

Het overleg van vanmiddag wordt voorbesproken. Wethouder Paul Smeulders is hierbij aanwezig en licht zijn standpunt toe. [redacted] vult aan. Aan het standpunt van 42% zal worden vastgehouden. Wethouder Smeulders sluit ook even aan bij het overleg vanmiddag.

4 **Knelpunt begroting indexering tarieven 2024 [redacted]**

Besluitvormend.

Definitieve index voor zorgtarieven valt hoger uit. Dit zorgt voor een financieel nadeel dat moet worden verwerkt in de begroting.

Notulen:

Toelichting door [redacted] De wethouder geeft zijn reactie.

5 [redacted]

[redacted]

6 **Dossier college2daagse Begroting**

In de bijlage zijn de toelichtingen op het concept financieel beeld, en beslispunten opgenomen ter voorbereiding op de college2daagse. Het is de bedoeling deze in de staf (nogmaals) te bespreken ten behoeve van juiste verwerking in de definitieve versie van het dossier.

Notulen:

Besproken bij agendapunt 4. Verder staat er niets in voor Zorg.

7 [redacted]

8 [redacted]

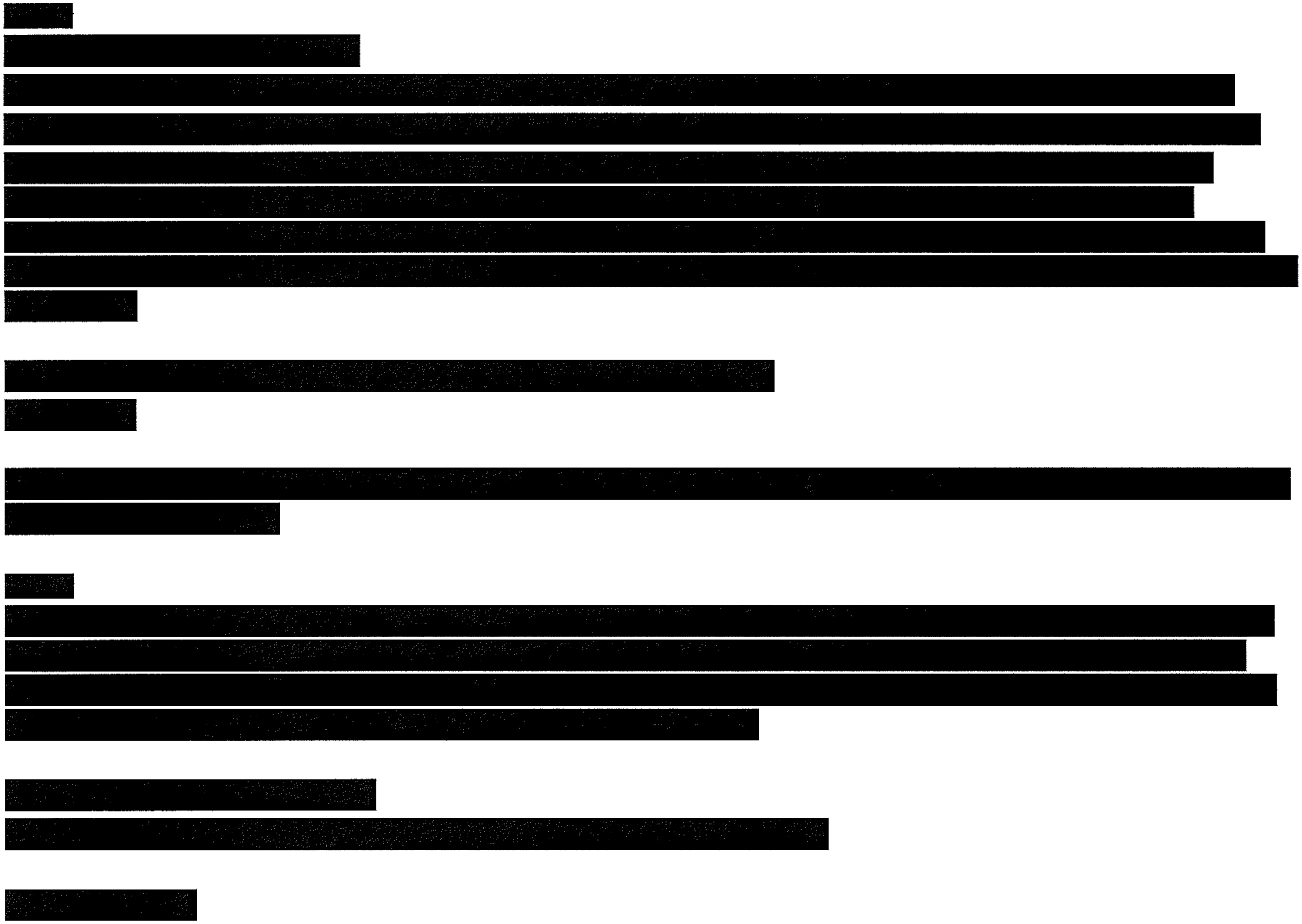
9 [redacted]

Notulen Staf WMO

Datum	02-10-2023
Tijd	9:00 - 10:00
Locatie	SH - Festival
Voorzitter	[redacted]
Verder aanwezig	Wethouder Marco van der Wel, [redacted]

1 [redacted]

2 [redacted]

[redacted]

6 [redacted]

7 **Rondvraag**

[redacted] meldt dat er een tariefonderzoek loopt vanuit de Regio. Arnhem vindt dat nu eerst alle bestuurders moeten worden meegenomen in de eerste uitkomst (tariefstijging), voordat dit onderzoek verder kan worden afgerond. Wethouder Roelofs wordt vandaag ook geïnformeerd.

Notulen Staf WMO

Datum	23-10-2023
Tijd	15:00 - 16:00
Locatie	SH - Rijnstroom
[redacted]	[redacted]
[redacted]	Wethouder Marco van der Wel, [redacted]

1 [redacted]

[redacted]

2 [redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

3 [redacted]

[redacted]

4 [redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

5 [redacted]

[redacted]

6 [redacted]

7 [redacted]

8 **Mededelingen/Rondvraag**

Mededeling over het Tariefonderzoek door [redacted] Concept-tarieven gaan via een regionale Marktconsultatie gedeeld worden met zorgaanbieders en daaruit is een mogelijk forse stijging van de tarieven af te leiden. Bestuurlijke besluitvorming moet nog volgen, maar een dergelijke stijging heeft gevolgen voor de begroting. Wordt uitgebreid besproken; de wethouder stelt vragen hierover. Er wordt een Raadsbrief over deze situatie voorbereid, die volgende week dinsdag in het College kan komen.

(Geen rondvraag.)

MEMO

GEMEENTE Arnhem

Datum : 21 juni 2023

Aan : Staf Wmo

Van : [redacted]

Betreft : Voorstel opzet themasessie beleids- en begrotingsontwikkelingen

---

Inleiding
In verschillende staven Wmo is door de portefeuillehouder gevraagd om inzicht te krijgen in de beleidsontwikkelingen, prognoses in de begroting en mogelijkheden om te sturen op de zorginzet (knoppen om aan te draaien). Aanleiding tot deze vraag zijn onder andere de tariefsverhogingen die recent in de zorg zijn doorgevoerd en waarschijnlijk nog op ons af gaan komen.

Voorstel voor een themasessie
We stellen voor om na de zomervakantie met behulp van een Powerpoint-presentatie een thema-sessie te houden waarin bovenstaande onderwerpen worden behandeld en besproken. Daarbij maken we gebruik van de laatste prognoses en inzichten van Turap-2. Tijdens de thema-sessie zullen we aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

1. Welke beleidsontwikkelingen (landelijk, regionaal, lokaal) zien we in de komende periode?
2. Welke prognoses, aannames en risico's zijn nu verwerkt in de begroting (Wmo)?
3. Welke samenhang is er tussen Wmo, jeugdzorg en sociale basis in de begroting?
4. Hoe sturen we nu op de zorginzet?
5. Welke mogelijkheden zien we verder om te sturen op de zorginzet?

Vragen aan de staf Wmo:

- Zijn dit de belangrijkste vragen/onderwerpen die in de themasessie aan bod moeten komen?
- Gaan we na de zomervakantie een staf Wmo reserveren voor deze themasessie of is het gewenst om hiervoor een apart overleg te gaan plannen? Indien een apart overleg gewenst is, wie nemen dan daaraan deel?

Begroten en sturen in de Wmo

1

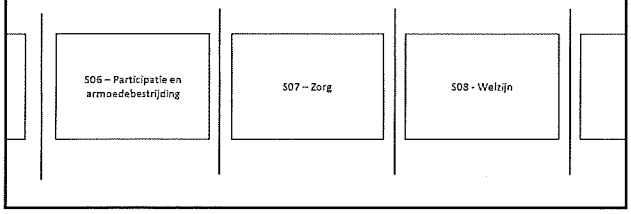
Programma

- Hoe begroten we? Meerjarige terug- en vooruitblik
- Welke uitdagingen en transformatie zien we in de Wmo?
- Per zorgvorm: waar sturen we op en kunnen we nog op sturen?

2

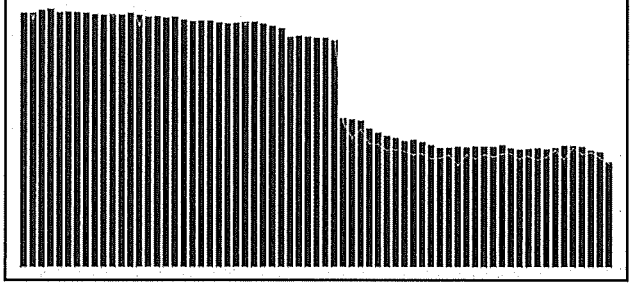
Hoe begroten (en verantwoorden) we?

- MJPB = meerjarenprogrammabegroting
- Spelregels en rol gemeenteraad
- (Ont)koppeling baten en lasten

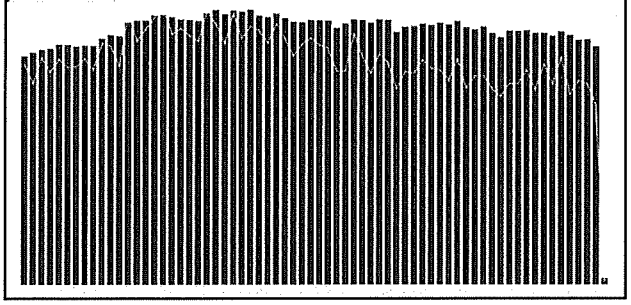
3

Terugblik – beschermd wonen

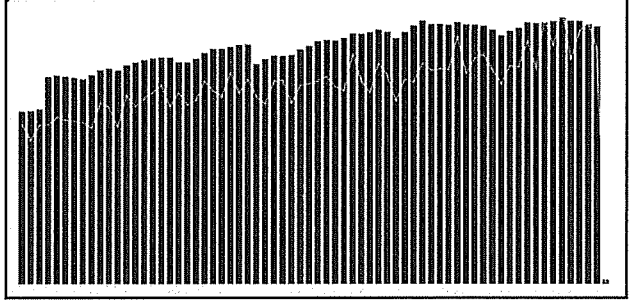
4

Terugblik – begeleiding

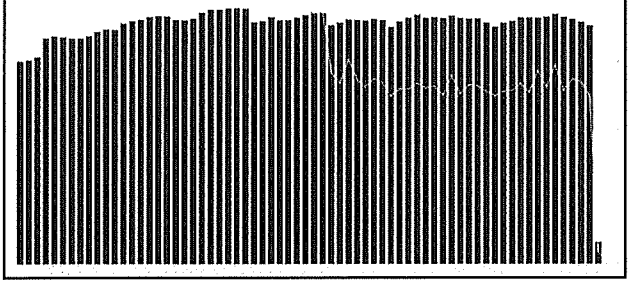
5

Terugblik – huishoudelijke ondersteuning

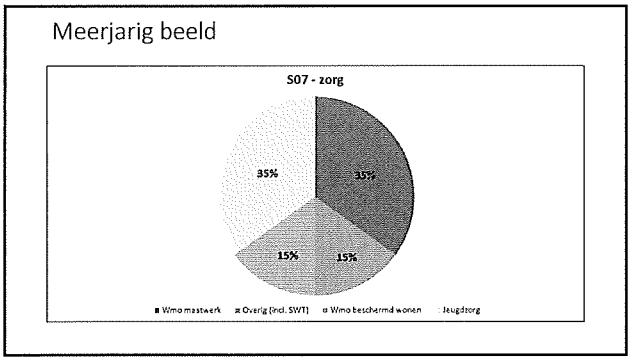
6

Terugblik – Wmo algemeen (ex. WRVH)

7

Meerjarig beeld

8

Meerjarenbegroting

Lasten

ZORG IN NATURA	2023	2024	2025	2026	2027
Beschermd wonen	25.084	25.084	25.084	25.084	25.084
Begeleiding en groepsbegeleiding	19.926	19.926	19.926	19.926	19.926
Activerend werk	4.105	4.105	4.105	4.105	4.105
Huishoudelijke ondersteuning	16.757	17.317	16.610	17.095	18.836
Wonen, Rollen en Vervoer	5.427	5.940	5.940	5.940	5.940
Doelgroepenvervoer	5.510	6.372	7.212	7.490	7.850

PGB	2023	2024	2025	2026	2027
Wmo	1.978	1.978	1.978	1.978	1.978
Huishoudelijke ondersteuning	750	750	750	750	750

Overige kosten	2023	2024	2025	2026	2027
Uitvoeringskosten sociale wijkteams*	17.660	17.660	17.660	17.660	17.660
Bedrijfsvoering	5.317	5.493	5.131	5.531	5.531
Overige budgetten en subsidies	4.077	4.077	4.077	4.077	4.077
Ambulantisering GGZ	3.105	3.105	3.105	3.105	3.105

9

Hoe beïnvloed je de kosten?

- Prijs * volume
- Prijs staat vast (AMvB reële tarieven)
- Knop = volume
- Bijsturing op beleid en uitvoering

10

Vervolg sturen in de Wmo

huisstijl

21-11-2023 1

Arnhem

1

Uitdagingen in de Wmo

- Vergrijzing
- Personeelstekorten
- Complexe samenleving / perfecte plaatje / claimgedrag zorg
- Kostenstijgingen (CAO's) -> Tariefstijgingen
- Doelgericht werken: gericht op vergroten/behouden zelfstandigheid inwoners, langer thuiswonen en meedoen aan samenleving
- Betere samenwerking tussen zorgaanbieders en met aanbieders in de sociale basis -> wijkgericht werken

Arnhem

2

Prioriteit: Op weg naar duurzame hervorming

A Visie sociaal domein en bijbehorende raadsafspraken zijn leidend:

Gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling, een stabiele basis voor alle Arnhemmers en in veiligheid en vrijheid leven.

B Acties gericht op duurzame hervorming sociale stelsel Arnhem voorop

- Gebiedsgericht: vereenvoudiging toegang naar en het zorgaanbod in de wijk; nabij en normaliserend (*wijknetwerken*).
- Preventie: focus op de sociale basis (wijk) versterken preventie (oa herijking welzijn)
- Sterk in Maatwerk: meer samenhang (ook ontdubbelen) aanbod hardnekkige, multi of crisis problematiek (oa *integr. veiligheidsagenda*)

C Ingrijpende landelijke ontwikkelingen aangrijpen:

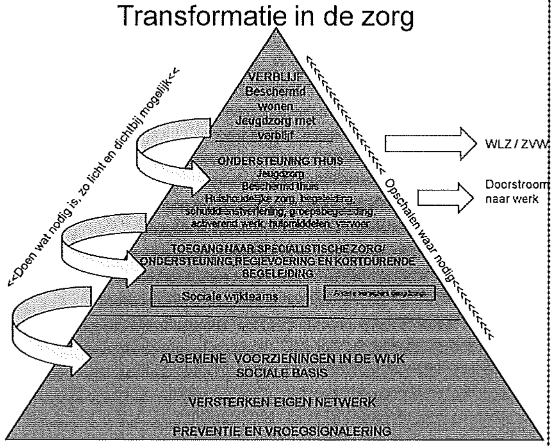
- IZA/GALA
- Beschermd wonen, beschermd thuis

duurzame borging voorop!

Arnhem

3

Transformatie in de zorg

Arnhem

4

Begeleiding (individueel)/ Groepsbegeleiding

- Niet langer dan nodig; maak gebruik van sociale basis / sociaal netwerk
- Betere balans tussen specialistische begeleiding en basisbegeleiding: 70%-30% = 50%-50% geworden
- Betere samenwerking tussen zorgaanbieders en met aanbieders in de sociale basis -> inrichten wijknetwerken met beperkt aantal voorkeursaanbieders per wijk
- Begeleiding in groepjes; nieuw product in regionale inkoop
- Groepsbegeleiding organiseren in voorliggend veld; meer beleggen in sociale basis
- Goede aansluiting met WLZ

Arnhem

5

Huishoudelijke ondersteuning

- Niet langer en eerder dan nodig; maak gebruik van sociale basis / sociaal netwerk
- Meest kwetsbare personen worden als eerste geholpen (CTH)
- AV-HO: dringende vraag om aanpassingen
- Verlengingen AV-HO niet via zorgaanbieder maar via wijkteams

Arnhem

6

Activerend werk

Waar sturen we op:

- Meer mensen laten participeren:
  herstel bevorderend (biedt structuur, sociale contacten en perspectief); minder beroep op overige zorg
- Meer uitstroom:
  inzet op ontwikkeling vanaf Activerend werkplek naar een vorm van betaald werk (indien haalbaar), zo duurzaam mogelijk
- Samenwerking in de participatieketen:
  benutten van elkaars expertise en elkaar versterken
  Simpel Switchen: drempels wegnemen om te gaan participeren/werken of om een stapje terug te doen

Arnhem

7

Hulpmiddelen

Waar sturen we op:

- Inzet op leenvoorzieningen voor incidentele gebruikers
- In samenwerking met woningcorporaties werken we aan uitleenpools bij flats/appartementen, zodat niet iedereen een persoonlijke scootmobiel nodig heeft
- Claimgedrag is een groot punt aan het worden, inwoners verwachten meer luxe, maar medisch niet noodzakelijk
- We onderzoeken de inzet van technologische innovaties

Arnhem

8

Woningaanpassingen

- We kijken naar het delen van de kosten met eigenaren van een woning, met woningcorporaties zijn afspraken hierover in een vergevorderd stadium
- Verhuiscoaches kunnen inwoners helpen en motiveren om een woning te gaan zoeken om te anticiperen op hun leeftijd
- Meer passende en betaalbare woningen toevoegen aan de woningmarkt
- Verhogen van percentage levensloopgeschikte corporatiewoningen bij renovatieprojecten

9

Doelgroepenvervoer

Vraagafhankelijk vervoer

Waar sturen we op:

- Toegang alleen wanneer vervoersbehoefte groot genoeg is

Waar kun je extra op sturen:

- Monitoren (oneigenlijk) gebruik,in gesprek met veelgebruikers
- Tijdelijke pas/tussentijds toetsen, initieel budget verlagen
- Uitwisseling organiseren voor coaches t.a.v. casuïstiek
- Algemene voorzieningen: ondersteunen vrijwillige vervoersinitiatieven

10

Doelgroepenvervoer

Routegebonden vervoer

Waar sturen we op:

- Kortdurende beschikking
- Beleidsregels strak toepassen
- Lagere kosten door optimale planning (vaste tijden, geen incidentele mutaties)

Waar kun je extra op sturen:

- Zorg dichtbij, voorkomen (lange) ritten: in gesprek zorgaanbieders ivm extra zorgplaatsen en aannamebeleid.
- Geen vervoer wat niet bij Arnhem hoort (bv juridisch toetsen complexe aanvraag woonplaatsbeginsel)
- Geen coulance vervoer of inzet vervoer uit andere middelen
- Training wijkcoaches (uitgangspunt is eigen kracht, niet vervoer, beleidsregels, vervoervraag vroeg in traject bespreken)

11

Beschermd wonen / Beschermd thuis

Waar sturen we op:

- Van intramuraal (wonen in een instelling=beschermd wonen) naar passende ondersteuning thuis ('beschermd thuis')
- Meer regionale spreiding van voorzieningen BW/BT
- Versterking samenwerking met corporaties voor (regionale) uitstroom (via convenantroute)
- Creëren voldoende betaalbare woonvarianten (geclusterd wonen, 'gespikkeld wonen', 'appeltjes wonen' etc) via programma huisvesting bijzondere doelgroepen
- Buurtpunten/activiteiten voor ontmoeting, steun en herstel bevorderen (bv Buurtcirkels, Vitale Verbindingen)
- Zinvolle daginvulling inwoner: AW, (vrijwilligers)werk, afronden opleiding etc. (rol SWT/zorgaanbieders)
- Financiën inwoner op orde (rol SWT/zorgaanbieders)

Waar extra op sturen:

- Uitstromen (primair) naar herkomstgemeente (rol SWT)
- Inwoner hulpvragen langer laten uitstellen zodat 24uurs-component kan worden afgebouwd (rol SWT/zorgaanbieders)
- Bevorderen digitale hulp (E-health) ipv fysiek (rol zorgaanbieders)
- Bevorderen informeel netwerk van inwoner/benutten voorliggende voorzieningen (rol zorgaanbieders)
- Meer inzet op verslavingspreventie (vanuit gezondheidsbeleid)

12

Waar kunnen / moeten we extra op sturen?

- Nog te weinig aandacht voor vergrijzing en personeelstekorten
- Gebruik maken van IZA en GALA (o.a. preventie / sociale basis versterken)
- Zorg en veiligheid: verminderen overlast in de wijk door goede zorg en ondersteuning
- Inrichten wijknetwerken -> minder aanbieders die beter samenwerken (zorg en sociale basis)
- Sociaal wijkteam: toepassen beleidsregels verder verbeteren

Arnhem

13

Bijlage B

Mails wethouder Roelofs

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 15 september 2023 16:15
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Concept agenda Breed Bestuurlijk Overleg [redacted] - fase 2

Hallo Bob,

Hierbij de annotatie voor het overleg van 20 september.
Ik heb het verslag van het laatste bestuurlijk overleg toegevoegd, zat niet bij de stukken, ik hoop dat dit de goede versie is.

Ik heb van 18-29 september verlof en zal dus niet 'toehoren' bij dit overleg. [redacted] (InkoopSDCG) hebben andere afspraken staan en kunnen de rol van toehoorder dus niet overnemen.

Op 22 september, tijdens het RPO Zorg of BCI, goed om kort de opbrengsten van dit overleg terug te koppelen naar onze regio.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Regio
Centraal
Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 15 september 2023 15:32
Aan: [redacted]

CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Concept agenda Breed Bestuurlijk Overleg herstelplan [redacted] - fase 2

Hoi,

Willen jullie svp zorgen voor een annotatie voor Bob?

Alvast dank.

Groet,
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 15 september 2023 13:09
Aan: [redacted]
Onderwerp: Concept agenda Breed Bestuurlijk Overleg herstelplan [redacted] fase 2

Beste deelnemers aan het bestuurlijk overleg herstelplan [redacted] - fase 2,

De conceptagenda voor het overleg van a.s. woensdag luidt als volgt:

1. Opening
2. Mededelingen
3. Verslag vorige bestuurlijk overleg
[redacted]
6. Werkafspraken
7. Rondvraag
8. Sluiting

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Samen werken we aan een krachtige en toekomstbestendige uitvoering van de Wmo en Jeugdwet

Op de hoogte blijven van de activiteiten van het [redacted]?

Meld u aan voor onze nieuwsbrief

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 3 oktober 2023 15:50
Aan: [redacted]
CC: [redacted]

[redacted]

Onderwerp: Conceptverslag 20 september - breed bestuurlijk overleg herstelplan [redacted] - fase 2

Beste allen,

Gelieve bijgaand het conceptverslag aan te treffen van het breed bestuurlijk overleg van 20 september jl. mbt herstelplan [redacted] fase 2.

Het volgende breed bestuurlijk overleg vindt plaats op 27 november.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Samen werken we aan een krachtige en toekomstbestendige
uitvoering van de Wmo en Jeugdwet

[redacted]

Meld u aan voor onze nieuwsbrief

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 22 oktober 2023 09:37
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]

[redacted]
Onderwerp: kwartaalgesprek adviesraad Jeugd/WMO 1 november a.s.

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Dag Bob en Marco,

Op 1 november a.s. hebben we als adviesraad Jeugd/WMO een kwartaalgesprek met jullie beiden. Wij komen met 6 leden vanuit de adviesraad en hebben uiteraard een aantal onderwerpen die we met jullie zouden willen bespreken.

[redacted]

2. We zijn benieuwd naar de financiering van zowel de Jeugdzorg als WMO voor het komend jaar. Waar liggen voor deze beleidsterreinen de kansen en zorgen?

[redacted]

4. Wat is de stand van zaken m.b.t. de financiële problemen van Pluryn?

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 25 oktober 2023 13:51
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: [redacted] en 3-milieu, tarieven 2024

Ha [redacted] en Bob,

Wat mij betreft is de voorgestelde werkwijze akkoord! Hopelijk was de lunch goed vandaag in Oosterbeek en behulpzaam voor een betere samenwerking.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 19 oktober 2023 18:00
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: [redacted] en 3-milieu, tarieven 2024

Beste Bob en [redacted]

Op 20 september vond het laatste bestuurlijk overleg over het Herstelplan [redacted] plaats. [redacted] was daarbij aanwezig. Je stuurde me nog een bericht dat het een interessant gesprek was, we hebben elkaar daar verder niet meer over gesproken. In het conceptverslag roept [redacted] op om snel duidelijkheid te geven over de tarieven 2024. Vandaag werd hier tijdens het reguliere contractgesprek in onze regio nogmaals om gevraagd.
Wij willen nu onderstaande lijn gaan volgen.

- **JeugdzorgPlus**
  - In juni 2023 hebben we in de regio alsnog ingestemd met de hogere tarieven voor JeugdzorgPlus.
  - Dit is vastgelegd in een addendum. Hierin staat dat dat deze geldig is tot 1 januari 2025 of zoveel eerder als deze voorzieningen opgaan in de contractering Essentiele functies.
  - Hierover is geen aanvullende besluitvorming nodig.
  - Ter info: In 2023 zijn tot en met augustus 9 jongeren bij de JeugdzorgPlus Pluryn geplaats vanuit Arnhem (2), Lingewaard (2), Overbetuwe (1), Renkum (1), Rheden (1), Westervoort (1) en Zevenaar (1). Over heel 2022 ging het om 24 jongeren. Hier lijkt dus sprake van een duidelijke daling in 2023.

- **3-milieuvoorzieningen**
  - Begin 2023 heeft Centraal Gelderland ingestemd met tijdelijk hogere tarieven voor de 3-milieuvoorzieningen van [redacted] Dat gold voor de periode van 1 jaar, met als belangrijkste argument de zorg continuïteit en het Herstelplan van [redacted] Eind 2023 zouden we opnieuw de situatie bekijken. Deze afspraken zijn niet in een addendum vastgelegd.
  - De JeugdAutoriteit heeft onlangs aangegeven dat [redacted] nog steeds in trede 3 zit, het Herstelplan is dus nog steeds noodzakelijk.
  - Begin 2023 gingen we er vanuit dat de Inkoop Verblijf op 1-1-2024 voor nieuwe contracten en dus ook nieuwe tarieven zou zorgen. Die planning is aangepast, de nieuwe contracten zullen per 1-7-2024 ingaan. We zullen dus tot die tijd afspraken over de tarieven 2024 moeten maken.
  - Beide argumenten samengenomen komen we tot de conclusie dat verlengen van het hogere tarief 2023 naar 2024 onvermijdelijk is. In ieder geval tot het moment dat de afspraken voor essentiële functies en/of inkoop verblijf in werking treden. Voorstel is om dit aan [redacted] te laten weten en dit vast te leggen in een addendum.

- Ter info: In 2023 zijn tot en met augustus 49 jongeren bij de 3-milieusvoorzieningen [redacted] geplaats vanuit diverse gemeenten. Over heel 2022 ging het om 61 jongeren. Hier is mogelijk ook sprake van een daling, maar deze is nog minder duidelijk dan bij de JeugdzorgPlus.

Dit sluit aan bij eerdere besluiten die we in de regio hebben genomen, maar omdat [redacted] gevoelig ligt en de gemaakte afspraken niet 100% waterdicht zijn, stellen we voor dit op 27 oktober bij de mededelingen in te brengen tijdens BCI.
Gaan jullie hiermee akkoord?

Werkbezoek 25 oktober
Woensdag 25 oktober gaat Bob lunchen met [redacted] in Oosterbeek. De uitnodiging stond al heel lang open. Volgens mij mag ik ook mee.
[redacted] zal dan zeker over duidelijkheid ten aanzien van tarieven 2024 beginnen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Regio
Centraal
Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

☐ Beantwoorden

☐ Doorsturen

BK

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 27 oktober 2023 16:23
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: Tarieven 2024

Beste Bob,

Allereerst nogmaals dank voor het prettige gesprek dat we hadden tijdens de lunch afgelopen week.

Ik stel het op prijs dat je tijd wilde vrijmaken om in alle rust van gedachten te wisselen over ontwikkelingen in de jeugdhulp.

Naast dat we constateerden dat we met elkaar in het jeugdautoriteitstraject hard hebben gewerkt om grote problemen in de beschikbaarheid van jeugdhulp voor de meest kwetsbare jongeren te voorkomen, spraken we ook over het comfort dat [redacted] nodig heeft op tarieven voor 2024.

Ik heb de afgelopen weken aan de wethouder van de andere regio's hierover een mail gestuurd. Omdat wij elkaar nog tijdens een lunch zouden spreken, heb ik dat bij jou niet gedaan.
In dit bericht aan jouw collega's, bied ik ook onze hulp aan als het nodig mocht zijn om in de besluitvorming in de regio nadere kwalitatieve informatie aan te leveren.

Dat wil ik alsnog ook doen bij jou, dus mocht het nodig zijn, weet je ons te vinden.

Inmiddels hebben we van een aantal regio's een bericht gehad dat gelukkig positief is. Dit draagt bij aan stabiliteit waarmee we in partnerschap verder kunnen werken aan de transformatie van de jeugdhulp.

We hopen uiteraard ook vanuit jouw regio op een positief bericht.

We spreken elkaar,

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Trots op ons Strategisch Beleidsplan 2022-2025 'Samen maken wij het verschil'
Veel leesplezier!

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 25 oktober 2023 13:51
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: [redacted] en 3-milieu, tarieven 2024

Ha [redacted] en Bob,

Wat mij betreft is de voorgestelde werkwijze akkoord! Hopelijk was de lunch goed vandaag in Oosterbeek en behulpzaam voor een betere samenwerking.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 19 oktober 2023 18:00
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: [redacted] en 3-milieu, tarieven 2024

Beste Bob en [redacted]

Op 20 september vond het laatste bestuurlijk overleg over het Herstelplan [redacted] plaats. [redacted] was daarbij aanwezig. Je stuurde me nog een bericht dat het een interessant gesprek was, we hebben elkaar daar verder niet meer over gesproken. In het conceptverslag [redacted] op om snel duidelijkheid te geven over de tarieven 2024. Vandaag werd hier tijdens het reguliere contractgesprek in onze regio nogmaals om gevraagd.
Wij willen nu onderstaande lijn gaan volgen.

- **JeugdzorgPlus**
  - In juni 2023 hebben we in de regio alsnog ingestemd met de hogere tarieven voor JeugdzorgPlus.
  - Dit is vastgelegd in een addendum. Hierin staat dat dat deze geldig is tot 1 januari 2025 of zoveel eerder als deze voorzieningen opgaan in de contractering Essentiele functies.
  - Hierover is geen aanvullende besluitvorming nodig.
  - Ter info: In 2023 zijn tot en met augustus 9 jongeren bij de JeugdzorgPlus [redacted] geplaats vanuit Arnhem (2), Lingewaard (2), Overbetuwe (1), Renkum (1), Rheden (1), Westervoort (1) en Zevenaar (1). Over heel 2022 ging het om 24 jongeren. Hier lijkt dus sprake van een duidelijke daling in 2023.

- **3-milieuvoorzieningen**
    - Begin 2023 heeft Centraal Gelderland ingestemd met tijdelijk hogere tarieven voor de 3-milieuvoorzieningen van [redacted] Dat gold voor de periode van 1 jaar, met als belangrijkste argument de zorg continuïteit en het Herstelplan van [redacted] Eind 2023 zouden we opnieuw de situatie bekijken. Deze afspraken zijn niet in een addendum vastgelegd.
    - De JeugdAutoriteit heeft onlangs aangegeven dat [redacted] nog steeds in trede 3 zit, het Herstelplan is dus nog steeds noodzakelijk.
    - Begin 2023 gingen we er vanuit dat de Inkoop Verblijf op 1-1-2024 voor nieuwe contracten en dus ook nieuwe tarieven zou zorgen. Die planning is aangepast, de nieuwe contracten zullen per 1-7-2024 ingaan. We zullen dus tot die tijd afspraken over de tarieven 2024 moeten maken.
    - Beide argumenten samengenomen komen we tot de conclusie dat verlengen van het hogere tarief 2023 naar 2024 onvermijdelijk is. In ieder geval tot het moment dat de afspraken voor essentiële functies en/of inkoop verblijf in werking treden. Voorstel is om dit aan [redacted] te laten weten en dit vast te leggen in een addendum.
    - Ter info: In 2023 zijn tot en met augustus 49 jongeren bij de 3-milieusvoorzieningen [redacted] geplaats vanuit diverse gemeenten. Over heel 2022 ging het om 61 jongeren. Hier is mogelijk ook sprake van een daling, maar deze is nog minder duidelijk dan bij de JeugdzorgPlus.

Dit sluit aan bij eerdere besluiten die we in de regio hebben genomen, maar omdat [redacted] gevoelig ligt en de gemaakte afspraken niet 100% waterdicht zijn, stellen we voor dit op 27 oktober bij de mededelingen in te brengen tijdens BCI.
Gaan jullie hiermee akkoord?

Werkbezoek 25 oktober
Woensdag 25 oktober gaat Bob lunchen met [redacted] in Oosterbeek. De uitnodiging stond al heel lang open. Volgens mij mag ik ook mee.
[redacted] zal dan zeker over duidelijkheid ten aanzien van tarieven 2024 beginnen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Regio
Centraal
Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 27 oktober 2023 16:23
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: Tarieven 2024

Beste Bob,

Allereerst nogmaals dank voor het prettige gesprek dat we hadden tijdens de lunch afgelopen week.

Ik stel het op prijs dat je tijd wilde vrijmaken om in alle rust van gedachten te wisselen over ontwikkelingen in de jeugdhulp.

Naast dat we constateerden dat we met elkaar in het jeugdautoriteitstraject hard hebben gewerkt om grote problemen in de beschikbaarheid van jeugdhulp voor de meest kwetsbare jongeren te voorkomen, spraken we ook over het comfort dat [redacted] nodig heeft op tarieven voor 2024.

Ik heb de afgelopen weken aan de wethouder van de andere regio's hierover een mail gestuurd. Omdat wij elkaar nog tijdens een lunch zouden spreken, heb ik dat bij jou niet gedaan.
In dit bericht aan jouw collega's, bied ik ook onze hulp aan als het nodig mocht zijn om in de besluitvorming in de regio nadere kwalitatieve informatie aan te leveren.

Dat wil ik alsnog ook doen bij jou, dus mocht het nodig zijn, weet je ons te vinden.

Inmiddels hebben we van een aantal regio's een bericht gehad dat gelukkig positief is. Dit draagt bij aan stabiliteit waarmee we in partnerschap verder kunnen werken aan de transformatie van de jeugdhulp.

We hopen uiteraard ook vanuit jouw regio op een positief bericht.

We spreken elkaar,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Trots op ons Strategisch Beleidsplan 2022-2025 'Samen maken wij het verschil'
Veel leesplezier!

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 14 augustus 2023 11:05
Aan: [redacted]
CC: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: RE: afspraak 7 sept landelijk tarief GI's jeugd

Hallo [redacted]

Het is belangrijk dat Bob aansluit bij dit overleg. Er worden in september belangrijke besluiten genomen over de landelijke tarieven voor de jeugdbescherming. Die besluiten kunnen grote financiële gevolgen hebben voor de gemeenten. Arnhem / Centraal Gelderland is accounthouder voor Jeugdbescherming Gelderland en daarmee vertegenwoordigen wij alle Gelderse gemeenten. Mocht bob niet kunnen dan eventueel afstemmen met [redacted] of zij kan overnemen.
Ik heb zojuist een nieuw rapport over de tarieven ontvangen. Ik ga dat deze week bestuderen, dan kan ik ook advies uitbrengen.

Kan je laten weten of het lukt met 7 september?

[redacted]

Van: [redacted]>
Verzonden: vrijdag 28 juli 2023 11:53
Aan: [redacted]
CC: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: afspraak 7 sept landelijk tarief GI's jeugd

Hoi [redacted]

Bob heeft in principe op dit moment al een afspraak staan. Moet hij hier wel bij aanschuiven? Wat is jullie advies?

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 september 2023 20:05
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: G7 Bestuurlijk Overleg 29 september 2023 / Brief [redacted]

Geachte G7 wethouders,

In overleg met de vervangend voorzitter van het G7 Bestuurlijk Overleg komende vrijdag, [redacted] verstuur ik ter kennisgeving bijgevoegde brief van [redacted], als aanvulling op agendapunt 4 op de agenda over het landelijke tarief jeugdbescherming. [redacted] is zelf niet aanwezig vrijdag. [redacted] zal hem vervangen en de brief toelichten.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 22 september 2023 11:56
Aan: [redacted] bob.roelofs@arnhem.nl; [redacted]
Onderwerp: G7 Bestuurlijk Overleg 29 september 2023

Geachte wethouders,

Hierbij verstuur ik de agenda en de stukken voor het G7 Bestuurlijk Overleg op 29 september 2023.
Het overleg is van **9.30** – 12.00 uur en vindt plaats bij [redacted]
[redacted] is voor dit overleg verhinderd en heeft [redacted] gevraagd om het voorzitterschap van deze bijeenkomst over te nemen.

Het overleg bestaat uit twee delen:

Deel 1: 9.30 – 10.15 uur (let op, we starten een half uur later dan gebruikelijk!)
Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming
Hiervoor zijn ook de veiligheidsorganisaties uitgenodigd [redacted]

= korte pauze =

Deel 2: 10.30 – 12.00 uur
Bovenregionale samenwerking op jeugdhulp.
Binnen dit onderdeel bespreken we de G7 projecten.

Aansluitend aan het overleg bent u uitgenodigd [redacted]
Als u nog niet bent aangemeld voor deze bijeenkomst, dan is het verzoek om dit alsnog door te geven op [redacted]

Ondersteunende adviseurs kunnen als toehoorder aanwezig zijn.

Als er nog vragen zijn, neemt u dan gerust contact op.

[redacted]

[redacted]

Beantwoorden

Doorsturen

BK
[redacted]

[redacted]

Wo 8-11-2023 10:46

RvB74 Brief [redacted] aan G7 t.b.v. overleg 29 09 2023.pdf
105 kB

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 september 2023 20:05
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: G7 Bestuurlijk Overleg 29 september 2023 / Brief [redacted]

Geachte G7 wethouders,

In overleg met de vervangend voorzitter van het G7 Bestuurlijk Overleg komende vrijdag, [redacted] verstuur ik ter kennisgeving bijgevoegde brief van Jeugdbescherming Gelderland, als aanvulling op agendapunt 4 op de agenda over het landelijke tarief jeugdbescherming. [redacted] is zelf niet aanwezig vrijdag. [redacted] zal hem vervangen en de brief toelichten.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 22 september 2023 11:56
Aan: [redacted] bob.roelofs@arnhem.nl; [redacted]
Onderwerp: G7 Bestuurlijk Overleg 29 september 2023

Geachte wethouders,

Hierbij verstuur ik de agenda en de stukken voor het G7 Bestuurlijk Overleg op 29 september 2023.
Het overleg is van **9.30** – 12.00 uur en vindt plaats bij [redacted]

[redacted] is voor dit overleg verhinderd en heeft [redacted] gevraagd om het voorzitterschap van deze bijeenkomst over te nemen.

Het overleg bestaat uit twee delen:

Deel 1: 9.30 – 10.15 uur (let op, we starten een half uur later dan gebruikelijk!)
Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming
Hiervoor zijn ook de veiligheidsorganisaties uitgenodigd [redacted]

= korte pauze =

Deel 2: 10.30 – 12.00 uur
Bovenregionale samenwerking op jeugdhulp.
Binnen dit onderdeel bespreken we de G7 projecten.

Aansluitend aan het overleg bent u uitgenodigd door [redacted]
Als u nog niet bent aangemeld voor deze bijeenkomst, dan is het verzoek om dit alsnog door te geven op [redacted]

Bijlagenoverzicht

Ondersteunende adviseurs kunnen als toehoorder aanwezig zijn.

Als er nog vragen zijn, neemt u dan gerust contact op.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: Michiel [redacted]
Verzonden: dinsdag 10 oktober 2023 13:53
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: Terugkoppeling aan accounthoudende wethouders jeugdbescherming 11 oktober 2023, 15.30-16.30 uur

Hallo bob,

Woensdag 11 oktober heb je terugkoppeling over afspraken landelijke tarieven jeugdbescherming.
Ik heb vanochtend een mondelinge terugkoppeling gehad over het voorlopig akkoord dat gisteravond is gesloten. Zie bijlage.
Je wordt morgen gevraagd om hiermee in te stemmen. Veel keuze is er denk ik niet. Komende vrijdag gaat het dan naar het VNG bestuur.
De discussie ging alleen nog over de dekking van het landelijk tarief. Alle partijen staan inhoudelijk achter de caseloadverlaging en de kostprijsberekening van KMPG.
Het financiële gat in 2024 wordt landelijk berekend op 55 miljoen. Het rijk stort 30 miljoen in het gemeentefonds. De rest moet door gemeenten worden 'bespaard' via een daling van het aantal maatregelen (daling Q). We hebben dan 2 jaar de tijd om naar het landelijk tarief toe te groeien.
Wat dit betekent voor Gelderland durf ik nog niet te zeggen. Afgelopen week is projectleider gestart met de analyse.
Je opmerking om zo nodig 3 jaar de tijd te nemen, houd ik in mijn achterhoofd. Verder valt me op dat [redacted] ruime reserve heeft, dus dat gaan we ook meenemen in de inrichting van het ingroeipad.
Laat je mee weten als er woensdag nog iets bijzonders naar boven komt?

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 september 2023 17:29
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Landelijk tarief GI: consultatie accounthoudende wethouders

Beste Bob,

Hierbij de ANNOTATIE bij het consultatieve overleg van de VNG over het landelijk tarief jeugdbescherming.
Ik heb ook de powerpoint-presentatie toegevoegd die de VNG tijdens het gesprek zal tonen.
Mocht je nog vragen hebben, dan horen we het graag.
Ik sluit donderdag aan bij het digitale gesprek, ik kom naar je kamer toe.

[redacted]

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 september 2023 11:14
Aan: [redacted]
CC: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Landelijk tarief GI: consultatie accounthoudende wethouders

Hoi [redacted]

Ik zie dat [redacted] nog vakantie heeft daarom stuur ik het ook door naar jou.

Groet,
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 september 2023 11:12
Aan: [redacted]
CC: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Landelijk tarief GI: consultatie accounthoudende wethouders

Hoi [redacted]

Kunnen jullie svp voor Bob een annotatie maken?

Alvast dank!

Groet,
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 5 september 2023 11:00
Aan: [redacted]

[redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: Landelijk tarief GI: consultatie accounthoudende wethouders

Beste wethouders

Eerder hebben wij u uitgenodigd voor een tussentijdse consultatie op donderdag 7 september 14.00-15.00 over de het landelijk tarief voor de Gecertificeerde Instellingen.
Met deze mail sturen wij u de stukken voor dit overleg. In de bijgevoegde agenda wordt de bijeenkomst nader toegelicht.

[redacted]

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

[redacted]

Van: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 5 oktober 2023 16:08
Aan: [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Tariefonderzoek

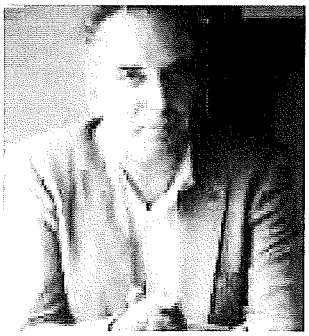
Hallo [redacted] helder, dank je wel. Kortom, wordt vervolgd!

Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Bob Roelofs
Wethouder

Mobiel
06 52801936
e-mail
bob.roelofs@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 5 oktober 2023 11:25
Aan: Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Tariefonderzoek

Dag Bob en Marco,

Afgelopen maandag is in de staf Wmo en Jeugd kort aandacht besteed aan het tariefonderzoek vanuit Inkoop SDCG. We hebben aangedrongen dat bestuurders geïnformeerd worden oer de huidige stand van zaken. Bijgaan mail en memo die vanuit Inkoop SDCG verstuurd is.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 4 oktober 2023 15:22
Aan: [redacted]

[redacted]

Onderwerp: Tariefonderzoek

Beste RAO Zorg leden,

Het tariefonderzoek is in volle gang. Bij dit onderzoek is een werkgroep tariefonderzoek betrokken. Vanuit de werkgroep kreeg ik signalen dat het wellicht goed is dat alle gemeenten geïnformeerd zijn over het proces van het onderzoek.

In verband met de vakantie van [redacted] heb ik overleg gehad met de betrokkenen van het onderzoek en de voorzitter van RAO Zorg.
We hebben besloten alle deelnemende gemeenten op deze wijze te informeren over het verloop van het tarief onderzoek.
Na afloop van het onderzoek wordt het advies op basis van het tariefonderzoek en elementen als tariefdifferentiatie via de reguliere overleglijnen ambtelijk en bestuurlijk besproken.

Als bovenstaande vragen oproept, horen wij het graag.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 11 oktober 2023 11:16
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl>
[redacted]
Onderwerp: eerste opzet communicatie Landelijk tarief versie 0.8

Beste accounthoudende wethouders,

Vanmiddag krijgt u een terugkoppeling van de onderhandeldelegatie over de onderhandelingen over het landelijk tarief. Ter voorbereiding hierop ontvangt u in de bijlage een eerst opzet voor het communicatiebericht hierover.
Wellicht dat er in de loop van deze week nog wat geschaafd gaat worden aan de redactie van dit bericht voordat het verspreid kan worden indien het bestuur van de VNG een positief besluit neemt. Het verzoek is daarom deze eerste opzet nog niet te verspreiden.

Met vriendelijke groet

[redacted]

[redacted]

V **an:** [redacted]
Verzonden: dinsdag 24 oktober 2023 09:59
Aan: [redacted] Bob Roelofs <bob.roelofs@arnhem.nl [redacted] Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]
Onderwerp: Informatie tariefonderzoek

Geachte leden van de Bestuurscommissie Inkoop Zorg,

N.a.v. het overleg dat Marco van der Wel maandagavond had geïnitieerd bijgaand de informatie over het tariefonderzoek zoals deze maandagavond ook is toegelicht.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Regio
Centraal
Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Bijlage C

Bundel - BC Inkoop van 7 juli 2023

1 Opening vergadering en mededelingen (bijlage 0 en 1)

11.00 – 11.10
Mededelingen:
· Indexering 2024 (uitvoeren en koppelen aan tariefonderzoek agendapunt 5)
· VGGM toezicht stand van zaken (korte mondelinge update stand van zaken)
· Ingekomen stuk: Inkoopbeeld 2-2022 (ter kennisname) (bijlage 1)

20230707 BCI Bijlage 0 Agenda 20230707.docx

20230707 BCI Bijlage 1 Inkoopbeeld periode 2 2022.pdf

2 Ter vaststelling: Conceptnotulen en afsprakenlijst 2 juni 2023 (bijlage 2.1 en 2.2)

11.10 – 11.15

20230707 BCI Bijlage 2.1 Concept verslag 20230602.docx

20230707 BCI Bijlage 2.2 Actielijst BCI 0.9 20230602.docx

3 Ter besluitvorming: Pilots 'kleinschalige driemilieus' & 'ThuisBest' (bijlage 3)

11.15 – 11.20
Pilots kleinschalig 3milieu en ThuisBest

20230707 BCI bijlage 3 Pilots kleinschalig 3milieu en ThuisBest. .pdf

4 Ter bespreking & besluitvorming: Pluryn (bijlage 4)

11.20 – 11.25

20230707 BCI bijlage 4 Pluryn.pdf

5 Ter bespreking & besluitvorming: Voortgang overeenkomsten zorg(bijlage 5)

11.25 – 11.40
Advies voortgang overeenkomsten

20230707 BCI bijlage 5 Advies voortgang overeenkomsten zorg.pdf

6 Ter bespreking & besluitvorming: Social Return zorgovereenkomsten (bijlage 6.1 en 6.2)

11.40 – 11.50
· Wijziging Social Return zorgovereenkomsten (bijlage 6.1)
· SROI aanpassing inkoopdocumenten (bijlage 6.2)

20230707 BCI bijlage 6.1 Wijziging Social return zorgovereenkomsten.pdf

20230707 BCI bijlage 6.2 SROI aanpassing inkoopdocumenten bijlage 2.1.pdf

7 Ter besluitvorming: Begeleiding specialistisch (bijlage 7)

11.50 – 11.55
Tussenoplossing begeleiding specialistisch (bijlage 7)

20230707 BCI Bijlage 7 Tussenoplossing Begeleiding specialistisch.pdf

9 Rondvraag en sluiting

11.55 – 12.00

Inkoop sociaal domein
Centraal Gelderland

AGENDA

Overleg	:	**BC Inkoop Zorg**
Datum	:	**7 juli 2023**
Tijd	:	**11.00 – 12.00**
Plaats	:	**Gemeentehuis Westervoort, vergaderruimte 4**

1. **Opening vergadering en mededelingen** *(bijlage 1)*
   11.00 – 11.10
   Mededelingen:
   - Indexering 2024 (uitvoeren en koppelen aan tariefonderzoek agendapunt 5)
   - VGGM toezicht stand van zaken (korte mondelinge update stand van zaken)
   - Ingekomen stuk: Inkoopbeeld 2-2022 (ter kennisname) *(bijlage 1)*

2. **Ter vaststelling: Conceptnotulen en afsprakenlijst 2 juni 2023** *(bijlage 2.1 en 2.2)*
   11.10 – 11.15

3. **Ter besluitvorming: Pilots 'kleinschalige driemilieus' & 'ThuisBest'** *(bijlage 3)*
   11.15 – 11.20
   Pilots kleinschalig 3milieu en ThuisBest

4. **Ter bespreking & besluitvorming: Pluryn** *(bijlage 4)*
   11.20 – 11.25
   Pluryn

5. **Ter bespreking & besluitvorming: Voortgang overeenkomsten zorg** *(bijlage 5)*
   11.25 – 11.40
   Advies voortgang overeenkomsten

6. **Ter bespreking & besluitvorming: Social Return zorgovereenkomsten** *(bijlage 6.1/6.2)*
   11.40 – 11.50
   - Wijziging Social Return zorgovereenkomsten *(bijlage 6.1)*
   - SROI aanpassing inkoopdocumenten *(bijlage 6.2)*

7. **Ter besluitvorming: Begeleiding specialistisch** *(bijlage 7)*
   11.50 – 11.55
   Tussenoplossing begeleiding specialistisch *(bijlage 7)*

8. **Rondvraag en sluiting**
   11.55 – 12.00

Inkoop sociaal domein
Centraal Gelderland

Aan	: **Bestuurscommissie Inkoop Zorg**	**Ter informatie**	☐
Van	: **Module Inkoop Sociaal Domein CG**	**Ter bespreking**	☒
Opsteller	: Inkoop SDCG	**Ter advisering**	☐
Onderwerp	: Advies voortgang overeenkomsten zorg		
Datum	: 7 juli 2023	*(Aanvinken wat van toepassing is)*	

Routing van de memo

Het memo heeft de volgende vervolg routing:
☐ RAO WMO of Jeugd: algemene werksessie 20 april 2023
☒ RAF: d.d. 21 juni 2023
☒ RAO IKR: d.d. 16 juni 2023 (schriftelijk)
☒ RAO Zorg: d.d. 27 juni 2023
☒ BCI: d.d. 7 juli 2023

Besluiten dat

Vast te stellen dat:
1. BCI besluit positief te adviseren aan het Dagelijks bestuur van de MGR inzake het verlengen van de huidige overeenkomsten met de periode van één jaar waarmee de looptijd wordt verlengd tot 1 juli 2025.
2. BCI geeft opdracht aan de verschillende werkgroepen om de nu geïnventariseerde wensen verder uit te werken met de werkgroepen tot concrete voorstellen. Deze zullen worden voorgelegd zodra ze gereed zijn. BCI vraagt Inkoop SDCG hierin de rol van projectleider op zich te nemen.
3. BCI stemt in met het uitvoeren van tariefonderzoek voor de zorgvormen Begeleiding, Behandeling en Groepsbegeleiding.

Aanleiding

In de afgelopen periode zijn er verschillende marktverkenningen geweest met aanbieders en gemeenten om op te halen wat goed is aan de producten en zorgvormen en wat wenselijk is om de komende periode te verbeteren. De aanleiding voor deze marktverkenningen is het aflopen van de contracten per 1 juli 2024. De uitkomst van de marktverkenningen zijn gepresenteerd tijdens een bijeenkomst met gemeenten op 20 april 2023. Bij deze bijeenkomst is gekeken naar de aandachtspunten per zorgvorm en naar de overstijgende aandachtspunten.

Argumentatie

Huidige situatie

Op dit moment heeft de Regio Centraal Gelderland voor de meeste zorgvormen (Verblijf uitgezonderd) een Semi Open House procedure. De looptijd van deze overeenkomsten is tot 1 juli 2024 met daarna nog mogelijke verlengingsopties telkens met één jaar.

Semi Open House procedure

Op dit moment heeft de Regio de zorgvormen gecontracteerd door middel van een Semi Open House procedure. Semi Open House is een toelatingssysteem voor het inkopen van zorg op basis van een vooraf bekend gemaakte toelatingsprocedure. Alle partijen worden gecontracteerd die aan de eisen voldoen die zijn opgesteld. Binnen de Semi Open House is het mogelijk om tussentijds open te stellen

bijvoorbeeld bij een nieuw product of bij onvoldoende aanbod. Voorwaarde hiervoor is dat wijzigingen zijn besproken en voorgelegd aan de aanbieders.
Wijzigingen zijn beperkt (niet) mogelijk indien er gekozen wordt voor andere uitgangspunten (visie) denk hierbij bijvoorbeeld aan wijkgericht werken, beperking van het aantal aanbieders of contractering waarbij het niet mogelijk is om per gemeente in of uit te schrijven. Indien dit de visie is van de gemeenten zal mogelijk gekozen moeten worden voor een nieuwe Inkoop.

Terugkoppeling sessie 20 april 2023

Op 20 april zijn per zorgvorm de gewenste wijzigingen gepresenteerd die uit de sessies met gemeenten en aanbieders zijn gekomen (marktverkenningen). Uit de terugkoppeling volgt een algemene lijn en op enkele zorgvormen een specifieke uitwerking. De algemene lijn is als volgt: productbeschrijvingen moeten scherper, enkele eisen moeten aangepast worden (zowel strenger als minder streng) en (tussen)producten missen in de huidige productenstructuur. Daarnaast blijkt bij bijna elke zorgvorm twijfel te bestaan over de tarieven en de mate waarin deze al dan niet kostendekkend zijn.

Beleidsmatige uitgangspunten

Aan de hand van de uitgangspunten en visie vastgesteld door gemeenten (RPO) kan bepaald worden of een nieuwe inkoop noodzakelijk is. Verzoek aan gemeenten om overstijgend te kijken vanuit beleid zodat de in te kopen producten hierop afgestemd kunnen worden.

Indien enkel de wens is om producten te wijzigen of een nieuw product toe te voegen kan dit binnen de huidige Semi Open House procedure. Hierbij moet een afweging gemaakt worden of dit wenselijk is. Het kan ook wenselijk zijn om alle eisen aan te scherpen en vervolgens de aanbieders allemaal opnieuw te beoordelen. Hierover kan een advies gegeven worden als duidelijk is of en hoe uitgangspunten de komende periode gaan wijzigen.

Tariefonderzoek

In de terugkoppeling van alle zorgvormen kwam naast de aanscherping op zorgvorm niveau duidelijk naar voren dat er twijfels zijn of de huidige tarieven van producten al dan niet kostendekkend zijn (o.a. ontwikkelingen CAO's en arbeidskrapte). Het is onduidelijk in welke mate de huidige tarieven reële tarieven zijn voor alle aanbieders.
Voorstel vanuit Inkoop SDCG is om op basis van de huidige productenstructuur van de zorgvormen een volledig tariefonderzoek uit te voeren. De zorgvormen Huishoudelijke ondersteuning, Activerend werk en Beschermd wonen zijn uitgezonderd van dit tariefonderzoek. Voor deze zorgvormen lopen aparte trajecten.

Advies

1. De huidige overeenkomsten te verlengen voor de periode van één jaar.
2. Aan de hand van de uitgangspunten en visie vastgesteld door gemeenten (RPO) gaan de verschillende werkgroepen de wensen verder inventariseren en uitwerken tot concrete voorstellen en een plan van aanpak.
3. Uitvoeren van tariefonderzoek voor de zorgvormen Begeleiding, Behandeling, Groepsbegeleiding en Jeugdbescherming.

Aan de hand van de concrete voorstellen en plannen vanuit de werkgroepen kan Inkoop SDCG een passende inkoopstrategie adviseren. Dit kan mogelijk zijn binnen de huidige Semi Open House procedure of een nieuwe inkoop.

Tijdsplanning
Het advies is om de huidige overeenkomsten vanaf 1 juli 2024 te verlengen met één jaar.

Het tariefonderzoek zal opgestart worden nadat positief is besloten op dit memo. De tarieven worden bepaald per 1 januari 2024 of zoveel later als besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden.

Consequenties voor de uitvoering
Dit advies heeft op dit moment geen consequenties voor de uitvoering van de toegang en aanbieders.

Financiële consequenties
Geadviseerd wordt om het tariefonderzoek op korte termijn uit te voeren. Voor het tariefonderzoek is geld gereserveerd in de begroting van Inkoop SDCG. Echter zal het tariefonderzoek niet uitgevoerd worden voor de nieuwe inkoop, maar uitgevoerd worden op basis van de huidige productenstructuur en zorgvormen. De uitkomsten kunnen gebruikt worden voor het doorvoeren van de wijzigingen en eventueel, zo mogelijk, bij een nieuwe inkoop.

Gegeven de AmvB "reële tarieven" wordt aan regiogemeenten geadviseerd in de begroting van de zorgkosten rekening te houden met c.q. te anticiperen op de mogelijke uitkomsten van het tariefonderzoek. Zeker in lijn met de landelijke ontwikkelingen op o.a. CAO loonafspraken (bijv. openbreken diverse CAO's in de zorg) is het niet realistisch te verwachten dat de uitkomsten van het tariefonderzoek in lijn zijn met de huidige tarieven.

Juridische consequenties
Wijzigingen zijn mogelijk binnen de huidige Semi Open House procedure. Afhankelijk van de wijziging zal de procedure opnieuw moeten worden opengezet. Daarnaast dienen wijzigingen besproken te worden met de aanbieders.

Communicatie
Aanbieders informeren over voornemen tot verlenging, inclusief informeren over tariefonderzoek.

Memo bijstelling indexering zorgtarieven 2024

Aanleiding

Jaarlijks worden de tarieven voor de Wmo- en jeugdzorg-producten uit de regionale inkoop 2020 geïndexeerd. De indexeringssystematiek volgt uit de contractuele bepalingen zoals overeengekomen met de zorgaanbieders. Het definitieve indexpercentage valt hoger uit dan waar eerder in de Perspectiefnota – op basis van voorlopige cijfers – vanuit is gegaan. Dit leidt tot een nadeel dat moet worden verwerkt in de begroting.

NB: voor huishoudelijke ondersteuning wordt een apart voorstel gemaakt. In verband met het kostprijsonderzoek dat vorig jaar is gedaan is het niet mogelijk om het tarief van huishoudelijke ondersteuning conform de contractuele systematiek te indexeren omdat de loonkostencomponent dan dubbel wordt geïndexeerd.

Voorstel / Advies

1) Het indexpercentage dat in de Perspectiefnota voor het zorgbudget 2024 (Wmo en jeugdzorg) is gehanteerd, aanpassen en verhogen met 2,23% (in totaal 6,53%).
2) In het financieel beeld ten behoeve van de collegetweedaagse Begroting 2024 hiervoor een extra bedrag van € 3,66 miljoen opnemen.

Methodiek

Het jaarlijks indexpercentage wordt bepaald aan de hand van twee componenten:

- Materiële deel
    - *De tarieven voor het materiële deel van de tarieven (prijsdeel) voor het volgende kalenderjaar (jaar t+1) worden geïndexeerd met de 'Nationale consumentenprijsindex (cpi)' van het lopende jaar (jaar t) uit het Centraal Economisch Plan (publicatie rond maart jaar t). Van het tarief hanteren wij een aandeel van 25% als prijsdeel* (Specifieke Inkoopvoorwaarden: artikel 6, lid 3).
- Loondeel
    - *De Rijksoverheid stelt jaarlijks de overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) vast. De bestaat uit de som van de volgende drie elementen die door het Centraal Planbureau voor de marktsector worden berekend: contractloon, incidenteel en sociale lasten werkgever;*
    - *Het loondeel van het tarief zal voor het jaar t+1 aangepast worden met het actuele percentage voor het lopende jaar (jaar t) dat volgt uit het Centraal Economisch Plan (publicatie rond maart jaar t). Van het tarief hanteren wij een aandeel van 75% als loondeel (Specifieke Inkoopvoorwaarden: artikel 6, lid 3).*

Varianten

In het kader van de Perspectiefnota is gerekend met een indexering 2024 Zorgbudget van 4,3% (een mix van de voorlopige OVA 2023 à 4,7% en een voorlopige index materiële kosten van de NZa 2023 van 3,0%). Omgerekend over de huidige budgetten WMO en Jeugdzorg betekent dat een budgetophoging in 2024 van € 6,6 miljoen. Omdat het om voorlopige cijfers ging is een risico hierover opgenomen in de risicoparagraaf.

De OVA is inmiddels definitief en komt uit op 6,36%. Daarnaast rekent de NZa met een toename van materiële kosten van 7,02%. Daarmee komt het indexcijfer uit op 6,53%. Dat betekent een budgetophoging van in totaal € 10,26 miljoen, dus € 3,66 miljoen meer dan eerder voorzien.

Contractueel zijn we gehouden aan de OVA van 6,36% en een CPI van 3%. Deze CPI van 3% is gebaseerd op een voorjaarsraming van het Centraal Planbureau (CPB). Als we hiermee rekenen zou dit een index 2024 van 5,5% betekenen en een extra budgetophoging van € 2,12 miljoen in plaats van € 3,66 miljoen. Het bezwaar hiervan is dat we op basis van een AMvB wettelijk gehouden zijn reële tarieven naar zorgaanbieders te hanteren, en derhalve ook met een reële indexering te werken. Op basis van de gepubliceerde inflatiecijfers over de eerste vijf maanden van dit jaar (gemiddeld meer dan 6%), verwachten we dat het CPB in het najaar alsnog met een hogere raming van de CPI-index zal komen en een CPI 3% voor de zorgtarieven dus te laag zal blijken te zijn.

Voorstel is daarom om in de begroting voor nu uit te gaan van de cijfers van de NZa; gezien de huidige inflatie is de raming van het CEP overduidelijk niet reëel. Uit regionaal overleg en besluitvorming moet vervolgens blijken voor welke wijze van indexering regionaal wordt gekozen.

Risico's

- De regio stelt de zorgtarieven en het indexpercentage vast. Verwacht wordt dat hierover na de zomer een regiobesluit zal worden genomen. Dit besluit kan natuurlijk afwijken van het voorliggende voorstel / advies dat we nu intern voor Arnhem bepalen met het oog op de Begroting 2024.
- Gezien de huidige (economische) ontwikkelingen, de inflatie en de verhoging van de diverse cao's bestaat er een risico dat zorgaanbieders toch kritisch reageren op de voorgestelde indexatie, ondanks dat we in voor hun gunstige zin afwijken van de contractuele bepalingen. Zoals gezegd, zijn de gemeenten wettelijk gehouden reële tarieven te hanteren, derhalve dus ook te rekenen met een reële indexering.

Ontwikkelingen

De kans is groot dat het komende jaar aanvullende tariefaanpassingen nodig zijn. Bij verschillende zorgvormen krijgen we signalen dat de huidige tarieven knellen. Daarnaast worden huidige CAO's opengebroken of verlengd waarbij forse loonsverhogingen worden afgesproken. De OVA – die we op basis van de contractvoorwaarden die zijn overeengekomen met zorgaanbieders hanteren – loopt niet gelijk op met die afspraken. Aanbieders zullen in dat geval een beroep doen op de AMvB reële tarieven. Daarom handhaven we het risico dat al is opgenomen in de risicoparagraaf.

Van: N. Nede en G. Elfrink leden van de ChristenUnie en SP-fractie in de gemeenteraad van Arnhem
Aan: College van B&W
Betreft: verzoek om inlichtingen conform artikel 169-3 gemeentewet
Onderwerp: informatiepositie portefeuillehouder Jeugdzorg dreigende tariefstijgingen

Arnhem, 7 november 2023

Geachte voorzitter,

Hierbij verzoek ik het college van B&W mij de volgende inlichtingen te verstrekken:

Alle informatie, waaronder -maar niet uitsluitend- stafstukken, memo's, notities, mails, appjes, sms-jes, etc, etc, zoals die in het bezit van de portefeuillehouder jeugdzorg (Roelofs) zijn gebracht, met betrekking tot:

1. De ontwikkelingen van de CAO in de jeugdzorg

2. De (mogelijke) gevolgen voor de tarieven als gevolg van loon- en prijsstijgingen

Wij wensen de informatie uiterlijk maandag 13 november a.s. te ontvangen, dan wel in te zien. Indien nog niet alle informatie verzameld kan worden, wensen wij vooruitlopend daarop, de informatie te ontvangen die al wel verzameld kan worden.

Wij doen hierbij een beroep op artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet.
Voor de aanleiding van dit verzoek verwijzen wij naar de raadsvergadering van 6 november 2023.

Bij voorbaat dank.

Hoogachtend,

N. Nede – ChristenUnie
G. Elfrink – SP

Van: G Elfrink en S Dobbe, leden van de SP-fractie in de gemeenteraad van Arnhem
Aan: College van B&W
Betreft: verzoek om inlichtingen conform artikel 169-3 gemeentewet
Onderwerp: informatiepositie portefeuillehouder Zorg dreigende tariefstijgingen

Arnhem, 6 november 2023

Geachte voorzitter,

Hierbij verzoek ik het college van B&W mij de volgende inlichtingen te verstrekken:

Alle informatie, waaronder -maar niet uitsluitend- stafstukken, memo's, notities, mails, appjes, sms-jes, etc, etc, zoals die in het bezit van de portefeuillehouder Zorg (v.d. Wel) zijn gebracht, met betrekking tot:

1. De ontwikkelingen van de CAO in de zorg

2. De (mogelijke) gevolgen voor de tarieven als gevolg van loon- en prijsstijgingen

Wij wensen de informatie uiterlijk maandag 13 november a.s. te ontvangen, dan wel in te zien. Indien nog niet alle informatie verzameld kan worden, wensen wij vooruitlopend daarop, de informatie te ontvangen die al wel verzameld kan worden.

Wij doen hierbij een beroep op artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet.
Voor de aanleiding van dit verzoek verwijzen wij naar de raadsvergadering van 6 november 2023.

Bij voorbaat dank.

Hoogachtend,

G. E. Elfrink S. Dobbe
Leden van de SP-fractie in de gemeenteraad van Arnhem

Technische vragen PvdA

Vraag 1: De regio hanteert een semi-openhouse systematiek waarbij de financiering inspanningsgericht is (PxQ). Er bestaat dan ook een mogelijkheid om een budgetplafond in te stellen. Heeft Arnhem dat gedaan?
Nee. We willen passende zorg kunnen inzetten bij gecontracteerde zorgaanbieders, die dit vanuit kwaliteit van zorg het beste kunnen leveren aan die inwoner. Een budgetplafond kan dit belemmeren en kan leiden tot wachtlijsten. Alleen bij zorgaanbieder Karakter is een budgetkader afgesproken. Het doel van het budgetkader is dat Karakter een afbouw in de jaarlijkse productie laat zien. Om deze afbouw te realiseren is het nodig dat er minder jeugdigen naar Karakter worden verwezen, Karakter goed screent welke jeugdige wel en welke niet bij Karakter hoort en Karakter meer de samenwerking met andere aanbieders aangaat om jeugdigen bij die aanbieders te plaatsen.

Vraag 2: Het vaststellen van tarieven is de bevoegdheid van het college. Welke tarieven heeft het college vastgesteld voor de periode 2020-2024? En eventueel welk budgetplafond?
De tarieven zijn vastgesteld door Inkoop-SDCG, onderdeel van de MGR. De tarieven zijn vanaf 1 juli 2020 jaarlijks geïndexeerd (zie het antwoord op vraag 3). Er is geen budgetplafond vastgesteld.

Vraag 3: Zijn er bij die contracten ook afspraken gemaakt over tussentijdse verhogingen van de tarieven en/of het budgetplafond? Zo ja, welke? (Ik kan me voorstellen dat cpi-index en cao-verhogingen worden meegenomen, klopt dat en/of zijn er nog meer?)
Ja, er zijn in de Specifieke Inkoopvoorwaarden (artikel 6) afspraken over het jaarlijks indexeren van tarieven. Dit is onder te verdelen naar indexering op een loondeel en op een materieel deel: - Voor de aanpassing van de tarieven voor loonontwikkelingen (loondeel) wordt uitgegaan van de jaarlijkse Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA), die door het Rijk wordt vastgesteld. Het loondeel van het tarief zal voor het 'jaar t'+1 aangepast worden met het actuele percentage voor het lopende jaar ('jaar t') dat volgt uit het Centraal Economisch Plan (publicatie rond maart 'jaar t'). Van het tarief hanteren wij een aandeel van 75% als loondeel. - De tarieven voor het materiële deel van de tarieven (prijsdeel) voor het volgende kalenderjaar ('jaar t'+1) worden geïndexeerd met de 'Nationale consumentenprijsindex (cpi)' van het lopende jaar ('jaar t') uit het Centraal Economisch Plan (publicatie rond maart 'jaar t'). Van het tarief hanteren wij een aandeel van 25% als prijsdeel.

Vraag 4: De AMvB reële prijs zou moeten ingaan per 1 juli 2024. Dat is ook precies de periode waarop de lopende ingekochte contracten formeel eindigen. Waarom zouden we eerder dan de streefdatum van 1 juli 2024 al reële tarieven hanteren? Dit zou wel eens heel belangrijk kunnen zijn bij de bepaling van het 'tekort' van 8 mio. Dat zou m.i dan lager kunnen zijn (minder tekort, niet volledig opsouperen van de BR, invloed daarvan op de weerstandsfactor etc).
De AMvB reële prijzen geldt op dit moment al voor de Wmo. Het ligt niet voor de hand om voor vergelijkbare producten in de Wmo en jeugdzorg een verschillende tariefopbouw te gaan hanteren. Daarmee is deze AMvB ook van invloed op de tarieven die Inkoop-SDCG hanteert in de jeugdzorg. Het voornemen van het Rijk is om ook voor de jeugdzorg een AMvB reële prijzen te laten ingaan per 1 juli 2024.

Vraag 5: Gemeenten worden geacht de AMvB uit te kunnen voeren binnen het daarvoor beschikbaar gestelde budgettaire kader in het Gemeentefonds. Waarom kan dat niet in Arnhem? Hebben we dan in het verleden echt tegen te lage tarieven ingekocht? De impact zou namelijk nagenoeg 'neutraal' moeten zijn.
De vergoeding die we van het Rijk krijgen vanuit de OVA ligt lager dan recente CAO-afspraken, terwijl we op grond van de AMvB reële prijzen wel gehouden zijn om kostendekkende tarieven te bieden aan aanbieders. De nu verwachte tariefstijging betekent niet dat de huidige tarieven te laag waren over de afgelopen jaren. De nu verwachte tariefstijging wordt grotendeels veroorzaakt door recente CAO stijgingen en door gebruik van recentere (benchmark)gegevens.

Vraag 6: De tariefopbouw moet transparant gemaakt worden. (Daar zijn landelijk kostprijselementen vastgesteld in de handreiking uit juli 2021) Er zijn zelf rekentools voor ontwikkeld) Waar zien wij dat nu terug?
Het regionale tariefonderzoek is uitgevoerd door het extern bureau TransitiePartners. Zij gebruiken een rekentool / calculatiemodel waarin de landelijke kostprijselementen zijn verwerkt. In het definitieve rapport dat dit bureau nog zal publiceren, wordt een uitgebreide verantwoording door dit bureau opgenomen over de gehanteerde uitgangspunten en kostprijselementen om tot de nieuwe tarieven te komen.

Vraag 7: De huidige overeenkomsten met aanbieders voor WMO-ondersteuning en jeugdhulp (deels) al verlengd tot 1 juli 2025. Onder welke voorwaarden dan?
De verlenging heeft plaatsgevonden onder dezelfde Inkoopvoorwaarden als die voor de verlenging golden.

Vraag 8: De verlenging is wellicht wat vroeg gedaan? Wij hebben immers afgesproken dat we meer zorg gebiedsgericht of wijkgericht organiseren. Daar zijn netwerken voor nodig. Hier zou zelfs een andere vorm van financiering effectiever kunnen zijn, namelijk taakgerichte financiering (lumpsum). Wat wordt hier nu mee gedaan?
We willen bij bepaalde zorgvormen, zoals begeleiding, de zorg inderdaad meer wijkgericht gaan organiseren. Dit willen we in eerste instantie doen binnen de huidige regionale zorginkoop. We willen eerst samen met sociale wijkteams bepalen met welke (voorkeurs) zorgaanbieders we een wijknetwerk gaan vormen. Met sociale wijkteams willen we vervolgens afspreken dat deze zorgaanbieders via de zorgtoewijzing inwoners van passende zorg kunnen voorzien. Daarnaast blijft het mogelijk om ook andere zorgaanbieders in te zetten, als dat beter passend is. Via de zorgtoewijzing willen we dus sturen dat inwoners via het wijknetwerk passende zorg zullen krijgen. Als we meer ervaring hebben opgedaan met de samenwerking van zorgaanbieders en aanbieders van de sociale basis in het wijknetwerk, wordt het mogelijk om de zorg opnieuw in te kopen en taakgerichte financiering (lumpsum) te gaan inzetten.

Vraag 9: Waar is het inkoopadvies dat in mei/juni 2023 opgesteld is (waarin o.a. zou moeten staan welke zorgvormen we opnieuw inkopen en via welke inkoopmethodiek)?
In het regionale inkoopadvies is geconstateerd dat de wensen van de 11 regiogemeenten nog niet concreet genoeg zijn om per 1 juli 2024 tot een nieuwe zorginkoop te komen. Dit heeft geleid tot het advies om de contracten tot 1 juli 2025 te verlengen en die extra periode te benutten om de

wensen te concretiseren. Daar wordt momenteel aan gewerkt door Inkoop-SDCG en de 11 gemeenten.

Vraag 10: Het proces waarbij de AmvB reële tarieven wordt gehanteerd, leidt mogelijk tot een aanpassing van de verordening en/of de beleidsregels. Wanneer zien we daarover een voorstel?
De AMvB reële prijzen leidt niet tot aanpassing van de verordening of beleidsregels. We moeten bij het vaststellen van regionale tarieven rekening houden met de AMvB. Dit doen we bij het uitvoeren van regionale tariefonderzoeken, zoals nu door Inkoop-SDCG is gedaan.

BEHANDELRESULTAAT

29 november 2023

GEMEENTE Arnhem

Agenderingsverzoek "Zorg in Arnhem”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Van der Wel en Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Van den Broek (CDA), Dobbe (SP), Eppich (VVD), Zwijnepoel (D66), Verheij (PVV) eerste termijn, Lu (Partij voor de Dieren), De Vries (Volt), De Boef (GroenLinks), Jansen (ChristenUnie), Manders (Arnhem Centraal), Van Munster (PvdA).
Afwezig: de fracties van Forum voor Democratie, Burgerbelang Arnhem, DENK.

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Roelofs (wethouder), Fidder (bestuursadviseur), Slokker (bestuursadviseur).

Verloop
De fracties van het CDA en SP die om agendering hebben verzocht lichten in hun eerste termijn hun verzoek toe. Daarna is in twee termijnen zowel onderling als met de portefeuillehouders gedebatteerd. Meerdere fracties verzoeken het college om in het eerste kwartaal van volgend jaar een integrale visie op het Sociaal Domein te presenteren. Het college is van mening dat de visie van 2021 integraal is, waarvan preventie één van de hoekstenen is.

Toezegging(en)
Procesvoorstel themabespreking
De wethouder zegt toe om de raad in januari een procesvoorstel te doen om over de verschillende thema’s m.b.t. wmo en jeugd verder uit te kunnen diepen en daarmee gezamenlijk de visie verder te kunnen ontwikkelen.

Het procesvoorstel zal worden voorzien van een oplegger waarin het college haar visie geeft op de integraliteit en samenhang met andere beleidsterreinen.

De wethouder zal schriftelijk terugkomen op de vraag welke thema’s in het procesvoorstel worden opgenomen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat bespreking van het agenderingsverzoek is afgerond.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

C.K. Koorn

BEHANDELRESULTAAT

29 november 2023

Titel/onderwerp: # Raadsvoorstel "Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen"

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Gielijn Blom
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp	Telefoonnr:	+31631102203
		E-mailadres:	gielijn.blom@arnhem.nl
Doel activiteit	Informerend (I) & Meningsvormend (M1)		
Toelichting	**Inhoud** Om de ruimtelijke opgaven en ambities op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in te kunnen brengen in de samenwerking met de provincie is begin 2023 het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen opgesteld. Samen met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley vormt het Regioarrangement de langetermijnkoers van de regio. Hiermee wordt sturing gegeven aan de regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. En worden de belangen van de regio en de gemeente Arnhem ingebracht in de ruimtelijke processen van provincie en Rijk. **Aandachtspunten** - Het Regioarrangement Groene Metropoolregio vormt een verdieping en verbreding van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley. De verstedelijkingsstrategie is eerder door de raad vastgesteld. - Het Regioarrangement is uitgewerkt in drie verhaallijnen, waarin regionale doelen worden beschreven. - Het Regioarrangement vormt de input voor twee vervolgprocessen: 1. Het Ruimtelijk Voorstel van de provincie Gelderland aan het Rijk (waarin afspraken worden gemaakt hoe opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur ruimtelijk kunnen worden ingepast); 2. NOVEX-ontwikkelperspectief Arnhem Nijmegen Foodvalley: dit perspectief vormt de uitwerking van de bestuurlijke afspraken verstedelijking. - Het Regioarrangement geeft richting als een niet verplicht interbestuurlijk programma. De bedoeling is dat de regio een overeenkomst aangaat voor een langjarige samenwerking. De uitwerking is afhankelijk van de medewerking van de samenwerkende partijen en kan niet worden afgedwongen door een van de samenwerkende overheden. Zie het raadsvoorstel voor meer informatie.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Start en afronding van de informatieve en de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	<u>Informatieve fase</u> Ten tijde van het publiceren van de agenda zijn er geen aanmeldingen ontvangen om in te spreken. <u>Vergaderorde M1</u> Er wordt in twee termijnen vergaderd. - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. - De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige		

	punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.			
Bijlagen				

Raadsvoorstel 'Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen'			
Bljlage - Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen			
Bijlage - Processchema ruimtelijke trajecten provincie en rijk			

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3969539

Onderwerp: Regioarrangement Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Kernboodschap

De gemeente Arnhem heeft in samenwerking met de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen de afgelopen jaren de samenwerking met regio en Rijk versterkt. Met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost heeft Arnhem daarin succesvolle stappen gezet. De samenwerking met regio en Rijk wordt in de komende jaren verder uitgebouwd. Om de ruimtelijke opgaven en ambities op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in te kunnen brengen in de samenwerking met de provincie is begin 2023 het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen opgesteld. Samen met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley vormt het Regioarrangement de langetermijnkoers van de regio. Hiermee geven we sturing aan de regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. En worden de belangen van de regio en de gemeente Arnhem ingebracht in de ruimtelijke processen van provincie en Rijk.

Voorstel

1. Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast te stellen.

Inleiding

GEMEENTE Arnhem

De gemeente Arnhem heeft in samenwerking met de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen de afgelopen jaren de samenwerking met regio en Rijk versterkt. Met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost heeft Arnhem daarin succesvolle stappen gezet. De samenwerking met regio en Rijk wordt in de komende jaren verder uitgebouwd onder andere in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley (de nieuwe naam waaronder de bestaande samenwerking met Rijk, waterschappen, provincies Gelderland en Utrecht, de regio Foodvalley, de Groene Metropoolregio en 26 gemeenten verder gaat).

Om de ruimtelijke opgaven en ambities op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in te kunnen brengen in de samenwerking met Rijk en regio is in opdracht van de provincie Gelderland begin 2023 het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen opgesteld. Samen met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley vormt het regioarrangement de langetermijnkoers van de regio.

Het Regioarrangement Groene Metropoolregio vormt een verdieping en verbreding van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley met economie, landelijk gebied en energie. Hierbij zijn de onderzoeken van de regio zoals het rapport Vervlochten Regio, groenblauw raamwerk, Economie van de Toekomst en het vervolg van de RES benut. Vanuit de gemeente Arnhem is de Ontwerp-Omgevingsvisie Arnhem 2040 betrokken bij dit Regioarrangement.

Het Regioarrangement is uitgewerkt in de drie verhaallijnen. Per verhaallijn wordt de opgave, keuzes, prioriteiten en benodigde investeringen voor de regio beschreven. Met deze indeling sluiten we aan bij de indeling van de Nationale Omgevingsvisie van het Rijk.

1. Landbouw en natuur; we gaan voor aantrekkelijke landschappen die bewoners een mooi uitloopgebied bieden, waarin ruimte is voor agrariërs, biodiversiteit en waterberging en waarin we kwetsbare natuurgebieden ontzien.
2. Klimaat, energie en (circulaire) economie; we willen ons verder ontwikkelen als regio van nationale en internationale betekenis door te werken aan toekomstbestendige en duurzame werklocaties en te investeren in de campussen van de regio. De uitwerking van de Regionale Energie Strategie en het voorkomen van netcongestie vormen daarbij belangrijke opgaven.
3. Leefbare dorpen en steden; de woningbouwopgave van de regio vergt een aantal randvoorwaarden zoals een schone en duurzame mobiliteit, voldoende ruimte voor

recreatie, voldoende netcapaciteit, stikstofruimte en goede voorzieningen voor o.a. zorg en onderwijs.

Waar de drie verhaallijnen in de regio bij elkaar komen en de ruimte gaat knellen wil de Groene Metropoolregio gebiedsprocessen starten om tot een (regio)aanpak te komen. Voorbeelden hiervan zijn de Veluwezoom en het Duivense Broek/Arnhem-Oost. Deze aanpakken worden in een later stadium uitgewerkt.

Het Regioarrangement vormt de input voor twee specifieke vervolgprocessen (zie bijlage: processchema ruimtelijke trajecten provincie en Rijk):
a. het Ruimtelijk Voorstel van de provincie Gelderland,
b. het NOVEX-ontwikkelperspectief Arnhem Nijmegen Foodvalley.

a. Ruimtelijk Voorstel van de provincie Gelderland aan het Rijk.
   Het Rijk maakt eind 2023 met alle provincies afspraken over hoe zij, in gezamenlijkheid met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt provincies hiervoor een Ruimtelijk voorstel te doen. De provincie Gelderland heeft besloten haar Ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen. Eén van deze zeven regioarrangementen is het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De provincie Gelderland betrekt de colleges bij het Ruimtelijk voorstel dat zij het Rijk doen.

b. Het NOVEX-ontwikkelperspectief Arnhem Nijmegen Foodvalley.
   Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vormt een bouwsteen voor het NOVEX-ontwikkelperspectief Arnhem Nijmegen Foodvalley in 2023. Dit ontwikkelperspectief vormt een uitwerking van de bestuurlijke afspraken verstedelijking (2022) van alle partners in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley (de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen en het Rijk). Het ontwikkelperspectief wordt eind 2023 aan de colleges aangeboden ter vaststelling.

Beoogd effect

Het Regioarrangement vormt de langetermijnkoers van onze regio. Hiermee geven we sturing aan de regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. En worden de belangen van de regio en de gemeente Arnhem ingebracht in de ruimtelijke processen van provincie en Rijk.

Argumenten

1.1 Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen draagt bij aan de Arnhemse ambities.

In het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen worden de ruimtelijke opgaven, keuzes, prioriteiten en benodigde investeringen voor de regio beschreven op het gebied van landbouw en natuur, klimaat, energie en (circulaire) economie, leefbare dorpen en steden. Het Regioarrangement draagt bij aan de Arnhemse ambities op, onder andere, het gebied van de groene, gezonde en leefbare stad zoals die in de Ontwerp-Omgevingsvisie Arnhem 2040 zijn opgenomen.

1.2 Met het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen kan het belang van de regio worden ingebracht in de ruimtelijke processen van provincie en Rijk.

Het Regioarrangement brengt de langetermijnkoers, opgaven en keuzes, en bijbehorende investeringen in beeld voor de regio. Het vormt de gezamenlijke inbreng voor de ruimtelijke processen met provincie (Ruimtelijk Voorstel) en Rijk (NOVEX-ontwikkelperspectief). Hiermee beogen we draagvlak te krijgen bij de andere overheden voor de ambities en benodigde investeringen in onze regio.

1.3 Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen geeft richting aan de ruimtelijke opgaven van de regio en functioneert formeel als een (niet verplicht) interbestuurlijk programma op basis van de Omgevingswet (vanaf 1 januari 2024).

Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vormt een verdieping en verbreding van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley met economie, landelijk gebied en energie. Formeel is het Regioarrangement een (niet verplicht)

interbestuurlijk programma op basis van de Omgevingswet die in 2024 in werking treedt. De bedoeling hiervan is dat de regio een overeenkomst aangaat voor een langjarige samenwerking en dat via een cyclisch proces het Regioarrangement wordt geactualiseerd en nader uitgewerkt. Waar nodig betrekken de lokale overheden het Regioarrangement bij hun bestuurlijke besluitvorming.

Kanttekeningen en risico's

1.1	Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen betreft een langetermijnkoers en is afhankelijk van uitvoering van andere overheden. Het Regioarrangement brengt de langetermijnkoers, ambities en opgaven van de regio in beeld. Voor veel van deze ambities is de regio afhankelijk van andere overheden zoals de gemeenten, provincie en Rijk voor of medewerking, of de gewenste investeringen. De uitvoering van het Regioarrangement is daarom nog onzeker.
1.2	Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen is een niet-verplicht interbestuurlijk programma onder de Omgevingswet. Het Regioarrangement geeft de ruimtelijke koers weer voor de lange termijn van de Groene Metropoolregio en geeft de ambities en opgaven van de gehele regio weer. Het niet verplichte karakter van deze interbestuurlijke samenwerking betekent dat de uitwerking van het regioarrangement afhankelijk is van de medewerking van de samenwerkende partijen en niet kan worden afgedwongen door een van samenwerkende overheden.

Participatie

De Groene Metropoolregio heeft voorjaar 2023 diverse bijeenkomsten voor raadsleden georganiseerd in het proces om tot het regioarrangement te komen.

Financiën

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties. Als uit het Regioarrangement financiële consequenties volgen, vindt hierover aparte besluitvorming plaats.

Uitvoering

Het college van B&W betrekt het Regioarrangement bij de vervolgprocessen met provincie en Rijk, en specifiek voor het Ruimtelijk Voorstel van de provincie Gelderland en het NOVEX-ontwikkelperspectief Arnhem Nijmegen Foodvalley. Hiermee wordt de langetermijnkoers en belangen van Arnhem en de regio ingebracht deze ruimtelijk processen. De raad wordt over de voortgang hiervan geïnformeerd.

Communicatie

Persbericht via de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3969539

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 november 2023, nummer: 3969539;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Meer landschap, meer stad

Regioarrangement
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Regioarrangement

Inhoudsopgave

Samenvatting **3**

1. Wat is een Regioarrangement en waarom maken we het? **9**

2. Wat voor regio zijn we? **12**

3. Sturende principes **13**
3.1. Ruimtelijke kwaliteit als doelstelling 13
3.2 Bodem en water sturend 14
3.3 Brede welvaart 15

4.Ruimtelijke samenhang: drie verhaallijnen **17**
4.1 Eerste verhaallijn: Perspectief natuur en landbouw 17
4.1.1 Elf denklijnen Groene Metropoolregio 17
4.1.2 Klimaatadaptatie 25
4.2 Tweede verhaallijn:
Ordenende netwerken voor klimaat, energie en (circulaire) economie 28
4.2.1 Klimaat 28
4.2.2 Energienetwerk 31
4.2.3 (Circulaire) economie 32
4.3 Derde verhaallijn: Leefbare dorpen en steden 37
4.3.1 Wonen 37
4.3.2 Mobiliteit 40
4.3.3 Recreatie en toerisme 42
4.3.4 Veiligheid, gezondheid en overige voorzieningen 43
4.3.5 Erfgoed 44

5. De afwegingen met elkaar **47**
5.1. Welke leidende principes zijn er? 47
5.2. Hoe wegen we ruimteclaims tegen elkaar af 47

6. De regio in 2030 met doorkijk naar 2050 en verder **51**
6.1 Regionaal perspectief 51
6.2 Onze regio in Gelderland 52

7. Hoe worden we deze regio? **53**
7.1 Hoe bereiken we onze doelen? 53
7.2 Mijlpalen en planning 53
7.3 Inzet van instrumenten 53

8. Hoe werken we samen? **55**
8.1 Samen werken aan het regioarrangement 55
8.2 Samen werken met andere regio's 55
8.3 Wat is daarvoor nodig? 56
8.4 Samenwerking en overleg met betrokkenen in gebied 56

Bijlagen **57**
Bijlage 1 Kaarten gebiedsuitwerkingen 58
Bijlage 2 Link naar rapporten 61
Bijlage 3 Woningbouw en bovenlokale mobiliteitsmaatregelen 62

Samenvatting

Inleiding

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (hierna: Groene Metropoolregio) ontwikkelde zich de afgelopen jaren tot een goed samenwerkende stedelijke regio in een groene omgeving. Vanaf 2021 is de hernieuwde samenwerking in de regio opgebouwd. Noodzakelijk, door de groei van de verstedelijking. De onderlinge relaties tussen steden, groeikernen, dorpen en buurtschappen zijn sindsdien sterk toegenomen. Inmiddels is onze regio een van de grotere stedelijke regio's van het land met goede verbindingen naar de economische gebieden om ons heen, een bruisende cultuur, levendige centra, goede voorzieningen, hoogwaardige kennisinstellingen en innovatieve werklocaties. Ook heeft de Groene Metropoolregio aantrekkelijke dorpen en steden, een fijn woonklimaat en mooie, bijzondere landschappen, natuurgebieden en agrarische gebieden. Al die elementen zijn van belang, want juist de slimme combinatie van functies bepaalt de kracht van een stedelijk netwerk.

De Groene Metropoolregio krijgt de komende jaren te maken met een forse groei van het aantal inwoners. Tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 60.000 extra woningen nodig. Tegelijkertijd willen we onze regio goed bereikbaar houden, de economie nog sterker maken, de meest circulaire regio van Europa zijn, een bijdrage leveren aan nationale klimaatdoelstellingen en de kwaliteit van onze leefomgeving, cultuur(historie), natuur en landschappen behouden. Dat vraagt om een nauwe samenwerking en gezamenlijke voorbereiding voor het maken van ruimtelijke keuzes. Ook moeten we onze investeringen goed op elkaar afstemmen en in balans brengen. Meer woningen en meer inwoners kan alleen als we óók investeren in bereikbaarheid, economie, natuur, landschap, recreatie en toerisme. Het een kan niet zonder het ander.

Wat is een regioarrangement?

Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe wij opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van de provincie. De provincie Gelderland heeft besloten haar ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen.
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving rondom de hoofdopgaven energie/economie, verstedelijking/wonen (incl. mobiliteit) en landelijk gebied.

Drie verhaallijnen

We werken dit regioarrangement uit langs drie perspectieven, omdat deze ook als indeling zijn gebruikt in de Nationale Omgevingsvisie. In deze perspectieven agenderen we bepaalde keuzes, prioriteiten en benodigde investeringen.

1. Landbouw en natuur

We gaan voor aantrekkelijke landschappen die bewoners een mooi uitloopgebied bieden, waarin ruimte is voor agrariërs, biodiversiteit en waterberging en waarin we kwetsbare natuurgebieden ontzien. Er ligt een opgave om de landbouw te verduurzamen en te zoeken naar aanvullende verdienmodellen. Ook gaan we voor een toekomstbestendig rivierengebied dat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. We zoeken hierbij naar een optimale balans tussen de verschillende functies van het rivierengebied en willen een riviersysteem dat duurzaam te beheren is. Door het natuurlijk systeem robuuster te maken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering verminderen.
De opgaven 'meer landschap' en 'meer stad' zijn gelijkwaardig en even belangrijk.

In het groen-blauw raamwerk staan de kansen en dilemma's voor versterking van groen en blauw beschreven, verrijkt met de uitgangspunten en doelstellingen van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Dit heeft elf

denklijnen opgeleverd voor de verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio. Deze denklijnen krijgen een concrete vertaling naar een maatregelenpakket waarmee de denklijnen gerealiseerd kunnen worden in de landelijke gebieden. Het maatregelenpakket is ook bedoeld om bekostiging te organiseren om onze doelen te bereiken.

Wat is hiervoor nodig?

- We brengen de effecten van de realisatie van de doelstellingen van het VLGG, waaronder die om te komen tot een reductie in stikstofdepositie, in beeld.
- Aan de hand van de elf denklijnen werken we toe naar gebiedsprojecten met aandacht voor ruimtelijke effecten, draagvlak, (financiële) mogelijkheden en financiële bekostiging. We kijken hierbij ook naar de binnenstedelijke groene opgave in samenhang met de klimaatopgave.
- Gezien de integraliteit van de opgaven kijken we voor de bekostiging uitdrukkelijk naar het combineren met andere Rijks- en provinciale programma's.
- Afspraken over regionale ruimtelijke doorwerking van maatregelen verlopen via gebiedsprocessen, met de betrokken partijen, waaronder vertegenwoordigers van de landbouw en de natuur. Deze opgaven vragen ruimte en 'niet alles kan overal'. We gaan op zoek naar 'wat wel kan', en we faciliteren het keuzeproces.
- We starten gebiedsprocessen op (of versterken deze). Onder andere in vier gebieden waar we als eerste starten:
  a. Programmatische Aanpak Grote Wateren en Gelderse Poort.
  b. Beekherstel en de omliggende beekdalen in de Veluwezoom.
  c. Landschap Berg en Dal/Heumen-Ooijpolder-stuwwal-Heumen.
  d. Versterking landschap Overbetuwe en Lingewaard - doorontwikkeling Lingezegen.

  In een volgende fase komen daar andere gebiedsprocessen bij.
- We stellen een catalogus op over klimaatadaptatie; met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatadaptieve verstedelijking. De kosten voor de uitvoering schatten we op 150 miljoen euro.
- De inzichten en gemaakte analyses uit het onderzoek van het programma Aanpak droogte Achterhoek & Liemers gebruiken we voor de gebiedsprocessen, om te komen tot uitvoeringsplannen.
- Om te komen tot verkleining en/of verdere invulling van de drinkwaterreserveringsgebieden (locatiekeuze, ontwerp en inpassing van de uiteindelijke drinkwaterwinning) maken we een integrale afweging met andere gebruiksfuncties en kijken we naar mogelijkheden van functiecombinaties.
- We controleren of de potentiële verstedelijkingslocaties (wonen en werken) uit de Verstedelijkingsstrategie niet schuren met de ruimtevraag voor dijkversterking en waterberging en of we ze -gezien de ligging in het landschap- in de toekomst wel veilig en droog kunnen houden.

2. Klimaat, energie en (circulaire) economie

Er speelt momenteel veel op het gebied van klimaat, energie en (circulaire) economie. Al deze ontwikkelingen hebben impact op de ruimte en het ruimtegebruik. De Groene Metropoolregio levert op verschillende manieren een bijdrage aan deze opgaven, onder andere via de Regionale Energie Strategie (RES). De geringe capaciteit op het elektriciteitsnet is een beperkende factor voor ruimtelijke ontwikkelingen en vormt een ernstige bedreiging voor het behalen van onze doelen.
We hebben een stedelijk netwerk met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het midden- en kleinbedrijf (mkb) en willen ons verder ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis. Om dat te bereiken werken we aan toekomstbestendige en duurzame werklocaties (herstructurering, circulariteit en logistiek), investeren we in campussen en gaan we een nieuw, toekomstbestendig Regionaal Programma Werklocaties (RPW) maken.

Wat is hiervoor nodig?

- We herijken de RES om een betere verhouding te krijgen in de opwek van windenergie en zonne-energie, waardoor het energienet minder belast wordt.
- We zorgen voor structurele financiering van RES-taken.
- We verankeren de RES in omgevingsbeleid en nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het realiseren van de RES-doelen.
- We werken aan een regionale programmering van de energie-infrastructuur, in samenhang met de programmering op Gelderse schaal. Dat vormt de input voor het programma GEIS, waarin de verbinding wordt gelegd met de programmering van het landelijk netwerk.
- We versnellen ruimtelijke procedures om de aanleg van energie-infrastructuur mogelijk te maken.
- Samen met de netbeheerder verkennen we de kansen voor het gebruik van waterstof in industrie die niet makkelijk kan elektrificeren (cluster 6). Ook brengen we in kaart wat met de bestaande restcapaciteit van de onder–stations mogelijk is en hoe zich dat verhoudt tot onze plannen tot 2030. Op basis hiervan maken we lokale maatwerkoplossingen en financieringsafspraken.
- We zorgen voor afwegingsruimte voor de provincie en netbeheerder, om te kunnen prioriteren bij aansluitingen op het energienet.
- We vertalen de uitgangspunten voor de 'Economie van de toekomst' in een nieuw RPW.
- We sturen op slimme combinaties van regionale en landelijke logistiek.
- We ontwikkelen een visie op onze circulaire economie, passend bij onze regionale kracht en behoefte. Dit doen we in het kader van het nieuwe RPW-onderzoek naar de vestigingseisen voor circulaire bedrijvigheid in onder andere de hoge milieucategorieën en de mogelijkheden om deze te huisvesten.
- We brengen de ruimtevraag voor onze circulaire economie in kaart.

3. Leefbare dorpen en steden

De woonopgave tot 2030 ligt vast in de Woondeals. Voor de periode na 2030 is de opgave in de Verstedelijkingsstrategie benoemd, zonder dat al definitief locatiekeuzes zijn vastgelegd. Wel zijn de randvoorwaarden benoemd, zoals voldoende netcapaciteit op het elektriciteitsnet, voldoende stikstofruimte en goede voorzieningen voor o.a. zorg en onderwijs. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid met slimme en schone mobiliteit. We willen mensen in de Groene Metropool op de slimste en schoonste manier laten reizen. Dit is nodig om te anticiperen op de groei van mobiliteit (mede door de woningbouw en de groei van de economie) en te werken aan de klimaatopgave, stikstofopgave en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Zonder extra investeringen in bereikbaarheid zijn nieuwe woningen niet haalbaar.
Voor de leefbaarheid in steden en dorpen is het belangrijk dat er voldoende ruimte is voor recreatie, zeker als er meer woningen en inwoners bij komen. Daarom is het belangrijk om goed te kijken waar we welke recreatiemogelijkheden willen versterken en creëren. En hoe we deze mogelijkheden goed over de regio kunnen spreiden. De Groene Metropoolregio heeft een bloeiende culturele sector die we willen behouden en versterken. We willen onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen en koesteren ons erfgoed. Daarom koppelen we erfgoedopgaven in gebiedsontwikkelingen aan ruimtelijke opgaven.

Wat is hiervoor nodig?

- Afdekken van onrendabele toppen woningbouw, ongeveer €350 miljoen tot 2040.
- Verbeteren van de ov-fietsverbindingen voor een bereikbare regio:
  - €100 miljoen voor de prioritaire mobiliteitsprojecten < 2030;
  - €600 miljoen voor het totale mobiliteitspakket > 2030.
- Uitwerken van een ondersteunend mobiliteitspakket voor de A15/A12.
- Starten van het proces voor een netwerkanalyse 2030-2040.
- Uitvoeren van eerder gemaakte afspraken uit:
  - Aanpak A15/A12 en de A50;
  - RegioExpres van en naar de Achterhoek;

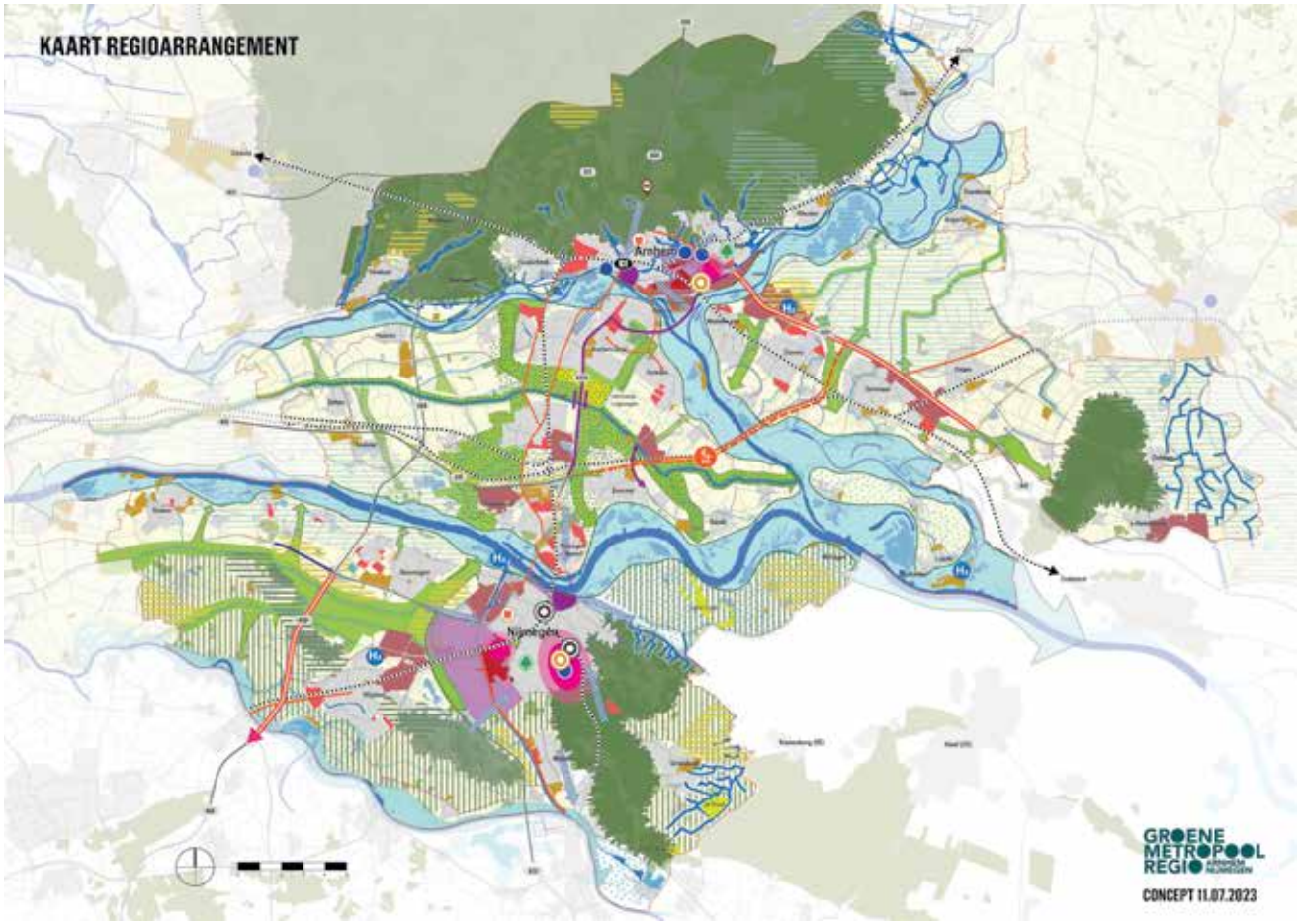
  - MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12 en spoor);
  - MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising Spoorzone Arnhem-Oost (is gestart);
  - Het nut en noodzaak-onderzoek voor GNOE in Oost-Nederland.
- We investeren in de recreatieve infrastructuur, in aanvulling op de investeringen voor natuur- en landschapsontwikkeling (o.a beleving toevoegen met verhaallijnen en routestructuren). Wat hiervoor nodig is en hoeveel dat kost, brengen we in kaart. We (blijven) investeren in de bovenregionale infrastructuur via de culturele basisinfrastructuur (BIS) en fondsen.
- We investeren in innovatie, cultuureducatie en de opleiding van professionals en amateurkunst.
- In gebiedsontwikkelingen koppelen we erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven.

Uitdagingen

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk functies te integreren en te combineren. Soms is het echter nodig om bepaalde functies uit te sluiten en een duidelijke keuze te maken. Want voor een toekomstbestendige ruimtelijke structuur moeten we keuzes maken.

Het afwegen van ruimteclaims is een cyclisch proces, waarin we de bouwstenen steeds verder uitwerken, verdiepen en op de kaart zetten. Ook werken we vanuit de verschillende deelgebieden binnen de regio. Hiervoor zijn inmiddels gebieds–programma's opgesteld.
Doordat we al enkele jaren samenwerken in de Verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen) hebben we inmiddels een behoorlijk goed beeld van de toekomstige opgaven in regio tot 2040 en verder. Onze woningbouwlocaties (zeker tot 2030) zijn grotendeels in beeld, als ook de benodigde infrastructuur en ons beeld om het landschap te versterken (groen-blauw raamwerk). Onze energiebehoefte hebben we ook steeds scherper in beeld, evenals onze economische ambities.

In 2023 hebben we dit samen met provincie Gelderland op de kaart gezet.
Als we de drie eerdergenoemde verhaallijnen op elkaar leggen, zien we dat er gebieden zijn waar de ruimte(druk) gaat knellen. Deze gebieden vragen een aanpak (gebiedsproces) om met belanghebbenden/partners keuzes en of combinaties van opgaven in beeld te brengen. De verschillende ruimteclaims leggen we op elkaar en we kijken waar kunnen combineren en waar we moeten kiezen. Om vervolgens met elkaar deze keuzes weloverwogen te maken. En deze door te vertalen naar lokaal of provinciaal omgevingsbeleid én begrotingen.

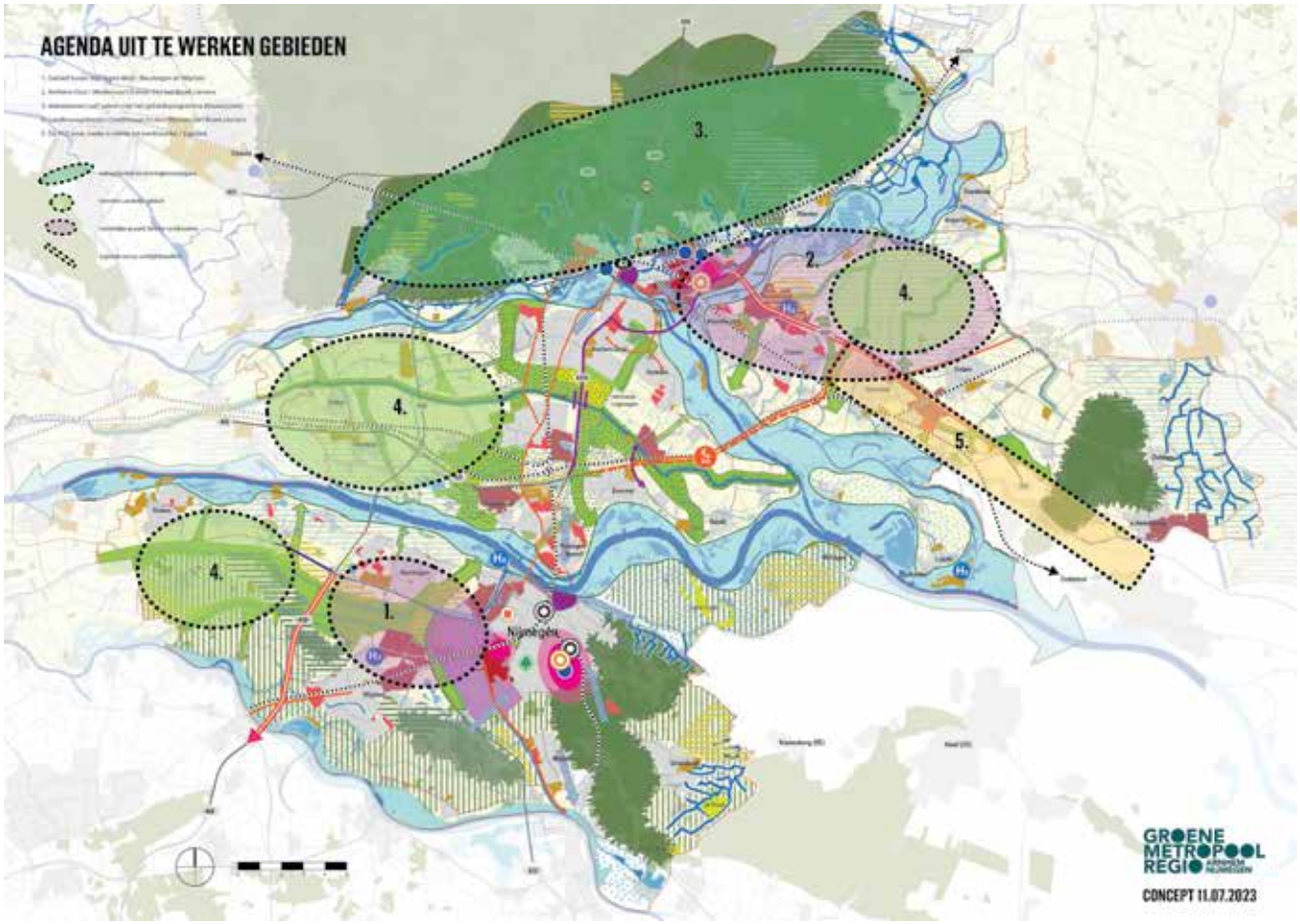

Drie verhaallijnen op elkaar

De gebieden waar we een gebiedsproces voor willen starten zijn (zie ook de afbeelding):

- Ring rondom Nijmegen, in het bijzonder het gebied tussen Nijmegen-West, Beuningen en Wijchen;
- Het Duivense Broek, inclusief Arnhem-Oost;
- Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom);
- Landbouwgebieden in Overbetuwe, Druten, Land van Maas en Waal, als ook ten zuiden van Duiven/Zevenaar;
- De A15-zone.

Een volgende stap is om per gebied een plan van aanpak te ontwikkelen en uit te voeren. We bepalen samen wie de trekker is binnen de gebiedsprocessen. De gebieden waar we de ruimteclaims prima kunnen combineren en waar zich geen conflicterende ruimtevragen voordoen, brengen we onder in het verstedelijkings-/NOVEX uitvoeringsprogramma.

Voorgestelde gebieden voor een gebiedsproces

1. Wat is een regioarrangement en waarom maken we het?

Wat is een regioarrangement?
Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe zij opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van de provincie. De provincie Gelderland heeft besloten het ruimtelijk voorstel vanuit de zeven regio's op te bouwen op basis van een regioarrangement per regio. Eén van de regio's is onze Groene Metropoolregio. In het regio-arrangement geven we als provincie, regio's, gemeenten en waterschappen ons gezamenlijke perspectief op hoe wij al deze opgaven de komende 20 tot 30 jaar in samenhang gaan aanpakken. Waar in dit document "we" en "wij" staat, gaat het dan ook over provincie, regio en de 18 regiogemeenten van de Groene Metropoolregio en de 3 waterschappen die hierin actief zijn (voor de onderdelen die de waterschappen raken).

In het regioarrangement werken we horizontaal samen in de geest van de omgevingswet. De bedoeling is dat de overheden een overeenkomst aangaan voor een langjarige samenwerking en dat via een cyclisch proces de regioarrangementen worden geactualiseerd en nader uitgewerkt. Hoe dat proces er precies uit ziet, is afhankelijk van ontwikkelingen in de regio, de provincie en heel Nederland. We bekijken dit ook in samenhang met alle andere ruimtelijke trajecten die er lopen en werken zo toe naar een uitvoeringsprogramma.

Waarom maken we het regioarrangement?
Groei in balans: meer landschap, meer stad. Dát is de kern van de visie van de Groene Metropoolregio. We groeien niet alleen in woningen, inwoners, economie en bereikbaarheid, maar zorgen ook dat onze leefkwaliteit en leefomgeving meegroeit en dat we die versterken.

In de Groene Metropoolregio en de Regio Foodvalley neemt het aantal inwoners de komende jaren fors toe: tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 100.000 extra woningen nodig, waarvan 60.000 in de Groene Metropoolregio. Tegelijkertijd willen we onze regio goed bereikbaar houden, de economie nog sterker maken, de meest circulaire regio van Europa zijn, een bijdrage leveren aan nationale klimaatdoelstellingen, onze leefomgeving gezond en kwalitatief goed houden en de kwaliteit van onze cultuur, cultuurhistorie, natuur en landschap behouden. Onze opgave is daarom groei in balans: hoe kunnen we als regio het hybride karakter van landschap en stad op een kwalitatieve manier in stand houden en verbeteren als de behoefte aan ruimte verder toeneemt? Met andere woorden: hoe zorgen we voor een goede 'brede welvaart'?

Dat vraagt nauwe samenwerking en een gezamenlijke voorbereiding van ruimtelijke keuzes. We moeten onze gezamenlijke investeringen goed op elkaar afstemmen en in balans brengen. Meer woningen en meer inwoners kan alleen als we ook investeren in bereikbaarheid, economie, natuur, landschap, recreatie en toerisme. Het een kan niet zonder het ander. Dit regioarrangement is een van de instrumenten om die ruimtelijke keuzes als provincie en als Groene Metropoolregio gezamenlijk voor te bereiden.

Relatie tussen het regioarrangement en andere ruimtelijke trajecten
Bij het maken van dit regioarrangement gaan we uit van wat we over ruimtelijke opgaven al met elkaar hebben afgesproken en gezamenlijk uitvoeren. Om te beginnen vormen de Verstedelijkings¬strategie met bijbehorende afspraken een belangrijke basis voor dit regioarrangement. Het regioarrangement kent drie belangrijke verdiepingen op de Verstedelijkingsstrategie. Te weten: Natuur en

landbouw, dat wordt opgenomen in het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG), energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie. Hieronder lichten we een aantal ruimtelijke trajecten en het verband tussen deze trajecten en het regioarrangement toe.

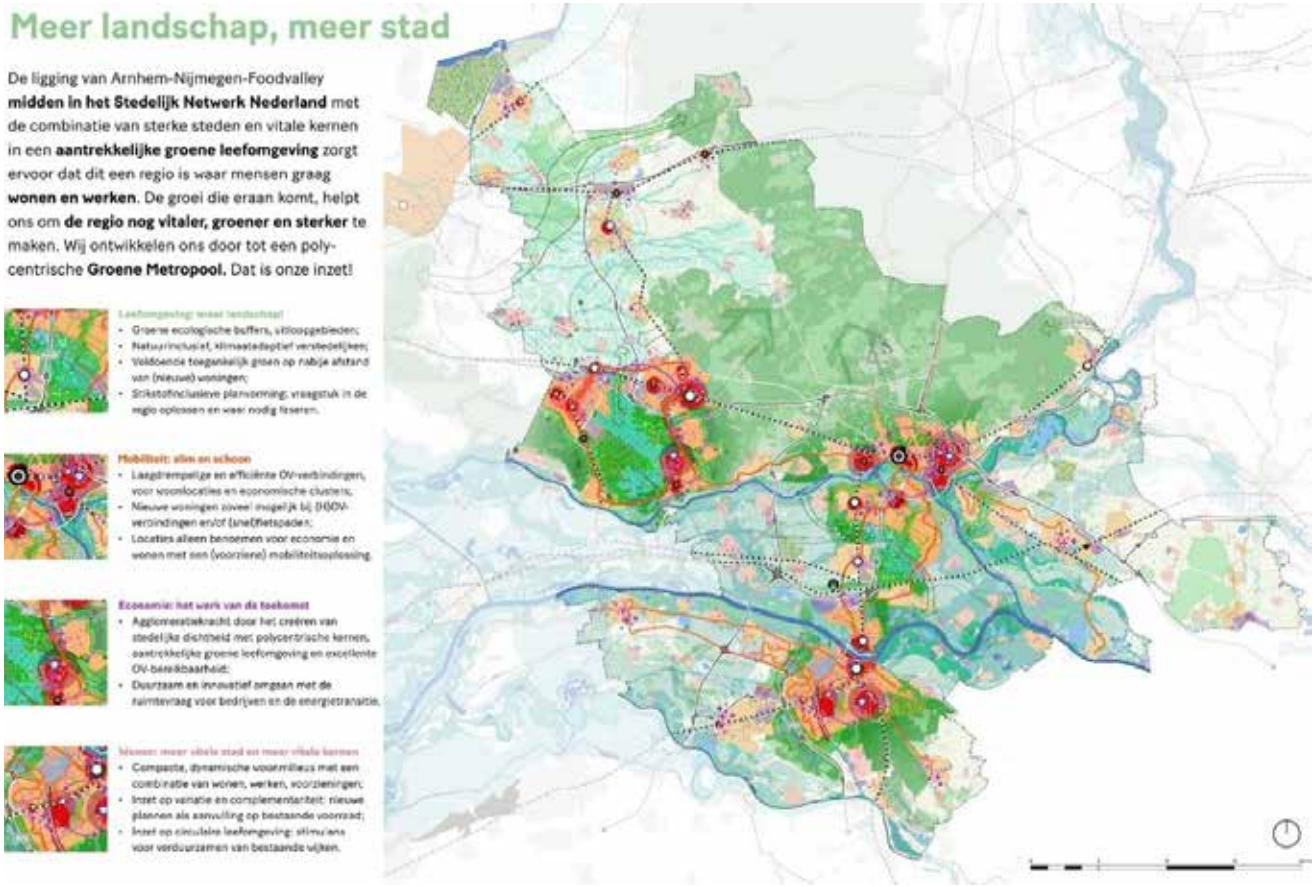
Sinds 2019 werken we aan een gezamenlijke strategie voor de verstedelijking in de periode tot 2040. We doen dit samen met de Regio Foodvalley. Onze strategie hebben we uitgewerkt in de Verstedelijkings¬strategie “Meer landschap. Meer stad.” Deze is in 2022 vastgesteld door alle gemeenteraden in onze regio en met het Rijk in het BO MIRT vastgesteld onder de noemer Verstedelijkingsafspraken.

De Verstedelijkingsstrategie gaat uit van een integrale benadering van de regio’s op basis van kwalitatief hoogwaardige ontwerpprincipes (zie hoofdstuk 5), die zijn uitgewerkt voor de bouwstenen Leefomgeving, Economie, Mobiliteit en Wonen. Daarnaast hebben de provincies, gemeenten en waterschappen per deelgebied de opgaven uitgewerkt en een onderzoeksagenda vastgesteld.

In het verlengde van de Verstedelijkingsstrategie hebben we, vanuit de gedachte ‘groei in balans’, met elkaar gewerkt aan het inzichtelijk maken van kansen voor de versterking natuur, landschap en cultuurhistorie. Daarnaast hebben we nagedacht over onze economie en een mobiliteitsagenda gemaakt. We willen op een duurzame wijze in onze energiebehoefte voorzien. Hoe we dit doen hebben we uitgewerkt in onze Regionale Energiestrategie (RES). We werken aan de herijking van onze RES naar een RES 2.0. Daarvoor hebben we een milieueffect–rapportage gemaakt, waarmee we nog beter in staat zijn om ruimtelijke afwegingen te maken. Het huidige elektriciteitsnetwerk heeft onvoldoende capaciteit (netcongestie) om aan de toekomstige vraag naar elektriciteit te voldoen, of om alle zonne- en windenergieparken aan te sluiten. Daarmee is netcongestie een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen. We werken samen aan een Gelderse energie-infrastructuur (GEIS) van de toekomst. Daarvoor maakt de provincie een Energievisie in nauwe samenwerking met gemeenten in de Groene Metropoolregio en netbeheerders. Hierin staat hoe en waar de regio’s energie kunnen besparen, duurzame energie kunnen opwekken en de infrastructuur kunnen aanpassen.

In de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley stapelen de vele ruimtelijke opgaven zich op. Daarom is een gebiedsgerichte ordening en prioritering noodzakelijk. Ook het Rijk ziet deze opgaven en heeft daarom de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley aangewezen als een van de NOVEX-gebieden. In deze gebieden werken de vier overheden (Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen) samen om de executiekracht te vergroten, zodat de opgaven ook daadwerkelijk uitgevoerd worden. Onze Verstedelijkingsstrategie vormt de basis voor het ontwikkelperspectief en is daarmee - aangevuld met de opgaven in het landelijk gebied, energie en circulaire economie - de basis voor strategische samenwerking en besluiten in dit gebied.

Daarnaast heeft het kabinet Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone en Spoorzone Arnhem-Oost als grootschalige woningbouwlocaties aangewezen. In deze zogenaamde NOVEX-locaties kunnen tot 2040 met name woningen worden toegevoegd in bestaand stedelijk gebied dat goed per openbaar vervoer te bereiken is. Voor deze grootschalige woningbouwlocaties zijn ruimtelijke plannen uitgewerkt.

Afbeelding 1: Kaart Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley

2. Wat voor regio zijn we?

De Groene Metropoolregio heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een samenhangende stedelijke regio in een groene omgeving. Vanaf 2021 is de hernieuwde samenwerking in de regio opgebouwd. Noodzakelijk, gezien de groei van de verstedelijking. De onderlinge relaties tussen steden, groeikernen, dorpen en buurtschappen zijn sindsdien sterk toegenomen.

Inmiddels is onze regio een van de grotere stedelijke regio's van het land. We zijn een volwassen stedelijk netwerk met alle relaties en kwaliteiten die we daar tegenwoordig van verwachten. Zo zijn we een verstedelijkte regio met contrastrijke natuurlijke landschappen, natuurgebieden en agrarische gebieden die zorgen voor ruimte, voedsel en recreatie. Goede verbindingen leiden naar de economische gebieden om ons heen en goede voorzieningen zoals levendige centra, hoogwaardige kennisinstellingen en innovatieve werklocaties. Daarnaast hebben we aantrekkelijke dorpen en kleine kernen met mooie woonmilieus. Voor het functioneren van ons stedelijk netwerk zijn al die elementen van belang. Er is geen rangorde, want juist de slimme combinatie van kwaliteiten bepaalt de kracht van het stedelijk netwerk.

In de regio wordt ook goed samengewerkt binnen de zogenaamde subregio's. Bijvoorbeeld de gemeenten in de Liemers, het Rijk van Nijmegen en het Middengebied. De gemeenten in de Veluwezoom werken samen met de gemeente Arnhem, bijvoorbeeld als werkorganisatie. Deze samenwerkingsverbanden vormen een belangrijke kracht in de regio.

3. Sturende principes

We onderscheiden drie algemene sturende principes die ons helpen bij het maken van keuzes in de opgaven waar we voor staan. Ruimtelijke kwaliteit en bodem en water zijn vanuit het Rijk aangedragen als sturende principes. Vanuit de provincie is daar 'brede welvaart' aan toegevoegd. Deze principes liggen in lijn met de principes uit onze Verstedelijkingsstrategie (zie hoofdstuk 5).

3.1. Ruimtelijke kwaliteit als doelstelling

Onze Verstedelijkingsstrategie "Meer landschap. Meer stad.", past goed bij de ruimtelijke kwaliteitsinclusieve benadering van de provincie: bij alle ruimtelijke ontwikkelingen moet aandacht zijn voor de kwaliteit van de ruimte, het landschap en het erfgoed. Dit betekent niet dat het bestaande landschap altijd onveranderd moet blijven. Het betekent wel dat we ruimtelijke kwaliteit in alle afwegingen meenemen en dat verandering van het landschap samengaat met een kwaliteitsimpuls. Of een project nu een doelstelling heeft voor water, natuur of verstedelijking; het heeft altijd de dubbele doelstelling om de ruimtelijke kwaliteit te versterken. Om dit te bereiken is integraal, gebiedsgericht werken van belang. Daarbij worden zowel het water- en bodemsysteem als de historisch gegroeide landschappelijke identiteit als onderlegger voor ruimtelijke ordening en inrichting gebruikt.

Zoals in hoofdstuk 2 naar voren kwam, is de Groene Metropoolregio een verstedelijkte regio in een groene omgeving. De twee grote steden, Arnhem en Nijmegen, ontwikkelen zich. Ieder met hun eigen karakter. Datzelfde geldt voor de dorpskernen. Het landelijk gebied van de Groene Metropoolregio heeft veel variatie in het landschap en waardevolle natuurgebieden, zoals Nationaal Landschap Gelderse Poort en het Nationaal Park Veluwezoom. Het landschap bestaat uit de hoge droge stuwwallen van de Veluwe, Montferland en het Rijk van Nijmegen, de grote rivieren met dijken en uiterwaarden en het binnendijks rivierengebied met karakteristieke oeverwallen, kommen, rivierduinen en weteringen. Daarbij kent de Groene Metropoolregio een rijke cultuurhistorie, die zich ook in het landschap laat zien. Denk aan Gelders Arcadië, de militaire verdedigingslinies uit verschillende perioden die door het gebied lopen (de Romeinse Limes, de Mauritslinie uit de Tachtigjarige Oorlog, het 19e-eeuwse fort Pannerden de vooruitgeschoven post van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de IJssellinie), de overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog, het water- en industrieel erfgoed langs de grote rivieren en de archeologie.

In het groen-blauw raamwerk, dat is verbeeld en verwoord in het rapport 'Vervlochten regio', hebben we de kansen om natuur, landschap en cultuurhistorie te versterken in kaart gebracht. Door te investeren in de 'dynamische rivieren', 'gradiëntbossen' en 'water- en broeklanden' kan er een robuust landschappelijk raamwerk komen in een stedelijke omgeving. Dat maakt niet alleen de regio aantrekkelijker voor bewoners en bezoekers, maar versterkt ook de biodiversiteit. In het groen-blauw raamwerk worden nog geen keuzes gemaakt. We gebruiken het wel om keuzes voor te leggen en te maken: we werken het groen-blauw raamwerk samen uit in concrete voorstellen voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de leefomgeving (zie paragraaf 4.2).

3.2 Water en bodem sturend

In de Kamerbrief “Water en bodem sturend” (november 2022) introduceert het Rijk de toetsing van ruimtelijke keuzes op de invloed op natuur, waterveiligheid, klimaatadaptatie (droogte, hitte en wateroverlast) en waterbeschikbaarheid.

De Groene Metropoolregio heeft door de grote diversiteit van de ondergrond veel verschillende water- en bodemsystemen. De regio bestaat uit stuwwalcomplexen (zuidelijke Veluwezoom, Montferland en Rijk van Nijmegen), grote rivieren (Bovenrijn, Waal, Pannerdensch Kanaal en Nederrijn) en het binnendijks rivierengebied (Betuwe, Land van Maas en Waal en de lage delen van de Liemers). Het sturende principe ‘water en bodem sturend’ bestaat door de diverse landschappelijke opbouw van de regio uit veel aspecten. Al deze aspecten werken op een eigen manier door in de ruimtelijke keuzes die er in het gebied te maken zijn.

Voor de stuwwallen betekent inzetten op een duurzaam water- en bodemsysteem: werken aan het verminderen van verdamping, het beperken van grondwateronttrekkingen en het vasthouden en laten infiltreren van water om het waterreservoir in de stuwwal te blijven vullen en kwelsystemen te voeden. In het binnendijks gebied liggen kansen voor het vastenhouden en zuiveren van water en voor waterberging, vooral in de komgronden. In de Betuwe biedt herinrichting van de Boven-Linge met brede oeverzones en overstromingsvlakten kansen voor een duurzamer waterbeheer. In de Liemers is versterking van de weteringen tussen de kernen van belang, samen met het benutten van de lage ligging van het Duivense Broek.
Ook in het Land van Maas en Waal is vernatting van de weteringen en broeklanden een belangrijke strategie voor een duurzaam systeem. De gradiënten naar de rivierduinen zijn een specifieke kwaliteit van het Land van Maas en Waal.

Het gebied van de Rijnstrangen neemt een bijzondere positie in.
Het heeft een Barro-reservering voor waterberging voor de grote rivieren. Daarnaast heeft de landbouw afgelopen jaren met de streek gewerkt aan een duurzaam watersysteem en de natuur. Dit zal zich doorontwikkelen voor de Natura 2000-opgave.

In de Gelderse Poort gaat de Programmatische Aanpak Grote Wateren de natuurwaarden verhogen, aansluitend op de bodem- en watersysteemkenmerken. De Kaderrichtlijn Water gaat met diverse projecten zorgen voor verbetering van de waterkwaliteit. De grote rivieren bieden ook kansen voor oeverwaterwinning.

In het buitendijks rivierengebied vraagt de delfstoffenwinning om een zorgvuldige aanpak. Afgravingen in de uiterwaarden die zijn afgestemd op de patronen van de ondergrond, kunnen nieuwe natuur en ruimtelijke kwaliteit opleveren. Delfstoffenwinning in het zomerbed van de rivier moet worden voorkomen; de rivierbodemerosieproblematiek vraagt juist om ophoging van de bodem. In het Panorama Gelderse Rivieren is het integraal provinciaal handelingsperspectief voor de grote rivieren verder uitgewerkt.

Ook het behoud van waardevol bodemarchief met aardkundige waarden en archeologische sites, zoals grafheuvels en celtic fields, is belangrijk.

Door water en bodem sturend te laten zijn, kunnen we in de Groene Metropoolregio ook in de toekomst met een ander en grillig klimaat blijven leven, wonen en werken. In een veilige omgeving, een gezonde bodem, voldoende en schoon drinkwater.

In het groen-blauw raamwerk hebben we deze verschillende aspecten van het principe ‘water en bodem sturend’ zo goed mogelijk in beeld gebracht en als onderlegger gebruikt. Wij brengen voor de ruimtelijke keuzes binnen de drie verhaallijnen in beeld of deze samengaan of schuren met de structurerende keuzes en uitgangspunten van ‘water en bodem sturend’.

Afbeelding 2: Groen-blauw raamwerk uit rapport Vervlochten regio

3.3 Brede welvaart

Onze opgave is 'groei in balans': hoe kan de regio het hybride karakter van landschap en stad op een kwalitatieve manier in standhouden en verbeteren als de ruimtebehoefte verder toeneemt? Met andere woorden: hoe zorgen we voor een goede 'brede welvaart'?

Brede welvaart gaat over het welzijn van mensen en omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Het Nationale Programma Arnhem Oost is hier een voorbeeld van. Bovendien gaat het niet alleen om de kwaliteit van leven in het hier en nu. Maar ook om de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen buiten de regio en toekomstige generaties (later). Omdat het leven van mensen zich in belangrijke mate op regionaal niveau afspeelt, zijn de omstandigheden binnen de regio van grote invloed op hun welzijn.

Brede welvaart hier en nu
Uit studies blijkt dat de Groene Metropoolregio, net als meer stedelijke regio's, lager scoort op brede welvaart. Net als andere stedelijke regio's kent de Groene Metropoolregio (groot) stedelijke problematiek. Dit soort regio's zijn gemiddeld genomen minder veilig, scoren slechter op milieukwaliteit en ervaren gezondheid. Vaak zijn werk en privé ook minder goed in balans en is de woontevredenheid lager. Deze effecten komen het meest duidelijk naar voren in de steden.

In de laatste uitgebrachte Brede Welvaartsindicator (BWI) uit 2019 van de Universiteit Utrecht en de Rabobank scoort de Groene Metropoolregio onder het nationaal gemiddelde. Dit wordt nogmaals bevestigd in het essay "Brede Welvaart in Oost-Nederland" (als onderdeel van de Kracht van Oost 2.0.). Ook een recente rapportage (maart 2023, provincie Gelderland), over de brede welvaart in de Gelderse regio's, bevestigt het beeld van de Groene Metropoolregio.

Verstedelijking heeft ook positieve effecten op de brede welvaart: meer banen, draagvlak voor voorzieningen, cultuur en (H)OV, toegang tot een betaalbare woning. Het zorgt bovendien voor extra ontplooiingskansen voor inwoners en we gaan zuinig om met onze ruimte/toegang tot groen en landschap.

In vergelijking met andere regio's scoort Arnhem-Nijmegen bovengemiddeld op het gebied van sociale contacten, privé-werkbalans en onderwijs. De score voor sociale contacten met vrienden en familie behoort zelfs tot een van de hoogste van Nederland. Wat betreft de ontwikkeling tussen 2013 en 2020 is de woonsituatie verslechterd. De regio telt het hoogste percentage bebouwd terrein per inwoner. En het aantal vierkante meters groen-blauwe ruimte per inwoner is verder afgenomen en scoort het laagst van de Gelderse regio's. De materiële welvaart en de balans tussen arbeid en vrije tijd zijn verbeterd. De regio heeft het hoogste aandeel hoogopgeleiden van de Gelderse regio's maar scoort ook het hoogst op werkloosheid.

Deze resultaten uit de provinciale rapportage betekenen niet dat er binnen de regio geen grote verschillen bestaan in brede welvaart tussen verschillende bevolkingsgroepen. Een aantal (delen van) wijken in de twee stedelijke gemeenten Arnhem en Nijmegen scoort het laagst; de verschillen binnen deze gemeenten zijn groot. Leefbaarheid scoort op buurt- en wijkniveau wisselend: van zeer onvoldoende tot zeer goed. In Nijmegen staat in de stadsdelen Dukenburg en Lindenholt en de wijken Neerbosch-Oost en Hatert de leefbaarheid onder druk. Ditzelfde geldt in Arnhem voor de wijken Geitenkamp, Klarendal, Presikhaaf, het Broek en Malburgen (Nationaal Programma Arnhem-Oost). De lage score op het gebied van leefbaarheid in deze wijken komt voornamelijk door een grote negatieve bijdrage van een gevoel van overlast en onveiligheid. Een grote negatieve bijdrage komt daarnaast door gebrek aan sociale samenhang en beschikbaarheid van woningen.

Denken in termen van 'brede welvaart' vraagt telkens om het maken van beleidskeuzes. De regio zal de komende tijd nog verder groeien; in inwoners, werkgelegenheid en mobiliteit. We zien dat het nodig is om te sturen op de groei die op ons afkomt. We werken aan een goede balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio. Aan voldoende groen en voorzieningen in onze dorpen en steden. We gaan de komende tijd met elkaar in gesprek over wat het betekent als we onze acties langs de lat van de brede welvaart leggen.

4. Ruimtelijke samenhang: drie verhaallijnen

We werken de ruimtelijke samenhang uit langs drie verhaallijnen, omdat deze ook als indeling zijn gebruikt in de Nationale Omgevingsvisie. In elke verhaallijn benoemen we ambities, keuzes en prioriteiten als die al gemaakt zijn, denkrichtingen en (benodigde) investeringen.

Aan het einde van elke verhaallijn hebben we een kader opgenomen. Daarin staat een samenvatting en wat we nodig hebben om onze ambities waar te maken. Daar waar we onze inspanningen kunnen onderbouwen met cijfers, hebben we dit in de kaders opgenomen. We kunnen samen met onze partners investeren in het realiseren van onze ambities, ieder vanuit zijn eigen rol. In het verstedelijkings-programma, de gebiedsprogramma's, het NOVEX ontwikkelperspectief en het bijbehorende uitvoeringsprogramma werken we dit verder uit en maken we hierover afspraken. Ook met het Rijk.

4.1 Eerste verhaallijn: Perspectief natuur en landbouw

We gaan de steden en dorpen zoveel mogelijk verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van natuur, water en landschap wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners. Tegelijk zien we dat er een opgave ligt om landbouw te verduurzamen en te zoeken naar aanvullende verdienmodellen. Samenwerking moet leiden tot aantrekkelijke landschappen voor bewoners, die ecologisch waardevol en biodivers zijn. En waarin voldoende ruimte is voor agrariërs en waterberging. Door het natuurlijke systeem robuuster te maken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering verminderen.

We zetten daarom in op het versterken van de groene en blauwe kwaliteiten van de regio. We gaan de verschillende gebieden met elkaar verbinden. Met als doel een goede verspreiding van recreatie, robuuste groene buffers, aandacht voor verduurzaming van landbouw en ruimte voor klimaatadaptatie en de energietransitie.

In Gelderland wordt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) uitgewerkt in het VLGG. Daarin staat een brede doelstelling over water, natuur, klimaat en landbouw centraal. De provincie Gelderland geeft dit vorm via het VLGG in 2 stappen. Stap 1 is het wettelijk bepaalde gebiedsplan (Wet stikstof en natuur) als verplicht onderdeel in juli 2023. Stap 2 is het integrale programma VLGG met doelstellingen voor natuur en stikstof, water, klimaat en landbouw in het najaar van 2023.

Zo ontwikkelen we samen een perspectief voor natuur en landbouw, dat bijdraagt aan doelstellingen voor natuur, water, klimaat en de transitie van de landbouw. In gebiedsprocessen werken we verder uit wat hiervoor nodig is. Door dit te doen, kunnen we ervoor zorgen dat instrumenten en middelen beschikbaar komen, die nodig zijn om onze ambities waar te maken.

4.1.1 Elf denklijnen Groene Metropoolregio

Zoals eerder aangegeven, hebben we een groen-blauw raamwerk ontwikkeld waarin de kansen en de dilemma's voor versterking van groen en blauw zijn vastgelegd. Dit is verbeeld en verwoord in het rapport "Vervlochten regio". Daarbij gaan we uit van een innige vervlechting van de stad en het landelijk gebied. Deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De verschillende ecosystemen versterken elkaar. Daarmee neemt de biodiversiteit toe en kunnen mens en dier zich gemakkelijk bewegen door het groen en blauw. We hebben het rapport "Vervlochten regio" verder uitgewerkt en verrijkt met de uitgangspunten en

doelstellingen van het VLGG. Dit heeft elf denklijnen opgeleverd voor verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio.

De denklijnen vormen samen een aanzet tot een maatregelenpakket, waarmee via het VLGG en het regioarrangement het landelijke gebied in de Groene Metropoolregio verder verbonden en versterkt kan worden. We hebben daarbij gekeken hoe deze toekomstige maatregelen een bijdrage kunnen leveren aan de brede doelstellingen van het VLGG: groen-blauwe dooradering, klimaatadaptatie, landbouwtransitie en stikstofreductie.

Stikstofreductie is overigens niet alleen belangrijk in het licht van ontwikkeling en versterking van het groen en blauw. Uit onderzoek blijkt dat in bepaalde kritieke gebieden in de Groene Metropool¬regio de woningbouwopgave zeer waarschijnlijk gaat botsen met benodigde stikstofruimte, in verband met vergunningverlening. Dit speelt met name in de Veluwezoom (gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal), omdat dit naast Natura 2000-gebied Veluwe ligt.

Hieronder staan de elf denklijnen met een toelichting. In het kader van het provinciale programma VLGG onderzoeken we waar de Groene Metropoolregio kan bijdragen. Ook vastgesteld beleid - waarvan de uitvoering nog doorloopt - betrekken we hierbij, zoals het Natuurpact, het Programma Natuur, de Natura 2000-beheerplannen en het Waterprogramma Gelderland. Daarnaast werken we verder aan de uitvoeringsagenda Gelderse Maatregelen Stikstof.

1. Omvorming en extensivering landbouwgebieden in Natura 2000-gebied Rijntakken
In de Groene Metropoolregio bevinden zich een aantal Natura 2000-gebieden, waaronder De Bruuk, de Sint Jansberg (gedeeltelijk), de Veluwe en de Rijntakken. In dit laatste omvangrijke rivierengebied is er een grote wateropgave die we samen met het Rijk oppakken. Hierbij zien wij kansen voor meer natuurinclusieve, en eventueel extensivering van de landbouw. Dit past bij het principe ‘water- en bodem sturend’ en kan bijdragen aan de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn voor de Rijntakken en aan de VLGG-doelen voor areaaluitbreiding, hydrologie en stikstofreductie. Dat laatste is van extra van belang voor de kwetsbare Natura 2000-gebieden.

Deze denklijn sluit aan bij de doelen van het Integraal Rivier Management (IRM). In dit nationale programma wordt ingezet op een toekomstbestendig rivierengebied wat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. Binnen het IRM is de Rijntakken aangewezen tot een prioritair gebied. Ook bestaat er een verband met het Programma Aanpak Grote Wateren (PAGW) vanuit Rijkswaterstaat.

2. Ontwikkeling Ecologische Verbindingszones (EVZ's)
Op meerdere plekken in de regio liggen kansen voor de ontwikkeling van EVZ's. Het maakt het natuurnetwerk robuuster en versterkt de biodiversiteit. Want door de verbindingszones vindt er meer uitwisseling van flora en fauna tussen de natuurgebieden plaats. Deze zones staan al langer op beleidskaarten en op een aantal plekken hebben de waterschappen, gemeenten en provincie hier al veel werk in verzet. Maar we kunnen de EVZ's' nog actiever oppakken en verder realiseren. Het uiteindelijke doel is het landschappelijk verbinden van grotere natuurgebieden om het algemene natuur-, water- en bodemsysteem in Nederland robuuster te maken. De EVZ's' waar we met het VLGG in de regio op in willen zetten zijn onder andere:

- de verbindingszone tussen Heumen en Horssen, langs de Hatertse en Overasseltse Vennen (Heumen-Horssen/Overasseltse Vennen-Hernen-Noord-Brabant) en Malden-Noord (Teerse Sluispolder);
- de verbindingszone tussen Park Lingezegen en de Drielse Rijndijk (Overbetuwe-KAN/uiterwaarden Rijn-Waal);
- de verbindingszones tussen de Veluwe en de IIssel, de voormalige poorten: het Soerens Beekdal, de verbinding tussen Veluwezoom en het Bergherbos in de Liemers en Duitsland (Montferland Noord/ Montferland-Slangenburg) en de verbinding Veluwezoom-IJssel langs Velp en Rheden;
- de verbindingszone tussen Malden en Nijmegen die de bossen van Berg en Dal verbindt met de Hatertse vennen;
- de verbindingszone de Bekken van Groesbeek. Deze loopt langs de Leigraaf en verbindt onder andere De Bruuk met Duitsland.

Een EVZ die nog niet formeel op de kaart staat, maar wel gewenst is en dus wordt meegenomen in het plan, is de verbinding van de Duivelsberg via het Wylerbergmeer naar de Millingerwaard en de uiterwaardennatuur langs de Waal.

Per verbindingszone kijken we naar de gewenste invulling van de investering: nat en/of droog, wat past er binnen het landschap en in het water- en bodemsysteem en voor welke dier- en plantensoorten is het bedoeld? Met de landschappelijk inrichting van de EVZ's' dragen we bij aan de doelstelling van 10% groen-blauwe dooradering in het landelijk gebied. Ook zijn er meerdere koppelkansen met de invulling van de bossenstrategie binnen en buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN), het verbeteren van de zoetwaterkwaliteit via blauwe dooradering en het tegengaan van droogte (bijvoorbeeld in de EVZ door het Broek in de Liemers).

3. Ontwikkeling Groene Ontwikkelingszones (GO)
Aangrenzend aan Natura 2000-gebieden, zoals de Veluwe, ligt een GO. Er is onderscheid gemaakt tussen de EVZ's' en de GO's' omdat ze een verschillende rol en status hebben in het provinciale natuurnetwerk. De EVZ's' zijn op een grotere schaal bedoeld als landschappelijke verbinders tussen natuurgebieden, de GO's vormen een schil om deze natuurgebieden heen.

In de GO's zien we mogelijkheden voor een groen-blauw dooraderd landschap, ten minste deels gefinancierd vanuit het VLGG. Dit geeft de terreinbeheerders een perspectief op de natuurgebieden en een schil om de kwetsbare natuurwaarden te beschermen. Zo kan het vergroten van het aantal landschapselementen een ecologische impuls geven aan de landgoederen in het Gelders Arcadië aan de zuidkant van de Veluwe, terwijl hun halfopen cultuurhistorische karakter behouden blijft Rondom het weteringenstelsel bij Wijchen, in de Ooijpolder en in de Veluwezoom liggen grote zones van het GO, waar een groen-blauwe dooradering een waardevolle invulling kan bieden aan het klimaatadaptieve vermogen en de biodiversiteit in het landschap. Bovendien kan een recreatieve ontsluiting gekoppeld aan de groen-blauwe dooradering (bijvoorbeeld wandel- en fietspaden of toeristenknooppunten) helpen met de spreiding van de recreatiedruk en zo het ontlasten van de kwetsbare Natura 2000-gebieden.

Een groen-blauwe dooradering in de GO's draagt bij aan de VLGG-doelen van 10% groen-blauwe dooradering, overgangsgebieden en extra natuur en landschap

voor systeemherstel. Ook biedt het een mogelijk perspectief aan agrariërs in de overgangsgebieden met een ander, maar dekkend en langjarig verdienmodel.

4. Strategie herstel natuur en hydrologie beekdalen Veluwezoom en Berg en Dal
Als provincie, waterschappen en gemeenten willen we de verdroging van de beekdalen structureel aanpakken aan de zuidkant van de Veluwe en bij de stuwwal van Berg en Dal. Als we het landgebruik in het stroomgebied op basis van de ondergrond en hydrologie slim indelen, kunnen we het beekdalensysteem meer klimaatadaptief en toekomstbestendig maken. Dit sluit aan bij de beheerplannen voor de delen van de beken in het Natura 2000-gebied van de Veluwe. Met gebiedsprocessen en een generiek maatregelenpakket, waarbij we ook de bedrijfslocaties en hun milieu-impacts meenemen, kunnen we dit via het VLGG cyclisch oppakken.

De beekdalenstrategie draagt bij aan de VLGG-doelen voor waterberging, een goede toestand van de grondwaterlichamen, toekomstbestendige landbouw die past in het natuurlijke systeem en eventueel de natuurdoelen in en grenzend aan Natura 2000-gebieden, het GNN en de GO's. Beekdalen lopen langs en door stedelijk gebied en maken hier verbinding met de parken en stadsbossen. Hiermee verbinden we mens, dier en leefomgeving op alle schaalniveaus, zoals bijvoorbeeld de Groene Wig Spoorpark Arnhem Oost.

5. Klimaatadaptatie op de hoge zandgronden en in de komgronden
Als breder thema is klimaatadaptatie van belang voor de gehele Groene Metropoolregio. In het landelijke gebied is het voornamelijk urgent op de stuwwallen en in de laaggelegen komgronden in het rivierengebied.

Op de hogere zandgronden bij Nijmegen en de Veluwezoom speelt de problematiek van verdroging en de bijkomende natuurbrandrisico's, wateroverlast en -veiligheid bij piekbuien en grondwater-onttrekking en bodemkwaliteit en beeksystemen van de Veluwe. Hier kunnen we inzetten op verloving van de begroeiing in de bossen (zie ook denklijn 6), het verminderen van grondwater¬onttrekkingen en het vergroten van de waterberging. Onttrekking van het grondwater voor drinkwater, landbouw of industrie, zorgt voor een (lokale) daling van de grondwaterstand en zou op de stuwwallen zoveel mogelijk beperkt moeten worden (zie denklijn 4). Ook moeten we goed kijken welke onttrekkingen we voorrang willen geven op de stuwwallen.

In de komgebieden van de Groene Metropoolregio, zoals bijvoorbeeld het Broek in de Liemers en de weteringenstelsels bij de Boven-Linge en tussen Wijchen en Beuningen, kijken we naar maatregelen om het (grond)water langer in het gebied te houden. Daarbij zoeken we naar verbetering van de bodemkwaliteit in de komgronden om zo het waterbergende vermogen, de sponswerking, van de bodem te vergroten. Ook het vergroten van de waterberging in de weteringen door bijvoorbeeld aanpassing van het profiel of aanleg van natuurvriendelijke oevers draagt daar aan bij. Zo werken we aan de kwantiteit, maar ook aan de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.

Door het bergen en vasthouden van water en bodemverbetering dragen we bij aan een klimaat-bestendig landelijk gebied. Het watersysteem is dan ook beter in staat periodes van extreme droogte en wateroverlast op te vangen en de zoetwaterbeschikbaarheid op peil te houden.

Deze denklijn kan bijdragen aan de VLGG-doelen voor koolstofvastlegging, de Kader Richtlijn Water (KRW) en andere hydrologische doelen. Ook wordt het landelijk gebied, inclusief de landbouw en de bosgebieden op de stuwwallen, ingericht volgens het principe 'water en bodem sturend'.

6. Realisatie bossenstrategie
Met de bossenstrategie kunnen we in samenwerking met de terreinbeherende organisaties de bossen op de stuwwallen revitaliseren met meer structuur, biodiversiteit en meer loofhout in plaats van naaldhout. Naaldbossen dragen namelijk bij aan extra verdroging van de zandgronden. Ook zien we kansen om rondom en in de kernen en steden nieuwe bossen aan te leggen en bestaande bossen en parken vitaler te maken en om te vormen, voor de doelrealisatie van 3.000 hectare recreatief uitloopgebied in de Groene Metropoolregio (zie ook denklijn 9). De Groene corridor in Nijmegen en het programma Radicaal Vergroenen Arnhem bieden hier kansen voor. Kansrijke gebieden hiervoor liggen verder tussen de kernen van Westervoort, Duiven en Zevenaar. Ook de Danenberg bij Slijk-Ewijk en landschapszone Knoop 38 zijn kansrijk om het groen te behouden en uit te breiden rondom de verstedelijkte gebieden. Op andere plekken in het landelijk gebied (binnen en buiten het Gelders Natuur Netwerk) kunnen we landschapselementen, zoals bosjes en lijnvormige groenblauwe dooradering, aanleggen. De doelstelling voor de bossenstrategie is om in de Groene Metropoolregio binnen het Gelders Natuurnetwerk 155 hectare bos toe te voegen.

De revitalisatie en de aanleg van bossen en landschapselementen dragen onder andere bij aan de VLGG-doelen van natuuruitbreiding en aan hydrologische doelen. Ook zorgt het voor CO_2-opslag en stikstofreductie omdat delen van het landbouwareaal uit productie worden gehaald.

7. Beschouwing specifieke bedrijfslocaties met impact op het milieu
Een aantal bedrijven in de regio heeft door hun ligging, uitstoot en wateronttrekking een negatieve impact op het omliggende natuurlijke systeem. Hier kunnen we kijken naar de mogelijkheden voor een aanpassing in de bedrijfsvoering of een meer passende locatie voor deze bedrijven om de impact tegen te gaan. Dit is nodig om te komen tot een duurzame grondwaterbalans die het mogelijk maakt te voldoen aan de verplichtingen vanuit de Europese regelgeving. Deze regelgeving sluit aan bij de uitgangspunten van water en bodem sturend.

Denklijn 7 draagt bijvoorbeeld bij aan de KRW- en Vogel- en Habitat Richtlijn (VHR)-doelen. Omdat het helpt de emissies van schadelijke stoffen en de onttrekking uit het grondwatersysteem bij de bron tegen te gaan. Daarmee worden de blokkades op het natuurlijke en ruimtelijke systeem opgeheven.

8. Gedifferentieerde aanpak verduurzaming landbouw
De transitie van het landelijke gebied en de rol van alle betrokkenen, waaronder die van de Groene Metropoolregio, zal de komende periode onderwerp van gesprek zijn.

De transitie van het landelijke gebied in de Groene Metropoolregio is volop gaande. De omvang van de landbouw en het grondgebruik zijn de afgelopen decennia flink veranderd. Dit zal in de toekomst niet anders zijn. De regio heeft unieke landschappelijke kwaliteiten onder andere door de variatie. Tegelijkertijd is het ook een uitdaging deze variatie te behouden; de verstedelijking drukt zijn stempel op de regio. Ook heeft het landelijk gebied in de regio grote maatschappelijke opgaven, zoals verdroging van de Liemers en het Middengebied, en herstel van de natuurkwaliteit van de grote rivieren en de Veluwe.

In de regio bestaan veel initiatieven voor duurzame kringlooplandbouw, bijvoorbeeld in Malden-Noord en in de landbouwenclaves in de Veluwezoom. Daarnaast bestaan er enkele gebieden waar meer intensieve landbouw bedreven wordt. Deze 'landbouwhubs' liggen in het Broek in de Liemers, het westelijke komgebied in de Betuwe en in het Rijk van Nijmegen bij Wijchen. We zien hier 2 mogelijke aanvliegroutes die elkaar kunnen aanvullen. Enerzijds kunnen we de kringlooplandbouw ondersteunen op de plekken waar daar energie voor is. Anderzijds zien we kansen om gebiedsprocessen te faciliteren in de landbouwhubs. Dit helpt agrariërs en andere betrokkenen hier korte ketens en groen-blauwe dooradering te realiseren via een dekkend en langdurig verdienmodel. De kwaliteit van het landschap is hierbij een belangrijk aandachtspunt. We zoeken naar verbreding van de agrarische bedrijfsvoering en alternatieve verdienmodellen waarbij de ecologische en landschappelijke kwaliteiten op die plekken worden versterkt en/of behouden.

Grenzend aan de Natura 2000-gebieden Veluwe, De Bruuk en de St. Jansberg (bevoegdheid Limburg) liggen zogenaamde overgangsgebieden, waarin het overwegend agrarisch grondgebruik en het watersysteem invloed heeft op de natuurwaarden binnen de Natura 2000-gebieden. Voor de Rijntakken, zie denklijn 1.

De provincie laat onderzoeken welke maatregelen het meest bijdragen aan natuurherstel. In die focusgebieden kunnen we met de betrokken partijen uitzoeken welke maatregelen en/of veranderingen in de bedrijfsvoering hieraan kunnen bijdragen.

Denklijn 8 draagt bij aan een toekomstbestendig perspectief voor de land- en tuinbouw. Daarnaast helpt het bij de doelstellingen voor groen-blauwe dooradering en het water- en bodemsturende principe. Met een passende stimulering van een meer natuurinclusieve landbouw kan ook de verdere uitspoeling van nutriënten en de uitstoot van schadelijke stoffen worden tegengegaan.

9. Uitbreiden van het stedelijk uitloopgebied
In de Verstedelijkingsstrategie staat dat verstedelijking samen moet gaan met een ontwikkeling van het omliggende landschap om zo een gezonde leefomgeving voor de inwoners te creëren. Het doel is 5.000 hectare aan recreatieve uitloopgebieden te realiseren in de Groene Metropoolregio en de Regio Foodvalley. Dit kan gekoppeld worden aan doelen voor klimaatadaptatie, natuurinclusieve (stads)landbouw, de bossenstrategie en 10% groen-blauwe dooradering. Voorbeelden van kansrijke gebieden hiervoor zijn de mantels rondom Nijmegen en Arnhem, maar ook de gebieden rondom de snelgroeiende kernen zoals Duiven, Westervoort en Zevenaar. Via bijvoorbeeld snelfietspaden en toeristische overstappunten kan het stedelijk uitloopgebied verder worden uitgestrekt, voorbij de direct aangrenzende omgeving.

In de Veluwezoom speelt het Gelders Arcadië een belangrijke rol. De landgoederen zijn in dit gebied de primaire locaties voor recreatie en de verschillende VLGG-doelen, zoals waterberging en duurzame landbouw. Lettend op de gevolgen van recreatie op natuurwaarden, moet het creëren van uitloopgebieden via een genuanceerde aanpak verlopen. We moeten vragen stellen als: waar stellen we het landschap open voor onze inwoners? Waar geven we juist dieren de ruimte? Zo kunnen we echt groeien in balans.

Het doel voor de uitbreiding van uitloopgebieden sluit aan bij de ambities uit de Verstedelijkings-strategie. De vervlechting van steden en het omliggende landschap moet hierbij realiteit worden. De stad wordt als ecosysteem gezien, dat in verbinding moet staan met de omgeving voor een robuust natuursysteem.

De ontwikkeling van het stedelijk uitloopgebied draagt bij aan verschillende natuurdoelen, CO2-opslag, groen-blauwe dooradering (ook een maatregel) en klimaatadaptatie (bijvoorbeeld voor waterberging en tegen hittestress en natuurbrandrisico's).

10. Impuls geven aan lopende projecten
In de regio zijn er meerdere projecten, waarvan de planvorming al is uitgewerkt en die richting uitvoering gaan, maar daarbij nog (financiële) hobbels kennen. Enkele voorbeelden zijn:

- Park Lingezegen, een icoonproject en een belangrijke regionale Noord-Zuidverbinding met een functie voor VHR-doelsoorten (Rijntakken Natura 2000). De basisuitrusting hiervan is gereed. Maar er is een kans dit verder te ontwikkelen langs de Bovenlinge en via de EVZ richting de Drielse Rijndijk en de uiterwaarden van de Nederrijn.
- Renkums en Heelsums Beekdal, waar - in een gebiedsproces met verschillende grondeigenaren, inwoners en overheden - ontwikkelingen met elkaar worden verbonden. Daardoor kunnen natuur, landschap, water, recreatie en lokale economie versterkt worden. Er zijn kansen voor natuurontwikkeling, verbetering van het watersysteem, transities in de landbouw en klimaatmitigatie.
- Daarnaast ligt er een MIRT-onderzoek voor de IJsseluiterwaarden Havikerwaard, Bemmelerwaard, Fraterwaard en Olburgerwaard. Waarbij natuur, landbouwtransitie en duurzame delfstoffenwinning samen kunnen worden opgepakt mits er financiële ondersteuning wordt geleverd. Ook het rivierklimaatpark IJssel is hier een voorbeeld van.
- De stuwwal van Berg en Dal, waar een kans ligt voor de Blauwe Motor. Hier ligt een wens om de verdroging van de stuwwal tegen te gaan en de kwelstromen richting de Ooijpolder en Millingerwaard te herstellen. Het project vindt grotendeels plaats in het GO en het GNN. En het draagt daarnaast bij aan de ecologische verbinding tussen de stuwwal en de uiterwaarden van de Waal (zie ook denklijn 2).

Gezien de uiteenlopende thema's binnen deze projecten, draagt hun ondersteuning bij aan een reeks verschillende VLGG-doelen voor onder andere groen-blauwe dooradering, natuurherstel, duurzame landbouw, en hydrologische doelen.

11. Areaaluitbreiding Natuur in de Gelderse Poort
In het kader van de PAGW ligt er een ambitie voor natuurherstel, -versterking en -uitbreiding in de Gelderse Poort, waardoor ook de waterkwaliteit wordt verbeterd. Hierbij wordt uitgegaan van een zgn. systeembenadering, waardoor natuurlijke processen weer op gang komen. Op de lange termijn (2050) gaat het om een areaal van ca. 7.500 hectare, voornamelijk buitendijks maar deels ook binnendijks te realiseren. Het Rijnstrangengebied is hier onderdeel van. In de PAGW wordt ingezet op een optimaal samengaan van doelen voor natuur, in samenhang met een krachtige economie. Aspecten van waterveiligheid (hoog- en laagwater), natuurinclusieve landbouw, natuur en duurzame delfstofwinning met maatschappelijke meerwaarde komen hier samen.

Via de 3e tranche PAGW zijn recent Rijksmiddelen voor de Gelderse Poort gereserveerd ter waarde van €20 miljoen. De middelen gaan over de uitvoeringsperiode 2030-2033. Het doel is om een vliegwiel op gang te brengen voor de grote systeemingrepen die nodig zijn voor de uiteindelijke PAGW-ambitie. Deze geplande uitvoering loopt gelijk met de lopende projecten in de Groene Metropoolregio. De bedoeling is dat deze uitvoering de projecten versterkt, waarmee de korte termijn (Natura 2000, GNN) als groeikristal dient voor de lange termijn (PAGW). De financiën vanuit PAGW kunnen we dan koppelen aan middelen uit de andere kaders.

In de Groene Metropoolregio kan de areaaluitbreiding in samenhang met Natura 2000, het GNN, het PAGW en het IRM bijdragen aan de VLGG-doelen van areaaluitbreiding van: natuur, landbouw passend bij het water- en bodemsysteem, de realisatie van de bossenstrategie en doelen voor hydrologie. Een koppeling met landbouw en de scheepvaart is daarbij ook van belang.

Vier mogelijke koplopers
Vanuit de elf denklijnen, de criteria vanuit het VLGG en de gebiedsprocessen die lopen in de regio bij de provincie, gemeenten en waterschappen, zien wij een aantal gebieden als kansrijk voor programmering in het VLGG. Deze gebieden of delen daarvan, zijn in een dermate fase van ontwikkeling dat ze mogelijk als eerste koplopers kunnen fungeren binnen het VLGG. Het gaat om de volgende gebieden of gebiedsontwikkelingen:
- Projecten in de Gelderse Poort (waaraan de zgn. derde tranche middelen vanuit PAGW kunnen worden gekoppeld);
- Beekherstel en de omliggende beekdalen in de Veluwezoom;
- Landschap Berg en Dal/Heumen – Ooijpolder-stuwwal-Heumen;
- Versterking landschap Overbetuwe en Lingewaard - doorontwikkeling Lingezegen.

Met elkaar bekijken we de komende maanden of dit inderdaad de koploper–gebieden zijn en of deze ook daadwerkelijk in het VLGG kunnen worden geprogrammeerd. Dit betekent niet dat de andere denklijnen en de andere kansen en ontwikkelingen die we in het groen-blauw raamwerk zien, niet of minder belangrijk zijn. Het betekent ook niet dat deze koplopergebieden in beton gegoten zijn; er kunnen gebieden afgaan en erbij komen. Het betekent alleen dat we ons de komende maanden focussen op deze gebieden, omdat deze het verst ontwikkeld lijken te zijn en daarmee meest kansrijk om op korte termijn te realiseren.

4.1.2 Klimaatadaptatie

Door klimaatverandering valt er in de winter steeds meer regen en zijn er vaker en langere periodes van droogte. Het drainerende effect van de uitgesleten rivierbeddingen telt daar nog bij op. De opgaven zijn gericht op: water beter vasthouden, grondwaterstanden verhogen, verbeteren van de waterkwaliteit, beekherstel en waterberging. Verdergaande klimaatverandering vraagt de komende decennia om meer ruimte voor waterberging en meer sponswerking van het bodem- en watersysteem.

In lijn met de nationale aanpak richten we ons op de vier belangrijke gevolgen van klimaat-verandering:

- Waterveiligheid, zeespiegelstijging en hoog water
- Droogte, inclusief laag water in de rivieren en de gevolgen voor de waterkwaliteit
- Wateroverlast door extreme of langdurige regenval
- Hitte door langdurige hittegolven

Waterveiligheid

Het water- en bodemsysteem van de grote rivieren bevat opgaven voor hoogwaterveiligheid, waterkwaliteit en een duurzame rivierbodemligging. Het Hoogwaterbeschermingsprogramma heeft een grote opgave voor dijkversterkingen in deze regio. De versterking van de noordelijke Waaldijk is in uitvoering en zal komende periode worden doorgezet van Nijmegen tot aan het Pannerdensch Kanaal. Ook de dijken op de zuidoever van de Waal, de noordoever van de Maas, langs het Pannerdensch Kanaal, de Bovenrijn en de Nederrijn moeten voor 2050 worden versterkt.

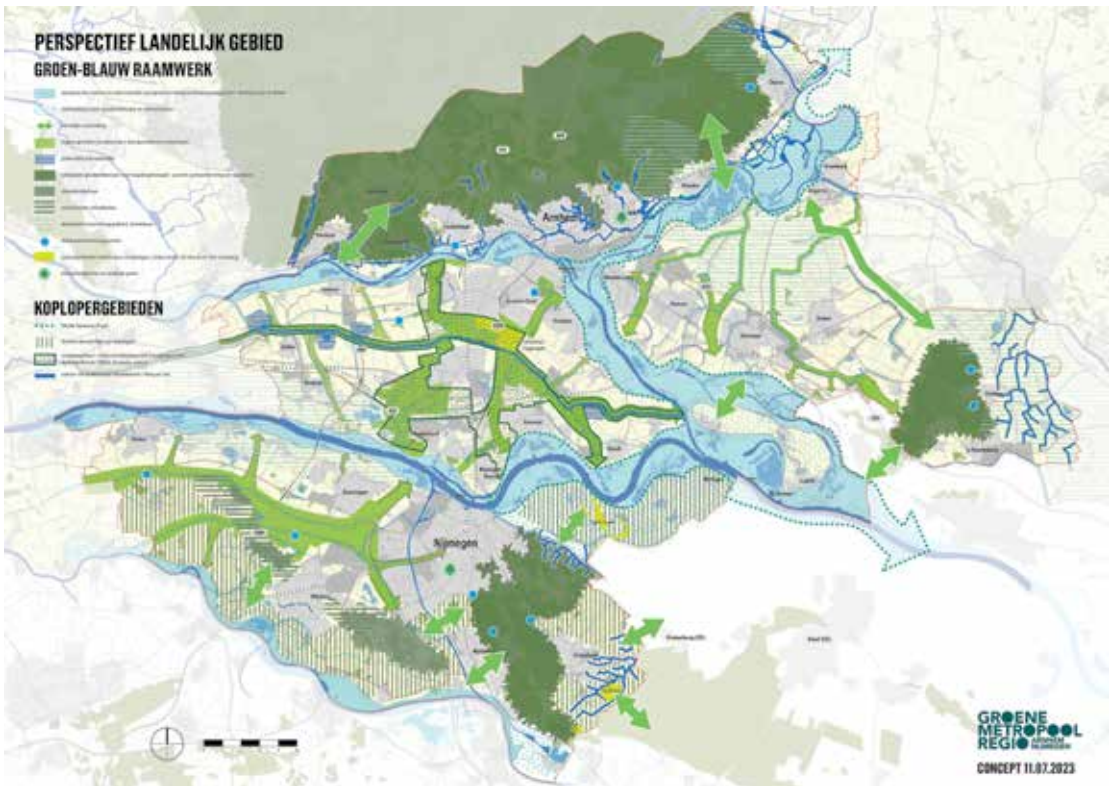
Droogte

Op veel plekken ondervinden we de consequenties van droogte, de risico's van extreme buien en extremere waterstanden in de grote rivieren. Voor de Achterhoek en de Liemers is een analyse gemaakt van het probleem, de opgave en de handelingsperspectieven. Daaruit blijkt dat ongeveer 100 mm extra watervoorraad nodig is om 10% van de droogste jaren te overbruggen en voorbereid te zijn op de gemiddelde zomers in 2050. Met deze verdiepende analyses hebben we zicht op een mogelijk handelingsperspectief en inzicht in de mogelijke kosten van deze opgave en eventueel de transitieopgave. In gebiedsprocessen zullen we dit in verkenningen en planuitwerkingen in samenhang met andere opgaven en mede gebaseerd op de Regionale Adaptatie Strategieën (RAS) verder uit moeten werken tot concrete uitvoeringsplannen.

Vergroening: wateroverlast en hitte tegengaan
Vanuit de Verstedelijkingsstrategie werken we bovendien aan een catalogus op het gebied van klimaatadaptatie met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatadaptieve verstedelijking, inclusief normen. Uitgangspunt is de nationale Maatlat Klimaatadaptief Bouwen. De kernopgave bestaat uit het uitbreiden van groen in de bebouwde omgeving. Met deze opgave worden, naast het uitbreiden van het groen, ook de ingrepen voor klimaatadaptatie in de bestaande steden en dorpskernen bedoeld. Het gaat om ingrepen voor het toevoegen en verbeteren van groen in de openbare ruimte, het tegengaan van hittestress, het realiseren van waterberging en het realiseren van groene daken. Denk bijvoorbeeld aan de Arnhemse aanpak klimaat en vergroenen met programma Radicaal Vergroenen en de Nijmeegse aanpak klimaatadaptatie en biodiversteitsplan.

Wat kosten voor het vergroenen van bestaande steden en dorpen betreft, gaan we uit van €40 per m² bebouwde omgeving. Deze kostprijs is een gemiddelde tussen kosten voor het aanleggen en verbeteren van groen in de openbare ruimte, ingrepen om hittestress tegen te gaan, ingrepen voor waterberging en het realiseren van groene daken. Voor de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley komt dit uit op een totaal bedrag van €250 miljoen euro. Op basis van een 60/40-verdeling zal het grofweg om een bedrag van €150 miljoen gaan voor de Groene Metropoolregio. Daarnaast staan gemeenten gesteld voor hogere onderhouds–kosten de komende jaren voor de groene en klimaatadaptieve leefomgeving.

Tot slot benoemen we in dit kader de drinkwatervoorziening. Niet alleen verandert het klimaat en gebruiken we de bodem steeds intensiever; door bevolkingsgroei en economische groei stijgt de komende jaren de vraag naar drinkwater. Het veiligstellen van de drinkwatervoorziening is een provinciale taak. Door (inter)nationale afspraken met betrekking tot water en natuurherstel zijn de uitbreidingsmogelijkheden van grondwateronttrekkingen beperkt. Met het aanwijzen van Aanvullende Strategische Voorraden voor drinkwater, probeert de provincie de grondwatervoorraden, die in de toekomst mogelijk nodig zijn voor drinkwaterwinning, te beschermen. Daarnaast is het ook nodig om in te zetten op het beperken van het (grond)water¬verbruik en de inzet van alternatieve bronnen voor drinkwater.

Afbeelding 4: Verhaallijn 1; perspectief landelijk gebied

Samenvatting
Meer landschap, meer stad. Tegelijkertijd met de ontwikkeling van nieuwe woningen, bereikbaarheid en economie, zorgen we ervoor dat we onze waardevolle natuur, landschap en cultuurhistorie behouden en versterken. Op hetzelfde moment zien we dat er een opgave ligt om landbouw te verduurzamen en te zoeken naar aanvullende verdienmodellen. We gaan voor aantrekkelijke landschappen die bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied bieden, waarin ruimte is voor agrariërs, biodiversiteit en waterberging en waarbij we kwetsbare natuurgebieden ontzien. Ook gaan we voor een toekomstbestendig rivierengebied dat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. We zoeken hierbij naar een optimale balans tussen de verschillende functies van het rivierengebied en streven naar een aantrekkelijk riviersysteem dat duurzaam te beheren is. Door het natuurlijk systeem robuuster te maken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren.

In het groen-blauw raamwerk staan de kansen en de dilemma's voor versterking van groen en blauw beschreven en verrijkt met de uitgangspunten en doelstellingen van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Dit heeft elf denklijnen opgeleverd, voor verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio. De denklijnen vormen samen een opmaat voor onder andere een maatregelpakket waarmee via het VLGG en het regioarrangement het landelijke gebied in de Groene Metropoolregio verder verbonden en versterkt kan worden.
Maar hiervoor kijken we ook naar andere (financiële) mogelijkheden om onze doelen te realiseren.

Wat is hiervoor nodig?
- We brengen de effecten van de realisatie van de doelstellingen van het VLGG, waaronder die om te komen tot een reductie in stikstofdepositie, (ruimtelijk) in beeld (provincie, regio, waterschap en sector).
- Aan de hand van de elf denklijnen werken we toe naar gebiedsprojecten met aandacht voor ruimtelijke effecten, draagvlak en (financiële) mogelijkheden en financiële bekostiging voor realisatie (voor 2024 en verder). Dit wordt nader berekend. We kijken hierbij ook naar de binnenstedelijke groene opgave in samenhang met de Klimaatopgave.
- Gezien de integraliteit van de opgave kijken we voor de financiering uitdrukkelijk naar het combineren van andere Rijks- en provinciale programma's. Programma's hebben verschillende tijdshorizons. Integrale gebiedsfinanciering is zeer wenselijk.
- Afspraken over regionale ruimtelijke doorwerking van maatregelen voor natuur inclusief stikstof, water, klimaat en landbouw maken we via gebiedsprocessen. Dit doen we samen met de partners, waaronder vertegenwoordigers van de landbouw en de natuur en in samenhang met het ruimtelijk voorstel. Alle opgaven vragen ruimte en niet alles kan overal. We gaan op zoek naar wat wel kan, we zoeken slimme combinaties en we maken keuzes.
- We starten gebiedsprocessen op of versterken deze voor de initiatieven van de vier mogelijke koplopersgebieden: PAGW en Gelderse Poort, beekherstel en de omliggende beekdalen in de Veluwezoom, landschap Berg en Dal/Heumen - Ooijpolder-stuwwal-Heumen, landschap Overbetuwe en Lingewaard - doorontwikkeling Lingezegen. In een volgende fase komen daar andere gebiedsprocessen bij.
- We stellen een catalogus over klimaatadaptatie op met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatadaptieve verstedelijking. Kosten voor uitvoering worden geschat op €150 miljoen.
- De inzichten uit het feitenonderzoek en de gemaakte analyses van het handelingsperspectief in het programma Aanpak droogte Achterhoek & Liemers gebruiken we in gebiedsprocessen om te komen tot uitvoeringsplannen.
- In het proces om te komen tot een verkleining en/of verdere invulling van de drinkwater¬reserverings-gebieden (locatiekeuze, ontwerp en inpassing van de drinkwaterwinning) maken we een integrale afweging met andere gebruiksfuncties.
- We doen een check op alle potentiële keuzes uit de drie verhaallijnen. We willen weten of deze schuren met ruimtevraag voor dijkversterking en waterberging, en of we ze in de toekomst zelf wel veilig en droog kunnen houden, gezien het structurerende principe van water en bodem sturend. We realiseren ons dat we met name voor de zachte plancapaciteit (en waar de exacte locatie nog niet bepaald is) ruimte hebben om op basis van dit inzicht keuzes te maken.

4.2 Tweede verhaallijn: Ordenende netwerken voor klimaat, energie en (circulaire) economie

We werken samen om de energietransitie in de regio vorm te geven. We doen dit door
- Zonne- en windenergieprojecten te realiseren.
- Het versnellen van de warmtetransitie in de regio. Hiermee dragen we bij aan het verminderen van de CO2 uitstoot en (inter-) nationale klimaatafspraken.
- Uitbreidingen van het elektriciteitsnet in beeld brengen en deze 'programmeren' met andere ontwikkelingen.

Daarmee dragen we bij aan het verkleinen van de netcongestie-problematiek en het versterken van het energienetwerk.

4.2.1 Klimaat

Het nationale Klimaatakkoord is een belangrijk pakket van maatregelen om de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius. Hiermee geeft een groot aantal partijen invulling aan het Klimaatverdrag van Parijs. De Groene Metropoolregio levert op diverse manieren een bijdrage aan het terugdringen van de CO2-uitstoot. Vaak hebben deze maatregelen een stevige impact op ons ruimtegebruik. Hieronder beschrijven we hoe we binnen de regio werken aan de RES, warmte en waterstof.

Regionale Energie Strategie

In de Groene Metropoolregio werken 16 gemeenten, provincie Gelderland, 3 waterschappen en netbeheerder Liander samen aan de RES. In de RES werken we toe naar de volgende doelen:
- We realiseren de RES 1.0-afspraak van 1,62 TWh in 2030 en streven naar een betere verdeling tussen zon en wind.
- We verankeren de RES in omgevingsbeleid. Daarbij streven we naar minimaal 50% lokaal eigendom.
- We stellen een voorstel op voor het prioriteren en faseren van opwek- en warmteprojecten en -ontwikkelingen in de regio, in samenhang met de beschikbare en geplande netcapaciteit.
- We geven inzicht in de voortgang en bereikte resultaten via monitoring en verantwoording.

In de RES 1.0 is nog sprake van een flinke onbalans tussen de opwek van zonne- en windenergie: 89% zon en 11% wind. Gezien de beperkte capaciteit op het elektriciteitsnet, streven we in een herijking van de RES-afspraken naar een 50%-50% verhouding tussen zonne- en windenergie.

<u>Afspraken voor de toekomst uit de RES 1.0</u>

In de RES zijn 6 richtinggevende ruimtelijke afspraken gemaakt over de ruimtelijke kwaliteit. Hiervan worden er 3 uitgelicht:
- Ruimtelijke kwaliteit: we combineren de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden altijd met de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van het totale gebied. We houden daarbij rekening met het gebruik van de ruimte door lokale partijen, stakeholders en inwoners.
- Voorkeursvolgorde zon: grootschalige zonnevelden worden mede beoordeeld op: (1) De mate van aantasting van karakteristieke kenmerken van het landschap; (2) De samenhang met andere functies in het gebied, (zoals landbouw, biodiversiteit, cultuurhistorie); (3) De landschappelijke samenhang en (4) Dubbel ruimtegebruik. Er wordt daarbij zoveel mogelijk ingezet op de plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen.
- Combineer zon/wind: we combineren windturbines zoveel mogelijk met zonnevelden en vice versa. Dit zorgt voor een betere inpassing in de elektriciteitsinfrastructuur. We streven naar een 50%-50% verhouding tussen zon en wind. Zowel regiobreed, als per elektriciteitsstation.

In de RES zijn ook afspraken gemaakt over het doorwerken van het omgevings-instrumentarium en de MER:

- In het afgelopen jaar is een milieueffectonderzoek (planMER) uitgevoerd naar de geschikte en geschikt te maken gebieden voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteit. Deze planMER is belangrijke input voor het herijken van de RES 1.0 naar een RES 2.0. We gaan in gesprek met de gemeenten over mogelijkheden voor windenergie en over het vervolgproces.
- In december 2022 hebben Gedeputeerde Staten besloten windturbines op de Veluwe +1 km daaromheen uit te sluiten om de wespendief te beschermen. In de zone van 1-8 km is er beperkt ruimte voor nieuwe windparken onder voorwaarden. De provincie legt dit besluit vast in haar beleidslijn windenergie en de omgevingsverordening. Daarvoor stelt de provincie een planMER windenergie Veluwe-wespendief op.

In de RES zijn ook afspraken gemaakt voor een optimaal warmtesysteem:

- Vanuit regionaal perspectief maakt het verschil welke bron wordt gebruikt op welke plek; we willen voorkomen dat een bron al door de ene gemeente is ingezet, terwijl hij voor een andere gemeente van vitaal belang zou zijn geweest. In de RES is beschreven hoe we gezamenlijk kijken waar welke bovenlokale bron wordt ingezet.
- Binnen de relevante warmteclusters waar dit verdelingsvraagstuk aan de orde is, is een structureel overleg ingericht om daarover in gesprek te zijn en te blijven.
- Gemeenten zetten daarbij verschillende instrumenten in, die binnen de kaders van de Warmtewet, de Omgevingswet en andere beleidsruimten passen om de bovenlokale warmte afspraken te borgen.
- Als regio doen we een gezamenlijke oproep aan het Rijk om de benodigde regie te voeren op de warmtetransitie. Dat kan door te zorgen voor beter aansluitende wet- en regelgeving voor het uitrollen van warmtenetten, hogere en structurele financiële ondersteuning voor alternatieve warmtevarianten (waaronder warmtenetten) via subsidies of Rijksbijdragen en een structurele Rijksbijdrage voor het ambtenarenapparaat om de warmtetransitie ook daadwerkelijk in goede banen te leiden.

Programma Opwek Energie op Rijksgronden (OER)
Om de energietransitie te versnellen en de RES-ambities van regio's te ondersteunen, stelt het Rijk een deel van haar gronden en kunstwerken beschikbaar voor de opwek van duurzame elektriciteit met wind-, water- en zonne-energie. Via het programma Opwek van Energie op Rijksgronden (OER) geeft het Ministerie van Economische Zaken (EZK) hier uitvoering aan.
De ontwikkeling van zonne-energie langs de A15/Betuwelijn is een OER-project binnen onze regio. De betrokken gemeenten hebben de provincie verzocht een inpassingsplan te maken voor de inpassing van duurzame energie langs de A15. De provincie is daartoe bereid en heeft de intentie uitgesproken dit op te pakken als het zover is. Er loopt binnen de regio een uitvraag aan de gemeenten voor nieuwe projecten binnen het OER-programma.

Regionaal Expertiseteam Energie (REE)
In 2023 is het REE van start gegaan. Het expertiseteam ondersteunt bedrijven bij het verlagen van hun CO2-footprint en kan bijdragen aan de RES-doelstelling om zon op dak te realiseren. Vanuit de regio monitoren we op welke locaties er veel potentieel is voor zon op dak en ruimte op het net, zodat het REE gericht bedrijven kan benaderen. Daarnaast delen we informatie en kennis over onder andere wet- en regelgeving en nationale subsidies.

Waterstof
De toekomstige waterstof backbone van Gasunie loopt door de regio heen. Onder andere de keramische industrie in de regio (Brick Valley) kan met een aftakking van de waterstof backbone van het aardgas af komen. Een regionale aftakking is mogelijk ook kansrijk voor woonkernen en andere functies in de nabijheid van een aftakking.

Hoewel er nog weinig informatie beschikbaar is, kan worden aangenomen dat ook de aanleg van waterstof-infrastructuur een onrendabele top zal hebben. Dat betreft zowel de waterstofbelevering van bedrijven op industrieterreinen als het gebruik van waterstof voor verwarming van woningen. Dat laatste kan incidenteel wenselijk zijn. Ook hier zal een verkenning nodig zijn, die dezelfde stappen volgt als die bij warmtenetten. In de loop van 2023 wordt ook van de waterstofinfra een globale verkenning gemaakt van de onrendabele top en voor welke specifieke situaties waterstof¬infrastructuur een optie is.

4.2.2 Energienetwerk

Netwerkcongestie is inmiddels een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen. Aansluiting op de bestaande energie-infrastructuur is niet meer vanzelfsprekend bij de ontwikkeling van projecten en moet vroegtijdig meegenomen worden als randvoorwaarde in ruimtelijke ontwikkeling.
Wij moeten verder vooruitkijken naar de energievraag en het energieaanbod na 2030 en de benodigde energie-infrastructuur. Hiermee worden knelpunten voorkomen en kunnen we slimme keuzes maken om woningbouw, werklocaties en mobiliteit slim te combineren in het energiesysteem van de toekomst.

Voorlopig houden we rekening met het 'first come, first serve'-principe.
Met de aankomende aanpassing van de ACM-regulering, verwachten we dat er afgeweken kan en gaat worden van dit principe. Maatschappelijke afwegingen gaan bepalender worden in de volgorde van aansluiten. De netbeheerder verwacht daarbij een sturende rol en een helder afwegingskader van overheden.

Op kortere termijn, tot 2030, zijn de meeste uitbreidingen in het elektriciteits–netwerk al gepland. Voor alle grote verstedelijkingslocaties (wonen, werken en mobiliteit) maken wij daarom een risicoanalyse:
- of die woningbouw- of werklocatie op het gewenste moment aangesloten kan worden op het netwerk onder twee verschillende scenario's: 'all electric' en 'warmtenet';
- hoe groot risico's zijn van mogelijke andere ontwikkelingen die de aansluiting alsnog in gevaar zouden kunnen brengen; en
- hoe de mobiliteitstransitie past in deze verstedelijkingslocaties.

Daarna volgt een verkenning van mogelijke oplossingsrichtingen.
Voor werklocaties kunnen tot 2030 aansluitingen op het elektriciteitsnet alleen gerealiseerd worden als er lokale oplossingen met een 0-netcapaciteit gerealiseerd worden (energievragers en aanbieders bij elkaar te clusteren) of door een lokale energieopslag te realiseren.

<u>GEIS-samenwerking in de provincie.</u>
Binnen de samenwerking GEIS biedt de provincie een platform om de opgaven rondom het energiesysteem te bespreken (zie beleidskader provincie voor een onderbouwing van GEIS). Binnen GEIS zijn drie sporen te onderscheiden die parallel lopen aan de gezamenlijke ambitie "Een toekomstbestendig energiesysteem in 2050":
1 Versnellen van realisatie
2 Prioriteren & programmeren
3 Beter benutten & slimme oplossingen

In de periode tot 2030 is er veel schaarste in het energiesysteem en is er weinig ruimte voor nieuwe initiatieven. De infrastructuuruitbreidingen zijn al concreet gepland en opgenomen in het investeringsplan van de netbeheerders en worden zo snel mogelijk uitgevoerd. In spoor 1 worden deze projecten gemonitord en worden acties ondernomen om zo nodig ruimtelijke procedures te versnellen (vertraging voorkomen) of barrières weg te nemen. Daarnaast worden in spoor 3 alle mogelijke slimme oplossingen geïnventariseerd voor het beter benutten van de huidige capaciteit.

In de periode na 2030 is er meer ruimte om vooruit te plannen en projecten in de tijd te programmeren (faseren). En ook de ruimtelijke puzzel te leggen voor de benodigde energie-infrastructuur. We moeten nu al keuzes maken over deze toekomstige periode, zodat er op tijd voldoende capaciteit gerealiseerd kan worden om alle ontwikkelingen mogelijk te maken. In spoor 2 wordt gewerkt aan het proces Integraal Programmeren, met onder andere de volgende vragen:
- Hoe zien de wijken van de toekomst eruit?
- Waar willen we inzetten op warmtenetten, geothermie, hydrothermie en waterstof?
- Waar moeten de nieuwe onderstations komen?

- Waar komen de mobiliteitsknooppunten en hoe combineren we deze met werklocaties, duurzame opwek en laadvoorzieningen (ook voor industrieel verkeer)?
- Hoe ziet de typologie van onze bedrijven eruit; hoeveel energie vragen en leveren zij en hoe kunnen we dit in kaart brengen?
- Waar en hoe kunnen we ruimte reserveren op (indien mogelijk) bestaande en nieuwe werklocaties voor collectieve laadvoorzieningen?
- Welke rol kunnen Smart Energy Hubs (SEH's) vervullen bij deze ontwikkelingen?

Dit proces levert een energievisie op het energiesysteem 2040-2050, inzicht in de energievraag en het energieaanbod van alle sectoren en opgaven gecombineerd met de benodigde energie-infrastructuur (capaciteit en ruimteclaim). En een prioriteitenlijst met belangrijke energie-infrastructuurprojecten (provinciaal MIEK). Het provinciaal MIEK komt tot stand door een brede maatschappelijke afweging en wordt door de netbeheerders opgenomen in hun investeringsplannen.

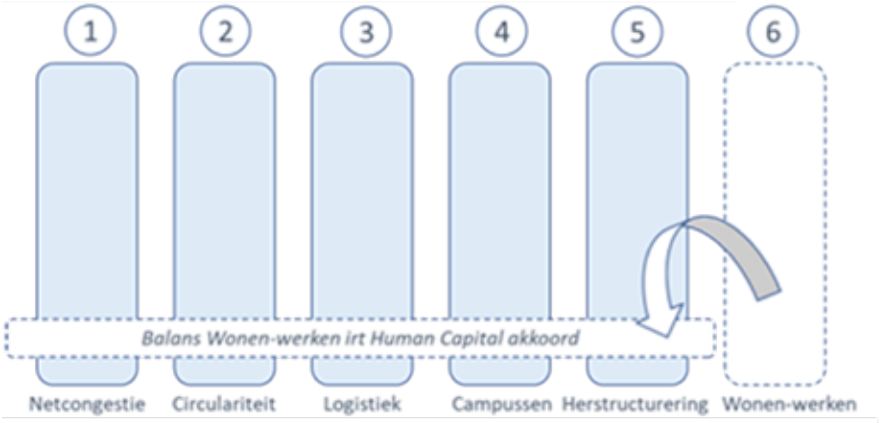
4.2.3 (Circulaire) economie

De Groene Metropoolregio is een stedelijk knooppunt met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het mkb. De ambitie van de regio is zich nog verder te ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis, als circulaire topregio van ons land en Europa. Alleen is er momenteel in de regio sprake van een enorme krapte op de arbeidsmarkt, met name in onze innovatieve topsectoren energy, health en hightech. Hiervoor hebben we een breed gedragen Human Capital Akkoord opgesteld en werken we nu aan de lange termijn borging en de uitvoering hiervan.

De topsectoren zijn momenteel, samen met logistiek, goed voor ongeveer 30% van de bedrijven en 50% van de banen. Onze regio kent ook een meer dan gemiddelde werkgelegenheid in de zorg en overheidssector. Met name in de zorg is de arbeidsmarkt krap; innovaties binnen deze sector moeten helpen om op termijn de krapte op te lossen. Deze sectoren zijn belangrijk en leggen niet altijd een ruimtelijke claim op werklocaties.
De Groene Metropoolregio heeft een groeiende bevolking. We zetten in op het meer in balans brengen van wonen en werken (wat op een positieve manier ook bijdraagt aan onze mobiliteits¬opgave) en meer ruimte voor economische activiteiten en arbeidsplaatsen. Concreet: de ruimtevraag van werken moeten we ook meenemen bij de ruimtevraag van onze groeiende bevolking.
Dit zorgt voor een betere balans tussen wonen en werken en hierdoor kunnen de huidige en toekomstige bewoners ook werken binnen de eigen regio.
Om zo ook de pendel naar andere regio's te verminderen.

Goede, toekomstbestendige werklocaties zijn belangrijk voor de economie in de Groene Metropoolregio. Het is daarom belangrijk dat werklocaties zo zijn ingericht dat bedrijven er goed kunnen ondernemen, nu en in de toekomst. Daarnaast zien we dat werklocaties een belangrijke rol spelen in het behalen van onze doelstellingen ten aanzien van de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

De Groene Metropoolregio heeft onlangs – op basis van onderzoek - bouwstenen verzameld voor een nieuwe economische koers, die moeten leiden tot een toekomstbestendige economie in 2040 (Economie van de Toekomst). We doen daarin een voorstel voor 5 à 6 thema's, die samen invulling geven aan de gewenste ontwikkelingsrichting van de economie, binnen de ambities en contouren van de huidige Regionale Agenda. Zie daarvoor onderstaand figuur. Aanvullend op het thema Netcongestie (zie paragraaf 4.3.2) lichten we de 6 thema's in deze paragraaf toe.

Afbeelding 5: Zes thema's binnen Economie van de Toekomst

Algemene uitgangspunten Economie van de Toekomst
In onze economische koers is een aantal uitgangspunten van belang:

1 Economische ontwikkeling concentreert zich met name op onze topsectoren health (zorg), hightech, energy en het brede mkb. Logistiek is randvoorwaardelijk voor alle sectoren en we blijven daarop inzetten.
2 Economische ontwikkeling is zoveel mogelijk circulair.
3 De ontwikkeling van de regionale economie is gebaseerd op de principes van 'brede welvaart'.
4 De Groene Metropoolregio gaat voor gebalanceerde economische groei. Regionaal inkomen (materiële welvaart) is hierbij niet meer dominant, maar onderdeel van een breder geheel. Ook de impact op mens (welzijn van inwoners) en omgeving (milieu) worden meegewogen en afgewogen in de ontwikkeling van de economie.
5 Economische ontwikkeling vraagt om ruimte. Het gebruik hiervan is slim en duurzaam. Dat betekent: eerst kijken naar bestaande ruimte; en dan pas naar nieuwe ruimte. Waar mogelijk is het ruimtegebruik zoveel mogelijk meervoudig.
6 Ruimtelijke kwaliteit staat voorop in de (door- of her)ontwikkeling van werklocaties.

Op basis van deze uitgangspunten hebben wij de economische koers uitgewerkt in onderstaande thema's.

<u>Herstructurering en verdichting</u>
Zorgvuldig ruimtegebruik ligt aan de basis van de groene groei-ambities van de Groene Metropoolregio. Behoud van de werklocatiefunctie en optimalisatie van het ruimtegebruik van onze bestaande werklocaties is hierbij belangrijk.
Zo zorgen we ervoor dat het juiste bedrijf zich op de juiste plek kan vestigen en ontwikkelen we nieuwe locaties alleen als dat echt nodig is. Het heeft de voorkeur dat toekomstige ruimtevraag eerst op bestaande terreinen wordt gefaciliteerd en pas als dat niet mogelijk is, er nieuwe (uitleg)locaties in beeld komen.
Voor herstructurering is schuifruimte nodig om bestaande bedrijven naar andere terreinen te verplaatsen om de achtergebleven locaties te kunnen herstructureren en intensiveren. Herstructurering en intensivering moeten daarom gelijktijdig worden opgepakt. Integraal onderdeel van deze opgave is een kwaliteitsverbetering van de werklocaties.

Samengevat willen we inzetten op:

- Behoud en groei van het aantal banen passend bij de bevolking in de regio. Dit vraagt niet per direct om compensatie van meters op werklocaties, omdat de doelstelling is bestaande terreinen te intensiveren.
- Regionale afspraken over herstructurering van bestaande voorraad, zodat niet alle ruimtevraag bij nieuwbouw terechtkomt.
- Ruimtewinst behalen op nieuw aan te leggen terreinen en herstructurering van werklocaties door gezamenlijke faciliteiten en planologische sturing.

- De juiste bedrijven naar de juiste plaats brengen; strijdig gebruik op werklocaties tegen gaan om zo ruimte voor bedrijven te creëren en informele werklocaties inzetten om schuifruimte te creëren.
- Herstructurering van bestaande voorraad opnemen in een nieuw RPW.

Circulariteit
Ruimte voor circulaire activiteiten is belangrijk en nodig om onze ambities als circulaire topregio waar te kunnen maken en optimaal te kunnen bijdragen aan deze maatschappelijke opgave. Een deel van de circulaire activiteiten zijn al onderdeel van de reguliere bedrijvigheid in de regio.
Ruimte voor hogere milieucategorieën (hmc: milieucategorie 4.1 en hoger) is nodig om bedrijven die hinder veroorzaken voor hun omgeving, te kunnen huisvesten of te verplaatsen. Omdat de ruimte voor hmc-activiteiten beperkt is, is selectiviteit in type bedrijf en locatie noodzakelijk.

Rijk, provincies en enkele gemeenten werken aan het opstellen van een beleidslijn voor grote ruimtevragers, onder de noemer, Grip op grote bedrijfsvestigingen (GRIP). Provincies hebben van het Rijk de opdracht gekregen om zoekgebieden te identificeren voor grootschalige ruimtevragers vanaf vijf hectare, waaronder logistiek en hoge milieucategorie bedrijvigheid. In het kader van Economie van de Toekomst zijn lijnen uitgezet ten aanzien van transformatie van werklocaties (naast grote ruimtevragers gaan we in op hoge milieucategorie en watergebonden bedrijvigheid). Deze zullen nader worden uitgewerkt in het RPW.

Samengevat willen we inzetten op:
- Koesteren en behouden van hmc-locaties. Hiervoor maken wij regionale afspraken in het volgende RPW. Inzet is een inspanningsplicht voor gemeenten om hmc-locaties te behouden bij transformatie.
- Meer inzicht in de ruimtevraag circulair: welke bedrijven zijn hier gevestigd, welke locatie-eigenschappen hebben zij en welke toekomstige ruimtebehoefte valt er hierbij te verwachten?
- Prioritering van de circulaire opgave; welke type circulaire activiteiten willen we faciliteren in de regio?

Logistiek
Logistiek is een basisvoorwaarde voor een economisch vitale en leefbare regio. De logistieke sector is tenslotte noodzakelijk om alle sectoren effectief en efficiënt te laten functioneren en ervoor te zorgen dat bedrijven en consumenten hun producten en diensten ontvangen. Een feit is dat de logistieke opgave groeit en daarnaast speelt logistiek een belangrijke randvoorwaardelijke rol bij andere opgaven in de regio zoals de energietransitie, verstedelijking, groene groei en bewuster gebruik van ruimte. Ruimte voor logistiek is dus noodzakelijk, maar dit moet echt slimmer en duurzamer en daar waar mogelijk bijdragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

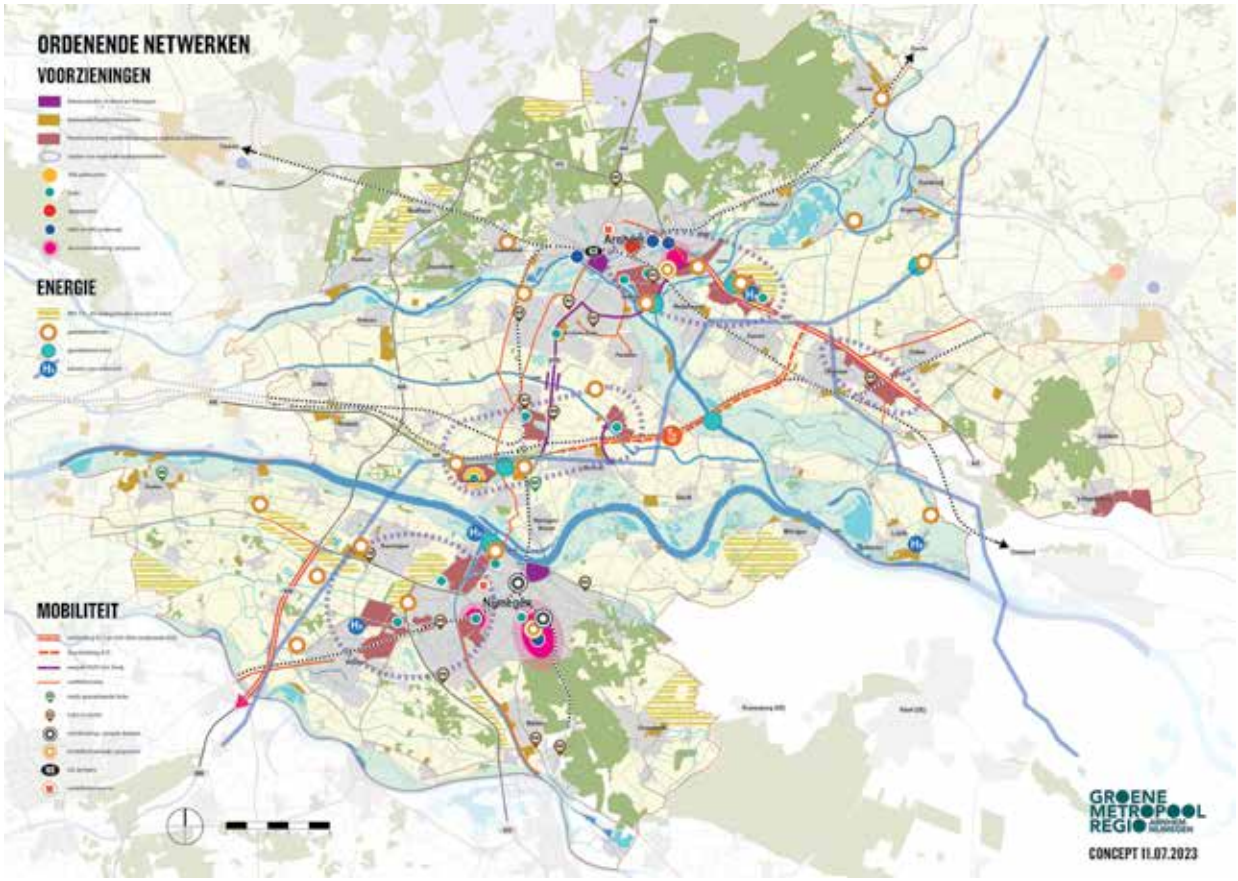
Samengevat willen we inzetten op:
- Lokale logistiek; wij zetten in op de ontwikkeling van stadsdistributiehubs (cityhubs) aan de rand van de stad.
- Lokale en regionale logistiek; wij creëren ruimte voor regionaal gevestigde logistieke bedrijven, waardoor schuifruimte ontstaat op bestaande werklocaties voor onder andere cityhubs. Voor de uitbreidingsruimte kijken we naar locaties geclusterd rondom bestaande werklocaties en nabij de snelwegen.
- Bovenregionale logistiek; wij blijven ruimte bieden voor de activiteiten van bestaande logistieke ondernemers. Voor ondernemers buiten de regio bieden we alleen ruimte als zij aantoonbare ondersteunende (logistieke) opgaven vervullen ten behoeve van de topsectoren health, hightech en energy. Nieuwe uitbreiding voor bovenregionale logistiek positioneren we binnen de bestaande logistieke knooppunten (Knoop EMZ en Knoop 38). Hoeveel ruimte daarvoor nodig is, onderzoeken we in het traject rondom het nieuwe RPW. Het Rijk vraag provincies ook om ruimte voor grootschalige ruimtevragers (GRIP).
- Uitgifte logistieke kavels vraagt ook om voorzieningen.

- Nieuwe ruimte zetten we zo efficiënt mogelijk in (ruimtewinst in de uitgifte van nieuwe logistieke kavels).
- Bovenstaande punten worden verder uitgewerkt en hier worden regionale afspraken over gemaakt in een nieuw RPW.

Investeren in ruimte voor campussen en innovatiemilieus
De campussen in de Groene Metropoolregio zijn een magneet voor talent, ondernemerschap en investeerders. Dit zorgt voor innovatieve bedrijvigheid op deze bijzondere werklocaties. Het zijn ook dé plekken waar (jong) talent wordt opgeleid en waar onderzoek en valorisatie leidt tot innovaties met maatschappelijke impact. Voor een duurzame economische ontwikkeling en het innovatieve vermogen van de regio is het van belang dat de positie van de campussen verder wordt versterkt in zowel economisch als ruimtelijk opzicht. Dat betekent dat er regionaal aandacht nodig is voor het faciliteren van voldoende ruimte voor innovatieve bedrijvigheid in onze health-, hightech- en energy-ecosystemen én dat er op de bestaande campussen samen met het Rijk en de provincie (meer) geïnvesteerd moet worden.

Samengevat willen we inzetten op:
- Ruimte voor ontwikkeling is cruciaal voor de verder groei van het innovatieve ecosysteem op en rond de bestaande campussen en op innovatieve werklocaties in de regio. Daarom moeten we bestaande ruimte op campussen en werklocaties slim benutten en waar mogelijk uitbreiden.
- Een optimale en duurzame bereikbaarheid van de campussen op fiets en met openbaar vervoer is noodzakelijk.
- Voorzieningen zijn nodig om de levendigheid en aantrekkelijkheid van de campussen en de ruimte daaromheen te versterken.

Tot slot: Naar een nieuw RPW
De uitgangspunten uit het onderzoek Economie van de Toekomst vertalen we door in een nieuw RPW. In een integrale afweging maken we eerst een opdracht voor de nieuwe RPW. Op 1 januari 2025 moet er een nieuw RPW liggen.

Afbeelding 6: Verhaallijn 2; Ordenende netwerken voor klimaat, energie en (circulaire) economie

Samenvatting
Rond de thema's klimaat, energie en (circulaire) economie is op dit moment veel in beweging. En alle ontwikkelingen hebben een impact op de ruimte en het ruimtegebruik. Wat betreft klimaat levert de Groene Metropoolregio op diverse manieren een bijdrage aan het terugdringen van de CO_2-uitstoot. Vaak hebben deze maatregelen een stevige impact op het ruimtegebruik. We werken hier onder meer aan via de RES. De geringe capaciteit op het elektriciteitsnet (Netwerkcongestie) is inmiddels een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen en vormt een ernstige bedreiging voor het behalen van onze doelen.

We hebben als stedelijk knooppunt een mooie uitgangspositie met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het mkb. De ambitie van de regio is zich nog verder te ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis, als circulaire topregio van ons land en Europa. Om dat te bereiken werken we aan toekomstbestendige en duurzame werklocaties (herstructurering, circulariteit en logistiek), investeren we in campussen en gaan we een nieuw, toekomstbestendig RPW maken.

Wat is hiervoor nodig?
Klimaat/energie
- Herijking van de RES met als doel een betere verhouding in de opwek van energie door zon en wind waardoor het energienet minder belast wordt.
- Structurele financiering van RES-taken.
- Verankering van de RES in het omgevingsbeleid en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de RES-doelen.
- We werken aan een regionale programmering van de energie-infrastructuur. De programmering doen we in samenhang met de programmering op Gelderse schaal en vormt daarmee de input voor het programma GEIS. Vanuit dit programma wordt ook de verbinding gelegd met de programmering van het landelijk netwerk.
- Versnellen van ruimtelijke procedures om aanleg van energie-infrastructuur mogelijk te maken.
- Samen met de netbeheerder worden de kansen voor het gebruik van waterstof in de industrie die niet makkelijk kan elektrificeren (cluster 6) verkend. We brengen in beeld wat er nog wel aan ontwikkelingen mogelijk is met de bestaande restcapaciteit van de onderstations en hoe zich dat verhoudt tot onze plannen tot 2030. Op basis hiervan gaan we lokale maatwerkoplossingen ontwerpen, financieringsafspraken maken, programmeren en uitvoeren.
- Afwegingsruimte voor de provincie en netbeheerder is nodig om te kunnen prioriteren bij aansluitingen op het energienet.

(Circulaire) economie
- We vertalen de uitgangspunten voor de Economie van de Toekomst in een nieuw RPW. In het nieuwe RPW zullen net als in het huidige RPW afspraken worden opgenomen over de ontwikkeling van kantoren en detailhandel.
- Bij de realisatie van terreinen voor logistieke activiteiten onderzoeken we de mogelijkheden om daarbij lokale, regionale en bovenregionale logistiek slim te combineren.
- We ontwikkelen een visie op onze circulaire economie, passend bij onze regionale kracht en behoefte. We doen in het kader van het nieuwe RPW onderzoek naar de vestigingseisen voor circulaire bedrijvigheid in onder andere de hoge milieucategorieën en naar mogelijkheden om deze te huisvesten.

4.3 Derde verhaallijn: Leefbare dorpen en steden

Zorgvuldig ruimtegebruik ligt aan de basis van de groene groei-ambities van de Groene Metropoolregio. In dit perspectief gaan we in op:
1 Woonopgave
2 Mobiliteitsopgave
3 Recreatie en toerisme
4 Voorzieningen zoals scholen, zorg en cultuur
5 Erfgoed

4.3.1 Wonen

De woonopgave tot 2030 ligt vast in de Woondeals. De opgave voor de periode daarna hebben we in de Verstedelijkingsstrategie ook al benoemd, zonder al definitief locatiekeuzes vast te leggen. Dit geeft ons de gelegenheid om de zoekgebieden nog goed af te wegen, bijvoorbeeld op de effecten voor water en bodem.

Woondeal 2.0

In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en het Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Aanleiding was het feit dat de Groene Metropoolregio in de top 3 van regio's in Nederland stond met het hoogste woningtekort, de woonopgaven bovengemiddeld waren en de uitvoering onder druk stond.
Concrete resultaten van Woondeal 1.0 zijn: een regionale woningmarktmonitor, uitbreiding van plancapaciteit, toevoeging van nieuwe locaties en gebieden, ombuiging naar meer betaalbare programma's, een circulaire impactladder, extra handen en expertise via flexpools en aanjagers. Alle partijen hebben extra middelen beschikbaar gesteld voor toevoeging van nieuwe woningen en gebiedsontwikkelingen. De Rijksbijdragen aan woningbouw in deze regio tellen in afgelopen drie jaar op naar ongeveer €400 miljoen. Dit betreft cofinanciering voor gebiedsontwikkelingen en de bouw van 19.320 woningen. Lokale en regionale overheden, marktpartijen en corporaties investeren een veelvoud.

We zijn er nog niet. Het in 2022 uitgevoerde regionale woningbehoefteonderzoek herbevestigt dat de woonopgave het lokale niveau overstijgt; versterkte samenwerking tussen regio(gemeenten), provincie en Rijk is nodig voor een passende bijdrage van iedere gemeente aan deze opgave.
Voor het langjarig toevoegen van voldoende woningen, ruimtelijk goed ingepast binnen het concept 'meer landschap, meer stad' blijft ieders inzet en betrokkenheid noodzakelijk.
Rijk, provincie en gemeenten hebben in de Woondeal 2.0 onder andere afgesproken dat we gaan voor:

- Realisatie van de woningbouwopgave als bouwsteen en binnen de kaders van de Verstedelijkingsstrategie.
- Een woningtekort van 2% wordt door overheden als gezond beschouwd. Daarom zetten we in op de bouw van zo'n 55.000 woningen richting 2040. Conform de Woondeal moeten er minimaal 33.000 woningen tot en met 2030 gerealiseerd worden. We sturen daarbij echter op 38.000 woningen tot en met 2030. Zo vullen we de behoefte van 42.000 woningen grotendeels in, die blijkt uit recent woonbehoefteonderzoek. We zetten waar mogelijk in op realisatie en versnelling. Daarvoor is invulling van bredere randvoorwaarden voor gebiedsontwikkeling noodzakelijk. Als dit niet gebeurt zal het woningtekort op een (te) hoog niveau blijven.
- Realisatie van ongeveer 20.000 van deze woningen in drie grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties: Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone en Spoorzone Arnhem-Oost en 17.000 woningen in de zeventien andere focusgebieden.
- Ophoging van de woningproductie van 3.300 naar zo'n 3.700 woningen per jaar, onder andere door inzet op flexwoningen en ruimte voor alternatieve woonvormen.

- In lijn met de nationale doelstelling (vergroting van de beschikbaarheid van woningen voor mensen met lage en middeninkomens, waaronder veel starters) zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor aandachtsgroepen en een evenwichtige spreiding daarvan over de gemeenten (bron: Woondeal 2.0 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen); 30% sociale huur, 2/3 betaalbaar.
- Realisatie van circulaire ambities: 50% circulair bouwen in 2030, 100% in 2050. Daarnaast voldoen aan de klimaatambities van het Parijsakkoord.

Momenteel telt de Groene Metropoolregio tot en met 2030 een voldoende omvangrijke harde en zachte planvoorraad. Op grond hiervan is het realiseren van 33.000 woningen tot en met 2030 haalbaar. Het vraagt een blijvende intensieve samenwerking van Rijk, provincie en gemeenten, samen met corporaties en marktpartijen. Per opgave zijn de hoofdactiviteiten voor de uitvoering door Rijk, provincie en gemeenten aangegeven. In lijn met de Verstedelijkingsstrategie is het overgrote deel van de planvoorraad binnen steden of dorpen voorzien.

Totale inzet is randvoorwaardelijk voor slagen Woondeal
Bij de Woondeal zien partijen in dat het realiseren van de doelstellingen ambitieus is, afhankelijk is van veel factoren en in het huidige tijdsgewricht onder druk staat. In de Verstedelijkingsstrategie en bijbehorende bestuurlijke afspraken (van november 2022) zijn bij de ambities randvoorwaarden benoemd over het toevoegen van 100.000 woningen in beide regio's tot 2040. Ook in het provinciale bod (per brief aan de minister) zijn randvoorwaarden benoemd, als voorloper op de afspraken met het Rijk. Deze randvoorwaarden gelden ook voor de realisatie van deze Woondeal (en breder):
- Investeringen in bereikbaarheid
- Financiering van onrendabele toppen
- Voldoende ambtelijke capaciteit
- Voldoende stikstofruimte
- Voldoende netcapaciteit op het elektriciteitsnet

Met de Woondeal 2.0 zien de partijen het belang in van het invullen van deze randvoorwaarden voor het effectief uitvoeren van de afspraken. Daarbij is continuïteit en versterking van de uitvoeringsorganisatie essentieel om de gewenste ontwikkelingen uit deze Woondeal te realiseren.

Onderzoek naar onrendabele toppen
De realisatie van de woonambitie kan alleen als we (Rijk, provincie, gemeenten) gezamenlijk de onrendabele top financieren. De ontwikkeling van betaalbare woningen is namelijk complex door de verschillende ambities die samenkomen, uitdagingen op het vlak van infrastructuur en parkeren etc. Bovendien hebben we met elkaar een aantal ambities afgesproken: betaalbaar, groen, duurzaam met aandacht voor leefbaarheid.

We hebben aan Fakton gevraagd om een eerste beeld van de investeringskosten op te stellen die gemoeid zijn met het integraal realiseren van de Verstedelijkings-strategie. Op basis van referentieprojecten en kengetallen is een inschatting gemaakt van verwachte investeringskosten.

De kosten voor het realiseren van woningen drukken wij uit als een tekort per woning. Dit tekort per woning omvat de kosten voor de realisatie van de gebiedsontwikkeling en nadrukkelijk niet de kosten voor bijvoorbeeld een schaalsprong in de infrastructuur op provinciaal niveau (onderdeel van bouwsteen Mobiliteit).

Voor het bepalen van de gemiddelde onrendabele top per woning beschouwen wij de kosten en opbrengsten die optreden bij de gebiedsontwikkeling. Hierbij wordt voornamelijk binnen het plangebied gekeken en spelen de traditionele grond-exploitatiekosten voor de gebiedsontwikkeling een belangrijke rol als het gaat om de te maken kosten.

Om te komen tot een gemiddelde onrendabele top per woning zijn diverse bronnen meegenomen, waarbij rekening is gehouden met toerekenbaarheid. Op basis van deze aannames komt het totale tekort op ongeveer €700 miljoen bij 60.000 woningen. Een deel is hiervan recentelijk door het Rijk gefinancierd (onder andere Woningbouwimpuls (WBI) en investeringen in grootschalige woningbouwgebieden).

Investering ambtelijke capaciteit woningbouw en gebiedsontwikkeling
Een groter bouwvolume betekent dat gemeenten meer plannen moeten ontwikkelen. Dit kost ambtelijke capaciteit waaraan het in veel gemeenten ontbreekt. De Groene Metropoolregio heeft in april 2023 een eerste inventarisatie uitgevoerd onder de 18 gemeenten. Daaruit blijkt een behoefte aan ongeveer 50-60 fte extra. Als je dit kapitaliseert, betekent dit een financiële behoefte van ongeveer €4-5 miljoen aan extra capaciteit om bouwplannen verder te ontwikkelen. Het gaat dan om diverse vacatures, zoals planeconomen, projectleiders, verkeerskundigen en stedenbouwkundigen.

De Woondeal 2.0 voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is op 8 maart 2023 ondertekend. Hiermee bestendigen Rijk, provincie en regio(gemeenten) de samenwerking voor een gezondere woningmarkt. Met deze afspraken draagt de regio bij aan een derde deel van de Gelderlandse woningbouwopgave. Uniek aan de Woondeal in Arnhem-Nijmegen is dat deze niet alleen gaat over woningen bouwen. Het gaat ook over het beter benutten van bestaande woningen, circulariteit en wonen met welzijn en zorg.

33.000 woningen toevoegen
Tot en met 2030 komen er in de regio minimaal 33.000 woningen bij. Een belangrijk deel van deze woningen komt op de grootschalige woningbouwlocaties Arnhem Spoorknoop-Oost, Stationsgebied Nijmegen en Kanaalzone-Zuid in Nijmegen. Ook in de andere gemeenten komt er extra inzet voor verschillende woningbouwlocaties. Met corporaties en marktpartijen onderzoekt de regio kansen in de bestaande woningvoorraad om snel meer woningen te krijgen.

30% sociale huur in elke gemeente
Belangrijk in de nieuwe Woondeal-afspraken is de overeenkomst tussen de gemeenten dat elke gemeente een gelijke bijdrage levert aan de huisvesting van aandachtsgroepen. Dan gaat het bijvoorbeeld om mensen met een zorgvraag of mensen die dakloos dreigen te worden. Iedere gemeente zet zich daarom in voor 30% sociale huur bij nieuwbouw. Ook is de regio landelijke koploperregio ‘Een thuis voor iedereen’. Dit houdt in dat wordt gewerkt aan wijken en buurten waar ook mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag lang zelfstandig kunnen wonen.

Bovengemiddelde inzet nodig
De bouw van meer woningen en van meer betaalbare woningen vraagt een stevige inzet van alle partijen. Er zijn voldoende bouwmogelijkheden. Maar; de bouwkosten stijgen, stikstof belemmert bouwmogelijkheden, personeelstekorten spelen op veel plaatsen. Rijk, provincie en gemeenten bundelen hun krachten om deze problemen op te lossen. De Woondeal helpt om dan belemmerende regelgeving op te lossen.

Ondersteuning van corporaties en bouwbedrijven
De woningcorporaties en bouwers in de regio ondersteunen de ambities zoals vastgelegd in de Woondeal.

4.3.2 Mobiliteit

De regio heeft de keuze gemaakt om mensen in de Groene Metropool te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Dit is nodig om te anticiperen op de groei van mobiliteit (mede door de woningbouw en de groei van de economie) en te werken aan de klimaatopgave, stikstofopgave en het verbeteren van de luchtkwaliteit. In november 2022 maakten het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht, 3 waterschappen en de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley bij het BO MIRT verstedelijkingsafspraken voor de bouw van 100.000 woningen tot 2040.

Wij benutten en versterken bij het bouwen van nieuwe woningen de groene kwaliteiten van de regio's, bijvoorbeeld door vooral binnenstedelijk en bij OV-knooppunten te bouwen. Meer woningen, meer inwoners én meer bedrijvigheid betekent ook een (forse) groei van de mobiliteit. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid, met focus op slimme en schone mobiliteit. Zonder extra investeringen zijn de nieuwe woningen letterlijk en figuurlijk onbereikbaar. Dat blijkt ook uit de Mobiliteitsanalyse Verstedelijkings¬strategie die in opdracht van het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht en beide regio's is uitgevoerd.

De conclusies zijn:

- De woningbouwopgave heeft grote gevolgen voor de bereikbaarheid van de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley.
- De huidige infrastructuur staat nú al onder druk en kan deze woningbouwopgave (en toename van bedrijvigheid) niet aan.
- De wegen lopen vast en de huidige capaciteit voor fietsverbindingen en openbaar vervoer is (ook) niet toereikend.
- Voor deze woningbouwopgave is een forse bereikbaarheidsambitie nodig, die is te vergelijken met die in de Randstad of Brainport Eindhoven.
- Om de groei van het aantal verplaatsingen aan te kunnen, is op vele fronten een schaalsprong nodig voor openbaar vervoer, fiets en in sommige gevallen voor weg. Hierbij gaat het om verbindingen tussen stedelijke netwerken, internationaal met Arnhem Centraal en om ontsluiting van deze stedelijke netwerken op regionale schaal. Uit de analyses blijkt dat het stedelijke wegennet vastloopt door de toevoeging van nieuwe woningen en de autonome groei van het verkeer. Om dit te voorkomen, zijn investeringen nodig in met name openbaar vervoer, fiets en hubs en flankerend beleid van lagere overheden. Een belangrijk punt is dat openbaar vervoer, fiets en hubs ook moeten worden versterkt, in termen van capaciteit en kwaliteit. Er is een forse investering in de infrastructuur voor het openbaar vervoer nodig. Daarnaast kan slechts van

hoogwaardig openbaar vervoer – gericht op ontsluiting van bestaande en nieuwe woongebieden – sprake zijn als de frequentie van het openbaar vervoer op stedelijke corridors wordt vergroot door te investeren in duurzame modaliteiten. Dit kan uitvoering krijgen via het stimuleren en investeren in lopen, de fiets (SFR), hoogwaardig openbaar vervoer, (regionaal) spoor én door in te zetten op aanvullende (flankerende) mobiliteitsopgaven. Door bijvoorbeeld de realisatie van (stadsrand)hubs, deelmobiliteit, strenger parkeerbeleid, verlagen snelheid en verminderen van rijstroken, belasten we het wegennet minder en verminderen we het ruimtebeslag in steden en dorpen.
Zo zijn en blijven bestaande en nieuwe woningen bereikbaar. Een belangrijk aandachtspunt is dat het afschalen van het autogebruik alleen kan als er alternatieven zijn gerealiseerd.
- Aandachtspunt zijn de specifieke OV-maatregelen en fietsverbindingen die nodig zijn. Wij willen meer inzetten op goede fietsverbindingen (SFR) in onze regio, goede openbaar vervoersverbindingen en goede (inter)nationale en regionale spoorverbindingen (personen) en stadsrandhubs. Samen met de gemeenten willen we vooral inzetten op aanvullende mobiliteitsmaatregelen zoals parkeerbeleid, aanpassen snelheid en verminderen rijstroken, realisatie van (stadsrand)hubs, deelmobiliteit, fietsvoorzieningen (parkeren) en loopbeleid.

De consequenties voor het mobiliteitsnetwerk zijn nog niet volledig in beeld voor wat betreft bedrijvigheid, werklocaties en bedrijfsverplaatsingen. Dit moet in samenhang met de bouwsteen Economie nader worden uitgewerkt.
Hierbij leggen wij de verbinding met het RPW.

Investeringen nodig
In het BO MIRT 2022 maakten wij al een aantal goede afspraken over bereikbaarheidsinvesteringen voor met name de ontsluiting van de grootschalige woningbouwlocaties. Maar er is meer nodig. De afgelopen jaren hebben we op basis van de Mobiliteitsanalyse Verstedelijkingsstrategie een scherp beeld gekregen wat daarvoor nodig is, inclusief bijbehorende investeringen.
De volgende prioritaire mobiliteitsmaatregelen komen naar voren:
- Aanleg doorfietsroute VeluweWaalpad tussen Arnhem, Elst en Nijmegen; een hoogwaardige doorgaande fietsroute noord-zuid stedelijk gebied Arnhem-Elst-Nijmegen, inclusief extra fietsbrug over de Rijn.
- Aanleg doorfietsroute Arnhem-Huissen; doorfietsroutes tussen Arnhem en Huissen en tussen Huissen en Kronenburg.
- Verbetering van de hoogwaardig openbaar vervoersverbinding tussen Nijmegen en Druten, onder andere door kwaliteitsimpulsen van openbaar vervoersknooppunten en het verbeteren van openbaar vervoershaltes.
- Een uitgewerkt pakket aan regionale mobiliteitsmaatregelen, die nodig zijn voor het realiseren van ruimtelijke plannen en om de regio bereikbaar te houden. In de komende periode hopen we verregaande afspraken te kunnen maken over het pakket aan overige noodzakelijke maatregelen.
- Wij houden vast aan eerder gemaakte Verstedelijkingsafspraken:
  - A15/A12: doortrekking van de A15 en verbreding A12. Hierbij is ook een bijbehorend mobiliteitspakket essentieel. Een mobiliteitspakket om meer inzicht te krijgen in de mogelijke mobiliteitsmaatregelen rondom de A15/A12, met name als deze niet doorgaat of als er forse vertraging in de realisatie ontstaat. Een aantal projecten/processen gaan door, los van het project VIA15. De primaire vraag is welke extra projecten er nodig zijn of welke projecten we sneller kunnen realiseren. In overleg met Rijk en provincie willen we zoeken naar een nadere (extra) invulling van mogelijke maatregelen die bijdragen aan een betere bereikbaarheid van het gebied.
  - A50: aanpassen/verbreden Paalgraven-Bankhoef-Ewijk en een strategische agenda met gebiedsgerichte mobiliteitsaanpak voor de corridor A50 Nijmegen-Eindhoven.
  - RegioExpres van en naar de Achterhoek.
  - MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12).
  - MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising Spoorzone Arnhem-Oost (is in voorbereiding).

– Goederen Routering Noord Oost Europa. Het Nut en Noodzaak-onderzoek voor GNOE in Oost-Nederland start medio mei 2023 (afspraak met staatssecretaris 14 november 2022).

Vanuit de verstedelijkingsopgave is een samenhang te zien tussen wonen, werken en het mobiliteitsnetwerk (Rijk-provincie-gemeenten/regio). De Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA) van het Rijk heeft duidelijk gemaakt dat er nog gezamenlijke uitdagingen liggen in de regio. Hierbij spelen de mobiliteitstransitie en verduurzaming een belangrijke rol. Rijk en regio spreken af om samen het proces te starten om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040 voor de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley. De analyse kan plaatsvinden na de afronding van een of meer onderzoeken van Rijk en regio naar emplacement, vrije spoorkruising in Arnhem-Oost en spoorcorridor Utrecht-Arnhem. Tussen Rijk en regio vindt in 2023 alvast afstemming plaats over het bereik en de methode, waarbij in ieder geval wordt meegenomen:

- de brede, multimodale bereikbaarheidsopgave;
- de verstedelijkingsopgave van de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley;
- de effecten van de groei van het aantal woningen en de economie op de bereikbaarheid van de regio en de samenhang met regionale en nationale mobiliteitsnetwerken.

4.3.3 Recreatie en toerisme

Voor de leefbaarheid in steden en dorpen is het belangrijk dat inwoners op een duurzame manier recreëren, zeker als er meer woningen en meer inwoners bij komen. Een goede recreatieve infrastructuur trekt toeristen van buiten wat de vitaliteit van de toeristische sector en de economie van en voorzieningen in steden en dorpen ten goede komt. Het versterken van natuur en landschap, zoals beschreven in hoofdstuk 3, draagt bij aan de recreatiemogelijkheden. Dit gaat niet vanzelf. Recreatie en vooral intensieve recreatie en natuur(herstel) staan soms op gespannen voet met elkaar. Een belangrijke randvoorwaarde voor groei in balans is daarom dat we goed kijken waar we welke recreatiemogelijkheden willen versterken en creëren, en hoe we deze mogelijkheden goed over de regio kunnen spreiden.

We willen daarom het huidige recreatieve gebruik in de Groene Metropoolregio in beeld brengen en dit vergelijken met de behoefte in de toekomst, ook in combinatie met nieuwe woningen en meer inwoners. Dan wordt helder welke (combinatie) kansen er zijn om recreatie te versterken. Daarbij denken we concreet aan het versterken en verbinden van recreatieve routestructuren en verhaallijnen. Vooral voor de verhaallijnen Romeinen, Tweede Wereldoorlog en

Leven met het water zien we kansen om deze op regionaal en provinciaal niveau verder te brengen. Daarnaast hebben we in de Groene Metropoolregio relatief veel korte (voedsel)ketens. Dat is ook vanuit recreatief oogpunt interessant: streekproducten en fiets- en wandelroutes langs allerlei soorten voedselproductie. We willen deze korte ketens in kaart brengen en kijken hoe we dit als recreatief product beter in de markt kunnen zetten.

Dit vraagt, boven op de investeringen die nodig zijn voor de versterking van natuur en landschap, om een extra investering. Ten eerste om in beeld te brengen waar wat nodig en handig is. Ten tweede om natuur en landschap ook daadwerkelijk zo in te richten dat inwoners en bezoekers op een passende manier kunnen recreëren, met respect voor natuur en landschap en herstel daarvan.

4.3.4 Veiligheid, gezondheid en overige voorzieningen

Bij een groeiende bevolking is het belangrijk dat er genoeg ruimte is voor meegroeien van voorzieningen die onze steden en dorpen leefbaar houden. Ook veiligheid en een gezonde leefomgeving zijn een continu aandachtspunt. Een goed leefmilieu, met onder andere de aspecten geluid en luchtkwaliteit, is dan ook een belangrijke afweging bij het maken van ruimtelijke keuzes. Provincie en gemeenten pakken deze opgave, op verschillende manieren, gezamenlijk op. Deels doen we dat onder de vlag 'Bruisende binnensteden, krachtige kernen' dat bij verschillende opgaven van de Groene Metropoolregio, in samenwerking met de provincie is belegd. Op het gebied van voorzieningen op cultureel gebied hebben we inmiddels ook een stevige samenwerking opgezet tussen regio en provincie.

Cultuur

In de Groene Metropoolregio hebben we een bloeiende culturele keten. Cultuurregio 025 is een sterk en hecht netwerk van opleiding, productie en presentatie voor alle kunstvormen: theater, muziek, dans, film, letteren, beeldende kunst, vormgeving en mode. Iedere keten is zo sterk als de zwakste schakel; zonder (cultuur)educatie, geen cultuurminnend publiek en geen kweekvijver voor talent. Zonder talent, geen aansprekende, vernieuwende culturele uitingen. En zonder dit alles geen excellentie. Wij willen dat amateurgezelschappen onze dorpskernen en steden leefbaar en levendig houden. We vinden het belangrijk dat elk Gelders kind zich kan ontplooien. We willen dat makers kunst kunnen blijven maken en cultuur, ons erfgoed en onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen.

Op dit moment zetten we met de uitvoering van het Transformatievoorstel Cultuur, samen in op:

- Investeren in de lokale, bovenlokale en regionale infrastructuur
  De 18 gemeenten investeren elk in hun culturele infrastructuur. Bijvoorbeeld als het gaat om cultuureducatie en amateurkunst als belangrijke voedingsbodem voor het topsegment. De gemeenten Arnhem en Nijmegen hebben hierin een bijzondere rol: zij investeren fors in de grote culturele voorzieningen die een regionale en bovenregionale uitstraling hebben. Denk daarbij aan investeringen in de rijksgezelschappen Phion, Introdans en Oostpool en de grote theaters en concertzalen. Waar onze 'eigen' makers, waar we trots op zijn, zich kunnen presenteren en waar ook het landelijk aanbod aan voorstellingen, tentoonstellingen en presentaties te zien is.
- Stimuleren innovatie
  We ondersteunen initiatieven die de culturele sector wezenlijk transformeren en ervoor zorgen dat oud en nieuw publiek van cultuur kan blijven genieten.
- Opleiden van professionals
  We zorgen dat het opleidingsaanbod voor professionals in de kunst up-to-date blijft en afgestemd is op de vraag die de professionals hebben.
- Versterken cultuureducatie
  We hebben de ambitie dat ieder kind in Cultuurregio 025 in aanraking komt met het brede en hoogwaardige kunst- en cultuuraanbod in onze regio. Voldoende, goed opgeleide kunstvakdocenten zijn daarbij essentieel.

Om dat te realiseren, versterken we de regionale cultuurknooppunten en zetten we in op meer en beter geschoolde kunstvakdocenten.
- Ondersteunen amateurkunst
  We gaan de amateurkunstverenigingen ondersteunen. Dat doen we gericht, met een steunpunt dat voorziet in waar zij behoefte aan hebben.

Vanuit cultureel perspectief zetten we ons ook in voor de eerder genoemde verhaallijnen: Romeinen, Tweede wereldoorlog en Leven met het Water. In de komende periode blijven we samenwerken, stemmen we onze ambities op elkaar af en maken we afspraken over waar we, ieder vanuit onze eigen rol, in (blijven) investeren. Daarnaast is het ook belangrijk ruimte te bieden voor betaalbare werkruimtes en culturele broedplaatsen.

4.3.5 Erfgoed

Binnen de Groene Metropoolregio zijn de ruimtelijke aspecten van erfgoed een belangrijk onderdeel van het groen-blauw raamwerk en de elf denklijnen.

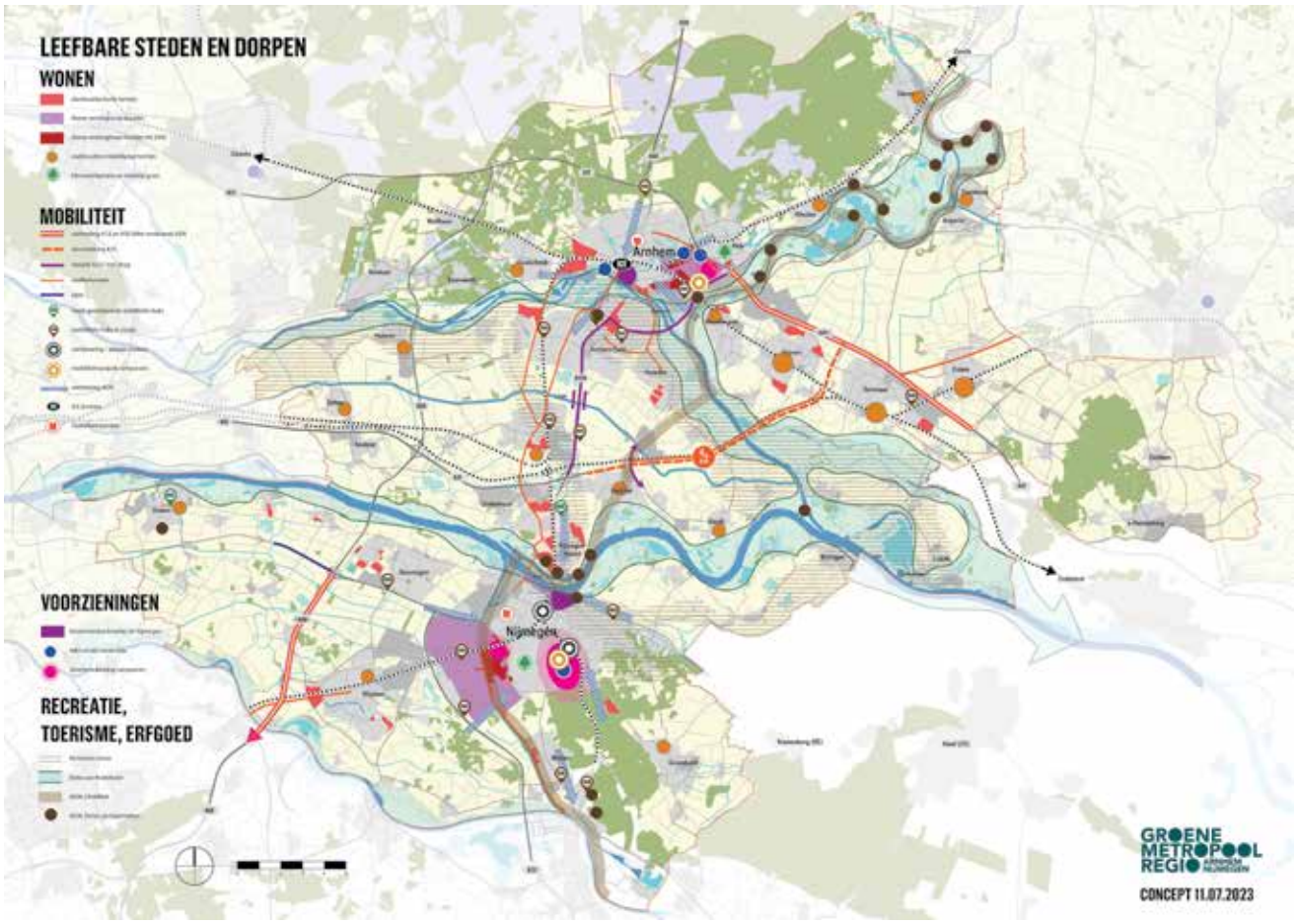
Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn:
- Behoud, koesteren en versterken van de cultuurhistorische landgoederen en andere waarden.
- Verankering en versterking van de landschappelijke context van de cultuurhistorische elementen.
- Ontwikkeling, zichtbaar en beleefbaar maken van de verschillende cultuurhistorische lagen uit het verleden om de identiteit van het gebied (beter) beleefbaar en leesbaar te maken.

Samen zetten we in op het koppelen van erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven in gebiedsontwikkelingen. Denk hierbij aan de kansen die de landgoederenzones met hun rijke uitstraling bieden voor klimaatadaptatie, natuur-, water-, en recreatieopgaven. Bij de linies en het militair erfgoed, zoals IJssel linie, kazerneterreinen en restanten WO2, liggen kansen op het gebied van transformatie, toerisme en beleving. De rivieren vormen belangrijke recreatieve dragers.

Het watererfgoed zoals steenfabrieken en het verhaal van water als grens, bieden handvaten voor verbinding met onder andere de water- en recreatieve opgave. De historische steden en dorpen en historische structuren, zoals oude wegen, zijn relevant voor de verstedelijkingopgave, afgestemd op de historisch gegroeide identiteit. De historisch gegroeide landschappelijke patronen en structuren zijn ook van belang om te gebruiken bij transities in het landelijk

gebied, zoals realisatie van natuur- en bosgebieden, wateropgaven en de landbouwtransitie. De Romeinse limes, UNESCO werelderfgoed, biedt kansen voor toeristische en recreatieve versterking.

Daarnaast werken we, zoals bij 4.3 Recreatie en toerisme en 4.3.4 onder cultuur al aangegeven, aan het versterken van onze verhaallijnen.

Afbeelding 7: Verhaallijn 3; leefbare steden en dorpen

Samenvatting
De groene groei-ambities van de Groene Metropoolregio zijn groot en hebben allen een ruimtelijke impact. Dit perspectief gaat in op de woonopgave, de mobiliteitsopgave, recreatie en toerisme, en voorzieningen zoals cultuur en erfgoed.
De woonopgave tot 2030 ligt vast in de Woondeal. De opgave voor de periode daarna staat in de Verstedelijkings¬strategie, zonder al definitief locatiekeuzes vast te leggen. Wel zijn randvoorwaarden benoemd voor het toevoegen van de woningen. Dit zijn investeringen in bereikbaarheid, financiering van onrendabele toppen, voldoende goede ambtelijke capaciteit, voldoende netcapaciteit op het elektriciteitsnet en voldoende stikstofruimte.

Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid, met focus op slimme en schone mobiliteit. De regio heeft de keuze gemaakt om mensen in de Groene Metropool te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Dit is nodig om te anticiperen op de groei van mobiliteit (mede door de woningbouw en de groei van de economie) en te werken aan de klimaatopgave, stikstofopgave en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Zonder extra investeringen zijn de nieuwe woningen letterlijk en figuurlijk onbereikbaar.

Voor de leefbaarheid in steden en dorpen is het belangrijk er voldoende ruimte is voor recreatie. Zeker als er meer woningen en meer inwoners bijkomen. Een belangrijke randvoorwaarde voor groei in balans is daarom dat we goed kijken waar we welke recreatiemogelijkheden willen versterken en creëren, en hoe we deze mogelijkheden goed over de regio kunnen spreiden.
Een goed voorzieningenniveau, zoals zorg, scholen en culturele voorzieningen, is een andere belangrijke randvoorwaarde voor groei van het aantal woningen en inwoners.

In de Groene Metropoolregio is er een bloeiende culturele keten en deze willen we behouden en versterken. We willen dat makers kunst kunnen blijven maken en cultuur en ons erfgoed en onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen. Ons erfgoed koesteren we en daarom gaan we voor het koppelen van erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven in gebiedsontwikkelingen.

Wat hebben wij nodig?
Wonen
- Afdekken onrendabele toppen: ongeveer €350 miljoen tot 2040.

Mobiliteit
- Verbeteren openbaar vervoer-fiets verbindingen voor een bereikbare regio:
  - €100 miljoen voor de prioritaire mobiliteitsprojecten < 2030.
  - €600 miljoen voor het totale mobiliteitspakket > 2030.
- Uitwerken ondersteunend mobiliteitspakket rondom de A15/A12.
- Starten van het proces om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040.
- Uitvoeren van eerder gemaakte afspraken:
  - A15/A12 en de A50.
  - RegioExpres van en naar de Achterhoek.
  - MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12 en spoor).
  - MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising Spoorzone Arnhem-Oost (is gestart).
  - Het Nut en Noodzaak-onderzoek voor GNOE in Oost-Nederland.

Recreatie en toerisme
- Aanvullend op de investeringen voor natuur- en landschapsontwikkeling is investeren in de recreatieve infrastructuur noodzakelijk, waaronder beleving toevoegen met verhaallijnen, routestructuren en korte ketens. Wat hiervoor nodig is en hoeveel dat kost, brengen we gezamenlijk (Rijk, provincie, waterschappen) in kaart in het verstedelijkings-/NOVEX programma.

Cultuur en erfgoed
- Blijven) investeren in bovenregionale infrastructuur via BIS en fondsen.
- Als provincie en regio de samenwerking en investeringen in middensegment, innovatie, cultuureducatie, opleiding professionals en amateurkunst voortzetten en borgen.
- Koppelen van erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven in gebiedsontwikkelingen.

5. De afwegingen met elkaar

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. Keuzes zijn nodig voor een toekomstbestendige ruimtelijke structuur voor onze regio. Keuzes die zorgen voor aanpassing waar dat moet en die ons zoveel mogelijk behoeden voor doodlopende paden.

In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk functies te integreren en te combineren. Soms zal het ook nodig zijn bepaalde functies uit te sluiten en een duidelijke keuze te maken tussen functie(combinaties) in de ruimte. Bij het maken van de keuzes is het van belang dat gemeenten, regio, provincie, waterschappen en Rijk toewijding tonen op de doelen en de realisatie daarvan, maar ook gezamenlijk de noodzakelijke keuzes maken.

5.1. Welke leidende principes zijn er?

De afwegingen die we maken, baseren we op:
- De lokale omgevingsvisies en de mede daarop gebaseerde visie 'groei in balans' en het uitgangspunt van de Verstedelijkingsstrategie "Meer landschap. Meer stad."
- De bouwstenen en ontwerpprincipes van de Verstedelijkingsstrategie.
- De uitgangspunten zoals vastgesteld in het VLGG. Deze zijn leidend, waaronder 'water en bodem sturend'.
- De afspraken voor de toekomst zoals vastgelegd in de RES 1.0.
- De studie van de WUR naar onze regio in 2120 op basis van het veranderende klimaat.
- Diverse onderzoeken die we komende tijd met elkaar gaan doen of afronden, onder andere in het kader van:
  - Energietransitie (plan MER RES 2.0, GEIS, pilot integraal programmeren)
  - RPW

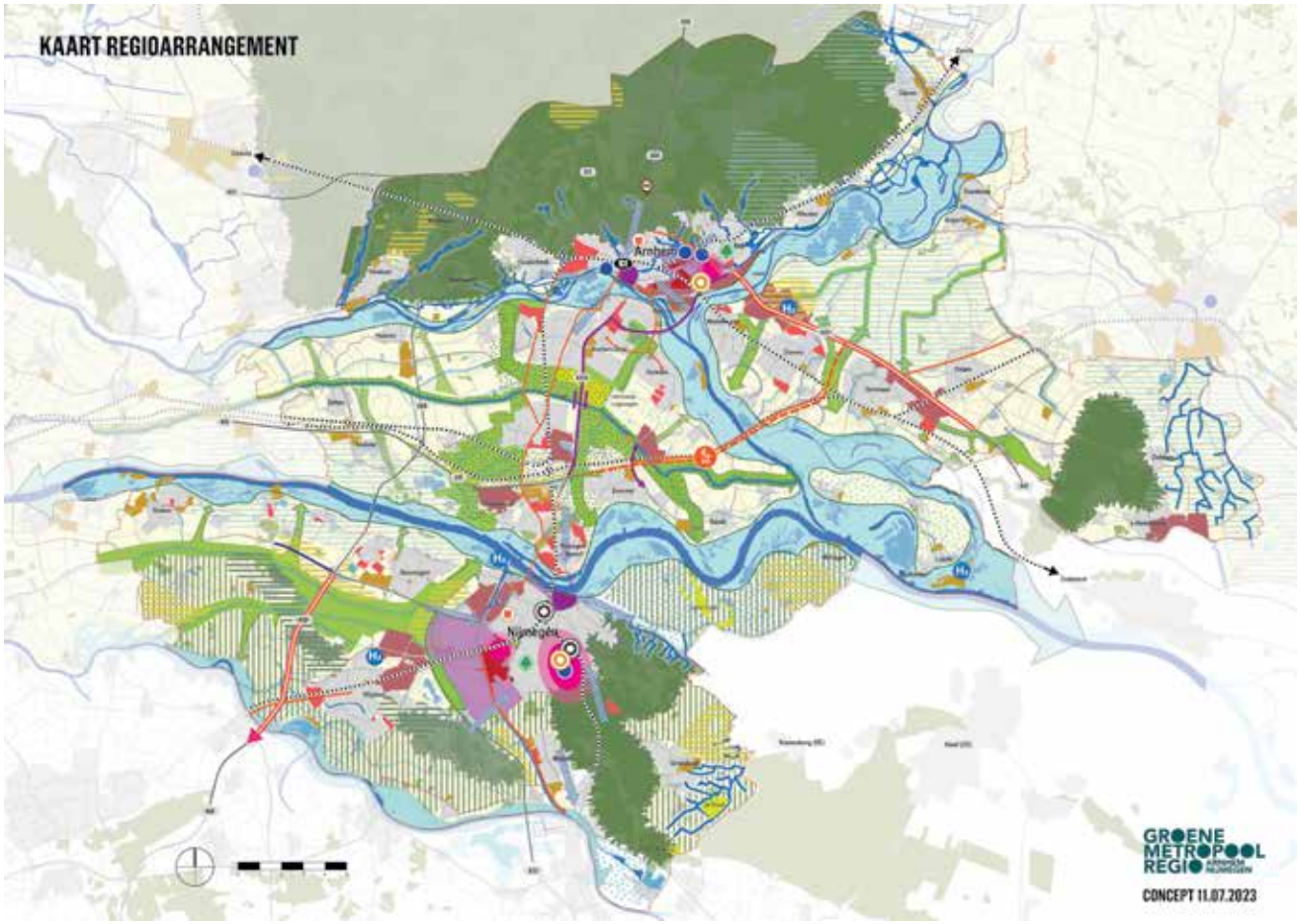
5.2. Hoe wegen we ruimteclaims tegen elkaar af

Het afwegen van ruimteclaims is een cyclisch proces, waarin we de bouwstenen steeds verder uitwerken, verdiepen en op de kaart zetten. We benoemen kansen en schuurpunten op basis waarvan we bestuurlijke afwegingen kunnen maken. Zo proberen we ook de lange termijn vraagstukken en oplossingen goed in het oog te houden, zodat we vandaag en morgen de goede richting kiezen met het langetermijnperspectief in beeld. Ook werken we vanuit verschillende deelgebieden binnen de regio om in te kunnen zoomen. Hiervoor worden gebiedsprogramma's opgesteld (zie bijlage 1 voor de kaarten van de gebiedsuitwerkingen).

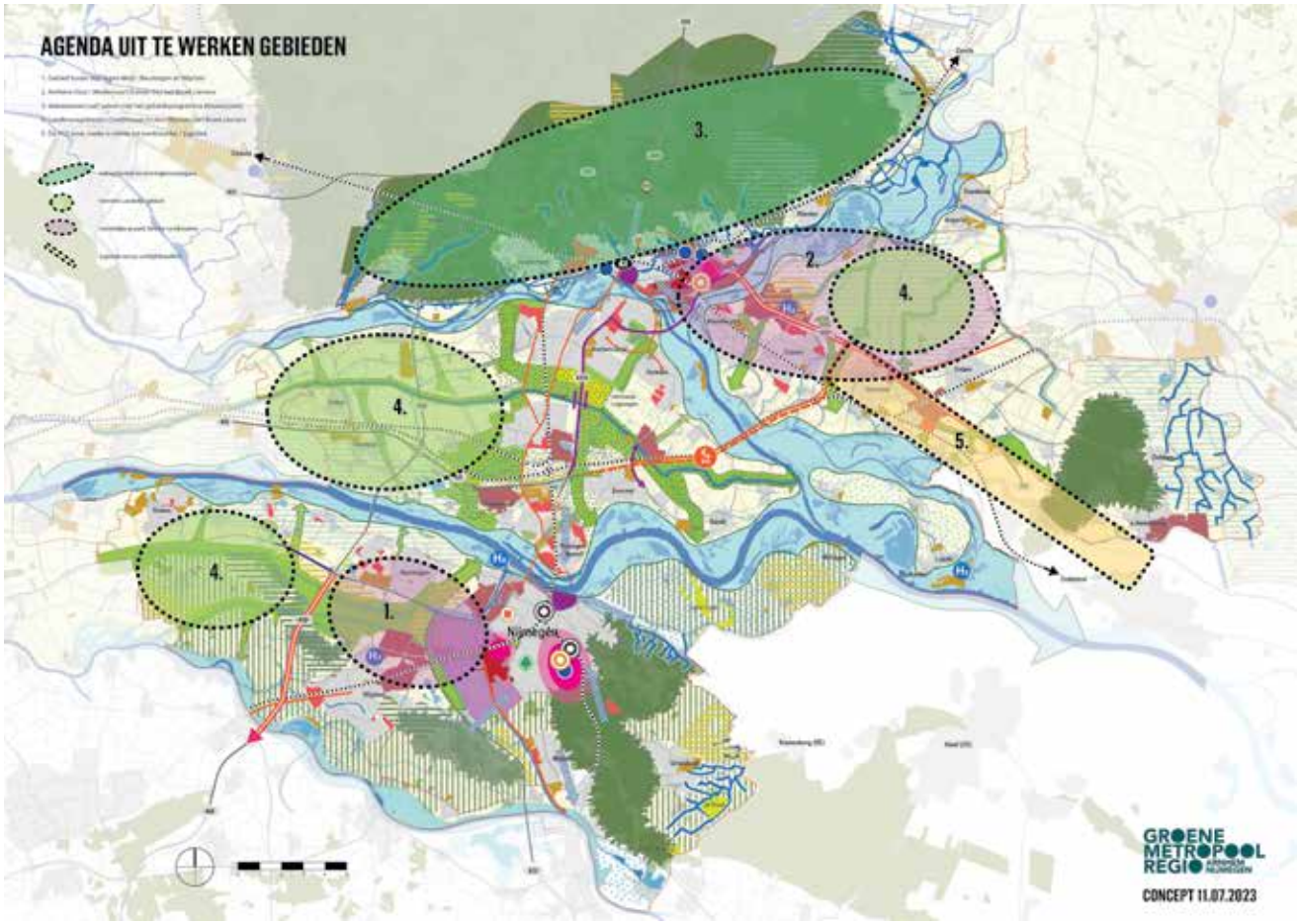
Verhaallijnen op elkaar leggen brengen 'drukke' gebieden in beeld
Doordat we al enkele jaren samenwerken in de Verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen) hebben we inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2040 en verder. Onze woningbouwlocaties zijn grotendeels in beeld, 60% van de woningbouwopgave realiseren we in binnenstedelijke gebieden en de overige locaties sluiten nauw aan op het stedelijk gebied. Hierdoor versterken we onze voorzieningen zoals openbaar vervoer, fietsnetwerk, publieke instellingen en culturele voorzieningen. We stimuleren hierdoor ook onze economie.
Het intensiveren van het stedelijk gebied kan niet zonder een mobiliteitstransitie. Door te intensiveren in de stedelijke gebieden behouden en versterken we onze landschappen (het groen-blauw raamwerk). Dit laatste is hard nodig om de klimaatverandering te kunnen opvangen en teruggang van biodiversiteit af te remmen, maar ook om nieuwe ruimteclaims in het landelijk gebied te kunnen accomoderen zoals bijvoorbeeld voor de energietransitie, waterbeschikbaarheid, klimaatbuffers, productie van biobased bouwmaterialen en extensivering van de landbouw.

In 2023 hebben we al deze ambities (feitelijk de drie verhaallijnen uit hoofdstuk 4) op kaart gezet. Zo krijgen we inzicht in de gebieden waar de ruimte(druk) gaat knellen. Deze gebieden vragen een aanpak (gebiedsproces) om met belanghebbenden/ partners keuzes en of combinaties van opgaven in beeld te brengen. De verschillende ruimteclaims leggen we op elkaar om te kijken waar we kunnen combineren en of waar we moeten kiezen. Om vervolgens met elkaar deze keuzes weloverwogen te maken en door te vertalen naar lokaal of provinciaal omgevingsbeleid én begrotingen. In onderstaande kaart treft u de gebieden aan waar een dergelijk gebiedsproces nodig is om te bepalen welke ambities te realiseren zijn. Het is dus een start van een gesprek tussen verschillende belanghebbenden, denk aan gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, agrariërs etc. De gebieden die we onderscheiden zijn:

- Ring rondom Nijmegen, in het bijzonder het gebied tussen Nijmegen-West, Beuningen en Wijchen;
- Het Duivense Broek, inclusief Arnhem-Oost;
- Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom);
- Landbouwgebieden in Overbetuwe, Druten, Land van Maas en Waal, als ook ten zuiden van Duiven/Zevenaar;
- De A15-zone.

Afbeelding 8: Concept-kaart met drie verhaallijnen gecombineerd

Afbeelding 9: Kaart uit te werken gebieden

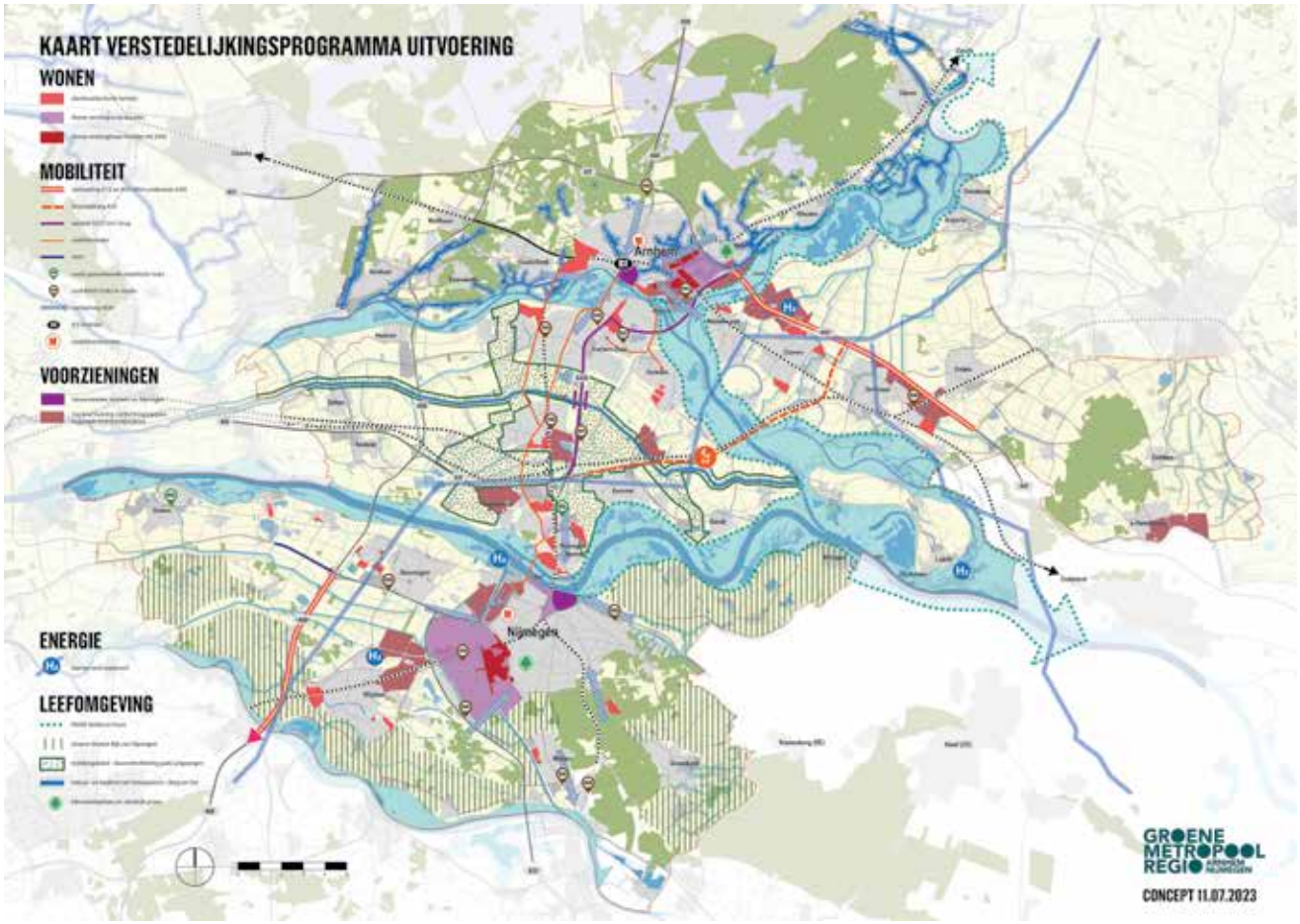
Een volgende stap is om per gebied een plan van aanpak te ontwikkelen en uit te voeren. We bepalen samen wie de trekker is binnen dit gebiedsproces. Soms kan dat een gemeente zijn, soms een provincie, soms een ander. Ook de Groene Metropoolregio kan bepaalde gebiedsprocessen faciliteren. Dit zal per gebied verschillend zijn. In de regio hebben we een bestuurlijke structuur waarmee we de inhoud en voortgang van dergelijke processen met alle gemeenten kunnen afstemmen.

NOVEX programma

De gebieden waar we de ruimteclaims prima kunnen combineren en waar zich geen conflicterende ruimtevragen voordoen, proberen we in het Verstedelijkings-/ NOVEX programma tot uitvoering te brengen. We maken voor de uitvoering van de Verstedelijkingsstrategie een programma en verbreden en verdiepen dit met de thema's landelijk gebied, klimaat en (circulaire)economie tot een NOVEX programma. In dit programma werken we onze visie van 'meer landschap, meer stad' uit. De afgelopen jaren hebben we hiervoor diverse maatregelen in beeld gebracht die nu richting uitvoering gebracht kunnen worden. Dit zijn dus eigenlijk zogenaamde 'no-regret maatregelen' of randvoorwaarden voor de ruimtelijke opgaven van de Groene Metropoolregio (en Regio Foodvalley). De maatregelen in de Groene Metropoolregio hebben we op onderstaande kaart gezet. In het kort gaat het om de volgende projecten:

- Woningbouwopgave tot 2030, waaronder de grootschalige woningbouwgebieden.
- Diverse mobiliteitsmaatregelen zoals aanpak corridor N325 (inclusief snelfietsroute VeluweWaalpad, brug Arnhem-Huissen), opwaardering van OV lijnen en onderzoeken naar corridors zoals Utrecht-Arnhem-Duitse grens.
- Uitvoering groen-blauw raamwerk, inclusief 4 koplopers landelijk gebied: PAGW Gelderse Poort, Beekherstel Veluwezoom, Groene Mantel Rijk van Nijmegen, doorontwikkeling Park Lingezegen.
- Diverse maatregelen voor ons energiesysteem.

- Transitie werklocaties.
- Economie hubs.

Afbeelding 10: Inbreng verstedelijkings-/NOVEX programma

We ontwikkelen deze programma's verder in het NOVEX ontwikkelperspectief en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. De uitgangspunten en kaders die we hierin met elkaar afspreken, worden uiteindelijk vertaald naar en vastgesteld in ruimtelijke plannen van Rijk, provincie en gemeenten. De omgevingsvisies (van de verschillende overheden) zijn hier een cruciaal instrument in.

6. De regio in 2030 met doorkijk naar 2050 en verder

In hoofdstuk 4 en 5 hebben we onze ambities voor onze regio verwoord en ook wat er nodig is om deze te realiseren. We werken met verschillende tijdvakken:
- 2030 (concreet uitvoering);
- van 2030 tot 2050 (richting bepalen richting uitvoering);
- en doorkijk na 2050 (inzicht in bepalende keuzes voor toekomst).

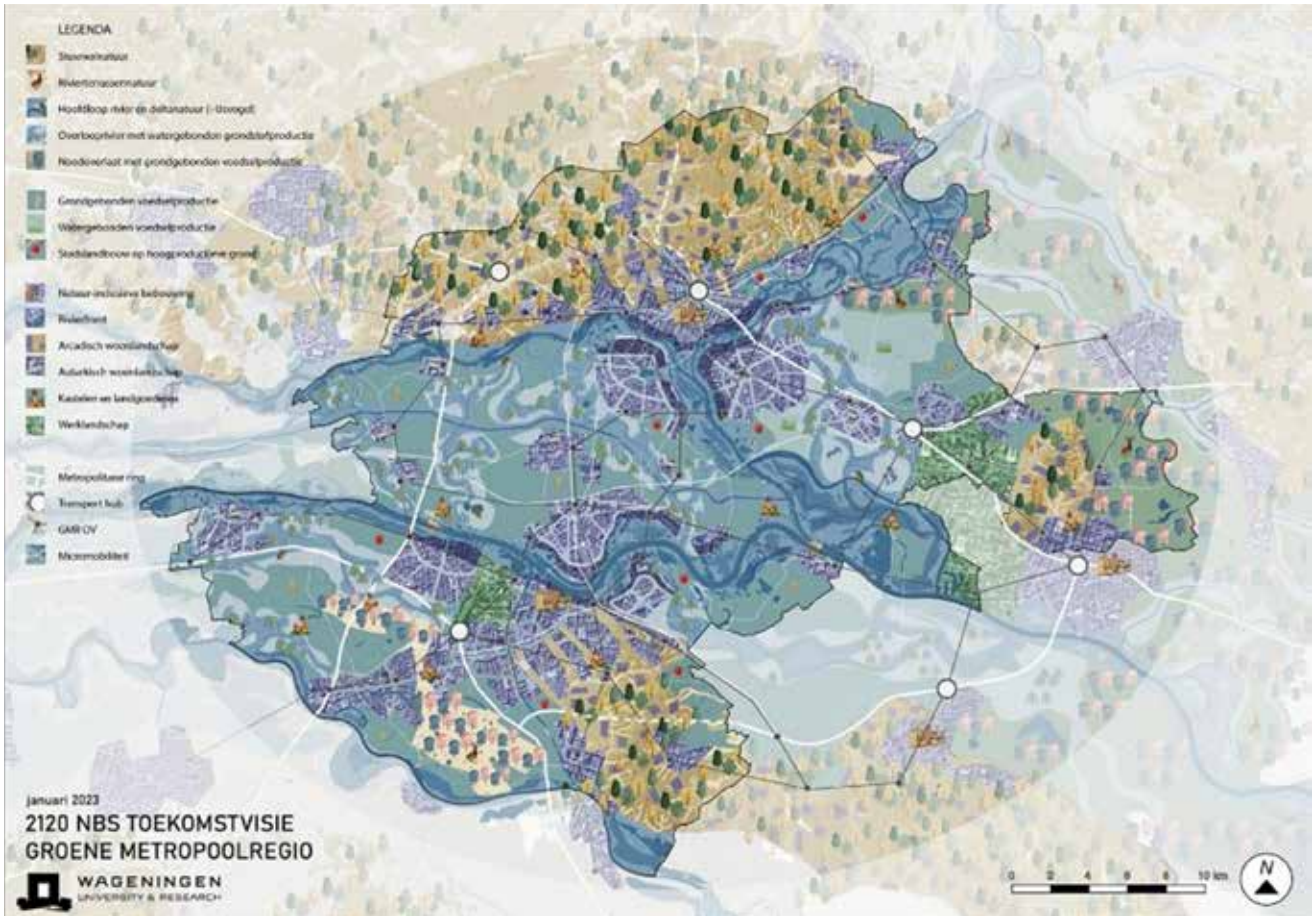
Deze drie tijdvakken grijpen op elkaar in. Keuzes op de korte termijn beïnvloeden de situatie in 2050. En doelstellingen en opgaven op de langere termijn beïnvloeden onze mogelijkheden nu.

6.1 Regionaal perspectief

Van nu tot 2030
Veel plannen en maatregelen zijn in belangrijke mate al bekend. Veel nieuwe woon- en werklocaties zijn al gepland, net als de grote aanpassingen aan de energienetwerken. De focus ligt op het realiseren van deze plannen door randvoorwaarden in te vullen, knelpunten weg te nemen en de definitieve inrichting volgens onze principes (zoals water en bodem sturend) te ontwerpen.

Van 2030 tot 2050
Voor deze periode kunnen nog strategische keuzes gemaakt worden. We hebben inzichtelijk gemaakt in onder andere Groene Metropool 2120 wat verdergaande verdroging door klimaatverandering, mede in combinatie met de drainerende werking van de uitgesleten grote rivieren, voor het landgebruik betekent.
Deze inzichten willen we toepassen op onze potentiële verstedelijkingslocaties en samen met de netwerkbedrijven onderzoeken we de energie-oplossing van die verschillende locaties. Ook duiden we bij de verdere uitwerking van het groen-blauw raamwerk op welke locaties we ons groen-blauw raamwerk/ recreatieve uitloopgebieden ontwikkelen in combinatie met waterbergings–locaties. Daarbij nemen we mee hoe de economie van het landelijk gebied zich ontwikkelt.

Onze regio na 2050
Het klimaat verandert. Dit alles vraagt om flinke aanpassingen waarbij het niet alleen gaat over klimaatverandering. In de Groene Metropoolregio van de toekomst spelen allerlei ruimtelijke vraagstukken tegelijkertijd. Hoe zorgen we voor voldoende groen in stedelijke gebieden, zodat het aantrekkelijk wonen is? Op welke manier geven we ruimte aan de rivier? Hoe zorgen we dat er genoeg werkgelegenheid is? En hoeveel ruimte krijgt de landbouw - en in welke vorm? De oplossingen op al deze thematische vraagstukken nemen ruimte in. En de ruimte in de regio Arnhem-Nijmegen is beperkt. Dat betekent dat we slimme oplossingen moeten bedenken, zodat meerdere vraagstukken op elkaar ingrijpen. Een toekomstvisie als een stip op de horizon helpt om vandaag betere plannen te maken. Om deze reden is er met de WUR gewerkt aan een toekomstverkenning Groene Metropoolregio 2120. Daarin doet de WUR een aantal aanbevelingen aan de regio.

Afbeelding 11: Toekomstvisie 2120 voor Groene Metropoolregio

6.2 Onze regio in Gelderland

Het Rijk heeft aan de provincie een gebiedsgerichte uitwerking voor de grote opgaven voor ons land gevraagd. In het ruimtelijk voorstel van Gelderland maakt de provincie een vertaling van de nationale, provinciale en regionale opgaven. Hiervoor baseert de provincie zich op de 7 regioarrangementen, de bovenregionale opgave zoals beschreven in het startpakket van het Rijk en de provinciale agenda. De provinciale agenda is een bundeling van de beleidsdoelen en -kaders van de provincie Gelderland. Het is dus geen nieuw beleidskader. In het ruimtelijk voorstel worden dilemma's, kansen en knelpunten uitgelicht die vanuit een integrale blik naar voren komen. En wat is er nodig om deze te verzilveren of op te lossen? Welke ontwikkelingen zien we voor ons waar we richting moeten bepalen? Daarbij is het de vraag of de opgave bijsturing vraagt of bijvoorbeeld prioritering. Maar ook de vraag of we alles in beeld hebben of dat nader onderzoek nodig is.
Het ruimtelijk voorstel is agenderend voor eventueel nieuw beleid. Het ruimtelijk voorstel kent een groeimodel in 3 stappen:

- 2030 (concreet uitvoering),
- 2030+ (richting bepalen richting uitvoering)
- en doorkijk 2050 (inzicht in bepalende keuzes voor toekomst)

Op basis van het ruimtelijk voorstel maakt de provincie afspraken met het Rijk. Het NOVEX ontwikkelperspectief, waaraan regio, provincie(s), waterschappen en Rijk samen werken, wordt hierin verwerkt.

7. Hoe worden we deze regio?

7.1 Hoe bereiken we onze doelen?

In hoofdstuk vier zijn in de groene kaders onze inspanningen samengevat per verhaallijn. Voor alle verhaallijnen is invulling van de randvoorwaarden (bouwstenen) essentieel. In bovenstaande hoofdstukken hebben we voor de bouwstenen mobiliteit en wonen al concreet aangegeven welke maatregelen en bedragen daarvoor nodig zijn. Voor de andere opgaven worden we daarin ook steeds concreter. In hoofdstuk 5 hebben we benoemd welke kansen en schuurpunten we daar nu bij zien. In de gebieden werken we dit verder uit. Uiteindelijk moet dit alles zijn plek krijgen in het omgevingsbeleid, als ook i n de investeringen van de verschillende overheidslagen.

7.2 Mijlpalen en planning

De planning voor deze versie van het regioarrangement is dat het voor de zomer van 2023 naar provincie, waterschappen en gemeenten wordt gestuurd voor consultatie en/of besluitvorming in de tweede helft van 2023. Daarna zal het regioarrangement een vervolg krijgen en cyclisch worden bijgesteld. Hoe we dit doen, of we dit blijven doen in een regioarrangement of dat we daar de andere lopende trajecten (Verstedelijkingsstrategie, NOVEX ontwikkelperspectief met uitvoeringsagenda etc.) voor gebruiken, hangt af van de ontwikkeling binnen deze trajecten en andere ontwikkelingen binnen Rijk, provincie en waterschappen. We nemen daarom in deze paragraaf bewust geen gedetailleerde planning op. Zo kunnen we flexibel blijven inspelen op wat zich voordoet en dubbel werk zoveel mogelijk voorkomen.

7.3 Inzet van instrumenten

Er zijn verschillende instrumenten die we inzetten om onze doelen te halen. Bijvoorbeeld het NOVEX ontwikkelperspectief met het bijbehorende (NOVEX) programma, de gebiedsprogramma's en de Verstedelijkingsafspraken. Daarnaast gaan we in 2023 een Regio Deal sluiten met het Rijk. Hieronder lichten we dit toe.

7.3.1 Regio Deal

Regio Deals zijn er om regio's te versterken door het Rijk samen te laten werken met regionale, publieke en private partijen. Het Rijk heeft in februari 2023 bekend gemaakt 15 miljoen euro beschikbaar te stellen voor een Regio Deal in deze regio. Rijk, regio, provincie en The Economic Board werken met het opstellen van deze Regio Deal samen aan het terugdringen van kwetsbaarheden en het vergroten van de veerkracht van mensen, bedrijven en omgeving. Het doel is Gezonde Groene Groei door gebruik van de uitgebreide kennis, innovatiekracht, het talent en de ecosystemen in de regio op het vlak van met name health, hightech, energy, circulariteit en klimaatadaptie, en versterking van de uitvoeringskracht om opgaven sneller, integraler en grootschaliger aan te pakken. Het voorstel bestaat uit 5 programmalijnen gericht op gezond leven, toekomstbestendig wonen, sterke bedrijvigheid, werkende arbeidsmarkt en grenzeloos samenwerken.

De bedoeling is op enkele terreinen transities te stimuleren door vernieuwende oplossingen te ontwikkelen, de uitvoeringskracht te versterken en initiatieven te versnellen, te verbinden en op te schalen. De regio wil – aanvullend op andere programma's – met de Regio Deal versneld en meer samenhangend enkele grote en urgente opgaven aanpakken, zoals:

- het terugdringen van de grote sociaaleconomische verschillen met forse achterstanden in onder andere gezondheid, armoede, participatie en huisvesting in bepaalde wijken;

- het borgen van een goede balans tussen de geplande stedelijke groei om het omvangrijke woningtekort terug te dringen enerzijds en het behoud van de bijzonder aantrekkelijke natuurlijke omgeving van rivieren, stuwwallen en bossen anderzijds;
- het tegengaan van de achterblijvende groei in regionaal product en arbeidsproductiviteit en het toekomstbestendig maken van werklocaties (klimaatadaptief en energieneutraal);
- het verminderen van de grote kwantitatieve en kwalitatieve mismatches op de arbeidsmarkt;
- het beter benutten van de kansen die de ligging aan de grens met Duitsland biedt.

8. Hoe werken we samen?

8.1 Samen werken aan het regioarrangement

We sluiten voor de samenwerking binnen dit regioarrangement aan bij de al bestaande samenwerkingen in het gebied. Dit betreft de samenwerking op de opgaven binnen de Groene Metropoolregio en de Verstedelijkingsstrategie die wordt doorontwikkeld naar een NOVEX ontwikkelperspectief.
De Verstedelijkingsstrategie en het NOVEX ontwikkelperspectief worden uitgewerkt in een Verstedelijkings-/NOVEX programma. Ook verbreden en verdiepen we de diverse gebiedsprogramma's en vindt jaarlijks een actualisatie van de diverse programma's plaats. Via BO MIRT en BO Leefomgeving wordt dit ook bestuurlijk besproken.

Daarnaast is samenwerking tussen regio, provincie en The Economic Board in 2021 verstevigd via een Bestuursakkoord. Hierin hebben de partijen aangegeven dat zij een gezamenlijk belang zien om de Groene Metropoolregio te versterken en dat zij hun krachten willen bundelen om deze ambities invulling en uitvoering te geven. Dit heeft bijvoorbeeld in de Regio Deal een nadere uitwerking gekregen.

Werken aan het regioarrangement doen we langs de structuren en lijnen die we hebben opgebouwd voor de Verstedelijkingsafspraken, die worden doorontwikkeld naar een NOVEX ontwikkelperspectief. We gebruiken dus de organisatie die we daarvoor hebben opgebouwd. We zorgen dat in die organisatie de verdiepingen en uitbreidingen op het gebied van (circulaire) economie, RES, GEIS en landelijk gebied een goede plek krijgen. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor het betrekken van niet-overheidspartners, waaronder The Economic Board.

8.2 Samen werken met andere regio's

De Groene Metropoolregio werkt samen met andere regio's. Om te beginnen met Regio Foodvalley en de provincie Utrecht aan de Verstedelijkingsstrategie, die wordt doorontwikkeld richting een NOVEX ontwikkelperspectief.
Daarnaast grenst de regio aan de regio Rivierenland. Er wordt onder andere samengewerkt aan de Corridorontwikkeling langs de grote rivieren en de A15 via Logistic Valley, en uiteraard het gedeelde riviersysteem. De Gelderse Corridor ligt tussen de Rotterdamse haven en Noordrijn-Westfalen, aan de A15, de Betuweroute, de Waal en de Rijn. Dit biedt economische kansen.
Logistics Valley verbindt ondernemers, overheid en kenniscentra voor een krachtig, duurzaam en innovatief logistiek Gelderland. Regio Rivierenland, regio Nijmegen en Regio Liemers Achterhoek vormen samen Logistics Valley en hebben hier per regio een samenwerking van ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen voor opgericht. Iedere regio heeft zijn eigen unieke kenmerken en dynamiek, maar er zijn vragen en thema's die alle regio's bezighouden, over de grenzen van onze regio's heen, waarop ze samenwerken.
Daarnaast is er een watertafel voor het Rivierengebied die tot doel heeft om met de fruitteelt- en laanboomsector te komen tot een robuust watersysteem in het Rivierengebied, waardoor deze sector ook de komende 50 tot 100 jaar een toekomst heeft.

Met de Achterhoek wordt al samengewerkt aan de aanpak Droogte Achterhoek-Liemers, maar ook verdere kansen worden verkend. Daarnaast maakt de noordkant van de groene Metropoolregio deel uit van de Veluwe en wordt met vele partners gewerkt aan het programma Veluwe op 1. Ook grenst de regio aan de provincie Limburg. De Limburgse gemeente Mook en Middelaar maakt zelfs onderdeel uit van de Groene Metropoolregio. Ook delen we de Duitse grens met Limburg.
De grens met Duitsland is geen natuurlijke, belemmerende grens. Dit betekent dat we samen met onze Duitse buren de uitdagingen rond bodem, water en ondergrond, natuur en milieu, landbouw, industrie en energie aan de grens met

elkaar delen. Keuzes die wij over en weer aan de grens maken, beïnvloeden elkaars gebied. Een planmatige intensivering van onze directe relaties over de grens via de Euregio en de Regio Deal moet een stabiele basis gaan bieden om op deze terreinen ook tot gezamenlijke en elkaar versterkende grensoverschrijdende oplossingen te komen.

8.2.1 Hoe sturen we op de voortgang

Sturen op de voortgang doen we in de bestaande structuren van onder andere de Verstedelijkingsstrategie, het NOVEX ontwikkelperspectief, de RES en het RPW. Het regioarrangement krijgt daarin een plek in lijn met andere ruimtelijke trajecten.

8.3 Wat is daarvoor nodig?

Om te sturen op de voortgang binnen de bestaande structuren, is het van belang dat binnen die structuren monitoringsindicatoren en instrumenten worden ontwikkeld. Zo worden bijvoorbeeld binnen het Verstedelijkingsprogramma ontwerpprincipes en maatregelen voorzien van meetbare doelstellingen zodat we de realisatie kunnen monitoren. We werken een systematiek uit om te rapporteren over de uitvoering en om de resultaten van de uitvoering te monitoren. Bij de monitoring maken we waar mogelijk gebruik van bestaande monitorinstrumenten. De monitor- en rapportagesystematiek sluit aan op de behoefte aan landelijke rapportage en monitoring van de Verstedelijkings–afspraken en op de behoefte aan inzicht in voortgang van de uitvoering en resultaten daarvan in de regio. Op basis daarvan kunnen we continue bijsturen als dat nodig is.

8.4 Samenwerking en overleg met betrokkenen in gebied

Het regioarrangement is een gezamenlijk product van regio, provincie en water–schappen. De wijze waarop over het regioarrangement wordt gecommuniceerd richting achterban en andere stakeholders stemmen we gezamenlijk af.
Het informeren van gemeenten over het regioarrangement en hiermee samenhangende documenten wordt verzorgd door de Groene Metropoolregio. Dit doen we via de diverse communicatiekanalen die er met de gemeenten zijn, maar ook via bijeenkomsten waar wij de benodigde informatie presenteren.

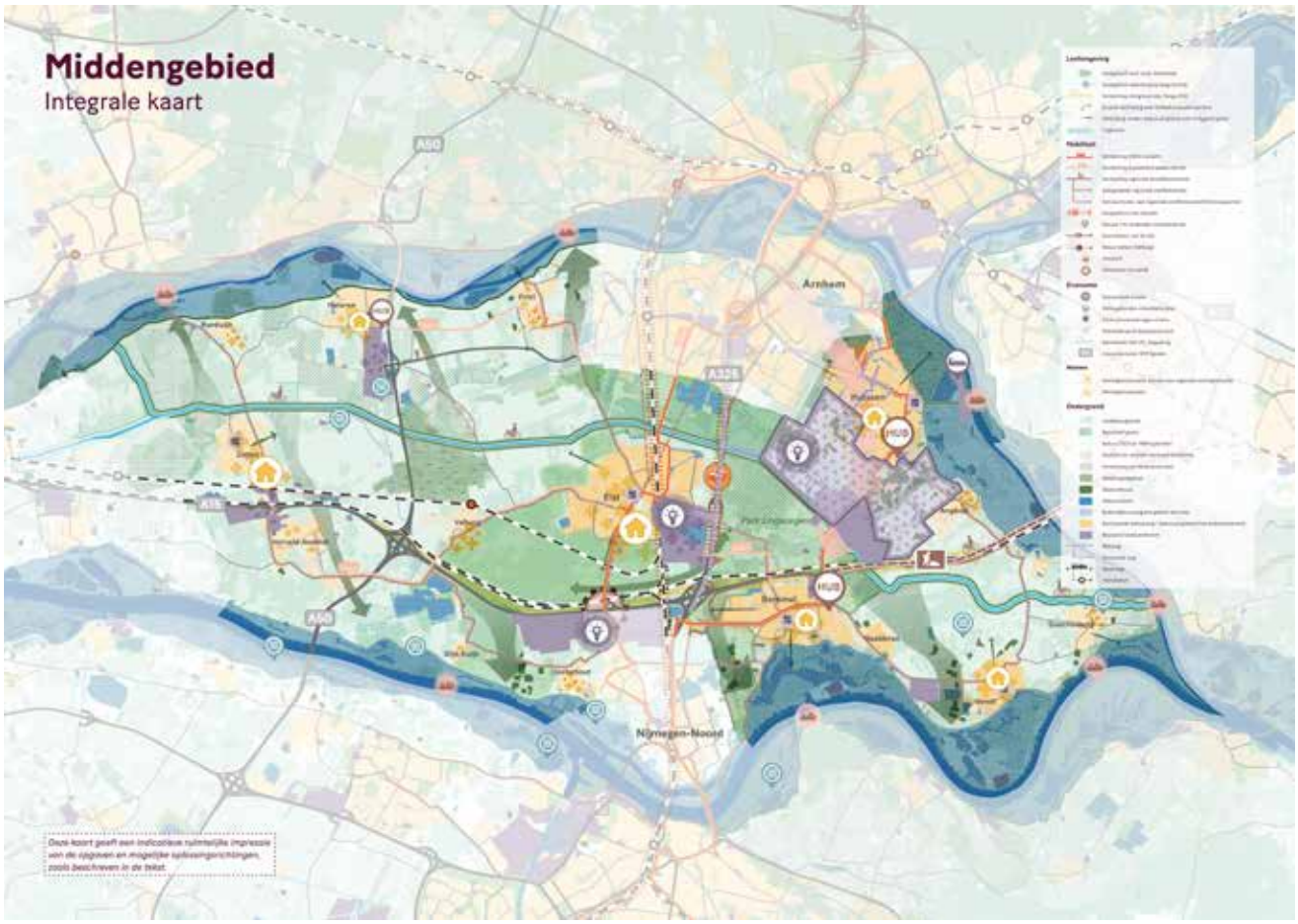
De participatie wordt vormgegeven door de overheden die voor dat gebied verantwoordelijk zijn. Daar waar er meerdere overheden betrokken zijn, zal de participatie in onderling overleg worden vormgegeven. Uiteindelijk landen alle producten in een gebiedsprogramma per regionaal deelgebied en in de afzonderlijke omgevingsvisies en omgevingsprogramma's van de gemeenten of provincie.
Op het niveau van gebiedsprocessen en -projecten zal het overgrote deel van de participatie plaatsvinden.

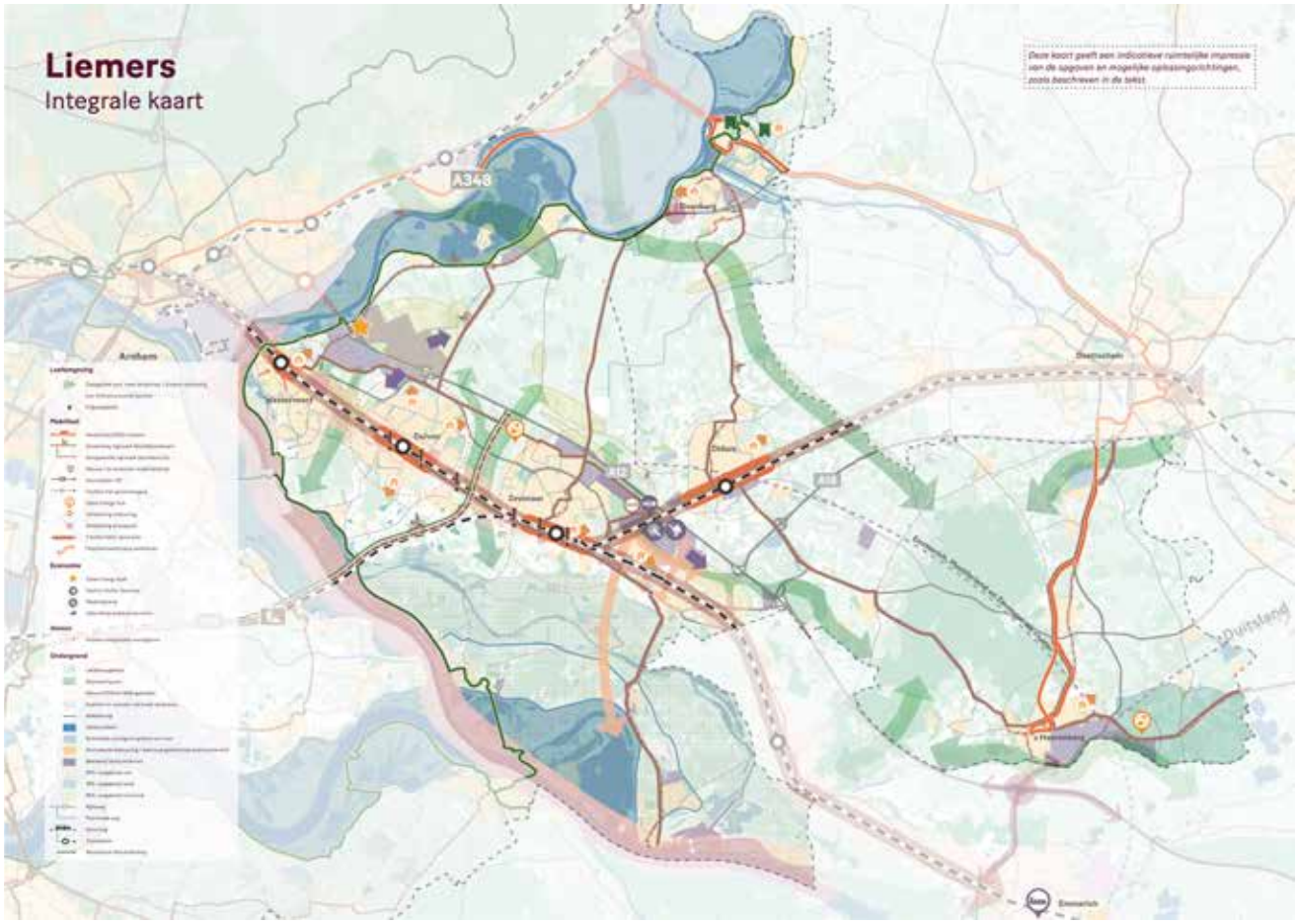
Daar waar het gaat over opgaven in een specifiek gebied, zullen zorgvuldige gebiedsprocessen worden uitgevoerd met de betrokken partijen in het gebied. We zijn ons ervan bewust dat vanuit deze gebiedsprocessen resultaten kunnen komen die afwijken van de oorspronkelijke ambities. Deze afwijkingen zijn input voor de jaarlijkse afweging en actualisatie van de diverse programma's.

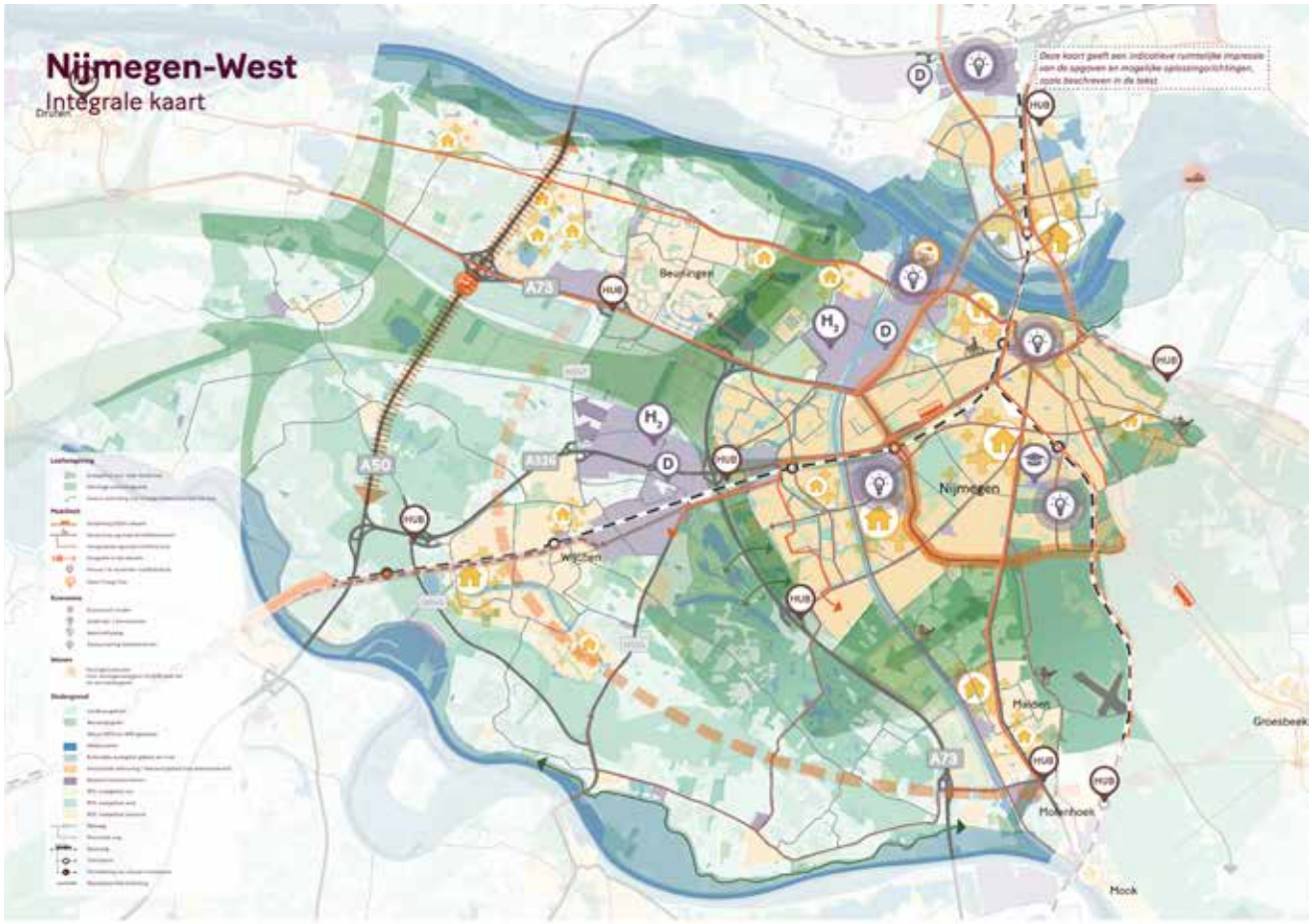
Bijlagen

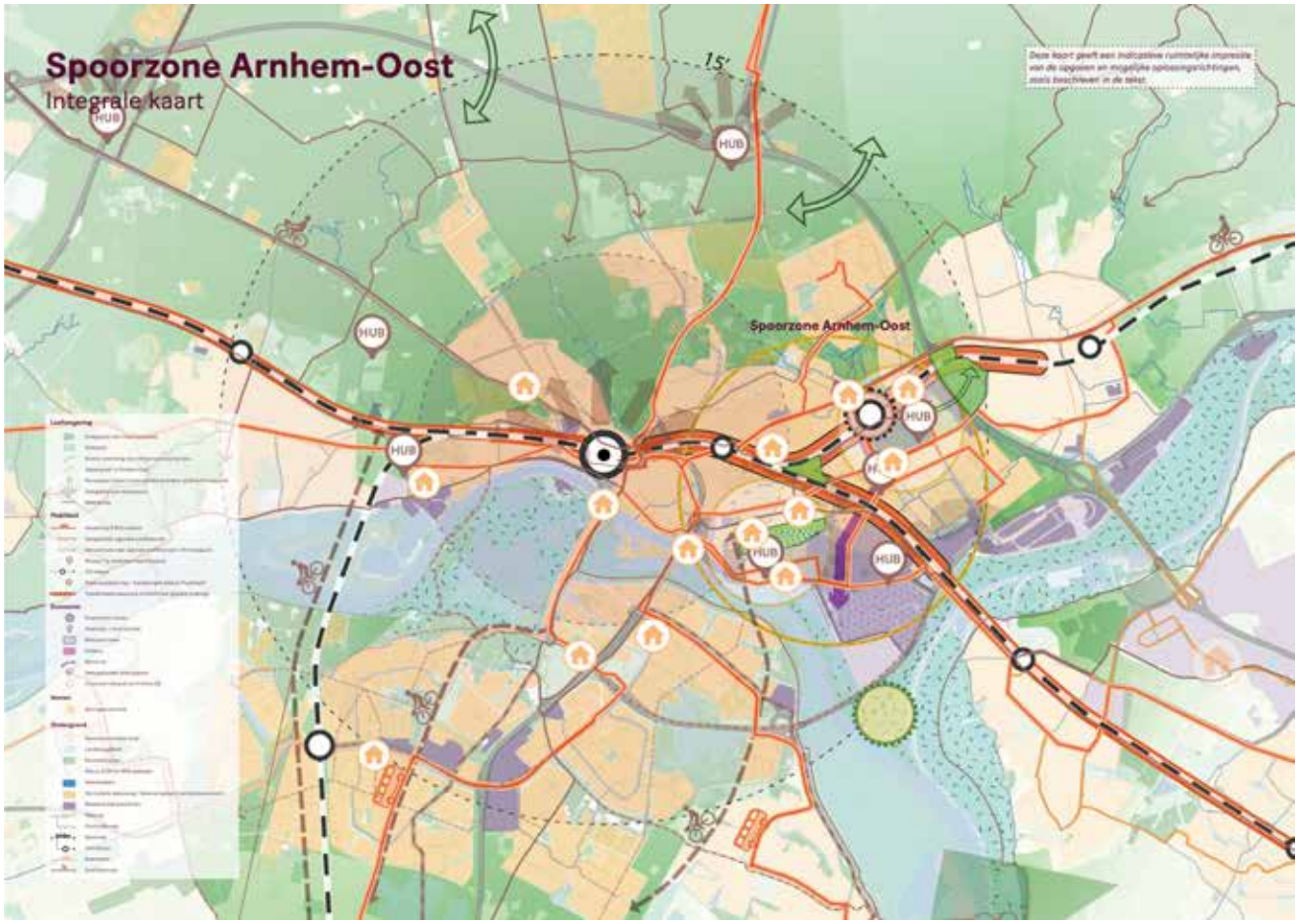
Bijlage 1: Kaarten gebiedsuitwerkingen
Bijlage 2: Link naar rapporten
Bijlage 3: Woningbouw en mobiliteitsmaatregelen

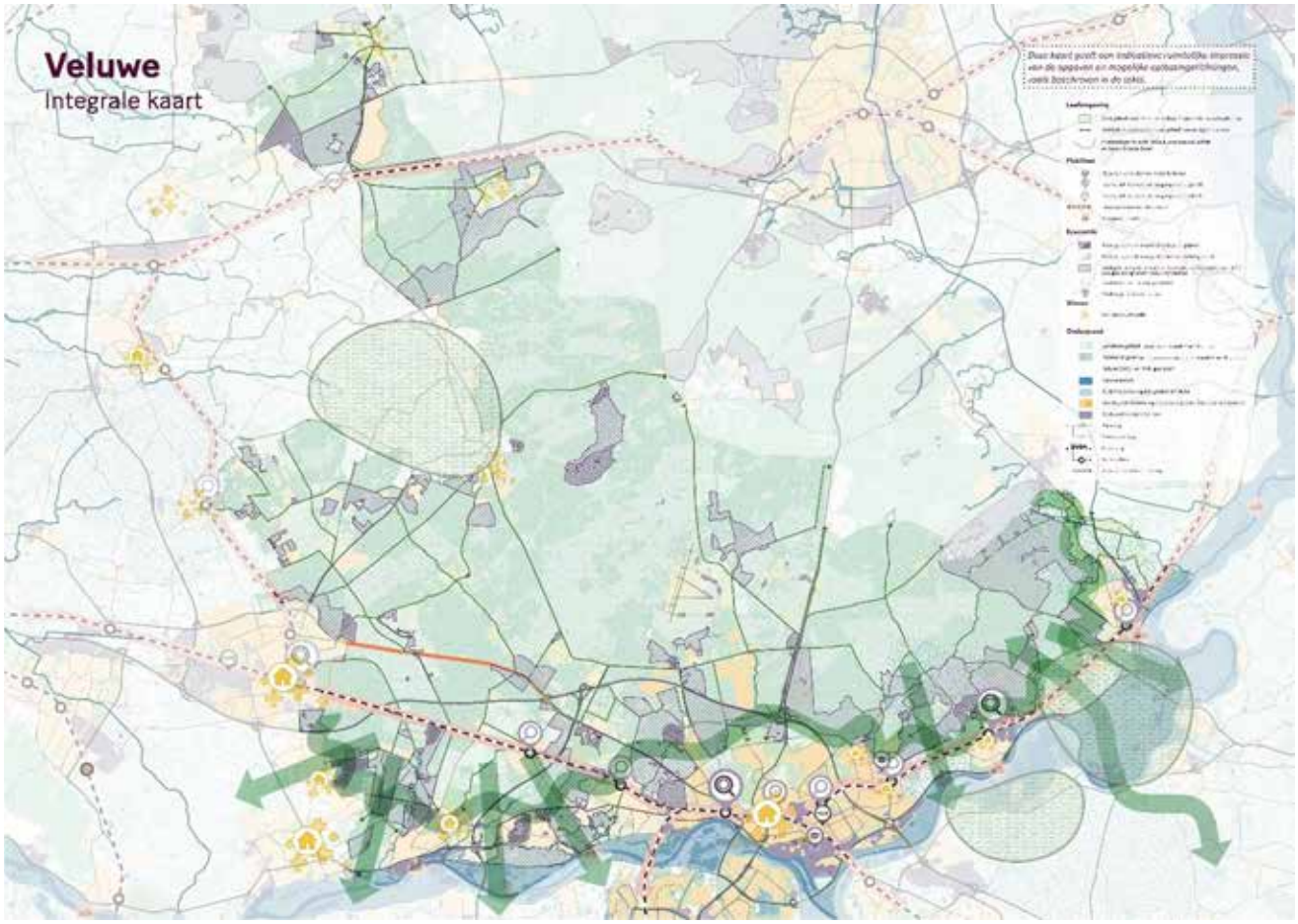
Bijlage 1: Kaarten gebiedsuitwerkingen

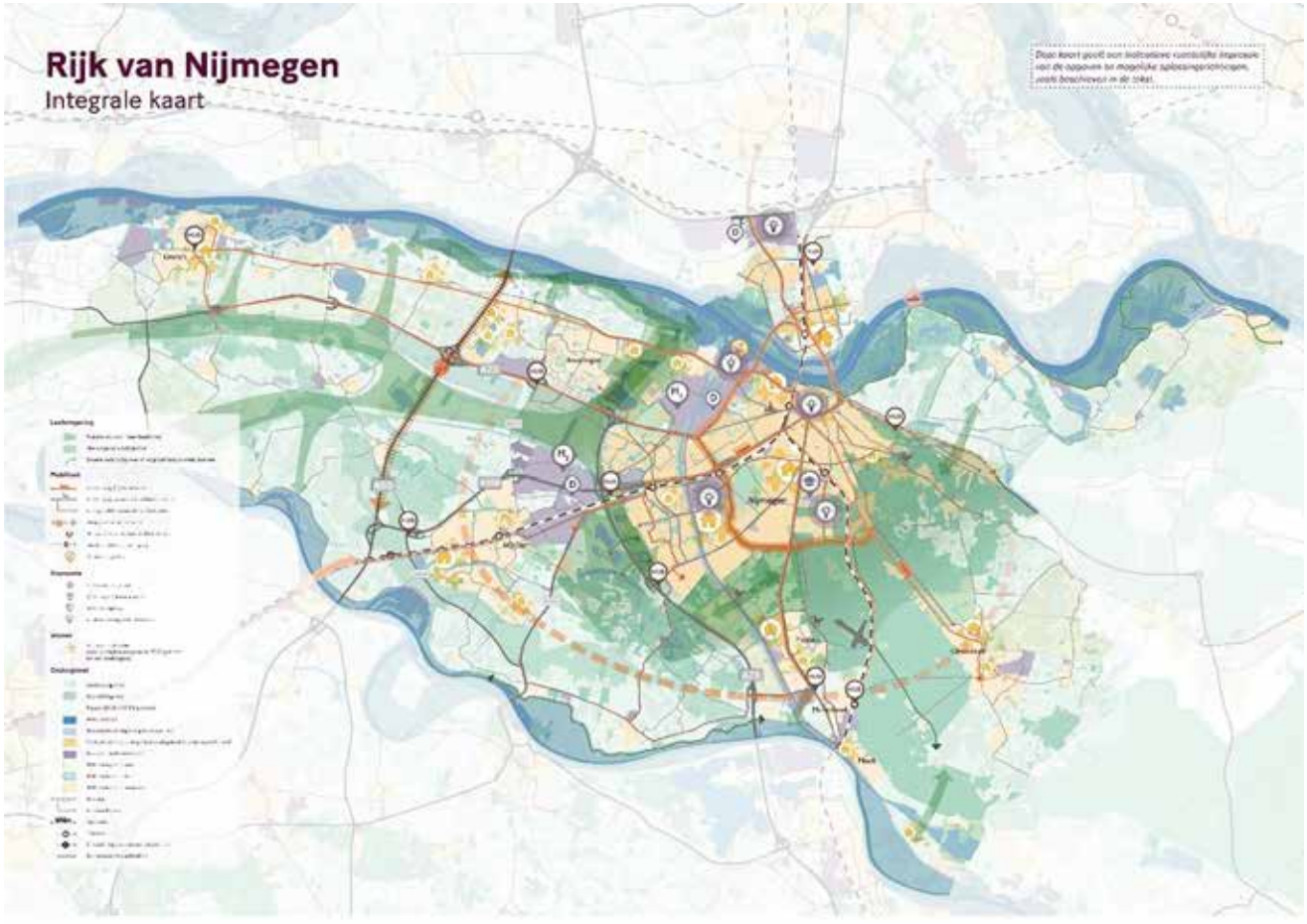

Nijmegen-West
Integrale kaart
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst
A73
A50
A326
Beuningen
Nijmegen
Wijchen
Malden
Groesbeek
Mook
HUB
D

Spoorzone Arnhem-Oost
Integrale kaart
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst
15'
Spoorzone Arnhem-Oost
HUB

Veluwe
Integrale kaart

Rijk van Nijmegen
Integrale kaart

Bijlage 2: Links naar rapporten

Economie van de toekomst

Groen-blauw raamwerk / Vervlochten Regio

Bijlage 3: Woningbouw en bovenlokale mobiliteitsmaatregelen

Mobiliteitsnetwerk loopt vast door woningbouw, bovenlokale en regionale maatregelen nodig
In de verstedelijkingsregio Arnhem Nijmegen Foodvalley wordt een groot aantal woningen gebouwd tot 2030. Noodzakelijk, want iedereen heeft een betaalbaar huis nodig! Behalve een huis moet iedereen ook kunnen reizen, naar werk, school, vrienden en recreatiemogelijkheden. Dit komt in gevaar, want voor mobiliteit komt een ernstig beeld naar voren. De extra woningen zorgen voor een zeer grote toename van verplaatsingen, waardoor de mobiliteitsnetwerken vastlopen. Dit blijkt uit de Integrale mobiliteitsanalyse en uit een Mobiliteitsanalyse en Stresstest Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley die in opdracht BZK, IenW, provincie Gelderland, regio en gemeenten zijn gemaakt. Er zijn flinke investeringen nodig om de bestaande en nieuwe woningen bereikbaar te maken per fiets, OV en auto. Daarbij gaat het zowel om maatregelen binnen de Grootschalige Woningbouwlocaties (zie business cases) als om maatregelen ter ontsluiting van deze locaties en op de corridors. Omdat mensen niet binnen hun woongebied blijven, maar uiteraard ook daarbuiten reizen. Alle maatregelen zijn noodzakelijk voor de woningbouw in de Verstedelijkingsstrategie als geheel. Ook na 2030 wordt er nog volop doorgebouwd en al die mensen (nieuwe en huidige bewoners) moeten kunnen wonen, reizen en dus leven!

In deze notitie treft u het volgende aan:
1 Noodzakelijke bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen.
2 Onderbouwing bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen.

1. Noodzakelijke bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen
Uit de Integrale mobiliteitsanalyse, de Mobiliteitsanalyses en stresstest Verstedelijkingsstrategie (zie onderstaande toelichting bij punt 2) komt naar voren dat de mobiliteitsmaatregelen in tabel 1 nodig zijn om Grootschalige Woningbouwlocaties te ontsluiten. Aansluitend op Ring 1 maatregelen uit business cases. Versterkend en nodig voor de regionale afwikkeling van de mobiliteitsvraag. Deze maatregelen dragen ook bij aan het bereikbaar maken van woningbouwlocaties in de omgeving van de Grootschalige woningbouwlocaties. Hieronder staat de verdeling van de woningbouwopgave. Indien gewenst kunnen we per maatregel aangeven hoeveel woningen mogelijk worden gemaakt door de betreffende maatregel.

De verdeling van de woningbouwopgave	**2020-2030**
Foodvalley Zuid	18.500
Foodvalley Noord	6.500
Totaal Foodvalley	**25.000**
Arnhem	9.000
Nijmegen	11.100
Veluwe	900
De Liemers	4.600
Middengebied	3.600
Rijk van Nijmegen	5.800
Totaal Groene Metropoolregio	**35.000**
Totaal Arnhem Nijmegen Foodvalley	**60.000**

Tabel 1. Noodzakelijke bovenlokale/regionale maatregelen (dus exclusief business case maatregelen!)

Grootschalige woonlocatie	Maatregel	Noodzaak	Investering Mln. euro Prijspeil 2022, excl. BTW
Arnhem	Spoorknoop Oost/vrije kruising en station Presikhaaf	Vrije kruising maakt capaciteitsuitbreiding op het spoor (regionaal, nationaal en internationaal) mogelijk. 2x per uur een RegioExpres en (mogelijk) een verhoging van de frequentie naar station Arnhem Presikhaaf naar 4x per uur. Duidelijkheid over het (toekomstige) ruimtebeslag van het spoor en de vrije kruising.	160
Arnhem	RegioExpres	De RegioExpres maakt woningbouwlocaties ten oosten van Arnhem tot in de Achterhoek duurzaam bereikbaar per spoor. De RegioExpres is een extra sneltrein tussen Arnhem en Doetinchem en gaat vervolgens verder als stoptrein tussen Doetinchem en Winterswijk. Hiermee kunnen alle extra reizigers als gevolg van de verstedelijkingsopgave ook in de toekomst mee met de trein. Spoorverdubbeling nodig tussen Didam en Doetinchem De Huet.	150
Arnhem	Stadsrandhub Arnhem-Noord en hub Arnhem-Zuid (station)	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	20
Arnhem	HOV maatregelen Arnhem-buiten buca	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	5
Arnhem	Stedelijke maatregelen Fiets-buiten buca	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets stimuleren.	5
Arnhem	HOV maatregelen Arnhem-Wageningen.	Doorstroming HOV t.o.v. autoverkeer.	10
Arnhem	Verbinding Zevenaar-A12 Witte Kruis.	Ontlasten woonkernen en A12.	17
Nijmegen	Doorfietsroutes (o.a. Oostkanaaldijk, Ubbergseweg)	Voorkomen dat stedelijk wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	10
Nijmegen	HOV-maatregelen (lijnen tussen Nijmegen en omliggende kernen)	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	10
Nijmegen	Hubs/transferia (net buiten Nijmegen: o.a. Nijmegen-Noord, Beuningen, Malden	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	5
Nijmegen	Stedelijke maatregelen Fiets - buiten buca	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets stimuleren.	10
Nijmegen	N322 verbreden t.b.v. HOV in combinatie met hub Druten	Doorstroming HOV, stimuleren HOV gebruik t.b.v. West Nijmegen.	15
Nijmegen	S100 doorstromingsmaatregelen en DRIP's	Opvangen en doseren autoverkeer van/naar nieuwe woningen.	3
Nijmegen	Invalswegen: doseerpunten, busbanen	Opvangen en doseren autoverkeer van/naar nieuwe woningen.	3
Nijmegen	Optimaliseren kruispunten/VRI's	Opvangen veranderde verkeersstromen van/naar nieuwe woningen.	2
Nijmegen	HOV schaalsprong lijn 10 (onderzoek)	Onderzoek nut/noodzaak schaalsprong HOV naar BRT-systeem.	0,2

Grootschalige woonlocatie	Maatregel	Noodzaak	Investering Mln. euro Prijspeil 2022, excl. BTW
Arnhem Nijmegen	Hoogwaardig Openbaar Vervoer A325	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	4
Arnhem Nijmegen	Hoogwaardige fietsroute en brug Arnhem-Huissen	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	35
Arnhem Nijmegen	Doorstroming OV en auto Bemmel-Huissen-Arnhem	I.v.m. bereikbaarheid NEXTgarden.	6
Arnhem Nijmegen	Hoogwaardige fietsroute VeluweWaalpad	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	44
Arnhem Nijmegen	Lingekruising/A325, Lingekruising op poten voor hoogwater en oostwestverbindingen voor fiets in Middengebied	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	15
Arnhem Nijmegen	Mogelijkheden voor doelgroepstrook langs A325 voor openbaar vervoer	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	50
Totaal A-N			**579,2**
Foodvalley	Verbreding Rijnbrug	Voorkomen dat filevorming op Rijnbrug zodanig lang wordt dat file terugslaat op A15 in zowel de ochtend als avondspits en garanderen bereikbaarheid Foodvalley Zuid en Rivierenland.	150
Foodvalley samenvattend overzicht voorstel GWG en totaal			
Foodvalley	Het **OV-pakket** zoals opgenomen in de factsheet bevatten de minimale maatregelen voor de GWG-deelgebieden. Hierbij zijn keuzes gemaakt gericht op het realiseren van de belangrijkste verbindingen: • HOV lijn Ede - Veenendaal • HOV lijn Ede - Wageningen • Aanpak kwaliteit station de Klomp • Bereikbaarheid IC station De Klomp	Faciliteren mobiliteitstransitie om de groei van knelpunten op regionale en nationale infra (A1, A30, A12) af te remmen – Het totale benodigde OV-pakket voor de Verstedelijkingsstrategie is breder. Enkele belangrijke pijlers en denkrichtingen voor nader te bepalen maatregelen zijn (mede afhankelijk van de onderzoeken zoals hieronder benoemd): bediening IC stations Ede-Wageningen (investeringen nodig) en Veenendaal De Klomp, Verhogen frequentie Veenendaal-lijn met nieuw station ten zuiden van Veenendaal, HOV Foodvalley Zuid (Rondje WERV). – Kwartiersdienst Valleilijn (nu opgenomen voor na 2030, maatregel is eventueel wel voor 2030 te realiseren, Realiseren bediening station Barneveld Noord.	48,8 + PM
Foodvalley	Het **fietspakket** en hubs Opgenomen in de factsheet bevatten de minimale verbindingen nodig voor de GWG-deelgebieden en ontsluiten direct ook enkele andere woningbouwlocaties: • Fietsverbinding Ede - Barneveld • Fietsroute Kernhem - KennisAs (Wageningen) • Fietspad de Klomp - Veenendaal Centrum • Fietspad de Klomp – KennisAs (Wageningen)	Faciliteren mobiliteitstransitie om de groei van knelpunten op regionale en nationale infra (A1, A30, A12) af te remmen. Aanvullend hierop zijn diverse bovenregionale verbindingen nodig zoals het snelfietspad Arnhem-Wageningen en de verbinding Veenendaal-USP/Utrecht.	42 + PM

Grootschalige woonlocatie	Maatregel	Noodzaak	Investering Mln. euro Prijspeil 2022, excl. BTW
Foodvalley	In het **Autopakket** is één maatregel opgenomen noodzakelijk om de structuur rondom de A12 in Ede structureel te optimaliseren: • Auto ontvlechten + HUB Gelders vallei ziekenhuis	In het totale noodzakelijke pakket voor de woningbouw–opgave in Foodvalley zijn meer maatregelen en meer kennis noodzakelijk. Hieronder wordt daartoe het integrale onderzoek benoemd voor bereikbaarheid van de gehele verstedelijkingsregio. Duidelijk is al dat aanpak in Hoevelaken en Nijkerk noodzakelijk is (deels in combinatie met A1/A30/A28). Ook de lokale hoofdontsluitingswegen/provinciale wegen vragen op diverse plekken in regio Foodvalley om nader te bepalen maatregelen.	12 + PM
Totaal Foodvalley			**102,8 + PM**
Totaal			**832**

Overige maatregelen:

- **MIRT onderzoek spoor Utrecht-Arnhem, voor meerdere Grootschalige woonlocaties noodzakelijk om spoor te verbeteren (OAO notitie UAD), investering: PM**
- **MIRT Onderzoek bereikbaarheid 2030-2040 Arnhem Nijmegen Foodvalley**
- Bewonersaanpak, Stimuleren duurzaam vervoer bij verhuizing en nieuwvestiging, investering: 1 mln.
- Onderzoek A73 knooppunt Neerbosch, capaciteit verhogen, doorstroming hoofdwegennet, voorkomen terugslag op regionale net, investering: PM
- Onderzoek spoorverbinding Nijmegen-Eindhoven verbeteren, te beperkte capaciteit op deze verbinding, investering: PM
- Station Nijmegen Centrumzijde, Realisatie upgrade station Centrumzijde, Ivm indexatie en kostprijsstijgingen meerkosten 40 mln.
- Mobiliteitsmanagement multimodaal assen Foodvalley Zuid: PM

2. Onderbouwing bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen

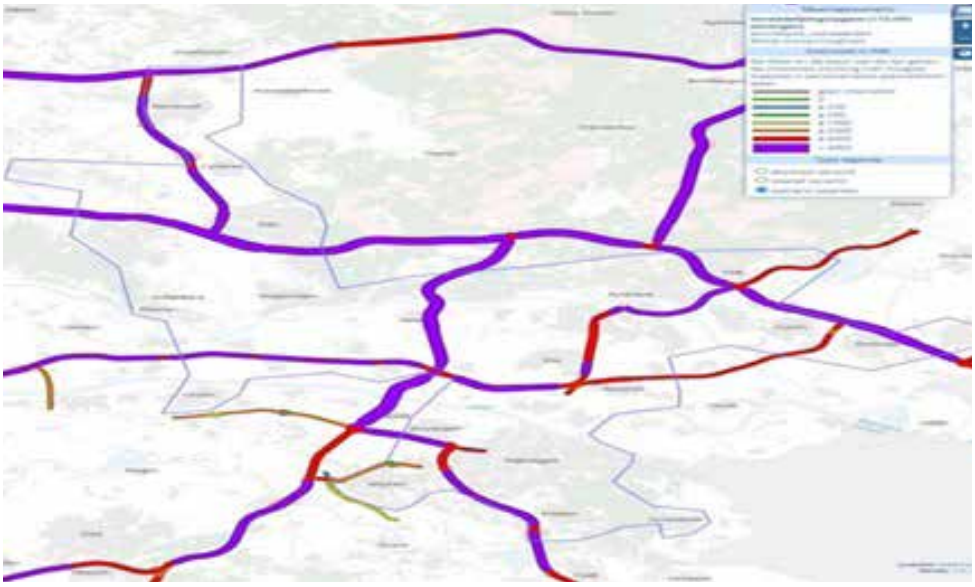
Conclusies IMA en mobiliteitsanalyse Verstedelijkingstrategie

Uit de IMA blijkt:

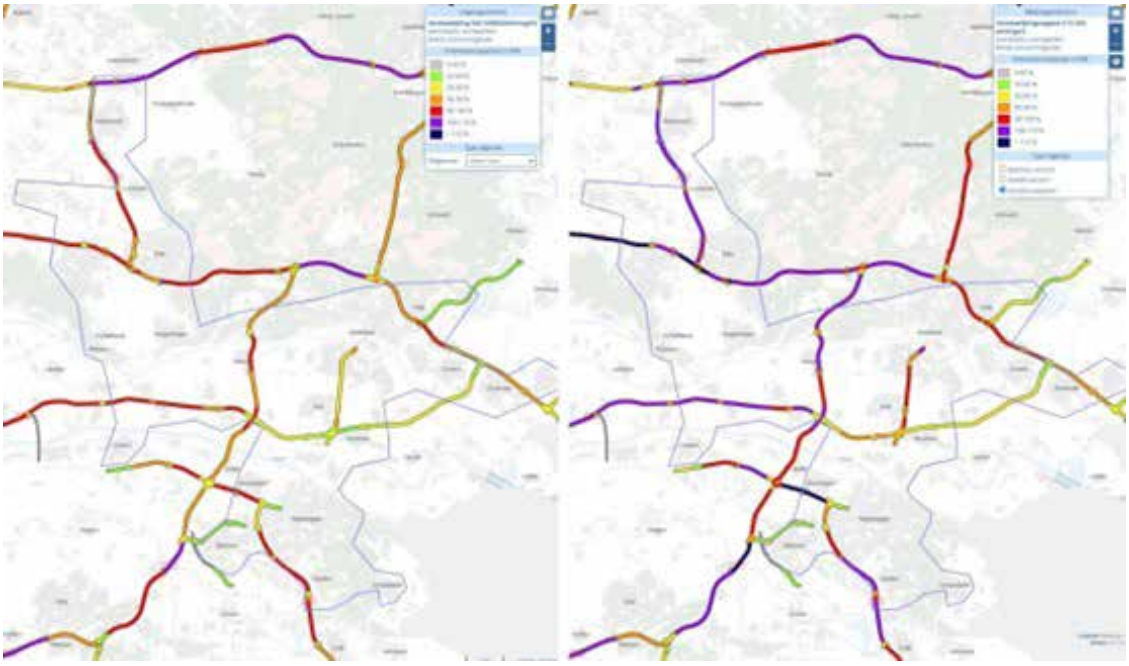
- In toenemende mate doen zich in WLO-Hoog potentiële capaciteitsknelpunten voor op de oostwestverbindingen langs de A1 en A12. Ontwikkelingen voor weg en spoor stapelen en komen samen op deze oost-westverbindingen.
- In WLO-Hoog heeft de congestie op een deel van het wegennet een negatieve impact op de ontwikkeling van de bereikbaarheid in delen van Overijssel en Gelderland. Deze zijn onder andere te vinden op de A12 (Arnhem-Utrecht), A1 (Apeldoorn-Amersfoort), A30, de A28 en A50.
- In het hoge scenario is ook sprake van een capaciteitsopgave in de trein. Dit geldt voor spoor Achterhoek-Arnhem en Foodvalley-Utrecht.

Uit de mobiliteitsanalyse en mobiliteitsscan Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley blijkt:

- We moeten uitgaan van een hogere groei van mobiliteit dan in landelijke modellen is opgenomen. De mobiliteit neemt toe met 17% tot 21%, terwijl in landelijke modellen wordt uitgegaan van 18%. Dat de groei door de Verstedelijkingsstrategie boven de hoge grens van de bandbreedte uitkomt betekent dat investeren in multimodale bereikbaarheid randvoorwaardelijk is voor het realiseren van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (waarbij 100.000 extra woningen worden geprogrammeerd).
- De druk op het mobiliteitsnetwerk in Arnhem Nijmegen Foodvalley is vergelijkbaar met de Randstad. De wegen lopen vast tussen stedelijke netwerken en binnen stedelijke netwerken. Dit is hier zichtbaar (paars staat vast):

- In onderstaande plaatjes, het effect Intensiteit/capaciteit snelwegen (prognose 2040 en inclusief verstedelijking). Alles ROOD is reeds kritiek, PAARS past feitelijk niet. Met de ontwikkelingen erbij wordt de maximale capaciteit bereikt op een groot aantal snelwegen (>100%): A50, A73, A12, A1 en A30

- Stresstest voor Arnhem-Oost, in de nabijheid veel potentiële knelpunten op onderliggend wegennet:

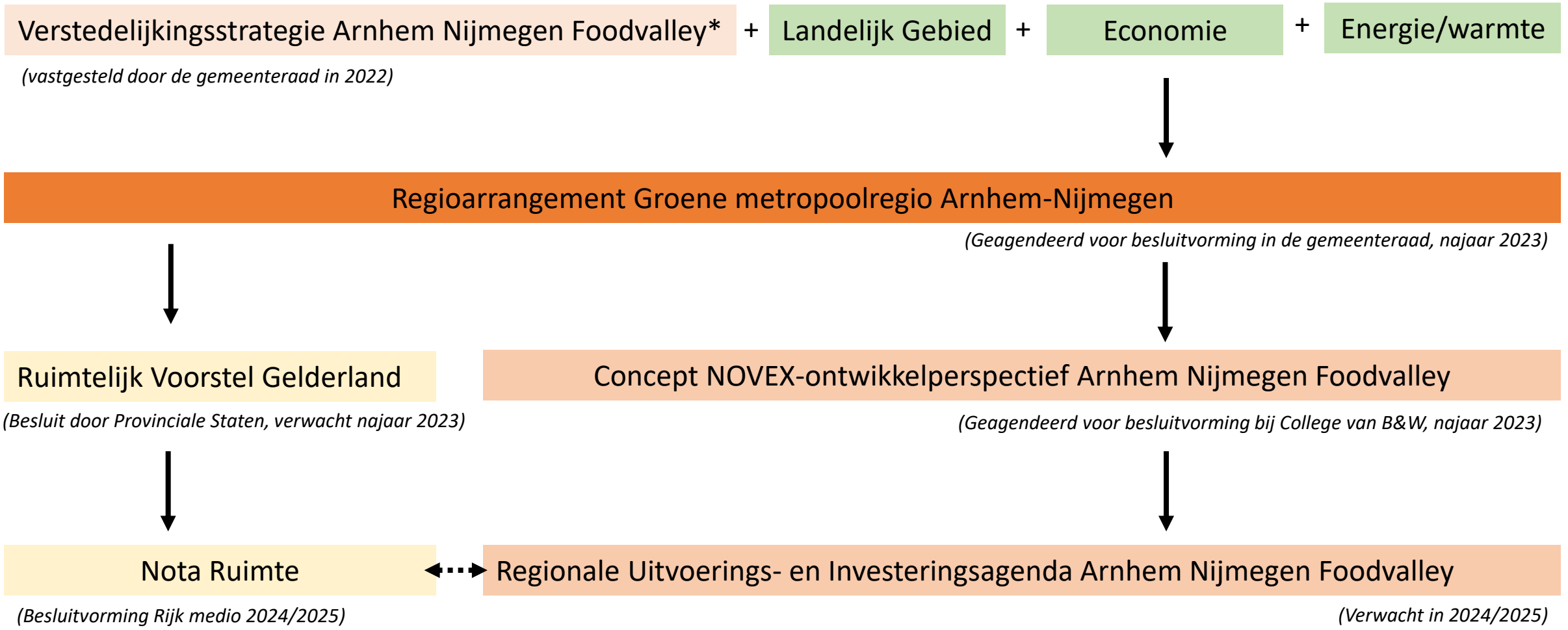
- Stresstest voor Nijmegen Winkelsteeg en Kanaalzone, zeer veel ritten, relatief hoge ritgeneratie en er ontstaan relatief veel nieuwe knelpunten in nabijheid wegennet:

- Om de groei van het aantal verplaatsingen aan te kunnen is op vele fronten een schaalsprong nodig voor OV, fiets (en in sommige gevallen voor weg). Hierbij gaat het om verbindingen tussen stedelijke netwerken en om ontsluiting van deze stedelijke netwerken op regionale schaal.
  Uit de analyses blijkt dat het stedelijke wegennet vastloopt door woningbouw. Om dit te voorkomen, zijn investeringen nodig in met name openbaar vervoer, fiets en hubs. Hiermee worden nieuwe woningen bereikbaar gemaakt. Belangrijk punt is dat openbaar vervoer, fiets en hubs ook moet worden versterkt, in termen van capaciteit en kwaliteit. Door de grote woonopgave lopen deze vervoerswijzen ook tegen de grenzen aan. Niet alleen is een forse investering in de infrastructuur voor het openbaar vervoer nodig.
  Er kan slechts van hoogwaardig openbaar vervoer – gericht op ontsluiting van bestaande en nieuwe woongebieden - sprake zijn als ook de frequentie van het OV op stedelijke corridors wordt versterkt. In deze tijd van extra hoge kosten voor het OV (personeelskosten, brandstofkosten) is dat zonder hulp van het Rijk moeilijk te realiseren. Dit zet extra druk op onze doelen om de groei van mobiliteit op een duurzame manier te laten plaatsvinden.
- Vanuit deze conclusies komen uit de Mobiliteitsanalyse Verstedelijkings–strategie de volgende no regret mobiliteitsmaatregelen naar voren:
  - Multimodale corridor A12: verstedelijkingsopgave vergroot knelpunt voor auto en/of OV. Oplossingsrichtingen uit OAO notitie spoor Utrecht-Arnhem-Duitse grens:
    - RegioExpres, vrije kruising Arnhem-oost en station Presikhaaf
    - Spoor Utrecht-Arnhem
- Hoofdwegennet westkant Nijmegen: verstedelijkingsopgave vergroot knelpunten voor de auto in alle gevallen vanwege grote concentratie van de opgave in deze omgeving in alle scenario's. Oplossingsrichtingen die onderzocht moeten worden zijn autoverkeer uit Rijk van Nijmegen en Rivierenland opvangen met P&R en treinhubs en verbeteren fietsverbindingen.
  Stedelijke infrastructuur Arnhem en Nijmegen: deze steden lopen tegen hun grenzen aan als middelgrote/grote stad. Voor verdere groei is in alle scenario's een systeemsprong nodig. De ruimte is beperkt in de stad. Ook voor slimme en schone mobiliteit, bijvoorbeeld uitbreiding van het fietsnetwerk.
  Om de nieuwe woningen bereikbaar te maken, zal onderzocht moeten worden wat de effecten zijn van autoluw beleid, mobiliteitsmanagement om autogebruik te reduceren en mijden en spreiden te stimuleren en uitbreiden aanbod P&R en transferia. En welke capaciteitsuitbreiding nodig en mogelijk is.
- Intraregionale ontsluiting Foodvalley Zuid: dit stedelijke gebied loopt tegen haar grenzen aan. Anders dan de middelgrote/grote steden Arnhem en Nijmegen is Foodvalley Zuid een stedelijk weefsel van kleine en middelgrote kernen. De steden in deze regio hebben zeer veel onderlinge samenhang die in alle scenario's sterk toeneemt. De vierkant die Veenendaal, Ede, Wageningen en Rhenen verbindt is als het ware een ringweg van de stedelijke regio.
  De steden hebben een sterke regionale functie voor Foodvalley Noord,
- wat vanwege het landelijke karakter grotendeels is aangewezen op de auto. De ontsluiting richting het zuiden (Rivierenland, Nijmegen, Brabant) is zeer beperkt. Oplossingsrichtingen die onderzocht moeten worden zijn verdere intensivering autoluw beleid, mobiliteitsmanagement, meer vrij OV aanbod langs de assen van de vierkant (HOV Foodvalley Zuid/WERV) en meer vrij fietsaanbod, met nieuwe routes door het Binnenveld, vrije fietsinfra langs de assen van de vierkant.

Processchema ruimtelijke trajecten provincie & Rijk

Bijlage bij het raadsvoorstel Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Schema geeft op hoofdlijnen de onderlinge samenhang tussen de verschillende ruimtelijke trajecten weer en is bedoeld als ondersteuning bij het raadsvoorstel Regioarrangement

**NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley is de nieuwe naam voor de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley*

BEHANDELRESULTAAT

20.30 – 22.00 Informatief/meningsvormend

Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp, collegiaal vervangen door N. Kundic

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Brandts (D66), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Malda (CU), Aït Chrif (PvdA), Van Plateringen (BBA) en Groot (CDA).

De fracties van PvdD, PVV, FvD, DENK en SP zijn niet aanwezig.

Bespreking
Gestart is met de inspraak van de heer Barends. Vervolgens is gestart met de meningsvormende fase. Daarin heeft in twee termijnen onderling debat plaatsgevonden en zijn vragen gesteld aan de wethouder en zijn die vragen beantwoord door de wethouder.

Conclusie
De bespreking is afgerond en het voorstel kan als hamerstuk worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

Titel/onderwerp: **Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem /** correctie raadsbesluit d.d. 25 oktober

Raadsadviseur: J. Kersten Telefoonnr: 06 10470929 Jozef.kersten@arnhem.nl

Van:	Agendacommissie	Ambtenaar:	Petra Wielaard
Portefeuillehouder:	Griffier (technisch/juridisch)	Telefoonnr:	0631108054
		E-mailadres:	Petra.wielaard@arnhem.nl
Doel activiteit	Informerend (I) & Meningsvormend (M1)		
Toelichting	**Kernboodschap** Het reglement van Orde voor de Politieke Avond is herzien door een werkgroep onder voorzitterschap van het raadslid Mattijs Loor. De werkgroep heeft het hele reglement doorgenomen en stelt inhoudelijke verbeteringen voor. Ook maakte zij taalkundige aanpassingen om de leesbaarheid van het reglement te bevorderen. Terzijde wordt voorgesteld het besluit van de raad van 25 oktober 2022 te corrigeren. **Aandachtspunten** • Als technisch/juridisch portefeuillehouder treedt de raadsgriffier op. De voorzitter en de leden van de werkgroep zijn in de gelegenheid om hun fractiestandpunten in te (laten) brengen.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Start en afronding van de informatieve en de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	*technische vragen dienen vooraf te worden gesteld.* <u>Informatieve fase</u> Tot op heden hebben zich nog geen insprekers gemeld. <u>Vergaderorde M1</u> Er wordt in twee termijnen vergaderd. - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. - De raadsgriffier reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De raadsgriffier beantwoordt de gestelde vragen waarbij hij het gevoelen van en het verloop van de besprekingen in de raadswerkgroep kan weergeven, een toelichting van juridische aard kan geven en waarbij hij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de raadsgriffier ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.		

	Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel 'Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem'
Bijlage 1: Tekst Reglement van Orde met wijzigingsopmerkingen
Bijlage 2: Tekst Reglement van Orde zonder wijzigingsopmerkingen
Bijlage 3: Inhoudsopgave Reglement van Orde
Bijlage 4: Transponeringstabel
Bijlage 5: Notitie Agendacommissie ‘Instrument gespreksnotities’

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4001215

Onderwerp: Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Kernboodschap

Het reglement is herzien door een werkgroep onder voorzitterschap van het raadslid Mattijs Loor. De werkgroep heeft het hele reglement doorgenomen en stelt inhoudelijke verbeteringen voor. Ook maakte zij taalkundige aanpassingen om de leesbaarheid van het reglement te bevorderen.

Voorstel

- Wijzingen van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem.

- Correctie van het besluit van de raad van 25 oktober 2023 over de wijziging van de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning.

Inleiding

- **Wijziging van het Reglement van Orde**

Na de aanbeveling van de heer Louter in de notitie “Samen werken voor de stad” om te reflecteren op het Reglement van Orde, heeft een raadswerkgroep onder voorzitterschap van Klaartje Koorn en Mattijs Loor zich de opdracht gesteld om het gehele Reglement van Orde voor de Politieke Avond door te lichten en indien nodig concrete voorstellen doen voor aanpassingen.
De opdracht luidde als volgt: Integrale reflectie van het Reglement van Orde waarbij zowel vanuit de theorie als praktijk wordt gekeken naar verbeterpunten. Hiervoor voorstellen aandragen, eventueel op basis van tussentijdse proefperiode(n). De uitkomst dient ondersteunend zijn aan de positie van de raad en de voorzitter(s).

GEMEENTE Arnhem

Een aantal van de voorgestelde wijzigingen zijn:

Onderdelen van besluitvorming
Er wordt voorgesteld om de indeling in- en de terminologie van fases te verlaten en te vervangen door ‘onderdelen’. Dat betekent dat er afscheid genomen wordt van de termen ‘M1’en “M2”, deze worden niet langer gebruikt. In de plaats daarvan worden de onderdelen van het besluitvormingsproces uitgebreider en daarmee duidelijker beschreven en benoemd.
Het besluitvormingsproces zal gaan bestaan uit de volgende vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking. Daarbij is de wijze van doorverwijzing verduidelijkt bij de onderdelen meningsvormende bespreking en de bespreking van amendementen en/of moties. Dit zal de raadskamers meer behulpzaam zijn bij het bepalen van het vervolgproces. De orde van de bespreking van amendementen en moties is gelijkgetrokken aan de overige beraadslagingen: namelijk in twee termijnen. Daarmee is de harmonisatie van de orde verder doorgevoerd.

Orde van een interpellatieverzoek
Het stellen van aanvullende vragen door de interpellant wordt onderdeel gemaakt van de eigen termijn van de interpellant. Hierdoor worden de positie van de interpellant en de positie van de overige leden van de raad gelijk wat betreft het stellen van aanvullende vragen; interpellant en overige leden van de raad kunnen in hun eerste termijn overgaan tot het stellen van aanvullende vragen. De aanvullende vragen worden hierdoor onderscheiden van de interpellatievragen; dit is wenselijk gezien het (politieke) gewicht van de interpellatievragen. Het ‘privilege’’ van de interpellant om twee maal het woord te voeren tijdens het stellen van de interpellatievragen wordt teruggebracht tot het éénmaal voeren van het woord. De interpellant en het college voeren driemaal het woord (interpellatie, 1e en 2e termijn debat) en de overige leden van de raad tweemaal (1e en 2e termijn debat)

Introductie van een nieuw instrument; de gespreksnotitie
De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.
Als het in het belang is van de raad dan kan de Agendacommissie (lees: het db van de Agendacommissie) een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Dat maakt onder voorwaarden de weg voor het college vrij om een verzoek daartoe te doen. Het college kan dit verzoek doen in de vorm van een gespreksnotitie aan de raad. In de gespreksnotitie wordt duidelijk wat het onderwerp van de bespreking is, wat het doel is van de bespreking, waarom het van belang is dat dit onderwerp wordt besproken, wat van raadsleden wordt verwacht tijdens de bespreking, of er sprake is van een raadsbevoegdheid, of en hoe de

bespreking zich verhoudt tot een nog te nemen besluit door de raad, wat de urgentie is van de bespreking en ten slotte wat de gewenste vorm van de bespreking is. De raadsleden kunnen zich op basis van de gespreksnotitie voorbereiden op de bespreking.

Aanhouden van moties
De mogelijkheid wordt geschapen om een motie vreemd aan te houden als het onderwerp van de motie binnenkort op de agenda komt. De afweging om de motie aan te houden dan wel ingediend te houden als motie vreemd aan de orde berust bij de indiener.

Inspreken, rondvraag en mededelingen
De term ‘vragenuurtje’ wordt overal vervangen door ‘rondvraag’. De raadswerkgroep stelt voor om na afronding van de rondvraag direct te starten met de raadsvergadering. Hiervoor is overigens geen aparte bepaling in het reglement opgenomen.
Rondvragen mogen geen technische vragen bevatten en fracties kunnen maximaal 2 aanvullende vragen stellen. Wanneer er gebruik gemaakt wordt van het vrije inspreekrecht, dan kan er per fractie één vraag gesteld worden aan de inspreker.

Taalkundige wijzigingen, technische aanpassingen en actualisatie
De raadswerkgroep heeft daar waar mogelijk de tekst genderneutraal gemaakt, zijn technische aanpassingen doorgevoerd en is de tekst geactualiseerd op correctheid en actualiteit van gebruikte termen, titels, benamingen etc.

- **Correctie raadsbesluit d.d. 25 oktober 2023 betreffende de wijziging van de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning**

Abusievelijk is in het raadsvoorstel en het besluit van 25 oktober 2023 inhoudende de Wijziging van de Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning een foutief artikelnummer vermeld. Daar waar bedoeld was om artikel 6 te wijzigen is in het voorstel en het besluit artikel 5 vermeld. De formele correctie van deze omissie maakt onderdeel uit van dit raadsvoorstel.

Beoogd effect

Een modern, actueel en duidelijk Reglement van Orde waarin de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de regels die gelden tijdens de onderdelen van de Politieke Avond vergroot is.

Argumenten

In 2018 zijn in het vergadermodel van de raad de zogenaamde ‘M1’ en “M2” fase van besluitvorming ingevoerd. Benaming, orde en doorverwijzing van en tussen deze fases hebben onvoldoende duidelijk gestalte gekregen. De orde zit de raad nog niet gegoten als een jasje. Een verduidelijking in terminologie, harmonisering van de orde en eenduidige regels voor doorverwijzing beogen hierin verbetering aan te brengen.

In 2015 zijn de regels voor het interpelleren voor het laatst aangepast. Destijds besloot de raad het voorrecht of privilege van de interpellant in enige mate uit te breiden. Het is niet in geding of dit voorrecht moet blijven bestaan, wel aan de orde is de wens om het voorrecht in enige mate te beperken.

Mits in goede banen geleid kan het bespreken van een onderwerp op basis van een gespreksnotitie van het college de raad vroegtijdig in positie brengen. Daarom wordt in dit voorstel, onder nadere voorwaarden, de mogelijkheid hiertoe in het leven geroepen.

Aan het raadsinstrument van de motie wordt in dit voorstel licht gesleuteld. Voor het eerst wordt de mogelijkheid in het leven geroepen om een motie aan te houden, waarbij het laatste woord aan de indiener blijft.

Kanttekeningen en risico’s

De raad zal even moeten wennen aan een aantal nieuwe regels. Van belang is daarbij op te merken dat er met deze wijziging van het regelement geen fundamentele wijziging van het vergadermodel wordt doorgevoerd. Een risico dat de nieuwe regels en de toepassing ervan een zorgvuldig besluitvormingsproces zullen hinderen is niet aan de orde.

Participatie

De raadswerkgroep heeft verslag gedaan van zijn werkzaamheden aan de Agendacommissie. De Agendacommissie heeft op 1 november kennisgenomen van het verslag en het concept raadsvoorstel [en heeft besloten om het door te geleiden voor bespreking in de raadskamer ter voorbereiding op besluitvorming.]

Financiën

Dit voorstel heeft beperkte financiële consequenties die bestreden kunnen worden uit de budgetten van de raad.

Uitvoering

Beoogde ingangsdatum van het nieuwe Reglement van Orde is 1 januari 2024. In de aanloop naar die datum zal de griffie daar waar nodig de nieuwe regels introduceren en toelichten bij alle deelnemers aan de vergaderingen. Bijzondere aandacht zal daarbij worden gewijd aan de instructie van de voorzitters van de raadskamers en de raad onder wiens leiding de nieuwe regels worden toegepast.

Communicatie

De wijzigingen worden onder de aandacht gebracht van alle betrokkenen. Een bijlage van de integrale tekst van het reglement waarin de wijzigingen worden voorzien van een toelichting maakt het overzien van alle wijzigingen eenvoudig.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Ontwerpbesluit
- Tekst Reglement van Orde
- Aangepaste inhoudsopgave Reglement van Orde
- Transponeringstabel
- Notitie Agendacommissie ‘instrument gespreksnotitie’

RAADSVOORSTEL

Besluit van	20 december 2023
Zaaknummer	4001215

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van Agendacommissie van 1 november 2023, nummer: 4001215;

gelet op artikel 16 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het navolgende Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2024 vast te stellen:

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE POLITIEKE AVOND VAN DE GEMEENTE ARNHEM 2024

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

Politieke Avond:	aanduiding voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers van de gemeente Arnhem
Raadskamer:	een commissie als bedoeld in artikel 82 van de Gemeentewet
Agendacommissie:	de commissie belast met de voorbereiding en agendering van de Politieke Avond
Presidium:	de vergadering van voorzitter, vice voorzitter en fractievoorzitters belast met het bestuur van de raad
Voorzitter:	de voorzitter van de raad of diens vervanger
Vicevoorzitter:	de vervanger van de voorzitter van de raad, tevens voorzitter van de Agendacommissie
Kamervoorzitter:	de voorzitter van een raadskamer of diens vervanger

Arnhem GEMEENTE

College:	het college van burgemeester en wethouders van Arnhem
Fractie:	De leden van de raad die tot dezelfde politieke groepering behoren
Initiatiefvoorstel:	Een door een raadslid ingediend voorstel voor een verordening of voor een ander besluit ter behandeling in de raad
Amendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Subamendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Motie:	korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens, verzoek of opdracht wordt uitgesproken
Politieke groepering:	groep mensen die zich organiseert en afspraken maakt op basis van gemeenschappelijke politieke uitgangspunten, met als doel deel te nemen aan het politiek bestuur
Persoonlijke Beleidsopvattingen:	Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud

1. De vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers vinden plaats op woensdag, beginnen om 18.45 uur, eindigen om 23.15 uur en worden gehouden in het stadhuis.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 17 en 18 van de Gemeentewet kan de Agendacommissie in bijzondere gevallen een andere dag en/of een ander aanvangsuur en eindtijdstip bepalen of een andere locatie aanwijzen.

3. Een Politieke Avond kan bestaan uit:
   a. het inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen;
   b. de rondvraag voor raadsleden en fractievolgers;
   c. de mededelingen van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester;
   d. de informatieve raadskamervergadering;
   e. de meningsvormende raadskamervergadering;
   f. de besluitvormende raadsvergadering;
   g. overige (informatieve) raadsactiviteiten.

Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming

1. Het besluitvormingsproces bestaat uit vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking.
2. De raadskamers bereiden de besluitvorming van de raad voor in de informatieve en meningsvormende bespreking en in de bespreking van de amendementen en/of moties.
3. Het inspreken op geagendeerde onderwerpen vindt plaats in de informatieve bespreking.
4. De Agendacommissie kan bepalen dat ten aanzien van een voorstel of onderwerp geen of minder voorbereidende besprekingen nodig zijn.
5. De raad kan een direct in de besluitvormende bespreking gebracht voorstel op verzoek van een of meer leden terugverwijzen voor bespreking in een raadskamer.

Artikel 4 Het Presidium

1. Er is een presidium dat bestaat uit de voorzitter, de vice voorzitter en de fractievoorzitters.
2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het presidium vervangt.
3. Het presidium kan anderen uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het Presidium.
4. Het presidium doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie en het functioneren van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.
5. Het presidium regelt de werkzaamheden in een reglement voor het Presidium.

Artikel 5 De Agendacommissie

1. Er is een commissie als bedoeld in artikel 83 van de Gemeentewet, genaamd Agendacommissie die bestaat uit de vice voorzitter van de raad en de voorzitters van de raadskamers (maximaal een per fractie) ; overige fracties kunnen een fractielid afvaardigen.
2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:
   a. het voorbereiden en vaststellen van voorlopige agenda's voor raadsvergaderingen en raadskamervergaderingen;
   b. het vaststellen van de vergadercyclus van de Politieke Avond;
   c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Gemeentewet.

3. De vicevoorzitter van de raad is voorzitter van de Agendacommissie
4. De agendacommissie regelt de werkzaamheden in een reglement voor de Agendacommissie

Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond

1. De voorzitter van de Agendacommissie roept ten minste vijf dagen voor een Politieke Avond de leden van de raad, de fractievolgers, de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris en de fracties op door middel van het plaatsen van de agenda in het raadsinformatiesysteem onder vermelding van dag, plaats en tijdstip van de Politieke Avond.
2. Ingeval de Politieke Avond bestaat uit een besluitvormende raadsvergadering wordt de oproep door de voorzitter van de raad gedaan.
3. In spoedeisende gevallen kan na het oproepen tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een Politieke Avond een aanvullende agenda worden opgesteld en in het raadsinformatiesysteem worden geplaatst.
4. De Agendacommissie plaatst een complex raadsvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk op de agenda van een raadskamer, doch niet eerder dan nadat tien dagen zijn verstreken na de plaatsing van het raadsvoorstel in het raadsinformatiesysteem.
5. Indien voor informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, wordt deze informatie in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem geplaatst.

Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

1. De Burgemeester, de wethouders en de gemeentesecretaris worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de Politieke Avond, tenzij de Agendacommissie anders beslist.
2. Burgemeester en wethouders kunnen deelnemen aan de beraadslagingen.
3. De burgemeester en de wethouders kunnen zich op de Politieke Avond laten bijstaan door ambtenaren die zij aanwijzen.

Hoofdstuk 2 Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen

Artikel 8

1. Burgers, organisaties of instellingen die de raad over een onderwerp willen toespreken kunnen een verzoek daartoe richten aan de voorzitter van de Agendacommissie.
2. Het woord kan niet worden gevoerd:
   a. over onderwerpen betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b. indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c. over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d. over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e. voor het uitdragen van boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f. over een onderwerp dat primair behoort tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders en dat nog niet aan het college of een lid daarvan is voorgelegd;
   g. door een politieke groepering;
   h. als over het onderwerp onlangs inspraak mogelijk is geweest of op korte termijn inspraak mogelijk is.
3. Na beoordeling van het verzoek kunnen betrokkenen worden uitgenodigd om tijdens een Politieke Avond aanwezig te zijn om het woord te voeren.
4. Naar aanleiding van het inspreken kan iedere fractie één vraag aan de inspreker stellen
5. De voorzitter stelt de spreektijden vast.
6. De voorzitter kan in het belang van een goede vergaderorde of vanwege het ontbreken van voldoende belang besluiten om van uitnodiging van betrokkenen af te zien.

Hoofdstuk 3 De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester

Artikel 9 Rondvraag

1. Ieder raadslid of fractievolger kan tijdens een Politieke Avond een mondelinge vraag stellen aan het college of de burgemeester.
2. De vraag moet kort en duidelijk geformuleerd zijn, één onderwerp betreffen, mag uit maximaal drie deelvragen bestaan, mag geen technische vragen bevatten en moet schriftelijk worden ingediend bij de griffie, uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voor

de dag van de Politieke Avond.

3. De griffie brengt de vragen zo spoedig mogelijk na indiening ter kennis van de leden van de raad, de fractievolgers, het college en de gemeentesecretaris door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. De vragen worden met een maximum van zes (bij een rondvraag van 45 minuten) dan wel acht (bij een rondvraag van 60 minuten), in dezelfde vergadering behandeld en beantwoord, op basis van een selectie op basis van actualiteit, maatschappelijke en politieke urgentie. De selectie wordt uitgevoerd door de vice voorzitter, op advies van de griffie.
5. Vragen die niet tot de selectie behoren, vervallen.
6. Vragen die betrekking hebben op een onderwerp dat in behandeling is of komt in een raadskamer of in de raad, worden niet in behandeling genomen. Deze vragen dienen te worden gesteld in de raadskamer die het onderwerp behandelt of in de raad
7. De vragensteller wordt tijdens de rondvraag het woord verleend om de vraag te stellen en een toelichting te geven (1,5 minuut). Het college en/of de burgemeester wordt het woord verleend om de vraag te beantwoorden (1,5 minuut).
8. Na de beantwoording wordt de vragensteller desgewenst het woord verleend om één aanvullende vraag te stellen.
9. In de tweede termijn mogen alle leden en fractievolgers vervolgvragen stellen (maximaal 2 per fractie per rondvraag).
10. Indien leden of fractievolgers naar aanleiding van het stellen van een vraag een debat willen voeren, dan richten zij daartoe een gemotiveerd agenderingsverzoek aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 10 Mededelingen van het college en de burgemeester

1. De wethouders en de burgemeester kunnen tijdens een Politieke Avond mondelinge mededelingen doen.
2. Het verzoek om een mededeling te doen moet onder vermelding van het onderwerp worden ingediend bij de vice voorzitter.
3. De griffie brengt de onderwerpen waarover mededelingen worden gedaan zo spoedig mogelijk na de indiening ter kennis van de leden van de raad en de fractievolgers door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

Artikel 11 Overige bepalingen

1. De rondvraag/mededelingen wordt voorgezeten door de voorzitter dan wel de vice voorzitter van de raad.
2. De maximale tijd voor de rondvraag/mededelingen bedraagt 45

minuten dan wel 60 minuten (1e rondvraag na mei-, zomer- en kerstreces en na behandeling Perspectiefnota en Begroting)

3. Tijdens de rondvraag en mededelingen gedane toezeggingen en gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd door de griffie.

Hoofdstuk 4 De raadskamers

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers

1. Er zijn raadskamers. Deze zijn bestemd voor discussie tussen de fracties, de uitoefening van het inspreekrecht, overleg met het college en de voorbereiding van de besluitvorming in de raad.
2. Iedere raadskamer bestaat uit een raadskamervoorzitter en door de fracties aan te wijzen raadsleden en/of fractievolgers.
3. Per onderwerp dat in een raadskamer aan de orde is wijzen de fracties één lid als woordvoerder aan.
4. Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, leggen de fractievolgers in handen van de voorzitter van de raad de eed of belofte af.
5. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van een raadskamer die geen raadslid zijn (fractievolgers).
6. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal drie personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.
7. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal vijf personen voor beëdiging als fractievolger voordragen.
8. Op gemotiveerd verzoek van een fractie kan de Agendacommissie, indien er sprake is van bijzondere omstandigheden, een afwijking toestaan van het gestelde in het zesde en zevende lid.
9. De fracties doen van een aanwijzing of het ontslag als fractievolger schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 13 De raadskamervoorzitter

1. De voorzitters van de raadskamers worden door de Agendacommissie aangewezen.
2. De raadskamervoorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van deze verordening;
   d. hetgeen deze verordening de raadskamervoorzitter verder opdraagt.
3. Bij verhindering van de raadskamervoorzitter voorziet de Agendacommissie in vervanging.

Artikel 14 Raadsadviseur

De raadskamer wordt ondersteund door een raadsadviseur.

Hoofdstuk 5 De Raad

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders

1. Bij benoeming van een nieuw lid van de raad stelt de raad een commissie in bestaande uit drie leden van de raad. De commissie onderzoekt de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van het nieuwbenoemde lid en het proces-verbaal van het centrale stembureau.
2. De commissie brengt na het onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt; de raad beraadslaagt over het verslag van de commissie.
3. Na een verkiezing voor de leden van de raad roept de voorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 18 van de Gemeentewet, de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
4. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuwbenoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
5. Bij de benoeming van een wethouder wordt overeenkomstig het eerste lid een commissie ingesteld welke onderzoekt of de kandidaat voldoet aan de eisen van de Gemeentewet. De werkwijze van deze commissie is overeenkomstig het tweede lid.

Artikel 16 Fracties

1. De leden van de raad, die door het centrale stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.
2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie voor de eerste vergadering van de raad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad wil voeren.

3. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
a. indien:
1° één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
2° twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
3° één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie;
wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.

b. Met de onder a beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende Politieke Avond na de mededeling daarvan.

4. Een nieuwgevormde fractie als bedoeld in het derde lid onder 1 wordt aangeduid als ‘groep’ gecombineerd met de naam van de fractievoorzitter.

5. Een nieuwe naam van een fractie die voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging

Artikel 17 Voorzitter van de Raad

1. De voorzitter is belast met:
a. het leiden van de vergadering;
b. het handhaven van de orde in de vergadering;
c. het doen naleven van het reglement van orde;
d. hetgeen de wet of dit reglement de voorzitter verder opdraagt.

2. De voorzitter wordt vervangen door de vicevoorzitter

Artikel 18 Vicevoorzitter van de Raad

1. De raad benoemt een van de leden tot vice voorzitter.
2. De vicevoorzitter is belast met de waarneming van het voorzitterschap van de raad.
3. De vicevoorzitter wordt benoemd voor een periode van twee jaar en kan worden herbenoemd.
4. De raad kan de vicevoorzitter ontslaan.
5. De vicevoorzitter kan ontslag nemen. Deze doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.
6. De vicevoorzitter is tevens voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 19 Griffier

1. De griffier is in elke vergadering van de raad aanwezig.
2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen ambtenaar.
3. De griffier kan, indien daartoe door de voorzitter van de raad om wordt verzocht, aan de beraadslagingen in de raadsvergadering deelnemen.

Hoofdstuk 6 HET VERLOOP VAN HET BESLUITVORMINNGSPROCES

PARAGRAAF 1 BEELDVORMING: DE INFORMATIEVE BESPREKING

Artikel 20 Doel en vorm

1. De informatieve bespreking is bestemd voor het vergaren van informatie over voorstellen aan de raad en andere onderwerpen.
2. De informatieve bespreking kan onder meer bestaan uit het inspreken, (technisch) overleg, hoorzittingen, ambtelijke presentaties en uitwisseling en/of overdracht van informatie.

Artikel 21 Spreekrecht tijdens de informatieve bespreking

1. Eenieder kan een verzoek doen om met betrekking tot een onderwerp dat op de agenda staat het woord te voeren.
2. Het woord kan niet gevoerd worden:
   a) over de agendapunten betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b) indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c) over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d) over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e) voor boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f) door een politieke groepering;
   g) indien de kamervoorzitter in het belang van een goede vergaderorde of bij het ontbreken van voldoende belang het verzoek in te spreken afwijst. Hiervan doet de kamervoorzitter bij het begin van de vergadering mededeling.

3. Het inspreken vindt plaats in de vorm van een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers en/of het onderwerp hiertoe aanleiding geeft.
4. De kamervoorzitter kan besluiten spreektijden te hanteren.

Artikel 22 Beëindiging informatieve bespreking

1. Wanneer over een onderwerp alle relevante informatie is uitgewisseld, sluit de raadskamer de informatieve bespreking. Bij een eventuele stemming over het sluiten van de informatieve bespreking heeft iedere aanwezige woordvoerder een gelijke stem. Voor het sluiten van de bespreking is een meerderheid van de stemmen benodigd.
2. Nadat de informatieve bespreking is afgesloten, wordt een raadsvoorstel door de Agendacommissie, gehoord de opvatting van de raadskamer, naar een volgende bespreking doorgeleid.
3. De Agendacommissie kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
4. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt alleen tot stand als alle in de vergadering aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen.

Artikel 23 Behandelresultaat

Van een informatieve bespreking vergadering wordt een behandelresultaat opgesteld.

PARAGRAAF 2 MENINGSVORMING

PARAGRAAF 2.1 ALGEMEEN

Artikel 24 Spreekregels

1. Per onderwerp wordt het woord gevoerd door één vertegenwoordiger per fractie.
2. De agendacommissie kan besluiten spreektijden toe te passen tijdens meningsvormende besprekingen en tijdens de bespreking van amendementen en moties.
3. Op voorstel van de voorzitter of een of meerdere woordvoerders kan de raadskamer besluiten tijdens de vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijden

Artikel 25 Vergaderquorum

1. Een meningsvormende bespreking of een bespreking van amendementen en moties wordt niet geopend zolang niet minstens

de helft van het aantal in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig is.

2. Indien op grond van het eerste lid een vergadering niet kan worden geopend, agendeert de Agendacommissie het onderwerp in een vergadering op een volgende Politieke Avond.

3. Voor het openen van de vergadering, bedoeld in het tweede lid, behoeft niet minstens de helft van de in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig te zijn.

Artikel 26 Verslag

Van een meningsvormende vergadering wordt een beeld- en geluidsverslag gemaakt. Tevens wordt een raadskameradvies opgesteld.

PARAGRAAF 2.2 DE MENINGSVORMENDE BESPREKING

Artikel 27 Orde

1. De meningsvormende bespreking is een raadskamervergadering en bestemd voor het uitwisselen van fractiestandpunten, het stellen van vragen en het voeren van discussie over voorstellen aan de raad en overige onderwerpen.

2. Tijdens de meningsvormende bespreking worden in maximaal twee termijnen de vragen gesteld en de standpunten besproken. Na beëindiging van de tweede termijn is de meningsvormende bespreking afgesloten

3. Nadat de meningsvormende bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid. Doorgeleiding kan plaatsvinden naar de bespreking van amendementen en moties of naar de besluitvormende bespreking.

4. Indien het aantal in te dienen amendementen en/of moties gering is, kan worden besloten deze direct in de besluitvormende vergadering te bespreken.

5. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).

6. De raadskamer kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.

7. Een besluit als bedoeld in het zesde lid komt alleen tot stand als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen

PARAGRAAF 2.3 DE BESPREKING VAN AMENDEMENTEN EN MOTIES

Artikel 28 Orde

1. De bespreking van amendementen en/of moties vindt plaats indien men wil overgaan tot het indienen van amendementen en/of moties.
2. Alvorens de bespreking plaatsvindt, dienen de fracties die dat wensen uiterlijk op de maandagochtend 12.00 uur de concept amendementen en/of moties in.
3. Tijdens de bespreking wordt ieder amendement of motie in maximaal twee termijnen besproken.
4. Nadat de bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
5. Een besluit als bedoeld in het vierde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).

PARAGRAAF 3 BESLUITVORMING: DE RAADSVERGADERING

Paragraaf 3.1 Algemeen

Artikel 29 Doel en vorm

1. De besluitvormende vergadering is een raadsvergadering en is bestemd voor het beslissen over raadsvoorstellen en het controleren van het gevoerde bestuur.
2. De raadsvergadering vindt plaats in de raadzaal. De Agendacommissie kan beslissen een andere locatie aan te wijzen.
3. De voorzitter, de leden van het college van burgemeester en wethouders en de griffier hebben een vaste zitplaats. De zitplaats van de leden van de raad wordt, door de voorzitter van de raad na overleg in het Presidium, bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.
4. De aanwijzing kan, na bespreking in het Presidium, door de voorzitter worden herzien.

Artikel 30 Agenda

1. Bij aanvang van de vergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de voorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.
2. Het aan de agenda toevoegen van onderwerpen vindt slechts plaats in spoedeisende gevallen.
3. Op verzoek van een lid of op voorstel van de voorzitter kan de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 31 Presentielijst

Ieder ter vergadering komend lid tekent na aankomst in de vergaderzaal de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de griffier door ondertekening afgesloten.

Artikel 32 Spreekregels

1. De leden van de raad en de leden van het college en de burgemeester spreken ieder vanaf het voor hen bestemde spreekgestoelte, tenzij de voorzitter toestaat dat van een andere plaats wordt gesproken. Zij richten zich tot de voorzitter.
2. Een lid van de raad voert slechts het woord na het aan de voorzitter gevraagd en van deze gekregen te hebben.
3. De voorzitter verleent het woord als eerste aan de fracties die een of meerdere amendementen en/of moties indienen.
4. De beraadslaging over een voorstel of onderwerp geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
5. Elke spreektermijn is afgesloten nadat het college of de burgemeester op het door de leden gesprokene heeft geantwoord.
6. Een lid mag in een termijn niet meer dan eenmaal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel, tenzij de raad anders beslist.
7. Iedere fractie heeft een basisspreektijd van tien minuten voor de eerste raadszetel. Deze spreektijd wordt verhoogd met één minuut voor iedere volgende zetel.
   De spreektijd van een afgesplitste fractie bedraagt vijf minuten.
8. De spreektijd van het college en de burgemeester tezamen bedraagt 45 minuten.
9. Op voorstel van de voorzitter of een of meer van de leden kan de raad de spreektijdverdeling wijzigen

Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing

1. Wanneer de voorzitter vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit deze de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na stemming over eventuele amendementen en moties, de stemming plaats over het voorstel zoals het dan luidt.
3. Voordat de stemming over het voorstel in het geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen eindbeslissing.

Artikel 34 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht door middel van een korte verklaring diens uit te brengen stem te motiveren binnen de aan diens fractie toegekende spreektijd. Een stemverklaring mag geen (nieuwe) tegenspraak uitlokken.

Artikel 35 Stemming over zaken

1. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een stem uit te brengen.
2. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van de stem vergist, dan kan het lid, nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt, aantekening in de besluitenlijst vragen dat deze zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit geen verandering.
3. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. De voorzitter doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 36 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op hetzelfde onderdeel van een aanhangig voorstel zijn ingediend wordt het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming gebracht. Bij verschil van gevoelen over de strekking beslist de raad.
4. Indien tijdens de beraadslagingen over een voorstel een of meer amendementen of moties worden ingediend, dan wordt als eerste over de amendementen gestemd, vervolgens over de moties en tot slot over het voorstel.

Artikel 37 Stemming over personen

1. In geval van stemming over personen, vinden zoveel stemmingen plaats als er personen benoemd, voorgedragen of aanbevolen moeten worden.
2. De stemmingen over personen zijn geheim en kunnen elektronisch of per stembriefje geschieden.
3. Indien schriftelijk wordt gestemd, benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau, waarvan het eerst benoemde lid als voorzitter van

het stembureau optreedt.

4. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een daartoe aangereikt stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen qua vorm en kleur identiek te zijn.
5. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Is dit niet het geval dan worden de stembriefjes vernietigd en wordt een nieuwe stemming gehouden.
6. Indien meer personen de volstrekte meerderheid hebben verkregen dan er plaatsen te vervullen zijn, dan zijn diegenen, die de meeste stemmen op zich verenigden, verkozen.
   Komen meer personen in aanmerking, die een gelijk aantal stemmen verkregen, dan heeft tussen hen herstemming plaats, waarbij het lid dat de meeste stemmen verkregen heeft, verkozen is.
   Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
   • een ondertekend stembriefje;
   • een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
   • een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
   • een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
   In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de voorzitter van de raad op voorstel van de voorzitter van het stembureau.
7. Onder de zorg van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag en sluiting van de vergadering vernietigd.

Artikel 38 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstrekte meerderheid is verkregen, vindt een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd (herstemming). Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatsvinden.
3. Als ook hierdoor geen volstrekte meerderheid van stemmen wordt

verkregen vindt, zo nodig na tussenstemming over hen, die een gelijk aantal stemmen hebben, een vierde stemming plaats over de twee personen, die nu de meeste stemmen hebben verkregen.

4. Indien bij tussenstemming of bij de derde en vierde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 39 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van degenen tussen wie de beslissing moet plaatsvinden, door de voorzitter van de raad op afzonderlijke, geheel gelijke briefjes geschreven, welke briefjes na controle door de voorzitter van het stembureau door deze in een stembus worden geworpen.
2. Vervolgens neemt de voorzitter van de raad een van de briefjes uit de stembus. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

1. De ontwerpbesluitenlijst van de laatstgehouden raadsvergadering wordt zo spoedig mogelijk in het Raadsinformatiesysteem geplaatst.
2. Tijdens de vergadering wordt de besluitenlijst van de vorige vergadering vastgesteld.
3. De raadsleden, de burgemeester, de wethouders, de griffier en de secretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de besluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is. Een voorstel tot verandering dient vóór het vaststellen van de besluitenlijst bij de griffier te worden ingediend.
4. De besluitenlijst moet inhouden:
   a. de namen van de voorzitter, de griffier, de aanwezige wethouders, de ter vergadering aanwezige leden evenals van de leden die afwezig waren en overige personen die het woord hebben gevoerd;
   b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
   c. een overzicht van het verloop van elke stemming, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden;
   d. een bijlage waarin alle stembladen zijn opgenomen.
5. De besluitenlijst wordt opgesteld onder de zorg van de griffier en na vaststelling door de voorzitter en de griffier ondertekend.
6. Het besprokene wordt vastgelegd in een beeld- en geluidsverslag.

Paragraaf 3.2 Rechten van de leden van de raad

Artikel 41 Interpellatie

1. Ieder lid van de raad kan de raad toestemming vragen voor het houden van een interpellatie.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd, alsmede de te stellen vragen en dient schriftelijk en uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaand aan de besluitvormende vergadering bij de griffie te worden ingediend.
3. De griffier brengt de inhoud van het verzoek onmiddellijk ter kennis van de leden van de raad, de leden van het college en de fractievolgers en draagt zorg voor onverwijlde plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. Bij aanvang van de eerstvolgende besluitvormende vergadering na indiening van het verzoek, wordt het verzoek in stemming gebracht. Indien de raad toestemming verleent voor het houden van de interpellatie wordt deze als eerste onderwerp van debat op de agenda geplaatst.
5. De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.
6. In een vergadering waarin een interpellatie plaatsvindt worden de spreektijden voor de fracties met 2 minuten verhoogd en de spreektijd van het college met 8 minuten

Artikel 42 Debatverzoek

1. Ieder lid van de raad kan de raad verzoeken een onderwerp op de agenda van een besluitvormende vergadering te plaatsen;
2. het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht, dient te worden voorzien van een motivatie en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden;
3. Agendering van het onderwerp waarop het debatverzoek betrekking heeft vindt niet eerder plaats dan 10 dagen nadat het verzoek is ingediend;
4. De beraadslaging geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 43 Agenderingsverzoek

1. Ieder lid van de raad en iedere fractievolger kan verzoeken een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering te plaatsen.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het doel van de bespreking.
3. De bespreking in de raadskamer kent twee fases: een informatieve fase en een fase voor debat tussen raadskamer en college. Het debat met het college vindt plaats in twee termijnen.
4. De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.

Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden

1. Ieder raadslid kan aan de burgemeester of aan het college schriftelijk vragen stellen over onderwerpen, behorend tot het dagelijks bestuur van de gemeente.
2. De vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien.
3. De vragen worden bij de griffie ingediend. Deze draagt er zorg voor, dat de vragen terstond in afschrift aan de raadsleden, de fractievolgers, de burgemeester en de wethouders worden toegezonden.
4. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen vier weken nadat de vragen zijn binnengekomen. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, krijgt de vragensteller daarvan gemotiveerd schriftelijk bericht van de burgemeester dan wel het college, waarbij aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaats vinden.
5. De antwoorden met de daarbij behorende vragen worden door het college toegezonden aan het betreffende raadslid en door de griffie door middel van plaatsing in het raadsinformatiesysteem ter kennis gebracht van alle raadsleden en fractievolgers.

Artikel 45 Moties

1. a. Ieder lid van de raad kan tijdens de vergadering naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp een motie indienen;
b. Een motie die is ingediend in een raadskamer waarin besluitvorming is voorbereid, wordt ook als ingediend beschouwd;
c. Moties worden digitaal ingediend.

2. a. De behandeling van een motie naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp vindt tegelijk met de beraadslaging over het betreffende voorstel of onderwerp
b. Indien er tussen de inhoud van de motie en het voorstel of het onderwerp dat aan de orde is geen verband bestaat kan de motie worden aangehouden.
c. Een voorstel een motie aan te houden kan gedaan worden door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad;
d. Indien de raad beslist tot het aanhouden van een motie, dan wordt deze vervolgens in procedure gebracht als motie vreemd aan de agenda.

3. a. Een motie over een onderwerp dat vreemd is aan de agenda dient uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaande aan de dag van de Politieke Avond te worden ingediend.
b. Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.

4. De wijze en het tijdstip waarop moties vreemd aan de agenda worden geagendeerd wordt bepaald door de Agendacommissie.

5. Een motie kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over de motie door de raad plaatsvindt.

Artikel 46 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen een wijziging (amendement) voorstellen op het voorgestelde besluit of op een amendement dat door een lid is ingediend (subamendement). Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad die in de vergadering aanwezig zijn. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden.
2. Elk amendement of subamendement moet om in behandeling genomen te worden, schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend en dient zodanig geformuleerd te zijn dat het geschikt is om in het voorgestelde besluit te worden verwerkt. De voorzitter kan toestaan dat, met het oog op het eenvoudige karakter van het amendement of subamendement, met een mondelinge indiening wordt volstaan.
3. Een amendement of subamendement is ontoelaatbaar, indien het een strekking heeft, tegengesteld aan die van het voorstel, of indien

er tussen de materie van het amendement en die van het voorstel geen rechtstreeks verband bestaat.

4. Een amendement of subamendement wordt geacht toelaatbaar te zijn zolang de raad het niet ontoelaatbaar heeft verklaard. Een voorstel daartoe kan worden gedaan door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad.
5. Een amendement of subamendement kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het (sub-) amendement door de raad plaatsvindt.

Artikel 47 Initiatiefvoorstellen

1. Ieder lid van de raad kan over enig onderwerp een voorstel aan de raad doen.
2. Een initiatiefvoorstel moet schriftelijk bij de voorzitter van de Agendacommissie worden ingediend.
3. De raad neemt het initiatiefvoorstel niet in behandeling indien het voorstel in strijd is met een wet, een algemene maatregel van bestuur of een verordening.
4. De Agendacommissie plaatst een initiatiefvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk, doch niet eerder dan vier weken nadat het voorstel is ingediend, op de agenda van een raadskamer.
5. Ten behoeve van de behandeling van het initiatiefvoorstel in de raadskamer krijgt het college dan wel de burgemeester de gelegenheid wensen en bedenkingen schriftelijk dan wel mondeling ter kennis van de raad te brengen.
6. De beraadslagingen in de raad over het initiatiefvoorstel vinden op de gebruikelijke wijze plaats, met dien verstande dat de indiener in beide termijnen in kan gaan op de beschouwingen van de leden, alvorens het college of de burgemeester ingaat op het betoogde.
7. Een initiatiefvoorstel kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het initiatiefvoorstel door de raad plaatsvindt.
8. ~~De raad kan nadere voorwaarden aan de indiening en behandeling van een initiatiefvoorstel stellen.~~

Àrtikel 48 Informatievoorziening

1. Als de gemeenteraad schriftelijk wordt geïnformeerd door het college dan gebeurt dit door middel van een raadsbrief.
2. Moties kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief of een door de raad aangenomen raadsvoorstel;
3. Toezeggingen kunnen door het college worden afgedaan door

middel van een raadsbrief, via een mondelinge mededeling of door een raadsmemo. Een raadsmemo wordt door of namens de wethouder per mail verzonden aan de raad.

4. Een raadsmemo kan naast een toezegging ook (en alleen dan) gebruikt worden om de raad te informeren over een onderwerp dat op dat moment in behandeling is door de raad. De reden daarvoor is dat een raadsbrief dan te lang op zich moet wachten.

5. Antwoorden op technische vragen worden door de betrokken ambtenaar alleen naar het raadslid of fractievolger gestuurd die de vragen heeft gesteld, tenzij het een onderwerp betreft dat op dat moment in behandeling is bij de raad of is aangeboden aan de raad.

Artikel 49 Informatierecht/ persoonlijke beleidsopvattingen

1. Indien in een inlichtingenverzoek, zoals bedoeld in artikel 169 lid 3 Gemeentewet, om persoonlijke beleidsopvattingen wordt gevraagd, worden die persoonlijke beleidsopvattingen altijd gedeeld, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.

2. Omwille van de privacy en de onmogelijkheid voor ambtenaren om zich in het openbaar te verdedigen worden persoonlijke beleidsopvattingen verstrekt op een wijze die niet herleidbaar is tot personen.

PARAGRAAF 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS

Artikel 50 Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in diens betoog niet worden gestoord, tenzij:
a. de voorzitter van de vergadering het nodig oordeelt.
b. De voorzitter toestaat dat een lid de spreker interrumpeert. Interrupties moeten bestaan uit korte opmerkingen of vragen, zonder inleiding. De voorzitter van de vergadering kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties diens betoog zal afronden.
.

2. Indien een spreker zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt deze door de voorzitter van de vergadering tot de orde geroepen. Indien de spreker hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter van de vergadering de spreker gedurende de vergadering, waarin dat plaats vindt, over het aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.

3. De voorzitter van de vergadering kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen en -

indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.

4. De kamervoorzitter kan een raadskamer voorstellen aan een lid of fractievolger dat door diens gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid of de fractievolger de vergadering onmiddellijk. Zo nodig laat de kamervoorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van diens gedrag kan de raad diegene bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzeggen

Artikel 51 Voorstellen van orde

1. De voorzitter van de vergadering en ieder lid of fractievolger kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen; over een voorstel van orde wordt terstond beslist.
3. Een voorstel van orde gedaan in een vergadering van een raadskamer is aangenomen als een meerderheid van de aanwezige woordvoerders van de fracties zich daarachter hebben geschaard.

Artikel 52 Schorsing

1. Op verzoek van een lid, het college of op voorstel van de voorzitter van de vergadering kan de raad(skamer) besluiten de beraadslagingen te schorsen teneinde de leden of het college gelegenheid te geven tot onderling nader beraad.
2. Indien de beraadslagingen worden geschorst wordt vooraf de tijdsduur van de schorsing door de voorzitter bepaald.
3. Na verloop van de schorsingsperiode wordt de vergadering onverwijld voortgezet.

Artikel 53 Deelname aan de vergadering door anderen

1. De raad(skamer) kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden, de voorzitter van de vergadering, de wethouder(s), de griffier of de raadsadviseur deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een besluit daartoe wordt op voorstel van de voorzitter van de vergadering of één der leden genomen, zo mogelijk alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.
3. Op degene die op grond van dit artikel is toegelaten deel te nemen aan de vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van toepassing.

Artikel 54 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt periodiek aan de raad ter beschikking gesteld en op de agenda geplaatst.
2. De raad beslist over de wijze waarop een ingekomen stuk wordt behandeld.

Artikel 55 Besloten vergadering

1. Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.
2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 23 en 82, vijfde lid, van de Gemeentewet, kunnen het college of de burgemeester de voorzitter van de vergadering verzoeken een vergadering in beslotenheid te houden dan wel een vergadering in beslotenheid voort te zetten.
3. De vergadering besluit of in beslotenheid wordt vergaderd.
4. In geval er sprake is van een besloten vergadering wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem 2023'.

Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering

1. De besluitenlijst van een besloten vergadering worden in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem gepubliceerd; het geluids- en beeldverslag ligt voor de leden ter inzage.
2. Deze besluitenlijst en/of het verslag worden in een volgende vergadering vastgesteld. Tijdens deze vergadering neemt de raad of de raadskamer een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding van deze stukken. Indien de besluitenlijst en/of het verslag aanleiding geven tot bespreking, vindt deze bespreking plaats in beslotenheid.

Artikel 57 Geheimhouding

In geval er sprake is van geheimhouding wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem'.

Artikel 58 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van gestelde hoofdstuk Va, van de Gemeentewet, voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het betreffende orgaan overleg gevoerd.

Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur

In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering het gebruik, alsmede het stand-by houden van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen toegestaan mits het gebruik ervan geen inbreuk maakt op de orde van de vergadering. Indien een vergadering besloten is, kan de voorzitter bepalen dat het gebruik van deze middelen niet is toegestaan.

Artikel 60 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.
3. De voorzitter van de vergadering is bevoegd toehoorders die op enigerlei wijze de orde in de vergadering verstoren, te doen vertrekken. Toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren kunnen door de voorzitter voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzegd worden.

Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties

Het is toegestaan tijdens de raadsvergadering geluid- dan wel beeldregistraties te maken. De griffier kan aanwijzingen geven waarnaar men zich dient te gedragen.

Artikel 62 Maatregelen van orde

Indien de voorzitter van de vergadering dit nodig oordeelt, kan deze de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen ter handhaving van de orde op de publieke tribune.

Hoofdstuk 7 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 63 Verslag; verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester, de griffier of

de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemene bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen doet verslag met een minimum van 1 keer per jaar, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn.

2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, mondelinge en/of schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van mondelinge respectievelijk schriftelijke vragen, vastgelegd in artikel 8 respectievelijk 44, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over diens wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan. Hierbij zijn de regels voor het houden van een interpellatie, vastgelegd in artikel 41, van toepassing.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één of meer van zijn leden heeft benoemd.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 64 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel over de toepassing van het reglement, beslist de raad of raadskamer op voorstel van de voorzitter van de vergadering.

Artikel 65 Afwijking van het reglement

De raad(skamer) kan besluiten van de bepalingen van dit reglement af te wijken indien de afwijking niet in strijd is met een wettelijk voorschrift.

Artikel 66 Inwerkingtreding

Dit reglement treedt in werking nadat het op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.
Het reglement van orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018, vastgesteld bij raadsbesluit van 5 maart 2018, zaaknummer 224620, en sindsdien gewijzigd wordt op dat tijdstip ingetrokken.

2. het raadsbesluit van 25 oktober 2023 betreffende de wijziging van de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning te corrigeren in zoverre dat waar ‘artikel 5’ is vermeld, dit gewijzigd wordt in ‘artikel 6’.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE POLITIEKE AVOND VAN DE GEMEENTE ARNHEM 2024

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

Politieke Avond:	aanduiding voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers van de gemeente Arnhem
Raadskamer:	een commissie als bedoeld in artikel 82 van de Gemeentewet
Agendacommissie:	de commissie belast met de voorbereiding en agendering van de Politieke Avond
Presidium:	de vergadering van voorzitter, vice voorzitter en fractievoorzitters belast met het bestuur van de raad
Voorzitter:	de voorzitter van de raad of diens vervanger
Vicevoorzitter:	de vervanger van de voorzitter van de raad, tevens voorzitter van de Agendacommissie
Kamervoorzitter:	de voorzitter van een raadskamer of diens vervanger
College:	het college van burgemeester en wethouders van Arnhem
Fractie:	De leden van de raad die tot dezelfde politieke groepering behoren
Initiatiefvoorstel:	Een door een raadslid ingediend voorstel voor een verordening of voor een ander besluit ter behandeling in de raad
Amendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Subamendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Motie:	korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens, verzoek of opdracht wordt uitgesproken
Politieke groepering:	groep mensen die zich organiseert en afspraken maakt op basis van gemeenschappelijke politieke uitgangspunten, met als doel deel te nemen aan het politiek bestuur
Persoonlijke Beleidsopvattingen:	Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud

1. De vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers vinden plaats op woensdag, beginnen om 18.45 uur, eindigen om 23.15 uur en worden gehouden in het stadhuis.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 17 en 18 van de Gemeentewet kan de Agendacommissie in bijzondere gevallen een andere dag en/of een ander aanvangsuur en eindtijdstip bepalen of een andere locatie aanwijzen.

3. Een Politieke Avond kan bestaan uit:
   a. het inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen;
   b. de rondvraag voor raadsleden en fractievolgers;
   c. de mededelingen van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester;
   d. de informatieve raadskamervergadering;
   e. de meningsvormende raadskamervergadering;

Commentaar [JK1]: 2018 wordt 2024; het voorstel is geen wijzigingsverordening, maar een volledige herziening van het reglement van orde

Commentaar [JK2]: Het begrip 'Presidium' is omschreven.

Commentaar [JK3]: Het begrip 'Fractie' is omschreven

Commentaar [JK4]: Het begrip 'Intiatiefvoorstel' is verduidelijkt; voor heen luidde het: **een voorstel voor een verordening of een ander voorstel**

f. de besluitvormende raadsvergadering;
g. overige (informatieve) raadsactiviteiten.

Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming

1. Het besluitvormingsproces bestaat uit vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking.
2. De raadskamers bereiden de besluitvorming van de raad voor in de informatieve en meningsvormende bespreking en in de bespreking van de amendementen en/of moties.
3. Het inspreken op geagendeerde onderwerpen vindt plaats in de informatieve bespreking.
4. De Agendacommissie kan bepalen dat ten aanzien van een voorstel of onderwerp geen of minder voorbereidende besprekingen nodig zijn.
5. De raad kan een direct in de besluitvormende bespreking gebracht voorstel op verzoek van een of meer leden terugverwijzen voor bespreking in een raadskamer.

Commentaar [JK5]: De term fases is verlaten en vervangen door 'onderdelen'. Dit is uitgewerkt in hoofdstuk 6. De drie fases (I, M1 en M2) worden vier onderdelen.

Artikel 4 Het Presidium

1. Er is een presidium dat bestaat uit de voorzitter, de vice voorzitter en de fractievoorzitters.
2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het presidium vervangt.
3. Het presidium kan anderen uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het Presidium.
4. Het presidium doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie en het functioneren van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.
5. Het presidium regelt de werkzaamheden in een reglement voor het Presidium.

Artikel 5 De Agendacommissie

1. Er is een commissie als bedoeld in artikel 83 van de Gemeentewet, genaamd Agendacommissie die bestaat uit de vice voorzitter van de raad en de voorzitters van de raadskamers (maximaal een per fractie) ; overige fracties kunnen een fractielid afvaardigen.
2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:
   a. het voorbereiden en vaststellen van voorlopige agenda's voor raadsvergaderingen en raadskamervergaderingen;
   b. het vaststellen van de vergadercyclus van de Politieke Avond;
   c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Gemeentewet.
3. De vicevoorzitter van de raad is voorzitter van de Agendacommissie
4. De agendacommissie regelt de werkzaamheden in een reglement voor de Agendacommissie

Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond

1. De voorzitter van de Agendacommissie roept ten minste vijf dagen voor een Politieke Avond de leden van de raad, de fractievolgers, de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris en de fracties op door middel van het plaatsen van de agenda in het

raadsinformatiesysteem onder vermelding van dag, plaats en tijdstip van de Politieke Avond.

2. Ingeval de Politieke Avond bestaat uit een besluitvormende raadsvergadering wordt de oproep door de voorzitter van de raad gedaan.
3. In spoedeisende gevallen kan na het oproepen tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een Politieke Avond een aanvullende agenda worden opgesteld en in het raadsinformatiesysteem worden geplaatst.
4. De Agendacommissie plaatst een complex raadsvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk op de agenda van een raadskamer, doch niet eerder dan nadat tien dagen zijn verstreken na de plaatsing van het raadsvoorstel in het raadsinformatiesysteem.
5. Indien voor informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, wordt deze informatie in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem geplaatst.

Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

1. De Burgemeester, de wethouders en de gemeentesecretaris worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de Politieke Avond, tenzij de Agendacommissie anders beslist.
2. Burgemeester en wethouders kunnen deelnemen aan de beraadslagingen.
3. De burgemeester en de wethouders kunnen zich op de Politieke Avond laten bijstaan door ambtenaren die zij aanwijzen.

Hoofdstuk 2 Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen

Artikel 8

1. Burgers, organisaties of instellingen die de raad over een onderwerp willen toespreken kunnen een verzoek daartoe richten aan de voorzitter van de Agendacommissie.
2. Het woord kan niet worden gevoerd:
   a. over onderwerpen betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b. indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c. over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d. over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e. voor het uitdragen van boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f. over een onderwerp dat primair behoort tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders en dat nog niet aan het college of een lid daarvan is voorgelegd;
   g. door een politieke groepering;
   h. als over het onderwerp onlangs inspraak mogelijk is geweest of op korte termijn inspraak mogelijk is.
3. Na beoordeling van het verzoek kunnen betrokkenen worden uitgenodigd om tijdens een Politieke Avond aanwezig te zijn om het woord te voeren.

Commentaar [JK6]: De tekst is gewijzigd; de oude tekst luidde:
Burgers die een vraag of vraagstuk aan de gemeenteraad willen voorleggen kunnen een verzoek daartoe richten aan de voorzitter.

4. Naar aanleiding van het inspreken kan iedere fractie één vraag aan de inspreker stellen
5. De voorzitter stelt de spreektijden vast.
6. De voorzitter kan in het belang van een goede vergaderorde of vanwege het ontbreken van voldoende belang besluiten om van uitnodiging van betrokkenen af te zien.

Commentaar [JK7]: Dit is een nieuwe bepaling bedoeld om alle fracties in gelijke mate in de gelegenheid te stellen een vraag te stellen en het inspreken als onderdeel van de rondvraag compact te houden.

Hoofdstuk 3 De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester

Artikel 9 Rondvraag

Commentaar [JK8]: De term 'vragenuurtje' wordt niet langer gebruikt en overal vervangen door 'Rondvraag'.

1. Ieder raadslid of fractievolger kan tijdens een Politieke Avond een mondelinge vraag stellen aan het college of de burgemeester.
2. De vraag moet kort en duidelijk geformuleerd zijn, één onderwerp betreffen, mag uit maximaal drie deelvragen bestaan, mag geen technische vragen bevatten en moet schriftelijk worden ingediend bij de griffie, uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voor de dag van de Politieke Avond.
3. De griffie brengt de vragen zo spoedig mogelijk na indiening ter kennis van de leden van de raad, de fractievolgers, het college en de gemeentesecretaris door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. De vragen worden met een maximum van zes (bij een rondvraag van 45 minuten) dan wel acht (bij een rondvraag van 60 minuten), in dezelfde vergadering behandeld en beantwoord, op basis van een selectie op basis van actualiteit, maatschappelijke en politieke urgentie. De selectie wordt uitgevoerd door de vice voorzitter, op advies van de griffie.
5. Vragen die niet tot de selectie behoren, vervallen.
6. Vragen die betrekking hebben op een onderwerp dat in behandeling is of komt in een raadskamer of in de raad, worden niet in behandeling genomen. Deze vragen dienen te worden gesteld in de raadskamer die het onderwerp behandelt of in de raad
7. De vragensteller wordt tijdens de rondvraag het woord verleend om de vraag te stellen en een toelichting te geven (1,5 minuut). Het college en/of de burgemeester wordt het woord verleend om de vraag te beantwoorden (1,5 minuut).
8. Na de beantwoording wordt de vragensteller desgewenst het woord verleend om één aanvullende vraag te stellen.
9. In de tweede termijn mogen alle leden en fractievolgers vervolgvragen stellen (maximaal 2 per fractie per rondvraag).
10. Indien leden of fractievolgers naar aanleiding van het stellen van een vraag een debat willen voeren, dan richten zij daartoe een gemotiveerd agenderingsverzoek aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Commentaar [JK9]: Deze tekst is aangescherpt. Voorheen luidde de tekst: **De voorzitter zendt vragen die betrekking hebben op een onderwerp dat in behandeling is of komt in een raadskamer, door naar de betreffende kamer. De behandeling en beantwoording van deze vragen geschieden in dat geval in de raadskamer die het onderwerp behandelt.**

Commentaar [JK10]: Deze tekst is verduidelijkt zodat evident is dat er maximaal twee vervolgvragen per fractie per volledige rondvraag mogen worden gesteld. Oude tekst luidde: **In de tweede termijn mogen alle leden en fractievolgers vervolgvragen stellen (maximaal 2 per vragenuurtje)**

Artikel 10 Mededelingen van het college en de burgemeester

1. De wethouders en de burgemeester kunnen tijdens een Politieke Avond mondelinge mededelingen doen.
2. Het verzoek om een mededeling te doen moet onder vermelding van het onderwerp worden ingediend bij de vice voorzitter.
3. De griffie brengt de onderwerpen waarover mededelingen worden gedaan zo spoedig mogelijk na de indiening ter kennis van de leden van de raad en de fractievolgers door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

Commentaar [JK11]: Deze bepaling is verruimd, er geldt geen deadline meer. De oude tekst luidde: **Het verzoek om een mededeling te doen moet onder vermelding van het onderwerp worden ingediend bij de voorzitter, uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voor de de dag van de Politieke Avond.**

De term voorzitter is gewijzigd in vice voorzitter omdat dit conform de praktijk is waarin de vice voorzitter dit coördineert.

Artikel 11 Overige bepalingen

1. De rondvraag/mededelingen wordt voorgezeten door de voorzitter dan wel de vice voorzitter van de raad.
2. De maximale tijd voor de rondvraag/mededelingen bedraagt 45 minuten dan wel 60 minuten (1e rondvraag na mei-, zomer- en kerstreces en na behandeling Perspectiefnota en Begroting)
3. Tijdens de rondvraag en mededelingen gedane toezeggingen en gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd door de griffie.

Commentaar [JK12]: De eerste rondvraag na het mei-reces is nu ook uitgebreid tot 60 minuten

Hoofdstuk 4 De raadskamers

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers

1. Er zijn raadskamers. Deze zijn bestemd voor discussie tussen de fracties, de uitoefening van het inspreekrecht, overleg met het college en de voorbereiding van de besluitvorming in de raad.
2. Iedere raadskamer bestaat uit een raadskamervoorzitter en door de fracties aan te wijzen raadsleden en/of fractievolgers.
3. Per onderwerp dat in een raadskamer aan de orde is wijzen de fracties één lid als woordvoerder aan.
4. Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, leggen de fractievolgers in handen van de voorzitter van de raad de eed of belofte af.
5. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van een raadskamer die geen raadslid zijn (fractievolgers).
6. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal drie personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.
7. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal vijf personen voor beëdiging als fractievolger voordragen.
8. Op gemotiveerd verzoek van een fractie kan de Agendacommissie, indien er sprake is van bijzondere omstandigheden, een afwijking toestaan van het gestelde in het zesde en zevende lid.
9. De fracties doen van een aanwijzing of het ontslag als fractievolger schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 13 De raadskamervoorzitter

1. De voorzitters van de raadskamers worden door de Agendacommissie aangewezen.
2. De raadskamervoorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van deze verordening;
   d. hetgeen deze verordening de raadskamervoorzitter verder opdraagt.
3. Bij verhindering van de raadskamervoorzitter voorziet de Agendacommissie in vervanging.

Artikel 14 Raadsadviseur

De raadskamer wordt ondersteund door een raadsadviseur.

Commentaar [JK13]: Het tweede lid luidende: **een raadsadviseur is in iedere vergadering aanwezig** is geschrapt. Dit is geen wettelijk voorschrift in tegenstelling tot het verplichte karakter van de aanwezigheid van de griffier in de raadsvergadering.

Hoofdstuk 5 De Raad

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders

1. Bij benoeming van een nieuw lid van de raad stelt de raad een commissie in bestaande uit drie leden van de raad. De commissie

onderzoekt de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van het nieuwbenoemde lid en het proces-verbaal van het centrale stembureau.

2. De commissie brengt na het onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt; de raad beraadslaagt over het verslag van de commissie.

3. Na een verkiezing voor de leden van de raad roept de voorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 18 van de Gemeentewet, de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

4. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuwbenoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

5. Bij de benoeming van een wethouder wordt overeenkomstig het eerste lid een commissie ingesteld welke onderzoekt of de kandidaat voldoet aan de eisen van de Gemeentewet. De werkwijze van deze commissie is overeenkomstig het tweede lid.

Commentaar [JK14]: Dit lid is aangepast aan de praktijk. De oude tekst luidde: **De commissie brengt na haar onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad en doet daarbij een voorstel voor een besluit. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt; de raad beraadslaagt over het verslag van de commissie en beslist over de geloofsbrieven.**

In de praktijk neemt de raad geen expliciete beslissing over de geloofsbrieven.

Artikel 16 Fracties

1. De leden van de raad, die door het centrale stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.

2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie voor de eerste vergadering van de raad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad wil voeren.

3. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
   a. indien:
      1° één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
      2° twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
      3° één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie;
   wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.

   b. Met de onder a beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende Politieke Avond na de mededeling daarvan.

4. Een nieuwgevormde fractie als bedoeld in het derde lid onder 1 wordt aangeduid als ‘groep’ gecombineerd met de naam van de fractievoorzitter.

5. Een nieuwe naam van een fractie die voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging

Commentaar [JK15]: Dit is een nieuwe bepaling, conform de model verordening RvO van het VNG.

Artikel 17 Voorzitter van de Raad

1. De voorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;

c. het doen naleven van het reglement van orde;
d. hetgeen de wet of dit reglement de voorzitter verder opdraagt.

2. De voorzitter wordt vervangen door de vicevoorzitter

Artikel 18 Vicevoorzitter van de Raad

1. De raad benoemt een van de leden tot vice voorzitter.
2. De vicevoorzitter is belast met de waarneming van het voorzitterschap van de raad.
3. De vicevoorzitter wordt benoemd voor een periode van twee jaar en kan worden herbenoemd.
4. De raad kan de vicevoorzitter ontslaan.
5. De vicevoorzitter kan ontslag nemen. Deze doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.
6. De vicevoorzitter is tevens voorzitter van de Agendacommissie.

Commentaar [JK16]: In het RvO is rekening gehouden met genderneutrale formuleringen. Deze bepaling is een voorbeeld van de wijze waarop dit is gedaan. De oude tekst luidde: **De vicevoorzitter kan ontslag nemen. Hij doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad**

Artikel 19 Griffier

1. De griffier is in elke vergadering van de raad aanwezig.
2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen ambtenaar.
3. De griffier kan, indien daartoe door de voorzitter van de raad om wordt verzocht, aan de beraadslagingen in de raadsvergadering deelnemen.

Hoofdstuk 6 HET VERLOOP VAN HET BESLUITVORMINNGSPROCES

PARAGRAAF 1 BEELDVORMING: DE INFORMATIEVE BESPREKING

Artikel 20 Doel en vorm

1. De informatieve bespreking is bestemd voor het vergaren van informatie over voorstellen aan de raad en andere onderwerpen.
2. De informatieve bespreking kan onder meer bestaan uit het inspreken, (technisch) overleg, hoorzittingen, ambtelijke presentaties en uitwisseling en/of overdracht van informatie.

Artikel 21 Spreekrecht tijdens de informatieve bespreking

1. Eenieder kan een verzoek doen om met betrekking tot een onderwerp dat op de agenda staat het woord te voeren.
2. Het woord kan niet gevoerd worden:
   a) over de agendapunten betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b) indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c) over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d) over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e) voor boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f) door een politieke groepering;
   g) indien de kamervoorzitter in het belang van een goede

vergaderorde of bij het ontbreken van voldoende belang het verzoek in te spreken afwijst. Hiervan doet de kamervoorzitter bij het begin van de vergadering mededeling.

3. Het inspreken vindt plaats in de vorm van een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers en/of het onderwerp hiertoe aanleiding geeft.
4. De kamervoorzitter kan besluiten spreektijden te hanteren.

Artikel 22 Beëindiging informatieve bespreking

1. Wanneer over een onderwerp alle relevante informatie is uitgewisseld, sluit de raadskamer de informatieve bespreking. Bij een eventuele stemming over het sluiten van de informatieve bespreking heeft iedere aanwezige woordvoerder een gelijke stem. Voor het sluiten van de bespreking is een meerderheid van de stemmen benodigd.
2. Nadat de informatieve bespreking is afgesloten, wordt een raadsvoorstel door de Agendacommissie, gehoord de opvatting van de raadskamer, naar een volgende bespreking doorgeleid.
3. De Agendacommissie kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
4. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt alleen tot stand als alle in de vergadering aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen.

Artikel 23 Behandelresultaat

Van een informatieve bespreking vergadering wordt een behandelresultaat opgesteld.

PARAGRAAF 2 MENINGSVORMING

PARAGRAAF 2.1 ALGEMEEN

Artikel 24 Spreekregels

1. Per onderwerp wordt het woord gevoerd door één vertegenwoordiger per fractie.
2. De agendacommissie kan besluiten spreektijden toe te passen tijdens meningsvormende besprekingen en tijdens de bespreking van amendementen en moties.
3. Op voorstel van de voorzitter of een of meerdere woordvoerders kan de raadskamer besluiten tijdens de vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijden

Artikel 25 Vergaderquorum

1. Een meningsvormende bespreking of een bespreking van amendementen en moties wordt niet geopend zolang niet minstens de helft van het aantal in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig is.
2. Indien op grond van het eerste lid een vergadering niet kan worden geopend, agendeert de Agendacommissie het onderwerp in een vergadering op een volgende Politieke Avond.
3. Voor het openen van de vergadering, bedoeld in het tweede lid, behoeft niet minstens de helft van de in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig te zijn.

Artikel 26 Verslag

Van een meningsvormende vergadering wordt een audioverslag gemaakt. Tevens wordt een raadskameradvies opgesteld.

Commentaar [JK17]: Deze bepaling is verbeterd in de zin dat de raadskamer bepaalt of de informatieve bespreking is afgerond. Voorts is bepaald hoe een eventuele stemming er over plaatsvindt. De oude tekst luidde: **Wanneer over een onderwerp alle relevante informatie is uitgewisseld, sluit de Agendacommissie de informatieve fase.**

Commentaar [JK18]: Dit artikel is uitgebreid met de leden 2 en 3. Toegevoegd is de mogelijkheid voor de agendacommissie (vooraf) en voor de raadskamer (tijdens) een vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijd. Achtergrond van de toevoeging is de wens om alle fracties in gelijke mate aan het woord te kunnen laten komen én om de voortgang van het besluitvormingsproces te bewerkstelligen in situaties waarin deze te zeer stagneert.

Commentaar [JK19]: Deze bepaling is in overeenstemming gebracht met de praktijk waarin het vergaderquorum bereikt wordt als minstens de helft van de fracties aanwezig is. De oude tekst luidde: **Voor het openen van de vergadering, bedoeld in het tweede lid, behoeft geen meerderheid van de in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig te zijn.**

PARAGRAAF 2.2 **DE MENINGSVORMENDE BESPREKING**

Artikel 27 Orde

1. De meningsvormende bespreking is een raadskamervergadering en bestemd voor het uitwisselen van fractiestandpunten, het stellen van vragen en het voeren van discussie over voorstellen aan de raad en overige onderwerpen.
2. Tijdens de meningsvormende bespreking worden in maximaal twee termijnen de vragen gesteld en de standpunten besproken. Na beëindiging van de tweede termijn is de meningsvormende bespreking afgesloten
3. Nadat de meningsvormende bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid. Doorgeleiding kan plaatsvinden naar de bespreking van amendementen en moties of naar de besluitvormende bespreking.
4. Indien het aantal in te dienen amendementen en/of moties gering is, kan worden besloten deze direct in de besluitvormende vergadering te bespreken.
5. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).
6. De raadskamer kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
7. Een besluit als bedoeld in het zesde lid komt alleen tot stand als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen

PARAGRAAF 2.3 **DE BESPREKING VAN AMENDEMENTEN EN MOTIES**

Artikel 28 Orde

1. De bespreking van amendementen en/of moties vindt plaats indien men wil overgaan tot het indienen van amendementen en/of moties.
2. Alvorens de bespreking plaatsvindt, dienen de fracties die dat wensen uiterlijk op de maandagochtend 12.00 uur de concept amendementen en/of moties in.
3. Tijdens de bespreking wordt ieder amendement of motie in maximaal twee termijnen besproken.
4. Nadat de bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
5. Een besluit als bedoeld in het vierde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).

PARAGRAAF 3 **BESLUITVORMING: DE RAADSVERGADERING**

Paragraaf 3.1 **Algemeen**

Artikel 29 Doel en vorm

1. De besluitvormende vergadering is een raadsvergadering en is bestemd voor het beslissen over raadsvoorstellen en het controleren van het gevoerde bestuur.
2. De raadsvergadering vindt plaats in de raadzaal. De Agendacommissie kan beslissen een andere locatie aan te wijzen.
3. De voorzitter, de leden van het college van burgemeester en

Commentaar [JK20]: Deze wijziging introduceert een duidelijk(er) onderscheid tussen de M1 en de M2 fase. Dit is gedaan door het oude artikel 23 te splitsen in twee afzonderlijke artikelen: 27 en 28. Daarbij is de terminologie van M1 en M2 verlaten en gewijzigd in 'De meningsvormende bespreking' en 'De bespreking van amendementen en/of moties'.
Daarbij is tevens de wijze van doorverwijzing verduidelijkt in beide situaties.
De orde van de bespreking van amendementen en moties is nu gelijkgetrokken aan de overige beraadslagingen: namelijk in twee termijnen.
Daarmee is de harmonisatie van de orde verder doorgevoerd.

Het vergadermodel an sich wordt hiermee niet gewijzigd. Er is alleen sprake van verduidelijking en harmonisering.

De tekst van het oude artikel 23 luidde:

Artikel 23 Doel en vorm

1. De vergadering in de meningsvormende fase is een raadskamervergadering en bestemd voor het uitwisselen van fractiestandpunten tussen de woordvoerders van de fracties en de indiener(s) van het voorstel en het voeren van discussie over voorstellen aan de raad.

2.De meningsvormende fase kan bestaan uit twee onderdelen: meningsvorming I en meningsvorming II.

3.Meningsvorming I is bedoeld om te onderzoeken of en zo ja op welke wijze de raad tot overeenstemming kan komen over het voorstel. Hierbij kan een afwisseling plaatsvinden tussen het stellen van vragen en het uitwisselen van gedachten en standpunten.

4.Meningsvorming II vindt plaats als er in Meningsvorming I geen (volledige) overeenstemming is bereikt en men wil overgaan tot het indienen van moties en/of amendementen.

5. Alvorens Meningsvorming II plaatsvindt, dienen de fracties die dat wensen moties en/of amendementen in.

6. Op basis van de ingediende amendementen en moties leidt de kamervoorzitter de discussie in de meningsvormende vergadering (Meningsvorming II).

wethouders en de griffier hebben een vaste zitplaats. De zitplaats van de leden van de raad wordt, door de voorzitter van de raad na overleg in het Presidium, bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.

4. De aanwijzing kan, na bespreking in het Presidium, door de voorzitter worden herzien.

Artikel 30 Agenda

1. Bij aanvang van de vergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de voorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.
2. Het aan de agenda toevoegen van onderwerpen vindt slechts plaats in spoedeisende gevallen.
3. Op verzoek van een lid of op voorstel van de voorzitter kan de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 31 Presentielijst

Ieder ter vergadering komend lid tekent na aankomst in de vergaderzaal de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de griffier door ondertekening afgesloten.

Artikel 32 Spreekregels

1. De leden van de raad en de leden van het college en de burgemeester spreken ieder vanaf het voor hen bestemde spreekgestoelte, tenzij de voorzitter toestaat dat van een andere plaats wordt gesproken. Zij richten zich tot de voorzitter.
2. Een lid van de raad voert slechts het woord na het aan de voorzitter gevraagd en van deze gekregen te hebben.
3. De voorzitter verleent het woord als eerste aan de fracties die een of meerdere amendementen en/of moties indienen.
4. De beraadslaging over een voorstel of onderwerp geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
5. Elke spreektermijn is afgesloten nadat het college of de burgemeester op het door de leden gesprokene heeft geantwoord.
6. Een lid mag in een termijn niet meer dan eenmaal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel, tenzij de raad anders beslist.
7. Iedere fractie heeft een basisspreektijd van tien minuten voor de eerste raadszetel. Deze spreektijd wordt verhoogd met één minuut voor iedere volgende zetel.
   De spreektijd van een afgesplitste fractie bedraagt vijf minuten.
8. De spreektijd van het college en de burgemeester tezamen bedraagt 45 minuten.
9. Op voorstel van de voorzitter of een of meer van de leden kan de raad de spreektijdverdeling wijzigen

Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing

1. Wanneer de voorzitter vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit deze de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na stemming over eventuele amendementen en moties, de stemming plaats over het voorstel zoals het dan luidt.
3. Voordat de stemming over het voorstel in het geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen eindbeslissing.

Artikel 34 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht door middel van een korte verklaring diens uit te brengen stem te motiveren binnen de aan diens fractie toegekende spreektijd. Een stemverklaring mag geen (nieuwe) tegenspraak uitlokken.

Artikel 35 Stemming over zaken

1. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een stem uit te brengen.
2. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van de stem vergist, dan kan het lid, nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt, aantekening in de besluitenlijst vragen dat deze zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit geen verandering.
3. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. De voorzitter doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 36 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op hetzelfde onderdeel van een aanhangig voorstel zijn ingediend wordt het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming gebracht. Bij verschil van gevoelen over de strekking beslist de raad.
4. Indien tijdens de beraadslagingen over een voorstel een of meer amendementen of moties worden ingediend, dan wordt als eerste over de amendementen gestemd, vervolgens over de moties en tot slot over het voorstel.

Artikel 37 Stemming over personen

1. In geval van stemming over personen, vinden zoveel stemmingen plaats als er personen benoemd, voorgedragen of aanbevolen moeten worden.
2. De stemmingen over personen zijn geheim en kunnen elektronisch of per stembriefje geschieden.
3. Indien schriftelijk wordt gestemd, benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau, waarvan het eerst benoemde lid als voorzitter van het stembureau optreedt.
4. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een daartoe aangereikt stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen qua vorm en kleur identiek te zijn.
5. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Is dit niet het geval dan worden de stembriefjes vernietigd en wordt een nieuwe stemming gehouden.
6. Indien meer personen de volstrekte meerderheid hebben verkregen dan er plaatsen te vervullen zijn, dan zijn diegenen, die de meeste stemmen op zich verenigden, verkozen.
Komen meer personen in aanmerking, die een gelijk aantal stemmen

verkregen, dan heeft tussen hen herstemming plaats, waarbij het lid dat de meeste stemmen verkregen heeft, verkozen is.
Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
• een ondertekend stembriefje;
• een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
• een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
• een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de voorzitter van de raad op voorstel van de voorzitter van het stembureau.

7. Onder de zorg van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag en sluiting van de vergadering vernietigd.

Artikel 38 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstrekte meerderheid is verkregen, vindt een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd (herstemming). Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatsvinden.
3. Als ook hierdoor geen volstrekte meerderheid van stemmen wordt verkregen vindt, zo nodig na tussenstemming over hen, die een gelijk aantal stemmen hebben, een vierde stemming plaats over de twee personen, die nu de meeste stemmen hebben verkregen.
4. Indien bij tussenstemming of bij de derde en vierde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 39 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van degenen tussen wie de beslissing moet plaatsvinden, door de voorzitter van de raad op afzonderlijke, geheel gelijke briefjes geschreven, welke briefjes na controle door de voorzitter van het stembureau door deze in een stembus worden geworpen.
2. Vervolgens neemt de voorzitter van de raad een van de briefjes uit de stembus. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

1. De ontwerpbesluitenlijst van de laatstgehouden raadsvergadering wordt zo spoedig mogelijk in het Raadsinformatiesysteem geplaatst.
2. Tijdens de vergadering wordt de besluitenlijst van de vorige vergadering vastgesteld.
3. De raadsleden, de burgemeester, de wethouders, de griffier en de secretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de besluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is. Een voorstel tot verandering dient vóór het vaststellen van de besluitenlijst bij de griffier te worden

ingediend.

4. De besluitenlijst moet inhouden:
a. de namen van de voorzitter, de griffier, de aanwezige wethouders, de ter vergadering aanwezige leden evenals van de leden die afwezig waren en overige personen die het woord hebben gevoerd;
b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
c. een overzicht van het verloop van elke stemming, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden;
d. een bijlage waarin alle stembladen zijn opgenomen.

5. De besluitenlijst wordt opgesteld onder de zorg van de griffier en na vaststelling door de voorzitter en de griffier ondertekend.

6. Het besprokene wordt vastgelegd in een beeld- en geluidsverslag.

Paragraaf 3.2 **Rechten van de leden van de raad**

Artikel 41 Interpellatie

1. Ieder lid van de raad kan de raad toestemming vragen voor het houden van een interpellatie.

2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd, alsmede de te stellen vragen en dient schriftelijk en uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaand aan de besluitvormende vergadering bij de griffie te worden ingediend.

3. De griffier brengt de inhoud van het verzoek onmiddellijk ter kennis van de leden van de raad, de leden van het college en de fractievolgers en draagt zorg voor onverwijlde plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

4. Bij aanvang van de eerstvolgende besluitvormende vergadering na indiening van het verzoek, wordt het verzoek in stemming gebracht. Indien de raad toestemming verleent voor het houden van de interpellatie wordt deze als eerste onderwerp van debat op de agenda geplaatst.

5. De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.

6. In een vergadering waarin een interpellatie plaatsvindt worden de spreektijden voor de fracties met 2 minuten verhoogd en de spreektijd van het college met 8 minuten

Artikel 42 Debatverzoek

1. Ieder lid van de raad kan de raad verzoeken een onderwerp op de agenda van een besluitvormende vergadering te plaatsen;

2. het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht, dient te worden voorzien van een motivatie en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden;

3. Agendering van het onderwerp waarop het debatverzoek betrekking heeft vindt niet eerder plaats dan 10 dagen nadat het verzoek is ingediend;

4. De beraadslaging geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

Commentaar [JK21]: • Het stellen van aanvullende vragen door de interpellant wordt onderdeel gemaakt van de eigen termijn van de interpellant. Hierdoor worden de positie van de interpellant en de positie van de overige leden van de raad gelijk wat betreft het stellen van aanvullende vragen; interpellant en overige leden van de raad kunnen in hun eerste termijn van het interpellatiedebat overgaan tot het stellen van aanvullende vragen.
•De aanvullende vragen worden hierdoor onderscheiden van de interpellatievragen; dit is wenselijk gezien het zwaardere (politieke) gewicht van de interpellatievragen.
•Het 'privilege'' van de interpellant om vaker dan de overige leden van de raad het woord te voeren tijdens de interpellatie blijft behouden maar wordt teruggebracht tot het eenmaal voeren van het woord. De facto komt het er dan op neer dat interpellant en college driemaal het woord voeren (interpellatie, 1e en 2e termijn debat) en de overige leden van de raad tweemaal (1e en 2e termijn debat)

De oude tekst luidde:
5. De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. De interpellant kan hierna maximaal drie aanvullende vragen stellen die door de geïnterpelleerde worden beantwoord. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.

Commentaar [JK22]: Dit is een nieuw lid. Het regelt dat de raad en het college in vergaderingen waarin zich een interpellatie afspeelt over extra spreektijd kunnen beschikken. In de praktijk zien we dat fracties moeilijk en soms niet uitkomen met de aan hen toegekende spreektijd, met name wanneer een interpellatie plaatsvindt tijdens een zogenaamde 'halve' besluitvormende raad.

Commentaar [JK23]: Aan dit lid is het voorschrift toegevoegd dat een debatverzoek voorzien dient te zijn van een motivatie. Dit geeft de deelnemers aan het debat de gelegenheid om zich beter op de inhoud van het debat voor te bereiden.

De oude tekst luidde:
het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden

Artikel 43 Agenderingsverzoek

1. Ieder lid van de raad en iedere fractievolger kan verzoeken een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering te plaatsen.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het doel van de bespreking.
3. De bespreking in de raadskamer kent twee fases: een informatieve fase en een fase voor debat tussen raadskamer en college. Het debat met het college vindt plaats in twee termijnen.
4. De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.

Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden

1. Ieder raadslid kan aan de burgemeester of aan het college schriftelijk vragen stellen over onderwerpen, behorend tot het dagelijks bestuur van de gemeente.
2. De vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien.
3. De vragen worden bij de griffie ingediend. Deze draagt er zorg voor, dat de vragen terstond in afschrift aan de raadsleden, de fractievolgers, de burgemeester en de wethouders worden toegezonden.
4. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen vier weken nadat de vragen zijn binnengekomen. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, krijgt de vragensteller daarvan gemotiveerd schriftelijk bericht van de burgemeester dan wel het college, waarbij aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaats vinden.
5. De antwoorden met de daarbij behorende vragen worden door het college toegezonden aan het betreffende raadslid en door de griffie door middel van plaatsing in het raadsinformatiesysteem ter kennis gebracht van alle raadsleden en fractievolgers.

Artikel 45 Moties

1. a. Ieder lid van de raad kan tijdens de vergadering naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp een motie indienen;
   b. Een motie die is ingediend in een raadskamer waarin besluitvorming is voorbereid, wordt ook als ingediend beschouwd;
   c. Moties worden digitaal ingediend.
2. a. De behandeling van een motie naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp vindt tegelijk met de beraadslaging over het betreffende voorstel of onderwerp
   b. Indien er tussen de inhoud van de motie en het voorstel of het onderwerp dat aan de orde is geen verband bestaat kan de motie worden aangehouden.
   c. Een voorstel een motie aan te houden kan gedaan worden door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad;
   d. Indien de raad beslist tot het aanhouden van een motie, dan wordt deze vervolgens in procedure gebracht als motie vreemd aan de agenda.
3. a. Een motie over een onderwerp dat vreemd is aan de agenda dient

Commentaar [JK24]: Dit lid is gewijzigd om duidelijk te maken dat een agenderingsverzoek ook debat tussen de raadsleden kan bevatten. De oude tekst was daar niet duidelijk in. De oude tekst luidde: **De bespreking in de raadskamer kent twee fases: een informatieve fase en een fase voor debat tussen raadskamer en college. Het debat met het college vindt plaats in twee termijnen.**

Commentaar [JK25]: Als het in het belang is van de raad dan kan de Agendacommissie (lees: het db van de Agendacommissie) een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Dat maakt onder voorwaarden de weg voor het college vrij om een verzoek daartoe te doen. Het college kan dit verzoek doen in de vorm van een gespreksnotitie aan de raad. In de gespreksnotitie wordt duidelijk wat het onderwerp van de bespreking is, wat het doel is van de bespreking, waarom het van belang is dat dit onderwerp wordt besproken, wat van raadsleden wordt verwacht tijdens de bespreking, of er sprake is van een raadsbevoegdheid, of en hoe de bespreking zich verhoudt tot een nog te nemen besluit door de raad, wat de urgentie is van de bespreking en ten slotte wat de gewenste vorm van de bespreking is. De raadsleden kunnen zich op basis van de gespreksnotitie voorbereiden op de bespreking.

Commentaar [JK26]: De wijziging legt de actuele werkwijze vast.

In het eerste lid is de passage ‘of een onderwerp vreemd aan de agenda’ geschrapt. Deze passage kan geïnterpreteerd worden als zou het mogelijk zijn om ‘bovenop’ een motie vreemd aan de agenda, tijdens de behandeling van die motie, nog een motie in te dienen. Deze interpretatie zou ertoe leiden dat de deadline voor het indienen van moties vreemd aan de agenda (maandag 12.00 uur) niet van toepassing is. Dat is ongewenst in verband met het ontbreken van gelegenheid voor raad en college om zich tijdig te kunnen voorbereiden op een onderwerp dat vreemd is aan de agenda.

De oude tekst luidde:
Ieder lid van de raad kan tijdens de vergadering naar aanleiding van een

Commentaar [JK27]: Dit is een nieuwe bepaling. Er wordt een mogelijkheid geschapen voor de raad om een motie aan te houden als die geen verband houdt met het onderwerp dat aan de orde is. Aangehouden moties worden vervolgens beschouwd als moties vreemd aan de agenda en blijven dus wel bestaan. Deze nieuwe bepaling is uitdrukkelijk niet bedoeld om een meerderheid van de raadsleden de mogelijkheid te geven te besluiten een motie niet toe te laten.

uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaande aan de dag van de Politieke Avond te worden ingediend.
b. Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.

4. De wijze en het tijdstip waarop moties vreemd aan de agenda worden geagendeerd wordt bepaald door de Agendacommissie.

5. Een motie kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over de motie door de raad plaatsvindt.

Artikel 46 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen een wijziging (amendement) voorstellen op het voorgestelde besluit of op een amendement dat door een lid is ingediend (subamendement). Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad die in de vergadering aanwezig zijn. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden.
2. Elk amendement of subamendement moet om in behandeling genomen te worden, schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend en dient zodanig geformuleerd te zijn dat het geschikt is om in het voorgestelde besluit te worden verwerkt. De voorzitter kan toestaan dat, met het oog op het eenvoudige karakter van het amendement of subamendement, met een mondelinge indiening wordt volstaan.
3. Een amendement of subamendement is ontoelaatbaar, indien het een strekking heeft, tegengesteld aan die van het voorstel, of indien er tussen de materie van het amendement en die van het voorstel geen rechtstreeks verband bestaat.
4. Een amendement of subamendement wordt geacht toelaatbaar te zijn zolang de raad het niet ontoelaatbaar heeft verklaard. Een voorstel daartoe kan worden gedaan door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad.
5. Een amendement of subamendement kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het (sub-) amendement door de raad plaatsvindt.

Artikel 47 Initiatiefvoorstellen

1. Ieder lid van de raad kan over enig onderwerp een voorstel aan de raad doen.
2. Een initiatiefvoorstel moet schriftelijk bij de voorzitter van de Agendacommissie worden ingediend.
3. De raad neemt het initiatiefvoorstel niet in behandeling indien het voorstel in strijd is met een wet, een algemene maatregel van bestuur of een verordening.
4. De Agendacommissie plaatst een initiatiefvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk, doch niet eerder dan vier weken nadat het voorstel is ingediend, op de agenda van een raadskamer.
5. Ten behoeve van de behandeling van het initiatiefvoorstel in de raadskamer krijgt het college dan wel de burgemeester de gelegenheid wensen en bedenkingen schriftelijk dan wel mondeling ter kennis van de raad te brengen.
6. De beraadslagingen in de raad over het initiatiefvoorstel vinden op

Commentaar [JK28]: Hier wordt de mogelijkheid geschapen om een motie vreemd aan te houden als het onderwerp van de motie binnenkort op de agenda komt. Dat een onderwerp binnenkort op de agenda komt hoeft niet altijd bekend te zijn bij de indiener. De totstandkoming van een lange termijnagenda zal dat zicht vergroten. Daarnaast beschikken college en ook de griffie (door middel van de collegiale contacten in de ambtelijke organisatie) over een groter inzicht in de onderwerpen die naar de raad toekomen.
De uiteindelijke afweging om de motie aan te houden dan wel ingediend te houden als motie vreemd aan de orde berust bij de indiener.

Commentaar [JK29]: Deze bepaling is in overeenstemming met de praktijk gebracht. De oude tekst luidde:
De behandeling van een motie vreemd aan de agenda vindt plaats op een vooraf door de voorzitter te bepalen tijdstip;

de gebruikelijke wijze plaats, met dien verstande dat de indiener in beide termijnen in kan gaan op de beschouwingen van de leden, alvorens het college of de burgemeester ingaat op het betoogde.

7. Een initiatiefvoorstel kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het initiatiefvoorstel door de raad plaatsvindt.

8. ~~De raad kan nadere voorwaarden aan de indiening en behandeling van een initiatiefvoorstel stellen.~~

Commentaar [JK30]: Dit lid vervalt want het is overbodig.

Àrtikel 48 Informatievoorziening

1. Als de gemeenteraad schriftelijk wordt geïnformeerd door het college dan gebeurt dit door middel van een raadsbrief.
2. Moties kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief of een door de raad aangenomen raadsvoorstel;
3. Toezeggingen kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief, via een mondelinge mededeling of door een raadsmemo. Een raadsmemo wordt door of namens de wethouder per mail verzonden aan de raad.
4. Een raadsmemo kan naast een toezegging ook (en alleen dan) gebruikt worden om de raad te informeren over een onderwerp dat op dat moment in behandeling is door de raad. De reden daarvoor is dat een raadsbrief dan te lang op zich moet wachten.
5. Antwoorden op technische vragen worden door de betrokken ambtenaar alleen naar het raadslid of fractievolger gestuurd die de vragen heeft gesteld, tenzij het een onderwerp betreft dat op dat moment in behandeling is bij de raad of is aangeboden aan de raad.

Artikel 49 Informatierecht/ persoonlijke beleidsopvattingen

1. Indien in een inlichtingenverzoek, zoals bedoeld in artikel 169 lid 3 Gemeentewet, om persoonlijke beleidsopvattingen wordt gevraagd, worden die persoonlijke beleidsopvattingen altijd gedeeld, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
2. Omwille van de privacy en de onmogelijkheid voor ambtenaren om zich in het openbaar te verdedigen worden persoonlijke beleidsopvattingen verstrekt op een wijze die niet herleidbaar is tot personen.

PARAGRAAF 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS

Artikel 50 Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in diens betoog niet worden gestoord, tenzij:
a. de voorzitter van de vergadering het nodig oordeelt.
b. De voorzitter toestaat dat een lid de spreker interrumpeert. Interrupties moeten bestaan uit korte opmerkingen of vragen, zonder inleiding. De voorzitter van de vergadering kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties diens betoog zal afronden.
.
2. Indien een spreker zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt deze door de voorzitter van de vergadering tot de orde geroepen. Indien de spreker hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter van de vergadering de spreker gedurende de vergadering, waarin dat plaats vindt, over het aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.

3. De voorzitter van de vergadering kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.

4. De kamervoorzitter kan een raadskamer voorstellen aan een lid of fractievolger dat door diens gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid of de fractievolger de vergadering onmiddellijk. Zo nodig laat de kamervoorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van diens gedrag kan de raad diegene bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzeggen

Artikel 51 Voorstellen van orde

1. De voorzitter van de vergadering en ieder lid of fractievolger kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen; over een voorstel van orde wordt terstond beslist.
3. Een voorstel van orde gedaan in een vergadering van een raadskamer is aangenomen als een meerderheid van de aanwezige woordvoerders van de fracties zich daarachter hebben geschaard.

Artikel 52 Schorsing

1. Op verzoek van een lid, het college of op voorstel van de voorzitter van de vergadering kan de raad(skamer) besluiten de beraadslagingen te schorsen teneinde de leden of het college gelegenheid te geven tot onderling nader beraad.
2. Indien de beraadslagingen worden geschorst wordt vooraf de tijdsduur van de schorsing door de voorzitter bepaald.
3. Na verloop van de schorsingsperiode wordt de vergadering onverwijld voortgezet.

Artikel 53 Deelname aan de vergadering door anderen

1. De raad(skamer) kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden, de voorzitter van de vergadering, de wethouder(s), de griffier of de raadsadviseur deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een besluit daartoe wordt op voorstel van de voorzitter van de vergadering of één der leden genomen, zo mogelijk alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.
3. Op degene die op grond van dit artikel is toegelaten deel te nemen aan de vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van toepassing.

Artikel 54 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt periodiek aan de raad ter beschikking gesteld en op de agenda geplaatst.
2. De raad beslist over de wijze waarop een ingekomen stuk wordt behandeld.

Commentaar [JK31]: Dit lid is vereenvoudigd. De oude tekst luidde: **De Agendacommissie bepaalt op welke wijze een ingekomen stuk wordt afgedaan, tenzij de raad anders beslist.**

Artikel 55 Besloten vergadering

1. Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet

strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 23 en 82, vijfde lid, van de Gemeentewet, kunnen het college of de burgemeester de voorzitter van de vergadering verzoeken een vergadering in beslotenheid te houden dan wel een vergadering in beslotenheid voort te zetten.
3. De vergadering besluit of in beslotenheid wordt vergaderd.
4. In geval er sprake is van een besloten vergadering wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem 2023'.

Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering

1. De besluitenlijst en/of het verslag van een besloten vergadering worden in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem gepubliceerd;
2. Deze besluitenlijst en/of het verslag worden in een volgende vergadering vastgesteld. Tijdens deze vergadering neemt de raad of de raadskamer een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding van deze stukken. Indien de besluitenlijst en/of het verslag aanleiding geven tot bespreking, vindt deze bespreking plaats in beslotenheid.

Commentaar [JK32]: Dit lid is in overeenstemming gebracht met de praktijk. De oude tekst luidde: **De besluitenlijst en/of het verslag van een besloten vergadering worden niet toegezonden, maar ligt uitsluitend voor de leden ter inzage.**

Artikel 57 Geheimhouding

In geval er sprake is van geheimhouding wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem'.

Artikel 58 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van gestelde hoofdstuk Va, van de Gemeentewet, voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het betreffende orgaan overleg gevoerd.

Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur

In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering het gebruik, alsmede het stand-by houden van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen toegestaan mits het gebruik ervan geen inbreuk maakt op de orde van de vergadering. Indien een vergadering besloten is, kan de voorzitter bepalen dat het gebruik van deze middelen niet is toegestaan.

Commentaar [JK33]: Dit artikel is vriendelijker omschreven en ook bij de tijd gemaakt. Voorheen luidde de tekst:
In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering het gebruik, alsmede het stand-by houden van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen dat inbreuk kan maken op de orde van de vergadering, zonder toestemming van de voorzitter van de vergadering niet toegestaan.

Artikel 60 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.
3. De voorzitter van de vergadering is bevoegd toehoorders die op enigerlei wijze de orde in de vergadering verstoren, te doen vertrekken. Toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren kunnen door de voorzitter voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzegd worden.

Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties

Het is toegestaan tijdens de raadsvergadering geluid- dan wel beeldregistraties te maken. De griffier kan aanwijzingen geven waarnaar men zich dient te gedragen.

Artikel 62 Maatregelen van orde

Indien de voorzitter van de vergadering dit nodig oordeelt, kan deze de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen ter handhaving van de orde op de publieke tribune.

Hoofdstuk 7 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 63 Verslag; verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester, de griffier of de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemene bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen doet verslag met een minimum van 1 keer per jaar, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn.
2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, mondelinge en/of schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van mondelinge respectievelijk schriftelijke vragen, vastgelegd in artikel 8 respectievelijk 44, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over diens wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan. Hierbij zijn de regels voor het houden van een interpellatie, vastgelegd in artikel 41, van toepassing.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één of meer van zijn leden heeft benoemd.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 64 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel over de toepassing van het reglement, beslist de raad of raadskamer op voorstel van de voorzitter van de vergadering.

Artikel 65 Afwijking van het reglement

De raad(skamer) kan besluiten van de bepalingen van dit reglement af te wijken indien de afwijking niet in strijd is met een wettelijk voorschrift.

Artikel 66 Inwerkingtreding

Dit reglement treedt in werking nadat het op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.
Het reglement van orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018, vastgesteld bij raadsbesluit van 5 maart 2018, zaaknummer 224620, en sindsdien gewijzigd wordt op dat tijdstip ingetrokken.

Commentaar [JK34]: Dit is niet langer onderhevig aan voorafgaande toestemming. De oude tekst luidde:
Degenen die in de vergaderzaal tijdens de raadsvergadering geluid- dan wel beeldregistraties willen maken vragen toestemming aan de voorzitter van de vergadering en gedragen zich naar zijn aanwijzingen.

Commentaar [JK35]: Het 'oude' hoofdstuk 7 is compleet vervallen. Het betrof de volgende tekst die is vervallen omdat deze ook in de financiële verordening van de gemeenteraad is vastgelegd. Dit was de tekst:
Hoofdstuk 7 Begroting en rekening

Artikel 58 Procedure begroting

Onverminderd het bepaalde in de Gemeentewet geschiedt de voorbereiding, het onderzoek, de behandeling en de vaststelling van de begroting volgens een procedure die de raad vaststelt.

Artikel 59 Procedure jaarrekening

Onverminderd het bepaalde in de Gemeentewet geschiedt de voorbereiding en het onderzoek van de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede de vaststelling van de jaarrekening en van een eventueel indemniteitsbesluit volgens een procedure die de raad vaststelt.

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE POLITIEKE AVOND VAN DE GEMEENTE ARNHEM 2024

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

Politieke Avond:	aanduiding voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers van de gemeente Arnhem
Raadskamer:	een commissie als bedoeld in artikel 82 van de Gemeentewet
Agendacommissie:	de commissie belast met de voorbereiding en agendering van de Politieke Avond
Presidium:	de vergadering van voorzitter, vice voorzitter en fractievoorzitters belast met het bestuur van de raad
Voorzitter:	de voorzitter van de raad of diens vervanger
Vicevoorzitter:	de vervanger van de voorzitter van de raad, tevens voorzitter van de Agendacommissie
Kamervoorzitter:	de voorzitter van een raadskamer of diens vervanger
College:	het college van burgemeester en wethouders van Arnhem
Fractie:	De leden van de raad die tot dezelfde politieke groepering behoren
Initiatiefvoorstel:	Een door een raadslid ingediend voorstel voor een verordening of voor een ander besluit ter behandeling in de raad
Amendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Subamendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Motie:	korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens, verzoek of opdracht wordt uitgesproken
Politieke groepering:	groep mensen die zich organiseert en afspraken maakt op basis van gemeenschappelijke politieke uitgangspunten, met als doel deel te nemen aan het politiek bestuur
Persoonlijke Beleidsopvattingen:	Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud

1. De vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers vinden plaats op woensdag, beginnen om 18.45 uur, eindigen om 23.15 uur en worden gehouden in het stadhuis.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 17 en 18 van de Gemeentewet kan de Agendacommissie in bijzondere gevallen een andere dag en/of een ander aanvangsuur en eindtijdstip bepalen of een andere locatie aanwijzen.

3. Een Politieke Avond kan bestaan uit:
    a. het inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen;
    b. de rondvraag voor raadsleden en fractievolgers;
    c. de mededelingen van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester;
    d. de informatieve raadskamervergadering;
    e. de meningsvormende raadskamervergadering;

f. de besluitvormende raadsvergadering;
g. overige (informatieve) raadsactiviteiten.

Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming

1. Het besluitvormingsproces bestaat uit vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking.
2. De raadskamers bereiden de besluitvorming van de raad voor in de informatieve en meningsvormende bespreking en in de bespreking van de amendementen en/of moties.
3. Het inspreken op geagendeerde onderwerpen vindt plaats in de informatieve bespreking.
4. De Agendacommissie kan bepalen dat ten aanzien van een voorstel of onderwerp geen of minder voorbereidende besprekingen nodig zijn.
5. De raad kan een direct in de besluitvormende bespreking gebracht voorstel op verzoek van een of meer leden terugverwijzen voor bespreking in een raadskamer.

Artikel 4 Het Presidium

1. Er is een presidium dat bestaat uit de voorzitter, de vice voorzitter en de fractievoorzitters.
2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het presidium vervangt.
3. Het presidium kan anderen uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het Presidium.
4. Het presidium doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie en het functioneren van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.
5. Het presidium regelt de werkzaamheden in een reglement voor het Presidium.

Artikel 5 De Agendacommissie

1. Er is een commissie als bedoeld in artikel 83 van de Gemeentewet, genaamd Agendacommissie die bestaat uit de vice voorzitter van de raad en de voorzitters van de raadskamers (maximaal een per fractie) ; overige fracties kunnen een fractielid afvaardigen.
2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:
   a. het voorbereiden en vaststellen van voorlopige agenda's voor raadsvergaderingen en raadskamervergaderingen;
   b. het vaststellen van de vergadercyclus van de Politieke Avond;
   c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Gemeentewet.
3. De vicevoorzitter van de raad is voorzitter van de Agendacommissie
4. De agendacommissie regelt de werkzaamheden in een reglement voor de Agendacommissie

Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond

1. De voorzitter van de Agendacommissie roept ten minste vijf dagen voor een Politieke Avond de leden van de raad, de fractievolgers, de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris en de fracties op door middel van het plaatsen van de agenda in het

raadsinformatiesysteem onder vermelding van dag, plaats en tijdstip van de Politieke Avond.

2. Ingeval de Politieke Avond bestaat uit een besluitvormende raadsvergadering wordt de oproep door de voorzitter van de raad gedaan.
3. In spoedeisende gevallen kan na het oproepen tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een Politieke Avond een aanvullende agenda worden opgesteld en in het raadsinformatiesysteem worden geplaatst.
4. De Agendacommissie plaatst een complex raadsvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk op de agenda van een raadskamer, doch niet eerder dan nadat tien dagen zijn verstreken na de plaatsing van het raadsvoorstel in het raadsinformatiesysteem.
5. Indien voor informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, wordt deze informatie in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem geplaatst.

Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

1. De Burgemeester, de wethouders en de gemeentesecretaris worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de Politieke Avond, tenzij de Agendacommissie anders beslist.
2. Burgemeester en wethouders kunnen deelnemen aan de beraadslagingen.
3. De burgemeester en de wethouders kunnen zich op de Politieke Avond laten bijstaan door ambtenaren die zij aanwijzen.

Hoofdstuk 2 Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen

Artikel 8

1. Burgers, organisaties of instellingen die de raad over een onderwerp willen toespreken kunnen een verzoek daartoe richten aan de voorzitter van de Agendacommissie.
2. Het woord kan niet worden gevoerd:
   a. over onderwerpen betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b. indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c. over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d. over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e. voor het uitdragen van boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f. over een onderwerp dat primair behoort tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders en dat nog niet aan het college of een lid daarvan is voorgelegd;
   g. door een politieke groepering;
   h. als over het onderwerp onlangs inspraak mogelijk is geweest of op korte termijn inspraak mogelijk is.
3. Na beoordeling van het verzoek kunnen betrokkenen worden uitgenodigd om tijdens een Politieke Avond aanwezig te zijn om het woord te voeren.

4. Naar aanleiding van het inspreken kan iedere fractie één vraag aan de inspreker stellen
5. De voorzitter stelt de spreektijden vast.
6. De voorzitter kan in het belang van een goede vergaderorde of vanwege het ontbreken van voldoende belang besluiten om van uitnodiging van betrokkenen af te zien.

Hoofdstuk 3 De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester

Artikel 9 Rondvraag

1. Ieder raadslid of fractievolger kan tijdens een Politieke Avond een mondelinge vraag stellen aan het college of de burgemeester.
2. De vraag moet kort en duidelijk geformuleerd zijn, één onderwerp betreffen, mag uit maximaal drie deelvragen bestaan, mag geen technische vragen bevatten en moet schriftelijk worden ingediend bij de griffie, uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voor de dag van de Politieke Avond.
3. De griffie brengt de vragen zo spoedig mogelijk na indiening ter kennis van de leden van de raad, de fractievolgers, het college en de gemeentesecretaris door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. De vragen worden met een maximum van zes (bij een rondvraag van 45 minuten) dan wel acht (bij een rondvraag van 60 minuten), in dezelfde vergadering behandeld en beantwoord, op basis van een selectie op basis van actualiteit, maatschappelijke en politieke urgentie. De selectie wordt uitgevoerd door de vice voorzitter, op advies van de griffie.
5. Vragen die niet tot de selectie behoren, vervallen.
6. Vragen die betrekking hebben op een onderwerp dat in behandeling is of komt in een raadskamer of in de raad, worden niet in behandeling genomen. Deze vragen dienen te worden gesteld in de raadskamer die het onderwerp behandelt of in de raad
7. De vragensteller wordt tijdens de rondvraag het woord verleend om de vraag te stellen en een toelichting te geven (1,5 minuut). Het college en/of de burgemeester wordt het woord verleend om de vraag te beantwoorden (1,5 minuut).
8. Na de beantwoording wordt de vragensteller desgewenst het woord verleend om één aanvullende vraag te stellen.
9. In de tweede termijn mogen alle leden en fractievolgers vervolgvragen stellen (maximaal 2 per fractie per rondvraag).
10. Indien leden of fractievolgers naar aanleiding van het stellen van een vraag een debat willen voeren, dan richten zij daartoe een gemotiveerd agenderingsverzoek aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 10 Mededelingen van het college en de burgemeester

1. De wethouders en de burgemeester kunnen tijdens een Politieke Avond mondelinge mededelingen doen.
2. Het verzoek om een mededeling te doen moet onder vermelding van het onderwerp worden ingediend bij de vice voorzitter.
3. De griffie brengt de onderwerpen waarover mededelingen worden gedaan zo spoedig mogelijk na de indiening ter kennis van de leden van de raad en de fractievolgers door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

Artikel 11 Overige bepalingen

1. De rondvraag/mededelingen wordt voorgezeten door de voorzitter dan wel de vice voorzitter van de raad.
2. De maximale tijd voor de rondvraag/mededelingen bedraagt 45 minuten dan wel 60 minuten (1e rondvraag na mei-, zomer- en kerstreces en na behandeling Perspectiefnota en Begroting)
3. Tijdens de rondvraag en mededelingen gedane toezeggingen en gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd door de griffie.

Hoofdstuk 4 De raadskamers

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers

1. Er zijn raadskamers. Deze zijn bestemd voor discussie tussen de fracties, de uitoefening van het inspreekrecht, overleg met het college en de voorbereiding van de besluitvorming in de raad.
2. Iedere raadskamer bestaat uit een raadskamervoorzitter en door de fracties aan te wijzen raadsleden en/of fractievolgers.
3. Per onderwerp dat in een raadskamer aan de orde is wijzen de fracties één lid als woordvoerder aan.
4. Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, leggen de fractievolgers in handen van de voorzitter van de raad de eed of belofte af.
5. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van een raadskamer die geen raadslid zijn (fractievolgers).
6. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal drie personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.
7. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal vijf personen voor beëdiging als fractievolger voordragen.
8. Op gemotiveerd verzoek van een fractie kan de Agendacommissie, indien er sprake is van bijzondere omstandigheden, een afwijking toestaan van het gestelde in het zesde en zevende lid.
9. De fracties doen van een aanwijzing of het ontslag als fractievolger schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 13 De raadskamervoorzitter

1. De voorzitters van de raadskamers worden door de Agendacommissie aangewezen.
2. De raadskamervoorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van deze verordening;
   d. hetgeen deze verordening de raadskamervoorzitter verder opdraagt.
3. Bij verhindering van de raadskamervoorzitter voorziet de Agendacommissie in vervanging.

Artikel 14 Raadsadviseur

De raadskamer wordt ondersteund door een raadsadviseur.

Hoofdstuk 5 De Raad

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders

1. Bij benoeming van een nieuw lid van de raad stelt de raad een commissie in bestaande uit drie leden van de raad. De commissie

onderzoekt de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van het nieuwbenoemde lid en het proces-verbaal van het centrale stembureau.

2. De commissie brengt na het onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt; de raad beraadslaagt over het verslag van de commissie.

3. Na een verkiezing voor de leden van de raad roept de voorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 18 van de Gemeentewet, de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

4. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuwbenoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

5. Bij de benoeming van een wethouder wordt overeenkomstig het eerste lid een commissie ingesteld welke onderzoekt of de kandidaat voldoet aan de eisen van de Gemeentewet. De werkwijze van deze commissie is overeenkomstig het tweede lid.

Artikel 16 Fracties

1. De leden van de raad, die door het centrale stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.

2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie voor de eerste vergadering van de raad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad wil voeren.

3. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
   a. indien:
      1° één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
      2° twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
      3° één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie;
   wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.

   b. Met de onder a beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende Politieke Avond na de mededeling daarvan.

4. Een nieuwgevormde fractie als bedoeld in het derde lid onder 1 wordt aangeduid als ‘groep’ gecombineerd met de naam van de fractievoorzitter.

5. Een nieuwe naam van een fractie die voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging

Artikel 17 Voorzitter van de Raad

1. De voorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;

c. het doen naleven van het reglement van orde;
d. hetgeen de wet of dit reglement de voorzitter verder opdraagt.

2. De voorzitter wordt vervangen door de vicevoorzitter

Artikel 18 Vicevoorzitter van de Raad

1. De raad benoemt een van de leden tot vice voorzitter.
2. De vicevoorzitter is belast met de waarneming van het voorzitterschap van de raad.
3. De vicevoorzitter wordt benoemd voor een periode van twee jaar en kan worden herbenoemd.
4. De raad kan de vicevoorzitter ontslaan.
5. De vicevoorzitter kan ontslag nemen. Deze doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.
6. De vicevoorzitter is tevens voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 19 Griffier

1. De griffier is in elke vergadering van de raad aanwezig.
2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen ambtenaar.
3. De griffier kan, indien daartoe door de voorzitter van de raad om wordt verzocht, aan de beraadslagingen in de raadsvergadering deelnemen.

Hoofdstuk 6 HET VERLOOP VAN HET BESLUITVORMINNGSPROCES

PARAGRAAF 1 BEELDVORMING: DE INFORMATIEVE BESPREKING

Artikel 20 Doel en vorm

1. De informatieve bespreking is bestemd voor het vergaren van informatie over voorstellen aan de raad en andere onderwerpen.
2. De informatieve bespreking kan onder meer bestaan uit het inspreken, (technisch) overleg, hoorzittingen, ambtelijke presentaties en uitwisseling en/of overdracht van informatie.

Artikel 21 Spreekrecht tijdens de informatieve bespreking

1. Eenieder kan een verzoek doen om met betrekking tot een onderwerp dat op de agenda staat het woord te voeren.
2. Het woord kan niet gevoerd worden:
   a) over de agendapunten betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b) indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c) over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d) over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e) voor boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f) door een politieke groepering;
   g) indien de kamervoorzitter in het belang van een goede

vergaderorde of bij het ontbreken van voldoende belang het verzoek in te spreken afwijst. Hiervan doet de kamervoorzitter bij het begin van de vergadering mededeling.

3. Het inspreken vindt plaats in de vorm van een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers en/of het onderwerp hiertoe aanleiding geeft.
4. De kamervoorzitter kan besluiten spreektijden te hanteren.

Artikel 22 Beëindiging informatieve bespreking

1. Wanneer over een onderwerp alle relevante informatie is uitgewisseld, sluit de raadskamer de informatieve bespreking. Bij een eventuele stemming over het sluiten van de informatieve bespreking heeft iedere aanwezige woordvoerder een gelijke stem. Voor het sluiten van de bespreking is een meerderheid van de stemmen benodigd.
2. Nadat de informatieve bespreking is afgesloten, wordt een raadsvoorstel door de Agendacommissie, gehoord de opvatting van de raadskamer, naar een volgende bespreking doorgeleid.
3. De Agendacommissie kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
4. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt alleen tot stand als alle in de vergadering aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen.

Artikel 23 Behandelresultaat

Van een informatieve bespreking vergadering wordt een behandelresultaat opgesteld.

PARAGRAAF 2 MENINGSVORMING

PARAGRAAF 2.1 ALGEMEEN

Artikel 24 Spreekregels

1. Per onderwerp wordt het woord gevoerd door één vertegenwoordiger per fractie.
2. De agendacommissie kan besluiten spreektijden toe te passen tijdens meningsvormende besprekingen en tijdens de bespreking van amendementen en moties.
3. Op voorstel van de voorzitter of een of meerdere woordvoerders kan de raadskamer besluiten tijdens de vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijden

Artikel 25 Vergaderquorum

1. Een meningsvormende bespreking of een bespreking van amendementen en moties wordt niet geopend zolang niet minstens de helft van het aantal in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig is.
2. Indien op grond van het eerste lid een vergadering niet kan worden geopend, agendeert de Agendacommissie het onderwerp in een vergadering op een volgende Politieke Avond.
3. Voor het openen van de vergadering, bedoeld in het tweede lid, behoeft niet minstens de helft van de in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig te zijn.

Artikel 26 Verslag

Van een meningsvormende vergadering wordt een beeld- en geluidsverslag gemaakt. Tevens wordt een raadskameradvies

opgesteld.

PARAGRAAF 2.2 **DE MENINGSVORMENDE BESPREKING**

Artikel 27 Orde

1. De meningsvormende bespreking is een raadskamervergadering en bestemd voor het uitwisselen van fractiestandpunten, het stellen van vragen en het voeren van discussie over voorstellen aan de raad en overige onderwerpen.
2. Tijdens de meningsvormende bespreking worden in maximaal twee termijnen de vragen gesteld en de standpunten besproken. Na beëindiging van de tweede termijn is de meningsvormende bespreking afgesloten
3. Nadat de meningsvormende bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid. Doorgeleiding kan plaatsvinden naar de bespreking van amendementen en moties of naar de besluitvormende bespreking.
4. Indien het aantal in te dienen amendementen en/of moties gering is, kan worden besloten deze direct in de besluitvormende vergadering te bespreken.
5. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).
6. De raadskamer kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
7. Een besluit als bedoeld in het zesde lid komt alleen tot stand als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen

PARAGRAAF 2.3 **DE BESPREKING VAN AMENDEMENTEN EN MOTIES**

Artikel 28 Orde

1. De bespreking van amendementen en/of moties vindt plaats indien men wil overgaan tot het indienen van amendementen en/of moties.
2. Alvorens de bespreking plaatsvindt, dienen de fracties die dat wensen uiterlijk op de maandagochtend 12.00 uur de concept amendementen en/of moties in.
3. Tijdens de bespreking wordt ieder amendement of motie in maximaal twee termijnen besproken.
4. Nadat de bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
5. Een besluit als bedoeld in het vierde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).

PARAGRAAF 3 **BESLUITVORMING: DE RAADSVERGADERING**

Paragraaf 3.1 **Algemeen**

Artikel 29 Doel en vorm

1. De besluitvormende vergadering is een raadsvergadering en is bestemd voor het beslissen over raadsvoorstellen en het controleren van het gevoerde bestuur.
2. De raadsvergadering vindt plaats in de raadzaal. De Agendacommissie kan beslissen een andere locatie aan te wijzen.

3. De voorzitter, de leden van het college van burgemeester en wethouders en de griffier hebben een vaste zitplaats. De zitplaats van de leden van de raad wordt, door de voorzitter van de raad na overleg in het Presidium, bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.
4. De aanwijzing kan, na bespreking in het Presidium, door de voorzitter worden herzien.

Artikel 30 Agenda

1. Bij aanvang van de vergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de voorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.
2. Het aan de agenda toevoegen van onderwerpen vindt slechts plaats in spoedeisende gevallen.
3. Op verzoek van een lid of op voorstel van de voorzitter kan de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 31 Presentielijst

Ieder ter vergadering komend lid tekent na aankomst in de vergaderzaal de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de griffier door ondertekening afgesloten.

Artikel 32 Spreekregels

1. De leden van de raad en de leden van het college en de burgemeester spreken ieder vanaf het voor hen bestemde spreekgestoelte, tenzij de voorzitter toestaat dat van een andere plaats wordt gesproken. Zij richten zich tot de voorzitter.
2. Een lid van de raad voert slechts het woord na het aan de voorzitter gevraagd en van deze gekregen te hebben.
3. De voorzitter verleent het woord als eerste aan de fracties die een of meerdere amendementen en/of moties indienen.
4. De beraadslaging over een voorstel of onderwerp geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
5. Elke spreektermijn is afgesloten nadat het college of de burgemeester op het door de leden gesprokene heeft geantwoord.
6. Een lid mag in een termijn niet meer dan eenmaal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel, tenzij de raad anders beslist.
7. Iedere fractie heeft een basisspreektijd van tien minuten voor de eerste raadszetel. Deze spreektijd wordt verhoogd met één minuut voor iedere volgende zetel.
   De spreektijd van een afgesplitste fractie bedraagt vijf minuten.
8. De spreektijd van het college en de burgemeester tezamen bedraagt 45 minuten.
9. Op voorstel van de voorzitter of een of meer van de leden kan de raad de spreektijdverdeling wijzigen

Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing

1. Wanneer de voorzitter vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit deze de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na stemming over eventuele amendementen en moties, de stemming plaats over het voorstel zoals het dan luidt.
3. Voordat de stemming over het voorstel in het geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen

eindbeslissing.

Artikel 34 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht door middel van een korte verklaring diens uit te brengen stem te motiveren binnen de aan diens fractie toegekende spreektijd. Een stemverklaring mag geen (nieuwe) tegenspraak uitlokken.

Artikel 35 Stemming over zaken

1. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een stem uit te brengen.
2. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van de stem vergist, dan kan het lid, nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt, aantekening in de besluitenlijst vragen dat deze zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit geen verandering.
3. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. De voorzitter doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 36 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op hetzelfde onderdeel van een aanhangig voorstel zijn ingediend wordt het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming gebracht. Bij verschil van gevoelen over de strekking beslist de raad.
4. Indien tijdens de beraadslagingen over een voorstel een of meer amendementen of moties worden ingediend, dan wordt als eerste over de amendementen gestemd, vervolgens over de moties en tot slot over het voorstel.

Artikel 37 Stemming over personen

1. In geval van stemming over personen, vinden zoveel stemmingen plaats als er personen benoemd, voorgedragen of aanbevolen moeten worden.
2. De stemmingen over personen zijn geheim en kunnen elektronisch of per stembriefje geschieden.
3. Indien schriftelijk wordt gestemd, benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau, waarvan het eerst benoemde lid als voorzitter van het stembureau optreedt.
4. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een daartoe aangereikt stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen qua vorm en kleur identiek te zijn.
5. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Is dit niet het geval dan worden de stembriefjes vernietigd en wordt een nieuwe stemming gehouden.
6. Indien meer personen de volstrekte meerderheid hebben verkregen dan er plaatsen te vervullen zijn, dan zijn diegenen, die de meeste stemmen op zich verenigden, verkozen.

Komen meer personen in aanmerking, die een gelijk aantal stemmen verkregen, dan heeft tussen hen herstemming plaats, waarbij het lid dat de meeste stemmen verkregen heeft, verkozen is.
Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
• een ondertekend stembriefje;
• een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
• een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
• een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de voorzitter van de raad op voorstel van de voorzitter van het stembureau.

7. Onder de zorg van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag en sluiting van de vergadering vernietigd.

Artikel 38 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstrekte meerderheid is verkregen, vindt een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd (herstemming). Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatsvinden.
3. Als ook hierdoor geen volstrekte meerderheid van stemmen wordt verkregen vindt, zo nodig na tussenstemming over hen, die een gelijk aantal stemmen hebben, een vierde stemming plaats over de twee personen, die nu de meeste stemmen hebben verkregen.
4. Indien bij tussenstemming of bij de derde en vierde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 39 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van degenen tussen wie de beslissing moet plaatsvinden, door de voorzitter van de raad op afzonderlijke, geheel gelijke briefjes geschreven, welke briefjes na controle door de voorzitter van het stembureau door deze in een stembus worden geworpen.
2. Vervolgens neemt de voorzitter van de raad een van de briefjes uit de stembus. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

1. De ontwerpbesluitenlijst van de laatstgehouden raadsvergadering wordt zo spoedig mogelijk in het Raadsinformatiesysteem geplaatst.
2. Tijdens de vergadering wordt de besluitenlijst van de vorige vergadering vastgesteld.
3. De raadsleden, de burgemeester, de wethouders, de griffier en de secretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de besluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is. Een voorstel tot verandering

dient vóór het vaststellen van de besluitenlijst bij de griffier te worden ingediend.

4. De besluitenlijst moet inhouden:
a. de namen van de voorzitter, de griffier, de aanwezige wethouders, de ter vergadering aanwezige leden evenals van de leden die afwezig waren en overige personen die het woord hebben gevoerd;
b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
c. een overzicht van het verloop van elke stemming, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden;
d. een bijlage waarin alle stembladen zijn opgenomen.
5. De besluitenlijst wordt opgesteld onder de zorg van de griffier en na vaststelling door de voorzitter en de griffier ondertekend.
6. Het besprokene wordt vastgelegd in een beeld- en geluidsverslag.

Paragraaf 3.2 Rechten van de leden van de raad

Artikel 41 Interpellatie

1. Ieder lid van de raad kan de raad toestemming vragen voor het houden van een interpellatie.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd, alsmede de te stellen vragen en dient schriftelijk en uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaand aan de besluitvormende vergadering bij de griffie te worden ingediend.
3. De griffier brengt de inhoud van het verzoek onmiddellijk ter kennis van de leden van de raad, de leden van het college en de fractievolgers en draagt zorg voor onverwijlde plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. Bij aanvang van de eerstvolgende besluitvormende vergadering na indiening van het verzoek, wordt het verzoek in stemming gebracht. Indien de raad toestemming verleent voor het houden van de interpellatie wordt deze als eerste onderwerp van debat op de agenda geplaatst.
5. De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.
6. In een vergadering waarin een interpellatie plaatsvindt worden de spreektijden voor de fracties met 2 minuten verhoogd en de spreektijd van het college met 8 minuten

Artikel 42 Debatverzoek

1. Ieder lid van de raad kan de raad verzoeken een onderwerp op de agenda van een besluitvormende vergadering te plaatsen;
2. het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht, dient te worden voorzien van een motivatie en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden;
3. Agendering van het onderwerp waarop het debatverzoek betrekking heeft vindt niet eerder plaats dan 10 dagen nadat het verzoek is ingediend;
4. De beraadslaging geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 43 Agenderingsverzoek

1. Ieder lid van de raad en iedere fractievolger kan verzoeken een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering te plaatsen.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het doel van de bespreking.
3. De bespreking in de raadskamer kent twee fases: een informatieve fase en een fase voor debat tussen raadskamer en college. Het debat met het college vindt plaats in twee termijnen.
4. De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.

Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden

1. Ieder raadslid kan aan de burgemeester of aan het college schriftelijk vragen stellen over onderwerpen, behorend tot het dagelijks bestuur van de gemeente.
2. De vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien.
3. De vragen worden bij de griffie ingediend. Deze draagt er zorg voor, dat de vragen terstond in afschrift aan de raadsleden, de fractievolgers, de burgemeester en de wethouders worden toegezonden.
4. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen vier weken nadat de vragen zijn binnengekomen. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, krijgt de vragensteller daarvan gemotiveerd schriftelijk bericht van de burgemeester dan wel het college, waarbij aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaats vinden.
5. De antwoorden met de daarbij behorende vragen worden door het college toegezonden aan het betreffende raadslid en door de griffie door middel van plaatsing in het raadsinformatiesysteem ter kennis gebracht van alle raadsleden en fractievolgers.

Artikel 45 Moties

1. a. Ieder lid van de raad kan tijdens de vergadering naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp een motie indienen;
   b. Een motie die is ingediend in een raadskamer waarin besluitvorming is voorbereid, wordt ook als ingediend beschouwd;
   c. Moties worden digitaal ingediend.

2. a. De behandeling van een motie naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp vindt tegelijk met de beraadslaging over het betreffende voorstel of onderwerp
   b. Indien er tussen de inhoud van de motie en het voorstel of het onderwerp dat aan de orde is geen verband bestaat kan de motie worden aangehouden.
   c. Een voorstel een motie aan te houden kan gedaan worden door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad;
   d. Indien de raad beslist tot het aanhouden van een motie, dan wordt deze vervolgens in procedure gebracht als motie vreemd aan de agenda.

3. a. Een motie over een onderwerp dat vreemd is aan de agenda dient uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaande aan de dag van de Politieke Avond te worden ingediend.
b. Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.

4. De wijze en het tijdstip waarop moties vreemd aan de agenda worden geagendeerd wordt bepaald door de Agendacommissie.

5. Een motie kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over de motie door de raad plaatsvindt.

Artikel 46 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen een wijziging (amendement) voorstellen op het voorgestelde besluit of op een amendement dat door een lid is ingediend (subamendement). Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad die in de vergadering aanwezig zijn. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden.
2. Elk amendement of subamendement moet om in behandeling genomen te worden, schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend en dient zodanig geformuleerd te zijn dat het geschikt is om in het voorgestelde besluit te worden verwerkt. De voorzitter kan toestaan dat, met het oog op het eenvoudige karakter van het amendement of subamendement, met een mondelinge indiening wordt volstaan.
3. Een amendement of subamendement is ontoelaatbaar, indien het een strekking heeft, tegengesteld aan die van het voorstel, of indien er tussen de materie van het amendement en die van het voorstel geen rechtstreeks verband bestaat.
4. Een amendement of subamendement wordt geacht toelaatbaar te zijn zolang de raad het niet ontoelaatbaar heeft verklaard. Een voorstel daartoe kan worden gedaan door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad.
5. Een amendement of subamendement kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het (sub-) amendement door de raad plaatsvindt.

Artikel 47 Initiatiefvoorstellen

1. Ieder lid van de raad kan over enig onderwerp een voorstel aan de raad doen.
2. Een initiatiefvoorstel moet schriftelijk bij de voorzitter van de Agendacommissie worden ingediend.
3. De raad neemt het initiatiefvoorstel niet in behandeling indien het voorstel in strijd is met een wet, een algemene maatregel van bestuur of een verordening.
4. De Agendacommissie plaatst een initiatiefvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk, doch niet eerder dan vier weken nadat het voorstel is ingediend, op de agenda van een raadskamer.
5. Ten behoeve van de behandeling van het initiatiefvoorstel in de raadskamer krijgt het college dan wel de burgemeester de gelegenheid wensen en bedenkingen schriftelijk dan wel mondeling ter kennis van de raad te brengen.

6. De beraadslagingen in de raad over het initiatiefvoorstel vinden op de gebruikelijke wijze plaats, met dien verstande dat de indiener in beide termijnen in kan gaan op de beschouwingen van de leden, alvorens het college of de burgemeester ingaat op het betoogde.
7. Een initiatiefvoorstel kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het initiatiefvoorstel door de raad plaatsvindt.
8. ~~De raad kan nadere voorwaarden aan de indiening en behandeling van een initiatiefvoorstel stellen.~~

Àrtikel 48 Informatievoorziening

1. Als de gemeenteraad schriftelijk wordt geïnformeerd door het college dan gebeurt dit door middel van een raadsbrief.
2. Moties kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief of een door de raad aangenomen raadsvoorstel;
3. Toezeggingen kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief, via een mondelinge mededeling of door een raadsmemo. Een raadsmemo wordt door of namens de wethouder per mail verzonden aan de raad.
4. Een raadsmemo kan naast een toezegging ook (en alleen dan) gebruikt worden om de raad te informeren over een onderwerp dat op dat moment in behandeling is door de raad. De reden daarvoor is dat een raadsbrief dan te lang op zich moet wachten.
5. Antwoorden op technische vragen worden door de betrokken ambtenaar alleen naar het raadslid of fractievolger gestuurd die de vragen heeft gesteld, tenzij het een onderwerp betreft dat op dat moment in behandeling is bij de raad of is aangeboden aan de raad.

Artikel 49 Informatierecht/ persoonlijke beleidsopvattingen

1. Indien in een inlichtingenverzoek, zoals bedoeld in artikel 169 lid 3 Gemeentewet, om persoonlijke beleidsopvattingen wordt gevraagd, worden die persoonlijke beleidsopvattingen altijd gedeeld, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
2. Omwille van de privacy en de onmogelijkheid voor ambtenaren om zich in het openbaar te verdedigen worden persoonlijke beleidsopvattingen verstrekt op een wijze die niet herleidbaar is tot personen.

PARAGRAAF 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS

Artikel 50 Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in diens betoog niet worden gestoord, tenzij:
a. de voorzitter van de vergadering het nodig oordeelt.
b. De voorzitter toestaat dat een lid de spreker interrumpeert. Interrupties moeten bestaan uit korte opmerkingen of vragen, zonder inleiding. De voorzitter van de vergadering kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties diens betoog zal afronden.
.
2. Indien een spreker zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt deze door de voorzitter van de vergadering tot de orde geroepen. Indien de spreker hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter van de vergadering de spreker gedurende de vergadering, waarin dat plaats vindt, over het

aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.

3. De voorzitter van de vergadering kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.
4. De kamervoorzitter kan een raadskamer voorstellen aan een lid of fractievolger dat door diens gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid of de fractievolger de vergadering onmiddellijk. Zo nodig laat de kamervoorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van diens gedrag kan de raad diegene bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzeggen

Artikel 51 Voorstellen van orde

1. De voorzitter van de vergadering en ieder lid of fractievolger kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen; over een voorstel van orde wordt terstond beslist.
3. Een voorstel van orde gedaan in een vergadering van een raadskamer is aangenomen als een meerderheid van de aanwezige woordvoerders van de fracties zich daarachter hebben geschaard.

Artikel 52 Schorsing

1. Op verzoek van een lid, het college of op voorstel van de voorzitter van de vergadering kan de raad(skamer) besluiten de beraadslagingen te schorsen teneinde de leden of het college gelegenheid te geven tot onderling nader beraad.
2. Indien de beraadslagingen worden geschorst wordt vooraf de tijdsduur van de schorsing door de voorzitter bepaald.
3. Na verloop van de schorsingsperiode wordt de vergadering onverwijld voortgezet.

Artikel 53 Deelname aan de vergadering door anderen

1. De raad(skamer) kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden, de voorzitter van de vergadering, de wethouder(s), de griffier of de raadsadviseur deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een besluit daartoe wordt op voorstel van de voorzitter van de vergadering of één der leden genomen, zo mogelijk alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.
3. Op degene die op grond van dit artikel is toegelaten deel te nemen aan de vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van toepassing.

Artikel 54 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt periodiek aan de raad ter beschikking gesteld en op de agenda geplaatst.
2. De raad beslist over de wijze waarop een ingekomen stuk wordt behandeld.

Artikel 55 Besloten vergadering

1. Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement

van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 23 en 82, vijfde lid, van de Gemeentewet, kunnen het college of de burgemeester de voorzitter van de vergadering verzoeken een vergadering in beslotenheid te houden dan wel een vergadering in beslotenheid voort te zetten.
3. De vergadering besluit of in beslotenheid wordt vergaderd.
4. In geval er sprake is van een besloten vergadering wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem 2023'.

Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering

1. De besluitenlijst van een besloten vergadering worden in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem gepubliceerd; het geluids- en beeldverslag ligt voor de leden ter inzage.
2. Deze besluitenlijst en/of het verslag worden in een volgende vergadering vastgesteld. Tijdens deze vergadering neemt de raad of de raadskamer een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding van deze stukken. Indien de besluitenlijst en/of het verslag aanleiding geven tot bespreking, vindt deze bespreking plaats in beslotenheid.

Artikel 57 Geheimhouding

In geval er sprake is van geheimhouding wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem'.

Artikel 58 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van gestelde hoofdstuk Va, van de Gemeentewet, voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het betreffende orgaan overleg gevoerd.

Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur

In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering het gebruik, alsmede het stand-by houden van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen toegestaan mits het gebruik ervan geen inbreuk maakt op de orde van de vergadering. Indien een vergadering besloten is, kan de voorzitter bepalen dat het gebruik van deze middelen niet is toegestaan.

Artikel 60 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.
3. De voorzitter van de vergadering is bevoegd toehoorders die op enigerlei wijze de orde in de vergadering verstoren, te doen vertrekken. Toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren kunnen door de voorzitter voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzegd worden.

Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties

Het is toegestaan tijdens de raadsvergadering geluid- dan wel beeldregistraties te maken. De griffier kan aanwijzingen geven waarnaar men zich dient te gedragen.

Artikel 62 Maatregelen van orde

Indien de voorzitter van de vergadering dit nodig oordeelt, kan deze de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen ter handhaving van de orde op de publieke tribune.

Hoofdstuk 7 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 63 Verslag; verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester, de griffier of de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemene bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen doet verslag met een minimum van 1 keer per jaar, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn.
2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, mondelinge en/of schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van mondelinge respectievelijk schriftelijke vragen, vastgelegd in artikel 8 respectievelijk 44, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over diens wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan. Hierbij zijn de regels voor het houden van een interpellatie, vastgelegd in artikel 41, van toepassing.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één of meer van zijn leden heeft benoemd.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 64 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel over de toepassing van het reglement, beslist de raad of raadskamer op voorstel van de voorzitter van de vergadering.

Artikel 65 Afwijking van het reglement

De raad(skamer) kan besluiten van de bepalingen van dit reglement af te wijken indien de afwijking niet in strijd is met een wettelijk voorschrift.

Artikel 66 Inwerkingtreding

Dit reglement treedt in werking nadat het op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.
Het reglement van orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018, vastgesteld bij raadsbesluit van 5 maart 2018, zaaknummer 224620, en sindsdien gewijzigd wordt op dat tijdstip

ingetrokken.

Inhoudsopgave Reglement van Orde

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen
Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud
Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming
Artikel 4 Het Presidium
Artikel 5 De Agendacommissie
Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond
Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

Hoofdstuk 2 **Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen**

Artikel 8

Hoofdstuk 3 **De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester**

Artikel 9 Rondvraag
Artikel 10 Mededelingen van het college en de burgemeester
Artikel 11 Overige bepalingen

Hoofdstuk 4 **De Raadskamers**

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers
Artikel 13 De raadskamervoorzitter
Artikel 14 Raadsadviseur

Hoofdstuk 5 **De Raad**

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders
Artikel 16 Fracties
Artikel 17 Voorzitter van de Raad
Artikel 18 Vice voorzitter van de Raad
Artikel 19 Griffier

Hoofdstuk 6 **Het verloop van het besluitvormingsproces**

Paragraaf 1 Beeldvorming: De informatieve vergadering
Artikel 20 Doel en vorm
Artikel 21 Spreekrecht in de informatieve fase
Artikel 22 Beëindiging informatieve vergadering
Artikel 23 Behandelresultaat

Paragraaf 2 Meningsvorming
Paragraaf 2.1 Algemeen
Artikel 24 Spreekregels

Artikel 25 Vergaderquorum
Artikel 26 Verslag
Paragraaf 2.2 De Meningsvormende bespreking
Artikel 27 Orde
Paragraaf 2.3 De bespreking van amendementen en moties
Artikel 28 Orde
Paragraaf 3 Besluitvorming; de raadsvergadering

Paragraaf 3.1 Algemeen
Artikel 29 Doel en vorm
Artikel 30 Agenda
Artikel 31 Presentielijst
Artikel 32 Spreekregels
Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing
Artikel 34 Stemverklaring
Artikel 35 Stemming over zaken
Artikel 36 Stemming over amendementen en moties
Artikel 37 Stemming over personen
Artikel 38 Herstemming over personen
Artikel 39 Beslissing door het lot
Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

Paragraaf 3.2 Rechten van de leden van de raad
Artikel 41 Interpellatie
Artikel 42 Debatverzoek
Artikel 43 Agenderingsverzoek
Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden
Artikel 45 Moties
Artikel 46 Amendementen
Artikel 47 Initiatiefvoorstellen
Artikel 48 Informatievoorziening
Artikel 49 Informatierecht/persoonlijke beleidsopvattingen

Paragraaf 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS
Artikel 50 Handhaving orde; schorsing
Artikel 51 Voorstellen van orde
Artikel 52 Schorsing
Artikel 53 Deelname aan vergadering door anderen
Artikel 54 Ingekomen stukken
Artikel 55 Besloten vergadering
Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering
Artikel 57 Geheimhouding
Artikel 58 Opheffing geheimhouding
Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur
Artikel 60 Toehoorders en pers
Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties
Artikel 62 Maatregelen van orde

Hoofdstuk 7 Lidmaatschap van andere organisaties
Artikel 63 Verslag; verantwoording

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen
Artikel 64 Uitleg reglement
Artikel 65 Afwijking van het reglement
Artikel 66 Inwerkingtreding

TRANSPONERINGSTABEL RVO

Artikel Oud	Artikel nieuw	Artikel Oud	Artikel nieuw
1	1	51	56
2	2	52	57
2a	3	53	58
3	4	54	59
4	5	55	60
5	6	56	61
6	7	57	62
7	8	58	--
8	9	59	--
9	10	60	63
10	11	61	64
11	12	62	65
12	13	63	66
13	14		
14	15		
15	16		
16	17		
17	18		
18	19		
19	20		
20	21		
21	22		
22	23		
23	27 -28		
24	24		
25	25		
26	27-28		
27	26		
28	29		
29	30		
30	31		
31	32		
32	33		
33	34		
34	35		
35	36		
36	37		
37	38		
38	39		
39	40		
40	41		
40a	42		
40b	43		
41	45		
42	46		
43	47		
44	44		
44a	48		
44b	49		
45	50		
46	51		
47	52		
48	53		
49	54		
50	55		

Introduceren instrument ‘Gespreksnotities’

Datum : 1 november 2023

Aan : Agendacommissie

Van : Griffie

Betreft : Introductie van het instrument ‘Gespreksnotities’

Aanleiding

- Op 13 september 2023 lag in de agendacommissie op basis van een notitie de vraag voor of het wenselijk is dat vanuit het college een verzoek kan doen om een onderwerp te agenderen op een Politieke Avond zonder raadsvoorstel. De aanleiding daarvoor was een reeks van raadsbrieven vanuit het college waarin een dergelijk verzoek stond, en uiteindelijk het besluit van het toenmalig Dagelijks bestuur om twee raadsbrieven ondanks dat verzoek niet te agenderen.
- Op 13 september heeft de agendacommissie uitgesproken dat er een mogelijkheid moet worden geboden voor het college om aan de raad te verzoeken een onderwerp te agenderen. Ook is uitgesproken dat dit een nieuw instrument dient te zijn. Aan de griffie is verzocht dit nader uit te werken.
- In deze memo doet de griffie daarom een voorstel om een nieuw instrument te introduceren: de gespreksnotitie. Die kan door het college, vergezeld met een raadsbrief, naar de raad worden gestuurd. Daarnaast wordt voorgesteld om dit instrument te verankeren in het Reglement van Orde, wat een raadsvoorstel vraagt.

Voorstel

Is de agendacommissie akkoord met:

- De introductie van het instrument ‘Gespreksnotities’ zoals beschreven in deze nota?
- Het verankeren van dit instrument in het Reglement van Orde.

Toelichting

Voorstel voor een gespreksnotitie: doel, inhoud en proces

Doel gespreksnotitie

Het doel van de gespreksnotitie is tweeledig:

1. Het college wordt in staat gesteld om een verzoek bij de raad neer te leggen om een onderwerp te bespreken, zonder dat daar noodzakelijkerwijs een besluit uit volgt (zoals het geval is bij een raadsvoorstel). Hierdoor is het mogelijk dat de raad voortijdig en actief wordt betrokken bij een ontwikkeling of proces.
2. De raad blijft in positie doordat in de gespreksnotitie altijd het doel van de bespreking en de rol en verwachting van de raad wordt beschreven. Hierdoor kan de raad beslissen of de agendering wenselijk is en wat daarbij de rol en positie van de raad is.

Inhoud van een gespreksnotitie
Het college is de opsteller van een gespreksnotitie, en het college zal per keer bepalen wat de inhoud van de gespreksnotitie is. Desalniettemin kunnen, om de raad in positie te houden, de volgende elementen niet ontbreken in een gespreksnotitie:

1. Wat is het onderwerp van de bespreking?
2. Wat is het doel van de bespreking? Bijvoorbeeld consulterend, een ‘bestuurlijk gesprek’, vrije gedachtewisseling
3. Waarom is het van belang dat dit besproken wordt met de raad? (onderbouwing)
4. Wat wordt van raadsleden verwacht/welke concrete vragen heeft het college?
5. Is er sprake van een raadsbevoegdheid?
6. Indien er nog een raadsbesluit volgt: hoe verhoudt het gesprek zich tot dat besluit?
7. Wat is de urgentie voor de bespreking? Is er sprake van een deadline?

Verder is de vormgeving of structuur van de gespreksnotitie vrij om in te vullen door het college.

Het proces
Om op verzoek van het college over te gaan tot een agendering op de Politieke Avond, is het voorstel om het volgende proces te volgen:

1. Het college verstuurt een gespreksnotitie als bijlage bij een raadsbrief naar de raad. De griffie registreert de gespreksnotitie en de raadsbrief op iBabs onder ‘Raadsbrieven’ en bij ‘Binnenkort op de agenda’.
2. Het dagelijks bestuur van de agendacommissie beslist, met een advies van de griffie, over het plaatsen van de gespreksnotitie tot de agenda. Daarbij houdt de griffie in haar advies rekening met de elementen zoals hierboven beschreven.
3. Indien het dagelijks bestuur de gespreksnotitie honoreert, wordt het geagendeerd zodra daarvoor ruimte op de Politieke Avond is. Het dagelijks bestuur stelt die agenda vast.

<u>Wijziging Reglement van Orde</u>

Indien de agendacommissie akkoord is met dit voorstel wordt door de griffie een raadsvoorstel uitgewerkt om dit instrument in te passen in het Reglement van Orde.

BEHANDELRESULTAAT

22.15 – 23.15 Informatief/meningsvormend

Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Griffier / Jozef Kersten

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Maref (VVD), Weijers (D66), Scholten (Volt), Coenders (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), Nede (CU) en Visser (PvdA).

De fracties van CDA, PVV, PvdD, BBA, FvD, DENK en SP zijn niet aanwezig.

Bespreking
Gestart is met de inspraak van de heer Barends. Vervolgens heeft raadslid Mattijs Loor als voorzitter van de raadswerkgroep het proces van de totstandkoming van de wijziging van het Reglement van Orde toegelicht. Daarna is gestart met de meningsvormende fase. Daarin heeft in twee termijnen onderling debat plaatsgevonden en zijn technisch/juridische vragen gesteld aan de raadsgriffier en zijn die vragen beantwoord door de raadsgriffier.

Conclusie
De bespreking is afgerond en het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

J. Brandts